សុត្តន្តបិដក

៥៩

SUTTANTA PITAKA

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
អដ្ឋមភាគ
៥៩

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

JĀṬAKA

AṬṬHAMABHĀGA

59

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី

សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបទុមឌ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

ប្ជូរ-គ្រី

VATT Botum Dhammayutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

ទំព័រទទេ

សេចក្ដីណែនាំក្នុងការអាន

១) *ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។*

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរៈ **សម្ល** *ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ* **ល** *គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ* **ម** *ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ* **សម្ល** *។*

-ពាក្យបាលីៈ **តស្ស** *គឺ* **តស្ស** *។*

២) *ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ* (**ជួន-ណាត**) *ជាគោល ។ ប៉ុន្ដែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។*

៣) *ចំពោះ* **សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** *ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។*

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

អដ្ឋមភាគ

៤៩

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

អដ្ឋមោ ភាគោ

បញ្ចកនិបាតជាតកំ

មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

មណិកុណ្ឌលជាតកំ

[១] ជិណ្ណោ រដ្ឋស្សមណិកុណ្ឌលេ ច
បុត្តេ ច ទារេ ច តថេវ ជិណ្ណោ
សព្វេសុ ភោគេសុ អសេសកេសុ
កស្មា ន សន្តប្បសិ សោកកាលេ ។

[២] បុព្វេវ មច្ចំ វិជហន្តិ ភោគា
មច្ចោ វា តេ បុព្វតរំ ជហាតិ
អសស្សតា ភោគិនោ កាមកាមិ
តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

អដ្ឋមភាគ

បញ្ចកនិបាតជាតក

មណិកុណ្ឌលវគ្គ

មណិកុណ្ឌលជាតក

[១] (*ព្រះរាជាកោសល ពោលថា*) *ព្រះអង្គសាបសូន្យចាកដែន សេះ កែវមណី និងកុណ្ឌល សាបសូន្យចាកបុត្តនិងភរិយា ដូច្នោះដែរ កាលបើភោគៈទាំងអស់ មិនមានសេសសល់ទេ តើហេតុអ្វី ទើបព្រះអង្គមិនក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលដែលគួរសោកស្តាយ ។*

[២] (*ព្រះរាជាពោធិសត្វពោលថា*) *ភោគៈទាំងឡាយលះបង់សត្វ មុនក៏មាន សត្វលះបង់ភោគៈទាំងនោះមុនក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រាថ្នាកាម ជនអ្នកមានភោគៈទាំងឡាយ មិនទៀងទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរសោកស្តាយ ។*

[៣] ឧទេតិ បូរេតិ ខិយតិ ចន្ទោ
អត្ថង្គមេត្វាន បលេតិ សូរិយោ
វិទិតា មយា សត្តុក លោកធម្មា
តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ ។

[៤] អលសោ គិហី កាមភោគី ន សាធុ
អសញ្ញតោ បព្វជិតោ ន សាធុ
រាជា ន សាធុ អនិសម្មការី
យោ បណ្ឌិតោ កោធនោ តំ ន សាធុ ។

[៥] និសម្ម ខត្តិយោ កយិរា នានិសម្ម ទិសម្បតិ
និសម្មការិនោ រញ្ញោ[១] យសោ កិត្តី ច វឌ្ឍតីតិ ។

មណិកុណ្ឌលជាតកំ បឋមំ ។

សុជាតជាតកំ

[៦] កិន្នុ សន្តរមានោវ លាយិត្វា ហរិតំ តិណំ
ខាទ ខាទាតិ លបសិ គតសត្តំ ជរគ្គវំ
នហិ អន្នេន បានេន មតោ គោណោ សមុដ្ឋហេ
ត្វញ្ច តុច្ឆំ វិលបសិ យថាតំ ទុម្មតី តថា ។

---
១ ម. រាជ ។

[៣] ព្រះចន្ទ្ររមែងរះឡើង ពេញវង់ រួចអស់ទៅ ព្រះអាទិត្យក៏អស្តង្គត ទៅដូចគ្នា បពិត្រស្តេចជាសត្រូវ ពួកលោកធម៌ ខ្ញុំឈ្នះហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរសោកស្តាយ ។

[៤] គ្រហស្ថអ្នកបរិភោគកាម ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស មិនល្អ បព្វជិតមិនសង្រួម មិនល្អ ព្រះរាជាមិនបានពិចារណាមុន ហើយធ្វើ មិនល្អ បណ្ឌិតអ្នកច្រើនក្រោធ មិនល្អទេ ។

[៥] បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់នៃទិស ក្សត្រិយ៍គប្បីពិចារណា ហើយសឹមធ្វើ មិនគប្បីធ្វើទាំងមិនបានពិចារណាទេ យសក្តី កិត្តិគុណក្តី រមែងចម្រើនដល់ព្រះរាជា ដែលពិចារណាហើយទើបធ្វើ ។

ចប់ មណិកុណ្ឌលជាតក ទី ១ ។

សុជាតជាតក

[៦] (បិតារបស់ពោធិសត្វពោលថា) អ្នករលះរលាំងទៅប្រូតស្មៅស្រស់ ហើយនិយាយនឹងគោចាស់ ដែលមានជីវិតបាត់បង់ទៅ ហើយថា ឯងស៊ីទៅ ឯងស៊ីទៅ ដូចម្តេចកើត គោស្លាប់ហើយ មិនគប្បីក្រោកឡើងបាន ព្រោះគ្រឿងស៊ីនិងគ្រឿងផឹកទេ អ្នករវើរវាយទទេ ដូចជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ។

បញ្ចកនិបាតេ បឋមោ មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

[៧] តថេវ តិដ្ឋតិ សីសំ ហត្ថបាទា ច វាលធិ
សោតា តថេវ តិដ្ឋន្តិ មញ្ញេ គោណោ សមុដ្ឋហេ
នេវយ្យកស្ស សីសំ វា ហត្ថបាទាវ ទិស្សរេ
រុទំ មត្តិកថូបស្មឹ ននុ ត្វញ្ញេវ ទុម្មតិ ។

[៨] អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ ឃតសិត្តំវ បាវកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ សព្វំ និព្វាបយេ ទរំ
អព្ពុឡ្ហំ វត មេ សល្លំ សោកំ ហទយនិស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បិតុសោកំ អបានុទិ ។

[៩] សោហំ អព្ពុឡ្ហសល្លោស្មិ វីតសោកោ អនាវិលោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្វាន មាណវ ។

[១០] ឯវំ ករោន្តិ សប្បញ្ញា យេ ហោន្តិ អនុកម្បកា
វិនិវត្តេន្តិ សោកម្ហា សុជាតោ បិតរំ យថាតិ ។

សុជាតជាតកំ ទុតិយំ ។

បញ្ចកនិបាត មណិកុណ្ឌលវគ្គ ទី ១

[៧] (សុជាតមាណពជាបុត្រពោលថា) ក្បាលក៏តាំងនៅដដែល ដៃជើងកន្ទុយនិងត្រចៀក ក៏តាំងនៅដដែលដែរ ខ្ញុំសម្គាល់ថា គោនៅក្រោកឡើងបាន ត្រង់ក្បាលដៃជើងរបស់ជីតា មិនប្រាកដទេ ឪពុកយំទួញជិតស្តូប ដែលធ្វើដោយដីស្អិត មិនមែនជាអ្នកល្ងង់ខ្លៅទេឬ ។

[៨] (បិតាពោលថា) អ្នកបានស្រោចស្រប់នូវខ្ញុំ ដែលភ្លើងគឺសេចក្តីសោកកំពុងឆេះ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ញុំាងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ឲ្យរលត់ ដូចបុគ្គលស្រោចភ្លើង ដែលឆេះឆ្នាំងខ្លាញ់ ដោយទឹក សរគឺសេចក្តីសោក ដែលអាស្រ័យនូវហឫទ័យរបស់យើង អ្នកដកចេញហើយ អ្នកបានបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីសោកក្នុងបិតា នៃយើងដែលមានសេចក្តីសោកបៀតបៀនហើយ ។

[៩] ខ្ញុំនោះមានសរដកចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីសោក មានចិត្តមិនល្អក់ ម្នាលមាណព ខ្ញុំលែងសោក លែងយំ ព្រោះបានស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នក ។

[១០] ពួកជនណា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាអ្នកអនុគ្រោះ (ដោះទុក្ខ) រមែងធ្វើយ៉ាងនេះ រមែងដោះ (បុគ្គលដទៃ) ចេញចាកសេចក្តីសោក ដូចសុជាតមាណពដោះបិតាចាកសេចក្តីទុក្ខសោក ។

ចប់ សុជាតជាតក ទី ២ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

វេនសាខជាតកំ

[១១] ឧយិធំ ធិច្ចំ ភវិតព្វំ ព្រហ្មទត្ត
ខេមំ សុភិក្ខំ សុខតា ច កាយេ
អត្ថច្ចយេ មា អហុ សម្បមូឡ្ហោ
ភិន្នប្លវោ សាគរស្សេវ មជ្ឈេ ។

[១២] យានិ ករោតិ បុរិសោ តានិ អត្តនិ បស្សតិ
កល្យាណការី កល្យាណំ បាបការី ច បាបកំ
យាទិសំ វបតេ ពីជំ តាទិសំ វហតេ ផលំ ។

[១៣] ឥទំ តទាចរិយវចោ បារាចរិយោ[១] យទព្រវិ
មាស្សុ ត្វំ អការិ បាបំ យន្តំ បច្ឆា កតំ តបេ ។

១ ម. បោរាណាចរិយោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

វេនសាខជាតក

[១១] (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខ ពោធិសត្វពោលថា) ម្នាលព្រហ្មទត្តកុមារ សេចក្ដីក្សេមក្សាន្តក្ដី ភិក្ខាដ៏សម្បូរក្ដី សេចក្ដីសុខ ក្នុងកាយក្ដី នេះ មិនគប្បីមានជានិច្ចទេ (កាលបើឥស្សរភាពវិនាស) ក្នុងកាល ជាទីកន្ទង់នៃប្រយោជន៍ អ្នកកុំវង្វេងជ្រប់ ដូចបុគ្គលដែលបែកធ្លាយ នាវា ក្នុងកណ្ដាលសាគរ ។

[១២] បុរសធ្វើនូវអំពើទាំងឡាយណា រមែងឃើញ នូវអំពើនោះ ចំពោះខ្លួនវិញ បុរសអ្នកធ្វើល្អ រមែងបានផលល្អ អ្នកធ្វើអាក្រក់ រមែងបានផលអាក្រក់ បុរសអ្នកសាបព្រោះពូជ បែបណា ផលបែបនោះ ក៏រមែងដុះឡើង ។

[១៣] (ស្ដេចព្រហ្មទត្តពោលថា) អាចារ្យបារាចរិយគោត្រ បាន ពោលនូវពាក្យណា នេះជាពាក្យ របស់អាចារ្យនោះថា បាប ណា ដែលអ្នកធ្វើហើយ គប្បីក្ដៅក្រហាយ ក្នុងកាលជាខាង ក្រោយ អ្នកកុំធ្វើបាបនោះឡើយ ។

[១៤] អយមេវ សោ បិង្គិយោ ធនសាខោ
យម្ហិ ឃាតយឹ ខត្តិយានំ សហស្សំ
អលង្កតេ ចន្ទនសារលិត្តេ
តមេវ ទុក្ខំ បច្ចាគតំ មមំ ។

[១៥] សាមាបិ ខោ ចន្ទនលិត្តគត្តី
សិង្គីវ សោភញ្ជនកស្ស ឧគ្គតា
អទិស្វា កាលំ ករិស្សាមិ ឧព្វរី
តំ មេ ឥតោ ទុក្ខតរំ ភវិស្សតីតិ ។

ធនសាខជាតកំ តតិយំ ។

ឧរគជាតកំ

[១៦] ឧរគោវ តចំ ជិណ្ណំ ហិត្វា គច្ឆតិ សន្តនុំ
ឯវំ សរីរេ និព្ភោគេ បេតេ កាលកតេ សតិ
ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ ញាតីនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ គតោ សោ តស្ស យា គតិ ។

[១៤] ខ្ញុំនិងបិង្គិយបុរោហិត សម្លាប់នូវពួកក្សត្រិយ៍ ១០០០ នាក់ ដែលប្រដាប់ លាប ដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ទៀបដើមឈើណា ដើមឈើនេះឯង ជាដើមជ្រៃមានមែកត្រសាយត្រសុំ (មិនអាចជួយអញបាន) សេចក្តីទុក្ខនោះឯង ត្រឡប់មកត្រូវខ្ញុំវិញ ។

[១៥] (អគ្គមហេសីរបស់ខ្ញុំ) ឈ្មោះនាងឧព្វរី មានខ្លួនលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ មានសម្បុរដូចមាស ស្រលូតស្រឡៅ ដូចជាលំពង់ឈើស្រ្មំ ត្រូវខ្យល់បក់ល្អ ខ្ញុំមិនបានឃើញនាងឧព្វរី នឹងធ្វើមរណៈកាល ការមិនបានឃើញនាងឧព្វរីនោះ ជាទុក្ខដ៏លើសលុបដល់ខ្ញុំ ជាងទុក្ខព្រោះសេចក្តីស្លាប់នេះទៅទៀត ។

ចប់ វេនសាខជាតក ទី ៣ ។

ឧរគជាតក

[១៦] (ព្រាហ្មណ៍ពោធិសត្វពោលថា) កូនរបស់ខ្ញុំ លះបង់នូវសរីរៈហើយទៅ ដូចជាពស់ លះបង់នូវសំណកចាស់ កាលបើសរីរៈប្រើប្រាស់មិនបាន ធ្វើកាលកិរិយា ទៅកាន់លោកខាងមុខ យ៉ាងនេះ រាងកាយ កាលត្រូវគេដុត រមែងមិនដឹងនូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលនៃញាតិទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកស្តាយចំពោះកូននុ៎ះ គតិណាជារបស់គេ គេក៏ទៅកាន់គតិនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

[១៧] អនព្ភិតោ តតោ អាគា ននុញ្ញាតោ ឥតោ គតោ
យថា គតោ តថា គតោ តត្ថ កា បរិទេវនា
ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ ញាតីនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ គតោ សោ តស្ស យា គតិ ។

[១៨] សចេ រោទេ កីសា អស្សំ តស្សា មេ កឹ ផលំ សិយា
ញាតិមិត្តសុហជ្ជានំ ភិយ្យោ នោ អរតី សិយា
ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ ញាតីនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ គតោ សោ តស្ស យា គតិ ។

[១៩] យថាបិ ទារកោ ចន្ទំ គច្ឆន្តំ អនុរោទតិ
ឯវំ សម្បទមេវេតំ យោ បេតមនុសោចតិ
ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ ញាតីនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ គតោ សោ តស្ស យា គតិ ។

[១៧] (នាងព្រាហ្មណីពោលថា) កូន (របស់ខ្ញុំ) ដែលមកអំពីបរលោក ខ្ញុំក៏មិនបានអង្វរ គេទៅអំពីលោកនេះ ក៏ខ្ញុំមិនអនុញ្ញាត គេមកយ៉ាងណា គេក៏ទៅយ៉ាងនោះ ខ្សឹកខ្សួលធ្វើអ្វី ព្រោះការដែលគេទៅនោះ រាងកាយកាលត្រូវគេដុត រមែងមិនដឹងនូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលនៃញាតិទាំងឡាយទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកនឹងកូននុ៎ះ គតិណាជារបស់គេ គេក៏ទៅកាន់គតិនោះ ។

[១៨] (នាងព្រាហ្មណីជាប្អូនពោលថា) បើខ្ញុំយំទួញ ខ្ញុំនឹងស្គាំងស្គមកាលខ្ញុំនោះយំទួញ នឹងមានផលដូចម្តេច សេចក្តីមិនត្រេកអររបស់ពួកញាតិមិត្រនិងសម្លាញ់របស់យើង គប្បីមានដោយក្រៃលែង រាងកាយកាលត្រូវគេដុត រមែងមិនដឹងនូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល នៃញាតិទាំងឡាយទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកនឹងបងនោះ គតិណាជារបស់គេ គេក៏ទៅកាន់គតិនោះ ។

[១៩] (ភរិយាពោលថា) ទារកយំទារព្រះចន្ទ្រដែលកំពុងចរទៅ យ៉ាងណា បុគ្គលដែលសោករកអ្នកស្លាប់ ទៅកាន់លោកខាងមុខ នេះឯងជាគ្រឿងប្រៀបធៀប យ៉ាងនោះដែរ រាងកាយកាលត្រូវគេដុតរមែងមិនដឹងនូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលនៃពួកញាតិទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកនឹងប្តីនុ៎ះ គតិណាជារបស់គេ គេក៏ទៅកាន់គតិនោះ ។

បញ្ចកនិបាតេ បឋមោ មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

[២០] យថាបិ ឧទកកុម្ភោ ភិន្នោ អប្បដិសន្ធិយោ
ឯវំ សម្បទមេវេតំ យោ បេតមនុសោចតិ
ឧយ្ហមានោ ន ជានាតិ ញាតីនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ គតោ សោ តស្ស យា គតីតិ ។

ឧរគជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ធង្កជាតកំ

[២១] អញ្ញេ សោចន្តិ រោទន្តិ អញ្ញេ អស្សុមុខា ជនា
បសន្នមុខវណ្ណោសិ កស្មា ឃដ ន សោចសិ ។

[២២] នាព្ភតីតហរោ សោកោ នានាគតសុខាវហោ
តស្មា ឃដ្ដ៍ ន សោចាមិ នត្ថិ សោកោ ទុតីយតា ។

[១៩] (ទាសីពោលថា) ក្អមទឹកដែលបែកធ្លាយ តវិញមិនជាប់យ៉ាងណា បុគ្គលសោកស្តាយនឹងអ្នកស្លាប់ ទៅកាន់លោកខាងមុខ នេះឯង ជាគ្រឿងធៀប ក៏យ៉ាងនោះដែរ រាងកាយកាលត្រូវគេដុត រមែងមិនដឹងនូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល នៃញាតិទាំងឡាយទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកនឹងម្ចាស់នុ៎ះ គតិណាជារបស់គេ គេក៏ទៅកាន់គតិនោះ ។

ចប់ ឧរគជាតក ទី ៤ ។

ធង្កជាតក

[២១] (ស្តេចធង្កៈសួរព្រះរាជា ពោធិសត្វថា) ពួកជនឯទៀត តែងសោកយំទួញ ពួកជនឯទៀត មានមុខជោកដោយទឹកភ្នែក ម្នាលយជកុមារ អ្នកមានសម្បុរមុខស្រស់បស់ អ្នកមិនសោកសៅព្រោះហេតុអ្វី ។

[២២] (ពោធិសត្វឆ្លើយថា) សេចក្តីសោក នាំមកនូវសេចក្តីសុខដែលកន្លងទៅហើយមិនបានទេ នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដែលមិនទាន់មកមិនបានទេ បពិត្រស្តេចធង្កៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោក ភាពជាសម្លាញ់ ក្នុងសេចក្តីសោក មិនមានទេ ។

[២៣] សោចំ បណ្ឌុកិសោ ហោតិ ភត្តញ្ចស្ស ន រុច្ចតិ
អមិត្តា សុមនា ហោន្តិ សល្លវិទ្ធស្ស រុប្បតោ ។
[២៤] គាមេ វា យទិវារញ្ញេ និន្នេ វា យទិវា ថលេ
ឋិតំ មំ នាគមិស្សតិ(១) ឯវំ ទិដ្ឋបទោ អហំ ។
[២៥] យស្សត្ថា នាលមេកោវ សព្វកាមរសាហរោ
សព្វាបិ បថវី តស្ស ន សុខំ អាវហិស្សតីតិ ។

ធង្កជាតកំ(២) បញ្ចមំ ។

ការន្ទិយជាតកំ(៣)

[២៦] ឯកោ អរញ្ញេ គិរិកន្ទរាយំ
បគ្គយ្ហ មហន្តសេលំ បវេឡ្ហសិ
បុនប្បុនំ សន្តរមានរូបោ
ការន្ទិយ(៤) កោ នុ តវយិធត្ថោ ។
[២៧] អហញ្ហិមំ សាគរសេវិតន្តំ
សមំ ករិស្សាមិ យថាបិ បាណឹ
វិកិរិយ សានូនិ ច បព្វតានិ
តស្មា សេលំ កន្ទរាយំ បក្ខិបាមិ ។

១ ម. នមន្តំ អាគមិស្សតិ ។ ២ យដជាតកំ ។ ៣ ម.កោរន្ទិយជាតកំ ។ ៤ កោរន្ទិយ ។

[២៣] *បុគ្គលកាលសោក រមែងជាអ្នកមានពោគលឿង ស្គាំងស្គម ទាំងបាយ រមែងមិនពេញចិត្តដល់បុគ្គលនោះ បុគ្គលដែលត្រូវសរ គឺសេចក្តីសោកមុតហើយ ក៏ទុក្ខព្រួយ ពួកជនជាសត្រូវ រមែងមានចិត្តត្រេកអរ ។*

[២៤] *សេចក្តីវិនាសនឹងមករកខ្ញុំ ដែលឋិតនៅក្នុងស្រុក ឬ ក្នុងព្រៃ ក្នុងទីទាប ឬ ទីទួល មិនបានទេ (ព្រោះ) ខ្ញុំឃើញច្បាស់ផ្លូវធម៌យ៉ាងនេះហើយ ។*

[២៥] *បុគ្គលណា មានខ្លួនតែមួយ មិនអាចជាអ្នកនាំយកនូវរស នៃសេចក្តីប្រាថ្នា គឺសុខក្នុងឈានទាំងពួងបាន សូម្បីផែនដីទាំងមូល ក៏មិនអាចនាំមក នូវសេចក្តីសុខ ដល់បុគ្គលនោះបាន ។*

ចប់ ធង្កជាតក ទី ៥ ។

ការន្ទិយជាតក

[២៦] *(អាចារ្យសួរថា) អ្នកតែម្នាក់ឯង រលះរលាំងលើកដុំថ្មធំៗ បោះទៅក្នុងជ្រោះភ្នំ ក្នុងព្រៃរឿយៗ ម្នាលការន្ទិយៈ អ្នកមានប្រយោជន៍ ដូចម្តេច ក្នុងជ្រោះនេះ ។*

[២៧] *(ពោធិសត្វឆ្លើយថា) ខ្ញុំនឹងធ្វើនូវផែនដីនេះ ដែលមានសាគរជាទីបំផុត ឲ្យស្មើដូចជាផ្ទៃបាតដៃ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំពង្រាបភ្នំដី និងភ្នំថ្ម ហើយបោះថ្មទៅក្នុងជ្រោះ ។*

៩

[២៨] នយិមំ មហឹ អរហតិ ចាណិកប្បំ
សមំ មនុស្សោ ករណាយមេកោ
មញ្ញាមិមញ្ញេវ ទរឹ ជិគីសំ
ការណ្ឌិយ ហាយសិ ជីវលោកំ ។

[២៩] សចេ អយំ ភូតធរំ ន សក្កោ
សមំ មនុស្សោ ករណាយមេកោ
ឯវមេវ ត្វំ ព្រហ្មេ ឥមេ មនុស្សេ
ណាណាទិដ្ឋិកេ ណានយិស្សសិ តេ ។

[៣០] សង្ខិត្តរូបេន ភវំ មមត្ថំ
អក្ខាសិ ការណ្ឌិយ ឯវមេតំ
យថា ន សក្កា បឋវី សមាយំ
កាតុំ មនុស្សេន តថា មនុស្សាតិ ។

ការណ្ឌិយជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

បញ្ចកនិបាត មណិកុណ្ឌលវគ្គ ទី ១

[២៨] (អាចារ្យពោលថា) មនុស្សម្នាក់ មិនគួរដើម្បីធ្វើផែនដីធំនេះ ឲ្យរាបស្មើដូចបាតដៃបានទេ ម្នាលការន្ទិយៈ ខ្ញុំសម្គាល់នូវអ្នក ដែលស្វែងរកថ្មភ្នំនេះឯង (ដើម្បីបំពេញជ្រោះ) អ្នកនឹងលះបង់នូវជីវលោក (ស្លាប់ខ្លួន) ។

[២៩] (ពោធិសត្វពោលថា) បើមនុស្សម្នាក់នេះ មិនអាចដើម្បីធ្វើនូវផែនដីធំនេះ ឲ្យរាបស្មើបានទេ យ៉ាងណា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកនឹងដឹកនាំពួកមនុស្សទាំងនេះ ដែលមានទិដ្ឋិផ្សេងៗ គ្នា មិនបាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣០] (អាចារ្យពោលថា) ម្នាលការន្ទិយៈ អ្នកដ៏ចម្រើន ពោលនូវពាក្យនេះ ដោយសង្ខេប ជាពាក្យមានប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ យ៉ាងនេះផែនដីនេះ គេមិនអាចធ្វើឲ្យរាបស្មើ យ៉ាងណា ពួកមនុស្សក៏មនុស្សមិនអាចធ្វើបាន យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ ការន្ទិយជាតក ទី ៦ ។

លដុកិកជាតកំ

[៣១] វន្ទាមិ តំ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
អារញ្ញកំ យូថបតឹ យសស្សឹ
បក្ខេហិ តំ បញ្ជលិកំ[១] ករោមិ
មា មេ វធិ បុត្តកេ ទុព្វលាយ ។

[៣២] វន្ទាមិ តំ កុញ្ជរំ ឯកចារឹ
អារញ្ញកំ បព្វតសានុគោចរំ
បក្ខេហិ តំ បញ្ជលិកំ ករោមិ
មា មេ វធិ បុត្តកេ ទុព្វលាយ ។

[៣៣] វធិស្សាមិ តា លដុកិកេ បុត្តកានិ
កឹ មេ ត្វំ កាហសិ ទុព្វលាសិ
សតសហស្សានិបិ តាទិសីនំ
វាមេន បាទេន បប្បោថយេយ្យំ[២] ។

១ អដ្ឋកថាយំ អញ្ជលិកន្តិ បាឋោ ទិស្សតិ ។ ២ អដ្ឋកថាយំ បោថយេយ្យន្តិ បាឋោ ទិស្សតិ ។

លដុកិកជាតក

[៣១] (ចាបចៀបកប្បាសពោលនឹងដំរីពោធិសត្វថា) ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលោក ជាដំរីមានកម្លាំងខ្សោយ ក្នុងកាលមានអាយុ ៦០ ជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃជាម្ចាស់ហ្វូង មានយស ខ្ញុំសូមធ្វើនូវអញ្ជលិកម្ម ចំពោះលោក ដោយស្លាបទាំងឡាយ សូមកុំឲ្យលោកសម្លាប់កូនរបស់ខ្ញុំ ជាសត្វមានកម្លាំងខ្សោយ ។

[៣២] (ចាបចៀបកប្បាសពោលនឹងដំរីទេវទត្តថា) ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលោក ជាដំរីត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃ ដើរទៅតាមញកភ្នំ ខ្ញុំសូមធ្វើអញ្ជលិកម្ម ដោយស្លាបទាំងឡាយ សូមលោកកុំសម្លាប់កូនខ្ញុំ ជាសត្វមានកម្លាំងខ្សោយ ។

[៣៣] (ដំរីទេវទត្តពោលថា) នែមេចាបចៀបកប្បាស អញនឹងសម្លាប់នូវកូននាង នាងជាសត្វមានកម្លាំងខ្សោយ នឹងធ្វើអ្វីដល់អញ អញនឹងជាន់នូវចាប សូម្បីមួយសែន ប្រហែលនឹងនាងឯងដោយជើងឆ្វេង ។

១១

បញ្ចកនិបាតេ បឋមោ មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

[៣៤] នហេវ សព្វត្ថ ពលេន កិច្ចំ
ពលំ ហិ ពាលស្ស វធាយ ហោតិ
ករិស្សាមិ តេ នាគរាជ អនត្ថំ
យោ មេ វធិ បុត្តកេ ទុព្វលាយ ។

[៣៥] កាកញ្ច បស្ស លដុកិកំ មណ្ឌូកំ និលមក្ខិកំ
ឯតេ នាគំ អឃាតេសុំ បស្ស វេរស្ស វេរិនំ
តស្មា ហិ វេរំ ន កយិរាថ អប្បិយេនបិ កេនចីតិ ។

លដុកិកជាតកំ សត្តមំ ។

ចុល្លធម្មបាលជាតកំ

[៣៦] អហមេវ ទូសិយា ភូនហតា រញ្ញោ មហាបតាបស្ស
ឯតំ មុញ្ចតុ ធម្មបាលំ ហត្ថេ មេ ទេវ ឆេទហិ ។

[៣៤] (ចាបចៀបកប្បាសពោលថា) កិច្ចដោយកម្លាំងកាយ មិនមែនប្រើបានគ្រប់កន្លែងទេ ព្រោះកម្លាំងកាយ សម្លាប់បានតែអ្នកល្ងង់ទេ នៃស្តេចដំរី អ្នកណា សម្លាប់កូនរបស់ខ្ញុំ ជាសត្វមានកម្លាំងថយ ខ្ញុំនឹងធ្វើនូវសេចក្តីវិនាស ដល់អ្នកនោះវិញ ។

[៣៥] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរមើល នូវក្អែក ចាបចៀបកប្បាស កង្កែបនិងរុយខៀវ សត្វទាំងនុ៎ះ សម្លាប់នូវដំរីបាន អ្នកចូរមើល (នូវគតិ) នៃពៀររបស់ពួកសត្វមានពៀរ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ កុំធ្វើនូវពៀរ នឹងជនណាមួយ សូម្បីមិនជាទីស្រឡាញ់ឡើយ ។

ចប់ លដុកិកជាតក ទី ៧ ។

ចុល្លធម្មបាលជាតក

[៣៦] (ព្រះនាងចន្ទាទេវីពោលថា) ខ្ញុំម្ចាស់ជាស្រីប្រទូស្ត ជាអ្នកបំផ្លាញនូវសេចក្តីចម្រើន ដល់ស្តេចឈ្មោះ មហាបតាបៈ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមលែងនូវធម្មបាល (ជាកូនខ្ញុំ) នេះចេញ សូមកាត់នូវដៃទាំងឡាយ របស់ខ្ញុំម្ចាស់វិញចុះ ។

[៣៧] អហមេវ ទូសិយា ភូនហតា រញ្ញោ មហាបតាបស្ស

ឯតំ មុញ្ចតុ ជម្មចាលំ ចាទេ មេ ទេវ ឆេទេហិ ។

[៣៨] អហមេវ ទូសិយា ភូនហតា រញ្ញោ មហាបតាបស្ស

ឯតំ មុញ្ចតុ ជម្មចាលំ សីសំ មេ ទេវ ឆេទេហិ ។

[៣៩] នហ នូនិមស្ស រញ្ញោ មិត្តាមច្ចា ច វិជ្ជរេ

សុហទា យេ ន វទន្តិ រាជានំ មា ឃាតយិ ឱរសំ បុត្តំ ។

[៤០] នហ នូនិមស្ស រញ្ញោ មិត្តា ញាតី ច វិជ្ជរេ

សុហទា យេ ន វទន្តិ រាជានំ មា ឃាតយិ អត្រជំ បុត្តំ ។

[៤១] ចន្ទនសារានុលិត្តា ពាហា ធិជ្ជន្តិ ជម្មចាលស្ស

ទាយាទស្ស បបព្យា ចាណា មេ ទេវ រុជ្ឈន្តីតិ ។

ចុល្លធម្មបាលជាតកំ អដ្ឋមំ ។

[៣៧] ខ្ញុំម្ចាស់ជាស្រីប្រទូស្ត ជាអ្នកបំផ្លាញនូវសេចក្តីចម្រើន ដល់ស្តេចឈ្មោះមហាបតាបៈ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គលែងនូវធម្មបាល នេះចេញ សូមកាត់នូវជើងទាំងឡាយ របស់ខ្ញុំវិញចុះ ។

[៣៨] ខ្ញុំម្ចាស់ជាស្រីប្រទូស្ត ជាអ្នកបំផ្លាញ នូវសេចក្តីចម្រើន ដល់ស្តេចឈ្មោះមហាបតាបៈ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គលែងនូវធម្មបាលនេះចេញ សូមកាត់នូវក្បាល របស់ខ្ញុំម្ចាស់វិញចុះ ។

[៣៩] ពួកមិត្តអាមាត្យ និងជនអ្នកមានហឫទ័យល្អ របស់ស្តេចនេះមិនមានទេឬ បានជាមិននិយាយឃាត់ស្តេចថា សូមព្រះអង្គកុំសម្លាប់បុត្តជាឱរស ។

[៤០] ពួកមិត្ត ញាតិ និងជនអ្នកមានហឫទ័យល្អ របស់ស្តេចនេះមិនមានទេឬ បានជាមិននិយាយឃាត់ស្តេចថា សូមព្រះអង្គកុំសម្លាប់បុត្ត ដែលកើតអំពីខ្លួន ។

[៤១] ដើមដៃទាំងឡាយ ដែលលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ របស់ធម្មបាលអ្នកជាទាយាទផែនដីដាច់ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ជីវិតរបស់ខ្ញុំម្ចាស់នឹងរលត់ ។

ចប់ ចុល្លធម្មបាលជាតក ទី ៨ ។

១៣

បញ្ចនិបាតេ បឋមោ មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

សុវណ្ណមិគជាតកំ

[៤២] វិក្កម រេ មហាមិគ វិក្កម រេ ហរីបទ
ឆិន្ទ វារត្តិកំ បាសំ នាហំ ឯកា វនេ រមេ ។

[៤៣] វិក្កមាមិ ន បារេមិ ភូមឹ សុម្ភាមិ វេគសា
ទឡ្ហោ វារត្តិកោ បាសោ បាទំ មេ បរិកន្តតិ ។

[៤៤] អត្ថរស្សុ បលាសានិ អសឹ និព្វាហ លុទ្ទក
បឋមំ មំ វធិត្វាន ហន បច្ឆា មហាមិគំ ។

[៤៥] ន មេ សុតំ វា ទិដ្ឋំ វា ភាសន្តឹ មានុសឹ មិគឹ
ត្វញ្ច ភទ្ទេ សុខី ហោហិ ឯសោ ចាបិ មហាមិគោ ។

[៤៦] ឯវំ លុទ្ទក នន្ទស្សុ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ
យថា ហមជ្ជ នន្ទាមិ បុត្តំ ទិស្វា មហាមិគន្តិ ។

សុវណ្ណមិគជាតកំ នវមំ ។

បញ្ចកនិបាត មណិកុណ្ឌលវគ្គទី ១

សុវណ្ណមិគជាតក

[៤២] (ម្រឹគញីជាប្រពន្ធពោលថា) បពិត្រមហាម្រឹគ អ្នកចូរខំប្រឹង បពិត្រម្រឹគមានជើងដូចមាស អ្នកចូរខំប្រឹង ចូរកាត់នូវអន្ទាក់ដែលធ្វើដោយព្រ័ត្រ ខ្ញុំជាម្រឹគញីម្នាក់ឯង មិនអាចត្រេកអរ ក្នុងព្រៃបានទេ ។

[៤៣] (ម្រឹគពោធិសត្វជាប្តី ពោលថា) អញខំប្រឹង មិនរួចទេ អញនឹងកកាយផែនដី ដោយកម្លាំង អន្ទាក់ដែលគេធ្វើដោយព្រ័ត្រជាប់មាំមួន រឹតក្បួតជើងរបស់អញ ។

[៤៤] (ម្រឹគញី ពោលថា) បពិត្រអ្នកព្រាន អ្នកចូរក្រាលនូវស្លឹកឈើ អ្នកចូរហូតដាវ (អំពីស្រោម) អ្នកសម្លាប់ខ្ញុំមុន ហើយសឹមសម្លាប់មហាម្រឹគ ជាខាងក្រោយ ។

[៤៥] (ព្រាន ពោលថា) អញមិនដែលឮ ឬឃើញមេម្រឹគចេះនិយាយភាសាមនុស្សទេ ម្នាលមេម្រឹគដ៏ចម្រើន នាងឯងចូរនៅជាសុខចុះ ទាំងមហាម្រឹគនុ៎ះ ក៏សូមឲ្យនៅជាសុខចុះ ។

[៤៦] (ម្រឹគញី ពោលថា) បពិត្រអ្នកព្រាន ខ្ញុំត្រេកអរ ព្រោះឃើញនូវមហាម្រឹគ ដែលរួច (ចាកអន្ទាក់) ក្នុងថ្ងៃនេះ យ៉ាងណា សូមអ្នកត្រេកអរ ជាមួយនឹងពួកញាតិទាំងអស់ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ សុវណ្ណមិគជាតក ទី ៩ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

សុសន្ធីជាតកំ[១]

[៤៧] វាតិ គន្ធោ តិមិរានំ កុសមុទ្ទោវ ឃោសវា
ទូរេ ឥតោ ហិ សុសន្ធី[២] តម្ព កាមា តុទន្តិ មំ ។

[៤៨] កថំ សមុទ្ទមតរិ កថំ អទ្ទក្ខិ សេរុមំ
កថំ តស្សា ចតុយ្ហញ្ច អហុ អគ្គ សមាគមោ ។

[៤៩] ភរុកច្ឆា បយាតានំ វាណិជានំ ធនេសិនំ
មង្ករេហិ ភិទា នាវា ផលកេន មហណ្ណវំ[៣] ។

[៥០] សា មំ សណ្ហេន មុទុនា និច្ចំ ចន្ទនគន្ធិនី
អង្កេន ឧទ្ធរី ភទ្ទា មាតា បុត្តំវ ឱរសំ ។

---

១ ម. សុយោនន្ទីជាតកំ ។ ២ សុយោនន្ទី ។ ៣ ផលកេនាហមប្លវឹ ។

សុសន្ទីជាតក

[៤៧] (អ្នករបាំឈ្មោះ អគ្គៈ ពោលថា) ក្លិននៃផ្កាតិមិរព្រឹក្ស[១] រមែងផ្សាយទៅ សមុទ្រដែលពេញដោយទឹក មានសំឡេងគឹកកង បពិត្រស្តេចតម្ពៈ ព្រោះថា នាងសុសន្ទី (នៅ) ក្នុងទីឆ្ងាយពីនគរនេះ កាមទាំងឡាយ តែងចាក់ដោតខ្ញុំ ។

[៤៨] (ស្តេចគ្រុឌពោលថា) អ្នកឆ្លងសមុទ្របាន ដោយប្រការដូចម្តេច អ្នកឃើញកោះឈ្មោះសេរុម ដោយប្រការដូចម្តេច ម្នាលអគ្គៈ ការជួបប្រសព្វ នាងសុសន្ទីនិងអ្នក បានមានមកដោយប្រការដូចម្តេច ។

[៤៩] (អ្នករបាំឈ្មោះអគ្គៈ ពោលថា) នាវារបស់ពួកឈ្មួញអ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆា បែកធ្លាយដោយមង្គរ ខ្ញុំក៏ឆ្លងសមុទ្រដោយផែនក្តារ ។

[៥០] នាងសុសន្ទីនោះ ជាស្រីមានវាចាទន់ពីរោះ មានក្លិនដូចខ្លឹមចន្ទន៍ អស់កាលជានិច្ច ជាស្ត្រីចម្រើន ស្រង់ខ្ញុំដោយអវយវៈ ដូចមាតាត្រកងនូវបុត្ត ដែលកើតអំពីទ្រូង ។

---

១ តិមិរព្រឹក្សនេះជាឈ្មោះឈើមួយបែប ក្នុងអដ្ឋកថាពន្យល់ថាឈើនេះច្រើនដុះចោមរោមដើមជ្រៃ ឈើនេះប្រហែលជាស្លំ ឬខ្សូស ឬក៏សំបួរមាសទេដឹង ។ អ្នកពិនិត្យ ។

១៨

បញ្ចកនិបាតេ បឋមោ មណិកុណ្ឌលវគ្គោ

[៨១] សា មំ អន្នេន ចានេន វត្ថេន សយនេន ច

អត្តនាបិ ច មន្ទក្ខី ឯវំ តម្ព វិជានហីតិ ។

សុសន្ធីជាតកំ ទសមំ ។

មណិកុណ្ឌលវគ្គោ បឋមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

អថ ជិនវរោ ហរិតំ តិណកោ

អថ ភិន្ទលិរោ ឧរគោវ ឃជោ

ឥរិយា បុន កុញ្ជរ កូនហាតា

មិត បុត្តមសក្កវនេ ទស ។

បញ្ចកនិបាត មណិកុណ្ឌលវគ្គ ទី ១

[៥១] នាងជាស្ត្រីមានក្អែកទន់ បានផ្គត់ផ្គង់ខ្ញុំ ដោយបាយ ទឹក សំពត់ និងទីដេក ព្រមទាំងខ្លួន បពិត្រស្តេចតម្ពៈ សូមព្រះអង្គជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ សុសន្ទីជាតក ទី ១០ ។

ចប់ មណិកុណ្ឌលវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទាននៃជាតកនោះគឺ

និយាយអំពីដែននិងកែវមណី ដ៏ប្រសើរ ដែលសាបសូន្យ ១ អ្នកប្រូតស្មៅ យកស្មៅខ្ចី (ឲ្យគោស្វាប់) ១ បុគ្គលវង្វេងដូចបុគ្គលផ្តាយសំពៅ ១ បុគ្គលលះបង់សរីរៈ ដូចពស់លះបង់សំណាក ១ ព្រះរាជាឈ្មោះឃដកុមារ ១ ជ្រោះភ្នំ ១ កុញ្ជរ ១ មហេសីអ្នកបំផ្លាញ នូវសេចក្តីចម្រើន ១ ម្រឹគ ១ ការត្រកងនូវកូន ១ រួមជា ១០ ។

វណ្ណារោហវគ្គោ

វណ្ណារោហជាតកំ

[៨២] វណ្ណារោហេន ជាតិយា ពលនិក្កមនេន ច
សុពាហុ ន មយា សេយ្យោ សុទាឋ ឥតិ ភាសសិ ។

[៨៣] វណ្ណារោហេន ជាតិយា ពលនិក្កមនេន ច
សុទាឋ ន មយា សេយ្យោ សុពាហុ ឥតិ ភាសសិ ។

[៨៤] ឯវញ្ចេ មំ វិហរន្តំ សុពាហុ សម្ម ទុព្ភសិ
ន ទានាហំ តយា សទ្ធឹ សំវាសមភិរោចយេ ។

[៨៥] យោ បរេសំ វចនានិ សទ្ទហេថ[១] យថាតថំ
ខិប្បំ ភិជ្ជេថ មិត្តស្មឹ វេរញ្ច បសវេ ពហុំ

[៨៦] ន សោ មិត្តោ យោ សទា អប្បមត្តោ
ភេទាសង្កី រន្ធមេវានុបស្សី
យស្មិញ្ច សេតិ ឧរសីវ បុត្តោ
ស វេ មិត្តោ យោ អភេជ្ជោ បរេភីតិ ។

វណ្ណារោហជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ម. សទ្ទហេយ្យ ។

វណ្ណារោហវគ្គ

វណ្ណារោហជាតក

[៩២] (ខ្លាឈ្មោះសុពាហុ ពោលថា) អ្នកឈ្មោះសុទាឋៈនិយាយថា ខ្លាឈ្មោះសុពាហុ មិនប្រសើរជាងអញ ដោយទំហំ កម្ពស់ ជាតិ កម្លាំងកាយ និងសេចក្តីព្យាយាម ដូច្នោះ ឬ ទេ ។

[៩៣] (សីហៈឈ្មោះសុទាឋៈ ពោលថា) អ្នកឈ្មោះសុពាហុនិយាយថា សីហៈឈ្មោះសុទាឋៈ មិនប្រសើរជាងអញ ដោយទំហំ កម្ពស់ ជាតិ កម្លាំងកាយ និងសេចក្តីព្យាយាម ដូច្នោះ ឬទេ ។

[៩៤] ម្នាលសុពាហុសម្លាញ់ បើអ្នកប្រទូស្តចំពោះខ្ញុំ ដែលកំពុងនៅយ៉ាងនេះ ឥឡូវនេះខ្ញុំមិនពេញចិត្ត ចំពោះការនៅរួមជាមួយអ្នកទេ ។

[៩៥] អ្នកណាជឿ នូវពាក្យនៃជនដទៃ ដ៏ផ្តេសផ្តាស អ្នកនោះគប្បីបែកធ្លាយចាកមិត្ត ឆាប់រហ័ស ទាំងបាននូវពៀរជាច្រើន ។

[៩៦] មិត្តណា ជាអ្នកប្រយ័ត្ន រង្កៀសក្នុងការបែកធ្លាយ (ចំពោះមិត្ត) ឃើញតែទោសសព្វកាល អ្នកនោះមិនឈ្មោះថា មិត្តឡើយ មួយទៀត បុគ្គលណាដែលពួកជនដទៃ បំបែកមិនបាន រមែងដេកនៅរួមដូចជាកូនដែលកើតអំពីទ្រូង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា មិត្ត ។

ចប់ វណ្ណារោហជាតក ទី ១ ។

១៧

បញ្ចកនិបាតេ ទុតិយោ វណ្ណារោហវគ្គោ

សីលវីមំសជាតកំ

[៥៧] សីលំ សេយ្យោ សុតំ សេយ្យោ ឥតិ មេ សំសយោ អាហុ
សីលមេវ សុតា សេយ្យោ ឥតិ មេ នត្ថិ សំសយោ ។
[៥៨] មោឃា ជាតិ ច វណ្ណោ ច សីលមេវ កិរុត្តមំ
សីលេន អនុបេតស្ស សុតេនត្ថោ ន វិជ្ជតិ ។
[៥៩] ខត្តិយោ ច អធម្មដ្ឋោ វេស្សោ ចាធម្មនិស្សិតោ
តេ បរិច្ចជ្ជុភោ លោកេ ឧបបជ្ជន្តិ ទុគ្គតឹ ។
[៦០] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន ភវន្តិ តិទិវេ សមា ។
[៦១] ន វេទា សម្បរាយាយ ន ជាតិ នបិ ពន្ធវា
សកញ្ច សីលសំសុទ្ធំ សម្បរាយសុខាវហន្តិ[១] ។

សីលវីមំសជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ឱ. ម. សុខាយ ចាតិ ។

បញ្ចកនិបាត វណ្ណារោហវគ្គទី ២

សីលវីមំសជាតក

[៥៧] (ព្រាហ្មណ៍ពោធិសត្វ ពោលថា) ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យថា សីលជារបស់ប្រសើរ ឬ សុតៈជារបស់ប្រសើរ សីល (មារយាទ) ជារបស់ប្រសើរជាងសុតៈ (ការចេះដឹង) ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ ដូច្នោះឡើយ ។

[៥៨] ជាតិនិងវណ្ណៈ ឥតអំពើ សីលហ្នឹងឯង ទើបឧត្តម បុគ្គលកាលបើប្រាសចាកសីលហើយ ប្រយោជន៍ដោយសុតៈ មិនមានទេ ។

[៥៩] ក្សត្រិយ៍មិនឋិតនៅក្នុងធម៌ (ច្បាប់) វេស្សៈ មិនអាស្រ័យធម៌ ពួកជនទាំងនោះ រមែងលះបង់លោកទាំងពីរ ទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

[៦០] ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ទៈ ចណ្ឌាលនិងបុក្កុសជន ប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះ រមែងស្មើគ្នា ក្នុងទេវលោក ។

[៦១] វេទ ក៏មិនមែនឲ្យសុខ ក្នុងបរលោក ជាតិ ក៏មិនមែនឲ្យសុខ ក្នុងបរលោក ផៅពង្ស ក៏មិនមែនឲ្យសុខ ក្នុងបរលោក មានតែសីលដ៏បរិសុទ្ធរបស់ខ្លួន ទើបនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុងបរលោក ។

ចប់ សីលវីមំសជាតក ទី ២ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ហិរិជាតកំ

[៦២] ហិរិន្តរន្តំ វិជិគុច្ឆមានំ
តវាហមស្មិ ឥតិ ភាសមានំ
សេយ្យានិ កម្មានិ អនាទិយន្តំ
នេសោ មមន្តិ ឥតិ នំ វិជញ្ញា ។

[៦៣] យញ្ហិ កយិរា តញ្ហិ វទេ យំ ន កយិរា ន តំ វទេ
អករោន្តំ ភាសមានំ បរិជានន្តិ បណ្ឌិតា ។

[៦៤] ន សោ មិត្តោ យោ សទា អប្បមត្តោ
ភេទាសង្កី រន្ធមេវានុបស្សី
យស្មិញ្ច សេតិ ឧរសីវ បុត្តោ
ស វេ មិត្តោ យោ អភេជ្ជោ បរេហិ ។

[៦៥] បាមោជ្ជករណំ ឋានំ បសំសាវហនំ សុខំ
ផលានិសំសោ ភាវេតិ វហន្តោ បោរិសំ ធុរំ ។

ហិរិជាតក

[៦២] (ពារាណសីសេដ្ឋី ពោលថា) បណ្ឌិតគប្បីដឹងច្បាស់ នូវបុគ្គលដែលលះបង់នូវសេចក្ដីខ្មាស គួរខ្ពើមរអើម (ដោយមេត្តាភាវនា) ដែលគ្រាន់តែពោលថា ខ្ញុំ (ជាមិត្ត) របស់អ្នក តែមិនកាន់យកនូវអំពើដ៏ប្រសើរថា អ្នកនុ៎ះ មិនមែនជាមិត្ត របស់អញ ។

[៦៣] ពិតណាស់ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើណា គួរនិយាយចំពោះអំពើនោះ បុគ្គលមិនធ្វើនូវអំពើណាមិនគួរនិយាយចំពោះអំពើនោះ ពួកបណ្ឌិតតែងស្គាល់ច្បាស់នូវបុគ្គលដែលមិនធ្វើ គ្រាន់តែនិយាយ ។

[៦៤] បុគ្គលណា ជាអ្នកប្រយ័ត្ន ក្នុងកាលទាំងពួង រង្កៀសក្នុងការបែកធ្លាយ (ចំពោះមិត្ត) សម្លឹងរំពៃរកទោសតែម្យ៉ាង អស់កាលជានិច្ច អ្នកនោះ មិនឈ្មោះថា មិត្តឡើយ មួយទៀត បុគ្គលណា ដែលពួកជនដទៃ បំបែកមិនបាន រមែងដេកនៅរួម ដូចជាកូនដែលកើតអំពីទ្រូង បុគ្គលនោះ ទើបឈ្មោះថា មិត្តដោយពិត ។

[៦៥] កុលបុត្តអ្នកមានផលានិសង្ស កាលនាំទៅនូវធុរៈ[១]ជារបស់បុរស រមែងចម្រើននូវហេតុ ជាគ្រឿងធ្វើនូវបាមោជ្ជៈ ជាគ្រឿងនាំមកនូវសេចក្ដីសរសើរ ជាសុខ ។

---

១ ធុរៈរបស់បុរសមាន ៤ យ៉ាង គឺទាន ១ សីល ១ ភាវនា ១ មិត្តភាព ១ ។ អដ្ឋកថា ។

១៩

បញ្ចកនិបាតេ ទុតិយោ វណ្ណារោហវគ្គោ

[៦៦] បរិវេការសំ បិត្វា   រសំ ឧបសមស្ស ច
និទ្ទរោ ហោតិ និប្បាបោ   ធម្មប្បីតិរសំ បិវន្តិ ។

ហិរិជាតកំ តតិយំ ។

ខជ្ជោបនកជាតកំ

[៦៧] កោនុ សន្តម្ហិ បជ្ជោតេ   អគ្គិបរិយេសនំ ចរំ
អទ្ទក្ខិ រត្តឹ ខជ្ជោតំ   ជាតិវេទំ អមញ្ញថ ។
[៦៨] ស្វាស្ស គោមយចុណ្ណានិ   អភិមត្ថំ តិណានិ ច
វិបរីតាយ សញ្ញាយ   នាសក្ខិ បជ្ជលេតវេ ។
[៦៩] ឯវម្បិ អនុបាយេន   អត្ថំ ន លភតេ មិគោ
វិសាណតោ គវំ ទោហំ   យត្ថ ខីរំ ន វិន្ទតិ ។
[៧០] វិវិធេហិ ឧបាយេហិ   អត្ថំ បប្បោន្តិ មាណវា
និគ្គហេន អមិត្តានំ   មិត្តានំ បគ្គហេន ច ។
[៧១] សេនីមោក្ខូបលាភេន   វល្លភានំ នយេន ច
ជគតឹ ជគតីបាលា   អាវសន្តិ វសុន្ធរន្តិ ។

ខជ្ជោបនកជាតកំ ចតុត្ថំ ។

[៦៦] បុគ្គល ផឹកនូវរសនៃវិវេកធម៌ផង នូវរសនៃសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ផង ផឹកនូវរសនៃធម្មបីតិផង ទើបជាអ្នកមិនមានកង្វល់ មិនមានបាប ។

ចប់ ហិរិជាតក ទី ៣ ។

ខជ្ជោបនកជាតក

[៦៧] (ទេវតាពោលថា) នរណាហ្ន៎ កាលបើពន្លឺមាន ត្រាច់ទៅស្វែងរកភ្លើង បានឃើញនូវអំពិលអំពែកក្នុងវេលាយប់ ក៏សម្គាល់ថា ភ្លើង ។

[៦៨] បុរសនោះ ក៏ប្រញាប់ឈ្លីនូវលម្អិតនៃអាចម៍គោ និងស្មៅ ដោយសេចក្តីសម្គាល់ខុស មិនអាចនឹងបង្កាត់ភ្លើង ឲ្យឆេះឡើងបានទេ ។

[៦៩] បុគ្គលកាលរីតទឹកដោះមេគោ អំពីស្នែង រមែងមិនបាននូវទឹកដោះ យ៉ាងណា បុគ្គលអន្ធពាល ក៏មិនបានូវប្រយោជន៍ ដោយហេតុមិនមែនឧបាយ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៧០] ជនទាំងឡាយ តែងបាននូវប្រយោជន៍ ដោយឧបាយទាំងឡាយផ្សេងៗ គឺការផ្ចាញ់ផ្ចាល់សត្រូវទាំងឡាយផង គឺការទំនុកបម្រុង ចំពោះមិត្តទាំងឡាយផង ។

[៧១] ពួកអ្នករក្សាផែនដី រមែងគ្រប់គ្រងនូវផែនដី ដែលទ្រទ្រង់នូវទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយការបំពេញបាន ចំពោះសេនាជាប្រធានផង ដោយការណែនាំ របស់ពួកមន្ត្រី ដែលជាអ្នកស្និទ្ធស្នាលផង ។

ចប់ ខជ្ជោបនកជាតក ទី ៤ ។

២០

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

អហិតុណ្ឌិកជាតកំ[១]

[៧២] ធុត្តោម្ហិ សម្ម សុមុខ ជូតេ អក្ខបរាជិតោ
ហរេហិ អម្ពបក្កានិ វីរិយន្តេ ភក្ខយាមសេ ។

[៧៣] អលិកំ វត មំ សម្ម អភូតេន បសំសសិ[២]
កោ តេ សុតោ វា ទិដ្ឋោ វា សុមុខោ នាម មក្កដោ ។

[៧៤] អជ្ជាបិ មេ តំ[៣] មនសិ យំ មំ ត្វំ អហិតុណ្ឌិក
ធញ្ញាបណំ បវិសិត្វា មត្តោ ឆាតំ ហនាសិ មំ ។

[៧៥] តាហំ សរំ ទុក្ខសេយ្យំ អបិ រជ្ជម្បិ ការយេ
នេវាហំ[៤] យាចិតោ ទជ្ជំ តថាហិ ភយតជ្ជិតោ ។

[៧៦] យញ្ច ជញ្ញា កុលេ ជាតំ គព្ភេ តិត្តំ អមច្ឆរឹ
តេន សខិញ្ច មិត្តញ្ច ធីរោ សន្ធាតុមរហតីតិ ។

អហិតុណ្ឌិកជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ឱ. អហិគុណ្ឌិកជាតកំ ។ ២ បសំសយិ ។ ៣ ម. តេ មំ សរសិ ។ ៤ ឱ. ម. នេវតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

អហិតុណ្ឌិកជាតក

[៧២] (អហិតុណ្ឌិកបុរស អ្នកចាប់ពស់និយាយនឹងស្វាថា) ម្នាលសម្លាញ់មានមុខល្អ ខ្ញុំជាអ្នកលេងល្បែង ចាញ់ហើយ ដោយល្បែងភ្នាល់ អ្នកចូរទម្លាក់នូវផ្លែស្វាយទុំ យើងស៊ីដោយសារសេចក្តីព្យាយាមរបស់អ្នក ។

[៧៣] (ស្វានិយាយថា) ម្នាលសម្លាញ់ ពាក្យនេះពេញជាកុហក អ្នកសរសើរខ្ញុំ ដោយពាក្យមិនពិត ស្វាណាឈ្មោះថា មានមុខល្អ ដែលអ្នកធ្លាប់ឮ ឬធ្លាប់ឃើញ ។

[៧៤] ម្នាលអហិតុណ្ឌិកៈ អ្នក (ធ្វើ) នូវអំពើណា ចំពោះខ្ញុំ អំពើនោះ (មាន) ក្នុងចិត្តអញ ក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកចូលទៅឯផ្សារលក់ស្រូវ ជាអ្នកស្រវឹង ហើយវាយខ្ញុំ ដែលកំពុងស្រេកឃ្លាន ។

[៧៥] ខ្ញុំកាលនឹកឃើញហេតុនោះ ដេកជាទុក្ខ ទោះបីអ្នកឲ្យខ្ញុំសោយរាជ្យ ហើយអ្នកសុំស្វាយខ្ញុំ ខ្ញុំក៏មិនឲ្យ ព្រោះខ្ញុំត្រូវភ័យគម្រាមហើយ ។

[៧៦] អ្នកប្រាជ្ញ ស្គាល់នូវបុគ្គលណា ដែលកើតក្នុងត្រកូល ជាអ្នកឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ក្នុងគភ៌ ជាអ្នកមិនកំណាញ់ គួរចងសម្ពាញ់ ចងមិត្តនឹងបុគ្គលនោះ ។

ចប់ អហិតុណ្ឌិកជាតក ទី ៥ ។

២១

បញ្ចកនិបាតេ ទុតិយោ វណ្ណារោហវគ្គោ

គុម្ពិយជាតកំ

[៧៧] មធុវណ្ណំ មធុរសំ មធុគន្ធំ វិសំ អហុ
គុម្ពិយោ ឃាសមេសានោ អរញ្ញេ ឱទហី វិសំ ។

[៧៨] មធុ ឥតិ មញ្ញមានា យេ តំ វិសមសាយិសុំ[១]
តេសន្តំ កដុកំ អាសិ មរណំ តេនុបាគមុំ ។

[៧៩] យេ ច ខោ បដិសង្ខាយ វិសន្តំ បរិវជ្ជយុំ
តេ អាតុរេសុ សុខិតា ឌយ្ហមានេសុ និព្វុតា ។

[៨០] ឯវមេវ មនុស្សេសុ វិសកាមា សមោហិតា
អាមិសំ ពន្ធនញ្ចេតំ មច្ចុវសោ គុហាសយោ ។

[៨១] ឯវមេវ ឥមេ កាមេ អាតុរា បរិចារិកេ
យេ សទា បរិវជ្ជន្តិ សង្គំ លោកេ ឧបច្ចគុន្តិ ។

គុម្ពិយជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

---

១ ឱ. វិសំ សមាសាសិសុំ ។ ម. វិសមខាទិតុំ ។

បញ្ចកនិបាតេ វណ្ណារោហវគ្គ ទី ២

គុម្ពិយជាតក

[៧៧] (ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ពោលថា) ថ្នាំពិស មានពណ៌ល្អ មានរសឆ្ងាញ់ មានក្លិនក្រអូប យក្ខឈ្មោះគុម្ពិយៈ ស្វែងរកអាហារបានដាក់ថ្នាំពិស (ទុកនៅ) ក្នុងព្រៃ ។

[៧៨] ជនទាំងឡាយណា សម្គាល់ថ្នាំពិសថាជាវត្ថុផ្អែម ក៏លិទ្ធភក្សនូវថ្នាំពិសនោះ ជនទាំងឡាយនោះ ក៏ពុលដល់នូវសេចក្ដីស្លាប់ដោយថ្នាំពិសនោះ ។

[៧៩] ជនទាំងឡាយណា ពិចារណាឃើញច្បាស់ថាជាថ្នាំពិសហើយវៀរចេញ ជនទាំងឡាយនោះ ដល់នូវសេចក្ដីសុខ ក្នុងពួកជនកំពុងក្ដៅក្រហាយ ជាអ្នកត្រជាក់ចិត្ត ក្នុងពួកជនកំពុងក្ដៅរោលរាល ។

[៨០] ថ្នាំពិស តែងប្រជុំចុះទៀបផ្លូវធំ យ៉ាងណាមិញ កាមទាំងឡាយដូចជាពិសតែងប្រជុំចុះក្នុងពួកមនុស្សក៏យ៉ាងនោះដែរ កាមគុណនេះជានុយជាចំណងជាអំណាចនៃមច្ចុជាគុហាជាទីអាស្រ័យនៅនៃមច្ចុ ។

[៨១] ជនទាំងឡាយ ជាអ្នកក្ដៅប្រហាយ លះវៀរនូវកាមទាំងនេះដែលជាគ្រឿងប្រើប្រាស់ អស់កាលទាំងពួង ជនទាំងឡាយនោះក៏រមែងកន្លងនូវកិលេស ជាគ្រឿងជាប់ ក្នុងលោកបាន ។

ចប់ គុម្ពិយជាតក ទី ៦ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

សាលិយជាតកំ

[៨២] យ្វាយំ សាលិយច្ឆាចោតិ កណ្ហាសប្បំ អគាហយិ[១]
តេន សប្បេន យំ ទដ្ឋោ ហតោ បាបានុសាសកោ ។

[៨៣] អហន្តរមហន្តារំ យោ នរោ ហន្តុមិច្ឆតិ
ឯវំ សោ និហតោ សេតិ យថាយំ បុរិសោ ហតោ ។

[៨៤] អហនន្តមឃាតេន្តំ យោ នរោ ហន្តុមិច្ឆតិ
ឯវំ សោ និហតោ សេតិ យថាយំ បុរិសោ ហតោ ។

[៨៥] យថា បំសុមុដ្ឋិំ បុរិសោ បដិវាតំ បដិក្ខិបេ
តមេវ សោ រជោ ហន្តិ យថាយំ បុរិសោ ហតោ ។

[៨៦] យោ អប្បទុដ្ឋស្ស នរស្ស ទុស្សតិ
សុទ្ធស្ស បោសស្ស អនង្គណស្ស
តមេវ ពាលំ បច្ចេតិ បាបំ
សុខុមោ រជោ បដិវាតំវ ខិត្តោតិ ។

សាលិយជាតកំ សត្តមំ ។

១ ម. អវាហយិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

សាលិយជាតក

[៨២] (ពោធិសត្វពោលថា) បុរសណា ឲ្យគេចាប់ នូវពស់វែក ដោយបញ្ឆោតថា កូនសាលិកា បុរសអ្នកប្រៀនប្រដៅអាក្រក់នេះ ត្រូវពស់នោះ ចឹកស្លាប់ហើយ ។

[៨៣] ជនណា ប្រាថ្នា ដើម្បីសម្លាប់នូវបុគ្គល ប៉ុន្តែ មិនបានប្រហារ មិនបានសម្លាប់វិញ ជននោះ ក៏ត្រូវដេកស្លាប់ យ៉ាងនេះ ដូចជាបុរសដែលស្លាប់នេះ ។

[៨៤] ជនណា ប្រាថ្នា ដើម្បីសម្លាប់នូវបុគ្គល អ្នកមិនបានបៀតបៀន មិនបានសម្លាប់វិញ ជននោះ ក៏ត្រូវដេកស្លាប់យ៉ាងនេះ ដូចជាបុរសដែលស្លាប់នេះ ។

[៨៥] បុរសអ្នកក្តាប់នូវអាចម៍ដី បាចទៅកាន់ទីច្រាសខ្យល់ ធូលីនោះរមែងវិលមក ប៉ះបុរសនោះវិញ ដូចជាបុរសដែលស្លាប់នេះ ។

[៨៦] បុគ្គលពាលណា ប្រទូស្តចំពោះជន ដែលមិនបានប្រទូស្តតបវិញ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ មិនមានទីទួលគឺកិលេស បាបរមែងវិលត្រឡប់ មករកបុគ្គលពាលនោះវិញ ដូចជាធូលីដ៏ល្អិត ដែលបុគ្គលបាចទៅ កាន់ទីច្រាសខ្យល់ ។

ចប់ សាលិយជាតក ទី ៧ ។

២៣

តចសារជាតកំ

[៨៧] អមិត្តហត្ថត្តគតា តចសារសមប្បិតា
បសន្នមុខវណ្ណាត្ថ កស្មា តុម្ហេ ន សោចថ ។

[៨៨] ន សោចនាយ បរិទេវនាយ
អត្ថោ ច លព្ភា អបិ អប្បកោបិ
សោចន្តមេនំ ទុខិតំ វិទិត្វា
បច្ចត្ថិកា អត្តមនា ភវន្តិ ។

[៨៩] យតោ ច ខោ បណ្ឌិតោ អាបទាសុ
ន វេធតិ អត្ថវិនិច្ឆយញ្ញូ
បច្ចត្ថិកាស្ស ទុខិតា ភវន្តិ
ទិស្វា មុខំ(១) អវិការំ បុរាណំ ។

[៩០] ជប្បេន មន្តេន សុភាសិតេន
អនុប្បទានេន បវេណិយា វា
យថា យថា យត្ថ លភេថ អត្ថំ
តថា តថា តត្ថ បរក្កមេយ្យ ។

១ អដ្ឋកថាយំ សុខន្តិ បាឋោ ទិស្សតិ ។

បញ្ចកនិបាត វណ្ណារោហវគ្គ ទី ២

តចសារជាតក

[៨៧] (ស្តេចព្រហ្មទត្ត សួរថា) អ្នកទាំងឡាយ នៅក្នុងកណ្តាប់ដៃសត្រូវ ជាប់ដោយឃ្នាងឫស្សី តែនៅមានសម្បុរមុខស្រស់បស់ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នកទាំងឡាយ មិនសោយសោក ។

[៨៨] ពោធិសត្វ ទូលតបថា សេចក្តីចម្រើន សូម្បីមានប្រមាណតិចក៏គេមិនដែលបាន ព្រោះសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួលទេ ជនជាសត្រូវទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវបុរសនេះ ដែលកំពុងសោក ដល់នូវទុក្ខហើយ រមែងជាអ្នកមានចិត្តត្រេកអរ ។

[៨៩] កាលណា បណ្ឌិតអ្នកឈ្លាស ក្នុងការវិនិច្ឆ័យ នូវប្រយោជន៍ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអន្តរាយទាំងឡាយ កាលនោះ បុគ្គលជាសត្រូវជាទុក្ខ ព្រោះឃើញនូវមុខ របស់បណ្ឌិតនោះ មិនប្រែប្រួល នៅដូចអំពីដើម ។

[៩០] បុគ្គលបាននូវប្រយោជន៍ ព្រោះការរាយមន្តក្តី ការប្រឹក្សាក្តី ពោលពាក្យពីរោះក្តី ការឲ្យសំណូកក្តី ប្រវេណីក្តី ក្នុងទីណា យ៉ាងណាៗ ត្រូវប្រឹងប្រែង ក្នុងទីនោះ យ៉ាងនោះៗ ។

[៩១] យតោ ច ជានេយ្យ អលព្ភនេយ្យោ
មយា វា អញ្ញេន វា ឯស អត្ថោ
អសោចមានោ អធិវាសយេយ្យ
កម្មំ ទឡ្ហំ កិន្តិ ករោមិទានីតិ ។

តចសារជាតកំ អដ្ឋមំ ។

មិត្តវិន្ទុកជាតកំ

[៩២] ក្យាហំ ទេវានមករំ កឹ បាបំ បកតំ មយា
យំ មេ សិរស្មឹ ឱហច្ច ចក្កំ ភមតិ មត្ថកេ ។
[៩៣] អតិក្កម្ម រមណកំ សទាមត្តញ្ច ទូភកំ
ព្រហ្មត្តរញ្ច បាសាទំ កេនត្ថេន ឥធាគតោ ។
[៩៤] ឥតោ ពហុតរា ភោគា អត្រ មញ្ញេ ភវិស្សរេ
ឥតិ ឯតាយ សញ្ញាយ បស្ស មំ ព្យសនំ គតំ ។

[៩១] *កាលណា បុគ្គលដឹងថា ប្រយោជន៍នុ៎ះ ទោះបីអញ ឬបុគ្គលដទៃ មិនគប្បីបាន បណ្ឌិតមិនសោកស្ដាយ ត្រូវអត់ធន់ ដោយគិតថា កម្មមានកម្លាំងមាំ ឥឡូវនេះ អាត្មាអញ នឹងធ្វើដូចម្ដេច ។*

ចប់ តចសារជាតក ទី ៨ ។

មិត្តវិន្ទុកជាតក

[៩២] (មិត្តវិន្ទុកៈ *ពោលថា*) *ខ្ញុំបានធ្វើអំពើដូចម្ដេច ដល់ពួកទេវតា ខ្ញុំបានធ្វើបាប ដូចម្ដេច ទើបចក្រសង្កត់លើក្បាល វិលកិនអំបែងក្បាលរបស់ខ្ញុំ ដោយបាបណា* (បាបនោះ ដូចម្ដេចខ្លះ)

[៩៣] (*ទេវបុត្រពោធិសត្វ ពោលថា*) *អ្នកឯងកន្លងផុតនូវប្រាសាទកែវផលិក ប្រាសាទប្រាក់ ប្រាសាទកែវមណី ប្រាសាទមាស ហើយមកក្នុងទីនេះ ដោយហេតុអ្វី ។*

[៩៤] (មិត្តវិន្ទុកៈ *ពោលថា*) *អ្នកចូរមើលខ្ញុំដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ដោយសេចក្ដីសម្គាល់នេះថា ភោគៈទាំងឡាយច្រើន ជាងភោគៈទាំងឡាយ ក្នុងទីនេះ ប្រហែលជានឹងមានក្នុងទីនោះ ។*

បញ្ចកនិបាតេ ទុតិយោ វណ្ណារោហវគ្គោ

[៩៥] ចតុព្ភិ អដ្ឋជ្ឈគមា អដ្ឋាភិ ចាបិ សោឡស

សោឡសាភិ ច ទ្វត្តឹស អត្រិច្ឆំ ចក្កមាសទោ

ឥច្ឆាហតស្ស បោសស្ស ចក្កំ ភមតិ មត្ថកេ ។

[៩៦] ឧបរិ វិសាលា ទុប្បូរា ឥច្ឆាវិសដគាមិនី

យេ ច តំ អនុគិជ្ឈន្តិ តេ ហោន្តិ ចក្កធារិនោតិ ។

មិត្តវិន្ទកជាតកំ នវមំ ។

បលាសជាតកំ

[៩៧] ហំសោ បលាសមវច និគ្រោធោ សម្ម ជាយតិ

អង្កស្មឹ តេ និសិន្នោវ សោ តេ មម្មានិ ឆេជ្ជតិ ។

[៩៥] (ពោធិសត្វពោលថា អ្នកចេញ) អំពីវេមានិកប្រេត ៤ នាក់ទៅ ក៏បាននូវវេមានិកប្រេត ៨ នាក់ (ចេញ) អំពីវេមានិកប្រេត ៨ នាក់ទៅ ក៏បាននូវវេមានិកប្រេត ១៦ នាក់ (ចេញ) អំពីវេមានិកប្រេត ១៦ នាក់ទៅ ក៏បាននូវវេមានិកប្រេត ៣២ នាក់ អ្នកកាលប្រាថ្នាខ្លាំងពេក ទើបមកប្រទះនឹងចក្រ ចំណែកខាងចក្រក៏វិលកិនអម្បែងក្បាលរបស់សត្វ ដែលត្រូវសេចក្ដីប្រណែនបៀតបៀន ។

[៩៦] តណ្ហា ជាធម្មជាតិ ដ៏ទូលាយក្នុងខាងលើ ដែលសត្វបំពេញបានដោយក្រ ជាដំណើរដ៏រវះរវាម ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីប្រាថ្នា ពួកជនណា ជាប់ចំពាក់ ដោយតណ្ហានោះ ពួកជននោះ រមែងទ្រទ្រង់នូវចក្រ ។

ចប់ មិត្តវិន្ទុកជាតកទី ៩ ។

បលាសជាតក

[៩៧] (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្ដែងថា) ស្ដេចហង្ស បាននិយាយនឹងបលាសទេវតា (ថា) ម្នាលសម្លាញ់ ដើមជ្រៃដុះ ដើមជ្រៃនោះ ដូចសត្រូវអង្គុយលើភ្លៅរបស់អ្នក នឹងកាត់បង់នូវជីវិតសង្ខាររបស់អ្នក ។

[៩៨] វឌ្ឍតាមេវ និគ្រោធោ បតិដ្ឋស្ស ភវាមហំ
យថា បិតា ច មាតា ច ឯវមេសោ ភវិស្សតិ ។
[៩៩] យំ ត្វំ អង្កស្មឹ វឌ្ឍេសិ ខីររុក្ខំ ភយានកំ
អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាម វុឌ្ឍិមស្ស ន រុច្ចតិ ។
[១០០] ឥទានិ ខោ មំ ភាយតិ មហានេរុនិទស្សនំ
ហំសស្ស អនភិញ្ញាយ មហា មេ ភយមាគតំ ។
[១០១] ន តស្ស វុឌ្ឍិ កុសលប្បសត្ថា
យោ វឌ្ឍមានោ ឃសតេ បតិដ្ឋំ
តស្សូបរោធំ បរិសង្កមានោ
បតារយី មូលវធាយ ធីរោតិ ។

បលាសជាតកំ ទសមំ ។

វណ្ណារោហវគ្គោ ទុតិយោ[១]

---

១ ឥធ តស្សុទ្ទានំ តតិយវគ្គាវសានេ សមោហិតំ ។

[៩៨] (បលាសទេវតា និយាយថា) ខ្ញុំជាទីពឹង របស់ដើមជ្រៃនុ៎ះ ដូចជាមាតាបិតា ដើមជ្រៃនុ៎ះនឹងជាទីពឹង (របស់ខ្ញុំ) ក្នុងកាលដែលវាចម្រើនឡើង យ៉ាងនោះដែរ ។

[៩៩] (ស្តេចហង្ស និយាយថា) អ្នកបណ្តុះនូវឈើមានជ័រ ដូចទឹកដោះ ជ្រៃដែលគួរខ្លាច ដូចសត្រូវនៅលើភ្លៅ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ ទើបយើងប្រាប់អ្នកហើយនឹងទៅ ការចម្រើនឡើងនៃដើមជ្រៃនោះ មិនពេញចិត្ត (ខ្ញុំ) ទេ ។

[១០០] (បលាសទេវតា និយាយថា) ឥឡូវនេះ ដើមជ្រៃញ៉ាំងអញឲ្យភ័យ ភ័យដ៏ធំមកដល់អញ ព្រោះមិនយល់ពាក្យ នៃស្តេចហង្ស ជាពាក្យដូចជាភ្នំសិនេរុដ៏ធំ ។

[១០១] (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្តែងថា) អន្តរាយណា កាលចម្រើនឡើងរមែងបំផ្លាញនូវទីពឹង សេចក្តីចម្រើននៃអន្តរាយនោះ ជនអ្នកឈ្លាសវៃ មិនសរសើរឡើយ អ្នកប្រាជ្ញកាលរង្កៀសនឹងសេចក្តីវិនាស រមែងព្យាយាម ដើម្បីសម្លាប់នូវមូលហេតុ នៃសេចក្តីអន្តរាយនោះ ។

ចប់ បលាសជាតក ទី ១០ ។

ចប់ វណ្ណារោហវគ្គ ទី ២ ។

អឌ្ឍវគ្គោ

ទីឃីតិកោសលជាតកំ

[១០២] ឯវំ ភូតស្ស តេ រាជ អាគតស្ស វសេ មម

អត្ថិ នុ កោចិ បរិយាយោ យោ តំ ទុក្ខា បមោចយេ ។

[១០៣] ឯវម្ភូតស្ស មេ តាត អាគតស្ស វសេ តវ

នត្ថិ នោ កោចិ បរិយាយោ យោ មំ ទុក្ខា បមោចយេ ។

[១០៤] នាញ្ញំ សុចរិតំ រាជ នាញ្ញំ រាជ សុភាសិតំ

តាយតេ មរណកាលេ ឯវមេវិតរំ ធនំ ។

[១០៥] អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ

យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសំ ន សម្មតិ

អកោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ

យេ ច តំ នូបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសូបសម្មតិ ។

អឌ្ឍវគ្គ
ទីឃីតិកោសលជាតក

[១០២] (ទីឃាវុកុមារ ពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គធ្លាក់មក ក្នុងអំណាចរបស់ខ្ញុំ យ៉ាងនេះ បរិយាយណា ញុាំងព្រះអង្គឲ្យរួចចាកទុក្ខ បរិយាយណាមួយនោះ មានដែរឬ ។

[១០៣] (ព្រះរាជា ពោលថា) ម្នាលអ្នក ខ្ញុំធ្លាក់មក ក្នុងអំណាចរបស់អ្នក ប្រាកដយ៉ាងនេះ បរិយាយណា ញុាំងខ្ញុំឲ្យរួចចាកទុក្ខ បរិយាយណាមួយនោះ របស់យើងមិនមានទេ ។

[១០៤] (ទីឃាវុកុមារ ពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា គុណជាតដទៃ អំពីសុចរិត ទីពឹងមិនបានទេ បពិត្រព្រះរាជា គុណជាតដទៃ អំពីសុភាសិត ទីពឹងមិនបានទេ ទ្រព្យក្រៅពីនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[១០៥] បុគ្គលទាំងឡាយណា ចងនូវពៀរនោះ (ដោយគិតថា) អ្នកឯណោះ បានជេរអញ បានវាយអញ បានផ្ចាញ់អញ បានលួចយក (ទ្រព្យ) របស់អញ ពៀររបស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ រមែងមិនរម្ងាប់ទេ លុះតែបុគ្គលទាំងឡាយណា មិនចងនូវពៀរនោះ (ដោយគិតថា) អ្នកឯណោះ បានជេរអញ បានវាយអញ បានផ្ចាញ់អញ បានលួចយក (ទ្រព្យ) របស់អញ ពៀររបស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ទើបរម្ងាប់បាន ។

២៨

[១០៦] ន ហិ វេរេន វេរានិ សមន្តីធ កុទាចនំ
អវេរេន ច សម្មន្តិ ឯស ធម្មោ សនន្តនោតិ ។

ទីឃីតិកោសលជាតកំ បឋមំ ។

មិគបោតកជាតកំ

[១០៧] អគារា បច្ចុបេតស្ស អនាគារស្ស តេ សតោ
សមណស្ស ន តំ សាធុ យំ បេតមនុសោចសិ ។

[១០៨] សំវាសេន ហវេ សក្ក មនុស្សស្ស មិគស្ស វា
ហទយេ ជាយតេ បេមំ ន តំ សក្កា អសោចិតុំ ។

[១០៩] មតំ មរិស្សំ រោទន្តិ យេ រុទន្តិ លបន្តិ ច
តស្មា ត្វំ ឥសិ មា រោទិ រោទិតំ មោឃមាហុ សន្តោ ។

[១០៦] តាំងពីកាលណាមក ពៀរទាំងឡាយ ក្នុងលោកនេះ រមែង មិនរម្ងាប់ ដោយពៀរទេ ពៀរទាំងឡាយ រមែងរម្ងាប់បាន ដោយ មិនមានពៀរ នេះជាបុរាណធម៌ ។

ចប់ ទីឃីតិកោសលជាតក ទី ១ ។

មិគបោតកជាតក

[១០៧] (ព្រះឥន្ទ្រពោលថា) លោកចេញចាកផ្ទះ ជាបុគ្គលមិនមានផ្ទះ ជាសមណៈ លោកសោកស្តាយ ចំពោះសត្វ ដែលទៅកាន់លោក ខាងមុខណា សេចក្តីសោកស្តាយនោះ មិនប្រពៃទេ ។

[១០៨] (តាបស តបថា) បពិត្រសក្កៈ សេចក្តីស្រឡាញ់ រមែងកើត ឡើង ក្នុងហឫទ័យ ដោយការនៅរួមរបស់មនុស្ស ឬ របស់ម្រឹគ ខ្ញុំមិនអាច មិនសោយសោកនឹងម្រឹគនោះ បានទេ ។

[១០៩] (សក្កទេវរាជ ពោលថា) ពួកជនណា យំនឹងបុគ្គលដែល ស្លាប់ទៅហើយ ឬ នឹងស្លាប់ បុគ្គលនោះរមែងយំ រមែងរវើរវាយ (ឥតឈប់) បពិត្រឥសី ព្រោះហេតុនោះ លោកកុំយំឡើយ ព្រោះថា ពួកសប្បុរស បានពោលនូវការយំ ថាជាការឥតអំពើ ។

២៩

បញ្ចកនិបាតេ តតិយោ អឌ្ឍវគ្គោ

[១១០] រោទិតេន ហវេ ព្រហ្មេ មតោ បេតោ សមុដ្ឋហេ
សព្វេ សង្គម្ម រោទាម អញ្ញមញ្ញស្ស ញាតកេ ។
[១១១] អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ ឃតសិត្តំវ បាវកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ សព្វំ និព្វាបយេ ទរំ
អព្វូឡ្ហំ វត មេ សល្លំ យមាសិ ហទយស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បុត្តសោកំ អបានុទិ
សោហំ អព្វូឡ្ហសល្លោស្មិ វីតសោកោ អនាវិលោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្វាន វាសវាតិ ។

មិគបោតកជាតកំ ទុតិយំ ។

មូសិកជាតកំ

[១១២] កុហឹ គតា កត្ថ គតា ឥតិ លាលប្បតី ជនោ
អហមេវេកោ ជានាមិ ឧទបានេ មូសិកា ហតា ។

[១១០] *បពិត្រព្រហ្ម ប្រសិនបើបុគ្គលដែលស្លាប់ លះលោកនេះទៅហើយ គប្បីក្រោកឡើងបាន ដោយការយំ យើងទាំងអស់ ចូរប្រជុំគ្នា យំនឹងពួកញាតិ នៃគ្នានិងគ្នា ។*

[១១១] (*តាបស ពោលថា*) *អ្នកបានស្រោចស្រពនូវខ្ញុំ ដែលភ្លើងគឺសេចក្តីសោកកំពុងឆេះ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ញុំាងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ ឲ្យរលត់ ដូចបុគ្គលស្រោច នូវភ្លើងដែលឆេះឆ្នាំងខ្លាញ់ដោយទឹក សរគឺសេចក្តីសោកណា ដែលអាស្រ័យ ក្នុងហឫទ័យ សរគឺសេចក្តីសោកនោះ ខ្ញុំបានដកចេញហើយ អ្នកណាបានបន្ទោបង់សេចក្តីសោក ព្រោះបុត្ត ដល់ខ្ញុំដែលត្រូវសេចក្តីសោកបៀតបៀនខ្ញុំនោះជាអ្នកមានសរ គឺសេចក្តីសោកដកចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីសោក មានចិត្តមិនល្អក់ ម្នាលវាសវៈ ខ្ញុំលែងសោកស្តាយ លែងយំទួញ ព្រោះបានស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នក* (នោះ) ។

ចប់ មិគបោតកជាតក ទី ២ ។

មូសិកជាតក

[១១២] (*ព្រះរាជាពោលថា*) *អ្នកផងនិយាយរវើរវាយថា នាងមូសិកាទាសី ទៅឯណា ទៅក្នុងទីណា អញតែម្នាក់ឯង ដឹងថានាងមូសិកាទាសី ត្រូវគេសម្លាប់* (*ទម្លាក់ទៅ*) *ក្នុងស្រះ ។*

[១១៣] យញ្ចេតំ ឥតិ ចិន្តី ច កទ្រភោវ និវត្តសិ
ឧទបានេ មូសិកំ ហន្ត្វា យវំ ភក្ខិតុមិច្ឆសិ[១] ។

[១១៤] ទហរោ ចាសិ ទុម្មេធ បឋមុប្បត្តិកោ សុសូ
ទីឃញ្ចេតំ សមាបជ្ជ ន តេ ទស្សាមិ ជីវិតំ ។

[១១៥] នាន្តលិក្ខភវនេន នាង្គបុត្តសិរេន វា
បុត្តេន ហិ បត្ថយិតោ សិលោកេហិ បមោចិតោ ។

[១១៦] សព្វំ សុតមធីយេថ ហីនមុក្កដ្ឋមជ្ឈិមំ
សព្វស្ស អត្ថំ ជានេយ្យ ន ច សព្វំ បយោជយេ
ហោតិ តាទិសកោ កាលោ យត្ថ អត្ថាវហំ សុតន្តិ ។

មូសិកជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ឱ. ភក្ខេតុមិច្ឆសិ ។ ម. ភន្តេតុមិច្ឆសិ ។

[១១៣] (ព្រះរាជាពោលថា) អ្នកគិតរកនូវឱកាស នៃការប្រហារដូច្នេះ បែរងើកងាក ដូចសត្វលា ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ អ្នកសម្លាប់នូវនាងមូសិកាទាសី (ទម្លាក់ទៅ) ក្នុងស្រះ ប្រាថ្នា ដើម្បីស៊ីនូវបាយដំណើបឬ ។

[១១៤] (ព្រះរាជា ពោលតទៅទៀតថា) ម្នាលអ្នកឥតប្រាជ្ញា អ្នកជាបុគ្គលនៅក្មេងតូច តាំងនៅក្នុងបឋមវ័យ កាន់យកនូវគ្រឿងប្រហារ មានដងដ៏វែងនេះ យើងមិនឲ្យជីវិតដល់អ្នកទេ ។

[១១៥] (ព្រះរាជាពោលគាថា ដ៏ពិសេសថា) អញមិនមែនរួច (អំពីសេចក្តីស្លាប់) ព្រោះវិមានលើអាកាស ឬ ព្រោះបុត្រ ប្រាកដស្មើដោយអវយវៈ បានទេ ព្រោះថា អញត្រូវកូនប្រាថ្នា (នឹងសម្លាប់) បានរួចខ្លួនព្រោះគាថាទាំងឡាយ ។

[១១៦] បុគ្គលគប្បីសិក្សា នូវសុតៈទាំងពួង ទោះបីថោកទាប ឧក្រិដ្ឋ ឬយ៉ាងកណ្តាល គប្បីដឹងនូវប្រយោជន៍នៃសុតៈទាំងអស់ តែមិនគប្បីប្រកបនូវសុតៈទាំងអស់ទេ សុតៈនាំមកនូវប្រយោជន៍ ក្នុងកាលណា កាលប្រាកដដូច្នោះ រមែងមានប្រាកដ ។

ចប់ មូសិកជាតក ទី ៣ ។

៣១

បញ្ចកនិបាតេ តតិយោ អឌ្ឍវគ្គោ

ចុល្លធនុគ្គហជាតកំ

[១១៧] សព្វំ ភណ្ឌំ សមាទាយ ចារំ តិណ្ណោសិ ព្រាហ្មណ
បច្ចាគច្ឆ លហុំ ខិប្បំ មម្បិ តារេហិទានិ ភោ ។

[១១៨] អសន្ថុតំ មំ ចិរសន្ថុតេន
និមិនិ ភោតី អធុវំ ធុវេន
មយាបិ ភោតី និមិនេយ្យ អញ្ញំ
ឥតោ អហំ ទូរតរំ គមិស្សំ ។

[១១៩] កាយំ ឯឡគណិគុម្ពេ ករោតិ អហុហាសិយំ
នយិធ នច្ចំ វា គីតំ វា តាលំ វា សុសមាហិតំ
អនម្ហិកាលេ សុស្សោណិ កិន្នុ ជគ្ឃសិ សោភនេ ។

[១២០] សិគាល ពាល ទុម្មេធ អប្បបញ្ញោសិ ជម្ពុក
ជីនោ មច្ឆញ្ច បេសិញ្ច កបណោ វិយ ឈាយសិ ។

បញ្ចកនិបាត អឌ្ឍវគ្គទី ៣

ចុល្លធនុគ្គហជាតក

[១១៧] (ស្ត្រីនោះនិយាយថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកនាំយកទ្រព្យទាំងអស់ ឆ្លងទៅកាន់ត្រើយនាយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកចូរត្រឡប់មកវិញ យ៉ាងឆាប់រួសរាន់ សូមអ្នកចម្លងខ្ញុំ ឥឡូវនេះផង ។

[១១៨] (ចោរនិយាយថា) នាងផ្លាស់ប្តូរយកអញ អ្នកមិនស្និទ្ធស្នាល ដោយប្តីដែលស្និទ្ធស្នាល អស់កាលយូរ ផ្លាស់ប្តូរយកអញដែលមិនមែនជាប្តីទៀងទាត់ ដោយប្តីទៀងទាត់ នាងនឹងផ្លាស់ប្តូរយកប្រុសឯទៀតនឹងអញមិនខាន អញនឹងទៅកាន់ទីឆ្ងាយជាងទីនេះ។

[១១៩] (ចចកនិយាយថា) ស្ត្រីនេះជាអ្វី ទើបធ្វើនូវសំណើចយ៉ាងខ្លាំង ទៀបគុម្ពរៃទឹក ការរាំក្តី ច្រៀងក្តី ប្រគំក្តី ដែលគេតាំងទុកដោយល្អ ក្នុងទីនេះ មិនមានទេ ម្នាលស្ត្រី មានត្រគាកល្អ មានរូបល្អ ហេតុដូចម្តេច ទើបនាងសើចក្អាកក្អាយ ក្នុងកាលគួរយំ ។

[១២០] (នាងនោះនិយាយថា) ម្នាលចចក ជម្ពុកៈ ពាលឥតប្រាជ្ញា ឯងជាសត្វគ្មានប្រាជ្ញា ឯងសាបសូន្យចាកត្រីនិងដុំសាច់ សញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចសត្វកំព្រា ។

[១៦១] សុទស្សំ វជ្ជមញ្ញេសំ អត្តនោ បន ទុទ្ទសំ
ជិន្នា បតិញ្ច ជារញ្ច មម្បិ ត្វញ្ញេវ ឈាយសិ ។
[១៦២] ឯវមេតំ មិគរាជ យថា ភាសសិ ជម្ពុក
សា នូនាហំ ឥតោ គន្ត្វា ភត្តុ ហេស្សំ វសានុគា ។
[១៦៣] យោ ហរេ មត្តិកំ ថាលំ កំសថាលម្បិ សោ ហរេ
កតំយេវ តយា បាបំ បុនបេវំ ករិស្សសីតិ ។

ចុល្លធនុគ្គហជាតកំ ចតុត្ថំ ។

កបោតកជាតកំ

[១៦៤] ឥទានិ ខោម្ហិ សុខិតោ អរោគោ
និក្កណ្ដកោ និប្បតិតោ កបោតោ
កាហាមិទានិ ហទយស្ស តុដ្ឋឹ
តថា ហិ មំ មំសសាកំ ពលេតិ ។

[១២១] (ចចកនិយាយថា) ទោសរបស់ជនទាំងឡាយឯទៀត ឃើញបានដោយងាយ ចំណែកខាង ទោសរបស់ខ្លួន ឃើញបានដោយក្រណាស់ នាងឯងជាស្ត្រីសាបសូន្យចាកប្តី និងសហាយសញ្ជាប់សញ្ជឹង ជាងអញទៅទៀត ។

[១២២] (នាងនោះនិយាយថា) ម្នាលស្តេចម្រឹគ ជម្ពុកៈ អ្នកនិយាយយ៉ាងណា ពាក្យនុ៎ះ យ៉ាងហ្នឹងហើយ ខ្ញុំនោះ ទៅអំពីទីនេះ នឹងលុះអំណាចប្តី ដោយពិត ។

[១២៣] (សក្កទេវរាជ ពោលថា) អ្នកណា ហ៊ានលួចភាជន៍ដី អ្នកនោះ គង់ហ៊ានលួចភាជន៍សម្រិទ្ធិទៀត បាបដែលនាង បានធ្វើរួចហើយ នាងនឹងធ្វើយ៉ាងនេះទៀត មិនលែងឡើយ ។

ចប់ ចុល្លធនុគ្គហជាតក ទី ៤ ។

កបោតកជាតក

[១២៤] (ក្អែកនិយាយថា) ឥឡូវនេះ អញបានសុខ មិនមានរោគ មិនមានសត្រូវ ដូចបន្ទា (ព្រោះ) ព្រាបហើរចេញទៅហើយ ឥឡូវនេះ អញនឹងធ្វើនូវសេចក្តីត្រេកអរ នៃចិត្ត ព្រោះថា សាច់និងអន្ទក់ រមែងញ៉ាំងអញ ឲ្យមានកម្លាំង ។

៣៣

បញ្ចកនិបាតេ តតិយោ អឌ្ឍវគ្គោ

[១២៥] កាយំ ពលាកា សិខិនី ចោរី លង្ឃីបិតាមហា
ឱរំ ពលាកេ អាគច្ឆ ចណ្ឌោ មេ វាយសោ សខា ។

[១២៦] អលញ្ហិ តេ ជគ្ឃិតាយេ មមំ ទិស្វាន ឯទិសំ
វិលូនំ សូទបុត្តេន បិដ្ឋមទ្ទេន មក្ខិតំ ។

[១២៧] សុណ្ហាតោ សុវិលិត្តោសិ អន្នបានេន តប្បិតោ
កណ្ឋេ ច តេ វេឡុរិយោ អគមាសិ កជង្គលំ

[១២៨] មា តេ មិត្តោ អមិត្តោ វា អគមាសិ កជង្គលំ
បិញ្ឆានិ តត្ថ លាយិត្វា កណ្ឋេ ពន្ធន្តិ វដ្ដនំ ។

[១២៩] បុន ចាបជ្ជសី សម្ម សីលំ ហិ តវ តាទិសំ
ន ហិ មានុសកា ភោគា សុភុញ្ជា ហោន្តិ បក្ខិនោតិ ។

កបោតកជាតកំ បញ្ចមំ ។

អឌ្ឍវគ្គោ តតិយោ ។

បញ្ចកនិបាត អឌ្ឍវគ្គ ទី ៣

[១២៥] (ព្រាបនិយាយចំអកថា) នេះជាកុកអ្វី ជាសត្វមានកំប៉ោយ ជាចោរ មានពពកជាជីតា នៃនាងកុក នាងចូរមកខាងអាយ ក្អែកជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំ កាច ។

[១២៦] (ក្អែកនិយាយថា) អ្នកមិនគួរសើចនឹងខ្ញុំ ព្រោះឃើញខ្ញុំ (ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ) យ៉ាងនេះ ដែលត្រូវកូនអ្នកគ្រួ ដកស្លាប ប្រឡាក់ដោយម្សៅម៉ត់ ។

[១២៧] (ព្រាបនិយាយថា) អ្នកមានខ្លួនងូតស្អាត ស្រលាបដោយល្អ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក អ្នកមានកែវពិទូរ្យព្យួរដ៏ក នឹងទៅកាន់នគរកជង្គលៈឬ ។

[១២៨] (ក្អែកនិយាយថា) សត្វជាមិត្ត ឬ ជាសត្រូវរបស់អ្នក កុំទៅកាន់នគរកជង្គលៈឡើយ ពួកជនក្នុងនគរនោះ បានបោចរោម ហើយចងប្រឡៅត្រង់ក ។

[១២៩] (ព្រាបនិយាយថា) ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកនឹងដល់នូវអំពើ យ៉ាងនេះទៀត ព្រោះមារយាទរបស់អ្នក តែយ៉ាងហ្នឹង ភោគៈទាំងឡាយ របស់មនុស្ស មិនមែនសត្វស្លាប បរិភោគបានទេ ។

ចប់កបោតកជាតក ។

ចប់ អឌ្ឍវគ្គ ទី ៣ ។

តស្សុទ្ទានំ

អថ វណ្ណ សសីល ហិរិ លកតេ
សុមុខាសិ សសាលិយ បិត្តរោ
អថ ចក្ក បលាស សរាជ សតោ
យវ ពាល កាចោតកា បណ្ណរស ។

តត្រ វគ្គុទ្ទានំ ភវតិ

ជិនញ្ច វណ្ណំ អសមំ វគុប្បរិ
សុទេសិតា ជាតកាន្តិ សន្តិ វីសតិ
មហេសិនោ ព្រហ្មចរិត្តមុត្ត-
មហោច គាថា អត្ថវតី សុព្យញ្ជនា ។

បញ្ចកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

ឧទ្ទាននៃជាតកនោះគឺ

និយាយអំពីវណ្ណារោហជាតក ១ សីលវិមំសជាតក ១ ហិរិជាតក ១ ខជ្ជោបនកជាតក ដែលបុគ្គលបានប្រយោជន៍ ១ ស្វាមានមុខល្អ ១ (គុម្ពិយជាតក ១) សាលិយជាតក ១ មិត្តដ៏ប្រសើរ ១ ចក្ក ១ បលាសជាតក ១ ព្រះរាជកុមារ (ព្រះនាមទីឃិតិ) ១ មិគបោតក-ជាតក ១ បាយដំណើប ១ ចចកពាល ១ កបោតកជាតក ១ រួម ជា ១៥ ជាតក ។

ឧទ្ទានវគ្គ មានក្នុងបញ្ចកនិបាតនោះគឺ

អំពីមណិកុណ្ឌលវគ្គ (និយាយអំពីបុគ្គលសាបសូន្យ) ចាកដែន ជាដើម) វណ្ណារោហវគ្គ អំពីវគ្គខាងលើ មិនស្មើគ្នា វគ្គទាំងឡាយ ២០ ដែលព្រះសុគត សម្តែងទុកល្អហើយ ហៅថា ជាតក ព្រះ សង្គីតិកាចារ្យ បានសម្តែងនូវភាព នៃព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះគាថាទាំងឡាយ មានអត្ថព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ (បរិបូណ៌) ។

ចប់ បញ្ចកនិបាត ។

ឆក្កនិបាតជាតកំ

អាភរិយវគ្គោ

អាភរិយជាតកំ

[១៣០] មាសុ កុជ្ឈ ភូមិបតិ មាសុ កុជ្ឈ រថេសភ
កុទ្ធំ អប្បដិកុជ្ឈន្តោ រាជា រដ្ឋស្ស បូជិតោ
គាមេ វា យទិវារញ្ញេ និន្នេ វា យទិវា ថលេ
សព្វត្ថមនុសាសាមិ មាសុ កុជ្ឈ រថេសភ ។

[១៣១] អាភរិយបិតា ណាម អហុ តដ្ដាយ ណារិកោ
បុព្វេ ធនំ តារយិត្វា បច្ឆា យាចតិ វេតនំ
តេនស្ស ភណ្ឌានំ ហោតិ ន ច ភោគេហិ វឌ្ឍតិ ។

[១៣២] អតិណ្ណាញ្ញេវ យាចស្សុ អចារំ តាត ណារិក
អញ្ញោ ហិ តិណ្ណស្ស មណោ អញ្ញោ ហោតិ តិរេសិនោ[១] ។

១ ឱ. តរេសិនោ ។ ម. បារេសិនោ ។

ឆក្កនិបាតជាតក

អាចារិយវគ្គ

អាចារិយជាតក

[១៣០] (ព្រះពោធិសត្វទូន្មានថា) បពិត្រម្ចាស់ផែនដី សូមព្រះអង្គ កុំខ្ញាល់ បពិត្រព្រះអង្គ ប្រសើរលើរថ សូមព្រះអង្គ កុំខ្ញាល់ ព្រះរាជាកាលមិនខ្ញាល់តប ចំពោះបុគ្គលដែលខឹង រាស្ត្រតែងបូជា អាត្មារមែងប្រៀនប្រដៅមនុស្ស ក្នុងទីទាំងពួង គឺក្នុងស្រុក ឬក្នុងព្រៃ ទីទាបឬទីទួល បពិត្រព្រះអង្គ ប្រសើរលើរថ សូមព្រះអង្គកុំខ្ញាល់ ។

[១៣១] (ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា) នាយទូក ក្នុងទន្លេ គង្គា ឈ្មោះអាចារិយបិតា តែងចម្លងនូវជនមុន ហើយទើបសុំយកនូវថ្លៃឈ្នួល ក្នុងកាលខាងក្រោយ ហេតុនោះ ការឈ្លោះប្រកែក ក៏រមែងមានដល់គាត់ គាត់ក៏មិនចម្រើន ដោយភោគសម្បត្តិទាំងឡាយ ។

[១៣២] (តាបសពោធិសត្វទូន្មានថា) ម្នាលនាយទូក ចូរអ្នកសុំយកថ្លៃ ចំពោះមនុស្ស ដែលមិនទាន់ឆ្លង ទៅកាន់ត្រើយនាយ ឲ្យហើយសិន ព្រោះថា ចិត្តមនុស្សដែលឆ្លងហើយផ្សេង ចិត្តរបស់មនុស្សអ្នកស្វែងរកត្រើយ (ត្រូវការឆ្លង) ផ្សេង ។

[១៣៣] កាមេ វា យទិវារញ្ញេ និន្នេ វា យទិវា ថលេ
សព្វត្ថមនុសាសាមិ មាសុ កុជ្ឈិត្ថ ជាវិកា ។

[១៣៤] យាយេវ អនុសាសនិយា រាជា គាមវរំ អទា
តាយេវ អនុសាសនិយា ជាវិកោ បហរី មុខំ ។

[១៣៥] ភត្តំ ភិន្នំ ហតា ភរិយា គព្ភោ ច បតិតោ ឆមា
មិគោវ ជាតរូបេន ន តេនត្ថំ អវឌ្ឍិតុន្តិ[១] ។

អាវារិយជាតកំ បឋមំ ។

សេតកេតុជាតកំ

[១៣៦] មា តាត កុជ្ឈិ ន ហិ សាធុ កោធោ
ពហុម្បិ តេ អទិដ្ឋំ អស្សុតញ្ច
មាតាបិតា ទិសា[២] តាត សេតកេតុ
អាចរិយមាហុ ទិសតំ បសត្ថា ។

---

១ ម. អពន្ធីសូតិ ។ ២ ម. ទិសតា សេតកេតុ ។ ឱ. ទិសា តា សេតកេតុ ។

[១៣៣] *អាត្មា តែងប្រៀនប្រដៅមនុស្ស ក្នុងទីទាំងពួង គឺក្នុងស្រុក ឬក្នុងព្រៃ ទីទាប ឬទីទួល ម្នាលនាយទូក ចូរអ្នកកុំខឹង ។*

[១៣៤] *(ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ព្រះរាជា បានប្រទានស្រុកសួយ ដោយពាក្យប្រៀនប្រដៅណា នាយទូកក៏ទះមាត់ (ឥសី) ដោយ ពាក្យប្រៀនប្រដៅនោះដែរ ។*

[១៣៥] *ភាជន៍បាយក៏បែក ភរិយាក៏ត្រូវខ្ទួនប្រហារ គភ៌របស់ភរិយា ក៏ធ្លាក់ចុះទៅលើផែនដី មនុស្សពាល មិនញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យចម្រើន ដោយឱវាទនោះ ដូចជាម្រឹគ មិនចម្រើន ដោយមាសប្រាក់ ។*

ចប់ អាវារិយជាតក ទី ១ ។

សេតកេតុជាតក

[១៣៦] *(អាចារ្យទិសាបាមោក្ខ ទូន្មានសេតកេតុព្រាហ្មណ៍ថា) ម្នាលអ្នក ចូរអ្នកកុំខឹង ព្រោះថា ការខឹងជាការមិនល្អទេ អ្នកមិនដែលឃើញ មិនដែលឮ នូវទិសជាច្រើនទេ ម្នាលអ្នក ឈ្មោះ សេតកេតុ មាតា-បិតា ទុកជាទិស (ខាងដើម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ) ពោលថា អាចារ្យទុកជា (ទិសខាងស្តាំ) ប្រសើរជាងទិសទាំងឡាយ ។*

៣៧

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៣៧] អគារិនោ អន្នបានវត្ថទា
អវ្ហាយិកា តម្បិ ទិសំ វទន្តិ
ឯសា ទិសា បរមា សេតកេតុ
យំ បត្វា ទុក្ខី សុខិនោ ភវន្តិ ។

[១៣៨] ខរាជិនា ជដិលា បង្កទន្តា
ទុមុក្ខរូបា យេមេ ជបន្តិ មន្តេ
កច្ចិ នុ តេ មានុសកេ បយោគេ
ឥទំ វិទូ បរិមុត្តា អបាយា ។

[១៣៩] បាបានិ កម្មានិ ករិត្វា រាជ
ពហុស្សុតោ នេវ ចរេយ្យ ធម្មំ
សហស្សវេទោបិ ន តំ បដិច្ច
ទុក្ខា បមុញ្ចេ ចរណំ អបត្វា ។

ឆក្កនិបាត អាចរិយវគ្គ ទី ១

[១៣៧] ពួកជនជាគ្រហស្ថ ជាអ្នកឲ្យបាយទឹកនិងសំពត់ ជាអ្នកហៅរក (នូវអ្នកទទួលទាន) ណា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម ពោលនូវបុគ្គលនោះថា ជាទិស (ខាងលើ) ម្នាលសេតកេតុ បុគ្គលមានទុក្ខ ត្រឡប់ជាបានសេចក្ដីសុខវិញ ព្រោះដល់នូវទិស(និព្វាន)ណា ទិសនុ៎ះ ជាទិសដ៏ប្រសើរ ។

[១៣៨] (ព្រះរាជាសួរបុរោហិតថា) ជដិលទាំងឡាយណា ទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាឃ្មុំទាំងក្រចក មានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានសភាពដ៏សៅហ្មង តែងស្វាធ្យាយ នូវមន្តទាំងឡាយ ជដិលទាំងនោះ (ឋិតនៅ) ក្នុងសេចក្ដីព្យាយាម ជារបស់មនុស្ស ដឹងច្បាស់នូវលោកនេះ បានរួចចាកអបាយឬទេ ។

[១៣៩] (បុរោហិតទូលតបថា) បពិត្រព្រះរាជា បុគ្គលជាពហុស្សូតធ្វើបាបកម្មទាំងឡាយ មិនប្រព្រឹត្តធម៌ សូម្បីចេះដឹងច្រើន ហើយអាស្រ័យការចេះដឹងនោះ មិនបានដល់នូវការប្រព្រឹត្ត ក៏រមែងមិនបានរួច ចាកទុក្ខឡើយ ។

[១៤០] សហស្សវេទោបិ ន តំ បដិច្ច
ទុក្ខា បមុញ្ចេ ចរណំ អបត្វា
មញ្ញាមិ វេទា អផលា ភវន្តិ
សសំយមំ ចរណញ្ញេវ សច្ចំ ។

[១៤១] ន ហេវ វេទា អផលា ភវន្តិ
សសំយមំ ចរណញ្ញេវ សច្ចំ
កិត្តិញ្ច បប្បោតិ អធិច្ច វេទេ
សន្តឹ បុណោតិ ចរណេន ទន្តោតិ ។

សេតកេតុជាតកំ ទុតិយំ ។

ទរីមុខជាតកំ

[១៤២] បង្កោ ច កាមា បលិបោ ច កាមា
ភយញ្ច មេតំ តិមូលំ បវុត្តំ
រជោ ច ធូមោ ច មយា បកាសិតា
ហិត្វា តុវំ បព្វជ ព្រហ្មទត្ត ។

[១៨០] (ព្រះរាជាពោលថា) បុគ្គលអ្នកចេះច្រើន អាស្រ័យនូវការចេះដឹងនោះ តែមិនបានដល់នូវការប្រព្រឹត្ត ក៏រមែងមិនរួចចាកទុក្ខ ខ្ញុំសម្គាល់ថា ការចេះដឹង មិនមានផលទេ ការប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងការសង្រួមទៀងទាត់ ទើបមានផល ។

[១៨១] (បុរោហិតទូលថា) ការចេះដឹង មិនមែនឥតផលទេ ការប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងការសង្រួមនោះឯង ក៏មិនទៀងទាត់ដែរ បុគ្គលដល់នូវកិត្តិសព្ទ ព្រោះអាស្រ័យការចេះដឹង បុគ្គលមានខ្លួនទូន្មានបានហើយ ដល់នូវព្រះនិព្វាន ព្រោះការប្រព្រឹត្ត ។

ចប់ សេតកេតុជាតក ទី ២ ។

ទរីមុខជាតក

[១៨២] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទរីមុខ ឲ្យឱវាទដល់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្តថា) កាមទាំងឡាយ ដូចភក់ផង កាមទាំងឡាយដូចគ្រឿងស្អិតផង នេះជាភ័យមានឫសគល់ ៣ យ៉ាង ដែលព្រះសម្ពុទ្ធពោលទុកហើយ កាមទាំងឡាយ ដូចធូលីផង ដូចផ្សែងផង ដែលអាត្មាប្រកាសហើយ បពិត្រព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត សូមព្រះអង្គលះបង់ (កាមទាំងនោះ) ហើយបួសចុះ ។

៣៩

ឆក្កនិបាតេ បបមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៤៣] គធិតោ ច រតោ ច អធិមុច្ឆិតោ ច
កាមេស្វាហំ ព្រាហ្មណ ភឹសរូបំ
តំ នុស្សហេ ជីវិកត្ថោ បហាតុំ
កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[១៤៤] យោ អត្តកាមស្ស ហិតានុកម្បិនោ
ឱវជ្ជមានោ ន ករោតិ សាសនំ
ឥទមេវ សេយ្យោ ឥតិ មញ្ញមានោ
បុនប្បុនំ គព្ភមុបេតិ មន្ទោ ។

[១៤៥] សោ ឃោររូបំ និរយំ ឧបេតិ
សុភាសុភំ មុត្តករីសបូរំ
សត្តា សកាយេ ន ជហន្តិ គិទ្ធា
យេ ហោន្តិ កាមេសុ អវីតរាគា ។

[១៤៦] មិឡ្ហេន លិត្តា រុហិរេន មក្ខិតា
សេម្ហេន លិត្តា ឧបនិក្ខមន្តិ
យំ យំ ហិ កាយេន ផុសន្តិ តាវទេ
សព្វំ អសាតំ ទុក្ខមេវ កេវលំ ។

[១៤៣] (ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត ពោលថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំជាអ្នកជាប់ចំពាក់ ត្រេកអរជ្រុលជ្រប់ក្នុងកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រូវការដោយជីវិត មិនអាចដើម្បីលះនូវកាម មានសភាពគួរខ្លាចនោះបានទេ ខ្ញុំនឹងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយច្រើន ។

[១៤៤] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធពោលថា) បុគ្គលណា កាលគេប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន អនុគ្រោះវា ដោយប្រយោជន៍ ប្រៀនប្រដៅ តែមិនធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ សម្គាល់ថា នេះឯងប្រសើរ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅរមែងចូលទៅកាន់គភ៌ញយ ៗ ។

[១៤៥] បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅនោះ រមែងចូលទៅកាន់នរក មានសភាពដ៏ពន្ធឹក ជាទីមិនស្អាតដល់ពួកកុលបុត្តអ្នកស្អាត ពេញដោយមូត្រនិងករីស សត្វទាំងឡាយណា ជាអ្នកមិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ ជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយនោះ រមែងមិនលះបង់នូវសកាយៈ (ការនៅ ក្នុងគភ៌) ។

[១៤៦] សត្វទាំងឡាយ ប្រសូត (ចាកគភ៌នៃមាតា) រមែងជាប់ ដោយលាមក ប្រឡាក់ដោយឈាម ជាប់ដោយរម្អិល ប៉ះពាល់នូវទ្វារជាទីប្រសូតណាៗ ដោយកាយ ក្នុងខណៈនោះ ទ្វារទាំងអស់នោះ ជារបស់មិនស្អាត សុទ្ធតែជាទុក្ខទាំងអស់ ។

[១៤៧] ជិវ្ហា វេធាមិ ន ហិ អញ្ញតោ សវំ
បុព្វេនិវាសំ ពហុកំ សរាមិ ។
ចិត្រាហិ គាថាហិ សុភាសិតាហិ
ទរីមុខោ និជ្ឈាបយី សុមេធន្តិ ។

ទរីមុខជាតកំ តតិយំ ។

នេរុជាតកំ

[១៤៨] កាកោលា កាកសង្ឃា ច មយញ្ច បកតំ វរា
សព្វេវ សទិសា ហោម ឥមំ អាគម្ម បព្វតំ ។
[១៤៩] ឥធ សីហា ច ព្យគ្ឃា ច សកុណា ច មិគាធមា
សព្វេវ សទិសា ហោន្តិ អយំ កោ នាម បព្វតោ។
[១៥០] ឥមំ នេរុន្តិ ជានន្តិ មនុស្សា បព្វតុត្តមំ
ឥធ វណ្ណេន សម្បន្នា វសន្តិ សព្វបាណិនោ ។

[១៨៧] អាត្មាឃើញ ទើបពោល មិនមែនស្តាប់ អំពីបុគ្គលដទៃទេ អាត្មារលឹកឃើញ នូវបុព្វេនិវាសច្រើន ។

(ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ថា) ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ព្រះនាមទរីមុខៈ ពន្យល់ស្តេចព្រហ្មទត្ត មានប្រាជ្ញាល្អ ដោយគាថាទាំងឡាយ ដ៏វិចិត្រ ដែលសម្តែងហើយដោយល្អ ។

ចប់ ទរីមុខជាតក ទី ៣ ។

នេរុជាតក

[១៨៨] (សុវណ្ណហង្សជាប្អូន និយាយថា) ហ្វូងក្អែកព្រៃ ក្អែកស្រុក និងយើង ជាសត្វប្រសើរ ជាផ្ទួកសត្វស្វាប មកដល់ភ្នំនេះ មានសម្បុរប្រហែលគ្នាទាំងអស់ ។

[១៨៩] ពួកសីហៈ ខ្លាធំ សត្វស្វាប ម្រឹគថោកទាប ក្នុងទីនេះ មានសម្បុរប្រហែលគ្នាទាំងអស់ តើភ្នំនេះ ឈ្មោះអ្វី ។

[១៩០] (សុវណ្ណហង្សពោធិសត្វ ពោលថា) មនុស្សទាំងឡាយដឹងថា ភ្នំដ៏ឧត្តមនេះឈ្មោះនេរុ សព្វសត្វទាំងឡាយ នៅក្នុងទីនេះ ជាសត្វបរិបូណ៌ដោយពណ៌សម្បុរ ។

៤១

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៨១] អមាននា យត្ថ សិយា សន្តានំ វា វិមាននា

ហីនសម្មាននា វាបិ ន តត្ថ វសតី វសេ ។

[១៨២] យត្ថ អលសោ ច ទក្ខោ ច សូរោ ភីរុ ច បូជិយា

ន តត្ថ សន្តោ វសន្តិ អវិសេសករេ នរេ[១] ។

[១៨៣] នាយំ នេរុ វិភជតិ ហីនឧក្កដ្ឋមជ្ឈិមេ

អវិសេសករោ នេរុ ហន្ទ នេរុំ ជហាមសេ ។

នេរុជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អាសង្កជាតកំ

[១៨៤] អាសាវតី នាម លតា ជាតា ចិត្តលតាវនេ

តស្សា វស្សសហស្សេន ឯកំ និព្វត្តតេ ផលំ ។

[១៨៥] តំ ទេវា បយិរូបាសន្តិ តាវ ទូរផលេ សតិ

អាសីសេវ តុវំ រាជ អាសា ផលវតី សុខា ។

---

១ ម. នរេ ។

[១៥១] (សុវណ្ណហង្សជាប្អូនពោលថា) ការមិនរាប់អាន ឬការមើលងាយ នូវពួកសប្បុរស ឬក៏ការរាប់អានបុគ្គលថោកទាប មានក្នុងទីណា បុគ្គលមិនគប្បីនៅ ក្នុងទីនោះទេ ។

[១៥២] មនុស្សខ្ជិល និងមនុស្សឧស្សាហ៍ មនុស្សក្លៀវក្លា និងមនុស្សខ្លាច គេបូជាស្មើគ្នា ក្នុងទីណា សប្បុរសទាំងឡាយ រមែងមិននៅក្នុងទីនោះ ជាភ្នំមិនធ្វើឲ្យប្លែកបាន ។

[១៥៣] ភ្នំនេរុនេះ មិនបែកនូវសត្វ ឲ្យថោកទាប ឲ្យខ្ពង់ខ្ពស់ ឲ្យជាកណ្តាល ភ្នំនេរុមិនធ្វើ ឲ្យប្លែកគ្នាបាន បើដូច្នោះ យើងទាំង-ឡាយ លះបង់នូវភ្នំនេរុចោល ។

ចប់ នេរុជាតក ទី ៤ ។

អាសង្កជាតក

[១៥៤] (នាងអាសង្កាកុមារិកា ពោលថា) វល្លិឈ្មោះអាសាវតី កើតក្នុងឧទ្យានឈ្មោះ ចិត្តលតាវ័ន វល្លិនោះ ក្នុងមួយពាន់ឆ្នាំ ទើបកើតផ្លែ ១ ។

[១៥៥] ទោះបើផ្លែមាននៅ ក្នុងទីឆ្ងាយដល់ម៉្លោះ ពួកទេវតានៅតែចូលទៅរកវល្លិនោះ បពិត្រព្រះរាជា សូមព្រះអង្គប្រាថ្នាចុះ សេចក្តីប្រាថ្នា រមែងមានផល នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។

[១៨៦] អាសីសេថេវ សោ បក្ខី អាសីសេថេវ សោ ទិជោ

តស្សេវាសា សមិជ្ឈត្ថ តាវ ទូរគតា សតិ

អាសីសេវ តុវំ រាជ អាសា ផលវតី សុខា ។

[១៨៧] សម្បេសិ ខោ មំ រាជាយ ន ច សម្បេសិ កម្មុនា

មាលា សោរេយ្យកស្សេវ វណ្ណវន្តា អគន្ធិកា ។

[១៨៨] អផលំ មធុរំ វាចំ យោ មិត្តេសុ បកុព្វតិ

អទទំ អវិស្សជំ ភោគំ សន្ធិ តេនស្ស ជីរតិ ។

[១៨៩] យំ ហិ កយិរា តំ ហិ វទេ យំ ន កយិរា ន តំ វទេ

អករោន្តំ ភាសមានំ បរិជានន្តិ បណ្ឌិតា ។

[១៦០] ពលញ្ច វត មេ ខីណំ បាថេយ្យញ្ច ន វិជ្ជតិ

សង្កេ បាណូបរោធាយ ហន្ទ ទានិ វជាមហំ ។

[១៥៦] អំបាលសត្វស្វាបនោះ (កុក) នៅប្រាថ្នាបាន អំបាលសត្វមានកំណើតពីរ គង់ប្រាថ្នាបាន ថ្វីបើ ទន្លេមាននៅក្នុងទីឆ្ងាយ សេចក្តីប្រាថ្នារបស់កុកនោះ គង់សម្រេចមិនខាន បពិត្រព្រះរាជា សូមព្រះអង្គប្រាថ្នាចុះ សេចក្តីប្រាថ្នា រមែងមានផល ជាសុខ ។

[១៥៧] (ព្រះរាជាព្រហ្មទត្តពោលថា) នាងបានញុំាងខ្ញុំ ឲ្យឆ្អែតដោយវាចា មិនឆ្អែតដោយការងារ ដូចជាផ្កាកម្រង នៃឈើសោរេយ្យកៈ មានតែពណ៌ មិនមានក្លិន ។

[១៥៨] បុគ្គលណា មិនឲ្យ មិនលះបង់ភោគៈ គ្រាន់តែធ្វើនូវវាចាដ៏ពីរោះ ជាវាចាឥតផល ចំពោះមិត្តទាំងឡាយ តំណ (នៃសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល) របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ ដោយហេតុនោះឯង ។

[១៥៩] ពិតណាស់ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើណា គប្បីនិយាយនូវអំពើនោះ មិនធ្វើនូវអំពើណា មិនគប្បីនិយាយនូវអំពើនោះ បណ្ឌិតទាំង-ឡាយ រមែងកំណត់ដឹង នូវបុគ្គលអ្នកមិនធ្វើ គ្រាន់តែនិយាយ ។

[១៦០] ពលរបស់ខ្ញុំអស់ហើយ ទាំងស្បៀងអាហារក៏មិនមាន ខ្ញុំរង្កៀសចំពោះការវិនាសនៃជីវិត បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងទៅ ឥឡូវនេះ ។

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៦១] ឯតទេវ ហិ មេ ធាមំ　　យំ ធាមស្មឹ រថេសភ
អាគមេហិ មហារាជ　　បិតរំ អាមន្តយាមហន្តិ ។

អាសង្កជាតកំ បញ្ចមំ ។

មិគលោបជាតកំ

[១៦២] ន មេ រុចិ មិគលោប　　យស្ស តេ តាទិសី គតិ
អតុច្ចំ តាត គច្ឆសិ[១]　　អភូមឹ តាត សេវសិ ។
[១៦៣] ចតុក្កណ្ណំវ កេទារំ　　យទា តេ បថវី សិយា
តតោ តាត និវត្តស្សុ　　មាសុ ឯត្តោ បរំ គមិ ។
[១៦៤] សន្តិ អញ្ញេបិ សកុណា　　បត្តយានា វិហង្គមា
ឧក្ខិត្តា វាតវេគេន　　នដ្ឋា តេ សស្សតីសមា ។
[១៦៥] អកត្វា អបរណ្ណស្ស　　បិតុ វុឌ្ឍស្ស សាសនំ[២]
កាលវាតេ អតិក្កម្ម　　វេរម្ភានំ វសំ អគា ។

---
១ ឱ. ម. បតសិ ។ ២ ឱ. ភាសនំ ។

១៦១] (នាងអាសង្កាទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រសើរលើរថ ពាក្យណាដែលមានក្នុងឈ្មោះ ពាក្យនុ៎ះឯង ជាឈ្មោះ របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គរង់ចាំចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងអញ្ជើញបិតាសិន ។

ចប់ អាសង្កជាតក ទី ៥ ។

មិគលោបជាតក

[១៦២] (ត្មាតពោធិសត្វ និយាយនឹងកូនថា) ម្នាលមិគលោបៈ ដំណើររបស់អ្នកប្រាកដដូច្នោះ មិនពេញចិត្តអញទេ ម្នាលកូន ដ្បិតអ្នកហើរទៅខ្ពស់ពេក ម្នាលកូន អ្នកសេពគប់នូវទី មិនមែនផែនដី ។

[១៦៣] ផែនដីប្រាកដដល់អ្នក ដូចជាស្រែមានជ្រុង ៤ ម្នាលកូន ចូរអ្នកត្រឡប់ អំពីទីនោះមកវិញ កុំទៅហួសអំពីទីនេះឡើយ ។

[១៦៤] ពួកសកុណជាតិឯទៀត មានស្លាបជាយាន ទៅកាន់អាកាស ពួកសត្វទាំងនោះ សម្គាល់ខ្លួនថា ស្មើដោយវត្ថុដ៏ទៀងទាត់ ត្រូវកម្លាំងខ្យល់បក់បោកវិនាស ។

[១៦៥] (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងថា) មិគលោបៈ មិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់បិតាចាស់ ឈ្មោះ អបរណ្ណៈ ហើរកន្លងនូវខ្យល់វេរម្ភកាល បានទៅដល់អំណាចនៃខ្យល់ព្យុះ ។

[១៦៦] តស្ស បុត្តា ច ទារា វ   យេ ចញ្ញេ អនុជីវិនោ

សព្វេ ព្យសនមាបាទំ   អនោវាទករេ ទិជេ ។

[១៦៧] ឯវម្បិ ឥធ វុឌ្ឍានំ   យោ វាក្យំ នាវពុជ្ឈតិ

អតិសីមំ ចរោ ទិត្តោ   គិជ្ឈោ វាតីតសាសនោ

សព្វេ ព្យសនំ បប្បោន្តិ   អកត្វា ពុទ្ធសាសនន្តិ ។

មិគលោបជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

សិរិកាឡកណ្ណិជាតកំ

[១៦៨] កានុ កាឡេន វណ្ណេន   ន ចាសិ បិយទស្សនា

កា វា ត្វំ កស្ស វា ធីតា   កថំ ជានេមុ តំ មយំ ។

[១៦៩] មហារាជស្សហំ ធីតា   វិរូបក្ខស្ស ចណ្ឌិយា

អហំ កាឡី អលក្ខិកា   កាឡកណ្ណីតិ មំ វិទូ

ឱកាសំ យាចិតោ ទេហិ វសេមុ តវ សន្តិកេ ។

[១៦៦] *កូនក្តី ប្រពន្ធក្តី ឬសត្វឯទៀត ជាអ្នកចិញ្ចឹមជីវិត តាមមិគ-លោបៈនោះ ពួកសត្វស្វាបទាំងអស់ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ព្រោះទិជជាតិ (មិគលោបៈ) មិនធ្វើតាមឱវាទ ។*

[១៦៧] *បុគ្គលណា មិនយល់នូវពាក្យ របស់បុគ្គលចាស់ទុំ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ (ដល់នូវសេចក្តីវិនាស) ដូចជាត្មាតកន្លងពាក្យប្រៀនប្រដៅ ជាសត្វក្អើតក្អើនត្រាច់ទៅ កាន់ទីហួសដែន ជនទាំងអស់ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ព្រោះមិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ ។*

ចប់ មិគលោបជាតក ទី ៦ ។

សិរិកាឡកណ្ណិជាតក

[១៦៨] (*សុចិបរិវារសេដ្ឋីពោធិសត្វ សួរនាងទេវធីតាឈ្មោះកាឡកណ្ណិថា*) *នាងជាអ្វី មានវណ្ណៈខ្មៅ ទាំងមិនមានគ្រឿងមើលជាទីស្រឡាញ់ នាងជាអ្វី ឬជាធីតារបស់អ្នកណា យើងស្គាល់នាង ដូចម្តេចបាន ។*

[១៦៩] (*នាងកាឡកណ្ណី ឆ្លើយថា*) *ខ្ញុំឈ្មោះចណ្ឌិយា ជាធីតានៃមហារាជ ឈ្មោះ វិរូបក្ខៈ ខ្ញុំមានសម្បុរខ្មៅ ជាស្ត្រីឥតបុណ្យ ពួកទេវតា រមែងស្គាល់ខ្ញុំថា ជាកាឡកណ្ណី អ្នកកាលបើខ្ញុំសូមឱកាស សូមឲ្យ យើងនឹងនៅក្នុងសំណាក់នៃអ្នក ។*

[១៧០] កឹសីលេ កឹសមាចារេ បុរិសេ និវិសេ តុវំ
បុដ្ឋា មេ កាឡិ អក្ខាហិ កថំ ជានេមុ តំ មយំ ។

[១៧១] មក្ខី បលាសី សារម្ភី ឥស្សុកី មច្ឆរី សឋោ
សោ មយ្ហំ បុរិសោ កន្តោ លទ្ធំ យស្ស វិនស្សតិ ។

[១៧២] កោធនោ ឧបនាហី ច បិសុណោ ច វិភេទកោ
កណ្ឌកវាចោ ផរុសោ សោ មេ កន្តតរោ តតោ ។

[១៧៣] អជ្ជ សុវេតិ បុរិសោ សទត្ថំ នាវពុជ្ឈតិ
ឱវជ្ជមានោ កុប្បតិ សេយ្យសោ អតិមញ្ញតិ ។

[១៧៤] ទវប្បលុទ្ធោ បុរិសោ សព្វមិត្តេហិ[១] ធំសតិ
សោ មយ្ហំ បុរិសោ កន្តោ តស្មឹ ហោមិ អនាមយា ។

---

១ ម. សព្វមិត្តេសុ ។

[១៧០] (សេដ្ឋីពោធិសត្វសួរថា) នាងតម្កល់ចិត្តចំពោះបុរស មានសីលធម៌ ដូចម្ដេច មានសមាចារ ដូចម្ដេច ម្នាលនាងកាឡី នាងខ្ញុំសួរហើយ ក៏ចូរប្រាប់មក យើងនឹងស្គាល់នាង ដូចម្ដេចបាន ។

[១៧១] (នាងកាឡកណ្ណីឆ្លើយប្រាប់ថា) បុរសណា ជាអ្នកលុបគុណ ប្រឡងវាសនា ប្រណាំងប្រជែង ច្រណែន កំណាញ់ ជាអ្នកអួតអាង បានទ្រព្យហើយបំផ្លាញទៅវិញ បុរសនោះ ជាទីត្រេកអររបស់ខ្ញុំ ។

[១៧២] បុរសណា ច្រើនក្រោធ ចងសេចក្ដីក្រោធទុក ញុះញង់ បំបែកមិត្ត ពោលពាក្យចាក់ដោត ដូចបន្លា ពោលពាក្យទ្រគោះ បុរសនោះ ជាទីត្រេកអរក្រៃលែង របស់ខ្ញុំជាងនោះ ទៅទៀត ។

[១៧៣] បុរសមិនយល់ប្រយោជន៍ របស់ខ្លួនថា (កិច្ចនេះត្រូវធ្វើ) ក្នុងថ្ងៃនេះ ឬក្នុងថ្ងៃស្អែក កាលបើគេទូន្មាន ក៏ខឹងតប មើលងាយនូវបុគ្គលប្រសើរ ។

[១៧៤] បុរសណា ជាប់ចិត្តក្នុងល្បែង គឺកាមគុណ រមែងឃ្លាតចាកមិត្តទាំងពួង បុរសនោះ ជាទីត្រេកអររបស់ខ្ញុំ ទាំងខ្ញុំក៏មិនមានមោះមៃ ចំពោះបុរសនោះទេ ។

[១៧៥] អប្បេហិ ឯត្តោ ត្វំ កាឡិ នេតំ អម្ហេសុ វិជ្ជតិ
អញ្ញំ ជនបទំ គច្ឆ និគមេ រាជធានិយោ ។

[១៧៦] អហម្បិ ខោ តំ ជានាមិ នេតំ តុម្ហេសុ វិជ្ជតិ
សន្តិ លោកេ អលក្ខិកា សង្ឃរន្តិ ពហុំ ធនំ
អហំ ទេវោ ច មេ ភាតា ឧភោ នំ វិធមាមសេ ។

[១៧៧] កា នុ ទិព្វេន វណ្ណេន បថព្យា សុបតិដ្ឋិតា
កា វា ត្វំ កស្ស វា ធីតា កថំ ជានេមុ តំ មយំ ។

[១៧៨] មហារាជស្សហំ ធីតា ធតរដ្ឋសិរីមតោ
អហំ សិរី ច លក្ខី ច ភូរិបញ្ញាតិ មំ វិទូ
ឱកាសំ យាចិតោ ទេហិ វសេមុ តវ សន្តិកេ ។

[១៧៩] កឹសីលេ កឹសមាចារេ បុរិសេ និវិសេ តុវំ
បុដ្ឋា មេ លក្ខិ អក្ខាហិ យថា ជានេមុ តំ មយំ ។

[១៧៥] (ពោធិសត្វ តិះដៀលថា) ម្នាលនាងកាឡី នាងចូរចៀសចេញអំពីទីនេះទៅ អំពើអាក្រក់នេះ មិនមានក្នុងយើងទាំងឡាយទេ នាងចូរទៅកាន់ជនបទ ឬនិគមរាជធានីដទៃចុះ ។

[១៧៦] (នាងកាឡកណ្ណី ពោលថា) ខ្ញុំក៏បានដឹងហេតុនោះដែរ អំពើនោះ មិនមានក្នុងអ្នកទេ ពួកជនជាអ្នកឥតបុណ្យក្នុងលោក រមែងប្រមូលនូវទ្រព្យច្រើន ខ្ញុំនិងទេវតាជាបងរបស់ខ្ញុំ ទាំងពីរនាក់ តែងបំផ្លាញនូវទ្រព្យនុ៎ះ ។

[១៧៧] (ពោធិសត្វ សួរថា) នាងជាអ្វី មានវណ្ណៈជាទិព្វ មកឋិតលើផែនដី នាងជាអ្វី ឬជាធីតារបស់នរណា យើងនឹងស្គាល់នាង ដូចម្តេចបាន ។

[១៧៨] (នាងសិរីទេវធីតា ពោលថា) ខ្ញុំជាធីតានៃមហារាជ ឈ្មោះធតរដ្ឋ ដ៏មានសិរី ខ្ញុំជាស្ត្រីឈ្មោះសិរីផង លក្ខីផង ពួកទេវតា រមែងស្គាល់ខ្ញុំថា ជាស្ត្រីមានប្រាជ្ញា ដូចផែនដី លោក ខ្ញុំសូមឱកាសហើយ សូមឲ្យ យើងនឹងសូមនៅ ក្នុងសំណាក់លោក ។

[១៧៩] (ពោធិសត្វសួរថា) នាងនឹងតម្កល់ចិត្ត ចំពោះបុរស មានសីលធម៌ដូចម្តេច មានសមាចារៈ ដូចម្តេច ម្នាលនាងលក្ខី ខ្ញុំសួរហើយ នាងចូរប្រាប់ យើងស្គាល់នាង ដូចម្តេច ។

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៨០] យោ ចាបិ សីតេ អថ វាបិ ឧណ្ហេ
វាតាតបេ ឌំសសិរីសបេ ច
ខុទ្ទំ បិបាសំ អភិភុយ្យសព្វំ
រត្តិន្ទិវំ យោ សតតំ និយុត្តោ
កាលាគតញ្ច ន ហាបេតិ អត្ថំ
សោ មេ មនាបោ និវិសេវ តម្ហិ ។

[១៨១] អក្កោធនោ មិត្តវា ចាគវា ច
សីលូបបន្នោ អសឋោជុភូតោ
សង្គាហកោ សខិលោ សណ្ហវាចោ
មហត្តបត្តោបិ និវាតវុត្តិ
តស្មឹហ ចោសេ វិបុលា ភវាមិ
ឧម្មី សមុទ្ទស្ស យថាបិ វណ្ណំ ។

[១៨០] (នាងសិរីទេវធីតា ពោលថា) បុរសណា គ្របសង្កត់ នូវត្រជាក់ក្ដី ក្ដៅក្ដី ខ្យល់និងកម្ដៅថ្ងៃក្ដី របោម ពស់តូច ពស់ធំក្ដី ឃ្លានក្ដី ស្រេកក្ដីទាំងអស់ ហើយប្រកបព្យាយាមរឿយៗ ក្នុងវេលាយប់និងថ្ងៃ រមែងមិនញុំាំងប្រយោជន៍ ដែលតាំងនៅក្នុងកាលគួរឲ្យវិនាស បុរសនោះ ជាទីពេញចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំគប្បីស៊ប់ចិត្តក្នុងបុរសនោះឯង ។

[១៨១] បុរសណា ជាអ្នកមិនក្រោធ មានកល្យាណមិត្ត មានការបរិច្ចាគ ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល មិនមែនជាអ្នកលេងបោកប្រាស ជាអ្នកត្រង់ ជាអ្នកមានសង្គហធម៌ មានវាចាទន់ភ្លន់ មានវាចាពីរោះ សូម្បីដល់នូវភាពជាអ្នកធំ ក៏ប្រព្រឹត្តឱនលំទោន ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តធំទូលាយ ចំពោះបុរសនោះ ដូចជារលក (ប្រាកដជារបស់ធំទូលាយ ដល់បុគ្គលដែលសម្លឹងមើល) នូវពណ៌របស់សមុទ្រ ។

[១៨២] យោ ចាបិ មិត្តេ អថវា អមិត្តេ
សេដ្ឋេ សរិក្ខេ អថវាបិ ហីនេ
អត្ថំ ចរន្តំ អថវា អនត្ថំ
អាវី រហោ សង្គហមេវ វត្តោ
វាចំ ន វជ្ជា ផរុសំ កទាចិ
មតស្ស ជីវស្ស ច តស្ស ហោមិ ។

[១៨៣] ឯតេសុ យោ អញ្ញតរំ លភិត្វា
កន្តំ សិរឹ មជ្ជតិ អប្បបញ្ញោ
តំ ជិត្តរូបំ វិសមំ ចរន្តំ
ករីសជាតំវ(១) វិវជ្ជយាមិ ។

[១៨៤] អត្តនា កុរុតេ លក្ខឹ អលក្ខឹ កុរុតត្តនា
ន ហិ លក្ខឹ អលក្ខឹ វា អញ្ញោ អញ្ញស្ស ការកោតិ ។

សិរិកាឡកណ្ណិជាតកំ សត្តមំ ។

កុក្កុដជាតកំ

[១៨៥] សុចិត្តបត្តច្ឆាទន តម្ពចូឡវិហង្គម
ឱរោហ ទុមសាខាយ មុធា ភរិយា ភវាមិ តេ ។

---

១ ម. ករីសដ្ឋានំវ ឱ. ករីសវាចំវ ។

[១៨២] បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីសង្គ្រោះ ក្នុងចំពោះមុខ កំបាំងមុខ ចំពោះពួកមិត្តក្តី សត្រូវក្តី បុគ្គលប្រសើរក្តី ស្មើគ្នាក្តី ថោកទាបក្តី បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តនូវប្រយោជន៍ក្តី មិនមែនជាប្រយោជន៍ក្តី មិនពោលពាក្យអាក្រក់ ក្នុងកាលណាមួយ ខ្ញុំជាអ្នកគប់រក ចំពោះបុរសនោះ ទោះបីស្លាប់ក្តី រស់ក្តី ។

[១៨៣] បណ្តាគុណទាំងនុ៎ះ បុរសណាមួយ ជាអ្នកគ្មានបញ្ញា បាននូវសិរី ជាទីត្រេកអរណាមួយ ហើយស្រវឹង ខ្ញុំវៀរនូវបុរសនោះ អ្នកប្រព្រឹត្តមិនស្មើ មានសភាពដ៏ក្តៅក្រហាយ ដូចជាបុគ្គលវៀរបង់នូវរណ្តៅលាមក ។

[១៨៤] បុគ្គលធ្វើនូវគុណសម្បត្តិ គឺបុណ្យដោយខ្លួនឯង ធ្វើនូវអំពើមិនមែនជាបុណ្យ ក៏ដោយខ្លួនឯង ព្រោះថា បុគ្គលដទៃ ធ្វើនូវគុណសម្បត្តិ គឺបុណ្យក្តី មិនមែនបុណ្យក្តីដល់បុគ្គលឯទៀតមិនបានទេ ។

ចប់ សិរិកាឡកណ្ណិជាតក ទី ៨ ។

កុក្កុដជាតក

[១៨៥] (សំពោចញីនិយាយថា) នែអ្នកមានខ្លួនបិទបាំង ដោយស្លាបដ៏វិចិត្រល្អ ជាសត្វមានសិរ្សក្រហម ទៅកាន់អាកាសបាន ចូរអ្នកចុះអំពីមែកឈើមក ខ្ញុំនឹងជាប្រពន្ធរបស់អ្នក ដោយទទេ ។

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

[១៨៦] ចតុប្បទី ត្វំ កល្យាណិ ទ្វិបទាហំ មនោរមេ
មិគី បក្ខី អសំយុត្តា អញ្ញំ បរិយេស សាមិកំ ។

[១៨៧] កោមារិកា តេ ហេស្សាមិ មញ្ជុកា បិយភាណិនី
វិន្ទ មំ អរិយេន វេទេន កល្យាណី ព្រហ្មចារិនី ។

[១៨៨] កុណាចាទិ(១) លោហិតបេ ចោរិ កុក្កុដចោទិនិ
ន ត្វំ អរិយេន វេទេន មមំ ភត្តារមិច្ឆសិ ។

[១៨៩] ឯវម្បិ ចាតុរា នារី ទិស្វាន បវរំ(២) នរំ
នេន្តិ សណ្ហាហិ វាចាហិ ពិឡារី វិយ កុក្កុដំ ។

[១៩០] យោ ច ឧប្បតិតំ អត្ថំ ន ខិប្បមនុពុជ្ឈតិ
អមិត្តវសមន្វេតិ បច្ឆា ច អនុតប្បតិ ។

---
១ ឱ. សកុណខាទិនិ ។ ២ ម. សធនំ ។

[១៨៦] (មាន់ពោធិសត្វឆ្លើយថា) ម្នាលនាងដ៏ល្អ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត នាងជាសត្វជើងបួន ខ្ញុំជាសត្វជើងពីរ ពួកម្រឹគ និងសត្វបក្សី មិនសមគ្នាទេ នាងចូរស្វែងរកសត្វឯទៀត ធ្វើជាស្វាមីចុះ ។

[១៨៧] (សំពោចញីនិយាយថា) ខ្ញុំនៅជាកុមារី ជាស្រ្តីនិយាយពីរោះ ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ នឹងបានជា (ប្រពន្ធ) របស់អ្នក អ្នកចូរបាននូវខ្ញុំ ជាស្ត្រីល្អជាព្រហ្មចារិនី ដោយការបានដ៏ប្រសើរ ។

[១៨៨] (មាន់ពោធិសត្វតិះដៀលថា) នែនាង ជាសត្វស៊ីនូវសាកសព ផឹកនូវឈាម ជាចោរ បៀតបៀននូវមាន់ នាងឯង មិនមែនចង់បាននូវអញធ្វើជាប្តី ដោយការបានប្រសើរទេ ។

[១៨៩] (ព្រះសម្ពុទ្ធសម្តែងថា) នារីទាំងឡាយ ដែលមានការវាងវៃ ឃើញនូវបុរសដ៏ប្រសើរហើយ រមែងដឹកនាំ ដោយវាចាដ៏ពីរោះ យ៉ាងនេះឯង ដូចជាសំពោចញី ប្រលោមនូវមាន់ឈ្មោល (មកធ្វើជាប្តីរបស់ខ្លួន) ។

[១៩០] បុគ្គលណា មិនឆាប់យល់នូវប្រយោជន៍ ដែលកើតឡើង បុគ្គលនោះ រមែងលុះអំណាចនៃសត្រូវផង រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងកាលជាខាងក្រោយផង ។

[១៩១] យោ ច ឧប្បតិតំ អត្ថំ ខិប្បមេវ និពោធតិ
មុច្ចតេ សត្តុសម្ពាធា កុក្កុដោវ វិឡារិយាតិ ។

កុក្កុដជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ធម្មទ្ធជជាតកំ

[១៩២] ធម្មំ ចរថ ញាតយោ ធម្មំ ចរថ ភទ្ទ វោ
ធម្មចារី សុខំ សេតិ អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច ។

[១៩៣] ភទ្ទកោ វតាយំ បក្ខី ទិជោ បរមធម្មិកោ
ឯកបាទេន តិដ្ឋន្តោ ធម្មមេវានុសាសតិ ។

[១៩៤] នាស្ស សីលំ វិជានាថ អនញ្ញាយ បសំសថ
ភុត្វា អណ្ឌញ្ច ឆាបេ[១] ច ធម្មោ ធម្មោតិ ភាសតិ ។

១ ឱ. ម. បោតញ្ច ។

[១៩១] លុះតែបុគ្គលណា ឆាប់យល់ច្បាស់ នូវប្រយោជន៍ ដែលកើតឡើង បុគ្គលនោះ រមែងរួចចាកការបៀតបៀន អំពីសត្រូវ ដូចមាន់ឈ្មោល រួចអំពីសំពោចញី ។

ចប់ កុក្កុដជាតក ទី ៧ ។

ធម្មទ្ធជជាតក

[១៩២] (ក្អែកនិយាយនឹងពួកសត្វស្លាបថា) ម្នាលញាតិទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ សេចក្តីចម្រើន (នឹងមាន) ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ រមែងដេកជាសុខ ក្នុងលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ។

[១៩៣] (ពួកសត្វស្លាប សរសើរថា) សត្វស្លាបមានកំណើតពីរនេះ ប្រសើរណាស់តើ ជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ដ៏ក្រៃលែង ឈរតែជើងម្ខាង ប្រៀនប្រដៅតែធម៌ ។

[១៩៤] (បក្សីពោធិសត្វពោលថា) អ្នកទាំងឡាយ មិនស្គាល់ច្បាស់នូវមារយាទ នៃក្អែកនោះទេ អ្នកទាំងឡាយសរសើរ ព្រោះមិនដឹង (ចំណែកខាងក្អែកអាក្រក់) ស៊ីទាំងពងទាំងកូន (របស់ពួកយើង) ហើយពោលថា ធម៌ៗ ដូច្នេះ ។

[១៩៥] អញ្ញំ ភណតិ វាចាយ អញ្ញំ កាយេន កុព្វតិ
វាចាយ នោ ច កាយេន ន តំ ធម្មំ អធិដ្ឋិតោ ។

[១៩៦] វាចាយ សខិលោ ហោតិ មនោវិទុគ្គោ សិយា
បដិច្ឆន្នោ កុបស្សយោ កណ្ហាសប្បោវ ធម្មទ្ធជោ
គាមនិគមាសុ សាធុ សម្មតោ ទុជ្ជានោ អយំ
បុរិសេន ពាលិសេន ។

[១៩៧] ឥមំ តុណ្ឌេហិ បក្ខេហិ បាទា ចិមំ វិហេឋថ
ឆវំ ហីមំ វិនាសេថ នាយំ សំវាសនារហោតិ ។

ធម្មទ្ធជជាតកំ នវមំ ។

នន្ទិយមិគរាជជាតកំ

[១៩៨] សចេ ព្រាហ្មណ គច្ឆសិ សាកេតំ អញ្ជនំ(១) វនំ
វជ្ជាសិ នន្ទិយំ នាម បុត្តំ អស្មាកមោរសំ
មាតាបិតា ច តេ វុឌ្ឍា តេ តំ ឥច្ឆន្តិ បស្សិតុំ ។

១ ម. សាកេតេ អជ្ជុនំ ។

[១៩៥] បុគ្គលអាក្រក់ និយាយដោយវាចាផ្សេង ធ្វើដោយកាយផ្សេង វាប្រព្រឹត្តធម៌ តែសម្តី មិនមែនទាំងកាយផងទេ មិនតម្កល់ខ្លួនទុក ក្នុងធម៌នោះ ។

[១៩៦] បុគ្គលអ្នកទន់ភ្លន់ ដោយវាចា តែគេស្គាល់ចិត្តបាន ដោយក្រ ដូចជាពស់វែកបិទបាំងខ្លួន អាស្រ័យនៅក្នុងរូង បុគ្គលមានធម៌ជាទង់ជ័យ គេសន្មតថា ល្អ ក្នុងស្រុក និងនិគមទាំងឡាយ បុគ្គលបែបនេះ បុរសអ្នកល្ងង់ខ្លៅ ស្គាល់បានដោយក្រ ។

[១៩៧] អ្នកទាំងឡាយ ចូរបៀតបៀនក្អែកនេះ ដោយចំពុះផង ចូរបៀតបៀនក្អែកនេះ ដោយជើងផង ចូរញ៉ាំងក្អែកលាមកនេះ ឲ្យវិនាសទៅ ក្អែកនេះ មិនគួរឲ្យនៅជាមួយទេ ។

ចប់ ធម្មទ្ធជជាតក ទី ៩ ។

នន្ទិយមិគរាជជាតក

[១៩៨] (ម្រឹគមាតាបិតានិយាយផ្តាំថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកទៅកាន់ឧទ្យានឈ្មោះ អញ្ជន ក្នុងក្រុងសាកេត និយាយប្រាប់កូនឈ្មោះនន្ទិយៈ ជាឱរសរបស់ខ្ញុំថា មាតាបិតាទាំងឡាយរបស់អ្នក ចាស់ហើយ គាត់ចង់ឃើញអ្នក ។

[១៩៩] កុត្តា មយា និវាបានិ   រាជិនោ បានភោជនំ
តំ រាជបិណ្ឌំ អវភោត្តុំ   នាហំ ព្រាហ្មណមុស្សហេ ។

[២០០] ឱទហិស្សាមហំ បស្សំ   ខុរប្បាណិស្ស រាជិនោ
តទាហំ សុខិតោ មុត្តោ   អបិ បស្សេយ្យ មាតរំ ។

[២០១] មិគរាជា បុរេ អាសឹ   កោសលស្ស និកេតវេ
នន្ទិយោ នាម នាមេន   អភិរូបោ ចតុប្បទោ ។

[២០២] តំ មំ វធិតុមាគច្ឆិ   ទាយស្មឹ អញ្ជនាវនេ[១]
ធនុំ អារជ្ជំ[២] កត្វាន   ឧសុំ សន្នយ្ហ[៣] កោសលោ ។

[២០៣] តស្សាហំ ឱទហឹ បស្សំ   ខុរប្បាណិស្ស រាជិនោ
តទាហំ សុខិតោ មុត្តោ   មាតរំ ទដ្ឋុមាគតោតិ ។

នន្ទិយមិគរាជជាតកំ ទសមំ ។

អាវារិយវគ្គោ បឋមោ ។

---

១ ម. អជ្ជុនេ វនេ ។ ២ ឱ. ធនុមទេជ្ឈំ ។ ៣ ម. សន្នយ្ហ ។

[១៩៩] (នន្ទិយម្រឹគនិយាយថា) បន្ទែទាំងឡាយ ទឹកនិងភោជន របស់ព្រះរាជា ខ្ញុំបានបរិភោគហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមិនអាចបរិភោគទទេ នូវដុំភោជនជាអំណោយ របស់ព្រះរាជានោះទេ ។

[២០០] ខ្ញុំនឹងបែរនូវចំហៀងខ្លួន ដល់ព្រះរាជា មានសរក្នុងដៃ ក្នុងកាលណោះ ខ្ញុំក៏ដល់នូវសេចក្តីសុខ រួចចាក (មរណៈ) ហើយ ប្រហែលនឹងបានឃើញនូវមាតា ។

[២០១] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលពីដើម តថាគត ជាសត្វជើង ៤ មានរូបល្អ ជាស្តេចម្រឹគ ឈ្មោះ នន្ទិយៈ ដោយឈ្មោះ នៅក្នុងលំនៅ នៃស្តេចកោសល ។

[២០២] ព្រះរាជាកោសល ផ្ទាប់ព្រួញយិតធ្នូមក ដើម្បីសម្លាប់នូវតថាគតនោះ ក្នុងឧទ្យានឈ្មោះ អញ្ជន ជាទីដែលពួកជនថ្វាយ ។

[២០៣] តថាគតក៏បែរនូវចំហៀងខ្លួន ដល់ព្រះរាជានោះ ដែលមានកូនសរក្នុងដៃ ក្នុងកាលណោះ តថាគត ក៏ដល់នូវសេចក្តីសុខ រួចចាក (មរណៈ) ហើយបានមកឃើញមាតា ។

ចប់ នន្ទិយមិគរាជជាតក ទី ១០ ។

ចប់ អាវារិយវគ្គ ទី ១ ។

៨៣

ឆក្កនិបាតេ បឋមោ អាវារិយវគ្គោ

តស្សុទ្ទានំ

អថ កុជ្ឈរថេសក កោតុវហេ

ឌរីមុខ សនេរុតា ច បុង

អបជន្ទ សិរី ច សុចិត្តវហោ

អថ ឌម្មិកា ឌន្ទិ មិតេឌ ឌស ។

ឆក្កនិបាត អាវារិយវគ្គទី ១

ឧទ្ទាននៃអាវារិយវគ្គនោះគឺ

(អំពីអាវារិយជាតក) មានពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរលើរថ សូមព្រះអង្គកុំខ្វាល់ ១ សេតកេតុជាតកដ៏ប្រសើរ ១ ទរីមុខជាតក ១ នេរុជាតក ១ (អាសង្កជាតក) ១ ទៀត ការមិនត្រេកអរ ១ សិរីទេវធីតា ១ មាន់មានស្លាបដ៏ប្រសើរ វិចិត្រ ១ ក្អែកសម្ដែងធម៌ ១ ម្រឹគឈ្មោះ នន្ទិយ ១ ត្រូវជា ១០ ។

ខុរបុត្តវគ្គោ

ខុរបុត្តជាតកំ[១]

[២០៤] សច្ចំ កិរេវ មាហំសុ កលកំ[២] ពាលោតិ បណ្ឌិតា
បស្ស ពាលោ រហោកម្មំ អាវិកុព្វំ ន ពុជ្ឈតិ ។

[២០៥] ត្វំ នុ ខោ សម្ម ពាលោសិ ខុរបុត្ត វិជានហិ
រជ្ជុយា ហិ បរិក្ខិត្តោ វង្កោដ្ឋោ ឱហិតោមុខោ ។

[២០៦] អបរំបិ សម្ម តេ ពាល្យំ យោ មុត្តោ ន បលាយសិ
សោ ច ពាលតរោ សម្ម យំ ត្វំ វហសិ សេនកំ ។

[២០៧] យន្នុ សម្ម អហំ ពាលោ អជរាជ វិជានហិ
អថ កេន សេនកោ ពាលោ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[២០៨] ឧត្តមត្ថំ លភិត្វាន ភរិយាយ យោ បទស្សតិ[៣]
តេន ជហិស្សតត្តានំ[៤] សា ចេវស្ស ន ហេស្សតិ[៥]។

---

១ ឱ. ខរបុត្តជាតកំ ។ ២ ឱ. ភស្តំ ។ ម. គរំ ។ ៣ ម. ភរិយា ន ភរិស្សតិ ។
៤ ម. ចជិស្សតត្តានំ ។ ៥ ម. សា ចេ តស្ស ជហេស្សតិ ។

ខុរបុត្តវគ្គ

ខុរបុត្តជាតក

[២០៤] (*សេះសិន្ធវៈនិយាយថា*) *ឮថា បណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោលនូវសត្វពពែថាជាសត្វពាលដោយពិត អ្នកចូរមើលចុះ សត្វពាលមិនដឹងនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើ ក្នុងទីកំបាំង ទៅធ្វើក្នុងទីវាល ។*

[២០៥] (*ពពែនិយាយថា*) *ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកទេឬ ជាសត្វពាល ម្នាលខុរបុត្រ អ្នកចូរដឹងចុះ អ្នកជាសត្វ ដែលត្រូវគេរួបរឹត ដោយខ្សែ មានបបូរមាត់វៀច មានមុខឱនចុះ ។*

[២០៦] *ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកណាបានរួចចេញ* (*អំពីរថ*) *មិនរត់ទៅ អ្នកនោះ ពេញជាពាលទៅទៀត ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកនាំនូវស្តេចសេនកៈណា ស្តេចសេនកៈនោះ ចាត់ជាមនុស្សពាលបំផុត ។*

[២០៧] (*សេះសិន្ធវៈ និយាយថា*) *ម្នាលសម្លាញ់ បើខ្ញុំជាសត្វពាល ដោយហេតុណា ម្នាលអជរាជ អ្នកចូរដឹងនូវហេតុនោះចុះ តែថា ស្តេចសេនកៈ ជាមនុស្សពាល ដោយហេតុដូចម្តេច អ្នកដែលខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់ហេតុនោះ ។*

[២០៨] (*ពពែប្រាប់ថា*) *បុគ្គលណា បាននូវមន្តជាប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ហើយប្រគល់ឲ្យប្រពន្ធ* (*បុគ្គលនោះ*) *នឹងលះបង់នូវខ្លួនដោយការឲ្យមន្តនោះ ទាំងប្រពន្ធនោះ នឹងមិនមានដល់បុគ្គលនោះឡើយ ។*

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

[២០៩] ន បិយម្មេតិ ជនិន្ទ តាទិសោ
អត្តំ និរង្កត្វា បិយានិ សេវតិ
អត្តាវ សេយ្យោ បរមាវ សេយ្យោ
លព្ភា បិយា ឱចិតត្ថេន[១] បច្ឆាតិ ។

ខុរបុត្តជាតកំ បឋមំ ។

សូចិជាតកំ

[២១០] អកក្កសំ អផរុសំ ខរធោតំ សុបាសិយំ
សុខុមំ តិក្ខគ្គញ្ច កោ សូចឹ កេតុមិច្ឆតិ ។
[២១១] សុមជ្ជញ្ច សុបាសញ្ច អនុបុព្វសុវដ្ដិតំ
ឃនឃាតិមំ បដិត្ថទ្ធំ កោ សូចឹ កេតុមិច្ឆតិ ។
[២១២] ឥតោ ទានិ បតាយន្តិ សូចិយោ ពលិសានិ ច
កោយំ កម្មារគាមស្មឹ សូចឹ វិក្កេតុមិច្ឆតិ ។

១ ឱ. ម. ឱចិតគ្គេន ។

[២០៩] (ពពៃពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន បុគ្គលបែបនោះ លះបង់ចោលនូវខ្លួន មិនសេពគប់នូវវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ដោយគិតថា (វត្ថុនេះ) ជាទីស្រឡាញ់របស់អញ ខ្លួនឯង តើប្រសើរ ជាងរបស់ដែលប្រសើទៅទៀត ព្រោះបុរស ដែលមានខ្លួនអប់រំហើយ គប្បីបាននូវជនជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

ចប់ ខុរបុត្តជាតក ទី ១ ។

សូចិជាតក

[២១០] (កុមារបុត្រពោធិសត្វ ពោលថា) នរណា ចង់ទិញម្ជុល(របស់ខ្ញុំ ជាម្ជុលមិនគ្រោតគ្រាត មិនអាក្រក់ ដែលសំលៀងដោយថ្មមានច្បោះដ៏ល្អ មានចុងដ៏ស្រួចឆ្មារ ។

[២១១] នរណា ចង់ទិញម្ជុល ជាម្ជុលដែលដុសខាត់ល្អ មានច្បោះល្អដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយល្អតាមលំដាប់ (រៀវតូច) ចាក់ទម្លុះនូវរបស់គ្រាស់បាន ។

[២១២] (នាងកុមារី ពោលថា) ម្ជុលនិងសន្ទូច តែងចេញអំពីស្រុកនេះក្នុងកាលឥឡូវនេះ ចុះបុរសនេះជាអ្វី ចង់លក់ម្ជុល ក្នុងស្រុករបស់ជាង ។

[២១៣] ឥតោ សត្ថានិ គច្ឆន្តិ កម្មន្តា វីជា បុថូ
កោយំ កម្មារគាមស្មឹ សូចឹ វិក្កេតុមរហតិ[១] ។
[២១៤] សូចិ កម្មារគាមស្មឹ វិក្កេតព្វា បជានតា
អាចរិយា បជានន្តិ កម្មំ សុកតទុក្កដំ ។
[២១៥] ឥមញ្ច តេ បិតា ភទ្ទេ សូចឹ ជញ្ញា មយា កតំ
តយា ច មំ និមន្តេយ្យ យញ្ចត្ថញ្ញំ ឃរេ ជនន្តិ ។

សូចិជាតកំ ទុតិយំ ។

តុណ្ឌិលជាតកំ

[២១៦] នវច្ឆន្ទកោ ទានិ[២] ទិយ្យតិ
បុណ្ណាយំ ទោណិ សុរាមិនី បិតា
ពហុកោ ជនោ ចាសចាណិកោ[៣]
នោ ច ខោ មេ បដិភាតិ ភុញ្ជិតុំ ។

១ ម. វិក្កេតុមិច្ឆតិ ។ ២ ម. ទោណិ ។ ៣ ឱ. ម. ពហុកេ ជនេ បាសបាណិកេ ។

[២១៣] គ្រឿងសស្ត្រានិងការងារផ្សេងៗ ជាច្រើន តែងចេញទៅអំពីស្រុកនេះ ចុះបុរសនេះជាអ្វី ក៏មកលក់ម្ជុលក្នុងស្រុកជាងលោហៈ ។

[២១៤] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ជនអ្នកចេះដឹង ត្រូវលក់ម្ជុលក្នុងស្រុកជាងលោហៈ អាចារ្យទាំងឡាយ រមែងដឹងច្បាស់ នូវការងារដែលគេធ្វើល្អនិងអាក្រក់ ។

[២១៥] ម្នាលនាង បើបិតារបស់នាង ស្គាល់នូវម្ជុល ដែលខ្ញុំធ្វើហើយនេះ គាត់នឹងអញ្ជើញ (ផ្សំផ្គុំ) ខ្ញុំ ជាមួយនាង ព្រមទាំងទ្រព្យដទៃ ដែលមាននៅក្នុងផ្ទះ ។

ចប់ សូចិជាតក ទី ២ ។

តុណ្ឌិលជាតក

[២១៦] (ចុឡតុណ្ឌិលសុករៈ ពោលថា) ម្ចាស់យើងធ្លាប់ឲ្យ (បបរកណ្ដក និងបាយក្ដាំង) ឥឡូវនេះ គាត់ឲ្យបន្ទៃស្រស់វិញ ស្នូកនេះ ពេញ (ដោយបាយសស្អាត) ស្ត្រីជាម្ចាស់យើង ក៏ឈរនៅ (ជិតស្នូកនោះដែរ) អ្នកផងច្រើនគ្នា មានដៃកាន់អន្ទាក់ ខ្ញុំមិនចង់ស៊ីទេ ។

៤៧

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

[២១៧] តសសិ ភមសិ លេណមិច្ឆសិ
អតាណោសិ កុហឹ គមិស្សសិ
អប្បោស្សុកោ ភុញ្ជ តុណ្ឌិល
មំសត្ថាយ ចោសិយាមសេ[១] ។

[២១៨] ឱគហ រហទំ អកទ្ទមំ
សព្វំ សេទមលំ បវាហយ
គណ្ហាហិ នវំ វិលេបនំ
យស្ស គន្ធោ ន កទាចិ ឆិជ្ជតិ ។

[២១៩] កតមោ នុ រហទោ អកទ្ទមោ
កឹសុ សេទមលន្តិ វុច្ចតិ
កតមញ្ច នវំ វិលេបនំ
តស្ស គន្ធោ ន កទាចិ ឆិជ្ជតិ ។

១ ម. បោសិតាម្ហសេ ។

ឆក្កនិបាត ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២

[២១៧] (មហាតុណ្ឌិលៈ ពោលថា) អ្នកតក់ស្លុត ស្ទន់ស្ទោ ប្រាថ្នារកទីពឹងពួន អ្នកឥតទីពឹងទេ អ្នកនឹងទៅក្នុងទីណា ម្នាលតុណ្ឌិលៈ អ្នកចូរមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ បរិភោគចុះ យើងដែលគេចិញ្ចឹម ដើម្បីប្រយោជន៍តែសាច់ (ប៉ុណ្ណោះ) ។

[២១៨] (បើអ្នកខ្លាចសេចក្តីស្លាប់) អ្នកចូរចុះទៅកាន់ស្រះ ដែលមិនមានភក់ អ្នកចូរជម្រះនូវញើស និងក្អែលទាំងអស់ចេញ ក្លិននៃគ្រឿងលាបណា មិនដាច់ ក្នុងកាលណាមួយ អ្នកចូរកាន់យកនូវគ្រឿងលាប ដ៏ថ្មីនោះចុះ ។

[២១៩] (ចូឡតុណ្ឌិលៈ សួរថា) ស្រះមិនមានភក់ តើដូចម្តេច អ្វីហ្ន៎ ដែលលោកហៅថា ញើសនិងក្អែល មួយទៀត គ្រឿងលាបដ៏ថ្មី តើដូចម្តេច ទាំងក្លិនរបស់វា ក៏មិនដាច់ក្នុងកាលណាមួយ ។

[២២០] ធម្មោ រហទោ អកទ្ទមោ
បាបំ សេទមលន្តិ វុច្ចតិ
សីលញ្ច នវំ វិលេបនំ
តស្ស គន្ធោ ន កទាចិ ឆិជ្ជតិ ។

[២២១] នន្ទន្តិ សរីរឃាតិនោ
ន ច នន្ទន្តិ សរីរធារិនោ
បុណ្ណាយ បុណ្ណមាសិយា
រមមានាវ ជហន្តិ ជីវិតន្តិ ។

តុណ្ឌិលជាតកំ តតិយំ ។

សុវណ្ណកក្កដកជាតកំ

[២២២] សិង្គី មិគោ អាយតចក្ខុនេត្តោ
អដ្ឋិត្តចោ វារិសយោ អលោមោ
តេនាភិភូតោ កបណំ រុទាមិ
ហរេ សខា កិស្ស នុ មំ ជហាសិ ។

[២២០] (មហាតុណ្ឌិលៈ ឆ្លើយថា) ធម៌ ទុកជាស្រះមិនមានភក់ បាប លោកពោលថា ញើសនិងក្អែល សីល ទុកជាគ្រឿងលាបដ៏ថ្មី ទាំង ក្លិនរបស់សីលនោះ មិនដាច់ ក្នុងកាលណាម្តង ។

[២២១] ពួកជន អ្នកសម្លាប់នូវសរីរៈ (នៃសត្វទាំងឡាយ) រមែង ត្រេកអរ ចំណែកខាងពួកសត្វ អ្នកទ្រទ្រង់នូវសរីរៈ រមែងមិន ត្រេកអរឡើយ ពួកសត្វទាំងឡាយ (ប្រាកដដូចជាយើង) រមែង ត្រេកអរ លះបង់នូវជីវិត ក្នុងខែពេញ មានព្រះចន្ទពេញវង់ ។

ចប់ តុណ្ឌិលជាតក ទី ៣ ។

សុវណ្ណកក្កដកជាតក

[២២២] (ក្អែកពោលថា) ម្រឹគមានពណ៌ដូចមាស (ក្តាម) មានភ្នែក លៀន មានស្បែកដូចឆ្អឹង អាស្រ័យនៅក្នុងទឹក ជាសត្វមិនមាន រោម ខ្ញុំត្រូវក្តាមនោះគ្របសង្កត់ ទើបយំ កំព្រា (តែម្នាក់ឯង) ម្នាលសម្លាញ់អើយ ហេតុអ្វី ទើបអ្នកបោះបង់ខ្ញុំចោល ។

៤៩

[២២៣] សោ អស្សសន្តោ មហតា ផណេន
ភុជង្គមោ កក្កដកជ្ឈបត្តោ
សខា សខារំ បរិតាយមានោ[១]
ភុជង្គមំ កក្កដកោ អគ្គហេសិ ។

[២២៤] ន វាយសំ នោ បន សប្បរាជំ[២]
ឃាសត្ថិកោ កក្កដកោ អទេយ្យ
បុច្ឆាមិ តំ អាយតចក្ខុនេត្ត
អថ កិស្ស ហេតុម្ហ ឧភោ គហីតា ។

[២២៥] អយំ បុរិសោ មម អត្ថកាមោ
យោ មំ គហេត្វា ឧទកាយ នេតិ
តស្មឹ មតេ ទុក្ខមនប្បកំ មេ
អហញ្ច ឯសោ ច ឧភោ ន ហោម ។

[២២៦] មមញ្ច ទិស្វាន បវឌ្ឍកាយំ
សព្វោ ជនោ ហឹសិតុមេវមិច្ឆេ
សាទុញ្ច ថូលញ្ច មុទុញ្ច មំសំ
កាកាបិ មំ ទិស្វាន វិហេឋយេយ្យុំ ។

---

១ ម. សកំ សខារំ បរិហាយមានោ ។ ២ ម. កណ្ហសប្បំ ។

ឆក្កនិបាត ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២

[២២៣] ពស់នោះ កាលជួយ (ក្អែកនោះ) បើកពពាដ៏ធំ លូនចូលទៅជិតក្ដាម យកអាសាការពារសម្លាញ់ដ៏ស្និទ្ធស្នាល ក្ដាមក៏ចាប់ពស់ទៀត ។

[២២៤] (ពស់ពោលថា) ចំណែកខាង ក្ដាមជាសត្វត្រូវការ ដោយចំណីមិនគួរចាប់ក្អែក មិនគួរចាប់ពស់ទេ ម្នាលអ្នក មានភ្នែកលៀនខ្ញុំសូមសួរអ្នក ហេតុអ្វី ក៏អ្នក មកចាប់យើងទាំងពីរនាក់ ។

[២២៥] (ក្ដាមនិយាយថា) បុរសនេះ ជាអ្នកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ អ្នកណា ចាប់ខ្ញុំនាំទៅក្នុងទឹក កាលបើអ្នកនោះស្លាប់ ខ្ញុំ (នឹងមាន) សេចក្ដីទុក្ខច្រើន (ព្រោះ) ខ្ញុំនិងបុរសនេះទាំងពីរនាក់នឹងមិននៅជាមួយគ្នា ។

[២២៦] ឯអ្នកផង ឃើញខ្ញុំមានកាយចម្រើន(ធំ) គប្បីប្រាថ្នា ដើម្បីបៀតបៀនតែប៉ុណ្ណោះ សូម្បីពួកក្អែកបានឃើញខ្ញុំ មានសាច់ធ្ញាញ់ក្រាស់ ទន់ ក៏គប្បីបៀតបៀនដែរ ។

[២២៧] សចេ តស្ស ហោតុម្ហ ឧភោ គហីតា
ឧដ្ឋាតុ ចោរោ វិសមាវមាមិ
មមញ្ច កាកញ្ច បមុញ្ច ខិប្បំ
បុរេ វិសំ កាឡមុបេតិ មច្ចុំ ។
[២២៨] សប្បំ បមោក្ខាមិ ន តាវ កាកំ
បដិពទ្ធកោ ហោតិ ហិ តាវ កាកោ
បុរិសញ្ច ទិស្វាន សុខី អភេកំ
កាកំ បមោក្ខាមិ យថេវ សប្បំ ។
[២២៩] កាកោ តទា ទេវទត្តោ អហោសិ
ភរណោ បន កណ្ហសប្បោ អហោសិ
អានន្ទភទ្រោ កក្កដកោ អហោសិ
អហំ តទា ព្រាហ្មណោ ហោមិ សត្ថាតិ ។

សុវណ្ណកក្កដកជាតកំ ចតុត្ថំ ។

មយ្ហកសកុណជាតកំ

[២៣០] សកុណោ មយ្ហកោ នាម គិរិសានុទរីចរោ
បក្កំ បិប្ផលិមារុយ្ហ មយ្ហំ មយ្ហន្តិ កន្ទតិ ។

[២២៧] (ពស់ពោលថា) បើអ្នកចាប់យើងទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុតែបុរសនោះ បុរសចូរក្រោកឡើង ខ្ញុំនឹងស្រូបយកពិសចេញ អ្នកចូរលែងខ្ញុំនិងក្អែកឲ្យឆាប់ ព្រោះកាលពីដើម ពិសដ៏ក្លៀវក្លាជ្រាបចូលក្នុងសត្វ ។

[២២៨] (ក្តាមនិយាយថា) អញលែងពស់ តែមិនលែងក្អែកទេ ព្រោះថា ក្អែកទុកជាអ្នកជានាសិន អញលុះឃើញនូវបុរស មានសេចក្តីសុខ មិនមានរោគ ទើបលែងក្អែក ដូចយ៉ាងពស់ដែរ ។

[២២៩] ក្អែកក្នុងកាលណោះ បានមកជាទេវទត្ត ចំណែកខាងពស់ វែក បានមកជាដំរី ក្តាមបានមកជាអានន្ទដ៏ចម្រើន ព្រាហ្មណ៍ក្នុងកាលណោះ បានមកជាតថាគត ជាសាស្តា ។

ចប់ សុវណ្ណកក្កដកជាតក ទី ៥ ។

មយ្ហកសកុណជាតក

[២៣០] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) សត្វស្វាប ឈ្មោះមយ្ហកៈ[១] ហើរទៅតាមញកនិងច្រកភ្នំ ទៅទំដើមល្វៀប ដែលមានផ្លែទុំ យំកន្ទក់កន្ទេញថា របស់អញ ៗ ដូច្នេះ ។

---

១ ពាក្យថា មយ្ហកៈនេះ ជាឈ្មោះនៃសត្វបក្សី ១ ពួក ដែលហ្វូងហែងផ្លែល្វៀបថា របស់អញ ៗ មិនឲ្យពួកសត្វបក្សីឯទៀត មកស៊ីផង មយ្ហកបក្សីនេះ ប្រហែលជាសត្វពពូល ឬ កំផ្លុក ព្រោះជាសត្វស៊ីផ្លែល្វៀប ។ មតិអ្នកពិនិត្យ ។

៦១

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

[២៣១] តស្សេវំ វិលបន្តស្ស ទិជសង្ឃា សមាគតា
ភុត្វាន បិប្ផលឹ យន្តិ វិលបតេវ សោ ទិជោ ។

[២៣២] ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ឃរិត្វា ពហុំ ធនំ
នេវត្តនោ ន ញាតីនំ យថោធឹ បដិបជ្ជតិ ។

[២៣៣] ន សោ អច្ឆាទនំ ភត្តំ ន មាលំ ន វិលេបនំ
នានុភោតិ សកឹ កិញ្ចិ ន សង្គ៍ណ្ហាតិ ញាតកេ ។

[២៣៤] តស្សេវំ វិលបន្តស្ស មយ្ហំ មយ្ហន្តិ រក្ខតោ
រាជានោ អថវា ចោរា ទាយាទា យេ ច អប្បិយា
ធនមាទាយ គច្ឆន្តិ វិលបតេវ សោ នរោ ។

[១៣៥] ធីរោ ភោគេ អធិគម្ម សង្គ៍ណ្ហាតិ ច ញាតកេ
តេន សោ កិត្តឹ បប្បោតិ បេច្ច សគ្គេ បមោទតីតិ ។

មយ្ហកសកុណជាតកំ បញ្ចមំ ។

ឆក្កនិបាត ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២

[២៣១] កាលសត្វមយ្ហកៈនោះ ស្រែកយំការពារយ៉ាងនេះ ពួកសត្វទិជជាតិ ក៏មកប្រជុំគ្នា ស៊ីផ្លៃល្វៀបហើយហើរទៅ សត្វនោះ ក៏នៅតែស្រែកយំការពារ ។

[២៣២] ដូចយ៉ាងជនពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រមូលមក នូវទ្រព្យមានប្រមាណច្រើន ហើយមិនចាត់ចែងនូវទ្រព្យ ឲ្យសមគួរដល់ចំណែក ដើម្បីខ្លួន មិនទំនុកបម្រុង ដល់ញាតិទាំងឡាយ ។

[២៣៣] បុគ្គលនោះ រមែងមិនបានប្រើប្រាស់ នូវគ្រឿងស្លៀកពាក់និងបាយ មិនបានទ្រទ្រង់នូវកម្រងផ្កា មិនបានលាប នូវគ្រឿងលាប (ដ៏ល្អទេ) មិនបានប្រើប្រាស់ នូវវត្ថុណាមួយជារបស់ខ្លួនទេ ទាំងមិនបានសង្គ្រោះ នូវញាតិទាំងឡាយ ។

[២៣៤] កាលបើបុគ្គលនោះ ពោលរៀបរាប់ ហួងហែងថា របស់អញៗយ៉ាងនេះ ស្រាប់តែ ពួកព្រះរាជា ឬពួកចោរ និងពួកជនអ្នកត្រូវទទួលមត៌ក មិនជាទីស្រឡាញ់ នាំយកទ្រព្យនោះទៅ បុគ្គលនោះ ក៏នៅតែនិយាយរៀបរាប់ ។

[២៣៥] ឯអ្នកប្រាជ្ញបាននូវភោគៈហើយ រមែងសង្គ្រោះញាតិទាំងឡាយ អ្នកប្រាជ្ញនោះ រមែងបាននូវសេចក្ដីសរសើរ ដោយការសង្គ្រោះញាតិនោះ លុះលះលោកនេះទៅហើយ រមែងរីករាយក្នុងឋានសួគ៌ ។

ចប់ មយ្ហកសកុណជាតក ទី ៥ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

បព្វជិតវិហេឋកជាតកំ[១]

[២៣៦] ទុព្វណ្ណរូបំ តុវមរិយវណ្ណី
បុរក្ខិត្វា បញ្ជលិកោ នមស្សសិ
សេយ្យោ នុ តេ សោ ឧទាហុ សរិក្ខោ
នាមំ បរស្សត្តនោ ចាបិ ព្រូហិ ។

[២៣៧] ន នាមគោត្តំ គណ្ហន្តិ រាជ
សម្មគ្គតានុជ្ជុគតាន ទេវា
អហញ្ច តេ នាមធេយ្យំ វទាមិ
សក្កោហមស្មី តិទសានមិន្ទោ ។

[២៣៨] យោ ទិស្វា ភិក្ខុំ ចរណូបបន្នំ
បុរក្ខិត្វា បញ្ជលិកោ នមស្សតិ
បុច្ឆាមិ តំ ទេវរាជេតមត្ថំ
ឥតោ ចុតោ កឹ លភតេ សុខំ សោ ។

១ ម. វិជ្ជាធរជាតកំ ។ ឱ. ធជវិហេឋកជាតកំ ។

[២៣៦] (ព្រះរាជាពារាណសីត្រាស់ថា) អ្នកមានពណ៌ទ្រង់ទ្រាយដ៏ល្អ ផ្គងអញ្ជលីនមស្ការ តម្កល់នូវបុគ្គលមានរូបអាក្រក់ អំពីខាងមុខ តើបុរសនោះ ប្រសើរជាងអ្នក ឬ ប្រហែលគ្នា អ្នកចូរប្រាប់នូវឈ្មោះនៃអ្នកឯទៀតផង នៃខ្លួនផង ។

[២៣៧] (ព្រះឥន្ទ្រពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា ទេវតាទាំងឡាយ មិនកាន់យកនូវនាមនិងគោត្រ ព្រះខីណាស្រព អ្នកដល់នូវការស្ងប់ទាំងប្រព្រឹត្តតាមផ្លូវត្រង់ ប៉ុន្តែខ្ញុំនឹងសូមប្រាប់ឈ្មោះ (ខ្លួនខ្ញុំ) ដល់ព្រះអង្គ ខ្ញុំជាសក្កៈ ជាធំជាងទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។

[២៣៨] (ព្រះរាជាសួរថា) បុគ្គលណា ឃើញនូវភិក្ខុអ្នកបរិបូណ៌ដោយចរណៈ ហើយផ្គងអញ្ជលីនមស្ការ តម្កល់ទុកក្នុងខាងមុខ បពិត្រទេវរាជ ខ្ញុំសូមសួរនូវដំណើរនុ៎ះ ចំពោះព្រះអង្គ បុគ្គលនោះលុះច្យុតចាកលោកនេះទៅ រមែងបានសេចក្ដីសុខ ដូចម្ដេច ។

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

[២៣៩] យោ ទិស្វា ភិក្ខុំ ចរណូបបន្នំ
បុរក្ខិត្វា បញ្ជលិកោ នមស្សតិ
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ លភតេ បសំសំ
សគ្គញ្ច សោ យាតិ សរីរភេទា ។

[២៤០] លទ្ធី វត មេ ឧទបាទិ អជ្ជ
យំ វាសវំ ភូតិបតិទ្ទស្សាម
ភិក្ខុញ្ច ទិស្វាន តុវញ្ច សក្ក
កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[២៤១] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
ភិក្ខុញ្ច ទិស្វាន មមញ្ច រាជ
ករោហិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[២៤២] អក្កោធនោ និច្ចបសន្នចិត្តោ
សព្វាតិថីយាចយោគោ ភវិត្វា
និហញ្ញ មានំ អភិវាទយិស្សំ
សុត្វាន ទេវិន្ទ សុភាសិតានីតិ ។

បព្វជិតវិហោបកជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ឆក្កនិបាត ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២

[២៣៩] (ព្រះឥន្ទ្រឆ្លើយថា) បុគ្គលណា ឃើញនូវភិក្ខុដែលបរិបូណ៌ដោយចរណៈ ហើយផ្គងអញ្ជលីនមស្ការ តម្កល់ទុកក្នុងខាងមុខ បុគ្គលនោះ រមែងបាននូវសេចក្តីសរសើរ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបុគ្គលនោះ បែកធ្លាយសរីរកាយ រមែងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

[២៤០] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) ឱហ្ន៎ សរីរៈរបស់អញកើតឡើង ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះអញបានឃើញនូវវាសវៈ ជាម្ចាស់នៃភូត បពិត្រសក្កៈ ខ្ញុំនឹងធ្វើនូវបុណ្យជាច្រើន ព្រោះបានឃើញនូវភិក្ខុផង ព្រះអង្គផង ។

[២៤១] (ព្រះឥន្ទ្រពោលថា) បុគ្គលណា ប្រកបដោយបញ្ញា ជាពហុស្សូត អាចគិតឃើញនូវហេតុជាច្រើន (ព្រះអង្គ) គប្បីសេពគប់ (បុគ្គលនោះ) ដោយពិត បពិត្រព្រះរាជា ព្រោះព្រះអង្គបានឃើញភិក្ខុនិងខ្ញុំ សូមធ្វើបុណ្យជាច្រើនចុះ ។

[២៤២] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងទេវតា ខ្ញុំនឹងជាអ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ មានចិត្តជ្រះថ្លាជានិច្ច ជាអ្នកគួរដល់អ្នកដំណើរ និងស្មូមទាំងអស់ សង្កត់សង្កិននូវមានះ ថ្វាយបង្គំ ព្រោះបានស្តាប់ នូវសុភាសិត (របស់ព្រះអង្គ) ។

ចប់ បព្វជិតវិហេឋកជាតក ទី ៦ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ឧបសិង្ឃបុប្ផជាតកំ(១)

[២៤៣] យមេតំ វារិជំ បុប្ផំ អទិន្នំ ឧបសិង្ឃសិ
ឯកង្គមេតំ ថេយ្យានំ គន្ធថេនោសិ មារិស ។

[២៤៤] ន ហរាមិ ន ភញ្ជាមិ អារា សិង្ឃាមិ វារិជំ
អថ កេន នុ វណ្ណេន គន្ធថេនោតិ វុច្ចតិ ។

[២៤៥] យោយំ ភិសានិ ខណតិ បុណ្ឌរីកានិ ភញ្ជតិ
ឯវំ អាកិណ្ណកម្មន្តោ កស្មា ឯសោ ន វុច្ចតិ ។

[២៤៦] អាកិណ្ណលុទ្ទោ បុរិសោ ធាតិចេលំវ មក្ខិតោ
តស្មឹ មេ វចនំ នត្ថិ តញ្ចារហាមិ វត្តវេ ។

[២៤៧] អនង្គណស្ស បោសស្ស និច្ចំ សុចិគវេសិនោ
វាលគ្គមត្តំ បាបស្ស អព្ភាមត្តំវ ខាយតិ ។

---

១ ឱ. ភិសបុប្ផជាតកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ឧបសិង្ឃបុប្ផជាតក

[២៤៣] (នាងទេវធីតា ពោលថា) បពិត្រលោក លោកស្រង់ក្លិនផ្កាកើតអំពីទឹក (ផ្កាឈូក) ដែលគេមិនបានឲ្យ នុ៎ះជាចំណែកមួយនៃការលួច លោកជាអ្នកលួចក្លិន ។

[២៤៤] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អាត្មាមិនលួចទេ មិនកាច់យកទេ អាត្មាគ្រាន់តែស្រង់ក្លិនផ្កាឈូក អំពីចម្ងាយ កាលបើដូច្នេះ ហេតុអ្វី ទើបអ្នកពោលថា លោកជាអ្នកលួចក្លិន ។

[២៤៥] បុរសណា ជីកយកក្រអៅឈូក កាច់យកផ្កាឈូកស បុរសនោះ ដែលមានការងារអាក្រក់យ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុអ្វីក៏អ្នកមិនថា ។

[២៤៦] (នាងទេវធីតា ពោលថា) ពាក្យសម្តីរបស់ខ្ញុំ មិនមានចំពោះបុរស ដែលជាអ្នកល្មោភអាក្រក់ ប្រឡាក់ (ដោយបាបធម៌) ដូចជាសំពត់មេនំទេ ខ្ញុំគួរនិយាយតែនឹងលោក ។

[២៤៧] បាបរបស់បុរស អ្នកមិនមានទីទួល គឺកិលេស អ្នកស្វែងរកនូវអំពើដ៏ស្អាតជានិច្ច ប្រមាណប៉ុនចុងនៃរោមកន្ទុយសត្វ រមែងប្រាកដ ដូចប៉ុនមេឃ ។

៦៨

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

[២៤៨] អទ្ធា មំ យក្ខ ជានាសិ អថោ មំ អនុកម្បសិ
បុនបិ យក្ខ វជ្ជាសិ យទា បស្សសិ ឯទិសំ ។

[២៤៩] នេវ តំ ឧបជីវាមិ នបិ តេ ភតិកាម្ហសេ
ត្វមេវ ភិក្ខុ ជានេយ្យ យេន គច្ឆេយ្យ សុគ្គតិន្តិ ។

ឧបសិង្ឃបុប្ផជាតកំ សត្តមំ ។

វិឃាសាទជាតកំ

[២៥០] សុសុខំ វត ជីវន្តិ យេ ជនា វិឃាសាទិនោ
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បាសំសា សម្បរាយេ ច សុគ្គតិ ។

[២៥១] សុកស្ស ភាសមានស្ស ន និសាមេថ បណ្ឌិតា
ឥទំ សុណាថ សោទរិយា អម្ហេវាយំ បសំសតិ ។

[២៤៨] (តាបសពោធិសត្វពោលថា) ម្នាលយក្ខ នាងស្គាល់នូវអាត្មា ដោយពិត មួយទៀត នាងឈ្មោះថា អនុគ្រោះនូវអាត្មា ម្នាលយក្ខ បើនាងឃើញទោសនេះ ក្នុងកាលណា នាងគប្បីប្រាប់ (ដល់អាត្មា) ទៀត ក្នុងកាលនោះ ។

[២៤៩] (នាងទេវធីតា ពោលថា) ខ្ញុំមិនមែនរស់នៅ ព្រោះអាស្រ័យលោកទេ ទាំងមិនមែនជាអ្នកធ្វើការឈ្នួល របស់លោកទេ បពិត្រភិក្ខុ លោកទៅកាន់សុគតិ ដោយអំពើណា លោកគប្បីដឹង (នូវអំពើនោះចុះ) ។

ចប់ ឧបសិឡ្ហបុប្ផជាតក ទី ៧ ។

វិឃាសាទជាតក

[២៥០] (ព្រះឥន្ទ្រក្លែងខ្លួនជាសេក និយាយថា) ពួកជនណាជាអ្នកស៊ីវត្ថុសល់ដែល ជននោះរមែងរស់នៅ ជាសុខស្រួល សេចក្តីសរសើរក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងសុគតិក្នុងបរលោក រមែងមាន ។

[២៥១] (ឥសីមួយរូប ពោលថា) អ្នកទាំងឡាយ ជាបណ្ឌិត ចូរកុំផ្ទៀងស្តាប់ (នូវសម្តី) របស់សេកនិយាយ ម្នាលអ្នកមានពោះដ៏ស្មើទាំងឡាយ ពួកអ្នកចូរស្តាប់ពាក្យខ្ញុំនេះវិញ សេកនេះបញ្ឆោរនូវពួកយើងទេ ។

[២៨២] នាហំ តុម្ហេ បសំសាមិ   កុណបាទា សុណាថ មេ
ឧច្ឆិដ្ឋភោជិនោ តុម្ហេ   ន តុម្ហេ វិឃាសាទិនោ ។

[២៨៣] សត្តវស្សា បព្វជិតា[1]   មជ្ឈារញ្ញេ[2] សិខណ្ឌិនោ
វិឃាសេនេវ យាបេន្តា   មយំ ចេ ភោតោ គារយ្ហា
កោ នុ ភោតោ បសំសិយា ។

[២៨៤] តុម្ហេ សីហានំ ព្យគ្ឃានំ   វាឡានញ្ចាវសិដ្ឋកំ
ឧច្ឆិដ្ឋេនេវ យាបេន្តា   មញ្ញិវ្ហោ វិឃាសាទិនោ ។

[២៨៥] យេ ព្រាហ្មណស្ស សមណស្ស អញ្ញស្ស ច វណិព្វិនោ
ទត្វាវសេសំ កុញ្ជន្តិ   តេ ជនា វិឃាសាទិនោតិ ។

វិឃាសាទជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ឧ. បព្វជិត្វា ។ ២ មេជ្ឈារញ្ញេ ។

[២៥២] (សេកនិយាយថា) ខ្ញុំមិនបញ្ឆោរលោកទាំងឡាយទេ បពិត្រលោកអ្នកបរិភោគនូវសាកសេព លោកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់ខ្ញុំ លោកទាំងឡាយ ជាអ្នកបរិភោគនូវភោជនសល់ លោកទាំង-ឡាយ មិនមែនជាអ្នកបរិភោគ នូវវត្ថុសល់ដែលទេ ។

[២៥៣] (ពួកឥសីនិយាយថា) យើងទាំងឡាយ បួសបានវស្សា ៧ ហើយ ជាអ្នកមានកំប៉ោយសក់ នៅក្នុងកណ្តាលព្រៃ ញុំាងអត្ត-ភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយវត្ថុដ៏សល់ប៉ុណ្ណោះ បើពួកយើងត្រូវអ្នកដ៏ចម្រើនតិះដៀលហើយ តើពួកជនណា គួរជាទីសរសើរ របស់លោកដ៏ចម្រើន ។

[២៥៤] (សេកពោធិសត្វ ពោលថា) លោកទាំងឡាយ បរិភោគនូវភោជនសល់ របស់សត្វសាហាវ គឺសីហៈ និងខ្លា ញុំាងអត្ត-ភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយរបស់សល់ ទើបគេសម្គាល់ថា ជាអ្នកបរិភោគរបស់សល់ដែល ។

[២៥៥] ពួកជនណា ឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ សមណៈ និងអ្នកសូមឯទៀត ហើយទើបបរិភោគ នូវភោជនដ៏សេសសល់ ពួកជននោះ ហៅថា ជាអ្នកបរិភោគនូវវត្ថុសល់ដែល ។

ចប់ វិឃាសាទជាតក ទី ៨ ។

៦៧

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខុរបុត្តវគ្គោ

វដ្ដកជាតកំ

[២៥៦] បណីតំ ភុញ្ជសេ ភត្តំ   សប្បិតេលញ្ច មាតុល
អថ កេន នុ វណ្ណេន   កិសោ ត្វមសិ វាយស ។
[២៥៧] អមិត្តមជ្ឈេ វសតោ   តេសុ អាមិសមេសតោ
និច្ចំ ឧព្វិគ្គហទយស្ស   កុតោ កាកស្ស ទឡ្ហិយំ ។
[២៥៨] និច្ចំ ឧព្វិគ្គិនោ កាកា   ធង្កា[១] បាបេន កម្មុនា
លទ្ធោ បិណ្ឌោ ន បីណេតិ   កិសោ តេនស្មិ វដ្ដក ។
[២៥៩] លូខានិ តិណពីជានិ   អប្បស្នេហានិ ភុញ្ជសិ
អថ កេន នុ វណ្ណេន   ថូលោ ត្វមសិ វដ្ដក ។
[២៦០] អប្បិច្ឆា អប្បចិន្តាយ   អវិទូរគមេន ច
លទ្ធាលទ្ធេន យាបេន្តោ   ថូលោ តេនស្មិ វាយស ។

---
១ ឱ. វង្កា ។

ឆក្កនិបាត ខុរបុត្តវគ្គទី ២

វដ្តកជាតក

[២៥៦] (ចាបពោធិសត្វ សួរថា) បពិត្រឪពុកធំ លោកបរិភោគនូវបាយ ទឹកដោះរាវ និងប្រេងដ៏ប្រណីត បពិត្រក្អែក កាលបើដូច្នេះ ហេតុអ្វី បានជាអ្នកស្គាំងស្គមម៉្លេះ ។

[២៥៧] (ក្អែកឆ្លើយថា) បណ្តាពួកក្អែកទាំងនោះ សត្វក្អែកនៅក្នុងកណ្តាលសត្រូវ ស្វែងរកចំណី មានសេចក្តីតក់ស្លុតជានិច្ច តើនឹងមានសេចក្តីមាំមួន អំពីណាកើត ។

[២៥៨] ពួកក្អែក ជាសត្វមានពុតត្បុត តក់ស្លុតអស់កាលជានិច្ច បានដុំបាយដោយអំពើអាក្រក់ មិនដែលឆ្អែតស្កប់ស្កល់ទេ ម្នាលសត្វចាប ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំស្គាំងស្គម ។

[២៥៩] ម្នាលចាប អ្នកបរិភោគនូវពូជស្មៅ ដ៏សៅហ្មង មានឱជារសតិចកាលបើដូច្នេះ ហេតុអ្វី ទើបអ្នកមានសរីរៈធាត់ម៉្លេះ ។

[២៦០] (ចាបពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលក្អែក ខ្ញុំញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយវត្ថុដែលខ្ញុំបាន និងមិនបាន ព្រោះខ្ញុំជាអ្នកប្រាថ្នាតិច គិតតិច ទាំងត្រាច់ទៅកាន់ទីមិនឆ្ងាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំជាអ្នកមានសរីរៈធាត់ ។

[២៦១] អប្បិច្ឆស្ស ហិ ចោសស្ស អប្បចិន្តិសុខស្ស ច
សុសង្កហិតប្បមាណស្ស វុត្តី សុសមុដានិយាតិ ។

វដ្ដកជាតកំ នវមំ ។

មណិជាតកំ[១]

[២៦២] ចិរស្សំ វត បស្សាមិ សហាយំ មណិធារិនំ
សុកតា មស្សុកុត្តិយា សោភតេ វត មេ សខា ។

[២៦៣] បរូឡ្ហកច្ឆនខលោមោ អហំ កម្មេ សុព្យាវដោ
ចិរស្សំ នហាបិតំ លទ្ធា លោមន្តមជ្ជហារយិំ

[២៦៤] យំ នុ លោមំ អហារេសិ ទុល្លភំ លទ្ធកប្បកំ
អថ កិញ្ចិ ហិ តេ សម្ម កណ្ឋេ កិំនិកិណាយតិ[២] ។

១ ឱ. កាកជាតកំ ។ ម. បារាវតជាតកំ ។ ២ ឱ. កិណាកិណាយតិ ។ ម. កិណាយតិ ។

[២៦១] *សេចក្ដីពិតថា ការប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិត របស់បុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាតិចផង មានសេចក្ដីសុខព្រោះការគិតតិចផង ដឹងប្រមាណក្នុងអាហារដែលខ្លួនកាន់យកដោយល្អផង រមែងប្រព្រឹត្តទៅបានដោយស្រួល។*

ចប់ វដ្តកជាតក ទី ៩ ។

មណិជាតក

[២៦២] *(ព្រាបពោធិសត្វ និយាយថា) យូរណាស់ហើយតើ ខ្ញុំទើបឃើញសម្លាញ់ ពាក់នូវកម្រងកែវមណី សម្លាញ់របស់ខ្ញុំល្អមែន ព្រោះល្អដោយការលេងពុកមាត់ ។*

[២៦៣] *(ក្អែកនិយាយតបថា) ខ្ញុំមានការខ្វល់ខ្វាយច្រើន ក្នុងការងារមានក្រចកនិងរោមក្លៀកដុះទ្រុបទ្រុល យូរណាស់ហើយ គេទើបតែនឹងបោចរោមអាក្រក់ចេញក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះបានជាងកោរកាត់ ។*

[២៦៤] *(ព្រាបពោធិសត្វ និយាយថា) អ្នកបានឲ្យជាងកោរកាត់ដែលគេរកបានដោយក្រ ឲ្យបោចនូវរោមណាមែនឬ ម្នាលសម្លាញ់កាលបើដូច្នេះ រោមបន្តិចបន្តួច ត្រង់ករបស់អ្នក (នោះ) ទុកនៅវែងអន្លាយធ្វើអ្វី ។*

៦៩

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយោ ខរបុត្តវគ្គោ

[២៦៥] មនុស្សសុខុមាលានំ   មណិ កណ្ណេសុ លម្ពតិ
តេសាហំ អនុសិក្ខាមិ   មា ត្វំ មញ្ញិ ទរា កតំ ។
[២៦៦] សចេបិមំ បិហយសិ   មស្សុកុត្តិំ សុការិតំ
ការយិស្សាមិ តេ សម្ម   មណិំចាបិ ទទាមិ តេ ។
[២៦៧] តុវញ្ញេវ មណិនា ឆន្នោ   សុកតាយ ច មស្សុយា
អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាមិ   បិយំ មេ តវ ទស្សនន្តិ ។

មណិជាតកំ ទសមំ ។

ខរបុត្តវគ្គោ[១] ទុតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

អថ បស្ស សសូចិ ច តុណ្ឌិលកោ

មិគ មយ្ហកបញ្ចមបក្ខិវរោ

អថ បញ្ចលិ វារិជ មជ្ឈ បុន

អថ វឌ្ឍក កាចោជវរេន ទស ។

១ ឱ. សេនកវគ្គោ ។ ម. សូចិវគ្គោ ។

[២៦៥] (ក្អែកនិយាយតបថា) កែវមណី តែងសំយុងចុះ ឮដ៏កនៃមនុស្សសុខុមាលជាតិ ខ្ញុំយកតម្រាប់តាមពួកមនុស្សទាំងនោះ អ្នកកុំសម្គាល់ថា (ខ្ញុំ) ធ្វើដោយល្បែងឡើយ ។

[២៦៦] បើអ្នកពេញចិត្តនឹងការលេងពុកមាត់ ដែលឲ្យនាយជាងធ្វើយ៉ាងល្អនេះ ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំនឹងឲ្យជាងធ្វើដល់អ្នកផង ឲ្យនូវកែវមណីដល់អ្នកផង ។

[២៦៧] (ព្រាបពោធិសត្វ និយាយថា) អ្នកឯងយកកែវមណីផង យកពុកមាត់ដែលគេធ្វើឲ្យល្អផង មកបិទបាំង ទើបខ្ញុំហៅអ្នកមកហើយនឹងទៅ ការបានចួបប្រទះនឹងអ្នក រមែងជាទីពេញចិត្តរបស់ខ្ញុំ ។

ចប់ មណិជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២ ។

ឧទ្ទាននៃខុរបុត្តវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីអ្នកចូរមើលចុះ (ជាដើម) ១ ព្រមទាំងម្ហូល ១ តុណ្ឌិលជាតក ១ ម្រឹគក្តាម ១ សត្វស្វាបដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះមយ្ហកៈ ជាគម្រប់៥ ផ្គងអញ្ជលី ១ ផ្កាឈូក ១ កណ្តាលព្រៃ ១ សត្វចាប ១ ព្រាបដ៏ប្រសើរ ១ រួមជា ១០ ។

៧០

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

តត្រ វគ្គុទ្ទានំ ភវតិ

អថ វគ្គំ បកិត្តិស្សំ ជនិចាតំ វរុត្តមេ
អាវារិយា ច សូចិ ច ទ្វេ ច វុត្តា សុព្យញ្ជនា ។

ឆក្កនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ឧទ្ទាននៃវគ្គ ក្នុងឆក្កនិបាតនោះគឺ

ខ្ញុំនឹងសម្ដែងនូវវគ្គ ក្នុងឆក្កនិបាត ដ៏ប្រសើរថ្លៃថ្លា វគ្គទាំងពីរ គឺ អាវារិយវគ្គ និងខុរបុត្តវគ្គ មានពាក្យថា សូចិជាតក មានព្យញ្ជនៈ ដ៏ល្អ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ សម្ដែងហើយ ។

ចប់ ឆក្កនិបាត ។

សត្តកនិបាតជាតកំ

កុក្កុវគ្គោ

កុក្កុជាតកំ

[២៦៨] ទិយឌ្ឍកុក្កូ ឧទយេន កណ្ណិកា
វិទត្ថិយោ អដ្ឋ បរិក្ខិបន្តិ នំ
សា(១) សីសបា សារមយា អផេគ្គុកា
កុហឹ ឋិតា ឧបរិតោ ន ធំសតិ ។

[២៦៩] យា តឹសតិ សារមយា អផេគ្គុកា
បរិកិរិយា គោបាណសិយោ សមដ្ឋិតា
តាហិ សុសង្គហិតា ពលសា ច បីឡិតា
សមដ្ឋិតា ឧបរិតោ ន ធំសតិ ។

[២៧០] ឯវម្បិ មិត្តេហិ ទឡ្ហេហិ បណ្ឌិតោ
អភេជ្ជរូបេហិ សុចីហិ មន្តិភិ
សុសង្គហីតា សិរិយា ន ធំសតិ
គោបាណសិភារវហាវ កណ្ណិកា ។

---

១ ឱ. សសឹសបា ។ ម. យាសឹសបា ។

សត្តកនិបាតជាតក

កុក្កុវគ្គ

កុក្កុជាតក

[២៦៨] (ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត សួរអាមាត្យពោធិសត្វថា) កំពូល (ជហ្វា) មួយហត្ថកន្លះ វង្វង់ជុំវិញកំពូលនោះ ៨ ចំអាម កំពូលនោះ ជាឈើធ្នង់ខ្លឹមសុទ្ធ ឥតមានស្រាយ បិតនៅលើអ្វីហ្ន៎ បានជាមិនជ្រុះអំពីខាងលើមក ។

[២៦៩] (ពោធិសត្វ ពោលតបថា) បង្កង់ទាំងឡាយណាចំនួន ៣០ ខ្លឹមសុទ្ធ ឥតមានស្រាយ បិតនៅតម្រៀបគ្នាជុំវិញ (កំពូលនោះ) បង្កង់ទាំងឡាយនោះ ទល់ទ្រផង គាបដោយកម្លាំងផង បិតនៅស្មើភាគគ្នា ទើបមិនធ្លាក់ របូត អំពីខាងលើមក ។

[២៧០] បណ្ឌិត បានពួកមិត្រដ៏មាំមួន មានសភាពមិនបែកចិត្តគ្នា មានប្រាជ្ញាដ៏ស្អាត ជួយទល់ទ្រហើយ រមែងមិនសាបសូន្យចាកសិរី ដូចជាកំពូល (ជហ្វា) ដែលបង្កង់នាំទៅនូវភារៈយ៉ាងនេះផង ។

[២៧១] ខរត្តចំ ពេល្វំ យថាបិ សត្ថវា
អជាមសន្តោបិ ករោតិ តិត្តកំ
សមាហរំ សាធុករោតិ បត្ថវា(១)
អសាធុកយិរា តនុពន្ធមុទ្ធរំ ។

[២៧២] ឯវម្បិ កាមនិកមេសុ បណ្ឌិតោ
អសាហសំ វជ្ជ ជនានិ សជ្ឈរំ
ធម្មានុវត្តី បដិបជ្ជមានោ
ជាតី(២) កយិរា អរិយោបយំ បរំ ។

[២៧៣] ឱជាតមូលំ សុចិវារិសម្ភវំ
ជាតំ យថា បោក្ខរណីសុ អម្ពុជំ
បទុមំ យថា អគ្គិនិកាសិផាលិមំ(៣)
ន កទ្ទមោ ន រជោ ន វារិ លិម្បតិ ។

[២៧៤] ឯវម្បិ វោហារសុចឹ អសាហសំ
វិសុទ្ធកម្មន្ត មបេតបាបកំ
ន លិម្បតិ កម្មកិលេស តាទិសោ
ជាតំ យថា បោក្ខរណីសុ អម្ពុជន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. បត្តិវ ។ ២ ឱ. ម. សផាតិ ។ ៣ ឱ. ម. អគ្គិនិកាសិផាលិមំ ។

[២៧១] បុគ្គលដែលមានកាំបិតក្នុងដៃ កាលបើមិនចិតផ្លែក្រូចឆ្មារ ដែលមានសម្បករឹងចេញទេ រមែងធ្វើ (ផ្លែនេះ) ឲ្យមានរសល្វីង បពិត្រម្ចាស់ផែនដី បុគ្គលកាលនាំយក (សម្បកក្រៅចេញ) រមែងធ្វើឲ្យមានរសឆ្ងាញ់ កាលបើចិតសម្បកសើ ៗ ទេ រមែងធ្វើឲ្យមានរសមិនឆ្ងាញ់ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។

[២៧២] ព្រះរាជាជាបណ្ឌិត វៀរ មិនលុះអំណាចកម្មដ៏ក្តៀវក្លា វៀរ (អគតិ) ក្នុងពួកអ្នកស្រុក អ្នកនិគម ប្រមូលមកនូវទ្រព្យទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត ប្រតិបត្តិតាមធម៌ មិនបៀតបៀនបុគ្គលដទៃ គប្បីធ្វើឲ្យសម្រេចបាន ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។

[២៧៣] ផ្កាឈូក ជាអម្ពុជជាតិ មានឫសស កើតក្នុងទឹកដ៏ស្អាត ក្នុងស្រះបោក្ខរណី រីកស្គុះស្គាយដោយសារព្រះអាទិត្យ មិនជាប់ដោយភក់ មិនជាប់ដោយធូលី មិនជាប់ដោយទឹក មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។

[២៧៤] កម្មក្កិលេសប្រាកដដូច្នោះ មិនប្រឡាក់ (ចំពោះស្តេច) ដែលមានវោហារ (សម្រាប់វិនិច្ឆ័យ) ដ៏ស្អាត មិនមានកម្ម ជាសាហ័ស មានការងារដ៏ស្អាត មានបាបកម្មប្រាសចេញហើយ ដូចជាផ្កាឈូកដែលដុះ ក្នុងស្រះបោក្ខរណី ក៏មានឧបមេយ្យ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុក្កុជាតក ទី ១ ។

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

មនោជជាតកំ

[២៦៩] យថា ចាបោ និន្នមតិ ជិយា ចាបិ និកុជ្ជតិ

ហញ្ញតេ នូន មនោជោ មិគរាជា សខា មម ។

[២៧៦] ហន្ទទានិ វនំ តាណំ បក្កមាមិ យថាសុខំ

នេតាទិសា សខា ហោន្តិ លព្ភា មេ ជីវតោ សខា ។

[២៧៧] ន បាបជនសំសេវី អច្ចន្តំ សុខមេធតិ

មនោជំ បស្ស សេមានំ គិរិយស្សានុសាសនី[១] ។

[២៧៨] ន បាបសម្បវង្កេន មាតា បុត្តេន នន្ទតិ

មនោជំ បស្ស សេមានំ អច្ឆន្នំ សម្ហិ លោហិតេ ។

---

១ ម. អរិយស្សានុសាសនំ ។

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១

មនោជជាតក

[២៧៥] (ចចកឮសំលេងសីហៈនិងសំឡេងបន្ទោះធ្នូ ហើយក៏ពោលគាថាពីរនេះថា) ធ្នូទន់ខ្ទបទៅផង បន្ទោះលាន់ឮផង ដោយហេតុណា មិគរាជ ឈ្មោះមនោជៈ ជាសម្លាញ់របស់អញ ត្រូវគេសម្លាប់ដោយពិត (ដោយហេតុនោះ) ។

[២៧៦] បើដូច្នោះមានតែ អញនឹងចៀសចេញទៅ កាន់ព្រៃជាទីពឹងតាមសេចក្ដីសប្បាយ ក្នុងពេលឥឡូវនេះ សត្វស្លាប់បែបនេះ នឹងយកធ្វើជាសម្លាញ់ មិនកើត កាលបើអញរស់នៅ គង់បានសម្លាញ់ទៀត ។

[២៧៧] (មាតាបិតា បងប្អូនស្រី ប្រពន្ធ ពោលគាថាទាំង ៤ នេះថា) បុគ្គលដែលសេពគប់ ជាមួយនឹងជនបាប មិនបានសេចក្ដីសុខដ៏ទៀងទាត់ឡើយ អ្នកចូរមើលសីហៈ ឈ្មោះមនោជៈ កំពុងដេក (ស្លាប់នេះ ព្រោះតែជឿតាម) ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ចចកឈ្មោះគិរិយៈ ។

[២៧៨] មាតាមិនបានរីករាយ ជាមួយនឹងកូន ព្រោះតែគប់រកសម្លាញ់អាក្រក់ អ្នកចូរមើលសីហៈ ឈ្មោះមនោជៈ ដេកត្រាំនៅក្នុងឈាមរបស់ខ្លួន ។

[២៧៩] ឯវមាបជ្ជតេ ចោសោ ចាបិយោ ច និគច្ឆតិ
យោ វេ ហិតាន វចនំ ន ករោតិ អត្ថទស្សិនំ ។

[២៨០] ឯវញ្ច សោ ហោតិ តតោ ចាបិយោ
យោ ឧត្តមោ អធម្មជនូបសេវី
បស្សុត្តមំ អធម្មជនូបសេវី[១]
មិគាធិបំ សរវរវេគនិទ្ធុតំ ។

[២៨១] និហីយតិ បុរិសោ និហីនសេវី
ន ច ហាយេថ កទាចិ តុល្យសេវី
សេដ្ឋមុបគមញ្ច ឧទេតិ ខិប្បំ
តស្មា អត្តនោ ឧត្តរំ ភជេថាតិ ។

មនោជជាតកំ ទុតិយំ ។

១ ឱ. ម. អធម្មជនូបសេវិតំ ។

[២៧៩] *សត្វណាមិនធ្វើតាមពាក្យនៃជនទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នានូវសេចក្តីចម្រើន អ្នកឃើញនូវប្រយោជន៍ (ទៅក្នុងអនាគត) សត្វនោះរមែងដល់ (នូវសេចក្តីទុក្ខ) យ៉ាងនេះផង តែងចួបប្រទះនូវទោសដ៏លាមកក្រៃលែងផង ។*

[២៨០] *បុគ្គលដ៏ឧត្តមណា សេពគប់នឹងអធម្មជន (ជនដ៏លាមក) បុគ្គលនោះ អាក្រក់ក្រៃលែង ជាងអធម្មជននោះទៅទៀត យ៉ាងនេះ អ្នកចូរមើលនូវស្តេចនៃម្រឹគដ៏ឧត្តម ដែលសេពគប់នឹងអធម្មជន ត្រូវកម្លាំងនៃព្រួញដ៏ប្រសើរ មុតហើយ ។*

[២៨១] *(ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ នូវអភិសម្ពុទ្ធគាថា ក្រោយបំផុតថា) បុរសអ្នកគប់រកនូវជនថោកទាប រមែងសាបសូន្យ បុគ្គលគប់រកនូវជនស្មើៗ គ្នា រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងកាលណាឡើយ គប់រកនូវជនដែលប្រសើរជាង រមែងចម្រើន ឆាប់រួសរាន់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគួរតែគប់រក នូវបុគ្គល ដែលប្រសើរជាងខ្លួន ។*

ចប់ មនោជជាតក ទី ២ ។

សុតនជាតកំ

[២៨២] រាជា តេ ភត្តំ បាហេសិ សុចឹ មំសូបសេចនំ
មឃទេវស្មឹ អធិវត្ថេ ឯហិ និក្ខម្ម ភុញ្ជស្សុ ។

[២៨៣] ឯហិ មាណវ ឱរេហិ[១] ភិក្ខមាទាយ សូបិតំ[២]
ត្វញ្ច មាណវ ភក្ខោសិ ឧភោ ភក្ខា ភវិស្សថ ។

[១៨៤] អប្បកេន តុវំ យក្ខ ថុល្លមត្ថំ ជហិស្សសិ
ភិក្ខន្តេ នាហរិស្សន្តិ ជនា មរណសង្កិនោ[៣]។

[២៨៥] លទ្ធាយំ យក្ខ តវ និច្ចភិក្ខំ
សុចឹ បណីតំ រសសាទុបេតំ
ភិក្ខញ្ច តេ អាហរិយោ នរោ ឥធ
សុទុល្លភោ ហោហិតិ ខាទិតេ មយិ ។

[២៨៦] មមេវ សុតន អត្ថោ យថា ភាសសិ មាណវ
មយា ត្វំ សមនុញ្ញាតោ សោត្ថឹ បស្សាហិ មាតរំ ។

---

១ ម. ឱរេន ។ ២ ឱ. ម. សូបិនំ ។ ៣ ឱ. ម. មរណសញ្ញិនោ ។

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១

សុតនជាតក

[២៨២] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ស្តេចបានបញ្ជូនភត្ត ដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត មកឲ្យអ្នក ម្នាលទេវតាអ្នកអាស្រ័យនៅ លើដើមជ្រៃក្រឹម អ្នកចូរចេញមក ចូរបរិភោគចុះ ។

[២៨៣] (យក្ខពោលថា) នែមាណព អ្នកចូរមក ចូរអ្នកយកបាយព្រមទាំងសម្លដាក់ចុះមក ម្នាលមាណព អ្នកនឹងបានជាចំណី (នៃយើង) អ្នកទាំងពីរនឹងបានជាចំណី ។

[២៨៤] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលយក្ខ អ្នកនឹងលះបង់នូវប្រយោជន៍ធំ ព្រោះតែហេតុបន្តិចបន្តួច ពួកជនអ្នករង្កៀសនឹងសេចក្តីស្លាប់ នឹងលែងយកអាហារ មកឲ្យអ្នកទៀតហើយ ។

[២៨៥] ម្នាលយក្ខ អ្នកនឹងបាននូវនិច្ចភត្ត ដ៏ស្អាតថ្លៃថ្លា ប្រកបដោយរសដ៏ឧត្តម កាលបើអ្នកទំពាស៊ីយើងហើយ ជនអ្នកនាំយកអាហារមកឲ្យអ្នក មុខជាមិនងាយនឹងរកបាន ក្នុងទីនេះទៀតឡើយ ។

[២៨៦] (យក្ខមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ បានពោលថា) ម្នាលសុតនមាណព អ្នកនិយាយ (បែបនេះ) ជាប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំមែនហើយ ខ្ញុំព្រមបើកលែងអ្នកទៅហើយ ចូរអ្នកជួបនឹងមាតា ដោយសួស្តីចុះ ។

[២៨៧] ខជ្ជំ ឆត្តញ្ច បាតិញ្ច គច្ឆេវាទាយ មាណវ
សោត្ថឹ បស្សតុ តេ មាតា ត្វញ្ច បស្សាហិ មាតរំ ។

[២៨៨] ឯវំ យក្ខ សុខី ហោហិ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ
ធនញ្ច មេ អធិគតំ រញ្ញោ ច វចនំ កតំ ។

សុតនជាតកំ តតិយំ ។

មាតុបោសកគិជ្ឈជាតកំ

[២៨៩] តេ កថន្នុ ករិស្សន្តិ វុឌ្ឍា គិរិទរីសយា
អហំ ពទ្ធោស្មិ បាសេន និលិយស្ស វសំ គតោ ។

[២៩០] កឹ គិជ្ឈ បរិទេវេសិ កា នុ តេ បរិទេវនា
ន មេ សុតោ វា ទិដ្ឋោ វា ភាសន្តោ មានុសឹ ទិជោ ។

[២៩១] ភរាមិ មាតាបិតរោ វុឌ្ឍេ គិរិទរីសយេ
តេ កថន្នុ ករិស្សន្តិ អហំ វសំ គតោ តវ ។

[២៨៧] ម្នាលមាណព ចូរអ្នកកាន់យកព្រះខាន់ ឆ័ត្រ និងភាជន៍ទៅចុះ សូមឲ្យមាតារបស់អ្នក ឃើញអ្នកដោយសួស្តី អ្នកសោតក៏ចូរទៅចួបនឹងមាតាចុះ ។

[២៨៨] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលយក្ខ កាលបើយ៉ាងនេះ សូមឲ្យអ្នកបានសេចក្តីសុខ ព្រមទាំងពួកញាតិទាំងអស់ ទ្រព្យក៏ខ្ញុំបានហើយ ទាំងព្រះឱង្ការ របស់ព្រះរាជា ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។

ចប់ សុតនជាតក ទី ៣ ។

មាតុបោសកគិជ្ឈជាតក

[២៨៩] (ត្មាតពោធិសត្វ ពោលថា) មាតាបិតាទាំងនោះចាស់ អាស្រ័យនៅឰដ៏ប្រែកនៃភ្នំ នឹងធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ អាត្មាអញជាប់អន្ទាក់ លុះអំណាចនេសាទបុត្ត ឈ្មោះនិលិយៈហើយ ។

[២៩០] (នេសាទបុត្ត ពោលថា) ម្នាលត្មាត ហេតុដូចម្តេច ក៏បានជាអ្នកខ្សឹកខ្សួល ការខ្សឹកខ្សួលរបស់អ្នក ដូចម្តេចហ្ន៎ បក្សីចេះនិយាយសម្តីមនុស្ស យើងមិនដែលឮ មិនដែលឃើញសោះឡើយ ។

[២៩១] (ពោធិសត្វ ពោលថា) យើងចិញ្ចឹមមាតាបិតាចាស់ អាស្រ័យនៅឰដ៏ប្រែកនៃភ្នំ យើងលុះក្នុងអំណាចអ្នកហើយ មាតាបិតាទាំងនោះ នឹងធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ។

[២៩២] យន្នុ គិជ្ឈោ យោជនសតំ កុណបានិ អវេក្ខតិ
កស្មា ជាលញ្ច បាសញ្ច អាសជ្ជាបិ ន ពុជ្ឈសិ ។

[២៩៣] យទា បរាភវោ ហោតិ ពោសោ ជីវិតសង្ខយេ
អថ ជាលញ្ច បាសញ្ច អាសជ្ជាបិ ន ពុជ្ឈតិ ។

[២៩៤] ភរស្សុ មាតាបិតរោ វុឌ្ឍេ គិរិគុហាសយេ
មយា ត្វំ សមនុញ្ញាតោ សោត្ថិំ បស្សាហិ ញាតកេ ។

[២៩៥] ឯវំ លុទ្ទក នន្ទស្សុ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ
ភរិស្សំ មាតាបិតរោ វុឌ្ឍេ គិរិគុហាសយេតិ ។

មាតុបោសកគិជ្ឈជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ទព្ភបុប្ផជាតកំ

[២៩៦] អនុតីរចារី ភទ្ទន្តេ សហាយមនុធាវ មំ
មហា មេ គហិតោ[១] មច្ឆោ សោ មំ ហរតិ វេគសា ។

១ ម. រោហិតោ ។

[២៩២] (នេសាទបុត្ត ពោលថា) ក្រែងត្មាត រមែងមើលឃើញសាកសព ចម្ងាយ ១០០ យោជន៍បានឬ ចុះហេតុអ្វី បានជាអ្នកមក ជាប់លប់ និងអន្ទាក់ ក៏មិនភ្ញាក់ខ្លួនសោះ ។

[២៩៣] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ពេលណា ដែលមានសេចក្តីវិនាស (មកដល់) ពេលនោះ សត្វដែលនឹងអស់ជីវិត បើទុកជាមកជាប់ លប់ និងអន្ទាក់ ក៏គង់មិនអាចភ្ញាក់ខ្លួនបាន ។

[២៩៤] (នេសាទបុត្ត ពោលថា) អ្នកចូរទៅចិញ្ចឹមមាតាបិតាចាស់ជរា ដែលអាស្រ័យនៅ ឰដ៏ប្រកនៃភ្នំចុះ យើងបានបើកលែងអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅចួបនឹងពួកញាតិសន្តាន ដោយសួស្តីចុះ ។

[២៩៥] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលព្រាន អ្នកចូររីករាយជាមួយនឹង ពួកញាតិទាំងអស់ យ៉ាងនេះចុះ យើងនឹងចិញ្ចឹមមាតាបិតាចាស់ ដែលអាស្រ័យនៅ ឰដ៏ប្រកនៃភ្នំ ។

ចប់ មាតុបោសកគិជ្ឈជាតក ទី ៤ ។

ទព្ភបុប្ផជាតក

[២៩៦] (គេដែលត្រាច់ទៅក្នុងទឹកជ្រៅ ពោលថា) ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកត្រាច់ទៅតាមឆ្នេរដ៏ចម្រើន សូមអ្នកស្ទុះមកជួយខ្ញុំ ខ្ញុំចាប់បាន ត្រីធំ វានាំខ្ញុំទៅ ដោយកម្លាំងដ៏ខ្លាំង ។

[២៩៧] គម្ភីរចារី ភទ្ទន្តេ | ជម្ពុំ គច្ឆាហិ ថាមសា
អហំ តំ ឧត្តរិស្សាមិ | សុបណ្ណោ ឧរគម្មិវ ។

[២៩៨] វិរាគោ នោ សមុប្បន្នោ | ជម្ពុបុប្ផ សុណោហិ មេ
សមេហិ មេជកំ សម្ម | វិរាគោ រូបសម្មតុ[១] ។

[២៩៩] ជម្ពុង្គោហំ បុរេ អាសឹ | ពហុអដ្ឋំវ តីរិតំ[២]
សមេមិ មេជកំ សម្ម | វិរាគោ រូបសម្មតុ ។

[៣០០] អនុតីរចារី នង្គុដ្ឋំ | សីសំ គម្ភីរចារិនោ
អច្ចាយំ[៣]មជ្ឈិមោ ខណ្ឌោ | ជម្ពុជស្ស ភវិស្សតិ ។

[៣០១] ចិរំបិ ភក្ខោ អភវិស្ស | សចេ ន វិវទេមសេ
អសីសកំ អនង្គុដ្ឋំ | សិគាលោ ហរតិ រោហិតំ ។

---

១ ឱ. ម. រូបសម្មតំ ។ ២ ម. ពហុអដ្ឋាមេតិរិតា ។ ៣ ឱ. អថាយំ ។

[២៩៧] (គេត្រាច់ទៅតាមឆ្នេរក្រៅនេះ ពោលថា) ម្នាលអ្នកត្រាច់ទៅក្នុងទឹកជ្រៅដ៏ចម្រើន អ្នកចូរចាប់ ដោយកម្លាំងយ៉ាងមាំ ខ្ញុំនឹងជួយយោងយកត្រីនោះ ដូចគ្រុឌដែលស្រង់ឡើងនូវពស់ ។

[២៩៨] (គេទាំងពីរឃើញចចកហើយ ពោលថា) ម្នាលចចកទព្វបុប្ផៈ ចូរអ្នកស្តាប់ពាក្យយើង វិវាទកើតដល់យើងហើយ ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកចូររម្ងាប់នូវជម្លោះ ឲ្យវិវាទ (របស់យើង) ស្ងប់រម្ងាប់ទៅ ។

[២៩៩] (ចចកពោលថា) កាលពីដើម យើងជាអ្នកឋិតនៅក្នុងតំណែងជម្រះក្តី បានកាត់ក្តី ឲ្យគេជាច្រើនមកហើយ ម្នាលសម្លាញ់ យើងនឹងរម្ងាប់នូវជម្លោះ (របស់អ្នកទាំងឡាយ) សូមឲ្យវិវាទ (របស់អ្នកទាំងឡាយ) ស្ងប់រម្ងាប់ទៅ ។

[៣០០] ម្នាលគេអ្នកត្រាច់ទៅតាមឆ្នេរ (អ្នកត្រូវបាន) កន្ទុយ គេដែលត្រាច់ទៅក្នុងទឹកជ្រៅ (ត្រូវបាន) ក្បាល ដុំជាកណ្តាលក្រៅអំពីចំណែកពីរនេះ ត្រូវបាន (យើង) អ្នកឋិតនៅក្នុងតំណែងជម្រះក្តី ។

[៣០១] (គេទាំងពីរត្អូញថា) ប្រសិនបើ យើងកុំទាស់គ្នា (ត្រីនេះ) នឹងបានជាអាហារអស់កាលដ៏យូរ ចចកពាំយកត្រីឆ្អិន ឥតក្បាល ឥតកន្ទុយទៅព្រងើយ ។

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣០២] យថាបិ រាជា នន្ទេយ្យ   រជ្ជំ លទ្ធាន ខត្តិយោ
ឯវាហមជ្ជ នន្ទាមិ   ទិស្វា បុណ្ណមុខំ បតឹ ។

[៣០៣] កថន្នុ ថលជោ សន្តោ   ឧទកេ មច្ឆំ បរាមសិ
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ   កថំ អធិគតំ តយា ។

[៣០៤] វិវាទេន កិសា ហោន្តិ   វិវាទេន ធនក្ខយា
ជិនា ឧទ្ទា វិវាទេន   ភុញ្ជ មាយាវិ រោហិតំ ។

[៣០៥] ឯវមេវ មនុស្សេសុ   វិវាទោ យត្ថ ជាយតិ
ធម្មដ្ឋំ បដិធាវន្តិ   សោ ហិ នេសំ វិនាយកោ
ធនាបិ តត្ថ ជីយន្តិ   រាជកោសោ បវឌ្ឍតីតិ ។

ទព្ភបុប្ផជាតកំ បឋមំ ។

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១

[៣០២] (មេចចក ពោលថា) ខត្តិយរាជ បាននូវរាជសម្បត្តិហើយរីក-រាយ យ៉ាងណាមិញ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំឃើញប្ដីដែលមានមុខរីកហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣០៣] អ្នកជាសត្វកើតលើគោកទេ ម្ដេចក៏ចាប់ត្រីក្នុងទឹកបាន ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំសួរហើយ សូមអ្នកប្រាប់ អ្នកចាប់ (ត្រី) បាន ដោយហេតុដូចម្ដេច ។

[៣០៤] (ចចក ពោលថា) សត្វទាំងឡាយស្គាំងស្គម ព្រោះតែការទាស់ទែងគ្នា ការអស់ទ្រព្យសម្បត្តិ ក៏ព្រោះតែទាស់ទែងគ្នាដែរ ភេ (ទាំងពីរ) សាបសូន្យ (ចាកត្រី) ព្រោះតែទាស់ទែងគ្នា នែនាងមាយាវី នាងចូរបរិភោគនូវត្រីឆ្ពិនចុះ ។

[៣០៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ក្នុងទីណា វិវាទកើតឡើង ក្នុងពួកមនុស្ស (មនុស្សទាំងឡាយ) រមែងស្ទុះស្ទារទៅពឹងចៅក្រម អ្នកកាត់ក្ដីដ្បិតចៅក្រមនោះ ជាអ្នកដឹកនាំមនុស្សទាំងនោះ មនុស្សទាំងនោះ រមែងសាបសូន្យចាកទ្រព្យ (របស់ខ្លួន) ក្នុងទីនោះ ឃ្លាំងព្រះរាជា រមែងចម្រើន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ ទព្ភបុប្ផជាតក ទី ៥ ។

ទសណ្ណកជាតកំ[១]

[៣០៦] ទសណ្ណកំ តិខិណធារំ អសឹ សម្បន្នបាយិនំ
បរិសាយំ បុរិសោ គិលតិ កឹ ទុក្ករតរំ តតោ
យទញ្ញំ ទុក្ករំ ឋានំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[៣០៧] គិលេយ្យ បុរិសោ លោភា អសឹ សម្បន្នបាយិនំ
យោ ច វជ្ជា ទទាមីតិ តំ ទុក្ករតរំ តតោ
សព្វញ្ញំ សុករំ ឋានំ ឯវំ ជានាហិ មាគធ[២]។

[៣០៨] ព្យាកាសិ អាយុរោ បញ្ហំ អត្ថំ ធម្មស្ស កោវិទោ
បុក្កុសំទានិ បុច្ឆាមិ កឹ ទុក្ករតរំ តតោ
យទញ្ញំ ទុក្ករំ ឋានំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

---

១ ម. បណ្ណកជាតកំ ។ ២ ម. មទ្ទវ ។

ទសណ្ណកជាតក

[៣០៦] (ព្រះរាជាទ្រង់សួរអាមាត្យ ឈ្មោះអាយុរៈថា) បុរសលេបដាវ មានមុខដ៏មុត ដែលកើតក្នុងដែន ឈ្មោះទសណ្ណកៈ ជាដាវផឹកឈាមខ្មែតហើយ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ចុះអំពើអ្វី ដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ជាងកិរិយាលេបនូវដាវនោះទៅទៀត ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់នូវហេតុដទៃ ដែលគេធ្វើបានដោយកម្រនោះ ។

[៣០៧] (អាយុរាមាត្យ ពោលថា) បុរសលេបដាវ ដែលផឹកឈាមខ្មែតហើយ ព្រោះតែលោភៈ បើបុគ្គលណា ពោលថា យើងនឹងឲ្យ (នូវវត្ថុនោះដល់អ្នក) ដូច្នេះ ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ ពិបាកធ្វើក្រៃលែង ជាងការលេបដាវនោះទៅទៀត បពិត្រព្រះមាគធរាជ ហេតុដទៃទាំងអស់ (ក្រៅអំពីពាក្យនេះ) គេធ្វើបានដោយងាយទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប យ៉ាងនេះចុះ ។

[៣០៨] (ព្រះរាជាទ្រង់ចរចាជាមួយនឹងបុក្កុសាមាត្យថា) អាយុរបណ្ឌិតជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ បានដោះស្រាយនូវសេចក្តីនៃប្រស្នា ឥឡូវនេះ យើងនឹងសាកសួរ ចំពោះបុក្កុសបណ្ឌិតវិញ អំពើអ្វីដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ ជាងពាក្យនោះទៅទៀត យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់នូវហេតុដទៃ ដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រនោះ (ដល់យើង) ។

៨១

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣០៩] ន វាចមុបជីវន្តិ អផលំ គិរមុទីរិតំ

យោ(១) ទត្វា អវាកយិរា តំ ទុក្ករតរំ តតោ

សព្វញ្ញំ សុករំ ឋានំ ឯវំ ជានាហិ មាគធ ។

[៣១០] ព្យាកាសិ បុក្កុសោ បញ្ហំ អត្ថំ ធម្មស្ស កោវិទោ

សេនកំ ទានិ បុច្ឆាមិ កឹ ទុក្ករតរំ តតោ

យញ្ញំ ទុក្ករំ ឋានំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[២១១] ទទេយ្យ បុរិសោ ទានំ អប្បំ វា យទិ វា ពហុំ

យោ ច ទត្វា នានុតប្បេ តំ ទុក្ករតរំ តតោ

សព្វញ្ញំ សុករំ ឋានំ ឯវំ ជានាហិ មាគធ ។

១ ឯត្ថន្តរេ ចសទ្ទោ ទិស្សតិ ។

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១

[៣០៩] (បុក្កុសបណ្ឌិត ពោលថា) ពួកមនុស្ស រស់នៅ (ព្រោះអាស្រ័យ) នូវវាចាឥតផល ជាសម្ដីដែលគេពោល ឥតអង្គឹមានឡើយ បុគ្គលណា បានឲ្យ (ពាក្យប្ដេជ្ញា) ហើយក៏បានកាត់ផ្ដាច់ចោល (នូវលោភៈ) ពាក្យប្ដេជ្ញានោះ ជាការធ្វើដោយលំបាក ជាងការលេបដាវនិងជាងពាក្យនោះទៅទៀត បពិត្រព្រះបាទមាគធរាជ ហេតុដទៃទាំងអស់ គេធ្វើបានដោយងាយទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប យ៉ាងនេះចុះ ។

[២១០] (ព្រះរាជាទ្រង់សួរសេនកបណ្ឌិតថា) បុក្កុសបណ្ឌិត ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ បានឆ្លើយនូវសេចក្ដីនៃប្រស្នារួចហើយ ឥឡូវនេះ យើងនឹងសួរចំពោះសេនកបណ្ឌិត អ្វីអេះ ដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយលំបាក ជាងពាក្យប្ដេជ្ញានោះទៅទៀត យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់នូវហេតុដទៃ ដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយលំបាកនោះ (ដល់យើង) ។

[៣១១] (សេនកបណ្ឌិត ពោលថា) បុរសគួរឲ្យនូវទាន ទោះបីតិចក្ដី ច្រើនក្ដី បើបុគ្គលណា បានឲ្យហើយ មិនក្ដៅក្រហាយស្ដាយក្រោយ អំពើនោះ ជាការធ្វើបានដោយលំបាក ជាងការលេបដាវជាដើមនោះទៅទៀត បពិត្រព្រះបាទមាគធរាជ ហេតុដទៃទាំងអស់ គេធ្វើបានដោយងាយទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប យ៉ាងនេះចុះ ។

[៣១២] ព្យាកាសិ អាយុរោ បញ្ហំ អថោ បុក្កុសចោរិសោ
សព្វេ បញ្ហេ អភិភោតិ យថា ភាសតិ សេនកោតិ ។

ទសណ្ណកជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

សេនកជាតកំ

[៣១៣] វិព្ភន្តចិត្តោ កុបិតិន្ទ្រិយោសិ
នេត្តេហិ តេ វារិគណា សវន្តិ
កិន្តេ នដ្ឋំ កឹ បន បត្ថយានោ
ឥធាគមា ព្រាហ្មណ ឥង្ឃ ព្រូហិ ។

[៣១៤] មិយ្យេថ ភរិយា វជតោ មមជ្ជ
អគច្ឆតោ មរណមាហ យក្ខោ
ឯតេន ទុក្ខេន បវេធិតោស្មិ
អក្ខាហិ មេ សេនក ឯតមត្ថំ ។

[៣១៥] ពហូនិ ឋានានិ វិចិន្តយិត្វា
យមេត្ថ វក្ខាមិ តទេវ សច្ចំ
មញ្ញាមិ តេ ព្រាហ្មណ សត្តុភស្តំ
អជានតោ កណ្ហាសប្បោ បវិដ្ឋោ ។

[៣១២] (ព្រះរាជាសរសើរពោធិសត្វ ហើយពោលគាថាទីបំផុតថា) អាយុរបណ្ឌិត បានឆ្លើយប្រស្នារួចហើយ ទាំងបុក្កុសបុរសក៏ដូចគ្នា សេនកបណ្ឌិត និយាយដោះស្រាយប្រស្នាទាំងអស់តាមសមគួរ ។

ចប់ ទសណ្ណកជាតក ទី ៦ ។

សេនកជាតក

[៣១៣] (សេនកបណ្ឌិតពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកមានចិត្តក្រឡេក មានចក្ខុន្ទ្រិយកម្រើក តំណក់ទឹកហូរចេញអំពីភ្នែករបស់អ្នក ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកបាត់របស់អ្វី ឬក៏ អ្នកប្រាថ្នាចង់បានរបស់អ្វី បានជាមក ក្នុងទីនេះ ចូរអ្នកប្រាប់មកមើល ។

[៣១៤] (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) យក្ខពោលថា កាលបើខ្ញុំទៅដល់ (ផ្ទះ) ក្នុងថ្ងៃនេះ ប្រពន្ធ (របស់ខ្ញុំ) នឹងស្លាប់ កាលបើខ្ញុំទៅមិនដល់ (ផ្ទះ) ទេ ខ្ញុំនឹងស្លាប់ ដោយសេចក្តីទុក្ខនេះ បានជាខ្ញុំរន្ធត់ចិត្ត បពិត្រសេនកៈ សូមលោកប្រាប់សេចក្តីនេះដល់ខ្ញុំ ។

[៣១៥] (ពោធិសត្វ ពោលថា) យើងរិះគិតនូវហេតុច្រើនយ៉ាង បណ្តាហេតុទាំងនោះ យើងនឹងប្រាប់ហេតុណាមួយ ហេតុនោះឯងជារបស់ពិត ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងយល់ថា អ្នកមិនបានដឹងទេ មានពស់វែក លូនចូលក្នុងថង់ទេសដូវ ។

៨៣

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣១៦] អាទាយ ទណ្ឌំ បរិសុម្ភ ភស្តំ
បស្សេលមូគំ ឧរគំ ទុជិវ្ហំ
ឆិន្ទជ្ជ កង្ខំ វិចិកិច្ឆិតានិ
ភុជង្គមំ បស្ស បមុញ្ច ភស្តំ ។
[៣១៧] សំវិគ្គរូបោ បរិសាយ មជ្ឈេ
សោ ព្រាហ្មណោ សត្តុភស្តំ បមុញ្ចិ
អថ និក្ខមិ ឧរគោ ឧគ្គតេជោ
អាសីវិសោ សប្បោ ផណំ ករិត្វា ។
[៣១៨] សុលទ្ធលាភា ជនកស្ស រញ្ញោ
យោ បស្សតិ សេនកំ សាធុបញ្ញំ
វិដច្ឆទោ នុសិ សព្វទស្សី
ញាណំ នុ តេ ព្រាហ្មណ ភឹសរូបំ
ឥមានិ មេ សត្តសតានិ អត្ថិ
គណ្ហាហិ សព្វានិ ទទាមិ តុយ្ហំ
តយា ហិ មេ ជីវិតមជ្ជ លទ្ធំ
អថោបិ ភរិយាយមកាសិ សោត្ថឹ ។

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១

[៣១៦] (ពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកចូរយកដំបង គោះទៃមើល អ្នកចូរមើលពស់ ដែលមានអណ្តាតពីរ ហៀរទឹកមាត់ ចេញមក អ្នកចូរកាត់បង់នូវសេចក្តីសង្ស័យផង នូវសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ផង ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកចូរមើលពស់ អ្នកចូរទម្លាក់ទៃចោលទៅ ។

[៣១៧] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ មានសភាពតក់ស្លុត ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ហើយក៏បោះទៃនៃសដូវចោល ទើបពស់ជាសត្វអាសីពិស លូនទៅដោយទ្រូង មានតេជះក្លា ក៏បើកពពារលូនចេញមក ។

[៣១៨] (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) ព្រះរាជាជនកៈអង្គណា បានចួបនឹងសេនកបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញាឆើត ព្រះរាជាជនកៈ (អង្គនោះ) ឈ្មោះថា មានលាភបានហើយ ដោយប្រពៃ (ព្រាហ្មណ៍លុះសរសើរព្រះរាជាហើយ ក៏សរសើរពោធិសត្វថា) ជាអ្នកឃើញនូវធម៌ អ្នកមានធម៌កំបាំង (ញេយ្យធម៌) បើកហើយ ជាអ្នកឃើញនូវធម៌ទាំងអស់ឬ បានជាញាណរបស់អ្នក គួរស្ញប់ស្ញែងម៉្លេះ ខ្ញុំមានកហាបណៈ ៧០០ រយនេះ សូមអ្នកយកទាំងអស់ចុះ ខ្ញុំជូនអ្នក ដ្បិតខ្ញុំបានជីវិត ក្នុងថ្ងៃនេះ ដោយសារអ្នក មិនតែប៉ុណ្ណោះសោតថែមទាំងអ្នកបានធ្វើសួស្តី ដល់ភរិយា (របស់ខ្ញុំ) ទៀតផង ។

[៣០៩] ន បណ្ឌិតា វេត្តនមានិយន្តិ

ចិត្រាហិ គាថាហិ សុភាសិតាហិ

ឥតោបិ តេ ព្រាហ្មណា ធនន្តុ វិត្តំ

អាទាយ ត្វំ គច្ឆ សកំ និកេតន្តិ ។

សេនកជាតកំ(១) សត្តមំ ។

អដ្ឋិសេនជាតកំ

[៣២០] យេ មេ អហំ ន ជានាមិ អដ្ឋិសេន វនិព្វកេ

តេ មំ សង្គម្ម យាចន្តិ កស្មា មំ ត្វំ ន យាចសិ ។

[៣២១] យាចកោ អប្បិយោ ហោតិ យាចំ អទទមប្បិយោ

តស្មា ហន្តំ ន យាចាមិ មា មេ វិទ្វេស្សនា អហុ ។

[៣២២] យោ ច យាចនជីវានោ(២) កាលេ យាចំ ន យាចតិ

បរញ្ច បុញ្ញា ធំសេតិ អត្តនាបិ ន ជីវតិ ។

---

១ ឱ. ម. សត្តុភស្តជាតកំ ។ ម. យាចនជិវ្ហានោ ។

[៣១៩] (ពោធិសត្វ ពោលថា) បណ្ឌិតទាំងឡាយ មិនបានទទួលយករង្វាន់ដោយពោលគាថាទាំងឡាយ ដ៏វិចិត្រទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ (ជនទាំងឡាយ) ឲ្យទ្រព្យអំពីបាទមូល របស់យើងនេះ ដល់អ្នក អ្នកចូរយក ហើយចូរទៅកាន់លំនៅ របស់ខ្លួនចុះ ។

ចប់ សេនកជាតក ទី ៧ ។

អដ្ឋិសេនជាតក

[៣២០] (ព្រះបាទពារាណសី សួរពោធិសត្វថា) បពិត្រតាបសព្រះនាម អដ្ឋិសេនៈ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ពួកស្មូមណា ពួកស្មូមនោះ ប្រជុំគ្នាមករកខ្ញុំ ហើយសូម (នូវវត្ថុដែលខ្លួនត្រូវការ) ហេតុអ្វីក៏លោកមិនសូមខ្ញុំ ។

[៣២១] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលអ្នកសូម រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ (នៃអ្នកឲ្យ) បុគ្គលអ្នកមិនឲ្យនូវរបស់ដែលគេសូម រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ (នៃស្មូម) ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាមិនសូមមហារាជ កុំឲ្យមហារាជ ស្អប់អាត្មាឡើយ ។

[៣២២] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ណារស់ដោយការសូម តែមិនសូមវត្ថុដែលខ្លួនត្រូវសូម ក្នុងកាលគួរ (សមណព្រាហ្មណ៍នោះ) ឈ្មោះថា ញុំាងបុគ្គលដទៃ ឲ្យខូចបុណ្យផង ឈ្មោះថា មិនបានរស់ស្រួល ដោយខ្លួនឯងផង ។

៨៤

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣៦៣] យោ ច យាចនជីវានោ កាលេ យាចំ ឞិ យាចតិ
បរញ្ច បុញ្ញំ លភេតិ អត្តនាបិ ច ជីវតិ ។

[៣៦៤] ន វេ ទុស្សន្តិ សប្បញ្ញា ទិស្វា យាចកមាគតេ
ព្រហ្មចារី បិយោ មេសិ វទ (១) ភញ្ញិតមិច្ឆសិ ។

[៣៦៥] ន វេ យាចន្តិ សប្បញ្ញា ធីរោ ច វេទិតុមរហតិ
ឧទ្ទិស្ស អរិយា តិដ្ឋន្តិ ឯសា អរិយាន យាចនា ។

[៣៦៦] ទទាមិ តេ ព្រាហ្មណ រោហិណីនំ
គវំ សហស្សំ សហ បុង្គវេន
អរិយោ ហិ អរិយស្ស កថំ ន ទជ្ជា
សុត្វាន គាថា តវ ធម្មយុត្តាតិ ។

អដ្ឋិសេនជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ម. វទ ត្វំ ភញ្ញមិច្ឆសិ ។

[៣២៣] សមណព្រាហ្មណ៍ណា រស់ដោយការសូម ហើយសូមនូវវត្ថុដែលខ្លួនត្រូវការសូម ក្នុងកាលគួរ (សមណព្រាហ្មណ៍នោះ) ឈ្មោះថា ញុំាងបុគ្គលដទៃឲ្យបានបុណ្យផង ឈ្មោះថា រស់នៅស្រួល ដោយខ្លួនឯងផង ។

[៣២៤] បុគ្គលមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយ ឃើញពួកស្មូម មកដល់ហើយ មិនដែលប្រទូស្ត លោកជាព្រហ្មចារីបុគ្គល ជាទីស្រឡាញ់នៃខ្ញុំ លោកប្រាថ្នារបស់ណា ដែលត្រូវនិយាយសូម លោកចូរសូមចុះ ។

[៣២៥] (ពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយ មិនដែលសូមទេ ស្រេចតែនឹង (ឧបដ្ឋាក) អ្នកមានប្រាជ្ញា គួរដឹង (ខ្លួនឯងចុះ) ពួកអរិយៈ គ្រាន់តែឈរឧទ្ទិសស្មៀមៗ ប៉ុណ្ណោះ នុ៎ះជាការសូម របស់ពួកអរិយៈ ។

[៣២៦] (ព្រះរាជា ពោលថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំសូមប្រគេនមេគោមានសម្បុរក្រហម ១ ពាន់ ព្រមទាំងគោឈ្មោលដល់លោកម្ចាស់ ដ្បិតថា បុគ្គលមានមារយាទដ៏ប្រសើរ បានស្តាប់គាថារបស់លោក ដែលប្រកបដោយធម៌ហើយ មិនឲ្យដល់បុគ្គល មានអាចារៈដ៏ប្រសើរ (ដូចគ្នា) ដូចម្តេចបាន ។

ចប់ អដ្ឋិសេនជាតក ទី ៨ ។

៨៦

កបិជាតកំ

[៣២៧] យត្ថ វេរី និវិសតិ ន វសេ តត្ថ បណ្ឌិតោ
ឯករត្តំ ទ្វិរត្តំ វា ទុក្ខំ វសតិ វេរិសុ ។
[៣២៨] ទិសោ វេ លហុ ចិត្តស្ស ចោសស្សានុវិធិយ្យតោ
ឯកស្ស កបិនោ ហេតុ យូថស្ស អនយោ កតោ ។
[៣២៩] ពាលោ ច បណ្ឌិតមានី យូថស្ស បរិហារកោ
សចិត្តស្ស វសំ គន្ត្វា សយេថាយំ យថា កបិ ។
[៣៣០] ន សាធុ ពលវា ពាលោ យូថស្ស បរិហារកោ
អហិតោ ភវតិ ញាតីនំ សកុណានំវ ចេតកោ ។
[៣៣១] ធីរោ ច ពលវា សាធុ យូថស្ស បរិហារកោ
ហិតោ ភវតិ ញាតីនំ តិទសានំវ វាសវោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

កបិជាតក

[៣២៧] (ពានរពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមានពៀរ អាស្រ័យនៅក្នុងទីណា បណ្ឌិតមិនគប្បីនៅ ក្នុងទីនោះទេ (ព្រោះ) នៅក្នុងពួកបុគ្គលមានពៀរ មួយយប់ក្តី ពីរយប់ក្តី ជាទុក្ខ ។

[៣២៨] បុគ្គលអ្នកមានចិត្តស្រាល គប្បីជាសត្រូវដល់សត្វអ្នកប្រព្រឹត្តតាម សេចក្តីមិនចម្រើន ដែលព្រាហ្មណ៍ធ្វើហើយ ដល់ហ្វូងស្វា ព្រោះហេតុតែស្វាមួយ ។

[៣២៩] បុគ្គលល្ងង់ តែប្រកាន់ខ្លួនឯងថាជាបណ្ឌិត ហើយរក្សាពួកក្រុម ជាអ្នកលុះអំណាចចិត្តរបស់ខ្លួន រមែងដេក (ស្លាប់) ដូចស្វានេះឯង ។

[៣៣០] បុគ្គលល្ងង់មានកម្លាំង ជាអ្នករក្សាពួកក្រុម មិនប្រពៃទេ មិនមានសេចក្តីចម្រើន ដល់ពួកញាតិ ដូចទទាឈ្មោល មិនជាប្រយោជន៍ ដល់ពួកសត្វស្លាប (ដែលជាញាតិ) ។

[៣៣១] ឯបុគ្គលមានប្រាជ្ញា មានកម្លាំង រក្សាពួកក្រុមវិញ ទើបប្រពៃ រមែងចម្រើនដល់ពួកញាតិ ដូចជាវាសវទេវរាជ (ជាប្រយោជន៍) ដល់ពួកទេវតា ក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ។

៨៧

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣៣២] យោ ច សីលញ្ច បញ្ញញ្ច សុតញ្ចត្តនិ បស្សតិ
ឧភិន្នមត្ថំ ចរតិ អត្តនោ ច បរស្ស ច ។
តស្មា តុលេយ្យមត្តានំ សីលំ បញ្ញំ សុតំបិវ
គណំ វា បរិហរេ ធីរោ ឯកោ វាបិ បរិព្វជេតិ ។

កបិជាតកំ នវមំ ។

ពកព្រហ្មជាតកំ

[៣៣៣] ទ្វាសត្តតិ គោតម បុញ្ញកម្មា
វសវត្តិនោ ជាតិជរំ អតីតា
អយមន្តិមា វេទគូ ព្រហ្មុបបត្តិ
អស្មាភិជប្បន្តិ ជនា អនេកា ។

[៣៣៤] អប្បញ្ច ហេតំ ន ហិ ទីឃមាយុំ
យំ ត្វំ ពក មញ្ញសិ ទីឃមាយុំ
សតំ សហស្សាន និរព្វុទានំ
អាយុំ បជានាមិ តវាហ ព្រហ្មេ ។

[៣៣២] បុគ្គលណាមួយឃើញថា ខ្លួនឯងមានសីលផង មានបញ្ញាផង មានសុតៈផង (បុគ្គលនោះ) តែងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ដើម្បីខ្លួន និងអ្នកដទៃទាំងពីរ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញ កាលបើគ្នេរគ្នាន់មើលខ្លួន មានសីល មានបញ្ញា និងសុតៈហើយ គប្បីថែរក្សាពួកក្រុមក៏បាន គប្បីប្រព្រឹត្តនៅតែម្នាក់ឯង ក៏បាន ។

ចប់ កបិជាតក ទី ៩ ។

ពកព្រហ្មជាតក

[៣៣៣] (ពកព្រហ្ម ពោលថា) បពិត្រព្រះគោតម ពួកយើង ៧២ រូប មានអំពើជាបុណ្យ ជាអ្នកមានអំណាចប្រព្រឹត្តទៅ កន្លងផុតជាតិនិងជរាបាន នេះជាការដល់នូវវេទ ជាកំណើតដ៏ប្រសើរ មានក្នុងទីបំផុត (របស់ពួកយើង) ពួកជនច្រើនរូប តែងប្រាថ្នាទីនេះ ។

[៣៣៤] (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) នែពកៈ អ្នកសម្គាល់ថា អាយុណាជាធម្មជាតវែង អាយុនុ៎ះ ខ្លីទេ មិនមែនវែងឡើយ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតដឹងអាយុរបស់អ្នក មួយសែននិរព្វុទៈ (ប៉ុណ្ណោះឯង) ។

[៣៣៥] អនន្តនស្មី ភកវាហមស្មិ
ជាតិជ្ជរំ សោកមុបាតិវត្តោ
កឹ មេ បុរាណំ វតសីលវត្តំ
អាចិក្ខ មេតំ យមហំ វិជញ្ញំ ។

[៣៣៦] យំ ត្វំ អបាយេសិ ពហូ មនុស្សេ
បិបាសិតេ ឃម្មនិបីឡិតេ
តន្តេ បុរាណំ វតសីលវត្តំ
សុត្តប្បពុទ្ធោវ អនុស្សរាមិ ។

[៣៣៧] យំ ឯណិកូលស្មឹ ជនំ[១] គហីតំ
អមោចយី គយ្ហក និយ្យមានំ
តន្តេ បុរាណំ វតសីលវត្តំ
សុត្តប្បពុទ្ធោវ អនុស្សរាមិ ។

១ ឱ. ម. ឯណីកុលស្មិ ជនំ ។

[៣៣៥] (ពកព្រហ្មថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា តថាគតជាអ្នកឃើញមិនមានទីបំផុត កន្លងផុតស្រឡះនូវជាតិនិងជរាផង នូវសេចក្តីសោកផង តើវ័តនិងសីលវត្តរបស់ខ្ញុំពីដើម ដូចម្តេចខ្លះ សូមព្រះអង្គប្រាប់ នូវវ័តនិងសីលវត្ត ដែលខ្ញុំគួរដឹងនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំ ។

[៣៣៦] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបានញុំាងពួកមនុស្សច្រើន ដែលស្រេកទឹក លំបាកដោយកម្តៅថ្ងៃឲ្យផឹកហើយ នោះឯង ជាវតសមាទាន និងសីលវត្តរបស់អ្នកពីដើម តថាគតរឭកឃើញ ដូចជាបុគ្គលដេកលក់ ហើយភ្ញាក់ឡើង ។

[៣៣៧] អ្នកបានដោះលែង នូវពួកជនឈ្លើយ ដែលចោរចាប់នាំយកទៅទៀបឆ្នេរនៃស្ទឹងឈ្មោះ ឯណី នោះឯង ជាវតសមាទាន និងសីលវត្តរបស់អ្នកពីដើម តថាគតរឭកឃើញ ដូចជាបុគ្គលដេកលក់ហើយភ្ញាក់ឡើង ។

សត្តកនិបាតេ បឋមោ កុក្កុវគ្គោ

[៣៣៨] គង្គាយ សោតស្មឹ គហីតនាវំ
លុទ្ទេន នាគេន មនុស្សកប្បា
អមោចយី ត្វំ(១) ពលសា បសយ្ហ
តន្តេ បុរាណំ វតសីលវត្តំ
សុត្តប្បពុទ្ធោវ អនុស្សរាមិ ។

[៣៣៩] កប្បោ ច តេ បទ្ធចរោ អហោសិ
សម្ពុទ្ធិវន្តំ វតិ តំ អមញ្ញឹ
តន្តេ បុរាណំ វតសីលវត្តំ
សុត្តប្បពុទ្ធោវ អនុស្សរាមិ ។

[៣៤០] អទ្ធា បជានាសិ មមេតមាយុំ
អញ្ញំបិ ជានាសិ តថាហិ ពុទ្ធោ
តថាហិ តាយំ ជលិតានុភាវោ
ឱភាសយំ តិដ្ឋតិ ព្រហ្មលោកន្តិ ។

ពកព្រហ្មជាតកំ ទសមំ ។

កុក្កុវគ្គោ បឋមោ ។

១ ឱ. ម. អមោចយិត្ថ ។

[៣៣៨] អ្នកបានគំរាមដោយកម្លាំងហើយដោះលែង នូវទូកដែលនាគ-រាជអាក្រក់ បម្រុងនឹងពន្លិចចោល ក្នុងខ្សែនៃទឹកស្ទឹង ព្រោះវាចង់ធ្វើមនុស្សឲ្យវិនាស នោះឯង ជាវតសមាទាននិងសីលវត្តរបស់អ្នកពីដើម តថាគតរឭកឃើញ ដូចជាបុគ្គលដេកលក់ហើយភ្ញាក់ឡើង ។

[៣៣៩] តថាគតឈ្មោះកប្បៈ ធ្លាប់ជាកូនសិស្សរបស់អ្នក តថាគតបានសម្គាល់ថា អ្នកជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញា មានវតប្រតិបត្តិ នោះឯង ជាវតសមាទាននិងសីលវត្ត របស់អ្នកពីដើម តថាគតរឭកឃើញ ដូចជាបុគ្គលដេកលក់ ហើយភ្ញាក់ឡើង ។

[៣៤០] (ពកព្រហ្ម ពោលថា) ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវអាយុរបស់ខ្ញុំនុ៎ះ ដោយពិតផង ជ្រាបច្បាស់នូវហេតុដទៃផង ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធមែន នេះជាអានុភាពដ៏រុងរឿងរបស់ព្រះអង្គ ដែលញុំាងព្រហ្មលោកឲ្យភ្លឺរុងរឿង ។

ចប់ ពួកព្រហ្មជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុក្កុវគ្គ ទី ១ ។

៩០

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

តស្សុទ្ទានំ

វរកណ្ណិក ចាបរោ សុតនោ
អថ តិជ្ឈ សរោហិតមច្ឆរោ
បុន ទសណ្ណក សេនក យាចនកោ
អថ វេរី សព្រហ្មពកោន ទស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ឧទ្ទាននៃជាតក ក្នុងកុក្កុវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីកំពូលដ៏ប្រសើរ ១ បំពង់ព្រួញដ៏ប្រសើរ ១ សុតន-ជាតក ១ ត្មាត ១ ត្រីឆ្លិន ១ ដាវកើតក្នុងស្រុកទសណ្ណកៈ ១ សេនកបណ្ឌិត ១ យាចក ១ បុគ្គលមានពៀរ ១ ពកព្រហ្ម ១ រួមត្រូវជា ១០ ។

គន្ធារវគ្គោ

គន្ធារជាតកំ

[៣៨១] ហិត្វា គាមសហស្សានិ បរិបុណ្ណានិ សោឡស

កោដ្ឋាគារានិ ផីតានិ សន្និធិំ ទានិ កុព្វសិ ។

[៣៨២] ហិត្វា គន្ធារវិសយំ បហូតធនធានិយំ

បសាសនិតោ និក្ខន្តោ ឥធ ទានិ បសាសសិ ។

[៣២៣] ធម្មំ ភណាមិ វេទេហ អធម្មោ មេ ន រុច្ចតិ

ធម្មំ មេ ភណមានស្ស ន បាបមុបលិម្បតិ ។

[៣៨៤] យេន កេនចិ វណ្ណេន បរោ លភតិ រុប្បនំ

មហត្ថិយម្បិ ចេ វាចំ ន តំ ភាសេយ្យ បណ្ឌិតោ ។

[៣៨៥] កាមំ រុប្បតុ វា មា វា ភុសំ វា វិកិរិយ្យតុ

ធម្មំ មេ ភណមានស្ស ន បាបមុបលិម្បតិ ។

គន្ធារវគ្គ

គន្ធារជាតក

[៣៤១] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកលះបង់នូវស្រុកចំណុះ ១ ពាន់ និងឃ្លាំង ១៦ ដ៏ពេញបរិបូណ៌ (ដោយទ្រព្យ) ធ្វើនូវការសន្សំក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

[៣៤២] (វិទេហតាបស ពោលថា) អ្នកលះបង់នូវដែនគន្ធារៈ ដែលជាដែនសម្បូណ៌ ដោយទ្រព្យនិងទឹក ហើយចេញផុតអំពីទីជាទីឲ្យនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ (ដូចខ្ញុំដែរ) ឥឡូវនេះ (ហេតុអ្វីក៏មក) ប្រៀនប្រដៅ (យើង) ក្នុងព្រៃនេះ ។

[៣៤៣] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលវិទេហៈ ខ្ញុំនិយាយចំពោះតែធម៌ សភាវៈមិនមែនជាធម៌ មិនគាប់ចិត្តខ្ញុំទេ កាលបើខ្ញុំនិយាយធម៌ បាបឥតប្រឡាក់បានទេ ។

[៣៤៤] (វិទេហតាបស ពោលថា) បុគ្គលដទៃបាននូវសេចក្តីក្រោធព្រោះពាក្យណានីមួយ បណ្ឌិត មិនគប្បីពោលនូវពាក្យនោះឡើយ បើទុកជាពាក្យមានប្រយោជន៍ដ៏ធំក៏ដោយ ។

[៣៤៥] (ពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលទោះខឹងក៏ដោយ មិនខឹងក៏ដោយ ទោះរោយរាយដូចអង្កាមក៏ដោយ កាលបើខ្ញុំនិយាយធម៌ បាបមិនប្រឡាក់បានទេ ។

[៣៤៦] នោ ចេ អស្ស សកា ពុទ្ធិ   វិនយោ វា សុសិក្ខិតោ

វនេ អន្ធមហឹសោវ   ចរេយ្យ ពហុកោ ជនោ ។

[៣៤៧] យស្មា ច បនិដេកច្ចេ   អាចារម្ហិ សុសិក្ខិតា

តស្មា វិនីតវិនយា (ជីវា)   ចរន្តិ សុសមាហិតាតិ ។

គន្ធារជាតកំ បឋមំ ។

មហាកបិជាតកំ

[៣៤៨] អត្តានំ សង្កមំ កត្វា   យោ សោត្ថឹ សមតារយិ

កឹ ត្វំ តេសំ កឹមេ តុយ្ហំ   ហោន្តិ ហោតេ មហាកបិ ។

[៣៤៩] រាជាហំ ឥស្សរោ តេសំ   យូថស្ស បរិហារកោ

តេសំ សោកបរេតានំ   ភីតានន្តេ អរិន្ទម ។

[៣៦៦] ប្រសិនបើប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនក្តី វិន័យដែលសិក្សាល្អក្តី មិនមានទេ ជនច្រើនគ្នាតែងប្រព្រឹត្ត ដូចជាក្របីខ្វាក់ ក្នុងព្រៃ ។

[៣៦៧] មួយទៀត ជនពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានសិក្សាល្អ ក្នុងអាចារបញ្ញត្តិ ព្រោះហេតុនោះ (ធីរជន) អ្នកមានវិន័យទូន្មានហើយ រមែងមានចិត្តតាំងមាំល្អ ។

ចប់ គន្ធារជាតក ទី ១ ។

មហាកបិជាតក

[៣៦៨] (ព្រះរាជាពារាណសី ត្រាស់សួរថា) ម្នាលស្វាដ៏ប្រសើរ អ្នកបានធ្វើខ្លួនឲ្យជាស្ពួ ហើយចម្លង (ពួកស្វាទាំងនេះ) ឲ្យឆ្លងទៅដល់ទីសួស្តី តើអ្នកត្រូវជាអ្វីនឹងពួកស្វាទាំងនោះ ឯស្វាទាំងនោះត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នក ។

[៣៦៩] (ស្តេចស្វាពោធិសត្វ ទូលតបថា) បពិត្រព្រះបាទអរិន្ទម: (អ្នកបង្ក្រាបសត្រូវ) ខ្ញុំជាស្តេច ជាឥស្សរៈ លើស្វាទាំងនោះ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងហ្វូងស្វាទាំងនោះ ដែលត្រូវសេចក្តីសោក គ្របសង្កត់ ជាអ្នកខ្លាចព្រះអង្គ ។

៩៣

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៨០] ឧល្លង្ឃយិត្វា[១] អត្តានំ វិស្សដ្ឋធនុនោ សតំ
តតោ អបរបាទេសុ ទឡ្ហំ ពន្ធំ លតាគុណំ ។

[៣៨១] ឆិន្នព្ភមិវ វាតេន នុណ្ណោ រុក្ខមុបាគមឹ
សោហំ អប្បភវំ តត្ថ សាខំ ហត្ថេហិ អគ្គហឹ ។

[៣៨២] តំ មំ វីណាយតំ សន្តំ សាខាយ ច លតាយ ច
សមនុក្កមន្តា បាទេហិ សោត្ថឹ សាខមិគា គតា ។

[៣៨៣] តំ មំ ន តប្បតី ពន្ធោ វធោ[២] មេ ន តបេស្សតិ
សុខមាហរិតំ តេសំ យេសំ រជ្ជមការយឹ ។

[៣៨៤] ឯសា តេ ឧបមា រាជ តំ សុណោហិ អរិន្ទម
រញ្ញា រដ្ឋស្ស យោគ្គស្ស ពលស្ស និគមស្ស ច
សព្វេសំ សុខមេតព្វំ ខត្តិយេន បជានតា ។

មហាកបិជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ឱ. សលង្ឃយិត្វា ។ ម. សុលង្ឃយិតា ។ ២ ម. មតោ ។

សត្តកនិបាត គន្ធារវគ្គ ទី ២

[៣៥០] ខ្ញុំលោតខ្លួនអំពីឈើនេះ ទៅកាន់ទីប្រមាណ ១ រយជួរធ្នូ ដែលគេលើកឡើង ហើយចងវល្លិផ្តៅ ដ៏មាំត្រង់សរីរៈ ជាខាង ក្រោយនៃជើង (ចង្កេះ) ។

[៣៥១] ខ្ញុំលោតទៅកាន់ដើមឈើ ដោយខ្យល់ ដូចជាពពកដែល ខ្យល់ផ្ដាច់ហើយ ខ្ញុំនោះ ទៅមិនដល់ ក៏លូកដៃទៅចាប់មែក (នៃឈើ) ឰដ៏អាកាសប្បទេសនោះ ។

[៣៥២] ពួកស្វាលើកជើងជាន់លើខ្ញុំនោះ ដែលដេកសន្ធឹងដូចខ្សែចាប៉ី ដោយមែកឈើផង ដោយវល្លិផ្តៅផង ហើយនាំគ្នាទៅដោយសួស្ដី ។

[២៥៣] ខ្ញុំនោះ មិនក្ដៅក្រហាយនឹងការចង ខ្ញុំនឹងមិនក្ដៅក្រហាយ នឹងការសម្លាប់ឡើយ (ព្រោះ) ខ្ញុំសោយរាជ្យ (ត្រួតត្រា) លើ ពួកស្វាណា សេចក្ដីសុខ ខ្ញុំបាននាំមកឲ្យពួកស្វានោះហើយ ។

[៣៥៤] បពិត្រព្រះបាទអរិន្ទមៈ នេះជាសេចក្ដីប្រៀបធៀប ចំពោះព្រះ អង្គ សូមព្រះអង្គស្ដាប់នូវឱវាទនោះ ខត្តិយរាជមានប្រាជ្ញា ត្រូវផ្ដល់ សេចក្ដីសុខ ដល់ពួកជនទាំងអស់ គឺអ្នកដែនផង យាន (វាហនៈ សម្រាប់ទឹម) ផង ពលជើងផង អ្នកនិគមផង ។

ចប់ មហាកបិជាតក ទី ២ ។

កុម្ភការជាតកំ

[៣៥៥] អម្ពាហមទ្ទំ វនមន្តរស្មឹ
នីលោភាសំ ផលិតំ សំវិរូឡ្ហំ
តមទ្ទសំ ផលហេតុ វិភគ្គំ
តំ ទិស្វា ភិក្ខាចរិយំ ចរាមិ ។

[៣៥៦] សេលំ សុមដ្ឋំ នរវីរនិដ្ឋិតំ
នារី យុគំ ធារយិ អប្បសទ្ទំ
ទុតិយញ្ច អាគម្ម អហោសិ សទ្ទោ
តំ ទិស្វា ភិក្ខាចរិយំ ចរាមិ ។

[៣៥៧] ទិជា ទិជំ កុណបមាហរន្តំ
ឯកំ សមានំ ពហុកា សមេច្ច
អាហារហេតុ បរិចាតយឹសុ
តំ ទិស្វា ភិក្ខាចរិយំ ចរាមិ ។

កុម្ភការជាតក

[៣៩៥] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ៤ អង្គ ពោលគាថាមួយៗ ថា) អាត្មាបាន ឃើញដើមស្វាយ ដុះលូតលាស់ ក្នុងកណ្ដាលព្រៃ ស្វាយមានព័ណ៌ ខៀវ មានផ្លែ អាត្មាឃើញស្វាយនោះ បាក់ខ្ទេចខ្ទី ព្រោះហេតុតែ ផ្លែ លុះឃើញស្វាយនោះហើយ ទើបអាត្មាប្រព្រឹត្តនូវភិក្ខាចារ (ទៅបួស) ។

[៣៩៦] នាងនារី (ម្នាក់) ពាក់កងជាវិការៈនៃកែវមណី ១ គូ ដ៏ស្អាត រលោង ដែលជនអ្នកចេះធ្វើឲ្យសម្រេចហើយ ឥតឮសូរសំឡេង (ទង្គិចគ្នាឡើយ) លុះដល់អាស្រ័យ យកមកពាក់ ជាមួយគ្នានឹង កងទី ២ ក៏ (ទង្គិចគ្នា) ឮសូរសំឡេង អាត្មាបានឃើញនូវកង នោះហើយ ទើបប្រព្រឹត្តនូវភិក្ខាចារ ។

[៣៩៧] ពួកបក្សច្រើនចោមរោម ដេញចឹកបក្សី ១ កំពុងពាំដុំសាច់ ព្រោះហេតុតែអាហារ អាត្មាបានឃើញបក្សីនោះហើយ ទើប ប្រព្រឹត្តនូវភិក្ខាចារ ។

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៥៨] ឧសភាហមទ្ទំ យូថស្ស មជ្ឈេ
វលេកក្កុំ វណ្ណពលូបបន្នំ
តមទ្ទសំ កាមហេតុ វិតុន្នំ
តំ ទិស្វា ភិក្ខាចរិយំ ចរាមិ ។

[៣៥៩] ករណ្ឌកោ កលិង្គានំ គន្ធារានញ្ច នគ្គជិ
និមិរាជា វិទេហានំ បញ្ចាលានញ្ច ទុម្មុខោ
ឯតេ រដ្ឋានិ ហិត្វាន បព្វជឹសុ អកិញ្ចនា ។

[៣៦០] សព្វេបិមេ ទេវសមា សមាគតា
អគ្គិ យថា បជ្ជលិតោ តថេវិមេ
អហំបិ ឯកោ ចរិស្សាមិ ភគ្គវិ
ហិត្វាន កាមានិ យថោធិកានិ ។

សត្តកនិបាត គន្ធារវគ្គ ទី ២

[៣៥៨] អាត្មាឃើញគោឧសភ (មួយ) កណ្តាលហ្វូង មានបូកជ្រួញៗ បរិបូណ៌ដោយសម្បុរនិងកម្លាំង អាត្មាបានឃើញគោឧសភនោះ ត្រូវគោឧសភដទៃ បុះមុត (ធ្លាយពោះវៀន) ព្រោះហេតុតែកាម លុះបានឃើញគោឧសភនោះហើយ ទើបប្រព្រឹត្តនូវភិក្ខាចារ ។

[៣៥៩] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនកលិង្គៈ ព្រះនាម ករណ្ឌកៈ ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនគន្ធារៈ ព្រះនាម នគ្គជិ ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនវិទេហៈ ព្រះនាម និមិរាជ ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនបញ្ចាលៈ ព្រះនាម ទុម្មុខៈ ព្រះរាជាទាំង ៤ ព្រះអង្គនុ៎ះ លះបង់នូវដែនទាំងឡាយ ជាអ្នកឥតកង្វល់ បួសហើយ ។

[៣៦០] ព្រះរាជាទាំងអស់អង្គនេះ ប្រហែលគ្នានឹងវិសុទ្ធិទេវតា បានមកចួបគ្នាហើយ ព្រះរាជាទាំងនេះ (រុងរឿង ដោយគុណទាំង-ឡាយមានសីលគុណជាដើម) ដូចជាភ្លើង ដែលភ្លឺរុងរឿងដូច្នោះឯង ម្នាលនាង មានភគ្គវ ចំណែកខាងបង ក៏នឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ ជាចំណែកដែលខ្លួននឿយណាយហើយ ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ។

[៣៦១] អយមេវ កាលោ ន ហិ អញ្ញោ អត្ថិ
អនុសាសិតោ(១) មេ ន ភវេយ្យ បច្ឆា
អហម្បិ ឯកា ចរិស្សាមិ ភគ្គវ
សកុណីវ មុត្តា បុរិសស្ស ហត្ថា ។
[៣៦២] អាមំ បក្កញ្ច ជានន្តិ អថោ លោណំ អលោណកំ
តមហំ ទិស្វាន បព្វជឹ ចរេវ ត្វំ ចរាមហន្តិ ។

កុម្ភការជាតកំ តតិយំ ។

ទឡ្ហធម្មជាតកំ

[៣៦៣] អហញ្ចេ ទឡ្ហធម្មស្ស វហន្តី នាភិរាធយឹ
ធុនន្តី(២) ឧរសិ សល្លំ យុទ្ធេ វិក្កន្តចារិនី ។
[៣៦៤] នូន(៣) រាជា ន ជានាតិ មម វិក្កមបោរិសំ
សង្គាមេ សុកតន្តានិ ទូតវិប្បហិតានិ ច ។

---

១ ឱ. អនុសាសិតា ។ ម. អនុសាសិកា នេវ ។ ២. ម. មវន្តិ ។ ៣. ឱ. នហា នូន រាជា ជានាតិ ។

[៣៦១] (ភរិយានោះ ពោលថា) កាលនេះ ជាកាលគួរ (នឹងបួសហើយ) ឥតមានកាលដទៃទៀតឡើយ (ព្រោះ) ដល់ទៅពេលក្រោយ បុគ្គលជាអ្នកប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ មិនមានទេ បពិត្រអ្នកមានភក្ត្រ ខ្ញុំនឹងប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដូចជាមេបក្សីដែលរួច អំពីដៃនៃបុរស ។

[៣៦២] (ព្រះមហាសត្វពោលថា ទារកទាំងឡាយនោះ) ស្គាល់បាយឆៅ បាយឆ្អិន ទាំងស្គាល់បាយប្រៃ និងបាយសាបហើយ លុះយើងឃើញកិរិយារបស់ទារកនោះហើយ ទើបបួស នាងចូរប្រព្រឹត្តស្វែងរកនូវភិក្ខាចារចុះ យើងក៏នឹងប្រព្រឹត្តស្វែងរកនូវភិក្ខាចារដែរ ។

ចប់ កុម្ភការជាតក ទី ៣ ។

ទឡ្ហធម្មជាតក

[៣៦៣] (មេដំរីឈ្មោះឱដ្ឋិព្យាធិ បានពោល នឹងអាមាត្យពោធិសត្វថា) ខ្ញុំកាលនាំទៅ (នូវកិច្ច) របស់ព្រះបាទទឡ្ហធម្មៈ នាំទៅនូវសរ (ដែលគេចង) ត្រង់ទ្រូងហើយត្រាច់ទៅ ក្នុងទីចម្បាំង ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង ក៏គង់ញុំាងព្រះអង្គ ឲ្យសព្វរាជហឫទ័យ មិនបាន ។

[៣៦៤] ព្រះរាជា មិនជ្រាបនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែងរបស់បុរស ដែលខ្ញុំបានធ្វើដោយពិត ទាំងការនាំសំបុត្រចុះឡើង ក្នុងសង្គ្រាម ក៏ខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ ។

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៦៥] សា នូនាហំ មរិស្សាមិ អពន្ធុ អបរាយិនី
តទា(១) ហិ កុម្ភការស្ស ជិណ្ណា ឆកណហារិកា ។

[៣៦៦] យាវតាសីសតី ចោសោ តាវទេវ បវីណាតិ
អត្ថាចាយេ ជហន្តិ នំ ឱដ្ឋិព្យាធឹវ ខត្តិយោ ។

[៣៦៧] យោ បុព្វេ កតកល្យាណោ កតត្ថោ នាវពុជ្ឈតិ
អត្ថា តស្ស បលុជ្ជន្តិ យេ ហោន្តិ អភិបត្ថិតា ។

[៣៦៨] យោ បុព្វេ កតកល្យាណោ កតត្ថោ មនុពុជ្ឈតិ
អត្ថា តស្ស បវឌ្ឍន្តិ យេ ហោន្តិ អភិបត្ថិតា ។

---

១ តទាហីតិ តថាហិ ។ អដ្ឋកថា ។

សត្តកនិបាត គន្ធារវគ្គ ទី ២

[៣៦៥] ខ្ញុំនោះជាអ្នកឥតផៅពង្ស ឥតទីពំនាក់ មុខជានឹងស្លាប់ មិនខាន ព្រោះក្នុងពេលនោះ ព្រះរាជាបានទ្រង់ប្រទានខ្ញុំ ឲ្យជាអ្នកនាំនូវអាចម៍គោ ដល់ស្ទូនផ្ទាំង ។

[៣៦៦] (ពោធិសត្វ ទូលព្រះរាជាថា) បុរសប្រាថ្នា (ប្រយោជន៍) ដរាបណា រមែងគប់រក (នឹងគេ) ដរាបនោះ ជនទាំងឡាយ រមែងលះបង់ចោលគេ ក្នុងពេលដែលគេសាបសូន្យ ចាកសេចក្តីចម្រើន ដូចជាក្សត្រ (លះបង់ចោល) នូវមេដំរី ឈ្មោះ ឱដ្ឋព្យាធិ នោះ ។

[៣៦៧] បុគ្គលណា នឹកមិនឃើញនូវអំពើល្អ ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ និងប្រយោជន៍ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ (ដល់ខ្លួន) ក្នុងកាលមុន ប្រយោជន៍ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលនោះប្រាថ្នា រមែងសាបសូន្យ ។

[៣៦៨] បុគ្គលណានឹកឃើញនូវអំពើល្អ ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ និងប្រយោជន៍ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ (ដល់ខ្លួន) ក្នុងកាលមុន ប្រយោជន៍ទាំងឡាយណា ដែលបុគ្គលនោះប្រាថ្នាហើយ រមែងចម្រើន ។

[៣៦៩] តំ ហេ វទាមិ ភទ្ទំ វោ យាវន្តេត្ថ សមាគតា
សព្វេ កតញ្ញុនោ ហោថ ចិរំ សគ្គម្ហិ ឋស្សថាតិ ។

ទទ្ទរធម្មជាតកំ ចតុត្ថំ ។

សោមទត្តជាតកំ

[៣៧០] យោ មំ បុរេ បច្ចុឌេតិ អរញ្ញេ ទូរមាយតោ
សោ ន ទិស្សតិ មាតង្គោ សោមទត្តោ កុហឹ គតោ ។

[៣៧១] អយំ វា សោ មតោ សេតិ អល្លបិតំវ[១] វិច្ឆិតោ
ភូម្យា និបតិតោ សេតិ អមរា វត កុញ្ជរោ ។

[៣៧២] អនគារិយុបេតស្ស វិប្បមុត្តស្ស តេ សតោ
សមណស្ស ន តំ សាធុ យំ បេតមនុសោចសិ ។

---

១ ឱ. អល្លបីកំ វ ឆិជ្ជិតោ ។ ម. អល្លសិង្គំ វ វច្ឆិតោ ។

[៣៦៩] ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយ នឹងអ្នកទាំងឡាយ សូម សេចក្តីចម្រើន (កើតមាន) ដល់អ្នកទាំងឡាយ ដែលបានអញ្ជើញ មកចួបជុំ ក្នុងទីនេះ ទាំងអម្បាលម៉ាន អ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរជាអ្នកដឹង នូវឧបការៈ ដែលអ្នកដទៃបានធ្វើហើយ (ដល់ខ្លួន) អ្នកទាំងឡាយ នឹងបានបិតនៅ ក្នុងឋានសួគ៌ អស់កាលយូរ ។

ចប់ ទឡ្ហធម្មជាតក ទី ៩ ។

សោមទត្តជាតក

[៣៧០] (តាបសយំទួញរកដំរីថា) កាលពីមុន ដំរីណា មកអំពី ចម្ងាយ ទទួលអាត្មាអញក្នុងព្រៃ (ឥឡូវនេះ) ដំរីឈ្មោះ សោម-ទត្តនោះ ទៅក្នុងទីណា បានជាបាត់ មិនឃើញមក ។

[៣៧១] (តាបសនោះ ឃើញដំរីនោះដួលស្លាប់ ហើយពោលថា) ដំរី ដេកស្លាប់នេះ គឺដំរីនេះឯង ដំរីសោមទត្តដួលដេកលើផែនដី ដូចជា ត្រួយជ្រៃ ដែលបុគ្គលកាច់ហើយ ដំរី (នោះ) មិនទាន់ស្លាប់ទេហ្ន៎ ។

[៣៧២] (ខណៈនោះ សក្កទេវរាជ ពោលថា) លោកសោកស្តាយដំរី ណា ដែលស្លាប់បាត់ទៅហើយ ការសោកស្តាយដំរីនោះ មិនសម គួរដល់លោក ដែលចូលមកកាន់ផ្នួស ជាសមណៈ មានចិត្តរួច ស្រឡះសោះឡើយ ។

៩៩

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៧៣] សំវាសេន ហវេ សក្ក មនុស្សស្ស មិគស្ស វា

ហទយេ ជាយតី បេមំ ន តំ សក្កា អសោចិតុំ ។

[៣៧៤] មតំ មរិស្សំ រោទន្តិ យេ រុទន្តិ លបន្តិ ច

តស្មា ត្វំ ឥសិ មា រោទិ រោទិតំ មោឃមាហុ សន្តោ ។

[៣៧៥] កន្ទិតេន ហវេ ព្រហ្មេ មតោ បេតោ សមុដ្ឋហេ

សព្វេ សង្គម្ម រោទាម អញ្ញមញ្ញស្ស ញាតកេ ។

សត្តកនិបាត គន្ធារវគ្គ ទី ២

[៣៧៣] (តាបស ពោលថា) បពិត្រសក្កៈ សេចក្ដីស្រឡាញ់ រមែងកើតក្នុងហឫទ័យ របស់មនុស្សក្ដី ម្រឹគក្ដី ដោយសារធ្លាប់នៅជាមួយគ្នា អាត្មាមិនអាច មិនសោកស្ដាយដំរីនោះបានឡើយ ។

[៣៧៤] (សក្កទេវរាជ ពោលថា) សត្វទាំងឡាយណា យំទួញរៀបរាប់ សត្វទាំងឡាយនោះ តែងយំរកសត្វដែលស្លាប់បាត់ទៅហើយ ឬក៏ សត្វដែលបម្រុងនឹងស្លាប់ នៃឥសី ព្រោះហេតុនោះ លោកកុំយំឡើយ ពួកសប្បុរសពោលថា ការយំ ជាធម្មជាតឥតអំពើទេ ។

[៣៧៥] បពិត្រព្រហ្ម ប្រសិនបើបុគ្គលដែលស្លាប់ទៅកាន់បរលោកហើយ គប្បីរស់ឡើងវិញដោយការយំទួញ ពួកយើងទាំងអស់ក៏គួរប្រជុំគ្នាយំរកពួកញាតិ នៃគ្នានិងគ្នាដែរ ។

[៣៧៦] អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ ឃតសិត្តំវ បាវកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ សព្វំ និព្វាបយេ ទរំ ។
អព្ពូឡ្ហំ វត មេ សល្លំ យមាសិ ហទយស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បុត្តសោកំ អបានុទិ ។
សោហំ អព្ពូឡ្ហសល្លោស្មិ វីតសោកោ អនាវិលោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្វាន វាសវាតិ ។

សោមទត្តជាតកំ បញ្ចមំ ។

សុសីមជាតកំ

[៣៧៧] កាឡានិ កេសានិ បុរេ អហេសុំ
ជាតានិ សីសម្ហិ យថា បទេសេ
តានិជ្ជ សេតានិ សុសីម ទិស្វា
ធម្មំ ចរ ព្រហ្មចរិយស្ស កាលោ ។

[៣៧៦] (តាបសពោលថា) អ្នកបានស្រោចខ្ញុំ ដែលត្រូវភ្លើងគឺ សេចក្តីសោក កំពុងឆេះសព្វ ឲ្យត្រជាក់ត្រជុំ រំលត់នូវក្រវល់ក្រ-វាយទាំងអស់បាន ដូចជាបុគ្គលយកទឹកស្រោចលត់នូវភ្លើង ដែល កំពុងឆេះនូវផ្ទាំងខ្លាញ់ ។ អ្នកបានបន្ទោបង់សេចក្តីសោក ព្រោះ កូនរបស់ខ្ញុំ ដែលត្រូវសេចក្តីសោក កំពុងគ្របសង្កត់ ឈ្មោះថា បានដកចោលនូវសរ គឺសេចក្តីសោក ដែលអាស្រ័យនៅក្នុងហឫ-ទ័យនៃខ្ញុំបាន ។ បពិត្រវាសវៈ ខ្ញុំនោះឈ្មោះថា មានសរដកចោល ហើយ ប្រាសចាកសេចក្តីសោកហើយ ឥតមានចិត្តល្អក់ ខ្ញុំលែង សោកស្តាយ លែងយំ ព្រោះបានស្តាប់ (នូវពាក្យរបស់អ្នក) ។

ចប់ សោមទត្តជាតក ទី ៥ ។

សុសីមជាតក

[៣៧៧] (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសុសីមៈ កាលពីដើម សក់ទាំងឡាយខ្មៅ ដុះលើក្បាល ជាប្រទេសដ៏សមគួរ ថ្ងៃនេះ អ្នកឃើញសក់ទាំងនោះសហើយ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចុះ (ព្រោះកាល នេះ) ជាកាលគួរ ដល់ព្រហ្មចរិយធម៌ហើយ ។

[៣៧៨] មមេវ ទេវ បលិតំ ន តុយ្ហំ
មមេវ សីសំ មម ឧត្តមង្គំ
អត្ថំ ករិស្សន្តិ មុសា អភាណឹ[១]
ឯកាបរាធំ ខមថ រាជសេដ្ឋ ។

[៣៧៩] ទហរោ តុវំ ទស្សនីយោសិ រាជ
បឋមុគ្គតោ ហោសិ យថា កឡីរោ
រជ្ជញ្ច ការេហិ មមញ្ច បស្ស
មា កាលិកំ អនុធាវិ ជនិន្ទ ។

[៣៨០] បស្សាមិ វោហំ ទហរឹ កុមារឹ
សាមដ្ឋបស្សំ សុតនុំ សុមជ្ឈំ
កាលប្បវាឡាវ[២] បវេល្លមានា
បលោភយន្តីវ[៣] នរេសុ គច្ឆតិ ។

---

១ ម. អភាសឹ ។ ២ ឱ. កាលាបវាឡាវ ។ ម. កាលប្បវាឡាវ ។ ៣ ឱ. សាលោភយន្តីវ ។ ម. បាលោភយន្តីវ ។

[៣៧៨] (អគ្គមហេសី ពោលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សក់ស្កូវរបស់ខ្ញុំ មិនមែនរបស់ព្រះអង្គទេ ស្កូវក្បាលរបស់ខ្ញុំ ស្កូវត្បូងរបស់ខ្ញុំទេតើ បពិត្រព្រះរាជសេដ្ឋៈ ខ្ញុំនិយាយកុហកទេ ដោយបំណងថា អាត្មាអញនឹងធ្វើនូវសេចក្តីចម្រើន (ដល់ខ្លួន) សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស អភ័យទោសកំហុសម្តង (ដល់ខ្ញុំ) ។

[៣៧៩] បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គនៅក្មេង ឋិតនៅក្នុងបឋមវ័យនៅឡើយ មុខគួរឲ្យអ្នកផង ពិតពិលរមិលមើល ដូចជាទំពាំង (ខ្ចីមានសម្បុរដ៏ស្និទ្ធ) សូមទ្រង់សោយរាជ្យផង សូមទ្រង់ទតខ្ញុំព្រះអង្គផង បពិត្រព្រះជនិន្ទៈ សូមព្រះអង្គ កុំស្ទុះទៅតាមកាលិកៈឡើយ[១] ។

[៣៨០] (ពោធិសត្វ ពោលថា) យើងឃើញកុមារីក្រមុំ មានសម្បុរស្បែកដ៏ផូរផង់ ក្នុងខាងទាំងអស់ មានដងខ្លួនសមរម្យ ត្រង់ពាក់កណ្តាលខ្លួន សណ្ឋិតដោយល្អ (កុមារីនោះ) ធ្វើដំណើរញ៉ៀងញ៉ង ដូចជាវល្លិប្រេង មានស្ទឹកខ្ចី (ដែលទន់ល្វន់) ហើយប្រលោមពួកបុរស ។

១ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ឈ្មោះថា កាលិកៈ ព្រោះអាចឲ្យផលក្នុងអត្តភាពទី ២ ឬ ទី ៣ ។ អដ្ឋកថា ។

[៣៨១] តមេន បស្សាមិ បរេន ណារឹ
អសីតិកំ ណាវុតិកញ្ច ជច្ចា
ទណ្ឌំ គហេត្វាន បវេធមានំ
គោចាណាសីភគ្គសមំ ចរន្តិ[១] ។

[៣៨២] សោហំ តមេវានុវិចិន្តយន្តោ
ឯកោ សយាមិ សយនស្ស មជ្ឈេ
អហម្បិ ឯវំ ឥតិ បេក្ខមានោ
គេហេ ន រមេ ព្រហ្មចរិយស្ស កាលោ ។

[៣៨៣] រជ្ជុវាលម្ពនី ចេសា យា គេហេ វសតោ រតិ
ឯតម្បិ ឆេត្វាន វជន្តិ ធីរា
អនបេក្ខិនោ កាមសុខំ បហាយាតិ ។

សុសីមជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កោដសិម្ពលិជាតកំ

[៣៨៤] អហំ ទសសតព្យាមំ ឧរគមាទាយ អាគតោ
តញ្ច មញ្ច មហាកាយំ ធារយំ នប្បវេធសិ ។

---

១ ឱ. ម. គោបានសិ ភោគ្គសមំ ចរន្តិ ។

[៣៨១] លុះដល់សម័យខាងក្រោយមក យើងឃើញនារីនុ៎ះ កើតបាន ៨០ ឆ្នាំ ឬ ៩០ ឆ្នាំ អំពីកំណើត កាន់ឈើច្រត់ញ័រទទ្រើតត្រាច់ទៅកោងៗ ដូចជាបង្កង់ផ្ទះ ។

[៣៨២] យើងនោះត្រិះរិះឃើញ នូវសេចក្តីរីករាយនិងទោស របស់រូបនោះដេកម្នាក់ឯង ពាក់កណ្តាលនៃដំណេក ក៏ត្រិះរិះឃើញថា អាត្មាអញ មុខជាយ៉ាងនោះដែរ ដូច្នោះហើយក៏លែងរីករាយក្នុងផ្ទះ (កាលនេះ) ជាកាលគួរនៃព្រហ្មចរិយៈ ។

[៣៨៣] សេចក្តីត្រេកអរ (ក្នុងកាម) របស់បុគ្គលអ្នកនៅ ក្នុងផ្ទះនុ៎ះដូចជាខ្សែសម្រាប់តោង (របស់បុរសដែលមានជំងឺ) អ្នកប្រាជ្ញទាំង-ឡាយ កាត់ផ្តាច់នូវខ្សែនុ៎ះហើយ លែងនឹកនា លះបង់ចោលនូវកាមសុខ ទៅបួស ។

ចប់ សុសីមជាតក ទី ៦ ។

កោដសិម្ពលិជាតក

[៣៨៤] (ស្តេចគ្រុឌឃើញដើមរកានោះ កំពុងកក្រើកញាប់ញ័រ ក៏សួររកហេតុថា) យើងចាប់នាគមានប្រវែង ១ ពាន់ព្យាម យកមក (ក្នុងទីនេះ) អ្នកទ្រទ្រង់នូវនាគនោះផង នូវយើងផង សុទ្ធតែមានកាយដ៏ធំ មិនកម្រើក ។

១០៣

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៨៥] អជិមំ ឧទ្ធកាំ បក្ខី អប្បមំសតរំ មយា
ជារយំ ព្យថសិ ភីតោ កិមត្ថំ កោជសិម្ពលិ ។

[៣៨៦] មំសភក្ខោ តុវំ រាជ ផលភក្ខោ អយំ ទិជោ
អយំ និគ្រោធវីជានិ មិលក្ខុទុម្ពានិ ច
អស្សត្ថានិ ច ភក្ខេត្វា ខន្ធេ មេ ឱហទិស្សតិ ។

[៣៨៧] តេ រុក្ខា សំវិរូហន្តិ មម បស្សេ និវាតជា
តេ មំ បរិយោនទ្ធិស្សន្តិ អរុក្ខំ មំ ករិស្សរេ ។

[៣៨៨] សន្តិ អញ្ញេបិ រុក្ខាសេ មូលិនោ ខន្ធិនោ ទុមា
ឥមិនា សកុណជាតេន វីជមាហរិត្វា ហតា ។

[៣៨៩] អជ្ឈារូហា ហិ វឌ្ឍន្តិ ព្រហន្តំបិ វនប្បតឹ
តស្មា រាជ បវេធាមិ សម្បស្សំ នាគតំ ភយំ ។

សត្តកនិបាត គន្ធារវគ្គ ទី ២

[៣៨៥] ម្នាលកោដសិម្ពលិ លុះដល់អ្នកមកទ្របក្សីតូចនេះ ដែលមានសាច់តិចជាងយើងទេ ហេតុអ្វី ក៏ភ័យញ័ររន្ធត់ ។

[៣៨៦] (ទេវបុត្តពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គមានសាច់ជាអាហារ ឯបក្សីនេះមានផ្លែឈើជាអាហារ បក្សីនេះនឹងស៊ីនូវពូជជ្រៃ ពូជល្វៀប ពូជល្វាទាំងឡាយ ពូជពោធិ៍បាយទាំងឡាយ ហើយមកជុះដាក់លើដើមឈើ របស់យើង ។

[៣៨៧] ឈើទាំងឡាយនោះ ដុះក្នុងទីបាំងខ្យល់ ក្បែរខាងយើងលូតលាស់ល្អ ឈើទាំងឡាយនោះ មុខជានឹងរួបរឹតយើង ធ្វើយើងមិនឲ្យនៅជាដើមឈើ ។

[៣៨៨] មានឈើដទៃទៀត ដែលជាឈើបរិបូណ៌ដោយឫស បរិបូណ៌ដោយដើម ត្រូវសកុណជាតិនេះ ពាំយកពូជមកបំផ្លាញហើយដែរ ។

[៣៨៩] ដ្បិត (ឈើទាំងឡាយមានជ្រៃជាដើម) រមែងដុះសង្កត់ នូវឈើជាធំ ក្នុងព្រៃ សូម្បីធំ ចម្រើន បពិត្រព្រះរាជា ព្រោះហេតុនោះ យើងឃើញភ័យទៅអនាគត បានជាញាប់ញ័រ ។

[៣៩០] សង្កេយ្យ សង្កិតព្វានិ រក្ខេយ្យា នាគតំ ភយំ
អនាគតភយា ធីរោ ឧភោ លោកេ អវេក្ខតីតិ ។

កោដសិម្ពលិជាតកំ សត្តមំ ។

ធូមការិជាតកំ

[៣៩១] រាជា អបុច្ឆិ វិធុរំ ធម្មកាមោ យុធិដ្ឋិលោ
អបិ ព្រាហ្មណ ជានាសិ កោ ឯកោ ពហុ សោចតិ ។

[៣៩២] ព្រាហ្មណោ អជយូថេន ពហុតេជ្ជោ[១] វនេ វសំ
ធូមំ អកាសិ វាសេដ្ឋោ រត្តិន្ទិវមតន្ទិតោ ។

[៣៩៣] តស្ស តំ ធូមគន្ធេន សរភា មកសទ្ទិតា[២]
វស្សាវាសំ ឧបគច្ឆុំ ធូមការិស្ស សន្តិកេ ។

---

១ ឱ. ម. ពហុតេជោ ។ ២ ឱ. ម. មកសដ្ដិតា ។

[៣៩០] (សុបណ្ណរាជពុទ្ធពាក្យរុក្ខទេវតា ហើយពោលថា) អ្នកប្រាជ្ញ គប្បីរង្កៀស ចំពោះហេតុទាំងឡាយដែលគួររង្កៀស គប្បីរក្សា (ប្រយ័ត្ន) នូវភ័យ ជាអនាគត ទើបឈ្មោះថា រមិលមើលនូវលោកទាំងពីរ ព្រោះហេតុនៃភ័យ ជាអនាគត ។

ចប់ កោដសិម្ពលិជាតក ទី ៧ ។

ធូមការិជាតក

[៣៩១] (ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមយុធិដ្ឋិលៈព្រះអង្គពេញព្រះទ័យនឹងសុចរិតធម៌ បានត្រាស់សួរវិធូរបណ្ឌិតថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកដឹង ឬទេ អ្នកណាតែម្នាក់ឯងសោកស្តាយច្រើន ។

[៣៩២] (វិធូរបណ្ឌិតពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រាហ្មណ៍ជាវសិដ្ឋគោត្ត មានរំកាច់ឧសច្រើន នៅក្នុងព្រៃជាមួយនឹងហ្វូងពពែ ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ បានបង្ហុយផ្សែង (ដើម្បីការពារកុំឲ្យមូសខាំ) ។

[៣៩៣] ពួកម្រឹគឈ្មោះ សរភៈ[១] ត្រូវមូសខាំ ធុំក្លិនផ្សែងនោះ ក៏ចូលទៅនៅ ក្នុងសំណាក់នៃព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកធ្វើផ្សែងនោះ ក្នុងពេលដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ជោកជាំ ។

១-ឈ្មោះម្រិគមានក្រចក ៨ ចូនកាលអាចសម្លាប់សីហៈក៏បាន ។ អភិធានប្បទីបិកាសូចិ ។

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៣៩៤] សរភេសុ មនំ កត្វា អជា សោ នាវពុជ្ឈថ
អាគច្ឆន្តិ វជន្តិ វា តស្ស តា វិនសុំ អជា ។

[៣៩៥] សរភា សរទេ កាលេ បហីនមកសេ វនេ
បាវិសុំ គិរិទុគ្គានិ នទីនំ បភវានិ ច ។

[៣៩៦] សរភេ ច គតេ ទិស្វា អជា ច វិភវំ គតា
កិសោ ច វិវណ្ណោ អាសិ បណ្ឌុរោគី ច ព្រាហ្មណោ ។

[៣៩៧] ឯវំ យោ សន្និរង្កត្វា អាគន្តុំ កុរុតេ បិយំ
សោ ឯកោ ពហុ សោចតិ ធូមការីវ ព្រាហ្មណោតិ ។

ធូមការិជាតកំ អដ្ឋមំ ។

[៣៩៤] ព្រាហ្មណ៍នោះ ចំពាក់ចិត្តនឹងពួកសរភៈ លែងរវល់នឹកដល់ពួកពពែថា (ពពែប៉ុណ្ណោះ) មកកាន់ក្រោលហើយ ឬថា (ពពែប៉ុណ្ណោះ ចេញអំពីក្រោលទៅព្រៃ) ពួកពពែទាំងនោះ របស់គាត់ ក៏វិនាសអស់ទៅ ។

[៣៩៥] លុះដល់ក្នុងសរទកាល ពួកសរភម្រឹគ ក៏ចូលទៅកាន់ដើងភ្នំផង កាន់ដងស្ទឹងផង ក្នុងព្រៃដែលគ្មានមូស ។

[៣៩៦] ចំណែកខាងព្រាហ្មណ៍ ក៏កើតរោគលឿង ស្គម មានសម្បុរអាក្រក់ ព្រោះឃើញពួកសរភម្រឹគ ទៅបាត់ផង ឃើញពួកពពែវិនាសផង ។

[៣៩៧] បុគ្គលណា លះបង់អជ្ឈត្តិកជន (បុរាណ) របស់ខ្លួនចោលយ៉ាងនេះ ហើយបែរជាធ្វើសេចក្តីរាប់អាន ចំពោះអាគន្តុកជនវិញ បុគ្គលនោះ តែម្នាក់ឯង តែងសោកស្តាយច្រើន ដូចព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកធ្វើផ្សែង ។

ចប់ ធូមការិជាតក ទី ៨ ។

ជាគរជាតកំ

[៣៩៨] កោធ ជាគរតំ សុត្តោ　　កោធ សុត្តេសុ ជាគរោ
កោ ឯតំ ឱ វិជានាតិ　　កោ តំ បដិភណាតិ មេ ។

[៣៩៩] អហំ ជាគរតំ សុត្តោ　　អហំ សុត្តេសុ ជាគរោ
អហមេតំ វិជានាមិ　　អហំ បដិភណាមិ តេ ។

[៤០០] កថំ ជាគរតំ សុត្តោ　　កថំ សុត្តេសុ ជាគរោ
កថំ ឯតំ វិជានាសិ　　កថំ បដិភណាសិ មេ ។

[៤០១] យេ ធម្មំ នប្បជានន្តិ　　សញ្ញមោតិ ទមោតិ ច
តេសុ សុត្តប្បមានេសុ　　អហំ ជគ្គាមិ ទេវតេ ។

ជាគរជាតក

[៣៩៨] (រុក្ខទេវតាសួរប្រស្នាថា) កាលសត្វទាំងឡាយ កំពុងភ្ញាក់ អ្នកណាជាអ្នកដេកលក់ ក្នុងលោកនេះ កាលសត្វទាំងឡាយកំពុងដេកលក់ អ្នកណា ជាអ្នកភ្ញាក់ ក្នុងលោកនេះ អ្នកណាហ្ន៎ ដឹងច្បាស់នូវប្រស្នារបស់យើងនុ៎ះបាន អ្នកណាឆ្លើយតបប្រស្នាយើងនោះបាន ។

[៣៩៩] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) កាលសត្វទាំងឡាយ កំពុងភ្ញាក់ ខ្ញុំជាអ្នកដេកលក់ កាលសត្វទាំងឡាយ កំពុងដេកលក់ ខ្ញុំជាអ្នកភ្ញាក់ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ នូវប្រស្នារបស់អ្នកនុ៎ះ ខ្ញុំឆ្លើយតប (ប្រស្នានុ៎ះ) របស់អ្នកបាន ។

[៤០០] (រុក្ខទេវតានោះ សួរទៀតថា) កាលសត្វទាំងឡាយ កំពុងភ្ញាក់ អ្នកដេកលក់ តើដូចម្តេច កាលសត្វទាំងឡាយ កំពុងដេកលក់ អ្នកភ្ញាក់ តើដូចម្តេច អ្នកដឹងច្បាស់ នូវប្រស្នារបស់ខ្ញុំនុ៎ះ ដូចម្តេច អ្នកឆ្លើយតបខ្ញុំ ដូចម្តេច ។

[៤០១] (ពោធិសត្វ ពោលថា) សត្វទាំងឡាយណា មិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង មិនដឹងថា (នេះ) ជាសញ្ញមៈផង (នេះ) ជាទមៈផង កាលបើសត្វទាំងឡាយនោះ ដេកលក់ទាំងសេចក្តីប្រមាទហើយ ម្នាលទេវតា ខ្ញុំរមែងភ្ញាក់ ។

១០៧

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៤០២] យេសំ រាគោ ច ទោសោ ច អវិជ្ជា ច វិរាជិតា
តេសុ ជាគរមានេសុ អហំ សុត្តោស្មិ ទេវតេ ។
[៤០៣] ឃរំ ជាគរតំ សុត្តោ ឃរំ សុត្តេសុ ជាគរោ
ឃរមេតំ វិជានាមិ ឃរំ បដិភណាមិ តេ ។
[៤០៤] សាធុ ជាគរតំ សុត្តោ សាធុ សុត្តេសុ ជាគរោ
សាធុ មេតំ វិជានាសិ សាធុ បដិភណាសិ មេតិ ។

ជាគរជាតកំ នវមំ ។

កុម្មាសបិណ្ឌជាតកំ

[៤០៥] ន កិរត្ថិ អនោមទស្សីសុ
បារិចរិយា ពុទ្ធេសុ អប្បកា
សុក្ខាយ អលោណិកាយ ច
បស្ស ផលំ កុម្មាសបិណ្ឌិយា ។
ហត្ថី គវាស្សា ចិមេ ពហូ
ធនធញ្ញា បឋវី ច កេវលា
នារិយោ ចិមា អច្ឆរូបមា
បស្ស ផលំ កុម្មាសបិណ្ឌិយា ។

[៤០២] ពួកសត្វណា លះបង់នូវរាគៈ ទោសៈ និងអវិជ្ជាបាន កាលបើពួកសត្វនោះ កំពុងភ្ញាក់ ម្នាលទេវតា ខ្ញុំជាអ្នកដេកលក់ ។

[៤០៣] កាលបើពួកសត្វ កំពុងភ្ញាក់ ខ្ញុំជាអ្នកដេកលក់យ៉ាងនេះ កាលបើពួកសត្វ កំពុងដេកលក់ ខ្ញុំជាអ្នកភ្ញាក់យ៉ាងនេះ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវប្រស្នារបស់អ្នកនុ៎ះ យ៉ាងនេះ ខ្ញុំឆ្លើយតបអ្នកយ៉ាងនេះ ។

[៤០៤] (រុក្ខទេវតាមានចិត្តត្រេកអរ ពោលសរសើរថា) ត្រូវហើយ កាលបើពួកសត្វ កំពុងភ្ញាក់ អ្នកជាបុគ្គលដេកលក់ ត្រូវហើយ កាលបើពួកសត្វ កំពុងដេកលក់ អ្នកជាបុគ្គលភ្ញាក់ ត្រូវហើយ អ្នកដឹងច្បាស់នូវប្រស្នារបស់ខ្ញុំនុ៎ះ អ្នកឆ្លើយតបខ្ញុំ ត្រូវហើយ ។

ចប់ ជាគរជាតក ទី ៩ ។

កុម្មាសបិណ្ឌជាតក

[៤០៥] (ព្រះរាជាពោធិសត្វ បានពោលថា) បានឮថា ការបម្រើព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលលោកមានពោធិញ្ញាណ មិនថោកថយ មិនមែនមានផលានិសង្ស តិចតួចឡើយ អ្នកចូរមើលផលនៃដុំនំកុម្មាសៈ ដែលសោះកក្រោះ ឥតរសប្រៃ ។ ដំរី គោ និងសេះដ៏ច្រើនទាំងនេះផង ទ្រព្យ ស្រូវ និងផែនដីទាំងអស់ផង នាងនារីទាំងឡាយ ដែលប្រៀបដូចជាស្ត្រីអប្សរទាំងនេះផង សុទ្ធតែជារបស់ខ្ញុំ អ្នកចូរមើលនូវផល នៃដុំនំកុម្មាសៈ ។

[៤០៦] អភិក្ខណំ រាជកុញ្ជរ
គាថា ភាសសិ កោសលាធិប
បុច្ឆាមិ តំ រដ្ឋវឌ្ឍន
ពាឡ្ហំ បីតិមនោ បភាសសិ ។

[៤០៧] ឥមស្មឹយេវ នគរេ កុលេ អញ្ញតរេ អហុំ[១]
បរកម្មករោ អាសឹ ភតកោ សីលសំវុតោ ។
កម្មាយ និក្ខមន្តាហំ ចតុរោ សមណទ្ទសំ
អាចារសីលសម្បន្នេ សីតិភូតេ អនាសវេ ។
តេសុ ចិត្តំ បសាទេត្វា និសីទេត្វា បណ្ណសន្ថតេ
អទំ ពុទ្ធាន កុម្មាសំ បសន្នោ សេហិ ចាណិភិ ។
តស្ស កម្មស្ស កុសលស្ស ឥទំ មេ ឯទិសំ ផលំ
អនុភោមិ ឥទំ រជ្ជំ ផីតំ ធរណិមុត្តមំ ។

១ ម. អហុ ។

[៤០៦] (នាងទេវីបានពោលថា) បពិត្រព្រះរាជកុញ្ជរ មានព្រះអធ្យាស្រ័យជាកុសល ទ្រង់ញុំាងដែនឲ្យចម្រើន ព្រះអង្គត្រាស់គាថាទាំងឡាយរឿយៗ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមក្រាបបង្គំទូលសួរទ្រង់ ព្រះអង្គមានព្រះទ័យ ប្រកបដោយបីតិក្រៃពេក ហើយទ្រង់ត្រាស់ (គាថាទាំងនុ៎ះ) ។

[៤០៧] (ព្រះមហាសត្វ បានត្រាស់គាថាទាំងនេះថា) យើងបានកើតក្នុងត្រកូលមួយ ក្នុងក្រុងនេះដែរ ជាអ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើការងាររបស់បុគ្គលដទៃ ជាអ្នកសង្រួមក្នុងសីល យើងចេញទៅធ្វើការងារ បានចួបនឹងសមណៈ ៤ អង្គ លោកបរិបូណ៌ដោយអាចារៈ និងសីល មានសេចក្តីត្រជាក់ ទាំងឥតមានអាសវៈឡើយ ។ យើងបានញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះសមណៈទាំងនោះ បាននិមន្តលោកឲ្យគង់លើកម្រាលស្លឹកឈើ លុះយើងមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ បានប្រគេននំកុម្មាសៈដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ឯផលរបស់យើងប្រាកដ ដូច្នេះនេះ ជាផលរបស់កម្ម ជាកុសលនោះ យើងសោយរាជ្យដ៏ស្តុកស្តម្ភ ប្រសើរលើធរណីនេះ ។

[៤០៨] ឥទំ កុញ្ច ច[១] មា ច បមាទោ
ចក្កំ វត្តយ កោសលាធិប
មា រាជ អធម្មិកោ អហុ
ធម្មំ បាលយ កោសលាធិប ។

[៤០៩] សោហំ តទេវ[២] បុនប្បុនំ
វជ្ជំ អាចរិស្សាមិ សោភនេ
អរិយាចរិតំ សុកោសលេ
អរហន្តោ មេ មនាចារ បស្សិតុំ ។

[៤១០] ទេវី វិយ អច្ឆរូបមា
មជ្ឈេ នារិគណស្ស សោភសិ
កិំ កម្មមកាសិ ភទ្ទកំ
កេនាសិ វណ្ណវតី សុកោសលេ ។

---
១ ម. ចសទ្ទោ នត្ថិ ។ ២ ម. សោហន្តទេវ ។

[៤០៨] (នាងទេវីពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះអធ្យាស្រ័យ ជាកុសល សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះរាជទាន ហើយសឹមទ្រង់សោយ សូមព្រះអង្គកុំប្រមាទ (ក្នុងបុណ្យទាំងឡាយ) សូមព្រះអង្គញ៉ាំងចក្រធម៌[១] ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ បពិត្រព្រះរាជា មានព្រះអធ្យាស្រ័យ ជាកុសល ព្រះអង្គ កុំជាអ្នកមិនប្រកបដោយធម៌ សូមទ្រង់រក្សានូវអនុធម៌[២] ។

[៤០៩] (ព្រះមហាសត្វ ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលនាងមានឆោមល្អ យើងនោះនឹងដើរតាមតម្រាយ ដែលព្រះអរិយៈធ្លាប់ប្រព្រឹត្តរឿយៗ មកនោះឯង ម្នាលនាងដ៏ល្អជាធីតារបស់ព្រះបាទកោសល ការបានចួបប្រទះនូវព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់យើងពន់ពេក ។

[៤១០] (ព្រះរាជាទ្រង់សួរនាងទេវីថា) ម្នាលនាងសុកោសលធីតា នាងប្រៀបដូចជាស្ត្រីទេពអប្សរ ជាទេវធីតា (របស់សក្កទេវរាជ) ឆើតឆាយ ក្នុងកណ្តាលនៃពួកនាងនារី នាងបានធ្វើនូវកម្មដ៏ចម្រើនដូចម្តេច នាងមានសម្បុរល្អ ដោយហេតុអ្វី ។

---

១ ចក្រធម៌មាន ៤ យ៉ាងគឺ បដិរូបទេសវាសៈ១ សប្បុរិសូបសំសេវៈ១ អត្តសម្មាបណិធិ ១ បុព្វេកតបុញ្ញតា ១ ។ ២ រាជធម៌ទាំង ១០ ប្រការ មានទានជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

[៤១១] អម្ពដ្ឋកុលស្ស ខត្តិយ
ទាស្យាហំ បរបេសិយា អហុំ
សញ្ញតា ច ធម្មជីវិនី
សីលវតី ច អបាបទស្សនា ។
ឧទ្ធដភត្តំ អហំ តទា
ចរមានស្ស អទាសិ ភិក្ខុនោ
ចិត្តា សុមនា សយំ អហំ
តស្ស កម្មស្ស ផលំ មមេទិសន្តិ ។

កុម្មាសបិណ្ឌជាតកំ ទសមំ ។

បរន្តបជាតកំ

[៤១២] អាគមិស្សតិ មេ បាបំ អាគមិស្សតិ មេ ភយំ
តទា ហិ ចលិតា សាខា មនុស្សេន មិគេន វា ។
[៤១៣] ភីរុយា នូន មេ កាមោ អវិទូរេ វសន្តិយា
ករិស្សតិ កិសំ បណ្ឌុំ សាវ សាខា បរន្តបំ ។

[៤១១] (នាងទេវី ឆ្លើយថា) បពិត្រក្សត្រិយ៍ ខ្ញុំម្ចាស់ជាទាសីបម្រើអ្នកដទៃ របស់ត្រកូលអម្ពដ្ឋៈជាស្រ្តីសង្រួម ចិញ្ចឹមជីវិតដោយធម៌ មានសីលធម៌ មានការឃើញមិនអាក្រក់ ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាស្រ្តីមានចិត្តត្រេកអររីករាយខ្លួនឯង បានប្រគេនភត្តដែលគេដួស (ទុកបម្រុងខ្ញុំ) ដល់ភិក្ខុ (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ) ដែលត្រាច់ទៅ (ដើម្បីបិណ្ឌបាត) ផលប្រាកដដូច្នេះនេះ គឺជាផលនៃបុញ្ញកម្មនោះ ។

ចប់ កុម្មាសបិណ្ឌជាតក ទី ១០ ។

បរន្តបជាតក

[៤១២] (បរន្តបទាសៈ ពោលថា) អំពើលាមកនឹងមានមកដល់ខ្ញុំ ភ័យនឹងមានមកដល់ខ្ញុំ ដ្បិតក្នុងកាលនោះ មែកឈើកម្រើក ព្រោះមនុស្សឬម្រឹគ ។

[៤១៣] (បុរោហិត ពោលថា) កាមរបស់ខ្ញុំ (កើតចំពោះនាងព្រាហ្មណី) ជាស្រ្តីខ្លាចច្រើន ដែលនៅក្នុងទីមិនឆ្ងាយ វានឹងធ្វើ ខ្ញុំ ឲ្យជាបុគ្គលស្គមលឿង ដូចជាមែកឈើនោះ (ដែលធ្វើ) ទាសៈឈ្មោះបរន្តបៈ (ឲ្យជាបុគ្គលស្គមលឿង) ។

១១១

សត្តកនិបាតេ ទុតិយោ គន្ធារវគ្គោ

[៤១៤] សោចយិស្សតិ មំ កន្តា   គាមេ វសំ អនិន្ទិតា
ការិស្សតិ កិសំ បណ្ឌុំ   សាវ សាខា បរន្តបំ ។

[៤១៥] តយា មំ ហសិតាបង្គី   មិហិតានិ[១] ភណិតានិ ច
កិសំ បណ្ឌុំ ការិស្សតិ   សាវ សាខា បរន្តបំ ។

[៤១៦] អគមា នូន សោ សទ្ទោ   អសំសិ នូន សោ តវ
អក្ខាតំ នូន តំ តេន   យោ តំ សាខមកម្បយិ ។

[៤១៧] ឥទំ ខោ តំ សមាគម្ម   មម ពាលស្ស ចិន្តិតំ
តថា ហិ ចលិតា សាខា   មនុស្សេន មិគេន វា ។

[៤១៨] តថេវ ត្វំ អវេទេសិ   អវញ្ចិ បិតរំ មម
ហន្ត្វា សាខាហិ ឆាទេន្តោ   អាគមិស្សតិ តេ ភយន្តិ ។

បរន្តបជាតកំ ឯកាទសមំ ។

គន្ធារវគ្គោ ទុតិយោ ។

---

១ ម. អសិតាបង្គី សិតានិ ។

[៤១៤] (ថ្ងៃក្រោយ បុរោហិតនោះ ពោលថា) ភរិយាជាទីពេញចិត្ត កាលនៅក្នុងស្រុក ឥតមានអ្នកផង តិះដៀលបាន នឹងធ្វើខ្ញុំឲ្យរីងស្ងួត នឹងធ្វើខ្ញុំឲ្យស្គមលឿង ដូចជាមែកឈើនោះ (ដែលធ្វើ) ទាសៈឈ្មោះបរន្តបៈ (ឲ្យជាបុគ្គលស្គមលឿង) ។

[៤១៥] (ថ្ងៃក្រោយទៀត បុរោហិត ពោលថា) នៃភ្នែក ការញញឹមញញែម ឬសម្តី (ដ៏ពីរោះ) ដែលនាង (ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ) នឹងធ្វើខ្ញុំឲ្យជាបុគ្គលស្គមលឿង ដូចជាមែកឈើនោះ (ដែលធ្វើ) ទាសៈឈ្មោះបរន្តបៈ (ឲ្យជាបុគ្គលស្គមលឿង) ។

[៤១៦] (បរន្តបទាសៈ ពោលថា) សំឡេង (នៃមែកឈើ) នោះ ប្រព្រឹត្តទៅហើយនោះ ដូចជាប្រាប់អ្នកហើយ សត្វណាញ៉ាំងមែកឈើនោះឲ្យកម្រើក សត្វនោះប្រាប់ហេតុនោះហើយ ។

[៤១៧] គំនិតណាដែលខ្ញុំជាបុគ្គលល្ងង់ គិតថា ក្នុងកាលនោះ មែកឈើកម្រើក ព្រោះមនុស្ស ឬម្រឹគ គំនិតនេះឯង មកដល់ខ្ញុំហើយ ។

[៤១៨] (លំដាប់នោះ រាជកុមារ ពោលថា) អ្នកបានដឹងពិតដូច្នោះមែន ព្រោះអ្នកបានសម្លាប់នូវបិតារបស់ខ្ញុំ បិទបាំងដោយមែកឈើទាំងឡាយ លាក់លៀមដោយគិតថា (ភ័យនឹងមានមកដល់អ្នក) ។

ចប់ បរន្តបជាតក ទី ១១ ។

ចប់ គន្ធារវគ្គ ទី ២ ។

តស្សុទ្ទានំ

វរតាម មហាកបិ ភគ្គវ ច
ឧឡ្ហជម្ម សកុញ្ញរ កោសវរោ
ឧរគោ វិធូរោ បុន ជាតរតំ
អថ កោសលាធិប បរន្តប ច ។

តត្រ វគ្គុទ្ទានំ ភវតិ

អថា សត្តនិបាតម្ហិ វគ្គំ មេ ភណាតោ សុណា
កុក្កុ ច បុន គន្ធារោ ទ្វេ ច វុត្តា មហេសិនា ។

សត្តកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

១១២

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ឧទ្ទាននៃជាតកនោះ គឺ

និយាយអំពីការលះស្រុកដ៏ប្រសើរ ១ ស្វាធំ ១ ភគ្គវៈស្នូនផ្ទាំង ១ ស្តេចព្រះនាម ទឡ្ហធម្មៈ ១ ដំរី ១ សក់ដ៏ប្រសើរ ១ នាគ ១ វិធុរបណ្ឌិត ១ កាលជនភ្ញាក់រលឹក ១ ព្រះរាជាមានអធ្យាស្រ័យ ជាកុសល ១ បរន្តបទាសៈ ១ ។

ក្នុងសត្តកនិបាតនោះ មានឧទ្ទាននៃវគ្គ (ដូច្នេះ) កាលខ្ញុំសូមពោលនូវវគ្គ ក្នុងសត្តកនិបាត ចូរអ្នកស្តាប់ វគ្គពីរ គឺកុក្កុវគ្គ ១ គន្ធារវគ្គ ១ ដែលព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។

ចប់ សត្តកនិបាត ។

អដ្ឋកនិបាតជាតកំ

កច្ចានិវគ្គោ

កច្ចានិជាតកំ

[៤១៩] ឱទាតវត្ថា សុចិ អល្លកេសា
កច្ចានិ កឹ កុម្ភិមធិស្សយិត្វា
បិដ្ឋា តិលា ធោវសិ តណ្ឌុលានិ
តិលោទនោ ហេហិតិ កិស្ស ហេតុ ។

[៤២០] ន ខោ អយំ ព្រាហ្មណ ភោជនត្ថំ
តិលោទនោ ហេហិតិ សាធុបក្កោ
ធម្មោ មតោ តស្ស បហុតមជ្ជ
អហំ ករិស្សាមិ សុសានមជ្ឈេ ។

[៤២១] អនុវិច្ច កច្ចានិ ករោហិ កិច្ចំ
ធម្មោ មតោ កោ នុ តវេតសំសិ(២)
សហស្សនេត្តោ អតុលានុភាវោ
ន មិយ្យតី ធម្មវរោ កទាចិ ។

---

១ ឱ ម. ភោជនត្ថា ។ ២ ម. តវេវំសំសិ ។

អដ្ឋកនិបាតជាតក

កច្ចានិវគ្គ

កច្ចានិជាតក

[៤១៩] (ព្រះឥន្ទ្រពោធិសត្វ បានពោលថា) ម្នាលនាងកច្ចានី ថ្វីក៏បានជានាងស្លៀកដណ្តប់សំពត់សស្អាត មានសក់ទទឹក ហើយដាំឆ្នាំង លាងម្សៅល្ងនិងអង្ករ បាយលាយដោយល្ង កើតមានឡើង តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។

[៤២០] (នាងកច្ចានី បានពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បាយលាយដោយល្ង ដែលខ្ញុំចម្អិនដោយប្រពៃនេះ មិនមែនបម្រុងនឹងបរិភោគខ្លួនឯងទេ (ព្រោះថា) ធម៌ស្លាប់បាត់ទៅហើយ ថ្ងៃនេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើការបូជាចំពោះធម៌នោះ ក្នុងកណ្តាលព្រៃស្មសាន ។

[៤២១] (ព្រះឥន្ទ្រពោលថា) ម្នាលនាងកច្ចានី នាងចូរពិចារណាសិនហើយសឹមធ្វើនូវកិច្ច ដែលត្រូវធ្វើចុះ អ្នកណាប្រាប់នាងថា ធម៌ស្លាប់ទៅហើយ ព្រះសហស្សនេត្ត គឺព្រះឥន្ទ្រមានអានុភាពរកអ្វីថ្លែងថ្លឹងពុំបាន ជាបុគ្គលមានធម៌ដ៏ប្រសើរ មិនដែលស្លាប់ ក្នុងកាលណាម្តងឡើយ ។

[៤២២] ឧឡ្ហប្បមាណំ មម ឯត្ថ ព្រហ្មេ
ជម្មោ មតោ ឧត្តិ មមេត្ថ កង្ខា
យេ យេវ ជាតិ ចាចា ភវន្តិ
តេ តេវ ជាតិ សុខិតា ភវន្តិ ។
សុណិសា ហិ មយ្ហំ វញ្ឈា អហោសិ
សា មំ វធិត្វាន វិជាយិ បុត្តំ
សាជាតិ សព្វស្ស កុសលស្ស ឥស្សរា ។
អហំ វសាមិ អបវិទ្ធា(១) ឯកិកា ។
[៤២៣] ជីវាមិ វោហំ ន មតោហមស្មិ
តវេវ អត្ថាយ ឥធាគតោស្មិ
យា តំ វធិត្វាន វិជាយិ បុត្តំ
សហាវ បុត្តេន ករោមិ ភស្មំ ។
[៤២៤] ឯវញ្ច តេ រុច្ចតិ ទេវរាជ
មមេវ អត្ថាយ ឥធាគតោសិ
អហញ្ច បុត្តោ សុណិសា ច នត្តា
សម្មោទមានា ឃរមាវសេម ។

១ ឱ. ម. អហំ បនម្ហិ អបវិទ្ធា ។

[៤២២] (នាងកច្ចានី ពោលថា) ម្នាលព្រហ្ម ការណ៍ប្រមាណដ៏មាំរបស់ខ្ញុំក្នុងហេតុនេះ ធម៌ស្លាប់បាត់ទៅហើយ ខ្ញុំមិនមានសង្ស័យក្នុងហេតុនេះទេ ឥឡូវនេះ ពួកជនណាៗ ដែលជាបុគ្គលលាមក ពួកជននោះៗ បែរជាបានសុខ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ ដ្បិតកូនប្រសាស្រីខ្ញុំ ជាស្រីអារ វាបណ្ដេញខ្ញុំ ហើយសម្រាលកូនប្រុស ឥឡូវនេះ វាបានជាធំលើត្រកូលទាំងអស់ ខ្ញុំជាស្ត្រីមិនមានទីពឹង នៅតែម្នាក់ឯង ។

[៤២៣] (ព្រះឥន្ទ ពោលថា) យើងនៅរស់ យើងមិនទាន់ស្លាប់នៅឡើយទេ យើងមកក្នុងទីនេះ ក៏ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់នាងឯង កូនប្រសាស្រីណា ដែលបានបណ្ដេញនាង ហើយបានកូនប្រុស យើងនឹងធ្វើកូនប្រសានោះ ឲ្យខ្ទេចជាផេះ ព្រមទាំងកូនប្រុស មិនខាន ។

[៤២៤] (នាងកច្ចានី ពោលថា) បពិត្រទេវរាជ លោកគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ លោកអញ្ជើញមក ក្នុងទីនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ខ្ញុំ តែសូមឲ្យខ្ញុំ និងកូនប្រុស កូនប្រសាស្រី ចៅ ជាបុគ្គលមានសេចក្ដីរីករាយរកគ្នា ហើយនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះវិញ ។

[៤២៥] ឯវញ្ច តេ វុច្ចតិ កាតិយានិ
ហតាបិ សន្តា ន ជហាសិ ធម្មំ
តុវញ្ច បុត្តោ សុណិសា ច នត្តា
សម្មោទមានា ឃរមាវសេម ។

[៤២៦] សា កាតិយានី សុណិសាយ សទ្ធឹ
សម្មោទមានា ឃរមាវសិត្ថ
បុត្តោ ច នត្តា ច ឧបដ្ឋហឹសុ
ទេវានមិន្ទេន អធិគ្គហីតាតិ ។

កច្ចានិជាតកំ បឋមំ ។

អដ្ឋសទ្ទជាតកំ

[៤២៧] ឥទំ បុរេ និន្នមាហុ ពហុមច្ឆំ មហោទកំ
អាវាសោ ពករាជស្ស បេត្តិកំ ភវនំ មម
ត្យជ្ជ ភិង្កេន[១] យាបេម ឱកំ ន វិជ្ជហាមសេ ។

១ ឱ. ភេកេន ។

[៤២៥] (ព្រះឥន្ទ ពោលថា) ម្នាលនាងកច្ចានី បើនាងគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ នាងសូម្បីកូនប្រសាស្រី បៀតបៀនហើយ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវធម៌ឡើយ (ហេតុនេះ) សូមឲ្យនាងនិងកូនប្រុស កូនប្រសាស្រី ចៅ ចូរជាបុគ្គលមានសេចក្ដីរីករាយរកគ្នា ហើយនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះចុះ ។

[៤២៦] (ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាងកច្ចានី មានសេចក្ដីរីករាយរកគ្នា ជាមួយនឹងកូនប្រសាស្រី ហើយនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ទាំងកូនប្រុសនិងចៅ ត្រូវព្រះឥន្ទជាធំជាងពួកទេវតា ជួយអនុគ្រោះហើយ ក៏បាននាំគ្នាបម្រើមាតានោះវិញ ។

ចប់ កច្ចានិជាតក ទី ១ ។

អដ្ឋសទ្ទជាតក

[៤២៧] (តាបសពោធិសត្វ ទូលព្រះរាជា អំពីពាក្យកុកថា) ស្រះបោក្ខរណីនេះ ពីដើមជាទីទំនាប មានត្រីច្រើន មានទឹកច្រើន ជាទីលំនៅរបស់ស្ដេចកុក ជាកេរដំណែលខាងបិតា ជាទីលំនៅរបស់យើង ថ្ងៃនេះ ពួកយើងនោះ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសត្វកង្កែប នៅតែមិនលះបង់ទីលំនៅ ចោលឡើយ ។

[៤២៨] កោ ទុតិយំ អសីលិស្ស   ពន្ធុរស្សក្ខិ ភេច្ឆតិ

កោ មេ បុត្តេ កុលាវកំ   មញ្ច សោត្ថឹ ករិស្សតិ ។

[៤២៩] សព្វា បរិក្ខតា ផេគ្គុ   យាវ តស្សា គតី អហុ

ខីណភក្ខោ មហារាជ   សារេ ន រមតី ឃុណោ ។

[៤៣០] សា នូនាហំ ឥតោ គន្ត្វា   រញ្ញោ មុត្តា និវេសនា

អត្តានំ រមយិស្សាមិ   ទុមសាខានិកេតិនី ។

[៤៣១] សោ នូនាហំ ឥតោ គន្ត្វា   រញ្ញោ មុត្តោ និវេសនា

អគ្គោទកានិ បិវិស្សាមិ   យូថស្ស បុរតោ វជំ ។

[៤៣២] តំ មំ កាមេហិ សម្មត្តំ   រត្តំ កាមេសុ មុច្ឆិតំ

អានយី ភរតោ[១] លុទ្ទោ   ពាហិកោ ភទ្ទមត្ថុ តេ ។

---

១ ម. វនតោ ។

[៤២៨] (ទូលអំពីពាក្យក្អែកថា) អ្នកណាហ្ន៎ បំបែកក្អែកជាគម្រប់ពីររបស់ទ្រមក់ដំរី ឈ្មោះពន្ទុរៈ ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល អ្នកណាហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវកូនទាំងឡាយ និងសម្បុករបស់យើង ព្រមទាំងយើង ឲ្យមានសួស្តី ។

[៤២៩] (ទូលអំពីពាក្យដង្កូវដួងថា) ការប្រព្រឹត្តទៅនៃឈើស្រាយនោះ មាននៅត្រឹមណា ឈើស្រាយទាំងអស់ អស់រលីងហើយ បពិត្រមហារាជ ដង្កូវដួងអស់អាហារហើយ លែងត្រេកអរក្នុងឈើខ្ទឹម ។

[៤៣០] (ទូលអំពីពាក្យមេតាវៅថា) លុះអាត្មាអញនោះ បានទៅផុតអំពីព្រះរាជនិវេសន៍នេះហើយ នឹងតាំងទីលំនៅ លើមែកឈើ ធ្វើខ្លួនឲ្យរីករាយ ។

[៤៣១] (ទូលអំពីពាក្យម្រឹគថា) លុះអាត្មាអញនោះ បានទៅផុតអំពីព្រះរាជនិវេសន៍នេះហើយ នឹងដើរមុខហ្វូង ហើយផឹកនូវទឹកទាំងឡាយ ដ៏ប្រសើរ ។

[៤៣២] (ទូលអំពីពាក្យស្វាថា) ព្រានព្រៃឈ្មោះ ភរតៈ អ្នកនៅក្នុងដែនពាហិកៈ បាននាំយើងដែលកំពុងស្រវឹង ដោយកាមទាំងឡាយ ត្រេកត្រអាលជ្រប់នៅ ក្នុងកាមទាំងឡាយនោះមក សូមសេចក្តីចម្រើន ចូរមានដល់អ្នក ។

[៤៣៣] អង្គារជាតា ហរិណា   តុង្គេ ឧបរិ បព្វតេ
សា មំ សណ្ហេន មុទុនា   មា ចាជំ ខណិយស្មនិ ។

[៤៣៤] អសំសយំ ជាតិខយន្តទស្សី
ន គព្ភសេយ្យំ បុនរាវជិស្សំ
អយមន្តិមា បច្ឆិមគព្ភសេយ្យា
ខីណោ មេ សំសារោ បុនព្ភវាយាតិ ។

អដ្ឋសទ្ទជាតកំ ទុតិយំ ។

សុលសាជាតកំ

[៤៣៥] ឥទំ សុវណ្ណកាយូរំ   មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ
សព្វំ ហរស្សុ ភទ្ទន្តេ   មញ្ច ទាសីតិ សាវយ ។

[៤៣៦] ឱរោបយស្សុ កល្យាណី   មា ពហុំ បរិទេវសិ
ន ចាហំ[១] អភិជានាមិ   អានន្ទា[២] ជនមាកតំ ។

១ ម. នេវាហំ ។ ២ ឱ. អហន្ត្វា ។ ម. បហន្ត្វា ។

[៤៣៣] (ទូលអំពីពាក្យកិន្នរថា) ខាងលើបព៌តមានថ្មស្រួចៗ មានផងឹតចុះអ័ព្ទ ប្រពន្ធរបស់យើងនោះ បាននិយាយនឹងយើងដោយពាក្យដ៏ទន់ពីរោះថា អ្នកប្រយ័ត្ន កុំឲ្យចំពប់ជើងលើថ្ម ។

[៤៣៤] (ទូលអំពីឧទានព្រះបច្ចេកពុទ្ធថា) អាត្មាអញ ជាអ្នកឃើញនូវទីបំផុត គឺព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃជាតិ ដោយមិនមានសង្ស័យ នឹងមិនវិលត្រឡប់មកដេកនៅ ក្នុងគភ៌ទៀត ការដេកនៅក្នុងគភ៌នេះ ជាទីក្រោយបំផុត ត្រឹមនេះហើយ ការវង្កាត់ទៅក្នុងភពថ្មីទៀត របស់អាត្មាអញ អស់ហើយ ។

ចប់ អដ្ឋសទ្ទជាតក ទី ២ ។

សុលសាជាតក

[៤៣៥] (នាងសុលសា ពោលទៅនឹងស្វាមីថា) គ្រឿងប្រដាប់ជាវិការៈនៃមាសនេះនិងកែវមុក្តា កែវពិទូរ្យទាំងឡាយជាច្រើន បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកចូរនាំយកនូវភណ្ឌៈទាំងអស់ចុះ មួយទៀត ចូរហៅរកខ្ញុំថាជាទាសីចុះ ។

[៤៣៦] (ចោរឈ្មោះសត្តុកៈជាស្វាមី ពោលនឹងភរិយាថា) នាងចូរដោះគ្រឿងប្រដាប់ ជាលម្អចេញទៅ កុំយំរៀបរាប់ច្រើន ដ្បិតអញទើបនឹងមក មិនដែលស្គាល់ទ្រព្យ ដែលនាងនាំមកឡើយ ។

[៤៣៧] យតោ សរាមិ អត្តានំ យតោ បត្តាស្មិ វិញ្ញុតំ
នេវាហំ អភិជានាមិ អញ្ញំ បិយតរំ តយា ។

[៤៣៨] ឯហិ តំ ឧបគូហិស្សំ ករិស្សំ ច បទក្ខិណំ
ន ហិជានិ បុន អត្ថិ មម តុយ្ហញ្ច សង្គមោ ។

[៤៣៩] ន ហិ សព្វេសុ ឋានេសុ បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ
ឥត្ថីបិ បណ្ឌិតា ហោតិ តត្ថ តត្ថ វិចក្ខណា ។

[៤៤០] ន ហិ សព្វេសុ ឋានេសុ បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ
ឥត្ថីបិ បណ្ឌិតា ហោតិ លហុមត្ថំ វិចិន្តិកា ។

[៤៤១] លហុញ្ច វត ខិប្បញ្ច និកដ្ឋេ សមចេតយិ
មិគំ បុណ្ណាយតនេវ សុលសា សត្តុកំ វធិ ។

[៤៤២] យោធ ឧប្បតិតំ អត្ថំ ន ខិប្បមនុពុជ្ឈតិ
សោ ហញ្ញតេ មន្ទមតី ចោរោវ គិរិគព្ភរេ ។

[៤៣៧] (នាងសុលសា ពោលថា) តាំងពីកាលដែលខ្ញុំរលឹកឃើញខ្លួនដរាបមក តាំងពីខ្ញុំបានដល់នូវភាព ជាអ្នកដឹងក្តីដរាបមក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់បុរសដទៃ ដែលជាទីស្រឡាញ់លើសលុបជាងអ្នកទេ ។

[៤៣៨] អ្នកចូរអញ្ជើញមក ខ្ញុំនឹងកៀកឱបនូវអ្នក ហើយនឹងធ្វើប្រទក្សិណ ដ្បិតតាំងពីថ្ងៃនេះ ខ្ញុំនឹងអ្នកលែងបានចួបគ្នាទៀតហើយ ។

[៤៣៩] (ទេវតាលើភ្នំ ពោលថា) មិនមែនតែបុរសទេ ដែលជាបណ្ឌិតក្នុងហេតុទាំងពួង សូម្បីស្ត្រីក៏ជាបណ្ឌិត ឃើញច្បាស់ក្នុងហេតុនោះៗ បានដែរ ។

[៤៤០] មិនមែនតែបុរសទេ ដែលជាបណ្ឌិត ក្នុងហេតុទាំងពួង សូម្បីតែស្ត្រីក៏ជាបណ្ឌិត គង់គិតឃើញសេចក្តីរហ័សបានដែរ ។

[៤៤១] នាងសុលសា បានគិតឃើញឆាប់រហ័ស ក្នុងកាលដែលមានហេតុយ៉ាងកៀកជិត បានសម្លាប់ចោរសត្តុកៈ ដូចជាគេសម្លាប់ម្រឹគនឹងធ្នូ ដែលមានគ្រឿងផ្សំគ្រប់គ្រាន់ ។

[៤៤២] បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ មិនដឹងឆាប់នូវហេតុដែលកើតឡើង បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាតិចនោះ រមែងត្រូវគេសម្លាប់ ដូចជាចោរដែលនាងសុលសា ប្រានទម្លាក់ ក្នុងជ្រោះភ្នំ ។

១១៩

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

[៤៤៣] យោធ ឧប្បតិតំ អត្ថំ ខិប្បមេវ និពោធតិ
មុច្ចតេ សត្តុសម្ពាធា សុលសា សត្តុកាមិវាតិ ។

សុលសាជាតកំ តតិយំ ។

សុមង្គលជាតកំ

[៤៤៤] កុសម្ហិ កុទ្ធោតិ អបេក្ខិយាន
ន តាវ ទណ្ឌំ បនយេយ្យ ឥស្សរោ
អដ្ឋានសោ អប្បដិរូបមត្តនោ
បរស្ស ទុក្ខានិ កុសំ ឧទីរយេ ។
[៤៤៥] យតោ ច ជានេយ្យ បសាទមត្តនោ
អត្ថំ និយុញ្ជេយ្យ បរស្ស ទុក្កដំ
តទាយមត្ថោតិ សយំ អវេក្ខិយ
អថស្ស ទណ្ឌំ សទិសំ និវេសយេ ។
[៤៤៦] ន ចាបិ ឈាបេតិ បរំ ន អត្តនំ
អមុច្ឆិតោ យោ នយតេ នយានយំ
យោ ទណ្ឌធារោ ភវតីធ ឥស្សរោ
ស វណ្ណគុត្តោ សិរិយា ន ធំសតិ ។

[៤៤៣] បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ដឹងឆាប់នូវហេតុដែលកើតឡើង បុគ្គលនោះ រមែងរួចចាកការបៀតបៀន របស់សត្រូវ ដូចជានាង សុលសា រួចអំពីកណ្ដាប់ដៃ នៃចោរសត្តុកៈ ។

ចប់ សុលសាជាតក ទី ៣ ។

សុមង្គលជាតក

[៤៤៤] បុគ្គលជាធំ បើបានដឹងថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធខ្លាំងដូច្នេះ ហើយ មិនគប្បីដាក់អាជ្ញាតែម្ដង ដ្បិតបុគ្គលអ្នកក្រោធ គប្បី (ធ្វើ) ទោស ដែលមិនសមគួរ ដល់ខ្លួនជា (ស្ដេច) ហើយពោល បង្អាប់នូវកម្មជាទុក្ខដ៏ខ្លាំង ដល់បុគ្គលដទៃ ដោយឥតហេតុ ។

[៤៤៥] កាលណា បើបុគ្គលគប្បីដឹង នូវសេចក្ដីជ្រះថ្លារបស់ខ្លួន ទើប គួរពិចារណានូវសេចក្ដី ដែលជាអំពើអាក្រក់របស់ជនដទៃ មួយ ទៀត គួរពិចារណាឲ្យឃើញច្បាស់ខ្លួនឯងថា នេះជាសេចក្ដី ហើយ សឹមដាក់អាជ្ញាដ៏សមគួរដល់បុគ្គលដទៃនោះ ក្នុងកាលនោះចុះ ។

[៤៤៦] បុគ្គលណាមិនជ្រប់ ដោយកិលេស (អគតិ) ពិចារណានូវហេតុ ដែលជាទំនងនិងមិនទំនង បុគ្គលនោះ រមែងមិនញុំាងខ្លួននិងមិន ញុំាងបុគ្គលដទៃ ឲ្យក្ដៅក្រហាយទេ បុគ្គលជាធំណា ក្នុងលោក នេះ ជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវអាជ្ញា បុគ្គលនោះ រមែងមានគេគ្រប់គ្រង ដោយការសរសើរគុណ មិនសាបសូន្យ ចាកសិរីឡើយ ។

១២០

[៤៤៧] យេ ខត្តិយាសេ អនិសម្មការិនោ
បនេន្តិ ទណ្ឌំ សហសា បមុច្ឆិតា
អវណ្ណសំយុត្តា ជហន្តិ ជីវិតំ
ឥតោ វិមុត្តាបិច យន្តិ ទុគ្គតឹ ។

[៤៤៨] ធម្មេ ច យេ អរិយប្បវេទិតេ រតា
អនុត្តរា តេ វចសា មនសា កម្មុនា ច
តេ ខន្តិសោរច្ចសមាធិសណ្ឋិតា
វជន្តិ លោកំ ឧភយំ តថាវិធា ។

[៤៤៩] រាជាហមស្មិ នរបមុខានមិស្សរោ
សចេបិ កុជ្ឈាមិ ឋបេមិ អត្តនំ
និសេធយន្តោ ជនតំ តថាវិធំ
បនេមិ ទណ្ឌំ អនុកម្ប យោនិសោ ។

[៤៥០] សិរី ច លក្ខី ច តវេវ ខត្តិយ
ជនាធិប មា វិជហិ កុទាចនំ
អក្កោធនោ និច្ចបសន្នចិត្តោ
អនីឃោ តុវំ វស្សសតានិ ចាលយ ។

[៤៤៧] ពួកក្សត្រណា ជាបុគ្គលមិនទាន់ពិចារណាសិន ហើយធ្វើ ជាអ្នកជ្រប់នៅដោយកិលេស ប្រញាប់ដាក់អាជ្ញាដល់អ្នកដទៃ ដោយរួសរាន់ ពួកក្សត្រនោះ រមែងជាអ្នកប្រកប ដោយពាក្យតិះដៀល លះបង់ជីវិតចេញផុត អំពីលោកនេះទៅ រមែងទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

[៤៤៨] បុគ្គលពួកណា ត្រេកអរក្នុងធម៌ ដែលព្រះអរិយៈសម្តែងហើយ បុគ្គលពួកនោះ ជាអ្នកប្រសើរដោយកាយកម្ម សោរច្ចៈនិងសមាធិ រមែងទៅកាន់លោកទាំងពីរ គឺមនុស្សលោកនិងទេវលោក ។

[៤៤៩] ខ្លួនយើង ជាស្តេចធំ លើពួកជនប្រុសស្រី បើយើងខឹង យើងទប់ខ្លួន យើងហាមឃាត់នូវប្រជុំជនបែបនោះ ហើយដាក់អាជ្ញាដោយឧបាយប្រាជ្ញា ព្រោះអនុគ្រោះ ។

[៤៥០] (ឧយ្យានបាល ទូលថា) បពិត្រក្សត្រិយ៍ ជាធំជាងជន សិរីគឺបរិវារសម្បត្តិនិងប្រាជ្ញា កុំលះបង់ព្រះអង្គ ក្នុងកាលណា ៗ ឡើយ សូមព្រះអង្គជាបុគ្គលមិនក្រោធ មានចិត្តជ្រះថ្លាជានិច្ច ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ ហើយថែរក្សាផែនដី ឲ្យអស់រយឆ្នាំ ។

[៤៩១] កុណោហិ ឯតេហិ ឧបេហិ ខត្តិយ
បិតមវិយវុត្តិ សុវចោ អកោធនោ
សុខី អនុប្បីឡ បសាស មេទនឹ
ឥតោ វិមុត្តោបិ វជាហិ សុគ្គតឹ ។

[៤៩២] ឯវំ សុនីតេន សុភាសិតេន
ធម្មេន ញាយេន ឧបាយសោ នយំ
និព្វាបយេ សង្ខុភិតំ មហាជនំ
មហាវ មេឃោ សលិលេន មេទនិន្តិ ។

សុមង្គលជាតកំ ចតុត្ថំ ។

គង្គមាលជាតកំ

[៤៩៣] អង្គារជាតា បឋវី កុក្កុលានុគតា មហី
អថ គាយសិ វត្តានិ ន តំ តបតិ អាតបោ ។
ឧទ្ធំ តបតិ អាទិច្ចោ អធោ តបតិ វាលុកា
អថ គាយសិ វត្តានិ ន តំ តបតិ អាតបោ ។

[៤៩១] បពិត្រក្សត្រិយ៍ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រកបដោយគុណទាំងឡាយនុ៎ះ សូមឲ្យព្រះអង្គឋិតនៅមាំ ក្នុងការប្រព្រឹត្តដ៏ប្រសើរ ជាបុគ្គលប្រដៅង៉ាយ មិនមានសេចក្ដីក្រោធ ជាបុគ្គលបានសេចក្ដីសុខ កុំបៀតបៀនសត្វ ហើយរក្សាផែនដី លុះព្រះអង្គចេញផុតអំពីលោកនេះទៅ សូមឲ្យស្ដេចយាងទៅកាន់សុគតិ ។

[៤៩២] ស្ដេចទ្រង់ធម៌ រមែងប្រើឧបាយណែនាំពួកជន ដោយពាក្យជាសុភាសិត ជាគ្រឿងណែនាំដ៏ល្អ តាមហេតុដ៏ប្រកបដោយធម៌ ហើយញុំាងមហាជន ដែលរដើបរដោ ឲ្យត្រជាក់ស្រួល ដូចជាមហាមេឃ ដែលញុំាងផែនដី ឲ្យត្រជាក់ដោយទឹក ។

ចប់ សុមង្គលជាតក ទី ៤ ។

គង្គមាលជាតក

[៤៩៣] (ស្ដេចទ្រង់ត្រាស់សួរភតិកបុរសថា) ប្រថពី ជាផែនដីក្ដៅ ដូចរងើកភ្លើង ប្រកបដោយដីខ្សាច់ (ក្ដៅ) ដូចផេះ (ដែលភ្លើងឆេះ) អ្នកច្រៀងនូវទំនុកទាំងឡាយ កម្ដៅថ្ងៃ មិនដុតកម្ដៅអ្នកទេឬ ។ ព្រះអាទិត្យក្ដៅខាងលើ ដីខ្សាច់ក្ដៅខាងក្រោម អ្នកច្រៀងនូវទំនុកទាំងឡាយ កម្ដៅថ្ងៃ មិនដុតកម្ដៅអ្នកទេឬ ។

[៤៩៤] ន មំ តបតិ អាតបោ អាតប្បា តបយន្តិ មំ
អត្ថា ហិ វិវិធា រាជ តេ តបន្តិ ន អាតបោ ។

[៤៩៥] អទ្ទសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បា កាម ជាយសិ
ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហេហិសិ ។

[៤៩៦] អប្បាបិ កាមា ន អលំ ពហូហិបិ ន តប្បតិ
អហោ ពាលាន លបនា[១] បដិវិជ្ឈេថ ជគ្គតោ ។

[៤៩៧] អប្បស្ស កម្មស្ស ផលំ មមេទំ
ឧទយោ អជ្ឈគមា មហត្តបត្តំ
សុលទ្ធលាភោ វត មាណវស្ស
យោ បព្វជិ កាមរាគំ បហាយ ។

[៤៩៨] តបសា បជហន្តិ បាបកម្មំ
តបសា ន្ហាបិតកុម្ភការភាវំ[២]
តបសា អភិភុយ្យ តង្គមាល
ជាមេជាលបសិជ្ជ ព្រហ្មទត្តំ ។

---

១ ឱ. អហហា ពាលលបនា ។ ម. អសាតា ពាលលបនា ។ ២ កុម្ភការភាវន្តិ ។ អដ្ឋកថាយំ ។

[៤៥៤] (ភតិកបុរស ក្រាបទូលថា) កម្ដៅថ្ងៃ មិនដុតកម្ដៅខ្ញុំព្រះអង្គបានទេ កម្ដៅគឺកាមទាំងឡាយ ទើបញ៉ាំងខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យក្ដៅបាន បពិត្រព្រះរាជា ប្រយោជន៍ទាំងឡាយ មានប្រការផ្សេងៗ ប្រយោជន៍ទាំងនោះ តែងដុតកម្ដៅ ឯកម្ដៅថ្ងៃ មិនដុតកម្ដៅទេ ។

[៤៥៥] ម្នាលកាម យើងបានឃើញឫសគល់ របស់អ្នកហើយ ម្នាលកាម អ្នកកើតអំពីសេចក្ដីត្រិះរិះ យើងលែងត្រិះរិះអ្នកទៀតហើយ ម្នាលកាម កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកនឹងមិនកើតមាន (តទៅទៀតទេ)។

[៤៥៦] កាមទាំងឡាយ សូម្បីតិច ក៏នៅតែមិនល្មម សូម្បីច្រើន ក៏នៅតែមិនស្កប់ស្កល់ ឱ មុខគួរសង្វេគ នឹងការចរចារបស់ពួកជនពាល បុគ្គលលុះតែប្រឹងប្រកបព្យាយាម ទើបត្រាស់ដឹងបាន ។

[៤៥៧] (ព្រះរាជាឧទយៈត្រាស់ថា) នេះជាផលកម្ម មានប្រមាណតិច របស់យើង ឧទយៈ បានសម្រេចនូវភាពជាធំ ឱហ្ន៎ មាណពណា បានលះនូវតម្រេក ក្នុងកាមហើយបួស មាណពនោះ ឈ្មោះថា បានល្អហើយ ។

[៤៥៨] (ព្រះវររាជមាតា ត្រាស់សួរថា) ពួកសត្វតែងលះបង់នូវបាបកម្ម (របស់ខ្លួន) ដោយតបៈ លះបង់ នូវភាវៈនៃខ្លួនជាខ្មាន់ព្រះកេសនិងស្នូនផ្ទាំង ដោយតបៈ នៃគង្គមាល ក្នុងថ្ងៃនេះអ្នកហ៊ានរំលោភ ហៅព្រហ្មទត្ត (កូនអញ) ដោយចំឈ្មោះ ព្រោះអាងមានតបៈឬ ។

[៤៥៩] សន្ធិច្ឆិកាមេវ អម្ហ បស្សថ

ខន្តិសោរច្ចស្ស យោ វិធាកោ

សោ សព្វជនស្ស វន្ទិតោ អហុ

តំ វន្ទាម សភជិកា សមច្ចា ។

[៤៦០] មា កិញ្ចិ អវចុត្ថ គង្គមាលំ

មុនិនំ មោនបថេសុ សិក្ខមានំ

ឯសោ ហិ អតរិ អណ្ណវំ

យំ តរិត្វា វិចរន្តិ វីតសោកាតិ ។

គង្គមាលជាតកំ បញ្ចមំ ។

ចេតិយរាជជាតកំ

[៤៦១] ធម្មោ ហវេ ហតោ ហន្តិ នាហតោ ហន្តិ កិញ្ចិនំ

តស្មា ហិ ធម្មំ ន ហានេ មា តំ ធម្មោ ហតោ ហនិ ។

[៤៥៩] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះមាតា សូមទ្រង់ទតនូវផលនៃខន្តិ និងសោរច្ចៈ ដែលអាចឃើញជាក់ច្បាស់ ដោយខ្លួនឯង (ក្នុងបច្ចុប្បន្ន) ព្រះគង្គមាលបច្ចេកពុទ្ធនោះ ជាបុគ្គលដែលជនទាំងអស់ត្រូវថ្វាយបង្គំ យើងព្រមទាំងស្ដេចនិងអាមាត្យ នាំគ្នាថ្វាយបង្គំនូវព្រះបច្ចេកពុទ្ធនោះ ។

[៤៦០] អ្នកទាំងឡាយ កុំនិយាយពាក្យតិចតួច នឹងព្រះបច្ចេកពុទ្ធឈ្មោះគង្គមាល ដែលជាអ្នកសិក្សាក្នុងគន្លងនៃប្រាជ្ញា របស់ពួកអ្នកប្រាជ្ញឡើយ ព្រោះថា ព្រះបច្ចេកពុទ្ធនេះ បានឆ្លងនូវអន្លង់គឺវដ្តសង្សារ ដែលពួកបុគ្គលអ្នកប្រាសចាកសោក តែងឆ្លងហើយត្រាច់ទៅ ។

ចប់ គង្គមាលជាតក ទី ៥ ។

ចេតិយរាជជាតក

[៤៦១] (តាបសនិយាយថា) ធម៌ដែលបុគ្គលសម្លាប់ហើយ[១] រមែងសម្លាប់វិញដោយពិត ធម៌ដែលបុគ្គលមិនបានសម្លាប់ រមែងមិនសម្លាប់វិញតិចតួចឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអង្គមិនត្រូវសម្លាប់ធម៌ ព្រះអង្គកុំឲ្យធម៌ដែលព្រះអង្គសម្លាប់ហើយ ត្រឡប់សម្លាប់ព្រះអង្គវិញបានឡើយ ។

---

១ ក្នុងទីនេះ សំដៅយកជេដ្ឋាបចាយនធម៌ ។ អដ្ឋកថា ។

[៤៦២] អលិកំ ភាសមានស្ស អបក្កមន្តិ ទេវតា
បូតិកញ្ច មុខំ វាតិ សកដ្ឋានា ច ធំសតិ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភូមិយំ តិដ្ឋ ចេតិយ ។

[៤៦៣]អកាលេ វស្សតី តស្ស កាលេ តស្ស ន វស្សតិ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភូមឹ បវិស ចេតិយ ។

[៤៦២] កាលបើស្តេច ពោលពាក្យកុហក ពួកទេវតា រមែងគេច ចេញ (លែងរក្សា) ស្តេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នា ហើយ ព្យាករប្រស្នានោះ ដោយប្រការដទៃវិញ ព្រះឱស្ឋស្តេចនោះ រមែង មានក្លិនស្អុយ ផ្សាយចេញទៅ ទាំងស្តេចនោះទៀត រមែងឃ្លាត ចាកកន្លែងរបស់ខ្លួន បពិត្រព្រះរាជា បើប្រសិនជា ព្រះអង្គទ្រង់ ពោលពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះ បាទចេតិយៈ បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះ អង្គឋិតនៅលើផែនដី ។

[៤៦៣] ស្តេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នាហើយ ក៏ព្យាករប្រស្នានោះ ដោយប្រការដទៃវិញ ភ្លៀងរមែងធ្លាក់ចុះ ក្នុងកាលមិនគួរ (ក្នុងដែន) របស់ស្តេចនោះ ភ្លៀងរមែងមិនធ្លាក់ចុះ ក្នុងកាលគួរ (ក្នុងដែនរបស់ស្តេចនោះ) បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គទ្រង់ពោល នូវពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះបាទ ចេតិយៈ បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះអង្គ ចូលទៅកាន់ផែនដី (ត្រឹមព្រះជាណុ) ។

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

[៤៦៤] ជិវ្ហា តស្ស ទ្វិធា ហោតិ ឧរគស្សេវ ទិសម្បតិ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភិយ្យោ បវិស ចេតិយ ។

[៤៦៥] ជិវ្ហា តស្ស ន ភវតិ មច្ឆស្សេវ ទិសម្បតិ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភិយ្យោ បវិស ចេតិយ ។

[៤៦៦] ថិយោវ តស្ស ជាយន្តិ ន បុមា ជាយរេ កុលេ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភិយ្យោ បវិស ចេតិយ ។

អដ្ឋកនិបាត កច្ចានិវគ្គ ទី ៣

[៤៦៤] បពិត្រព្រះអង្គជាធំក្នុងទិស ស្តេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នាហើយ ក៏ព្យាករប្រស្នានោះ ដោយប្រការដទៃវិញ អណ្តាតរបស់ស្តេចនោះ រមែងបែកជាពីរ ដូចជាអណ្តាតនៃពស់ បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះបាទចេតិយៈ បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះអង្គចូលទៅកាន់ផែនដីក្រែលែង (ជាង់នេះ គឺត្រឹមចង្កេះ) ។

[៤៦៥] បពិត្រព្រះអង្គជាធំក្នុងទិស ស្តេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នាហើយ ក៏ព្យាករប្រស្នានោះ ដោយប្រការដទៃវិញ ស្តេចនោះមិនមានអណ្តាត ដូចត្រី បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះបាទចេតិយៈ បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះអង្គ ចូលទៅកាន់ផែនដីក្រែលែង (ជាង់នេះ គឺ ត្រឹមផ្ចិត) ។

[៤៦៦] ស្តេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នាហើយ ក៏ព្យាករប្រស្នានោះ ដោយប្រការដទៃវិញ ក្នុងត្រកូលស្តេចនោះកើតតែកូនស្រី កូនប្រុសមិនកើតទេ បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះបាទចេតិយៈ បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះអង្គ ចូលទៅកាន់ផែនដីក្រែលែង (ជាង់នេះ គឺត្រឹមដោះ) ។

[៤៦៧] បុត្តា តស្ស ន ភវន្តិ បក្កមន្តិ ទិសោទិសំ
យោ ជានំ បុច្ឆិតោ បញ្ហំ អញ្ញថា នំ វិយាករេ
សចេ ហិ សច្ចំ ភណសិ ហោហិ រាជ យថា បុរេ
មុសា ចេ ភាសសេ រាជ ភិយ្យោ បវិស ចេតិយ ។
[៤៦៨] ស រាជា ឥមិណា[១] សត្តោ អន្តលិក្ខចរោ បុរេ
ចាវេក្ខិ បថវី បេច្ចោ ហីនត្តោ អត្តបរិយាយំ[២]
តស្មា ហិ ឆន្ទាគមនំ នប្បសំសន្តិ បណ្ឌិតា
អទុដ្ឋចិត្តោ ភាសេយ្យ គិរំ សច្ចូបសញ្ហិតន្តិ ។

ចេតិយរាជជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ឥន្ទ្រិយជាតកំ

[៤៦៩] យោ ឥន្ទ្រិយានំ កាមេន វសំ នារទ គច្ឆតិ
សោ បរិច្ចជ្ជុភោ លោកេ ជីវន្តោបិ វិសុស្សតិ ។

---

១ ឱ. ឥសិនា ។ ២ ឱ. បត្វបរិយាយំ ។ ម. បត្តបរិយាយំ ។

[៤៦៧] ស្ដេចណាជ្រាប កាលគេសួរប្រស្នាហើយ ក៏ព្យាករប្រស្នានោះដោយប្រការដទៃវិញ កូនប្រុសរបស់ស្ដេចនោះ រមែងមិនមានឡើយ បើជាមាន រមែងគេចចេញទៅកាន់ទិសតូចទិសធំបាត់អស់ បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គទ្រង់ពោលពាក្យពិត សូមឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ឋិតនៅដូចដើម បពិត្រព្រះបាទចេតិយៈ បើព្រះអង្គ ទ្រង់ពោលពាក្យកុហក សូមឲ្យព្រះអង្គ ចូលទៅកាន់ផែនដីក្រៃលែង (ជាងនេះទៅទៀត គឺលិចផុត) ។

[៤៦៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្ដេចនោះ កាលពីដើមត្រាច់ទៅ ក្នុងអាកាសបាន (ដល់មកខាងក្រោយ) ត្រូវឥសីផ្ដាសាហើយ ក៏ប្រែជាមានសភាពសាបសូន្យ ដល់វេនរបស់ខ្លួន ចូលទៅកាន់ផែនដី ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទើបមិនសរសើរ នូវការលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្ដីប្រាថ្នា បុគ្គលគួរជាអ្នកមានចិត្ត មិនប្រទូស្ដហើយពោលនូវវាចា ដ៏ប្រកបដោយសច្ចៈ ។

ចប់ ចេតិយរាជជាតក ទី ៦ ។

ឥន្ទ្រិយជាតក

[៤៦៩] (គ្រូឈ្មោះសរភង្គ ពោលថា) ម្នាលនារទៈ បុគ្គលណាលុះអំណាចនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ព្រោះកាម បុគ្គលនោះលះបង់នូវលោកទាំងពីរ (ហើយកើតក្នុងនរក) សូម្បីរស់នៅ រមែងរីងស្ងួត ។

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

[៤៧០] សុខស្សានន្តរំ ទុក្ខំ ទុក្ខស្សានន្តរំ សុខំ
សោបិ បត្តោ សុខទុក្ខំ បាជិកង្ខ៍ វរំ សុខំ ។

[៤៧១] កិច្ចកាលេ កិច្ចសហោ យោ កិច្ចំ នាតិវត្តតិ
ស កិច្ចន្តំ សុខំ ដីវេ យោគំ សមជិគច្ឆតិ ។

[៤៧២] ន ហេវ កាមានំ កាមា នានត្ថា នត្ថការណា
ន កតញ្ច និរង្កត្វា ធម្មា ចវិតុមរហសិ ។

[៤៧៣] ទក្ខំ គហបតំ សាធុ សំវិភជ្ជញ្ច ភោជនំ
អហាសោ អត្ថលាភេសុ អត្ថព្យាបត្តិ អព្យថោ ។

[៤៧៤] ឯត្តាវតេតំ បណ្ឌិច្ចំ អសិតោ ទេវិលោ ព្រវិ
ន យិតោ កិញ្ចិ បាបិយោ ឥន្ទ្រិយានំ វសំ វជេ ។

អដ្ឋកនិបាត កច្ចានិវគ្គ ទី ៣

[៤៧០] ទុក្ខជាលំដាប់នៃសុខ សុខជាលំដាប់នៃទុក្ខ សូម្បីអ្នកដល់នូវទុក្ខ ព្រោះសាបសូន្យចាកឈានសុខ ក៏ដោយ អ្នកចូរប្រាថ្នានូវសុខដ៏ប្រសើរវិញចុះ ។

[៤៧១] បុគ្គលណា ជាអ្នកអត់ទ្រាំនូវសេចក្តីលំបាក ក្នុងវេលាមានលំបាក មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសេចក្តីលំបាក បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រាជ្ញ រមែងបាននូវសេចក្តីសុខ ជាទីបំផុត នៃសេចក្តីលំបាកដែលកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម ។

[៤៧២] ខ្លួនអ្នក មិនគួរឲ្យឃ្លាតចាកធម៌ ព្រោះការប្រាថ្នាកាម ព្រោះការវិនាស ព្រោះហេតុនៃប្រយោជន៍ ទាំងព្រោះលះបង់ឈានដែលខ្លួនធ្វើបានហើយទេ ។

[៤៧៣] (កាលទេវិលតាបស ពោលថា) សេចក្តីឈ្លាសវៃ ១ ការបែងចែកភោជន ១ មិនរីករាយក្នុងការបាននូវប្រយោជន៍ ១ មិនលំបាកចិត្តក្នុងការវិនាសចាកប្រយោជន៍ ១ (នេះ) ជាការប្រពៃរបស់គ្រហស្ថ ។

[៤៧៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) អសិតទេវិលតាបស បានពោលនូវភាពនៃបុគ្គលជាបណ្ឌិតនុ៎ះ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះថា មិនមានបុគ្គលណាមួយ ដែលលាមកជាងបុគ្គល ជាអ្នកលុះអំណាចនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនេះឡើយ ។

[៤៧៥] អមិត្តានំវ ហត្ថត្តំ សិវិ បប្បោតិ មា មិវ
កម្មំ វិជ្ជញ្ច ទក្ខេយ្យំ វិវាហំ សីលមទ្ទវំ
ឯតេ ច យសេ ហាបេត្វា និព្វត្តោ សេហិ កម្មេហិ
[៤៧៦] សោហំ សហស្សជីនោវ អពន្ធុ អបរាយនោ
អរិយធម្មា អបក្កន្តោ យថា បេតោ តថេវហំ ។
[៤៧៧] សុខកាមេ ទុក្ខាបេត្វា អាបន្នោស្មិ បទំ ឥមំ
សោ សុខំ នាធិគច្ឆាមិ ឋិតោ ភាណុាម(១) ហិមិវាតិ ។

ឥន្ទ្រិយជាតកំ សត្តមំ ។

អាទិត្តជាតកំ

[៤៧៨] អាទិត្តស្មឹ អគារស្មឹ យំ នីហរតិ ភាជនំ
តំ តស្ស ហោតិ អត្ថាយ នោ ច យំ តត្ថ ឌយ្ហតិ ។

---

១ ឱ. ម. ភាណុមតាមិវាតិ ។

[៤៧៥] (មនុស្សប្រេត និយាយថា) បពិត្រព្រះបាទសិវិ បុគ្គលប្រាកដស្មើនឹងខ្ញុំ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស (ដោយអំពើរបស់ខ្លួន) ដូចបុគ្គលដល់នូវសេចក្តីវិនាស ក្នុងកណ្តាប់ដៃ នៃសត្រូវ ខ្លួនខ្ញុំព្រោះតែញ៉ាំងយសទាំងនុ៎ះ គឺ កសិកម្ម វិជ្ជា ភាពជាអ្នកឈ្លាសវៃ វិវាហមង្គល សីល និងភាពនៃចិត្តទន់ ឲ្យសាបសូន្យ ទើបមកកើត (ជាមនុស្សប្រេត) ដោយអំពើជារបស់ខ្លួន ។

[៤៧៦] ខ្លួនខ្ញុំនោះ ជាបុគ្គលមិនមានផៅពង្ស មិនមានទីពំនាក់តទៅ ដូចគេសាបសូន្យ ចាកទ្រព្យរាប់ពាន់ ខ្លួនខ្ញុំ ជាអ្នកប្រាសចាកអរិយធម៌ ដូចប្រេត ។

[៤៧៧] ខ្លួនខ្ញុំ ញ៉ាំងពួកសត្វ ដែលជាអ្នកប្រាថ្នានូវសុខ ឲ្យដល់នូវទុក្ខ ទើបដល់នូវគន្លងនៃទុក្ខនេះ ខ្លួនខ្ញុំនោះ មិនបាននូវសេចក្តីសុខឡើយ ឋិតនៅ (ទាំងក្តៅក្រហាយ) ដូចគេពោយ ដោយរងើកភ្លើង ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយជាតក ទី ៧ ។

អាទិត្តជាតក

[៤៧៨] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធជាសង្ឃត្ថេរ សម្តែងថា) កាលបើផ្ទះត្រូវភ្លើងឆេះហើយ បុគ្គលនាំចេញនូវភាជន៍ណាទាន់ ភាជន៍នោះ រមែងបានជាប្រយោជន៍ នៃបុគ្គលនោះ ភាជន៍ណា ដែលភ្លើងឆេះក្នុងផ្ទះនោះ ភាជន៍នោះ មិនបានជាប្រយោជន៍ នៃបុគ្គលនោះឡើយ ។

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

[៤៧៩] ឯវមាទិបិតោ លោកោ ជរាយ មរណេន ច
និហរេថេវ ទានេន ទិន្នំ ហោតិ សុនីភតំ ។

[៤៨០] យោ ធម្មលទ្ធស្ស ទទាតិ ទានំ
ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតស្ស ជន្តុ
អតិក្កម្ម សោ វេតរណឹ យមស្ស
ទិព្វានិ ឋានានិ ឧបេតិ មច្ចោ ។

[៤៨១] ទានញ្ច យុទ្ធញ្ច សមានមាហុ
អប្បាបិ សន្តា ពហុកេ ជិនន្តិ
អប្បម្បិ ចេ សទ្ទហានោ ទទាតិ
តេនេវ សោ ហោតិ សុខី បរត្ថ ។

[៤៨២] វិចេយ្យ ទានំ សុគតប្បសត្ថំ
យេ ទក្ខិណេយ្យា ឥធ ជីវលោកេ
ឯតេសុ ទិន្នានិ មហប្ផលានិ
ពីជានិ វុត្តានិ យថា សុខេត្តេ ។

[៤៧៩] សត្វលោក កាលបើត្រូវជរា និងមរណៈឆេះ យ៉ាងនេះហើយ បុគ្គលគួរតែនាំចេញនូវទ្រព្យ ដោយការឲ្យទាន (ព្រោះ) ទ្រព្យដែលបុគ្គលបានឲ្យហើយ ឈ្មោះថា នាំចេញហើយ ដោយប្រពៃ ។

[៤៨០] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដ៏សេសសម្តែងថា) សត្វណា បានឲ្យទានដល់បុគ្គលអ្នកបានធម៌ បានត្រាស់ដឹងធម៌ ដោយសេចក្តីព្យាយាម គឺការប្រឹងប្រែង សត្វនោះ រមែងប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវេតរណី របស់យមៈ (នរក) បាន ហើយចូលទៅកាន់ទីទាំងឡាយជាទិព្វ ។

[៤៨១] អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលថា ទាននិងចម្បាំង ជារបស់ស្មើគ្នា ពួកជនសូម្បីតិចគ្នា តែជាអ្នកស៊ូលះបង់ជីវិត រមែងឈ្នះជនច្រើននាក់បាន បុគ្គលណា កាលបើជឿហើយឲ្យទាន សូម្បីបន្តិចបន្តួច បុគ្គលនោះ រមែងបាននូវសេចក្តីសុខ ក្នុងលោកខាងមុខ ដោយទេយ្យវត្ថុមានប្រមាណតិចនោះ ។

[៤៨២] ការពិចារណាសិនហើយទើបឲ្យ ព្រះសុគតទ្រង់សរសើរហើយ ពួកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលណា មាននៅក្នុងជីវលោកនេះ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ ដល់ពួកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលនុ៎ះ មានផលច្រើន ដូចជាពូជ ដែលគេសាបព្រោះ ក្នុងស្រែដ៏ល្អ ។

[៤៨៣] យោ ធាណាភូតានិ អហោឋយំ ចរំ
បរូបវាទា ន ករោតិ ធាបំ
ភិរុំ បសំសន្តិ ន តត្ថ សូរំ
ភយា ហិ សន្តោ ន ករោន្តិ ធាបំ ។

[៤៨៤] ហីនេន ព្រហ្មចរិយេន ខត្តិយេ ឧបបជ្ជតិ
មជ្ឈិមេន ច ទេវត្តំ ឧត្តមេន វិសុជ្ឈតិ ។

[៤៨៥] អទ្ធា ហិ ទានំ ពហុធា បសត្ថំ
ទានា ច ខោ ធម្មបទំវ សេយ្យោ
បុព្វេវ ហិ បុព្វតរេវ សន្តោ
និព្វានមេវជ្ឈគមុំ សបញ្ញាតិ ។

អាទិត្តជាតកំ អដ្ឋមំ ។

អដ្ឋានជាតកំ

[៤៨៦] គង្គា កុមុទិនី សន្តា សង្ខវណ្ណា ច កោកិលា
ជម្ពុ តាលផលំ ទជ្ជា អថ នូន តទា សិយា ។

[៤៨៣] បុគ្គលណា មិនបៀតបៀនទូវពួកសត្វ មិនធ្វើនូវបាប ព្រោះ (ខ្លាច) ការតិះដៀល អំពីអ្នកដទៃ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ តែង សរសើរនូវបុគ្គលអ្នកខ្លាចបាប មិនសរសើរនូវបុគ្គលអ្នកក្លៀវក្លា ក្នុងការធ្វើបាបនោះឡើយ ដ្បិតសប្បុរសទាំងឡាយ តែងមិនធ្វើ បាប ព្រោះខ្លាច (ពាក្យជំណោះជំនៀលនោះ) ។

[៤៨៤] បុគ្គលចូលទៅកើត ក្នុងពួកក្សត្រិយ៍ ដោយព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏ ថោកទាប បុគ្គលចូលទៅកាន់ភាពជាទេវតា ដោយព្រហ្មចរិយធម៌ យ៉ាងកណ្តាល បុគ្គលបរិសុទ្ធ ដោយព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏ឧត្តម ។

[៤៨៥] ការឲ្យទាន ពិតជាអ្នកប្រាជ្ញសរសើរ ដោយចំណែកច្រើន ក៏មែនហើយ តែថា ចំណែកធម៌ប៉ុណ្ណោះ ប្រសើរជាងទាន ព្រោះ ពួកសប្បុរសអ្នកមានប្រាជ្ញា ក្នុងកាលមុន និងកាលមុនទៅទៀត បានត្រាស់ដឹង នូវនិព្វានធម៌ ។

ចប់ អាទិត្តជាតក ទី ៨ ។

អដ្ឋានជាតក

[៤៨៦] (មហាធនតាបស និយាយថា) ក្នុងកាលណា ទន្លេគង្គា បែរជា មានផ្កាកុមុទ ទាំងមានទឹកនឹង សត្វតាវៅ បែរជាមានសម្បុរដូច ស័ង្ខ ដើមព្រីង បែរជាបញ្ចេញផ្លែត្នោត កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

[៤៨៧] យទា កច្ឆបលោមានំ បាវារោ តិវិធោ សិយា
ហេមន្តិកំ បាបុរណំ អថ នូន តទា សិយា ។
[៤៨៨] យទា មកសទាឍានំ(១) អដ្ដាលោ សុកតោ សិយា
ទឡ្ហោ ច អវិកម្បិ ច អថ នូន តទា សិយា ។
[៤៨៩] យទា សសវិសាណានំ និស្សេណិ សុកតា សិយា
សគ្គស្សារោហនត្ថាយ អថ នូន តទា សិយា ។
[៤៩០] យទា និស្សេណិមារុយ្ហ ចន្ទំ ខាទេយ្យុ មូសិកា
រាហុញ្ច បរិពាហេយ្យុំ(២) អថ នូន តទា សិយា ។
[៤៩១] យទា សុរាឃដំ បិត្វា មក្ខិកា គណចារិនី
អង្គារេ វាសំ កប្បេយ្យុំ អថ នូន តទា សិយា ។

១ ឱ. មកសទាឋានំ ។ ២ ឱ. ម. បរិបាតេយ្យុំ ។

[៤៨៧] ក្នុងកាលណា សំពត់បាវារៈ ៣ យ៉ាង គឺសំពត់ដែលធ្វើដោយផ្កាស្រកាអណ្តើក ១ សំពត់ដែលធ្វើដោយប៉ុយ ១ សំពត់ដែលធ្វើដោយលាយគ្នាទាំងពីរមុខ ១ ប្រែជាសំពត់សម្រាប់ដណ្តប់ ក្នុងរដូវរងាបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៨៨] ក្នុងកាលណា គេយកដើងសត្វមូសទាំងឡាយ មកធ្វើជាសើនយ៉ាងល្អឲ្យមាំ មិនឲ្យកគ្រើកបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៨៩] ក្នុងកាលណា គេយកស្នែងទន្សាយ មកធ្វើជាបង្អោង សម្រាប់ឡើងកាន់ឋានសួគ៌បាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩០] ក្នុងកាលណា ពួកកណ្តុរ ឡើងតាមបង្អោងទៅទំពាស៊ី នូវដួងព្រះចន្ទ ទាំងដេញរាហូឲ្យរត់ទៅបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩១] ក្នុងកាលណា ពួករុយ ហើរទៅទាំងហ្វូង ក្រេបផឹកនូវសុរាក្នុងក្អមហើយសម្រេចការនៅ ក្នុងរងើកភ្លើងបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩២] យទា បិម្ពោដ្ឋសម្បន្នោ តន្ទ្រិភោ សុមុខោ សិយា
កុសលោ នច្ចគីតស្ស អថ នូន តទា សិយា ។

[៤៩៣] យទា កាកា ឧលូកា ច មន្តយេយ្យុំ រហោគតា
អញ្ញមញ្ញំ បិហយេយ្យុំ អថ នូន តទា សិយា ។

[៤៩៤] យទា មូលាសបត្តានំ ឆត្តំ ថិរតរំ សិយា
វស្សស្ស បដិឃាតាយ អថ នូន តទា សិយា ។

[៤៩៥] យទា កុលុកោ(១)សកុណោ បព្វតំ គន្ធមាទនំ
តុណ្ឌេនាទាយ គច្ឆេយ្យ អថ នូន តទា សិយា ។

[៤៩៦] យទា សមុទ្ទិកំ នាវំ សយន្តំ សវជាការំ
ចេតោ អាទាយ គច្ឆេយ្យ អថ នូន តទា សិយាតិ ។

អដ្ឋានជាតកំ នវមំ ។

---

១ ឱ. កុលុង្កោ ។

[៤៩២] ក្នុងកាលណា សត្វលា មានបបូរមាត់ដ៏រលីងល្អ មានមុខដ៏ល្អ ជាសត្វឈ្លាសវៃ ក្នុងការរាំនិងការច្រៀងបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩៣] ក្នុងកាលណា ពួកក្អែកនិងមៀម នាំគ្នាទៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយគប្បីប្រឹក្សាគ្នា គប្បីស្រឡាញ់គ្នាទៅវិញទៅមកបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩៤] ក្នុងកាលណា ស្លឹកឈូកទាំងឡាយ បែរទៅជាឆ័ត្រយ៉ាងមាំ ដើម្បីការពារភ្លៀងបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩៥] ក្នុងកាលណា សត្វបក្សីតូចឈ្មោះកុលុកៈ ពាំភ្នំគន្ធមាទន៍ ដោយចំពុះបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប(យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

[៤៩៦] ក្នុងកាលណា កូនក្មេងតូច អាចកាន់យកសំពៅ សម្រាប់ដើរសមុទ្រ ព្រមទាំងគ្រឿងយន្ត និងចង្កូតទៅបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ទើប (យើងនិងនាង) បានចួបគ្នា ក្នុងកាលនោះ ដោយពិត ។

ចប់ អដ្ឋានជាតក ទី ៩ ។

១៣៣

អដ្ឋកនិបាតេ តតិយោ កច្ចានិវគ្គោ

ទីបិជាតកំ

[៤៩៧] ខមនីយំ យាបនីយំ កច្ចិ មាតុល តេ សុខំ
សុខំ តេ អម្មា អវច សុខកាមា ហិ តេ មយំ ។

[៤៩៨] នង្គុដ្ឋំ មេ អបក្កម្ម ហេឋយិត្វាន ឯឡកិ
សាជ្ជ មាតុលវាទេន មុញ្ចិតព្វា នុ មញ្ញសិ ។

[៤៩៩] បុរត្ថាភិមុខោ និសិន្នោសិ អហន្តេ មុខមាគតា
បច្ឆតោ តុយ្ហំ នង្គុដ្ឋំ កថំ ខោហំ អវក្កមិ ។

[៥០០] យាវតា ចតុរោ ទីបា សសមុទ្ទា សបព្វតា
តាវតា មយ្ហំ នង្គុដ្ឋំ កថំ ខោ ត្វំ វិវជ្ជសិ ។

[៥០១] បុព្វេវ មេតំ អក្ខំសុ មាតា បិតា ច ភាតរោ
ទីឃំ ទុដ្ឋស្ស នង្គុដ្ឋំ សាម្ហិ វេហាយ សាគតា ។

ទីបិជាតក

[៤៩៧] (មេពពៃ និយាយនឹងខ្លាថា) បពិត្រឪពុកធំ លោកល្មមអត់ធន់បាន ល្មមញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ លោកបានសេចក្ដីសុខទេឬ ម្ដាយខ្ញុំបាននិយាយសួរសេចក្ដីសុខ របស់លោក ព្រោះថា យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្ដីសុខ ដល់លោក ។

[៤៩៨] (ខ្លាឆ្លើយតបថា) ម្នាលមេពពៃ នាងឯងបានដើរជាន់កន្ទុយរបស់អញ ធ្វើឲ្យអញលំបាក ថ្ងៃនេះ នាងឯងស្មានថា អាត្មាអញនឹងឲ្យរួចទោស ដោយសារការហៅអញថា ឪពុកធំ ដូច្នេះឬ ។

[៤៩៩] (មេពពៃ និយាយថា) អ្នកអង្គុយបែរមុខទៅទិសខាងកើត បំណែកខ្ញុំ ក៏បានដើរមកចំមុខរបស់អ្នក កន្ទុយរបស់អ្នកនៅពីខាងក្រោយទេ ចុះខ្ញុំជាន់កន្ទុយរបស់អ្នក ដោយប្រការដូចម្ដេចបាន ។

[៥០០] (ខ្លានិយាយថា) ទ្វីប ៤ ព្រមទាំងសមុទ្រនិងភ្នំ មាននៅត្រឹមណា កន្ទុយរបស់អញ ក៏មាននៅត្រឹមណោះដែរ ហងឯងនឹងវៀរឲ្យផុត (ពីកន្ទុយរបស់អញ) ដូចម្ដេចបាន ។

[៥០១] (មេពពៃ និយាយថា) អំពីដើមមក មាតាបិតានិងបងឈ្មោលរបស់ខ្ញុំ ក៏បានប្រាប់ហេតុនុ៎ះហើយថា កន្ទុយសត្វសាហាវវែងណាស់ (ព្រោះហេតុនោះបានជា) ខ្ញុំហោះមកតាមអាកាស ។

[៤០២] តញ្ច ជិស្វាន អាយន្តឹ អង្គលិក្ខស្មិ ឯឡកិ
មិគសង្ឃោ បលាយិត្ថ ភគ្គោ មេ ជាសិតោ តយា ។
[៤០៣] ឥច្ចេវំ វិលបន្តិយា ឯឡកិយារុហគ្ឃសោ
គលកំ អន្វាវមទ្ទិ នត្ថិ ទុដ្ឋេ សុភាសិតំ ។
[៤០៤] នេវ ទុដ្ឋេ នយោ អត្ថិ ន ធម្មោ ន សុភាសិតំ
និក្កមំ ទុដ្ឋេ យុញ្ជេថ សោ ច សព្ភិ ន រជ្ជតីតិ ។

ទីបិជាតកំ ទសមំ ។

កច្ចានិវគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

បរិសុទ្ធាមនាវិលា វត្ថនរា
ពកការជស្ស កាយុរំ ឧណ្ណាវហេ
អថ អង្គារចេតិយ ទេវិលិនា
អថ អាជិត្ត គង្គា ឧសេឡកិនា ។

អដ្ឋកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

[៥០២] (ខ្លានិយាយថា) នែមេពពៃ ហ្វូងម្រឹគរត់បាត់អស់ទៅ ព្រោះឃើញហង់ឯង ហោះមកក្នុងអាកាស ហង់ឯងបំផ្លាញចំណីរបស់អញអស់ ។

[៥០៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កាលដែលមេពពៃ កំពុងតែនិយាយរៀបរាប់យ៉ាងនេះ ខ្លាដំបងដែលជាសត្វស៊ីឈាម ក៏ស្ទុះទៅចាប់កាច់កនៃពពៃសម្លាប់ទៅ ឱសម្ដីល្អមិនមាន ក្នុងបុគ្គលអាក្រក់ឡើយ ។

[៥០៤] ការដឹកនាំ ១ ធម៌ ១ និងសម្ដីល្អ ១ មិនមាន ក្នុងបុគ្គលអាក្រក់ទេ បុគ្គល គួរគេចវាង់ពួកបុគ្គលអាក្រក់ ហើយប្រឹងប្រែងបព្យាយាម ព្រោះពួកបុគ្គលអាក្រក់នោះ មិនត្រេកអរ នឹងពួកសប្បុរសឡើយ ។

ចប់ ទីបិជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កច្ចានិវគ្គ ។

ឧទ្ទាននៃកច្ចានិវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីកច្ចានីបរិសុទ្ធ មិនមានមន្ទិល ទ្រទ្រង់សំពត់ ១ សម្រែកស្ដេចកុក ១ គ្រឿងប្រដាប់មាស ១ ការទ្រទ្រង់នូវអាជ្ញា ១ ផែនដីដូចរងើកភ្លើង ១ ស្ដេចចេតិយៈ ១ កាលទេវិលតាបស ១ ផ្ទះត្រូវភ្លើងឆេះ ១ ទន្ទេគង្គា ១ មេពពៃ ១ រួមត្រូវជា ១០ ។

ចប់ អដ្ឋកនិបាត ។

នវកនិបាតជាតកំ

គិជ្ឈជាតកំ

[៤០៥] បរិសង្កុបថោ នាម គិជ្ឈបថោ សនន្តនោ
តត្រាសិ មាតាបិតរោ គិជ្ឈោ បោសេសិ ជិណ្ណកេ ។

[៤០៦] តេសំ អជគរំ មេទំ អច្ចហាសិ ពហុតសោ
បិតា ច បុត្តំ អវច ជានំ ឧច្ចំ បបាតិនំ
សុបត្តំ បក្ខសម្បន្នំ[១] តេជសឹ ទូរគាមិនំ ។

[៤០៧] បរិប្លវន្តំ បឋវឹ យទា តាត វិជានហិ
សាគរេន បរិក្ខិត្តំ ចក្កំវ បរិមណ្ឌលំ
តតោ តាត និវត្តស្សុ មាស្សុ ឯត្តោ បរំ គមិ ។

[៤០៨] ឧទបត្តោសិ វេគេន ពលីបក្ខី ទិជុត្តមោ
ឱលោកយន្តោ វង្កង្គោ បព្វតានិ វនានិ ច ។

---

១ ម. ថាមសម្បន្នំ ។

នវកនិបាតជាតក

គិជ្ឈជាតក

[៩០៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) មានផ្លូវលើគិជ្ឈបព៌ត ឈ្មោះបរិសង្កុបថៈ ជាផ្លូវមានមកតាំងអំពីបុរាណ ត្មាតមួយចិញ្ចឹមមាតាបិតា ដែលចាស់ជរា នៅក្នុងផ្លូវនោះ ។

[៩០៦] ត្មាតនោះ បានទៅនាំយកកន្សោមខ្លាញ់ពស់ថ្លាន់ មកចិញ្ចឹមមាតាបិតាទាំងនោះ ដោយច្រើន ចំណែកត្មាត ជាបិតា កាលបើដឹងថា ត្មាត ឈ្មោះសុបត្តៈជាកូន មានស្លាបបរិបូណ៌ មានតេជះ ហើរទៅកាន់ទីខ្ពស់ ទាំងហើរទៅកាន់ទីឆ្ងាយបាន ក៏និយាយដាស់តឿន ។

[៩០៧] នែបា (បើ) អ្នកដឹងនូវផែនដីថា អណ្តែត (ដូចជាស្លឹកឈូក) មានសាគរព័ទ្ធជុំវិញ មូលដូចកង់ វេលាណាហើយ នែបា ចូរអ្នកត្រឡប់មក អំពីទីនោះវិញ អ្នកកុំទៅឲ្យហួសទៅនាយ អំពីទីនេះឡើយ ។

[៩០៨] (ត្មាតឈ្មោះសុបត្តៈ) ជាបក្សីមានកក្ងក់ មានកម្លាំងដ៏ប្រសើរ ជាទិជជាតិ ហើរស្ទុះឡើង ដោយសន្ទុះដ៏ខ្លាំង រមិលមើលនូវភ្នំនិងព្រៃទាំងឡាយ ។

[៤០៩] អទ្ធស បឋវី គិជ្ឈោ យថាស្សាសិ បិតុស្សុតំ
សាគរេន បរិក្ខិត្តំ ចក្កំវ បរិមណ្ឌលំ ។

[៤១០] តញ្ច សោ សមតិក្កម្ម បរមេវ បវត្តថ
តញ្ច វាតសិខា តិក្ខា អច្ចហាសិ ពលី ទិជំ ។

[៤១១] នាសក្ខាតិគតោ បោសោ បុនទេវ និវត្តិតុំ
ទិជោ ព្យសនមាបាទិ វេរម្ភានំ វសំ គតោ ។

[៤១២] តស្ស បុត្តា ច ទារា ច យេ ចញ្ញេ អនុជីវិនោ
សព្វេ ព្យសនមាបាទុំ អនោវាទករេ ទិជេ ។

[៤១៣] ឯវម្បិ ឥធ វុឌ្ឍានំ យោ វាក្យំ នាវពុជ្ឈតិ
អតិសីមចរោ ទិត្តោ គិជ្ឈោ វាតីតសាសនោ
សព្វេ ព្យសនំ បប្បោន្តិ អកត្វា វុឌ្ឍសាសនន្តិ ។

គិជ្ឈជាតកំ បឋមំ ។

[៥០៩] ត្មាត (ឈ្មោះសុបត្តៈនោះ) បានឃើញផែនដីមានសាគរព័ទ្ធជុំវិញ មូលដូចជាកង់ សមដូចពាក្យប្រដៅរបស់បិតា ដែលខ្លួនបានឮមកហើយ ។

[៥១០] ត្មាតនោះ ហើររំលងទីនោះ ហ្វាងហួសទៅកាន់ទីខាងនាយ ស្រាប់តែមានខ្យល់ព្យុះយ៉ាងខ្លាំង បក់កួចត្មាតដ៏មានកម្លាំងនោះ ខ្ទេចខ្ទីអស់ទៅ ។

[៥១១] បក្សីត្មាតនោះ ហើរជ្រុលហួសទៅនាយហើយ ក៏មិនអាចហើរត្រឡប់មកវិញបាន លុះក្នុងអំណាចខ្យល់ព្យុះ ក៏ដល់នូវសេចក្ដីវិនាសទៅ ។

[៥១២] ពួកកូននិងប្រពន្ធរបស់ត្មាតនោះក្ដី ពួកត្មាតដទៃដែលរស់នៅដោយសារត្មាតនោះ (បរិវារ) ក្ដី ដ៏ដល់នូវសេចក្ដីវិនាសទាំងអស់គ្នា ព្រោះតែត្មាតសុបត្តៈនោះ មិនធ្វើតាមឱវាទ ។

[៥១៣] ពួកជនណា ក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅ របស់បុគ្គលចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហើយ ពួកជនទាំងអស់នោះ រមែងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ព្រោះតែមិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅ របស់បុគ្គលចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ដូចជាត្មាតដ៏មានកម្លាំង ប្រព្រឹត្តល្មើសពាក្យប្រដៅ ហើរហួសទីព្រំប្រទល់ ។

ចប់ គិជ្ឈជាតក ទី ១ ។

១៣៧

កោសម្ពិយជាតកំ

[៩១៤] បុថុសទ្ទោ សមជនោ ន ពាលោ កោចិ មញ្ញថ
សង្ឃស្មឹ ភិជ្ជមានស្មឹ នាញ្ញំ ភិយ្យោ អមញ្ញរុំ ។

[៩១៥] បរិមុដ្ឋា បណ្ឌិតាភាសា វាចាគោចរ ភាណិនោ
យាវិច្ឆន្តិ មុខាយាមំ យេន នីតា ន តំ វិទូ ។

[៩១៦] អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសំ ន សម្មតិ ។

[៩១៧] អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ នូបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសូបសម្មតិ ។

កោសម្ពិយជាតក

[៥១៤] (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ជនសុទ្ធតែមានសំឡេងខ្លាំង ស្មើគ្នា មិនមានជនណាមួយដឹងថា អាត្មាអញជាបុគ្គលពាលឡើយ កាលបើសង្ឃកំពុងបែកគ្នា ក៏មិនមានជនណាមួយ ដឹងនូវហេតុដទៃ ឲ្យក្រៃលែងជាងនេះទៅទៀត ។

[៥១៥] ពួកជនអ្នកភ្លេចស្មារតី មានអាការស្រដៀងនឹងបណ្ឌិត មានវាចាជាអារម្មណ៍ ចេះតែល្មោភនិយាយ តាមដែលខ្លួនចង់និយាយឲ្យតែរួចពីមាត់ មានគេដឹកនាំ ដោយជម្លោះណា ក៏នៅតែមិនស្គាល់នូវជម្លោះនោះឡើយ ។

[៥១៦] ពួកជនណា ចងសេចក្តីក្រោធនោះទុក ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានជេរអញ បានវាយអញ បានផ្ចាញ់អញ បានលួចយក (ទ្រព្យ) អញដូច្នេះ ពៀររបស់ជនទាំងនោះ រមែងមិនស្ងប់រម្ងាប់បានឡើយ ។

[៥១៧] លុះតែពួកជនណា មិនចងសេចក្តីក្រោធនោះទុក ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានជេរអញ បានវាយអញ បានផ្ចាញ់អញ បានលួចយក (ទ្រព្យ) អញដូច្នេះ ទើបពៀររបស់ជននោះ ស្ងប់រម្ងាប់បាន ។

[៤១៨] ន ហិ វេរេន វេរានិ សម្មន្តីធ កុទាចនំ

អវេរេន ច សម្មន្តិ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។

[៤១៩] បរេ ច ន វិជានន្តិ មយមេត្ថ យមាមសេ

យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ តតោ សម្មន្តិ មេធគា ។

[៤២០] អដ្ឋិច្ឆិន្នា ចាណាហរា គវាស្សធនហារិនោ

រដ្ឋំ វិលុម្បមានានំ តេសម្បិ ហោតិ សង្គតិ

កស្មា តុម្ហាក នោ សិយា ។

[៤២១] សចេ លភេថ និបកំ សហាយំ

សទ្ធិញ្ចរំ សាធុវិហារិ ធីរំ

អភិភុយ្យ សព្វានិ បរិស្សយានិ

ចរេយ្យ តេនត្តមនោ សតិមា ។

[៥១៨] ពៀរទាំងឡាយក្នុងលោកនេះ មិនស្ងប់រម្ងាប់ ដោយពៀរក្នុងកាលណាម្ដងឡើយ មានតែស្ងប់រម្ងាប់ ដោយមិនមានពៀរ នេះជាធម៌មានមកតាំងអំពីដើម ។

[៥១៩] ពួកជនក្រៅពីបណ្ឌិត មិនដឹងច្បាស់ថា ពួកយើងនឹងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ក្នុងកណ្ដាលសង្ឃនេះទេ បណ្ដាជនទាំងនោះ លុះតែពួកជនណាដឹងច្បាស់ (យ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស) ទើបកលហធម៌ គឺការឈ្លោះប្រកែកទាំងឡាយ ស្ងប់រម្ងាប់អំពីសំណាក់ពួកជននោះទៅបាន ។

[៥២០] អំបាលពួកជនដែលបានកាត់ឆ្អឹងគ្នា បានសម្លាប់គ្នា បានលួចយកគោ សេះ និងទ្រព្យ ប្លន់យកទាំងដែន គេគង់រួមគ្នាបាន ហេតុអ្វី ក៏ពួកអ្នករួមគ្នា មិនបាន ។

[៥២១] បើបុគ្គលបានសម្លាញ់ ដែលមានប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន ជាអ្នកប្រាជ្ញត្រាច់ទៅជាមួយ មានវិហារធម៌ដ៏ប្រពៃ គប្បីគ្រប សង្កត់ នូវសេចក្ដីអន្តរាយទាំងឡាយទាំងពួង ហើយមានចិត្តត្រេកអរ មានស្មារតី ត្រាច់ទៅជាមួយ នឹងសម្លាញ់នោះចុះ ។

១៣៩

[៥២២] ជោ ចេ លភេថ និបកំ សហាយំ

សទ្ធិញ្ចរំ សាធុវិហារិ ធីរំ

រាជាវ រដ្ឋំ វិជិតំ បហាយ

ឯកោ ចរេ មាតង្គរញ្ញេវ នាគោ ។

[៥២៣] ឯកស្ស ចរិតំ សេយ្យោ នត្ថិ ពាលេ សហាយតា

ឯកោ ចរេ ន ច បាបានិ កយិរា

អប្បោស្សុក្កោ មាតង្គរញ្ញេវ នាគោតិ ។

កោសម្ពិយជាតកំ ទុតិយំ ។

មហាសុវរាជជាតកំ

[៥២៤] ទុមោ យទា ហោតិ ផលូបបន្នោ

ភុញ្ជន្តិ នំ វិហង្គមា សម្បតន្តា

ខីណន្តិ ញត្វាន ទុមំ ផលច្ចយេ

ទិសោទិសំ យន្តិ តតោ វិហង្គមា ។

[៥២២] *បើបុគ្គលមិនបានសម្លាញ់ ដែលមានប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន ជាអ្នកប្រាជ្ញត្រាច់ទៅជាមួយគ្នា មានវិហារធម៌ដ៏ល្អទេ គប្បីត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ដូចជាព្រះរាជាលះបង់ដែន ដែលឈ្នះហើយ (ពុំនោះសោត) ដូចដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯងក្នុងព្រៃ ។*

[៥២៣] *ការត្រាច់ទៅម្នាក់ឯង ប្រសើរជាង (ព្រោះ) សហាយតាគុណមិនមានក្នុងបុគ្គលពាលទេ បុគ្គលគួរត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង តែថាត្រូវជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយតិច កុំធ្វើបាបទាំងឡាយឡើយ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ។*

ចប់ កោសម្ពិយជាតក ទី ២ ។

មហាសុវរាជជាតក

[៥២៤] *(ស្តេចហង្ស និយាយនឹងស្តេចសេកថា) កាលណា ឈើមានផ្លែបរិបូណ៌ ពួកសត្វស្លាបក៏ហើរសំដៅទៅ បរិភោគផ្លែឈើនោះ លុះពួកសត្វស្លាបបានដឹងថា ឈើអស់ផ្លែហើយ ក៏ហើរចេញអំពីដើមឈើនោះ ទៅកាន់ទិសផ្សេងៗ ក្នុងវេលាជាទីអស់ទៅនៃផ្លែ ។*

[៤២៤] ចរ ចារិកំ លោហិតតុណ្ឌា មា មរិ
កឹ ត្វំ សុវ សុក្ខទុមម្ហិ ឈាយសិ
តទិង្ឃ ព្រូហិ វស្សន្តសន្និក
កស្មា សុវ សុក្ខ ទុមំ ន រិញ្ចសិ ។

[៤២៦] យេ វេ សខីនំ សខារោ ភវន្តិ
ចាណាច្ចយេ[១] សុខទុក្ខេសុ ហំស
ខីណំ អខីណាន្តិ ន តំ ជហន្តិ
សន្តោ សតំ ធម្មមនុស្សរន្តា ។

[៤២៧] សោហំ សតំ អញ្ញតរោស្មិ ហំស
ញាតី ច មេ ហោតិ សខា ច រុក្ខោ ។
តំ នុស្សហេ ជីវិកត្ថោ បហាតុំ
ខីណាន្តិ ញត្វាន ន ឯស ធម្មោ ។

[៤២៨] សាធុ បក្ខិ[២] កតំ ហោតិ មេត្តិ សំសតិ[៣] សន្ថពោ
សចេ តំ ធម្ម ពោចេសិ ចាសំសោសិ វិជានតំ ។

---

១ ម បាណំ ចជេ ។ ២ ឱ. ម. សក្ខិ ។ ។ ៣ ម. មិត្តំ សង្គតិ ។

[៥២៥] ម្នាលសេកមានចំពុះក្រហម អ្នកចូរត្រាច់ទៅកាន់ចារិក កុំឲ្យខ្លួនអ្នកស្លាប់ឡើយ ម្នាលសេក ម្តេចក៏អ្នក នៅសញ្ចប់សញ្ចឹងលើដើមឈើងាប់ (នេះ) ម្នាលសេកមានសម្បុរខៀវ ស្រដៀងនឹងឈើ ក្នុងវស្សន្តរដូវ យើងសូមដាស់តឿនអ្នក អ្នកចូរថាមកមើល ព្រោះហេតុអ្វី ក៏បានជាអ្នកមិនលះបង់នូវឈើងាប់នេះ ។

[៥២៦] (ស្តេចសេកតបថា) ម្នាលហង្ស ពួកសប្បុរសណា រលឹករឿយៗនូវធម៌របស់ពួកសប្បុរស លោកជាសម្លាញ់ នឹងពួកសម្លាញ់ (ទៅវិញទៅមកហើយ) ពួកសប្បុរសនោះ សូម្បីដល់នូវការអស់ទៅនៃជីវិត ក៏មិនលះបង់សម្លាញ់នោះចោល ដោយគិតថាអស់ ឬ មិនអស់ ក្នុងកាលដែលបានសុខនិងទុក្ខឡើយ ។

[៥២៧] ម្នាលហង្ស ខ្ញុំជាសប្បុរសដែរ ដើមឈើនេះទុកជាញាតិ ឬជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំក៏បាន ខ្ញុំជាអ្នកត្រូវការដោយជីវិត ក៏មិនអាចនឹងលះបង់ នូវដើមឈើនោះចោលឡើយ (បើខ្ញុំដឹងថា ឈើនោះអស់ហើយ ៗ លះបង់ចោល) នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់សប្បុរសទេ ។

[៥២៨] (ស្តេចហង្ស...)ម្នាលបក្សី សេចក្តីមេត្រី សេចក្តីជួបជុំ និងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ដែលអ្នកបានធ្វើហើយ ជាការប្រពៃណាស់ បើអ្នកពេញចិត្តនឹងធម៌នោះ អ្នកនឹងបានជាទីសរសើរ នៃពួកវិញ្ញូជន ។

នវកនិបាតេ តតិយំ មហាសុវរាជជាតកំ

[៤២៩] សោ តេ សុវ វរំ ទម្មិ បត្តយាន វិហង្គម
វរំ វរស្សុ វក្កង្គ យំកិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[៤៣០] វរញ្ច មេ ហំស តុវំ ទទេយ្យ
អយញ្ច រុក្ខោ បុនរាយុំ លភេថ
សោ សាខវា ផលិមា សំវិរូឡ្ហោ
មធុត្ថិកោ តិដ្ឋតុ សោភមានោ ។

[៤៣១] តំ បស្ស សម្ម ផលិមំ ឧឡារំ
សហាវ តេ ហោតុ ឧទុម្ពរេន
សោ សាខវា ផលិមា សំវិរូឡ្ហោ
មធុត្ថិកោ តិដ្ឋតុ សោភមានោ ។

[៤៣២] ឯវំ សក្ក សុខី ហោហិ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ
យថាហមជ្ជ សុខិតោ ទិស្វាន សផលំ ទុមំ ។

[៤៣៣] សុវស្ស វចនំ[១] សុត្វា កត្វាន សផលំ ទុមំ
បក្កាមិ សហ ភរិយាយ ទេវានំ នន្ទនំ វនន្តិ ។

មហាសុវរាជជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ឱ. ម. សុវស្ស ច វរំ ទត្វា ។

[៥២៩] ម្នាលសេក អ្នកមានស្លាបជាយាន ហើរទៅឰដ៏អាកាស យើងឲ្យពរដល់អ្នក ម្នាលបក្សី បើអ្នកមានចិត្តប្រាថ្នា នូវពរណាមួយ ចូរទទួលយកនូវពរនោះចុះ ។

[៥៣០] (ស្តេចសេក...) ម្នាលហង្ស អ្នកគប្បីឲ្យនូវពរដល់ខ្ញុំ សូមឲ្យដើមឈើនេះត្រឡប់មានអាយុរស់វិញ សូមឲ្យដើមឈើនោះ មានមែក មានផ្លែ លូតលាស់ល្អ មានផ្លែ មានរសផ្អែមល្អ ។

[៥៣១] (ស្តេចហង្ស...) ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកចូរមើលដើមឈើ ដែលមានផ្លែដ៏លើសលុបនេះចុះ ទីលំនៅរបស់អ្នក ចូរកើតជាមួយនឹងដើមល្វា ដើមល្វានោះចូរមានមែក មានផ្លែ លូតលាស់ល្អ មានផ្លែ មានរសផ្អែមល្អ ។

[៥៣២] (ស្តេចសេក...) បពិត្រសក្កៈ កាលបើយ៉ាងនេះ សូមឲ្យព្រះអង្គបានសេចក្តីសុខព្រមទាំងពួកញាតិទាំងអស់ឲ្យដូចខ្ញុំដែលបានសេចក្តីសុខ ព្រោះបានឃើញដើមឈើ ប្រកបដោយផ្លែក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។

[៥៣៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះឥន្ទបានឮពាក្យសេកហើយ ក៏ធ្វើនូវដើមឈើនោះ ឲ្យមានផ្លែ រួចចៀសចេញទៅកាន់នន្ទនវនឧទ្យានរបស់ពួកទេវតា ជាមួយនឹងប្រពន្ធ ។

ចប់ មហាសុវរាជជាតក ទី ៣ ។

ចុល្លសុវករាជជាតកំ

[៤៣៤] សន្តិ រុក្ខា ហរិតបត្តា ទុមានេកផលា ពហូ
កស្មា នុ សុក្ខេ កោឡាបេ សុវស្ស និរតោ មនោ ។

[៤៣៥] ផលស្ស ឧបកុញ្ជិម្ហា នេកវស្សគណេ ពហូ
អផលម្បិ វិទិត្វាន សាវ មិត្តិ យថា បុរេ ។

[៤៣៦] សុក្ខញ្ច រុក្ខកោឡាបំ ឱបត្តមផលំ ទុមំ
ឱហាយ សកុណា យន្តិ កឹ ទោសំ មញ្ញសេ[១] ទិជ ។

[៤៣៧] យេ ផលត្ថា សម្ភជន្តិ អផលោតិ ជហន្តិ នំ
អត្តត្ថបញ្ញា ទុម្មេធា តេ ហោន្តិ បក្ខចាតិនោ ។

---

១ ឱ. ម. បស្សសេ ។

ចុល្លសុវករាជជាតក

[៥៣៤] (ស្តេចហង្ស និយាយនឹងស្តេចសេកថា) ដើមឈើទាំងឡាយច្រើនណាស់ ដែលមានស្លឹកខៀវ មានផ្លែជាអនេក ព្រោះហេតុអ្វីហ្ន៎ បានជាសេកនេះ មានចិត្តរីករាយជានិច្ច តែនឹងដង្គត់ឈើពុកស្ងួត ។

[៥៣៥] (ស្តេចសេក និយាយតបវិញថា) យើងបានចូលទៅបរិភោគផ្លែឈើនោះ រាប់ដោយឆ្នាំច្រើនជាអនេក ទោះបីយើងដឹងថា ឈើនោះមិនមានផ្លែហើយ ការមេត្រីនោះ ក៏នៅដូចដើម ។

[៥៣៦] (ស្តេចហង្ស និយាយថា) សត្វស្លាបទាំងឡាយ តែងលះបង់នូវដើមឈើដែលពុកស្ងួត ជ្រុះស្លឹកអស់ មិនមានផ្លែ ហើយហើរទៅ ម្នាលអ្នកជាទ្វិជាតិ អ្នកសម្គាល់ឃើញទោស (ក្នុងការលះបោលនោះ) ដូចម្តេច ។

[៥៣៧] (ស្តេចសេក និយាយថា) ពួកសត្វណាមានសេចក្តីត្រូវការដោយផ្លែ ហើយគប់រកនូវដើមឈើ លុះដឹងថា មិនមានផ្លែ ក៏លះបោលនូវដើមឈើនោះ ពួកសត្វស្លាបនោះ ឈ្មោះថាមានប្រាជ្ញាគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន មានប្រាជ្ញាមិនល្អ រមែងញុំាងចំណែកនៃសេចក្តីរាប់អានឲ្យវិនាស ។

១៤៣

នវកនិបាតេ ចតុត្ថំ ចុល្លសុវករាជជាតកំ

[៤៣៨] សាធុ បក្ខិ កតំ ហោតិ មិត្តិ សំសតិ សង្គហោ

សចេ តំ ធម្ម រោចេសិ ចាសំសោសិ វិជានតំ ។

[៤៣៩] សោ តេ សុវ វរំ ទម្មិ បត្តយាន វិហង្គម

វរំ វរស្សុ វង្កង្គ យំកិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[៤៤០] អបិ ណាម នំ បុន បស្សេ[១] សបត្តំ សផលំ ទុមំ

ទលិទ្ទោវ និធឹ លទ្ធា ឆឌ្ឌេយ្យាហំ បុនប្បុនំ ។

[៤៤១] តតោ អមតមាទាយ អភិសិញ្ចិ មហីរុហំ

តស្ស សាខា វិរូហឹសុ[២] សីតច្ឆាយា មនោរមា ។

[៤៤២] ឯវំ សក្ក សុខី ហោហិ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ

យថាហមជ្ជ សុខិតោ ទិស្វាន សផលំ ទុមំ ។

---

១ ឱ. បស្សេមុ ។ ម. នំ បស្សេយ្យំ ។ ២ ម. វិរូឡ្ហស្ស ។

[៤៣៨] (ស្តេចហង្សនិយាយថា) ម្នាលបក្សី សេចក្តីមេត្រី សេចក្តីចួបជុំ និងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ដែលអ្នកបានធ្វើហើយ ជាការប្រពៃណាស់ បើអ្នកពេញចិត្តនឹងធម៌នេះ អ្នកនឹងបានជាទីសរសើរនៃពួកវិញ្ញូជន ។

[៤៣៩] ម្នាលសេក អ្នកមានសា្វបជាយាន ហើរទៅតាមអាកាស យើងឲ្យពរដល់អ្នក ម្នាលបក្សី បើអ្នកមានចិត្តប្រាថ្នានូវពរណា នីមួយ ចូរទទួលយកពរនោះចុះ ។

[៤៤០] (ស្តេចសេក និយាយថា) ខ្ញុំសូមឲ្យបានឃើញ នូវដើមឈើនោះ មានស្លឹកនិងផ្លែឡើងវិញដូចដើម ខ្ញុំគប្បីរីករាយរឿយៗ ដូចមនុស្សកម្សត់ បានកំណប់ទ្រព្យ ។

[៤៤១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះឥន្ទបានយកទឹកអម្រឹតមកស្រោច នូវឈើដុះលើផែនដី ដើមឈើនោះ មានមែកលូតលាស់ត្រសាយត្រសុំ មានម្លប់ដ៏ត្រជាក់ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។

[៤៤២] (ស្តេចសេក និយាយថា) បពិត្រសក្កៈ កាលបើយ៉ាងនេះ សូមឲ្យព្រះអង្គបានសេចក្តីសុខ ព្រមទាំងពួកញាតិទាំងអស់ ឲ្យដូចជាខ្ញុំដែលបានសេចក្តីសុខ ព្រោះឃើញនូវដើមឈើដ៏ប្រកបដោយផ្លែ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៤៤៣] សុវស្ស វចនំ សុត្វា   កត្វាន សជលំ ធុរំ
បក្កាមិ សហ ភរិយាយ   ទេវានំ នន្ទនំ វនន្តិ ។

ចុល្លសុវករាជជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ហារិតចជាតកំ

[៤៤៤] សុតមេតំ មហាព្រហ្មេ   កាមេ ភុញ្ជតិ ហារិតោ
កច្ចេតំ វចនំ តុច្ឆំ   កច្ចិ សុទ្ធោ ឥរីយសិ ។

[៤៤៥] ឯវមេតំ មហារាជ   យថា តេ វចនំ សុតំ
កុម្មគ្គំ បដិបន្នោស្មិ   មោហនេយ្យេសុ មុច្ឆិតោ ។

[៤៤៦] អទុ(១) បញ្ញា កិមត្ថិកា   និបុណា សុធុចិន្តិនី
យាយ ឧប្បតិតំ រាគំ   កឹ មនោ ន វិនោទយេ ។

១ ម. សាធុ ។

[៥៤៣] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ព្រះឥន្ទបានឮពាក្យសេកហើយ ក៏ធ្វើនូវឈើនោះឲ្យមានផ្លៃ រួចក៏ចៀសចេញទៅ កាន់នន្ទនវនឧទ្យាននៃទេវតាទាំងឡាយ ជាមួយនឹងភរិយា ។*

ចប់ ចុល្លសុវកករាជជាតក ទី ៥ ។

ហារិតចជាតក

[៥៤៤] (*ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ទ្រង់ត្រាស់សួរតាបសថា*) *បពិត្រមហាព្រហ្ម ខ្ញុំបានឮថា ព្រះហារិតតាបសបរិភោគកាម ពាក្យនុ៎ះទទេទេឬ លោកជាបុគ្គលបរិសុទ្ធទេឬ ។*

[៥៤៥] (*ហារិតតាបសពោធិសត្វតបថា*) *បពិត្រមហារាជ ពាក្យដែលទ្រង់បានព្រះសណ្ដាប់មកយ៉ាងណា ពាក្យនុ៎ះពិតយ៉ាងនោះហើយ អាត្មាភាពជាបុគ្គលបានដើរ ទៅកាន់ផ្លូវខុស ជ្រប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្ដីវង្វេង ។*

[៥៤៦] (*ព្រះរាជា...*) *បើបុគ្គលមិនអាច ដើម្បីបន្ទោបង់នូវគំនិតមិនល្អ គឺរាគៈ ដែលកើតឡើង ដោយប្រាជ្ញាណាបានទេ ប្រាជ្ញានោះនឹងចាត់ថាមានប្រយោជន៍ ជាគុណជាតិដ៏ល្អិត អាចគិតឃើញនូវរបស់ល្អ ដូចម្ដេចបាន ។*

នវកនិបាតេ បញ្ចមំ ហារិតចជាតកំ

[៤៤៧] ចត្តារោមេ មហារាជ លោកេ អតិពលា ភុសា
រាគោ ទោសោ មទោ មោហោ យត្ថ បញ្ញា ន គាធតិ ។

[៤៤៨] អរហា សីលសម្បន្នោ សុទ្ធោ ចរតិ ហារិតោ
មេធាវី បណ្ឌិតោ ចេវ ឥតិ នោ សម្មតោ ភវំ ។

[៤៤៩] មេធាវិម្បិ ហឹសន្តិ ឥសិធម្មគុណេ រតំ
វិតក្កា ចាបកា រាជ សុភា រាគូបសញ្ហិតា ។

[៤៥០] ឧប្បន្នោយំ សរីរជោ រាគោ វណ្ណវិទូសនោ
តវ តំ បជហ នមត្ថុ[១] ពហុនាសិ មេធាវិ សម្មតោ ។

[៤៥១] តេ អន្ធការណោ កាមេ ពហុទុក្ខេ មហាវិសេ
តេសំ មូលំ គវេសិស្សំ ឆេជ្ជំ រាគំ សពន្ធនំ ។

---

១ ឱ. បជហ ភទ្ទមត្ថុ តេ ។ ម. បជហាថ ភទ្ទមត្ថុ តេ ។

[៥៤៧] (តាបស...) បពិត្រមហារាជ ធម៌ទាំង ៤ ប្រការនេះ គឺរាគៈ ទោសៈ មទៈ និង មោហៈ ជាកិលេសមានកម្លាំងក្លៀវក្លាបំផុតក្នុងលោក ប្រាជ្ញាមិនបានទីពំនាក់ ព្រោះតែកិលេសទាំងនោះ ។

[៥៤៨] (ព្រះរាជា...) លោកដ៏ចម្រើន ពួកយើងសន្មតថា ព្រះហារិតតាបស ជាព្រះអរហន្តបរិបូណ៌ដោយសីល ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាសម្រាប់ទម្លុះទម្លាយកិលេស ។

[៥៤៩] (តាបស...) បពិត្រព្រះរាជា វិតក្កៈទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយសុភនិមិត្ត និងប្រកបដោយរាគៈ តែងបៀតបៀនអ្នកប្រាជ្ញដែលជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងគុណធម៌របស់ឥសី ។

[៥៥០] (ព្រះរាជា...) រាគៈនេះ ជាសភាពកើតអំពីសរីរៈ តែកើតឡើងហើយរមែងប្រទូស្តនូវគុណឲ្យខូច សូមលោកលះរាគៈ របស់លោកនោះចេញ សេចក្តីចម្រើន ទើបកើតមានដល់លោក ដ្បិតជនច្រើននាក់ សន្មតលោកថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ។

[៥៥១] (តាបស...) កាមទាំងឡាយនោះ ជាគ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត នាំមកនូវទុក្ខច្រើន មានពិសច្រើន អាត្មាភាពនឹងស្វែងរក នូវឫសនៃកាមទាំងឡាយនោះ នឹងកាត់ផ្តាច់នូវរាគៈ ព្រមទាំងចំណង ។

[៤៤២] ឥជំ វត្វាន ហារិតោ ឥសិ សច្ចបរក្កមោ
កាមរាគំ វិរាជេត្វា ព្រហ្មលោកូបគោ អហូតិ ។

ហារិតចជាតកំ បញ្ចមំ ។

បទកុសលមាណវជាតកំ

[៤៤៣] ពហុស្សុតំ ចិត្តកថំ គង្គា វហតិ បាដលឹ
វុយ្ហមានក ភទ្ទន្តេ ឯកំ មេ ទេហិ គាថកំ ។

[៤៤៤] យេន សិញ្ចន្តិ ទុក្ខិតំ យេន សិញ្ចន្តិ អាតុរំ
តស្ស មជ្ឈេ មរិស្សាមិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៤៤៥] យត្ថ វីជានិ រូហន្តិ សត្តា យត្ថ បតិដ្ឋិតា
សា មេ សីសំ និបីឡេតិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៤៤៦] យេន ភត្តានិ បច្ចន្តិ សីតំ យេន វិហញ្ញតិ
សោ មំ ឌហតិ គត្តានិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៥៥២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ឥសីឈ្មោះហារិតៈ ជាអ្នកខំប្រឹងព្យាយាម ដោយសច្ចៈ លុះពោលពាក្យនេះរួច ក៏លះបង់កាមរាគ ហើយ បានចូលទៅកើត ក្នុងព្រហ្មលោក ។

ចប់ ហារិតចជាតក ទី ៥ ។

បទកុសលមាណវជាតក

[៥៥៣] (ភរិយា និយាយថា) ទឹកទន្លេគង្គាក្លួចយកទៅ នូវបុរសឈ្មោះ បាដលិ ជាអ្នកចេះដឹងច្រើន ពោលនូវពាក្យដ៏វិចិត្រ នៃអ្នកដ៏ចម្រើន ដែលទឹកក្លួចយកទៅ សូមអ្នកឲ្យនូវចម្រៀងយ៉ាងខ្លីមួយដល់ខ្ញុំ ។

[៥៥៤] (ស្វាមីនិយាយតបថា) ពួកជនតែងស្រោចនូវបុគ្គលមានទុក្ខ ដោយទឹកណា តែងស្រោចនូវបុគ្គល ដែលមានសេចក្តីក្រវល់ក្រ-វាយដោយទឹកណា យើងគង់នឹងស្លាប់ ក្នុងកណ្តាលទឹកនោះ ភ័យ កើតមកអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៥៥] (នាយស្ទូនថ្នាំង និយាយថា) ពូជទាំងឡាយតែងដុះឡើងលើ ផែនដីណា ពួកសត្វបិតនៅលើផែនដីណា ផែនដីនោះបៀតបៀន នូវក្បាលអញ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៥៦] (បុរសម្នាក់ និយាយថា) ពួកជនគេចម្អិនបាយ ដោយភ្លើងណា គេកម្ចាត់បង់នូវរងាដោយភ្លើងណា ភ្លើងនោះឆេះនូវកាយរបស់អញ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

១៤៧

នវកនិបាតេ ឆដ្ឋំ បទកុសលមាណវជាតកំ

[៥៤៧] យេន ភត្តេន យាបេន្តិ បុថូ ព្រាហ្មណខត្តិយា
សោ មំ កុត្តោ ព្យាថាធិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៥៤៨] គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ វាតមិច្ឆន្តិ បណ្ឌិតា
សោ មំ ភញ្ជតិ គត្តានិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៥៤៩] យំ និស្សិតា ជគតិរុហំ (វិហង្គមា) ស្វាយំ អគ្គឹ បមុញ្ចតិ
ទិសា ភជថ វក្កង្គា ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៥៦០] យមានយឹ សោមនស្សំ មាលិនឹ ចន្ទនុស្សទំ
សាមំ ឃរា នីហរតិ[១] ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

[៥៦១] យេន ជាតេន នន្ទិស្សំ យស្ស ច ភវមិច្ឆិសំ
សោ មំ ឃរា នីហរតិ ជាតំ សរណតោ ភយំ ។

---

១ ឱ. ម. និច្ឆុភតិ ។

[៥៥៧] (បុរសម្នាក់ និយាយថា) ពួកព្រាហ្មណ៍និងក្សត្រិយ៍ ជាច្រើន តែងញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយកត្តណា កត្តនោះ ដែលអាត្មាអញបរិភោគហើយនោះ សម្លាប់នូវអញ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៥៨] (បុរសម្នាក់ និយាយថា) ពួកអ្នកប្រាជ្ញ តែងប្រាថ្នាខ្យល់ ក្នុងខែជាទីបំផុតនៃគិម្ហរដូវ (ឥឡូវ) ខ្យល់នោះ កាច់បំបាក់ខ្លួនខ្ញុំ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៥៩] (បក្សីជាធំ និយាយថា) ពួកបក្សី តែងអាស្រ័យដើមឈើណា ដើមឈើនោះ បញ្ចេញនូវភ្លើង បក្សីទាំងឡាយ ចូរគប់នូវទិសទាំងឡាយផ្សេងៗ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៦០] (មាតានិយាយថា) អញមានចិត្តសោមនស្ស ហើយនាំមកនូវកូនប្រសាស្រីណា ដែលប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កា និងប្រោះព្រំដោយខ្លឹមច័ន្ទន៍ (ឥឡូវ) កូនប្រសាស្រីនោះ បណ្តេញអញចេញអំពីផ្ទះ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៥៦១] (បុរសម្នាក់ និយាយថា) អញត្រេកត្រអាលនឹងកូនប្រុសណា ដែលកើតហើយ និងប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ដល់កូនប្រុសណា (ឥឡូវ) កូនប្រុសនោះ បណ្តេញអញចេញអំពីផ្ទះ ភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។

[៤៦២]សុណន្តុ មេ ជានបទា នេគមា ច សមាគតា

យតោទកំ តទាទិត្តំ យតោ ខេមំ តតោ ភយំ

រាជា វិលុម្បតេ រដ្ឋំ ព្រាហ្មណោ ច បុរោហិតោ

អត្តគុត្តា វិហរថ ជាតំ សរណតោ ភយន្តិ ។

បទកុសលមាណវជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

លោមសកស្សបជាតកំ

[៤៦៣] អស្ស ឥន្ទសមោ រាជ អច្ចន្តំ អជរាមរោ

សចេ ត្វំ យញ្ញំ យជេយ្យ ឥសឹ លោមសកស្សបំ ។

[៤៦៤] សសមុទ្ទបរិយាយំ មហឹ សាគរកុណ្ឌលំ

ន ឥច្ឆេ សហ និន្ទាយ ឯវំ សេយ្យ វិជានហិ ។

[៤៦៥] ធិរត្ថុ តំ យសលាភំ ធនលាភញ្ច ព្រាហ្មណ

យា វុត្តិ វិនិបាតេន អធម្មចរណេន វា ។

[៥៦២] (*ពោធិសត្វ ពោលថា*) *សូមឲ្យពួកអ្នកជនបទ និងអ្នកនិគម ដែលបានមកប្រជុំស្តាប់ខ្ញុំ* (*ឥឡូវ*) *វត្ថុណាជាទឹក វត្ថុនោះក្លាយទៅជាភ្លើងហើយ សេចក្តីក្សេម កើតមកអំពីព្រះរាជាណា ភ័យកើតមកអំពីព្រះរាជានោះហើយព្រះរាជានិងព្រាហ្មណ៍បុរោហិត ប្លន់ជនអ្នកនៅក្នុងដែន អ្នកទាំងឡាយចូររក្សាខ្លួន ដ្បិតភ័យកើតអំពីវត្ថុជាទីពឹងហើយ ។*

ចប់ បទកុសលមាណវជាតក ទី ៦ ។

លោមសកស្សបជាតក

[៥៦៣] (*ព្រះឥន្ទនិយាយ នឹងព្រះបាទព្រហ្មទត្តថា*) *បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គញុំាងឥសី ឈ្មោះលោមសកស្សបៈ ឲ្យបូជាយ័ញ្ញ ព្រះអង្គនឹងបានទៅជាបុគ្គលមិនចាស់មិនស្លាប់ ស្មើនឹងព្រះឥន្ទដោយពិត ។*

[៥៦៤] (*តាបសពោធិសត្វពោល នឹងអាមាត្យថា*) *បុគ្គលមិនគួរប្រាថ្នានូវផែនដី ដែលមានសមុទ្រព័ទ្ធជុំវិញ ដូចជាកុណ្ឌលក្នុងសាគរ ព្រមទាំងពាក្យតិះដៀលទេ ម្នាលសេយ្ហាមាត្យ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។*

[៥៦៥] *ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ការប្រព្រឹត្ត* (*ចិញ្ចឹមជីវិត*) *ណា ដោយកិរិយាបំផ្លាញជីវិតគេ ឬដោយការប្រព្រឹត្តមិនត្រូវតាមធម៌ មុខគួរឲ្យតិះដៀលនូវការបានយសនិងការបាននូវទ្រព្យ ដោយការប្រព្រឹត្តនោះ ។*

នវកនិបាតេ សត្តមំ លោមសកស្សបជាតកំ

[៤៦៦] អបិ ចេ បត្តមាទាយ អនាគារោ បរិព្វជេ
សាយេវ ជីវិកា សេយ្យោ យា ចាធម្មេន ឯសនា ។
[៤៦៧] អបិ ចេ បត្តមាទាយ អនាគារោ បរិព្វជេ
អញ្ញំ អហឹសយំ លោកេ អបិ រជ្ជេន តំ វរំ ។
[៤៦៨] ពលំ ចន្ទោ ពលំ សុរិយោ ពលំ សមណព្រាហ្មណា
ពលំ វេលា សមុទ្ទស្ស ពលាតិពលមិត្ថិយោ ។
[៤៦៩] យថា ឧគ្គតបំ សន្តំ ឥសឹ លោមសកស្សបំ
បិតុ អត្ថាយ ចន្ទវតី វាជបេយ្យំ អយាជយិ ។
[៤៧០] តំ លោភបកតំ កម្មំ កដុកំ កាមហេតុកំ
តស្ស មូលំ គវេសិស្សំ ឆេច្ឆំ រាគំ សពន្ធនំ ។
[៤៧១] ធិរត្ថុ កាមេ សុពហូបិ លោកេ
តចោវ សេយ្យោ កាមគុណេហិ រាជ
តចោ ករិស្សាមិ បហាយ កាមេ
តវេវ រដ្ឋំ ចន្ទវតី ច ហោតូតិ ។

លោមសកស្សបជាតកំ សត្តមំ ។

នវកនិបាត លោមសកស្សបជាតក ទី ៧

[៥៦៦] បុគ្គលបួសដើរបិណ្ឌបាត ការចិញ្ចឹមជីវិតនោះ ប្រសើរជាងការស្វែងរកខុសធម៌ ។

[៥៦៧] បុគ្គលបួសដើរបិណ្ឌបាត មិនបៀតបៀនជនដទៃ ក្នុងលោក ការនោះប្រសើរជាងរាជសម្បត្តិទៅទៀត ។

[៥៦៨] (មហាជន និយាយថា) ព្រះចន្ទមានកម្លាំង ព្រះអាទិត្យមានកម្លាំង ពួកសមណព្រាហ្មណ៍មានកម្លាំង ច្រាំងសមុទ្រមានកម្លាំង ឯពួកស្ត្រីមានកម្លាំងលើសលុបជាងកម្លាំង (នោះ ៗ ទៅទៀត) ។

[៥៦៩] ដូចជារាជធីតាឈ្មោះចន្ទវតី បានញុំាងឥសីឈ្មោះលោមសកស្សបៈ មានតបៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឲ្យបូជានូវការបូជា ឈ្មោះវាជបេយ្យៈ គឺបូជាដោយការសម្លាប់សត្វចិញ្ចឹម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បិតា ។

[៥៧០] (តាបស...) អំពើដែលធ្វើដោយសេចក្តីលោភនោះ ជាអំពើក្តៅក្រហាយ មានកាមជាហេតុ អាត្មានឹងស្វែងរកឫសនៃអំពើនោះ នឹងកាត់នូវរាគៈ ព្រមទាំងចំណង ។

[៥៧១] មុខគួរតិះដៀលនូវកាមទាំងឡាយ ដ៏ច្រើនក្រៃពេក ក្នុងលោក បពិត្រព្រះរាជា ការព្យាយាមដុតបំផ្លាញកិលេស ប្រសើរបំផុត ជាងកាមគុណទាំងឡាយ អាត្មានឹងលះបង់កាម ហើយធ្វើព្យាយាមបំផ្លាញកិលេស ឯដែននិងនាងចន្ទវតីចូរជារបស់ព្រះអង្គវិញចុះ ។

ចប់ លោមសកស្សបជាតក ទី ៧ ។

ចក្កវាកជាតកំ

[៨៧២] កាសាយវត្ថេ សកុណេ វទាមិ
ទុវេ ទុវេ នន្ទមនេ ចរន្តេ
កំ អណ្ឌជំ អណ្ឌជមានុសេសុ
ជាតឹ បសំសន្តិ តទិង្ឃ ព្រូថ ។

[៨៧៣] អម្ហេ មនុស្សេសុ មនុស្សហឹស
អនុព្វតេ ចក្កវាកេ វទន្តិ
កល្យាណភាវម្ហេ ទិជេសុ សម្មតា
(អភីតរូបា វិចរាម អណ្ណវេ)
ន ឃាសហេតុបិ ករោម បាបំ ។

[៨៧៤] កឹ អណ្ណវេ កានិ ផលានិ ភុញ្ជេ
មំសំ កុតោ ខាទថ ចក្កវាកា
កឹ ភោជនំ ភុញ្ជថ វោ អនោមា
ពលញ្ច វណ្ណោ ច អនប្បរូបោ ។

ចក្កវាកជាតក

[៥៧២] (ក្អែកនិយាយ នឹងចាក្រពាកថា) ខ្ញុំសូមសួរនូវពួកសត្វបក្សីមានសម្បុរដូចសំពត់ ដែលជ្រលក់ដោយទឹកអម្ចត់ ជាសត្វមានចិត្តរីករាយ ត្រាច់ទៅទាំងគូៗ ចុះក្នុងពួកកំណើតជាអណ្ឌជៈនិងមនុស្សទាំងឡាយ តើគេសរសើរ នូវកំណើតអណ្ឌជៈណា អ្នកចូរពោលនូវហេតុនោះ មកមើល ។

[៥៧៣] (ចាក្រពាក តបថា) ម្នាលក្អែក ជាសត្វបៀតបៀនមនុស្ស ពួកគេតែងពោលសរសើរយើងជាចាក្រពាកថា ជាសត្វប្រព្រឹត្តសមគួរក្នុងចំណោមនៃមនុស្សទាំងឡាយ ទាំងគេបានសន្មតយើងថា ជាសត្វមានភាពល្អ ក្នុងចំណោមនៃសត្វស្លាបទាំងឡាយ (ពួកយើងមានសភាពជាសត្វឥតភ័យ ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ក្នុងស្រះឈូក) ពួកយើងមិនធ្វើបាប ព្រោះហេតុតែចំណីឡើយ ។

[៥៧៤] (ក្អែក...) ម្នាលចាក្រពាកទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនថោកទាប អ្នកទាំងឡាយបរិភោគផ្លែឈើអ្វី ទំពាស៊ីសាច់អ្វី បរិភោគភោជនអ្វីក្នុងស្រះ បានជាកម្លាំងនិងសម្បុរ មានសភាពមិនតិច ។

នវកនិបាតេ អដ្ឋមំ ចក្កវាកជាតកំ

[៨៧៨] ន អណ្ណវេ សន្តិ ផលានិ ធង្កេ
មំសំ កុតោ ខាទិតុំ ចក្កវាកេ
សេវាលភក្ខម្ហ អបានភោជនា
(ន ឃាសហេតុបិ ករោម បាបំ)
អភីតរូបា វិចរាម អណ្ណវេ ។

[៨៧៦] ន មេ ឥទំ រុច្ចតិ ចក្កវាកេ
អស្មឹ ភវេ ភោជនសន្និកាសោ
អហោសិ បុព្វេ តតោ មេ អញ្ញថា
ឥច្ចេវ មេ វិមតិ ឯត្ថ ជាតា ។

[៨៧៧] អហម្បិ មំសានិ ផលានិ ភុញ្ជេ
អន្នានិ ច លោណិកតេលិកានិ
រសំ មនុស្សេសុ លភាមិ ភោត្តុំ
សូរោវ សង្គាមមុខំ វិជេត្វា
ន ច មេ តាទិសោ វណ្ណោ ចក្កវាក យថា តវ ។

[៥៧៥] (ចាក្រពាក...) ម្នាលក្អែក ផ្លែឈើទាំងឡាយ មិនមានក្នុងស្រះទេ ពួកចាក្រពាកបានសាច់បរិភោគអំពីណា ពួកយើងជាអ្នកបរិភោគសារាយ បរិភោគតែទឹកមិនល្អក់ (ពួកយើងមិនធ្វើបាបព្រោះហេតុតែចំណីឡើយ) ពួកយើងមានសភាពជាអ្នកឥតភ័យត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ក្នុងស្រះ ។

[៥៧៦] (ក្អែក...) ម្នាលចាក្រពាក ភោជននេះ មិនគាប់ចិត្តយើងទេ ខ្លួនអ្នកមានសភាព ប្រហែលនឹងភោជនក្នុងលំនៅនេះ កាលដើមខ្ញុំមានសេចក្តីត្រិះរិះ (យ៉ាងនេះ) ខាងក្រោយមក ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រិះរិះផ្សេង សេចក្តីសង្ស័យរបស់ខ្ញុំ ក៏កើតមានក្នុងហេតុនុ៎ះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៥៧៧] ឯខ្លួនយើង តែងបានបរិភោគសាច់ និងផ្លែឈើទាំងឡាយផង នូវចំណីអាហារដែលលាយអំបិល និងប្រេងទាំងឡាយផង ខ្លួនយើងតែងបានបរិភោគនូវរស ក្នុងពួកមនុស្សដូចបុគ្គល ក្លៀវក្លាបានឈ្នះ នូវប្រធាននៃសង្គ្រាម ម្នាលចាក្រពាក ឯសម្បុររបស់ខ្ញុំ មិនដូចជាសម្បុររបស់អ្នកទេ ។

[៤៧៨] អសុទ្ធភក្ខោសិ ខណានុចារី
កិច្ឆេន តេ លព្ភតិ អន្នបានំ
ន តុស្សសិ រុក្ខផលេហិ ធង្ក
មំសានិ វា យានិ សុសានមជ្ឈេ ។

[៤៧៩] យោ សាហសេន អធិគម្ម ភោគេ
បរិភុញ្ជតិ ធង្ក ខណានុចារី
តតោ ឧបក្កោសតិ នំ សភាវោ
ឧបក្កុដ្ឋោ វណ្ណពលំ ជហាតិ ។

[៤៨០] អប្បម្បិ ចេ និព្វុតឹ ភុញ្ជតិ យទិ
អសាហសេន អបរូបឃាតី
ពលញ្ច វណ្ណោ ច តទស្ស ហោតិ
ន ហិ សព្វោ អាហារមយេន វណ្ណោតិ ។

ចក្កវាកជាតកំ អដ្ឋមំ ។

[៥៧៨] (ចាក្រពាក...) អ្នកជាសត្វមានអាហារមិនស្អាត តែងលបឆក់ ក្នុងខណៈ (ដែលគេធ្វេសប្រហែស) អ្នកឯង តែងបានទូវចំណី អាហារនិងទឹកផឹកដោយលំបាក ម្នាលក្អែក អ្នកឯង មិនត្រេកអរ ដោយផ្លែឈើទាំងឡាយ មួយទៀត សាច់ទាំងឡាយណា ដែល មាននៅ ក្នុងកណ្តាលនៃព្រៃស្មសាន អ្នកមិនត្រេកអរ នឹងសាច់ នោះឡើយ ។

[៥៧៩] ម្នាលក្អែក បុគ្គលណាជាអ្នកលបឆក់ ក្នុងខណៈ (ដែលគេធ្វេស ប្រហែស) បានទូវភោគៈទាំងឡាយ ដោយអំពើដ៏អាក្រក់ហើយ បរិភោគ ដល់មកខាងក្រោយ អ្នកផង នឹងតិះដៀលបុគ្គលនោះ បុគ្គលដែលត្រូវគេតិះដៀលនោះ រមែងសាបសូន្យ ចាកសម្បុរ និងកម្លាំង ។

[៥៨០] បុគ្គល បើទុកជាបរិភោគរបស់ត្រជាក់ (ឥតទោស) សូម្បីតិចតួច តែជាអ្នកមិនបៀតបៀនជនដទៃ ដោយអំពើអាក្រក់ កម្លាំងនិងសម្បុរ រមែងកើតមាន ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះថា សម្បុរទាំងអស់ មិនមែន សុទ្ធតែសម្រេចមក អំពីអាហារទេ ។

ចប់ ចក្កវាកជាតក ទី ៨ ។

១៨៣

ហាលិទ្ទរាគជាតកំ

[៤៨១] សុតីតិក្ខំ អរញ្ញម្ហិ   បន្តម្ហិ សយនាសនេ

យេ ច កាមេ តិតិក្ខន្តិ   តេ ឧឡារតរា តយា ។

[៤៨២] អរញ្ញា គាមមាគម្ម   កឹសីលំ កឹវតំ អហំ

បុរិសំ តាត សេវេយ្យំ   តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[៤៨៣] យោ តំ វិស្សាសយេ តាត   វិស្សាសញ្ច ខមេយ្យ តេ

សុស្សូសី ច តិតិក្ខី ច   តំ ភជេហិ ឥតោ គតោ ។

[៤៨៤] យស្ស កាយេន វាចាយ   មនសា នត្ថិ ទុក្កដំ

ឧរសីវ បតិដ្ឋាយ   តំ ភជេហិ ឥតោ គតោ ។

[៤៨៥] យោ ច ធម្មេន ចរតិ   ចរន្តោបិ ន មញ្ញតិ

វិសុទ្ធការឹ សប្បញ្ញំ   តំ ភជេហិ ឥតោ គតោ ។

ហាលិទ្ទរាគជាតក

[៥៨១] (នាងកុមារិកា និយាយនឹងតាបសកុមារថា) ការដែលលោកអត់ទ្រាំ ក្នុងព្រៃជាសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ជាការប្រពៃហើយ តែថាពួកជនណា អត់ទ្រាំនៅក្នុងស្រុក ពួកជននោះឈ្មោះថា ប្រសើរលើសលុប ជាងលោកទៅទៀត ។

[៥៨២] (តាបសកុមារ សួរតាបសពោធិសត្វជាបិតាថា) បពិត្របិតា លុះដល់ខ្ញុំចេញអំពីព្រៃមកកាន់ស្រុក តើគួរសេពគប់បុរសមានសីលដូចម្តេច មានវត្តដូចម្តេច ខ្ញុំសួរហើយ សូមបិតាប្រាប់ហេតុនោះ ។

[៥៨៣] (តាបសពោធិសត្វ...) នែបា បើបុគ្គលណាស្និទ្ធស្នាលនឹងអ្នក ថែមទាំងគាប់ចិត្តនឹងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលរបស់អ្នក ហើយស្តាប់បង្គាប់ និងអត់ទ្រាំ (នូវពាក្យសម្តី) អ្នកចេញអំពីព្រៃនេះទៅ ចូរសេពគប់បុគ្គលនោះចុះ ។

[៥៨៤] បុគ្គលណាមិនមានអំពើអាក្រក់ ដោយកាយវាចាចិត្ត អ្នកចេញអំពីព្រៃនេះទៅចូរតាំងខ្លួនដូចជាកូនហើយសេពគប់បុគ្គលនោះចុះ ។

[៥៨៥] មួយទៀត បុគ្គលណាប្រព្រឹត្តតាមធម៌ ទោះបីកំពុងប្រព្រឹត្តក៏មិនប្រកាន់ខ្លួន លុះដល់អ្នកចេញអំពីព្រៃនេះទៅ ចូរសេពគប់នូវបុគ្គលដែលជាអ្នកធ្វើអំពើដ៏បរិសុទ្ធ ប្រកបដោយប្រាជ្ញានោះចុះ ។

[៤៨៦] ហលិទ្ទរាគំ កាបិចិត្តំ បុរិសំ រាគវិរាគិនំ
តាទិសំ តាត មា សេវិ និម្មនុស្សម្បិ ចេ សិយា ។

[៤៨៧] អាសីវិសំវ កុប្បិតំ មិឡ្ហលិត្តំ មហាបថំ
អារកា បរិវជ្ជេហិ យានីវ វិសមំ បថំ ។

[៤៨៨] អនត្ថា តាត វឌ្ឍន្តិ ពាលំ អច្ចុបសេវតោ
មាស្សុ ពាលេន សង្គច្ឆិ អមិត្តេនេវ សព្វទា ។

[៤៨៩] តំ តាហំ តាត យាចាមិ ករស្សុ វចនំ មម
មាស្សុ ពាលេន សង្គច្ឆិ ទុក្ខោ ពាលេហិ សង្គមោតិ ។

ហលិទ្ទរាគជាតកំ នវមំ ។

[៥៨៦] នែបា បុគ្គលណា មានចិត្តដូចជាសំពត់ជ្រលក់រមៀត មានចិត្តដូចស្វា ត្រេកអរហើយ បែរជាមិនត្រេកអរវិញ បើទុកជា (ក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ) មិនមានមនុស្សសោះ អ្នកកុំគប់រកបុរសបែបនោះឡើយ ។

[៥៨៧] អ្នកចូរចៀសវាង (បុគ្គលបែបនោះ) អំពីចម្ងាយ ឲ្យដូចបុគ្គលចៀសវាងអាសីពិសដែលក្រោធ ឬចៀសវាងផ្លូវធំដែលប្រឡាក់ដោយលាមក ឬដូចបុគ្គលអ្នកទៅដោយយាន ចៀសវាងផ្លូវមិនស្មើ ។

(៥៨៨) នែបា អំពើមិនជាប្រយោជន៍ទាំងឡាយ តែងចម្រើន ដល់បុគ្គលដែលគប់រកបុគ្គលពាល អ្នកកុំគប់រកបុគ្គលពាល ដែលដូចជាសត្រូវ សព្វៗកាលឡើយ ។

[៥៨៩] នែបា ព្រោះហេតុនោះហើយ បានជាយើង សូមអង្វរអ្នក ចូរអ្នកធ្វើតាមពាក្យយើង ចូរអ្នកកុំគប់រកបុគ្គលពាលឡើយ (ព្រោះ) ការគប់រកនូវបុគ្គលពាលទាំងឡាយ តែងនាំមកនូវសេចក្ដីទុក្ខ ។

ចប់ ហាលិទ្ទរាគជាតក ទី ៩ ។

១៩៩

នវកនិបាតេ ទសមំ សមុគ្គជាតកំ

សមុគ្គជាតកំ

[៩៩០] កុតោ នុ អាគច្ឆថ ភោ តយោ ជនា
ស្វាគតា ឯថ និសីទថាសនេ
កច្ចិត្ថ ភោន្តោ កុសលំ អនាមយំ
ចិរស្សមព្ភាគមនំ ហិ វោ ឥធ ។

[៩៩១] អហមេវ ឯកោ ឥធមជ្ជ បត្តោ
ន ចាបិ មេ ទុតិយោ កោចិ វិជ្ជតិ
កិមេវ សន្ធាយ តេ ភាសិតំ ឥសេ
កុតោ នុ អាគច្ឆថ ភោ តយោ ជនា ។

[៩៩២] តុវញ្ច ឯកោ ភរិយា ច តេ បិយា
សមុគ្គបក្ខិត្តនិកិណ្ណមន្តរេ
សា រក្ខិតា កុច្ឆិគតា ច តេ សទា
វាយុស្ស បុត្តេន សហា តហឹ រតា ។

នវកនិបាត សមុគ្គជាតក ទី ១០

[៥៩០] (តាបសពោធិសត្វ សួរអារក្សទឹកថា) នែអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ចុះអ្នកទាំង ៣ នាក់ មកអំពីទីណា អ្នកមកស្រួលហើយ ចូរមកអង្គុយលើអាសនៈទៅ នែអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមានសេចក្ដីសុខស្រួល មិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ ព្រោះយូរណាស់ហើយ អ្នកទាំងឡាយទើបមកក្នុងទីនេះ ។

[៥៩១] (ទានវៈ[១]តបនឹងតាបសថា) ខ្ញុំមកក្នុងទីនេះតែម្នាក់ឯងទេ ខ្ញុំមិនមានអ្នកណាមួយជាគម្រប់ពីរទេ បពិត្រឥសី លោកសំដៅហេតុអ្វីបានជាពោលថា នែអ្នកដ៏ចម្រើនចុះ អ្នកទាំង ៣ នាក់ មកអំពីទីណា ។

[៥៩២] (តាបស...) ខ្លួនអ្នកឯងម្នាក់ផង ភរិយាជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នក ដែលអ្នកដាក់ក្នុងស្មុគ្រ ហើយលេបចូលទៅក្នុងពោះផង ភរិយានោះ ដែលអ្នករក្សាហើយនៅក្នុងពោះសព្វកាល ត្រេកអរជាមួយនឹង (វិជ្ជាធរ) ជាវាយុបុត្ត ក្នុងស្មុគ្រនោះផង ។

---

(១) អសុរៈ សាម័ញ្ញ ។

[៨៩៣] សំវិគ្គរូបោ ឥសិនា ព្យាកតោ
សោ បានបោ តត្ថ សមុគ្គមុគ្គិលិ
អនត្ថំ ភរិយំ សុចិមាលធារិនី
វាយុស្ស បុត្តេន សហា តហឹ រតំ ។

[៨៩៤] សុទិដ្ឋរូបុគ្គតចានុវត្តិនា
ហីនា នរា យេ បមុខាវសង្គតា
យថា ហវេ បាណរិវេត្ថ រក្ខិតា
ទុដ្ឋា មយិ អញ្ញមភិប្បមោទតិ ។

[៨៩៥] ទិវា ច រត្តោ ច មយា ឧបដ្ឋិតា
តបស្សិនា ជោតិរិវា វនេ វសំ
សា ធម្មមោក្កម្ម អធម្មមាចរិ
អកិរិយរូបោ បមុខាហិ សង្គហោ ។

[៨៩៦] សរីរមជ្ឈម្ហិ ឋិតាតិ មញ្ញិហំ
មយ្ហំ អយន្តិ អសតំ អសញ្ញិតំ
សា ធម្មមោក្កម្ម អធម្មមាចរិ
អកិរិយរូបោ បមុខាហិ សង្គហោ ។

[៥៩៣] ទានវៈនោះ លុះឥសីព្យាករហើយ ក៏មានសភាពតក់ស្លុតហើយ ខ្លាក់ស្មុគ្រចេញក្នុងទីនោះ ក៏បានឃើញភរិយាមានរូបយ៉ាងស្អាត ទ្រទ្រង់នូវផ្កាកម្រង ត្រេកអរជាមួយនឹងវិជ្ជាធរ ជាវាយុបុត្តក្នុងស្មុគ្រនោះ ។

[៥៩៤] ព្រះករុណាដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តតបៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ បានឃើញហេតុត្រឹមត្រូវមែនហើយ ពួកជនណាជាបុគ្គលថោកទាប ពួកជននោះរមែងលុះអំណាចស្រ្តី ដូចខ្ញុំដែលបានរក្សាទុកនូវស្រ្តី ដូចជាជីវិតក្នុងទីនេះ ស្រ្តីនោះប្រទូស្តនឹងខ្ញុំ ហើយរីករាយនឹងបុរសដទៃវិញ។

[៥៩៥] ខ្ញុំបានទំនុកបម្រុងស្រ្តីនោះ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដូចជាភ្លើង ដែលលោកមានតបៈនៅ ក្នុងព្រៃបូជាហើយ ស្រ្តីនោះប្រព្រឹត្តកន្លងធម៌ ហើយប្រព្រឹត្តអធម៌វិញ ការស្និទ្ធស្នាល ជាមួយនឹងពួកស្រ្តី ជាសភាពមិនគួរធ្វើសោះឡើយ ។

[៥៩៦] ខ្ញុំសម្គាល់ស្រ្តី ដែលជាអសប្បុរស មិនសង្រួមថា (ស្រ្តីនេះ) ឋិតនៅ ក្នុងកណ្តាលសរីរៈ ស្រ្តីនេះជារបស់អញដូច្នេះ ស្រ្តីនោះប្រព្រឹត្តកន្លងធម៌ ហើយប្រព្រឹត្តអធម៌វិញ ការស្និទ្ធស្នាល ជាមួយនឹងពួកស្រ្តី ជាសភាពមិនគួរធ្វើសោះឡើយ ។

[៥៩៧] សុរក្ខិតម្មេតិ កាថន្នុ វិស្សសេ
អនេកចិត្តាសុ ន ហេត្ថ រក្ខណា
ឯតា ហិ ចាតាលបចាតសន្និភា
តត្ថ បមត្តោ ព្យសនំ និគច្ឆតិ ។

[៥៩៨] តស្មា ហិ តេ សុខិនោ វីតសោកា
យេ មាតុគាមេហិ ចរន្តិ និស្សជា
ឯតំ សិវំ ឧត្តមមាភិបត្ថយំ
ន មាតុគាមេហិ ករេយ្យ សន្ថវន្តិ ។

សមុគ្គជាតកំ ទសមំ ។

បូតិមំសជាតកំ

[៥៩៩] ន ខោ រុច្ចតិ មេ អាច្បិ បូតិមំសស្ស បេក្ខណា
ឯតាទិសា សខារស្មា អារកា បរិវជ្ជយេ ។

[៦០០] ឧម្មត្តិកា អយំ វេណិ វណ្ណេតិ បតិនោ សខី
បជ្ឈាយិ បដិគច្ឆន្តី អាគតំ មេណ្ឌមាតរំ ។

[៥៩៧] ចុះបុគ្គលគួរទុកចិត្តថា អាត្មាអញបានរក្សាស្ត្រីទុកល្អហើយដូច្នេះ ដោយប្រការដូចម្តេចបានព្រោះមិនមានវិធីរក្សាទុក នូវពួកស្ត្រីដែលមានចិត្តរាយមាយនេះបានទេ ដ្បិតពួកស្ត្រីទាំងនុ៎ះ ប្រហែលនឹងអន្លង់ក្នុងបាតសមុទ្រ បុគ្គលតែប្រហែសក្នុងពួកស្ត្រីទាំងនោះហើយ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស ។

[៥៩៨] ព្រោះហេតុនោះឯង បុគ្គលពួកណា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តរលាស់ខ្លួនចេញចាកពួកមាតុគ្រាម បុគ្គលពួកនោះ តែងបានសុខប្រាសចាកសេចក្តីសោក បុគ្គលកាលបើប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេម ដ៏ឧត្តមនុ៎ះ មិនគួរធ្វើនូវសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល នឹងពួកមាតុគ្រាមឡើយ ។

ចប់ សមុគ្គជាតក ទី ១០ ។

បូតិមំសជាតក

[៥៩៩] (មេពពែនិយាយ នឹងមេចចកថា) នៃសម្លាញ់ ការក្រឡេកមើល នៃចចកឈ្មោះបូតិមំសៈមិនគាប់ចិត្តយើងទេ បុគ្គលគួរវៀរឲ្យឆ្ងាយអំពីសម្លាញ់បែបនេះ ។

[៦០០] (ចចកឈ្មោះបូតិមំសៈ ពោលតិះដៀលមេចចកជាប្រពន្ធខ្លួនថា) មេចចកឈ្មោះវេណិនេះ ជាសត្វឆ្កួត ពោលសរសើរនូវសម្លាញ់ប្រាប់ដល់អញជាប្តី ហើយបែរជាសោកស្រណោះ នូវមេពពែដែលទើបនឹងមក ហើយត្រឡប់ថយទៅវិញ ។

[៦០១] ត្វំ ខោសិ សម្ម ឧម្មត្តោ ទុម្មេធោ អវិចក្ខណោ
សោ ត្វំ មតាល្យំ កត្វា អកាលេន វិបេក្ខសិ ។

[៦០២] ន អកាលេ វិបេក្ខេយ្យ កាលេ បេក្ខេយ្យបណ្ឌិតោ
បូតិមំសោវ បជ្ឈាយិ យោ អកាលេ វិបេក្ខតិ ។

[៦០៣] បិយំ ខោ អាជ្ជិ មេ ហោតុ បុណ្ណាបត្តំ តជាហិ មេ
បតិសញ្ជីវិតោ មយ្ហំ ឯយ្យាសិ បិយបុច្ឆិតា ។

[៦០៤] បិយំ ខោ អាជ្ជិ តេ ហោតុ បុណ្ណាបត្តំ ទជាមិ តេ
មហតា បរិហារេន(១) ឯស្ស កយិរាហិ តោជនំ ។

[៦០៥] កីទិសោ តុយ្ហំ បរិវារោ យេសំ កាហាមិ តោជនំ
កីនាមកា ច តេ សព្វេ តេ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតា ។

១ ឱ. ម. បរិវារេន ។

[៦០១] (មេចចក និយាយតបថា) នែសម្លាញ់ អ្នកឯងទេតើ ជាសត្វល្ងង់ខ្លៅ មិនចេះពិចារណាអ្វីសោះ អ្នកឯងធ្វើពុតជាស្លាប់ ហើយក្រឡេកមើលខុសកាល ។

[៦០២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) អ្នកប្រាជ្ញមិនគប្បីក្រឡេកមើល ក្នុងកាលមិនគួរទេ គប្បីក្រឡេកមើលតែក្នុងកាលដ៏គួរ បុគ្គលណា ក្រឡេកមើល ក្នុងកាលមិនគួរ បុគ្គលនោះ រមែងសោកស្រណោះ ដូចចចកឈ្មោះបូតិមំសៈ ។

[៦០៣] (មេចចកនិយាយ នឹងមេពពែថា) ម្នាលសម្លាញ់ សេចក្តីស្រឡាញ់របស់យើង សូមឲ្យមាននៅដដែល សូមនាងឲ្យរង្វាន់ដល់យើង ប្តីរបស់យើងរស់ ដោយខ្លួនឯងវិញហើយ កាលបើខ្ញុំសួរអំពីសេចក្តីស្រឡាញ់ហើយ (គប្បីមកជាមួយនឹងយើង) ។

[៦០៤] (មេពពែ...) នែសម្លាញ់ របស់ជាទីស្រឡាញ់ ចូរមានដល់នាងដូចដែលចុះឥឡូវយើងឲ្យរង្វាន់ដល់នាងហើយ(តែថា)យើងនឹងមកជាមួយនឹងបរិវារច្រើន (បើដូច្នោះ) នាងចូររៀបភោជនទទួលផង ។

[៦០៥] (មេចចក...) បរិវាររបស់នាង ដូចម្តេចទៅ ខ្ញុំនឹងរៀបភោជនចាំទទួលពួកបរិវាររបស់នាង បរិវារនាងទាំងអស់នោះ តើមានឈ្មោះដូចម្តេច យើងសួរ នាងចូរប្រាប់នូវបរិវារនោះ ។

[៦០៦] មាលិយោ ចតុរក្ខោ ច បិង្គិយោ អថ ជម្ពុកោ
ឯតិសោ មយ្ហំ បរិវារោ តេសំ កាយិកាហិ គោជនំ ។

[៦០៧] និក្ខន្តាយ អគារស្មា ភណ្ឌាកម្បិ វិនស្សតិ
អបោតំ អាឡិនោ វត្ថំ ឥនេវ វស្ស មា គមាតិ[១] ។

បូតិមំសជាតកំ ឯកាទសមំ ។

ទទ្ទរជាតកំ

[៦០៨] យោ តេ បុត្តកេ អក្ខាសិ និន្នកត្តោ អទូសកេ
តស្មឹ ទាឋា និចាតេហិ មា តេ មុញ្ចិត្ថ ជីវកោ ។

[៦០៩] អាកិណ្ណលុទ្ទោ បុរិសោ ធាតិចេលំវ មក្ខិតោ
បទេសំ តំ ន បស្សាមិ យត្ថ ទាឋា និចាតយេ ។

[៦១០] អកតញ្ញុស្ស ចោសស្ស និច្ចំ វិវរទស្សិនោ
សព្វញ្ចេ បឋវឹ ទជ្ជា នេវ នំ អភិរាធយេ ។

---

១ ម. គតា ។

[៦០៦] (មេពពៃ...) (ផ្កែ ៤ ពួក) គឺផ្កែឈ្មោះមាលិយៈ ១ ផ្កែឈ្មោះចតុរក្ខៈ ១ ផ្កែឈ្មោះបិង្គិយៈ ១ ផ្កែឈ្មោះជម្ពុកៈ ១ ផ្កែបែបនេះជាបរិវាររបស់យើង នាងចូររៀបភោជនបម្រុងផ្កែទាំងនោះចុះ ។

[៦០៧] (មេចចក...) កាលបើនាងចេញទៅអំពីផ្ទះ ទ្រព្យរបស់ មុខជាវិនាសមិនខាន ចាំយើងប្រាប់សេចក្ដីមិនមានរោគដល់សម្លាញ់ នាងចូរនៅក្នុងទីនេះចុះ នាងកុំបាច់ទៅឡើយ ។

ចប់ បូតិមំសជាតក ទី ១១ ។

ទទ្ទរជាតក

[៦០៨] (រុក្ខទេវតានិយាយ នឹងមេទន្សងថា) តាបសណាដែលនាងបានឲ្យអាហារ ហើយស៊ីកូនតូចៗ ដែលមិនបានប្រទូស្ត (ដល់ខ្លួន) នាងចូរខាំនូវតាបសនោះនឹងចង្កូម កុំឲ្យតាបសនោះរួច (អំពីដៃ) នាង មានជីវិតទៅឡើយ ។

[៦០៩] (មេទន្សងតបនឹងទេវតាថា) បុរសដែលមានសេចក្ដីល្មោភខ្លាំងដ៏ប្រឡាក់ប្រឡូស ដូចជាកំណាត់សំពត់ របស់មេទំ ខ្ញុំរមែងមិនឃើញនូវប្រទេសដ៏គួរ ហើយខាំដោយចង្កូមនោះបានឡើយ ។

[៦១០] បុគ្គលបើទុកជាឲ្យនូវសម្បត្តិ លើផែនដីទាំងអស់ ដល់បុរសអកតញ្ញូ ដែលសម្លឹងឃើញទោសជានិច្ច ក៏នៅតែធ្វើបុរសនោះឲ្យត្រេកអរមិនបាន ។

[៦១១] កិន្នុ សុពាហុ តរមានរូបោ
បច្ចាគតោសិ សហ មាណវេន
កឹ កិច្ចមត្ថំ ឥធមត្ថិ តុយ្ហំ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ ។

[៦១២] យោ តេ សខា ទទ្ទរោ សាធុរូបោ
តស្ស វធំ បរិសង្កាមិ អជ្ជ
បុរិសស្ស កម្មាយតនានិ សុត្វា
នាហំ សុខឹ ទទ្ទរំ អជ្ជ មញ្ញេ ។

[៦១៣] កានិស្ស កម្មាយតនានិ អស្សុ
បុរិសស្ស វុត្តិសមោធានតាយ
កំ វា បដិញ្ញំ បុរិសស្ស សុត្វា
បរិសង្កសិ ទទ្ទរំ មាណវេន ។

[៦១៤] ចិណ្ណា កលិង្គា ចរិតា វណិជ្ជា
វេត្តាចរោ សង្កុបថោបិ ចិណ្ណោ
នដេហិ ចិណ្ណំ សហ វាកុរេហិ
ទណ្ឌេន យុទ្ធម្បិ សមជ្ជមជ្ឈេ ។

[៦១១] (សីហៈសួរថា) នែអ្នកមានដើមដៃល្អ ចុះដូចម្ដេច បានជាអ្នកប្រញាប់ប្រញាល់ត្រឡប់មក ជាមួយនឹងមាណពនេះ អ្នកមានកិច្ចជាប្រយោជន៍ (ដោយមាណពនេះ) ដូចម្ដេច ក្នុងទីនេះ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះ ។

[៦១២] (ខ្លា...) ទទាណា ដែលជាសម្លាញ់របស់លោក មានសភាពជាសប្បុរស ខ្ញុំថប់តែបុរសនេះ សម្រាប់ទទានោះ ក្នុងថ្ងៃនេះឯង ខ្ញុំធ្លាប់បានឮអំពើរបស់បុរសនេះហើយ ទើបមិនសម្គាល់ថា ទទាបានសេចក្ដីសុខ ក្នុងថ្ងៃនេះឡើយ ។

[៦១៣] (សីហៈ...) អ្នកធ្លាប់បានឮអំពើសម្រាប់ផ្គុំនូវជីវិត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរបស់បុរសនេះ ដូចម្ដេច មួយទៀត អ្នកធ្លាប់បានឮនូវពាក្យប្ដេជ្ញារបស់បុរសនេះ ដូចម្ដេច បានជាអ្នកថប់ក្រែងតែមាណពនេះ សម្រាប់ទទា ។

[៦១៤] (ខ្លា...) បុរសនេះធ្លាប់សន្សំ ធ្វើជំនួញក្នុងដែនកលិង្គៈ ទាំងធ្លាប់ដើរទៅមក តាមផ្លូវមានដង្គត់សម្រាប់ចរទៅមក តាមខ្សែផ្ដៅ ធ្លាប់សន្សំជាមួយនឹងពួករបាំនិងដាក់បង្ហាត់ ធ្លាប់លេងគុណដំបង ក្នុងកណ្ដាលមហោស្រព ។

នវកនិបាតេ ទ្វាទសមំ ទទ្ទរជាតកំ

[៦១៥] ពទ្ធា កុលិកា មិតមាឡ្ហកេន
អក្ខា បិតា សញ្ញមោ អព្ភតីតោ
អប្បហិតំ បុប្ផកំ អឌ្ឍរត្តំ
ហត្វា ចឌ្ឍា បិណ្ឌបដិក្កមេន ។

[៦១៦] តាឌិស្ស កម្មាយតនានិ អស្សុ
បុរិសស្ស វុត្តិសមោធានតាយ
យថា អយំ ឌិស្សតិ លោមបិណ្ឌោ
គាឡ្ហំ ហតោ កឹ បន ឧទ្ធរស្សាតិ ។

ទទ្ទរជាតកំ ទ្វាទសមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

វរគិជ្ឈ សមជ្ឍនំ ហំសវរោ
ឌិជិស្ហយ ហារតិ ចាតលិកោ
អជភាមរ ឧង្គ៍ តិតិក្ខ កុតោ
អថ ទ្វាទស បេក្ខុន ឧទ្ធរិភិ ។

នវកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

នវកនិបាត ទទ្ទរជាតក ទី ១២

[៦១៥] បុរសនេះធ្លាប់ទាក់ពួកសត្វបក្សី ធ្លាប់វាល់ដោយរង្វាល់អាឡ្ហក: ធ្លាប់ដាក់ខ្នាច់ (ឲ្យអ្នកលេងស្កា) មានកិរិយាជាអ្នកសង្រួម តែប្រ-ព្រឹត្តកន្ទង់នូវសីល ធ្លាប់ (រកស៊ីសម្លាប់អ្នកទោស) ធ្វើមិនឲ្យឈាមហូរចេញមួយតំណក់ ក្នុងកណ្តាលរាត្រី មានដៃរលាក ដោយការទទួលនូវបិណ្ឌបាតដ៏ក្តៅ (ក្នុងកាលដែលខ្លួននៅបួស) ។

[៦១៦] ខ្ញុំបានឮនូវអំពើសម្រាប់ផ្តុំជីវិត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរបស់បុរសនេះ (បែបនេះឯង) នេះដូចជាដុំនៃរោម (ទទានៅលើផ្នូងសក់បុរសនេះ) បុរសនេះសម្លាប់នូវគោទាំងឡាយបានទៅហើយ ណាក៏មិនហ៊ានសម្លាប់នូវសត្វទទា ។

ចប់ ទទ្ទរជាតក ទី ១២ ។

ឧទ្ទាននៃនវកនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីត្នោតដ៏ប្រសើរ ១ ជនស្មើគ្នា ១ ហង្សដ៏ប្រសើរ ១ កំណាប់ព្រទ្យ ១ ហរិតចកុមារ ១ អ្នករបាំឈ្មោះបាតលិក: ១ បុគ្គលមិនចាស់មិនស្លាប់ ១ ក្អែក ១ ការអត់ទ្រាំ ១ (អ្នកទាំង ៣ នាក់មក) ពីណា ១ ការក្រឡេកមើល ១ ទទា ១ រួមត្រូវជា ១២ ។

ចប់ នវកនិបាត ។

ទសកនិបាតជាតកំ

ចតុទ្វារជាតកំ

[៦១៧] ចតុទ្វារមិទំ នគរំ   អាយសំ ទឡ្ហតោរណំ[១]
ឱរុទ្ធបដិរុទ្ធោស្មិ   កឹ ចាបំ បកតំ មយា ។
[៦១៨] សព្វេ អបិហិតា ទ្វារា   ឱរុទ្ធោស្មិ យថា ទិជោ
កិមាធិករណំ យក្ខ   ចក្កាភិនិហតោ អហំ ។
[៦១៩] លទ្ធា សតសហស្សានិ   អតិរេកានិ វីសតិ
អនុកម្បកានំ ញាតីនំ   វចនំ សម្មនាករិ ។
[៦២០] លង្ឃឹ សមុទ្ទំ បក្ខន្ទិ   សាគរំ អប្បសិទ្ធិយំ
ចតុព្ភិ អដ្ឋជ្ឈគមា   អដ្ឋាហិបិ ច សោឡស ។
[៦២១] សោឡសាហិ ច ពត្តឹស   អត្រិច្ឆំ ចក្កមាសទោ
ឥច្ឆាហតស្ស បោសស្ស   ចក្កំ ភមតិ មត្ថកេ ។

១ ឱ. ម. ទឡ្ហបាការំ ។

ទសកនិបាតជាតក

ចតុទ្វារជាតក

[៦១៧] (មិត្តវិន្ទុកៈ សួររុក្ខទេវតា ថា) ក្រុងនេះមានទ្វារ ៤ ជាវិការៈនៃដែក មានកំពែងដ៏មាំ ខ្ញុំត្រូវកំពែងព័ទ្ធជាប់ជុំវិញ តើខ្ញុំបានធ្វើបាបអ្វី ។

[៦១៨] ទ្វារទាំងអស់បិទជិត ខ្ញុំក៏ជាប់នៅ ដូចជាសត្វស្លាប (ជាប់នៅក្នុងទ្រុង) បពិត្រយក្ខ ហេតុដូចម្តេច ទើបខ្ញុំត្រូវចក្រវិលសង្កិន ។

[៦១៩] (រុក្ខទេវតា...) អ្នកបានទ្រព្យជាង ២០ សែន មិនធ្វើតាមពាក្យរបស់ញាតិទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកជួយអនុគ្រោះ ដោយល្អ ។

[៦២០] អ្នកស្ទុះលឿនទៅកាន់ទូក ដែលអណ្តែតទៅកាន់សមុទ្រសាគរជាទីសម្រេចប្រយោជន៍តិច បាននាងវេមានិកប្រេត ៤ នាក់ នាងវេមានិកប្រេត ៨ នាក់ លុះចេញអំពីវេមានិកប្រេត ៨ នាក់ ក៏បាននាងវេមានិកប្រេត ១៦ នាក់ ។

[៦២១] អ្នកចេញអំពីនាងវេមានិកប្រេត ១៦ នាក់ ក៏បាននាងវេមានិ-កប្រេត ៣២ នាក់ អ្នកជាមនុស្សមានសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏លើសលុបបានមកប្រទះនឹងចក្រទាំងចក្រក៏វិលកិន នូវអំបែងក្បាលនៃបុរសដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ។

ទសកនិបាតេ បឋមំ ចតុទ្វារជាតកំ

[៦២២] ឧបរិ វិសាលំ ទុប្បូរំ ឥច្ឆាវិសតគាមិនំ[១]
យេ ច តំ អនុគិជ្ឈន្តិ តេ ហោន្តិ ចក្កធារិនោ ។
[៦២៣] ពហុភណ្ឌំ អវហាយ មគ្គំ អប្បដិវេក្ខិយ
យេសំ ចេតំ អសង្ខាតំ តេ ហោន្តិ ចក្កធារិនោ ។
[៦២៤] កម្មំ សមេក្ខេ វិបុលញ្ច ភោគំ
ឥច្ឆំ ន សេវេយ្យ អនត្ថសញ្ហិតំ
ករេយ្យ វាក្យំ អនុកម្បកានំ
តំ តាទិសំ នាតិវត្តេយ្យ ចក្កំ ។
[៦២៥] កីវចិរន្នុ មេ យក្ខ ចក្កំ សិរសិ ឋស្សតិ
កតី វស្សសហស្សានិ តម្មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[៦២៦] អតិសរោ អច្ចសរោ មិតវិន្ទុ សុណោហិ មេ
ចក្កន្តេ សិរស្មិមាវិទ្ធំ ន តំ ជីវំ បមោក្ខសីតិ ។

ចតុទ្វារជាតកំ បឋមំ ។

---
១ ម. គាមិនី ។

ទសកនិបាត ចតុទ្វារជាតក ទី ១

[៦២២] *សេចក្តីប្រាថ្នា ជាធម្មជាតិដ៏ទូលាយលើសលុប ដែលគេបំពេញបានដោយក្រ ជាផ្លូវដល់នូវសេចក្តីវិបត្តិ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នា ពួកជនណា ត្រេកអរតាមសេចក្តីប្រាថ្នានោះ ពួកជននោះ រមែងជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវចក្រ ។*

[៦២៣] *ពួកជនណា មិនពិចារណានូវផ្លូវនេះ ដូចជាអ្នកលះបង់នូវទ្រព្យច្រើន មិនពិចារណានូវផ្លូវ (ដែលខ្លួនត្រូវដើរទៅ) ពួកជននោះ រមែងជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវចក្រ ។*

[៦២៤] *បុគ្គលគប្បីពិចារណានូវកិច្ចការ ដែលត្រូវធ្វើ និងភោគៈដ៏ច្រើន ហើយមិនគប្បីគប់រក នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ដែលមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធ្វើតាមពាក្យរបស់ពួកជនអ្នកអនុគ្រោះ ចក្រមិនគប្បីវិលសង្កិនបុគ្គលបែបនោះបាន ។*

[៦២៥] *(មិត្តវិន្ទកៈ...) បពិត្រយក្ខ ចក្រនឹងបិតនៅលើក្បាលរបស់ខ្ញុំអស់កាលយូរប៉ុន្មានឆ្នាំ ប៉ុន្មានពាន់ឆ្នាំ ខ្ញុំសួរហើយ សូមលោកប្រាប់ហេតុនោះ ។*

[៦២៦] *(រុក្ខទេតា...) ម្នាលមិត្តវិន្ទកៈ អ្នកចូរនឹករលឹកឲ្យក្រៃលែង នឹករលឹកឲ្យខ្លាប់ ហើយចូរស្តាប់នូវពាក្យយើង ចក្រ(នេះ) វិលកិនក្បាលរបស់អ្នក អ្នកកាលរស់នៅ រមែងមិនទាន់រួចទេ ។*

ចប់ ចតុទ្វារជាតក ទី ១ ។

កណ្ហជាតកំ

[៦២៧] កណ្ហោ វតាយំ បុរិសោ កណ្ហំ ភុញ្ជតិ ភោជនំ
កណ្ហេ ភូមិប្បទេសស្មឹ ន មយ្ហំ មនសោ បិយោ ។
[៦២៨] ន កណ្ហោ តចសា ហោតិ អន្តោសារោ ហិ ព្រាហ្មណោ
យស្មឹ បាបានិ កម្មានិ ស វេ កណ្ហោ សុជម្បតិ ។

[៦២៩] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បតិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ ព្រាហ្មណ តេ ទម្មិ យំកិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ[១] ។

[៦៣០] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
សុនិក្កោធំ សុនិទ្ទោសំ និល្លោភំ វុត្តិមត្តនោ
និស្នេហមភិកង្ខាមិ ឯតេ មេ ចតុរោ វរេ ។

[៦៣១] កិន្នុ កោធេ វា ទោសេ វា លោភេ ស្នេហេ វ ព្រាហ្មណ
អាទីនវំ សម្មសសិ[២] តម្មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

---

១ ម. មនមិច្ឆសិ ។ ១ ឱ. សម្បស្សសិ ។ ម. ត្វំ បស្សសិ ។

កណ្ហជាតក

[៦២៧] (សក្កទេវរាជ ពោលថា) ឱហ្ន៎ បុរសនេះ មានសម្បុរខ្មៅ បរិភោគភោជនខ្មៅ នៅក្នុងភូមិប្រទេសក៏ខ្មៅ មិនជាទីពេញចិត្ត របស់យើងឡើយ ។

[៦២៨] (កណ្ហតសីពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសុជម្បតិ មនុស្សមិនឈ្មោះថា ខ្មៅ ដោយតបធម៌ទេ ព្រោះថា មនុស្សមានធម៌ជាខ្លឹមខាងក្នុង ឈ្មោះថាជាព្រាហ្មណ៍ ឯបាបកម្មមាននៅ ក្នុងមនុស្សណា មនុស្សនោះឯង ឈ្មោះថា ខ្មៅ ។

[៦២៩] (សក្កទេវរាជ...) ពាក្យនោះ អ្នកពោលល្អហើយ ជាសុភាសិតដ៏គួរ លោកប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ចំពោះពរណាមួយ ខ្ញុំនឹងឲ្យពរ (នោះ) ដល់លោក ។

[៦៣០] (កណ្ហតសី...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងពួកភូតទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងឲ្យពរដល់អាត្មា អាត្មាប្រាថ្នានូវសេចក្តីប្រព្រឹត្តចំពោះខ្លួន គឺការមិនមានកោធៈ ១ មិនមានទោសៈ ១ មិនមានលោភៈ ១ មិនមានស្នេហា ១ សូមព្រះអង្គឲ្យនូវពរ ៤ នេះដល់អាត្មា ។

[៦៣១] (សក្កទេវរាជ...) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកពិចារណាឃើញច្បាស់នូវទោសដូចម្តេច ក្នុងកោធៈ ទោសៈ លោភៈ និងស្នេហា ខ្ញុំសួរហើយ លោកចូរប្រាប់ហេតុនោះ ។

ទសកនិបាតេ ទុតិយំ កណ្ហជាតកំ

[៦៣២]អប្បោ ហុត្វា ពហុ ហោតិ វឌ្ឍតេ សោ អខន្តិជោ
អាសង្គី ពហុបាយាសោ តស្មា កោធំ ន រោចយេ ។

[៦៣៣]ទុដ្ឋស្ស ផរុសា វាចា បរាមាសោ អនន្តរា
តតោ បាណិ តតោ ទណ្ឌោ សត្ថស្ស បរមា គតិ[១]
ឯសោ កោធសមុដ្ឋានោ តស្មា ទោសំ ន រោចយេ ។

[៦៣៤]អាលោបសហសាការា និកតិវញ្ចនានិ ច
ទិស្សន្តិ លោភធម្មេសុ តស្មា លោភំ ន រោចយេ ។

[៦៣៥] ស្នេហសង្គន្ថិតា គន្ថា សេន្តិ មនោមយា បុថូ
តេ ភុសំ ឧបតាបេន្តិ តស្មា ស្នេហំ ន រោចយេ ។

---

១ ម. បរាមសតិ ។

ទសកនិបាត កណ្ហជាតក ទី ២

[៦៣២] (កណ្ហឥសី...) សេចក្តីក្រោធ មានប្រមាណតិច រមែងទៅជាច្រើន សេចក្តីក្រោធនោះ ដែលកើតអំពីសេចក្តីមិនអត់ធន់ រមែងចម្រើនសេចក្តីក្រោធ ជាហេតុឲ្យជាប់ចំពាក់ ឲ្យមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាមិនពេញចិត្ត នឹងសេចក្តីក្រោធឡើយ ។

[៦៣៣] វាចារបស់អ្នកប្រកបដោយទោសៈ ជាវាចាអាក្រក់ ការប្រចាប់ (ប្រទាញទៅមក ក៏កើតឡើង) ជាលំដាប់ បន្ទាប់អំពីនោះដៃ បន្ទាប់អំពីដៃ ដំបងមានដំណើរ នៃគ្រឿងសស្ត្រា ជាទីបំផុត ទោសៈកើតអំពីសេចក្តីក្រោធ ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាមិនពេញចិត្ត នឹងទោសៈទេ ។

[៦៣៤] ការប្ញូន់និងអាការកំហែង ការបោកប្រាសនិងការបញ្ឆោត រមែងប្រាកដ ក្នុងពួកបុគ្គល អ្នកមានសេចក្តីលោភជាធម្មតា ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាមិនពេញចិត្តនឹងលោភៈទេ ។

[៦៣៥] កិលេសគ្រឿងចាក់ស្រេះ ដែលសេចក្តីស្នេហារួបរឹត ជាកិលេសក្រាស់ កើតអំពីចិត្ត រមែងដេកនៅ (ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ) កិលេសទាំងនោះ រមែងធ្វើបុគ្គល ឲ្យក្តៅក្រហាយ ដោយក្រៃលែង ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាមិនពេញចិត្តនឹងសេចក្តីស្នេហាទេ ។

[៦៣៦] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ ព្រាហ្មណ តេ ឧម្មិ យំកិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[៦៣៧] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
អរញ្ញេ មេ វិហរតោ និច្ចំ ឯកវិហារិនោ
អាពាធា ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អន្តរាយករា ភុសា ។

[៦៣៨] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ ព្រាហ្មណ តេ ឧម្មិ យំកិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[៦៣៩] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
ន មនោ វា សរីរំ វា មក្តុំតេ(១) សក្ក កស្សចិ
កទាចិ ឧបហញ្ញេថ ឯតំ សក្ក វរំ វរេ ។

កណ្ហជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ឱ. មង្កុតេ ។

[៦៣៦] (សក្កៈ...) ពាក្យនោះ លោកពោលល្អហើយ ជាសុភាសិតដ៏គួរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ លោកប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ចំពោះពរណាមួយ ខ្ញុំនឹងឲ្យពរ (នោះ) ដល់លោក ។

[៦៣៧] (កណ្ហៈ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងពួកភូតទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងឲ្យពរដល់អាត្មាៗ សូមកុំឲ្យអាពាធដ៏គៀវក្លា ធ្វើអន្តរាយកើតឡើងដល់អាត្មា ដែលនៅក្នុងព្រៃ តែម្នាក់ឯងជានិច្ចឡើយ ។

[៦៣៨] (សក្កៈ...) ពាក្យនោះ លោកពោលល្អហើយ ជាសុភាសិតដ៏គួរ លោកប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ចំពោះពរណាមួយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងនឹងឲ្យពរ (នោះ) ដល់លោក ។

[៦៣៩] (កណ្ហៈ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងពួកភូតទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងឲ្យពរដល់អាត្មាៗសូមកុំឲ្យចិត្តឬសរីរៈ (របស់អាត្មា) បៀតបៀនចំពោះអ្នកណាមួយ ព្រោះហេតុនៃអាត្មា ក្នុងកាលណាឡើយ បពិត្រសក្កៈ សូមព្រះអង្គឲ្យនូវពរនេះ ។

ចប់ កណ្ហជាតក ទី ២ ។

១៦៧

ចតុប្បោសថជាតកំ

[៦៤០] យោ កោបនេយ្យេ ន ករោតិ កោបំ
ន កុជ្ឈតិ សប្បុរិសោ កទាចិ
កុទ្ធោបិ សោ នាវិករោតិ កោបំ
តំ វេ នរំ សមណមាហុ លោកេ ។

[៦៤១] ឩនូទរោ យោ សហតេ ជិឃច្ឆំ
ទន្តោ តបស្សី[១] មិតបានភោជនោ
អាហារហេតុ ន ករោតិ បាបំ
តំ វេ នរំ សមណមាហុ លោកេ ។

[៦៤២] ខិឌ្ឌំ រតឹ វិប្បជហិត្វាន សព្វំ
ន ចាលិកំ ភាសតិ កិញ្ចិ លោកេ
វិភូសនដ្ឋានា វិរតោ មេថុនស្មា
តំ វេ នរំ សមណមាហុ លោកេ ។

១ ម. តបិសំ ។

ចតុបោ្បសថជាតក

[៦៨០] (*ព្រះបាទវរុណនាគរាជ ពោលថា*) *បុគ្គលណា ជាសប្បុរស មិនធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ ក្នុងបុគ្គលគួរក្រោធ និងមិនក្រោធ ក្នុងកាលណាមួយ បុគ្គលជាសប្បុរសនោះ បើទុកជាក្រោធ ក៏មិនធ្វើសេចក្តីក្រោធឲ្យប្រាកដ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ហៅជននោះឯងថា ជាសមណៈ ក្នុងលោក ។*

[៦៨១] (*ព្រះបាទសុបណ្ណរាជ ពោលថា*) *ជនណាមានពោះធូរ អត់ទ្រាំនូវសេចក្តីស្រេកឃ្លានបាន ទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ ជាអ្នកមានតបធម៌មានទឹកនិងភោជនល្មមប្រមាណ មិនធ្វើនូវបាប ព្រោះហេតុនៃអាហារឡើយ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ហៅជននោះថាជាសមណៈក្នុងលោក ។*

[៦៨២] (*សក្កទេវរាជ ពោលថា*) *ជនណា លះបង់នូវល្បែង (ដោយកាយនិងវាចា) និងសេចក្តីត្រេកអរ (ក្នុងកាមគុណ) ទាំងពួង ទាំងមិនពោល នូវពាក្យឡេះឡោះ តិចតួចក្នុងលោក វៀរចាកហេតុជាទីតាំង នៃការស្អិតស្អាង និងមេថុនធម្ម បណ្ឌិតទាំងឡាយ ហៅជននោះឯង ថាជាសមណៈ ក្នុងលោក ។*

[៦៤៣] បរិក្ខយំ លោកជម្មញ្ច សព្វំ
យោ វេ បរិញ្ញាយ បរិច្ចជេតិ
ធន្តំ បិតត្តំ អមមំ និរាសំ
តំ វេ នរំ សមណមាហុ លោកេ ។

[៦៤៤] បុច្ឆាម កត្តារមនោមបញ្ញំ
កថាសុ នោ វិក្ខហោ អត្ថិ ជាតោ
ឆិន្ទជ្ជ កង្ខំ វិចិកិច្ឆិតានិ
តទជ្ជ កង្ខំ វិតរេមុ សព្វេ ។

[៦៤៥] យេ បណ្ឌិតា អត្ថទសា ភវន្តិ
ភាសន្តិ តេ យោនិសោ តត្ថ កាលេ
កថន្នុ កថានំ អភាសិតានំ
អត្ថំ នយេយ្យុំ កុសលា ជនិន្ទា ។

[៦៤៣] (ព្រះបាទធនញ្ជ័យ ពោលថា) ជនណា កំណត់ដឹង ហើយលះបង់នូវទ្រព្យសម្បត្តិផង លោកៈទាំងពួងផង បណ្ឌិតទាំងឡាយហៅជនដែលមានខ្លួនទូន្មាន មានសភាពខ្ជាប់ខ្ជួន មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នានោះឯង ថាជាសមណៈក្នុងលោក ។

[៦៤៤] (ព្រះរាជាទាំង ៤ ព្រះអង្គនោះ ត្រាស់សួរថា) ម្នាលអ្នកមានប្រាជ្ញាមិនថោកថយ យើងទាំងឡាយ សូមសួរចំពោះអ្នក ជាអ្នកធ្វើ (នូវហេតុដែលគួរធ្វើ) ការជជែកចំពោះពាក្យទាំងឡាយ កើតមានដល់យើង សូមអ្នកកាត់នូវសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ និងសេចក្តីសង្ស័យចេញ ក្នុងថ្ងៃនេះ យើងទាំងអស់គ្នា គប្បីឆ្លងនូវសេចក្តីសង្ស័យនោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៦៤៥] (វិធូរបណ្ឌិត ពោធិសត្វ ពោលថា) បណ្ឌិតណា ជាអ្នកយល់សេចក្តី បណ្ឌិតនោះ រមែងពោល ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញាក្នុងកាលគួរ ក្នុងពាក្យជជែកនោះ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជនទាំងឡាយ ពួកជនអ្នកឈ្លាស គប្បីយល់នូវសេចក្តី នៃពាក្យពោលដែលគេមិនទាន់និយាយ ដោយប្រការ ដូចម្តេចបាន ។

១៦៩

ទសកនិបាតេ តតិយំ ចតុប្បោសថជាតកំ

[៦៤៦] កាចំ ហវេ ភាសតិ ជាតរាជា
តរុណ្ហោ បន វេនតេយ្យោ កិមាហ
គន្ធព្វរាជា បន កឹ វទេសិ
កាចំ បន កុរូនំ រាជសេដ្ឋោ ។

[៦៤៧] ខន្តឹ ហវេ ភាសតិ ជាតរាជា
អប្បាបហារំ តរុណ្ហោ វេនតេយ្យោ
គន្ធព្វរាជា រតិវិប្បហានំ
អកិញ្ចនំ កុរូនំ រាជសេដ្ឋោ ។

[៦៤៨] សព្វានិ ឯតានិ សុភាសិតានិ
ន ហេត្ថ ទុព្ភាសិតមត្ថិ កិញ្ចិ
យស្មិញ្ច ឯតានិ បតិដ្ឋិតានិ
អរាវនព្ភា សុសមោហិតានិ
ចតុព្ភិ ធម្មេហិ សមង្គិភូតំ
តំ វេ នរំ សមណមាហុ លោកេ ។

[៦៤៦] ស្តេចនាគ ពោលដូចម្តេច ស្តេចគ្រុឌ វេនតេយ្យ ពោលដូចម្តេច ស្តេចគន្ធព្វ (ព្រះឥន្ទ្រ) ពោលដូចម្តេច ស្តេចដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ ពោលដូចម្តេច ។

[៦៤៧] (ព្រះរាជាទាំងឡាយនោះ ឆ្លើយថា) ស្តេចនាគពោលចំពោះខន្តិធម៌តែម្យ៉ាង ស្តេចគ្រុឌវេនតេយ្យ ពោលចំពោះអាហារតិច ស្តេចគន្ធព្វ ពោលចំពោះការលះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ស្តេចដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ ពោលចំពោះការមិនមានកង្វល់ ។

[៦៤៨] (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នេះ ជាសុភាសិត ពាក្យជាទុព្ភាសិត សូម្បីបន្តិចបន្តួច ក៏មិនមាន ក្នុងប្រស្នានេះទេម្យ៉ាងទៀត ពាក្យទាំងនេះ តាំងនៅស៊ប់ប្រជុំចុះដោយល្អ ក្នុងបុគ្គលណា ដូចជាកាំរទេះ ដែលគេបញ្ចុះស៊ប់ក្នុងដុំ បណ្ឌិតទាំងឡាយហៅបុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយធម៌ ៤ យ៉ាងនោះឯង ថាជាសមណៈ ក្នុងលោក ។

[៦៤៩] តុវំ ហិ សេដ្ឋោ ត្វមនុត្តរោសិ
ត្វំ ធម្មគូ ធម្មវិទូ សុមេធោ
បញ្ញាយ បញ្ហំ សមវិគ្គហេត្វា
អច្ឆេច្ឆិ ធីរោ វិចិកិច្ឆិតានិ
អច្ឆេច្ឆិ កង្ខំ វិចិកិច្ឆិតានិ
ឆិន្ទេ(១) យថា នាគទន្តំ ខរេន ។

[៦៥០] និលុប្បលាភំ វិមលំ អនគ្ឃំ
វត្ថំ ឥទំ ធូមសមានវណ្ណំ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ
ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ធីរ ។

[៦៥១] សុវណ្ណមាលំ សតបត្តផុល្លិតំ
សកេសរំ រត្នសហស្សមណ្ឌិតំ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ
ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ធីរ ។

---

១ ម. ចុន្ទោ ។

[៦៤៩] (ព្រះរាជាទាំង ៤ ព្រះអង្គ...) អ្នកជាបុគ្គលប្រសើរ អ្នកជាបុគ្គលមិនមានអ្នកណាវិសេសជាង អ្នកជាបុគ្គលដល់ នូវត្រើយនៃធម៌ ចេះដឹងនូវធម៌ មានយោបល់ដ៏ល្អ កំណាត់ដឹងនូវប្រស្នាដោយប្រាជ្ញា អ្នកជាអ្នកប្រាជ្ញ បានផ្តាច់សេចក្តីសង្ស័យចេញហើយ អ្នកបានកាត់នូវសេចក្តីសង្ស័យ និងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ដូចជាគេកាត់នូវភ្លុកនៃដំរីដោយរណារ ។

[៦៥០] (សក្កទេវរាជ...) បពិត្រអ្នកប្រាជ្ញ ខ្ញុំត្រេកអរ នឹងការដោះនូវប្រស្នា ហើយជូនសំពត់នេះមានពន្នឺដូចផ្កាឧប្បលខៀវ មិនមានមន្ទិល ជាសំពត់កាត់ថ្លៃមិនបាន មានពណ៌ស្មើដោយផ្សែង ដើម្បីបូជានូវធម៌របស់អ្នក ។

[៦៥១] (សុបណ្ណរាជ...) បពិត្រអ្នកប្រាជ្ញ ខ្ញុំត្រេកអរ នឹងការដោះនូវប្រស្នា ហើយជូននូវកម្រងផ្កាមាស ដែលរីកសំពោង ដោយត្របកច្រើនស្រទាប់ ប្រកបដោយលម្អង ដ៏ប្រដាប់ដោយកែវដ៏ច្រើន ដើម្បីបូជានូវធម៌របស់អ្នក ។

១៧១

[៦៨២] មណឹ អនគ្ឃំ រុចិរំ បភស្សរំ
កណ្ឋាវសត្តំ មណិភូសិតម្ហេ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ
ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ធីរ ។

[៦៨៣] គវំ សហស្សំ ឧសភញ្ច នាគំ
អាជញ្ញយុត្តេ ច រថេ ទស ឥមេ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ
ទទាមិ តេ គាមវរានិ សោឡស ។

[៦៨៤] សារីបុត្តោ តទា នាគោ សុបណ្ណោ បន កោលិតោ
គន្ធព្វរាជា អនុរុទ្ធោ រាជា អានន្ទបណ្ឌិតោ
វិធុរោ ពោធិសត្តោ វ ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

ចតុប្បោសថជាតកំ[១] តតិយំ ។

---

១ ម. ចតុប្បោសថិយជាតកំ ។

[៦៥២] (វរុណនាគរាជ...) បពិត្រអ្នកប្រាជ្ញ ខ្ញុំត្រេកអរ នឹងការដោះស្រាយនូវប្រស្នា ហើយជូននូវកែវមណី ដែលកាត់ថ្លៃមិនបាន ជាកែវដ៏រុងរឿង មានពន្លឺផ្លេក ៗ សម្រាប់ពាក់ឰដ៏ក ដែលស្អិតស្អាងដោយកែវមណី ដើម្បីបូជានូវធម៌របស់អ្នក ។

[៦៥៣] (ព្រះរាជា...) ខ្ញុំត្រេកអរ នឹងការដោះស្រាយនូវប្រស្នា ហើយជូននូវគោមួយពាន់ ទាំងគោឧសភផង ដំរីផង រថ ១០ ដែលទឹមដោយសេះអាជានេយ្យនេះផង ស្រុកសួយ ១៦ ផង ដល់អ្នក ។

[៦៥៤] អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតក យ៉ាងនេះថា ស្ដេចនាគក្នុងកាលណោះ បានមកជាព្រះសារីបុត្ត ស្ដេចគ្រុឌ បានមកជាកោលិតភិក្ខុ (មោគ្គល្លាន) ស្ដេចគន្ធព្វ បានមកព្រះអនុរុទ្ធ ស្ដេចបានមកជាអានន្ទបណ្ឌិត វិធុរពោធិសត្វ គឺតថាគត ។

ចប់ ចតុប្បោសថជាតក ទី ៣ ។

សង្ខជាតកំ

[៦៨៥] ពហុស្សុតោ សុតធម្មោសិ សង្ខ
ទិដ្ឋា តយា សមណព្រាហ្មណា ច
អថក្ខណេ ទស្សយសេ វិលាបំ
អញ្ញោ នុ កោ តេ បដិមន្តកោ មយា ។
[៦៨៦] សុព្ភូ សុភា សុប្បដិមុក្កកម្ពុ
បគ្គយ្ហ សោវណ្ណមយាយ បាតិយា
ភុញ្ជស្សុ ភត្តំ ឥតិ មំ វទេតិ
សទ្ធា វិត្តា តមហំ ជោតិ ព្រូមិ ។
[៦៨៧] ឯតាទិសំ ព្រាហ្មណ ទិស្វាន យក្ខំ
បុច្ឆេយ្យ ពោសោ សុខមាសីសានោ
ឧដ្ឋេហិ នំ បញ្ជលិកាភិបុច្ឆ
ទេវី នុសិ ត្វំ ឧទ មានុសី នុ ។
[៦៨៨] យំ ត្វំ សុខេនាភិសមេក្ខសេ មំ
ភុញ្ជស្សុ ភត្តំ ឥតិ មំ វទេសិ
បុច្ឆាមិ តំ នារិ មហានុភាវេ
ទេវី នុសិ ត្វំ ឧទ មានុសី នុ ។

[៦៥៥] (អ្នកបម្រើ ពោលថា) បពិត្រសង្ខព្រាហ្មណ៍ អ្នកជាពហុស្សូត ធ្លាប់បានស្តាប់ធម៌ ទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ អ្នកក៏បានចូបហើយ កាលបើដូច្នេះ (ហេតុអ្វី) ទើបអ្នកសម្តែងនូវពាក្យរវើរវាយ ក្នុងកាលមិនមែនជាខណៈអ្នកណាទៀតហ្ន៎ ជាអ្នកប្រឹក្សាចំពោះអ្នកក្រៅអំពីខ្ញុំ ។

[៦៥៦] (សង្ខព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ទេវធីតា មានមុខល្អ មានរូបល្អ មានមាសពាក់ដោយល្អ កាន់នូវ (ភត្ត) ដោយភាជន៍មាស មានសទ្ធាមានចិត្តរីករាយ និយាយនឹងយើងថា អ្នកចូរបរិភោគនូវភត្តចុះ យើងនិយាយនឹងទេវតានោះថា យើងមិន (បរិភោគ) ទេ ។

[៦៥៧] (លំដាប់នោះ អ្នកបម្រើពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម្មតាបុរសអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ កាលបានឃើញយក្ខ ប្រាកដដូច្នោះហើយ គួរណាស់តែសួរ (ឲ្យដឹង) អ្នកចូរក្រោកឡើង ហើយប្រណម្យដៃ សួរយក្ខនោះថា នាងជាទេវធីតា ឬជាមនុស្ស ។

[៦៥៨] (សង្ខព្រាហ្មណ៍ពោធិសត្វ ពោលថា) នាងបានគយគន់មើលយើងដោយសេចក្តីសុខ និយាយនឹងយើងថា អ្នកចូរបរិភោគនូវភត្តចុះ ម្នាលនាងនារី អ្នកមានអានុភាពធំ យើងសូមសួរនាង តើនាងជាទេវធីតា ឬជាមនុស្ស ។

១៧៣

ទសកនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខជាតកំ

[៦៥៩] ទេវី អហំ សង្ខ៍ មហានុភាវា
ឥធាគតា សាគរវារិមជ្ឈេ
អនុកម្បិកា នោ ច បទុដ្ឋចិត្តា
តវេវ អត្ថាយ ឥធាគតាស្មិ ។

[៦៦០] ឥធន្នបានំ សយនាសនញ្ច
យានានិ នានាវិធានិ សង្ខ៍
សព្វស្ស ត្យាហំ បដិបាទយាមិ
យំកិញ្ចិ តុយ្ហំ មនសាភិបត្ថិតំ ។

[៦៦១] យំកិញ្ចិ យិដ្ឋញ្ច ហុតញ្ច មយ្ហំ
សព្វស្ស នោ ឥស្សរា ត្វំ សុគត្តេ
សុស្សោណិ សុព្ភូ សុវិលាកមជ្ឈេ
កិស្ស មេ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ ។

[៦៦២] ឃម្មេ បថេ ព្រាហ្មណ ឯកភិក្ខុំ
ឧគ្ឃដ្ដបាទំ(១) តសិតំ កិលន្តំ
បដិបាទយិ សង្ខ៍ ឧបាហនានិ
សា ទក្ខិណា កាមទុហា តវជ្ជ ។

---

១ ម. ឱគ្ឃដ្តបាទំ ។

[៦៥៩] (ទេវធីតា ពោលថា) បពិត្រសង្ខព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំជាទេវធីតាមាន អានុភាពធំ មកក្នុងកណ្តាលសាគរនេះ ព្រោះខ្ញុំមានសេចក្តីអនុ-គ្រោះ មិនមែនមានចិត្តប្រទូស្តទេ ទើបមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីប្រ-យោជន៍ ចំពោះអ្នកតែម្យ៉ាង ។

[៦៦០] បពិត្រសង្ខព្រាហ្មណ៍ ក្នុងសមុទ្រនេះ មានបាយ ទឹក ទីដេក ទីអង្គុយ និងយានផ្សេងៗ ជាច្រើន អ្នកមានចិត្តប្រាថ្នា ចំពោះ របស់ណាមួយ ខ្ញុំនឹងប្រគល់ឲ្យរបស់ទាំងអស់នោះ ដល់អ្នក ។

[៦៦១] (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រនាងទេវធីតា មានរាងខ្លួន ល្អ មានភ្លៅល្អ មានវង់ចិញ្ចើមល្អ មានអវយវៈពាក់កណ្តាល ខ្លួនល្អ ការបូជាធំក្តី បូជាតូចក្តី ណាមួយរបស់ខ្ញុំ នាងជាឥស្សរៈ នៃបុញ្ញកម្ម របស់យើងនោះទាំងអស់ នេះជាផលនៃកម្ម របស់ ខ្ញុំដូចម្តេច ។

[៦៦២] (នាងទេវធីតា ពោលថា) បពិត្រសង្ខព្រាហ្មណ៍ អ្នកបានប្រគេន ស្បែកជើងចំពោះភិក្ខុ ១ អង្គ (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ) ដែលមានជើងកំ-ពុងរលាក ស្រេកឃ្លាន លំបាក ក្នុងផ្លូវដ៏ក្តៅ ទក្ខិណាទាននោះ ឲ្យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាដល់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៦៦៣] សា ហោតុ នារី ផលកាបបន្នា
អនវស្សុតា ឯរកវាតយុត្តា
អញ្ញស្ស យានស្ស ន ហេត្ថ ភូមិ
អជ្ជេវ មំ មោលិនី ចាបយស្សុ ។

[៦៦៤] សា តុដ្ឋចិត្តា សុមនា បតីតា
នាវំ សុចិត្តំ អភិនិម្មិនិត្វា
អាទាយ សង្ខំ បុរិសេន សទ្ធឹ
ឧបានយី នគរំ សាធុរម្មន្តិ ។

សង្ខជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ចុល្លពោធិជាតកំ

[៦៦៥] យោ តេ ឥមំ វិសាលក្ខឹ បិយំ សម្មិល្លហាសិនឹ[១]
អាទាយ ពលា គច្ឆេយ្យ កឹ នុ កយិរាសិ ព្រាហ្មណ ។

[៦៦៦] ឧប្បជ្ជេ មេ ន មុច្ចេយ្យ ន មេ មុច្ចេយ្យ ជីវតោ
រជំវ វិបុលា វុដ្ឋិ ខិប្បមេវ និវារយេ ។

១ ឱ. សម្មិល្លភាសិនឹ ។ ម. សម្មិតហាសិនឹ ។

[៦៦៣] (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) សូមឲ្យកើតសំពៅ ដែលពាសដោយផែនក្តារ ជាសំពៅមិនលិចទឹក ប្រកបដោយក្តោងនិងខ្យល់ ព្រោះថា ក្នុងសមុទ្រនេះ មិនមែនជាភូមិនៃយានដទៃឡើយ សូមនាងចម្លងខ្ញុំ ឲ្យដល់នូវក្រុងមោលិនី ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៦៦៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ទេវតានោះ មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយសប្បាយ និម្មិតសំពៅដ៏វិចិត្រល្អ ហើយនាំសង្ខព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងបុរសឧបដ្ឋាក ចូលទៅកាន់ក្រុង ជាទីសុខសាន្ត ។

ចប់ សង្ខជាតក ទី ៤ ។

ចុល្លពោធិជាតក

[៦៦៥] (ព្រះរាជាពារាណសី ពោលថា) បើបុគ្គលណា ចាប់យកនាងបរិព្វាជិកា មានភ្នែកទូលាយ ជាទីស្រឡាញ់ មានមុខញញឹមនេះរបស់អ្នក ទៅដោយការកំហែង ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តើអ្នកនឹងធ្វើអ្វី (ដល់បុគ្គលនោះ) ។

[៦៦៦] (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីក្រោធកើតដល់អាត្មា ក៏ចេញមកមិនបាន អាត្មាកាលរស់នៅ ចេញមកមិនបានទេ អាត្មាឃាត់ផាប់រហ័សឲ្យដូចជាភ្លៀងដ៏ធំឃាត់នូវធូលី ។

ទសកនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លពោធិជាតកំ

[៦៦៧] យន្នុ បុព្វេ វិកត្ថិតោ ពលម្ហិវ អបស្សិតោ
ស្វាជ្ជ តុណ្ហិកតោ ទានិ សង្ឃាដឹ សិព្វមច្ឆសិ ។

[៦៦៨] ឧប្បជ្ជិ មេ ន មុញ្ចិត្ថ ន មេ មុញ្ចិត្ថ ជីវតោ
រជំវ វិបុលា វុដ្ឋិ ខិប្បមេវ និវារយឹ ។

[៦៦៩] កិន្តេ ឧប្បជ្ជិ នោ មុញ្ចិ កិន្តេ ន មុញ្ចិ ជីវតោ
រជំវ វិបុលា វុដ្ឋិ កតមំ ត្វំ និវារយិ[១] ។

[៦៧០] យម្ហិ ជាតេ ន បស្សតិ អជាតេ សាធុ បស្សតិ
សោ មេ ឧប្បជ្ជិ នោ មុញ្ចិ កោធោ ទុម្មេធគោចរោ ។

[៦៧១] យេន ជាតេន នន្ទន្តិ អមិត្តា ទុក្ខមេសិនោ
សោ មេ ឧប្បជ្ជិ នោ មុញ្ចិ កោធោ ទុម្មេធគោចរោ ។

[៦៧២] យស្មិញ្ច ជាយមានម្ហិ សទត្ថំ នាវពុជ្ឈតិ
សោ មេ ឧប្បជ្ជិ នោ មុញ្ចិ កោធោ ទុម្មេធគោចរោ ។

---

១ ម. កតមំ តំ និវារយឹ ។

[៦៦៧] (ព្រះរាជា...) ក្នុងកាលពីដើម លោកនិយាយអួត ឥឡូវនេះ ថ្ងៃនេះលោកនោះដូចអាងកម្លាំង នៅស្ងៀមសម្ងំដេរសង្ឃាដីវិញ ។

[៦៦៨] (ព្រះមហាសត្វ...) សេចក្ដីក្រោធកើតដល់អាត្មា ក៏ចេញមកមិនបាន អាត្មាកាលរស់នៅ ចេញមកមិនបានទេ អាត្មាឃាត់ផាប់រហ័ស ឲ្យដូចជាភ្លៀងធំឃាត់នូវធូលី ។

[៦៦៩] (ព្រះរាជា...) អ្វីកើតឡើងដល់លោក ចេញមកមិនបាន លោកកាលរស់នៅអ្វីចេញមកបាន លោកឃាត់អ្វីដូចភ្លៀងធំឃាត់នូវធូលី ។

[៦៧០] (ព្រះពោធិសត្វពោលថា) កាលសភាវៈណាកើតឡើង បុគ្គលមើលមិនឃើញ កាលមិនកើតឡើង ទើបឃើញងាយ សភាវៈនោះ គឺសេចក្ដីក្រោធជាអារម្មណ៍ របស់បុគ្គលល្ងង់ កើតឡើងដល់អាត្មា ចេញមកមិនបានទេ ។

[៦៧១] បុគ្គលទាំងឡាយ ជាសត្រូវ អ្នកស្វែងរកនូវសេចក្ដីទុក្ខរមែងត្រេកអរ ដោយសភាវៈណា ដែលកើតហើយ សភាវៈនោះ គឺសេចក្ដីក្រោធ ជាអារម្មណ៍របស់បុគ្គលល្ងង់ កើតឡើងដល់អាត្មា ចេញមកមិនបានទេ ។

[៦៧២] កាលសភាវៈណាកើតឡើង បុគ្គលរមែងមិនយល់ នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន សភាវៈនោះគឺសេចក្ដីក្រោធ ជាអារម្មណ៍របស់បុគ្គលល្ងង់ កើតឡើងដល់អាត្មាមិនបានទេ ។

[៦៧៣] យេជាភិក្ខុតោ កុសលំ ជហាតិ
បរក្ការេ វិបុលញ្ចាបិ អត្ថំ
ស ភីមសេនោ ពលវា បមទ្ទិ
កោធោ មហារាជ ន មេ អមុច្ចថ ។

[៦៧៤] កដ្ឋស្មឹ មត្ថមានស្មឹ ចាវកោ នាម ជាយតិ
តមេវ កដ្ឋំ ឌហាតិ យស្មា សោ ជាយតេ គិនិ ។

[៦៧៥] ឯវំ មន្ទស្ស ចោសស្ស ពាលស្ស អវិជានតោ
សារម្ភា ជាយតេ កោធោ សោបិ តេនេវ ឌយ្ហតិ ។

[៦៧៦] អគ្គីវ តិណកដ្ឋស្មឹ កោធោ យស្ស បវឌ្ឍតិ
និហីយតិ តស្ស យសោ កាឡបក្ខេវ ចន្ទិមា ។

[៦៧៧] អនិន្ធោ ធូមកេតូវ កោធោ យស្សូបសម្មតិ
អាបូរតិ តស្ស យសោ សុក្កបក្ខេវ ចន្ទិមាតិ ។

ចុល្លពោធិជាតកំ បញ្ចមំ ។

[៦៧៣] បពិត្រមហារាជ បុគ្គលត្រូវសេចក្តីក្រោធណា គ្របសង្កត់ហើយ រមែងលះបង់នូវកុសលផង ធ្វើប្រយោជន៍ដ៏ធំទូលាយឲ្យសាបសូន្យផង សេចក្តីក្រោធនោះ មានសេនា គឺកិលេសដែលគួរខ្លាច មានកម្លាំងអាចញាំញីសត្វបាន សេចក្តីក្រោធចេញពីអាត្មាមិនបានទេ ។

[៦៧៤] ធម្មតាភ្លើង រមែងកើតក្នុងឈើដែលពួត ភ្លើងនោះកើតអំពីឈើណា ឆេះនូវឈើនោះវិញ ។

[៦៧៥] កាលបុរសល្ងង់ខ្លៅ អាប់ឥតប្រាជ្ញា មិនចេះដឹងយ៉ាងនេះ សេចក្តីក្រោធ រមែងកើតអំពីការប្រណាំងប្រជែង បុរសនោះរមែងត្រូវភ្លើងគឺសេចក្តីក្រោធនោះឆាបឆេះ ។

[៦៧៦] សេចក្តីក្រោធ របស់បុគ្គលណា ចម្រើនឡើង ដូចភ្លើងកាលចម្រើនឡើង ក្នុងគំនរស្មៅនិងឈើ យសរបស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យ ដូចព្រះចន្ទ្រ ក្នុងកាឡបក្ខ ។

[៦៧៧] សេចក្តីក្រោធ របស់បុគ្គលណា ស្ងប់រម្ងាប់ ដូចភ្លើងមិនមានកំញ៉ម យសរបស់បុគ្គលនោះ រមែងបរិបូណ៌ ដូចព្រះចន្ទ្រ ក្នុងសុក្កបក្ខ ។

ចប់ ចុល្លពោធិជាតក ទី ៥ ។

១៧៧

មណ្ឌព្យជាតកំ[១]

[៦៧៨] សត្តាហមេវាហំ បសន្នចិត្តោ
បុញ្ញត្ថិកោ អាចរិំ ព្រហ្មចរិយំ
អថាបរំ យំ ចរិតំ មមយិទំ
វស្សានិ បញ្ញាស សមាធិកានិ
អកាមកោ វាបិ អហំ ចរាមិ
ឯតេន សច្ចេន សុវត្ថិ ហោតុ
ហតំ វិសំ ជីវតុ យញ្ញទត្តោ ។

[៦៧៩] យស្មា ទានំ នាភិនន្ទឹ កទាចិ
ទិស្វានហំ អតិថី វាសកាលេ
ន ចាបិ មេ អប្បិយតំ អវេទុំ
ពហុស្សុតា សមណព្រាហ្មណា ច
អកាមកោ វាបិ អហំ ទទាមិ
ឯតេន សច្ចេន សុវត្ថិ ហោតុ
ហតំ វិសំ ជីវតុ យញ្ញទត្តោ ។

១ ឱ. កណ្ហទីបាយនជាតកំ ។

មណ្ឌព្យជាតក

[៦៧៨] (កណ្ហទីបាយនតាបស ធ្វើសច្ចកិរិយាថា) យើងមានចិត្តជ្រះថ្លា ត្រូវការដោយបុណ្យ បានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈអស់ ៧ ថ្ងៃគត់ មួយទៀត ព្រហ្មចរិយៈណា លើសទៅទៀត ដែលយើងបានប្រព្រឹត្តហើយ ព្រហ្មចរិយៈនេះជារបស់នៃយើង យើងជាអ្នកមិនប្រាថ្នា (ចំពោះបព្វជ្ជា) អស់ជាង ៥០ ឆ្នាំ មកហើយ តែឥឡូវនេះយើងខំប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមសួស្តីកើតមាន (ដល់យញ្ញទត្តកុមារ) ពិសចូរសាបរលាបបាត់ទៅ យញ្ញទត្តកុមារ ចូររស់ឡើង ។

[៦៧៩] (បិតាយញ្ញទត្តកុមារ ធ្វើសច្ចកិរិយាថា) ក្នុងកាលខ្លះ ខ្ញុំឃើញភ្ញៀវក្នុងវេលាដែលមកដល់លំនៅ ក៏មិនត្រេកអរនឹងឲ្យទានទេ តែខ្ញុំមិនឲ្យពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ទោះជាពហុស្សូត បានដឹងថាខ្ញុំមិនស្រឡាញ់ទេ មួយទៀត ខ្ញុំ ទោះបីមិនប្រាថ្នា (ក្នុងទាន) ក៏នៅតែឲ្យ ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមសួស្តីកើតមាន (ដល់យញ្ញទត្តកុមារ) ពិសចូរសាបរលាបបាត់ទៅ សូមយញ្ញទត្តកុមាររស់ឡើង ។

[៦៨០] អាសីវិសោ តាត ពហូតតេជោ
យោ តំ អឌំសី ពិឡារា ឧដ្ឋច្ច[(១)]
តស្មិញ្ច មេ អប្បិយតាយ អជ្ជ
បិតរិ ច តេ នត្ថិ កោចិ វិសេសោ
ឯតេន សច្ចេន សុវត្ថិ ហោតុ
ហតំ វិសំ ជីវតុ យញ្ញទត្តោ ។

[៦៨១] សន្តា ទន្តា យេ ច បរិព្វជន្តិ
អញ្ញត្រ កណ្ហា អនកាមរូបា[(២)]
ទីបាយន កិស្ស ជិគុច្ឆមានោ
អកាមកោ ចរសិ ព្រហ្មចរិយំ ។

---

១ ឱ. យោ តំ អឌត្ថិ បតរា ឧទិច្ច ។ ម. យោ តំ អទសី សចរា ឧទ្ទិច្ច ។
២ ម. កណ្ហា នត្ថាកាមរូបា ។

[៦៨០](មាតាយញ្ញទត្តកុមារ ពោលថា) ម្នាលកូន អាសីរពិសណា មានតេជៈច្រើន បានលូនចេញពីរន្ធមកខឹកអ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំនឹងបិតាអ្នក មិនមានសេចក្តីប្លែកគ្នាណាមួយ ក្នុងអាសីរពិសនោះទេ (ព្រោះជាអ្នកមិនស្រឡាញ់អាសីរពិស (ដូចគ្នា) ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមសួស្តីកើតមាន ពិសចូរសាបរលាបបាត់ទៅ សូមយញ្ញទត្តកុមារ រស់ឡើង ។

[៦៨១](នាយមណ្ឌព្យៈជាសម្លាញ់សួរថា) ពួកជនណាបួស ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ទូន្មានឥន្ទ្រិយ ពួកជននោះ ប្រាកដជាអ្នកប្រាថ្នា (នឹងបួស) មែន វៀរលែងតែកណ្ហទីបាយនតាបសចេញ បពិត្រទីបាយនតាបស លោកស្អប់ខ្ពើមអ្វី បានជាមិនចង់បួស ហើយទ្រាំប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទៅវិញ ។

១៧៩

ទសកនិបាតេ ឆដ្ឋំ មណ្ឌព្យជាតកំ

[៦៨២] សទ្ធាយ និក្ខម្ម បុន និវត្តោ
សោ ឯឡមូគោ ចបលោ វតាយំ
ឯតស្ស វាទស្ស ជិគុច្ឆមានោ
អកាមកោ ចរាមិ ព្រហ្មចរិយំ
វិញ្ញុបសត្ថញ្ច សតញ្ច ឋានំ
ឯវម្បហំ បុញ្ញករោ ភវាមិ ។

[៦៨៣] សមណេ តុវំ ព្រាហ្មណេ អទ្ធិកេ ច
សន្តប្បយាសិ អន្នបានេន ភិក្ខំ
ឱបានភូតំវ ឃរំ តវយិទំ
អន្នេន បានេន ឧបេតរូបំ
អថ កិស្ស វាទស្ស ជិគុច្ឆមានោ
អកាមកោ ទានមិមំ ទទាសិ ។

ទសកនិបាត មណ្ឌព្យជាតក ទី ៦

[៦៨២] (ទីបាយនតាបស ពោលថា) បុគ្គលណាចេញ (ចាកផ្ទះ បួស) ដោយសទ្ធា ហើយត្រឡប់មក (កាន់ផ្ទះ) វិញ បុគ្គលនោះឯង ឈ្មោះថាជាមនុស្សល្ងីល្ងើ មិននឹងនួនយើងស្អប់ខ្ពើមវាទៈនេះ (សូម្បី) ជាអ្នកមិនប្រាថ្នា (បួស) ក៏ទ្រាំប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ដែលវិញ្ញូជនសរសើរផង ជាឋានៈរបស់ពួកសប្បុរសផង យើងជាអ្នកធ្វើនូវបុណ្យយ៉ាងនេះ ។

[៦៨៣] ចំណែកអ្នកបានញុំាំងពួកសមណព្រាហ្មណ៍ និងអ្នកដំណើរឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយទឹកនិងភិក្ខាហារ ឯផ្ទះរបស់អ្នកនេះមានភិក្ខាហារ (ដ៏សម្បូណ៌) ដូចជាស្រះសម្រាប់ជនចុះផឹក កាលបើដូច្នេះទេ ចុះអ្នកស្អប់ខ្ពើមពាក្យអ្វី បានជាអ្នកមិនប្រាថ្នានឹងឲ្យទាន តែនៅតែឲ្យនូវទាននេះវិញ ។

[៦៨៤] បិតរោ ច មេ អាសុ បិតាមហា ច
សទ្ធា អហុ ទានបតី វទញ្ញូ
តំ កុលវត្តំ អនុវត្តមានោ
មាហំ កុលេ អន្តិមគន្ធិនោ អហុំ
ឯតស្ស វាទស្ស ជិគុច្ឆមានោ
អកាមកោ ទានមិមំ ទទាមិ ។

[៦៨៥] ទហរី កុមារី អសមត្ថបញ្ញា
យន្តានយី ញាតិកុលា សុកត្តេ
ន ចាបិ មេ អប្បិយតំ អវេទិ
អញ្ញត្រ កាមា បរិចារយន្តា
អថ កេន វណ្ណេន មយា ហិ ភោតិ
សំវាសធម្មោ អហុ ឯវរូបោ ។

[៦៨៤](មណ្ឌព្យៈ...) មាតាបិតានិងជីដូនជីតារបស់ខ្ញុំ ជាអ្នកមានសទ្ធា ជាម្ចាស់នៃទាន ជាអ្នកដឹងនូវពាក្យស្មូម ខ្ញុំប្រព្រឹត្តតាមវត្តរបស់ត្រកូលនោះ ដោយតាំងចិត្តថា អាត្មាអញកុំជាអ្នកមានក្នុងទីបំផុត និងជាអ្នកកាត់នូវវង្សត្រកូល ក្នុងត្រកូលឡើយ អាត្មាអញស្អប់ខ្ពើម ចំពោះពាក្យនោះ (ទោះបី) ជាអ្នកមិនមានប្រាថ្នានឹងឲ្យទាន ក៏នៅតែឲ្យនូវទាននេះ ។

[៦៨៥] ម្នាលនាងមានសរីរកាយដ៏ល្អ យើងបាននាំនាងមកអំពីត្រកូលនៃញាតិ តាំងពីកាលនាងនៅជាកុមារីក្មេង មានប្រាជ្ញាមិនទាន់អង់អាចម៉េ្វះ នាងបម្រើអញទាំងមិនចង់ តែមិនឲ្យដឹងថា មិនស្រឡាញ់អញ ម្នាលនាង កាលបើដូច្នេះ ការនៅរួមជាមួយយើងមានសភាពយ៉ាងនេះ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។

[៦៨៦] អាព ធុវេ នយិធ កោចិ អត្ថិ
បរម្បរា នាម កុលេ ឥមស្មឹ
តំ ក្វូលវត្តំ អនុវត្តមានា
នាហំ កុលេ អន្តិមគន្ធិនី អហុំ
ឯតស្ស ពាលស្ស ជិគុច្ឆមានា
អកាមិកា បដ្ឋចរាមិ[១] តុយ្ហំ ។

[៦៨៧] មណ្ឌព្យ ភាសិស្សំ អភាសនេយ្យំ[២]
តំ ខម្យតំ បុត្តហេតុ មមជ្ជ
បុត្តបេមា នយិធ បរត្ថិ កិញ្ចិ
សោ នោ អយំ ជីវតិ យញ្ញទត្តោតិ ។

មណ្ឌព្យជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

និគ្រោធជាតកំ

[៦៨៨] ន វាហមេតំ ជានាមិ | កោ វាយំ កស្ស ចាតិ វា
យថា សាខោ វទិ ឯវំ | និគ្រោធ កិន្តិ មញ្ញសិ ។

[៦៨៩] តតោ គលវិនីតេន | បុរិសា និហរីសុ មំ[៣]
ទត្វា មុខប្បហារានិ | សាខស្ស វចនំ ករា ។

១ ឱ. ពន្ធចរាមិ ។ ម. បាទចរាមិ ។ ២ ម. មណ្ឌព្យ ភាសឹ យមភាសនេយ្យំ ។
៣ ឱ. បុរិសា និទ្ធាបយឹសុ មំ ។ ម. បុរិសា និទ្ធាបយឹសុ ។

[៦៨៦] (ភរិយា...) *យូរណាស់មកហើយ ក្នុងកាលណាក៏ដោយ ការផ្លាស់ប្ដូរប្ដី មិនមានក្នុងត្រកូលនេះទេ ខ្ញុំប្រព្រឹត្តតាមវត្តរបស់ត្រកូលនោះ ដោយតាំងចិត្តថាអាត្មាអញ កុំជាអ្នកមានក្នុងទីបំផុត និងជាអ្នកកាត់នូវវង្សត្រកូល ក្នុងត្រកូលឡើយ ខ្ញុំស្អប់ខ្ពើមពាក្យនេះ ទោះបីជាអ្នកមិនមានប្រាថ្នានឹងបម្រើ ក៏ប្រព្រឹត្តបម្រើមិនដាច់ ចំពោះអ្នក ។*

[៦៨៧] *បពិត្រមណ្ឌព្យៈ ខ្ញុំនិយាយនូវពាក្យ ដែលមិនគួរនិយាយ សូមអ្នកអត់ទោសចំពោះពាក្យនោះ ដល់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះហេតុនៃកូនចុះរបស់ណាមួយឯទៀត ក្នុងលោកនេះ រមែងមិនមានជាងសេចក្ដីស្រឡាញ់ ក្នុងកូនឡើយ យញ្ញទត្តកុមាររបស់យើងនេះរស់វិញ ។*

ចប់ មណ្ឌព្យជាតក ទី ៦ ។

និគ្រោធជាតក

[៦៨៨] (*បោតិកបុរស ពោលថា*) *បពិត្រនិគ្រោធ សាខសេនាបតិបាននិយាយថា អញមិនស្គាល់អ្នកនុ៎ះទេ អ្នកនេះជាអ្វី ឬជាអ្នកបម្រើ របស់អ្នកណា* (ដូច្នេះ) *យ៉ាងណា តើព្រះអង្គទ្រង់យល់យ៉ាងនោះ ដែរឬ ។*

[៦៨៩] *កាលនោះ ពួកបុរសអ្នកធ្វើតាមពាក្យសាខបុរស ក៏ទះតប់មាត់បណ្ដេញខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយការអូសកចេញ ។*

[៦៩០] ឯតាទិសំ ទុម្មតិនា អកតញ្ញេន ទុព្ភិនា
កតំ អនរិយំ សាខេន សខិនា តេ ជនាធិប ។

[៦៩១] ន វាហមេតំ ជានាមិ នបិ មេ កោចិ សំសតិ
យំ មេ ត្វំ សម្ម អក្ខាសិ សាខេន កឡ្ឡនំ(១) កតំ ។

[៦៩២] សក្ខីនំ សាជីវង្ក័រោ មម សាខស្ស ចូភយំ
ត្វំ នោសិស្សរិយំ ធាតា មនុស្សេសុ មហគ្គតំ(២)
តុយ្ហម្ហា លព្ភិមា(៣) ឥទ្ធិ ឯត្ថ មេ នត្ថិ សំសយោ

[៦៩៣] យថាបិ វីជំ អគ្គិស្មឹ ឌយ្ហតិ ន វិរូហតិ
ឯវំ កតំ អសប្បុរិសេ នស្សតិ ន វិរូហតិ ។

[៦៩៤] កតញ្ញុម្ហិ ច បោសម្ហិ សីលវន្តេ អរិយវុត្តិនេ
សុខេត្តេ វិយ ពីជានិ កតំ តម្ហិ ន នស្សតិ ។

---

១ ឱ. កតនំ ។ ម. ករណំ ។ ២ ឱ. ម. មហន្តតំ ។ ៣ ម. តយា មាលព្ភិតា ។

[៦៩០] បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន អំពើមិនប្រសើរប្រាកដដូច្នេះ សាខៈ ជាសម្លាញ់របស់ព្រះអង្គ ជាមនុស្សមានគំនិតអាក្រក់ ជាអកតញ្ញូ ទ្រុស្តមិត្រ បានធ្វើហើយ ។

[៦៩១] (ព្រះបាទនិគ្រោធ...) ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកប្រាប់នូវការទង់ទាញ ណា ដែលសាខៈធ្វើហើយដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដឹងនូវដំណើរនុ៎ះទេ ទាំង អ្នកណាមួយ ក៏មិនបានប្រាប់ដល់ខ្ញុំដែរ ។

[៦៩២] អ្នកបានធ្វើនូវការចិញ្ចឹមជីវិតងាយ ដល់សម្លាញ់ទាំង ២ នាក់ គឺខ្ញុំ និងសាខៈ ជាអ្នកឲ្យឥស្សរិយយស គឺភាពជាធំ ក្នុងមនុស្ស ដល់យើង យើងបានសេចក្តីសម្រេច ក៏ព្រោះអ្នក សេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងហេតុនុ៎ះ មិនមានដល់ខ្ញុំទេ ។

[៦៩៣] ពូជ (ដែលដាក់) ក្នុងភ្លើង រមែងឆេះ មិនដុះយ៉ាងណា មិញ ឧបការគុណដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ក្នុងអសប្បុរស រមែង វិនាស មិនលូតលាស់ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៦៩៤] ឧបការគុណដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ក្នុងបុរសជាកតញ្ញូ មាន សីលធម៌ មានសេចក្តីប្រព្រឹត្តប្រសើរនោះ រមែងមិនវិនាសទេ ដូចពូជ (ដែលព្រោះ) ក្នុងស្រែល្អ ។

[៦៩៥] ឥមញ្ច ជម្មំ នេកតិកំ អសប្បុរិសចិន្តកំ
ហនន្តុ សាខំ សត្តីហិ នាស្ស[1] ឥច្ឆាមិ ជីវិតំ ។

[៦៩៦] ខមតស្ស មហារាជ បាណា ទុប្បដិអានយា
ខម ទេវ អសប្បុរិសស្ស នាស្ស ឥច្ឆាមហំ វធំ ។

[៦៩៧] និគ្រោធមេវ សេវេយ្យ ន សាខមុបសំវសេ
និគ្រោធស្មឹ មតំ សេយ្យោ យញ្ចេ សាខស្មិ ជីវិតន្តិ ។

និគ្រោធជាតកំ សត្តមំ ។

តក្កលជាតកំ

[៦៩៨] ន តក្កលា សន្តិ ន អាលុបានិ
ន វិលាលិយោ ន កលម្ពានិ តាត
ឯកោ អរញ្ញម្ហិ សុសានមជ្ឈេ
កិមត្ថិកោ តាត ខណាសិ កាសុំ ។

---

១ ម. នាហំ ។

[៦៩៥] រាជបុរសទាំងឡាយ ចូរយកលំពែង សម្លាប់នូវសាខៈនេះ ជាមនុស្សលាមក របិញរបុញ មានគំនិតជាអសប្បុរសចុះ យើងមិនប្រាថ្នាឲ្យវារស់នៅទេ ។

[៦៩៦](បោតិកៈ...) បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គអត់ទោស ចំពោះបុរសនេះ (ព្រោះថា) ជីវិត (របស់សត្វដែលស្លាប់ហើយ) មិនអាចនាំត្រឡប់មកវិញបានទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គអត់ទោសដល់អសប្បុរស ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនប្រាថ្នាការសម្លាប់បុរសនេះទេ ។

[៦៩៧] បុគ្គលគប្បីសេពគប់ នូវស្តេចនិគ្រោធប៉ុណ្ណោះ កុំនៅជាមួយសាខៈឡើយ សេចក្តីស្លាប់ ក្នុងសំណាក់ស្តេចនិគ្រោធប្រសើរជាងឯការរស់នៅ ក្នុងសំណាក់សាខៈ ពុំប្រសើរឡើយ ។

ចប់ និគ្រោធជាតក ទី ៧ ។

តក្កលជាតក

[៦៩៨] (កុមារពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្របិតា ដំឡូងឈាមមាន់ មិនមាន ដំឡូងថ្វា មិនមាន ដំឡូងដៃខ្លា មិនមាន ដំឡូងត្នោត មិនមាន (ក្នុងទីនេះទេ) បិតាមានប្រយោជន៍អ្វី ទើបមកជីករណ្តៅ ក្នុងទីកណ្តាលស្មសាន ក្នុងព្រៃ តែម្នាក់ឯង ។

[៦៩៩] បិតាមហោ តាត សុទុព្វលោ តេ
អនេកព្យាធីហិ ទុក្ខេហិ ផុដ្ឋោ
តមជ្ជហំ និក្ខណិស្សាមិ សោព្ភេ
ន ហិស្ស តំ ជីវិតំ រោចយាមិ ។

[៧០០] សង្កប្បមេតំ បដិលទ្ធបាបកំ
អច្ចាហិតំ កម្មំ ករោសិ លុទ្ធំ
មយាបិ តាត បដិលច្ឆសេ តុវំ
ឯតាទិសំ កម្មំ ជរូបនីតោ
តំ កុលវត្តំ អនុវត្តមានោ
អហម្បិ តំ និក្ខណិស្សាមិ សោព្ភេ ។

[៧០១] ផរុសាហិ វាចាហិ បកុព្វមានោ
អាសជ្ជ មំ ត្វំ វទសេ កុមារ
បុត្តោ មមំ ឱរសកោ សមានោ
អហិតានុកម្បី មេ ត្វំសិ បុត្ត ។

[៦៩៩](បិតាពោលថា) ម្នាលកូន ជីតារបស់អ្នក មានកម្លាំងថមថយណាស់ហើយ ត្រូវព្យាធិទុក្ខច្រើនយ៉ាងប៉ះពាល់ ថ្ងៃនេះ អញនឹងកប់គាត់ចោលក្នុងរណ្ដៅ ព្រោះមិនចង់ឲ្យគាត់រស់នៅទេ ។

[៧០០](កុមារ...) សេចក្ដីត្រិះរិះនោះ ជាអំពើដ៏លាមក ដែលបិតាបានហើយ បិតាធ្វើនូវកម្ម មិនជាប្រយោជន៍ក្រៃពេក ជាអំពើអាក្រក់បពិត្របិតា អ្នកកាលបើជរាចូលគ្របសង្កត់ រមែងបានទទួលនូវកម្មប្រាកដដូច្នេះ អំពីខ្ញុំវិញ សូម្បីខ្ញុំកាលប្រព្រឹត្តតាមវត្តរបស់ត្រកូលនោះ នឹងកប់បិតា ក្នុងរណ្ដៅវិញ ។

[៧០១] (បិតា...) ម្នាលកុមារ អ្នកគ្របសង្កត់ និយាយខ្លាំងខ្ទប់អញដោយសម្ដីអាក្រក់ នៃកូន អ្នកជាកូនកើតអំពីទ្រូងនៃអញអនុគ្រោះដោយអំពើ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ។

ទសកនិបាតេ អដ្ឋមំ តក្កលជាតកំ

[៧០២] ន ត្យាហំ តាត អហិតានុកម្បី
ហិតានុកម្បី តេ អហាញ្ហិ តាត
ចាបញ្ច តំ កម្ម បកុព្វមានំ
អវហាមិ នោ វារយិតុំ តតោ ហិ ។

[៧០៣] យោ មាតរំ វា បិតរំ សវិដ្ឋ
អទូសកោ ហឹសតិ ចាបធម្មោ
កាយស្ស ភេទា អភិសម្បរាយំ
អសំសយំ សោ និរយំ ឧបេតិ ។

[៧០៤] យោ មាតរំ វា បិតរំ សវិដ្ឋ
អន្នេន ចានេន ឧបដ្ឋហាតិ
កាយស្ស ភេទា អភិសម្បរាយំ
អសំសយំ សោ សុគតឹ ឧបេតិ ។

[៧០៥] ន មេ ត្វំ បុត្ត អហិតានុកម្បី
ហិតានុកម្បី មេ ត្វំសិ បុត្ត
អហាញ្ច តេ មាតរា វុច្ចមានោ
ឯតាទិសំ កម្ម ករោមិ លុទ្ទំ ។

[៧០២] (កុមារ...) បពិត្របិតា ខ្ញុំមិនមែនអនុគ្រោះលោក ដោយឥតប្រ-យោជន៍ទេ បពិត្របិតា ពិតណាស់ ខ្ញុំអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ដល់លោក ដោយពិត ប៉ុន្តែ ខ្ញុំមិនគួរ ដើម្បីនឹងហាមលោកដែលកំពុងធ្វើកម្មអាក្រក់ ដោយហេតុនោះទេ ។

[៧០៣] បពិត្រសវិដ្ឋៈ បុគ្គលណា មានធម៌ដ៏លាមក បៀតបៀននូវមាតាបិតា ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត បុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយទៅក្នុងភពខាងមុខ រមែងកើតក្នុងនរក ឥតសង្ស័យ ។

[៧០៤] បពិត្រសវិដ្ឋៈ បុគ្គលណា ទំនុកបម្រុងមាតាបិតា ដោយបាយនិងទឹក បុគ្គលនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ទៅក្នុងភពខាងមុខរមែងកើត ក្នុងសុគតិ ឥតសង្ស័យ ។

[៧០៥] (បិតា...) ម្នាលកូន អ្នកមិនមែនអនុគ្រោះ ដោយឥតប្រ-យោជន៍ដល់យើងទេ ម្នាលកូន អ្នកអនុគ្រោះ ដោយប្រយោជន៍ដល់យើងពិត ចំណែកខាងយើង ត្រូវមាតារបស់អ្នកប្រើ ទើបមកធ្វើ នូវកម្មអាក្រក់ ប្រាកដដូច្នេះ ។

[៧០៦] យា តេ សា ភរិយា អនរិយរូបា
មាតា មមេសា សកិយា[១] ជនេត្តិ
និទ្ធាបយេ តញ្ច សកា អគារា
អញ្ញម្បិ តេ សា ទុខមាវហេយ្យ ។
[៧០៧] យា តេ សា ភរិយា អនរិយរូបា
មាតា មមេសា សកិយា ជនេត្តិ
ទន្តា ករេណូវ វសូបនីតា
សា បាបធម្មា បុនរាវជាតូតិ ។

តក្កលជាតកំ អដ្ឋមំ ។

មហាធម្មបាលជាតកំ

[៧០៨] កិំវត្តំ តេ កឹ បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
អក្ខាហិ មេ ព្រាហ្មណ ឯតមត្ថំ
កស្មា នុ តុម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

១ ម. ជាតិយា ។

[៧០៦] (កុមារ...) ស្ត្រីណា ជាភរិយារបស់បិតា មានសភាពមិនប្រសើរ ស្ត្រីនោះ ជាមាតាបង្កើតរបស់ខ្លួនខ្ញុំ បិតាគប្បីបណ្តេញមាតានោះ ចេញចាកផ្ទះរបស់ខ្លួន ព្រោះថា មាតានោះ គង់នឹងនាំទុក្ខឯទៀត មកឲ្យបិតា មិនខាន ។

[៧០៧] ស្ត្រីណា ជាភរិយារបស់បិតា មានសភាពមិនប្រសើរ ស្ត្រីនោះ ជាមាតាបង្កើតរបស់ខ្លួនខ្ញុំ មាតាមានធម៌ដ៏លាមកនោះ បានទូន្មានខ្លួន ចុះអំណាច ដូចជាមេដំរី ចូលត្រឡប់មក (កាន់ផ្ទះ) វិញ ។

ចប់ តក្កលជាតក ទី ៨ ។

មហាធម្មបាលជាតក

[៧០៨] (អាចារ្យសួរថា) អ្វីជាវត្តរបស់អ្នក អ្វីជាព្រហ្មចរិយៈ របស់អ្នក នេះជា ផលសុចរិតធម៌ ដូចម្តេច ដែលអ្នកសន្សំល្អហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់អ្នក មិនស្លាប់ ។

ទសកនិបាតេ នវមំ មហាធម្មបាលជាតកំ

[៧០៩] ធម្មំ ចរាម ន មុសា ភណាម
បាបានិ កម្មានិ វិវជ្ជយាម
អនរិយំ បរិវជ្ជេម[១] សព្វំ
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ[២] ។

[៧១០] សុណោម ធម្មំ អសតំ សតញ្ច
ន ចាបិ ធម្មំ អសតំ រោចយាម
ហិត្វា អសន្តេ ន ជហាម សន្តេ
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១១] បុព្វេវ ទានា សុមនា ភវាម
ទទំបិ វេ[៣] អត្តមនា ភវាម
ទត្វាបិ វេ[៤] នានុតបាម បច្ឆា
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១២] សមណេ មយំ ព្រាហ្មណេ អទ្ធិកេ ច
វណិព្វកេ យាចនកេ ទលិទ្ទេ
អន្នេន បានេន អភិតប្បយាម
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

---

១ ឱ. ម. បរិវជ្ជេមុ ។ ២ ឱ. តស្មាតិ អម្ហំ ទហរា ន មីយរេ ។ ៣-៤ ឱ. ម. ចេ ។

[៧០៩] (បិតារបស់ធម្មបាល តបថា) ពួកយើងប្រព្រឹត្តធម៌ មិននិយាយកុហក វៀរនូវអំពើដ៏លាមក វៀរនូវអំពើមិនប្រសើរគ្រប់យ៉ាង ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១០] ពួកយើងស្តាប់ធម៌ របស់អសប្បុរសផង សប្បុរសផង ប៉ុន្តែពួកយើង មិនពេញចិត្ត នឹងធម៌របស់ពួកអសប្បុរសទេ ពួកយើងលះបង់អសប្បុរស មិនលះបង់សប្បុរសទេ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១១] ពួកយើង មានចិត្តល្អ ក្នុងកាលមុនឲ្យ កាលកំពុងឲ្យក៏មានចិត្តត្រេកអរ លុះឲ្យហើយ មិនក្តៅក្រហាយក្រោយ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១២] ពួកយើង បានញ៉ាំងពួកសមណព្រាហ្មណ៍ អ្នកដំណើរស្មូម យាចក និងអ្នកកម្សត់ ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់យើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៣] មយញ្ច ភរិយំ នាតិក្កមាម
ភរិយាបិ អម្ហេ នាតិក្កមន្តិ
អញ្ញត្រ តាហិ ព្រហ្មចរិយំ ចរាម
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៣១៤] បាណាតិបាតា វិរមាម សព្វេ
លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយាម
អមជ្ជបា នោបិ មុសា ភណាម
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១៥] ឯតាសុ វេ ជាយរេ សុត្តមាសុ
មេធាវិនោ ហោន្តិ ពហូតបញ្ញា
ពហុស្សុតា វេទគុនា ច ហោន្តិ
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១៦] មាតាបិតរោ ភគិនីភាតរោ ច
បុត្តា ច ទារា ច មយញ្ច សព្វេ
ធម្មំ ចរាម បរលោកហេតុ
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១៣] ពួកយើង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងចិត្តកិរិយាទេ ទាំងពួកកិរិយា ក៏មិនប្រព្រឹត្តកន្លងចិត្តយើង ពួកយើងប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌ លើកលែងតែកិរិយាទាំងនោះចេញ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៤] យើងទាំងអស់គ្នា វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទានក្នុងលោក មិនផឹកទឹកស្រវឹង មិននិយាយពាក្យកុហក ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល)របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៥] កូនទាំងឡាយ (របស់យើង) កើតក្នុងពួកស្ត្រីដ៏ឧត្តម រមែងជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាច្រើន ជាពហុស្សូត ដឹងនូវវេទ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់យើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៦] មាតាបិតា បងប្អូនស្ត្រី បងប្អូនប្រុស កូន ប្រពន្ធ និងយើងគ្រប់គ្នា ប្រព្រឹត្តធម៌ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ក្នុងលោកខាងមុខ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់ពួកយើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៧] ទាសា ច ទាសី អនុជីវិនោ ច
បរិចារិកា កម្មករា ច សព្វេ
ធម្មំ ចរន្តិ បរលោកហេតុ
តស្មា ហិ អម្ហំ ទហរា ន មិយ្យរេ ។

[៧១៨] ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារឹ
ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហាតិ
ឯសានិសំសោ ធម្មេ សុចិណ្ណេ
ន ទុគ្គតឹ គច្ឆតិ ធម្មចារី ។

[៧១៩] ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារឹ
ឆត្តំ មហន្តំ វិយ វស្សកាលេ
ធម្មេន គុត្តោ មម ធម្មបាលោ
អញ្ញស្ស អដ្ឋីនិ សិវី កុមារោតិ ។

មហាធម្មបាលជាតកំ នវមំ ។

កុក្កុជជាតកំ

[៧២០] ជាស្មសេ កាតចាបម្ហិ ជាស្មសេ អលិកវាទិនេ
ជាស្មសេ អត្តត្ថបញ្ញម្ហិ អតិសន្តេបិ ជាស្មសេ ។

[៧១៧] ពួកខ្ញុំប្រុស ពួកខ្ញុំស្រី អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារ អ្នកបម្រើ និងអ្នកធ្វើនូវការងារទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តធម៌ ដើម្បីប្រយោជន៍ ក្នុងលោកខាងមុខ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកជននៅក្មេង (ក្នុងត្រកូល) របស់យើង មិនស្លាប់ ។

[៧១៨] ធម៌ រមែរក្សាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ដោយពិត ធម៌ដែលសន្សំល្អហើយ រមែងនាំសុខមកឲ្យ នេះជាអានិសង្ស ក្នុងធម៌ដែលសន្សំល្អហើយ បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ រមែងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

[៧១៩] ធម៌ រមែងរក្សាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ដោយពិត ដូចឆត្រធំ (ការពារ) ក្នុងកាលដែលភ្លៀង ធម្មបាលជាបុត្ររបស់យើង ធម៌គ្រប់គ្រងហើយ ឆ្អឹង (ដែលអ្នកនាំមកនេះ) ជាឆ្អឹងសត្វដទៃ កុមារ (ជាបុត្ររបស់យើង) មានសេចក្ដីសុខនៅឡើយ ។

ចប់ មហាធម្មបាលជាតក ទី ៩ ។

កុក្កុដជាតក

[៧២០] (មាន់ពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងបុគ្គលដែលធ្វើបាបម្ដងហើយ មិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងបុគ្គលដែលពោលពាក្យឡេះឡោះ មិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងបុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាគិតតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនគប្បីស្និទ្ធស្នាលនឹងបុគ្គល (មានពុតត្បុត) ដែលធ្វើហាក់ដូចជាស្ងប់ស្ងាត់ ក្រៃលែង ។

[៧២១] ភវន្តិ ហេកេ បុរិសា គោបិចាសិកជាតិកា
ឃសន្តិ មញ្ញេ មិត្តានិ វាចាយ ន ច កម្មុនា ។

[៧២២] សុខញ្ចលី បក្កហិតា វាចាយ បលិកុណ្ឋិតា
មនុស្សផេគ្គូ នាសិទេ យស្មឹ នត្ថិ កតញ្ញុតា ។

[៧២៣] ន ហិ អញ្ញោញ្ញចិត្តានំ[១] ឥត្ថីនំ បុរិសាន វា
នានាវិកត្វា សំសគ្គំ តាទិសម្បិ ន វិស្សសេ[២] ។

[៧២៤] អនរិយកម្មឱក្កន្តំ អត្ថេតំ សព្វឃាតិនំ
និសិតំវ បដិច្ឆន្នំ តាទិសម្បិ ន វិស្សសេ ។

[៧២៥] មិត្តរូបេនិធេកច្ចេ[៣] សាខល្យេន[៤] អចេតសា
វិវិធេហិ ឧបាយន្តិ តាទិសម្បិ ន វិស្សសេ ។

---

១ ឱ. អញ្ញសចិត្តានំ ។ ម អញ្ញញ្ញចិត្តានំ ។ ២ ឱ. នាស្មសេ ។ ម. ច នាស្មសេ ។
៣ ឱ. ម. មិត្តរូបេនិធេកច្ចេ ។ ៤ ឱ. សាខល្លេន ។

[៧២១] បុរសពួកខ្លះ ប្រកបដោយជាតិ ហាក់ដូចជាគោស្រេកទឹក ស៊ីនូវមិត្ត ដោយវាចា តែមិន (សង្គ្រោះដោយការងារ) ។

[៧២២] បុរសពួកខ្លះ ផ្គងអញ្ជលីទទេឡើង ហើយបិទបាំង ដោយវាចា ជាមនុស្សស្រោយ កតញ្ញូតាធម៌ មិនមានក្នុងបុគ្គលណា សប្បុរស មិនគប្បីចូលទៅជិត នូវបុគ្គលនោះទេ ។

[៧២៣] បុគ្គលមិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងស្ត្រី ឬបុរស ដែលមានចិត្ត ប្រែប្រួល (អ្នកណា) ធ្វើនូវសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ឲ្យច្បាស់ដោយ អំពើផ្សេងៗ (ហើយធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ) បុគ្គល មិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងបុគ្គលបែបនោះទេ ។

[៧២៤] អ្នកដែលល្មោភនឹងអំពើមិនប្រសើរ មានវាចាមិនខ្ជាប់ខ្ជួន បៀត បៀននូវជនទាំងពួង ដូចជាដាវដែលសំលៀង ហើយបិទបាំងទុក បុគ្គលមិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹងបុគ្គលបែបនោះទេ ។

[៧២៥] បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ចូលទៅជិតដោយឧបាយផ្សេងៗ គឺដោយអំណាច ធ្វើហាក់ដូចជាមិត្ត (ដ៏ស្និទ្ធ) មានពាក្យដ៏ស្អាត ផូរផង់ តែមិនមានចិត្ត (ស្អាតល្អ) បុគ្គលមិនគប្បីស្និទ្ធស្នាល នឹង បុគ្គលបែបនោះទេ ។

១៩១

ទសកនិបាតេ ទសមំ កុក្កុដជាតកំ

[៧២៦] អាមិសំ វា ធនំ វាបិ យត្ថ បស្សតិ តាទិសោ
ទុព្ភឹ ករោតិ ទុម្មេធោ តញ្ច ហន្ត្វាន គច្ឆតិ ។

[៧២៧] មិត្តរូបេន ពហវោ ឆន្នា សេវន្តិ សត្តវោ
ជហេ កាបុរិសេ ហេតេ កុក្កុដោ វិយ សេនកំ ។

[៧២៨] យោ ច ឧប្បតិតំ អត្ថំ ខិប្បមេវ ន ពុជ្ឈតិ
អមិត្តវសមន្វេតិ បច្ឆា ច អនុតប្បតិ ។

[៧២៩] យោ ច ឧប្បតិតំ អត្ថំ ខិប្បមេវ និពោធតិ
មុច្ចតេ សត្តុសម្ពាធា កុក្កុដោ វិយ សេនកា ។

[៧៣០] តំ តាទិសំ កូដមិវោឌ្ឌិតំ វនេ
អធម្មិកំ និច្ចវិធំសការិនំ
អារា វិវជ្ជេយ្យ នរោ វិចក្ខណោ
សេនំ យថា កុក្កុដោ វំសកាននេតិ ។

កុក្កុដជាតកំ ទសមំ ។

ទសកនិបាត កុក្កុដជាតក ទី ១០

[៧២៦] ជនឥតប្រាជ្ញាបែបនោះ ឃើញនូវអាមិសៈ ឬទ្រព្យ ក្នុងផ្ទះសម្លាញ់ណា រមែងធ្វើនូវសេចក្តីប្រទូស្ត បៀតបៀន នូវជននោះ ហើយចៀសចេញទៅ ។

[៧២៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) សត្រូវច្រើនបិទបាំង ដោយសភាពហាក់ដូចជាមិត្តមកគប់រក បុគ្គលគប្បីលះបង់ នូវបុរសអាក្រក់នោះចោលចេញ ដូចមាន់លះបង់ខ្លែង ។

[៧២៨] បុគ្គលណា មិនឆាប់យល់នូវហេតុ ដែលកើតឡើង បុគ្គលនោះ រមែងលុះអំណាចសត្រូវ រមែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

[៧២៩] បុគ្គលណា យល់ទាន់នូវហេតុដែលកើតឡើង បុគ្គលនោះរមែងរួចផុតចាកការបៀតបៀន របស់សត្រូវ ដូចជាមាន់រួចអំពីខ្លែង ។

[៧៣០] ជនមានប្រាជ្ញាវាងវៃ គប្បីវៀរអំពីចម្ងាយនូវបុគ្គលមិនប្រកបដោយធម៌ ជាអ្នកកំចាត់នូវគុណរបស់បុគ្គលដទៃជានិច្ច ប្រាកដដូចជាអន្ទាក់បញ្ឆោត ដែលគេដាក់ក្នុងព្រៃ ដូចជាមាន់វៀរខ្លែងក្នុងព្រៃឫស្សី ។

ចប់ កុក្កុដជាតក ទី ១០ ។

មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតកំ[១]

[៧៣១] អលង្កតោ មដ្ឋកុណ្ឌលី
មាលធារី ហរិចន្ទនុស្សទោ
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទសិ
វនមជ្ឈេ កឹ ទុក្ខិតោ តុវំ ។

[៧៣២] សោវណ្ណមយោ បភស្សរោ
ឧប្បន្នោ រថបញ្ជរោ មម
តស្ស ចក្កយុគំ ន វិន្ទាមិ
តេន ទុក្ខេន ជហាមិ ជីវិតំ ។

[៧៣៣] សោវណ្ណមយំ មណិមយំ
លោហមយំ អថ រូបិយមយំ
ចាវទ រថំ ការិស្សាមិ តេ
ចក្កយុគំ បដិលាភយាមិ[២] តំ ។

---

១ ឱ. មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតកំ ។ ២ ឱ. ម. បដិបាទយាមិ ។

១៩២

មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតក

[៧៣១] (ព្រាហ្មណ៍ សួរថា) អ្នកស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងប្រដាប់ មានកុណ្ឌលដ៏រលីង ទ្រទ្រង់នូវកម្រងផ្កា ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម ផ្គងដៃកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងកណ្តាលនៃព្រៃស្មសាន តើអ្នកដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ដូចម្តេច ។

[៧៣២] (មាណព ឆ្លើយថា) គ្រោងនៃរថ ធ្វើដោយមាស មានរស្មីភ្លឺផ្លេក កើតឡើងហើយ ដើម្បីខ្ញុំ (បើ) ខ្ញុំមិនបាននូវគូនៃកង់របស់រថនោះទេ ខ្ញុំនឹងលះបង់ជីវិត ព្រោះសេចក្តីទុក្ខនោះ ។

[៧៣៣] (ព្រាហ្មណ៍...) អ្នកចូរប្រាប់នូវរថ ដែលធ្វើដោយមាស ធ្វើដោយកែវមណី ធ្វើដោយទង់ដែង ឬធ្វើដោយប្រាក់ចុះ ខ្ញុំនឹងធ្វើរថ (នោះ) ឲ្យដល់អ្នក ខ្ញុំនឹងញុំាងអ្នក ឲ្យបាននូវគូនៃកង់ (នោះ) ។

ទសកនិបាតេ ឯកាទសមំ មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតកំ

[៧៣៤] អថ មាណវោ[១] តស្ស បាវទិ
ចន្ទិមសុរិយា ឧភយត្ថ ភាតរោ
សោវណ្ណមយោ រថោ មម
តេន ចក្កយុគេន សោភតិ ។

[៧៣៥] ពាលោ ខោ ត្វំសិ មាណវ
យោ ត្វំ បត្ថយសិ អបត្ថិយំ
មញ្ញាមិ តុវំ មរិស្សសិ
ន ហិ ត្វំ លច្ឆសិ ចន្ទសុរិយេ ។

[៧៣៦] គមនាគមនម្បិ ទិស្សតិ
វណ្ណធាតុ ឧភយេត្ថ វីថិយោ
បេតោ បន នេវ ទិស្សតិ
កោ នុ ខោ កន្ទតំ ពាល្យតរោ ។

[៧៣៧] សច្ចំ ខោ វទេសិ មាណវ
អហមេវ កន្ទតំ ពាល្យតរោ
ចន្ទំ វិយ ទារកោ រុទំ
បេតំ កាលកតំភិបត្ថយេ ។

---

១ ឱ. សោ មាណវោ ។

[៧៣៤] លំដាប់នោះ មាណពប្រាប់ព្រាហ្មណ៍នោះថា ព្រះចន្ទ្រនិង ព្រះអាទិត្យ រុងរឿងក្នុងវិថីទាំងពីរ រថរបស់ខ្ញុំ ដែលធ្វើដោយមាស ទើបសមដោយគូនៃកង់ គឺព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអាទិត្យនោះ ។

[៧៣៥] (ព្រាហ្មណ៍...) ម្នាលមាណព អ្នកណា ប្រាថ្នារបស់ដែល មិនគួរប្រាថ្នា អ្នកនោះចំជាល្ងង់មែន ខ្ញុំសម្គាល់ថា អ្នកនឹងស្លាប់ អ្នកពិតជាមិនបាននូវព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអាទិត្យឡើយ ។

[៧៣៦] (មាណព...) ការចរទៅនិងចរមក (នៃព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអា-ទិត្យទាំងពីរ) ក៏ប្រាកដ វណ្ណធាតុ (រស្មី) ក៏ប្រាកដ វិថីទាំងពីរឰដ៏ អាកាសនុ៎ះ ក៏ប្រាកដ ចំណែកខាងជនធ្វើមរណកាល ទៅកាន់ លោកខាងមុខហើយ មិនប្រាកដទេ បណ្តាយើងទាំងពីរនាក់ ដែលកំពុងកន្ទក់កន្ទេញ តើអ្នកណា ល្ងង់ជាង ។

[៧៣៧] (ព្រាហ្មណ៍...) ម្នាលមាណព អ្នកនិយាយត្រូវមែន បណ្តា យើងទាំងពីរនាក់ កំពុងកន្ទក់កន្ទេញ ខ្ញុំហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលល្ងង់ជាង ខ្ញុំប្រាថ្នានូវកូនដែលធ្វើមរណកាល ទៅកាន់លោកខាងមុខ ដូចជា ទារកយំទារនូវព្រះចន្ទ្រ ។

[៧៣៨] អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ ឃតសិត្តំវ បាវកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ សព្វំ និព្វាបយេ ទរំ ។

[៧៣៩] អព្ពុហិ(១) វត មេ សល្លំ យមាសិ ហទយស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បុត្តសោកំ អបានុទិ ។

[៧៤០] សោហំ អព្ពុឡ្ហសល្លោស្មិ វីតសោកោ អនាវិលោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្វាន មាណវាតិ ។

មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតកំ ឯកាទសមំ ។

ពិលារ(២)កោសិយជាតកំ

[៧៤១] អបចន្តាបិ ឥច្ឆន្តិ សន្តោ លទ្ធាន ភោជនំ
កិមេវ ត្វំ បចមានោ យំ ន ទជ្ជា ន តំ សមំ ។

[៧៤២] មច្ឆេរា ច បមាទា ច ឯវំ(៣) ទានំ ន ទិយ្យតិ
បុញ្ញំ អាកង្ខមានេន ទេយ្យំ ហោតិ វិជានតា ។

---

១ ឱ. អព្ពហិ ។ ម. អព្ពុឡ្ហំ ។ ២ ឱ. ពិឡារិ...។ ៣ ម. ឯតំ ។

[៧៣៨] អ្នកបានស្រោចស្រប់នូវខ្ញុំ ដែលភ្លើងគឺសេចក្តីសោកកំពុងឆេះ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ញុំាងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ទាំងអស់ឲ្យរលត់ ដូចបុគ្គលយកទឹកស្រោចនូវភ្លើង ដែលឆេះនូវថ្នាំងខ្លាញ់ ។

[៧៣៩] សរគឺសេចក្តីសោកណា ដែលអាស្រ័យក្នុងហឫទ័យ សរគឺសេចក្តីសោកនោះ ខ្ញុំបានដកចេញហើយ ខ្ញុំកាលត្រូវសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ អ្នកបានបន្ទោបង់សេចក្តីសោក ព្រោះបុត្រនោះហើយ ។

[៧៤០] ម្នាលមាណព ខ្ញុំនោះជាអ្នកមានសរគឺសេចក្តីសោកដកចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីសោក មានចិត្តមិនល្អក់ ម្នាលមាណព ខ្ញុំលែងសោកស្តាយ លែងយំទួញ ព្រោះបានស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នក ។

ចប់ មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតក ទី ១១ ។

ពិលារកោសិយជាតក

[៧៤១] (ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) សប្បុរសទាំងឡាយ ទោះបីមិនបានចម្អិន តែបើបានភោជនហើយ ក៏ប្រាថ្នាឲ្យដែរ អ្នកកាលចម្អិនមិនឲ្យភោជនណា ការមិនឲ្យភោជននោះ មិនសមគួរទេ ។

[៧៤២] បុគ្គលមិនឲ្យទាន (ដោយហេតុ ២ យ៉ាងគឺ) សេចក្តីកំណាញ់ ១ សេចក្តីប្រហែស ១ បុគ្គលអ្នកចេះដឹង កាលប្រាថ្នា នូវបុណ្យរមែងឲ្យទាន ។

ទសកនិបាតេ ទ្វាទសមំ ពិលារកោសិយជាតកំ

[៧៤៣] យស្សេវ ភីតោ ន ទទាតិ (មច្ឆរី) តទេវាទទតោ ភយំ
ជិឃច្ឆា ច បិបាសា ច យស្ស ភាយតិ មច្ឆរី
តមេវ ពាលំ ផុសតិ អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច ។

[៧៤៤] តស្មា វិនេយ្យ មច្ឆេរំ ទជ្ជា ទានំ មលាភិភូ
បុញ្ញំ ហិ បរលោកស្មឹ បតិដ្ឋា ហោតិ បាណិនំ ។

[៧៤៥] ទុទ្ទទំ ទទមានានំ ទុក្ករំ កម្មកុព្វតំ
អសន្តោ នានុកុព្វន្តិ សតំ ធម្មោ ទុរន្នយោ ។

[៧៤៦] យស្មា សតញ្ច អសតញ្ច នានា ហោតិ ឥតោ គតិ
អសន្តោ និរយំ យន្តិ សន្តោ សគ្គបរាយនា ។

ទសកនិបាត ពិលារកោសិយជាតក ទី ១២

[៧៤៣] (ចន្ទព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) បុគ្គលកំណាញ់ ខ្លាចចំពោះសេចក្តីឃ្លាន និងការស្រេកណាហើយ រមែងឲ្យទានមិនកើតទេ សេចក្តីឃ្លាន និងការស្រេកនោះ ជាភ័យរបស់បុគ្គលអ្នកមិនឲ្យ បុគ្គលកំណាញ់ រមែងខ្លាចអំពីសេចក្តីឃ្លាន និងការស្រេកណា សេចក្តីឃ្លាន និងការស្រេកនោះ រមែងប៉ះពាល់នូវបុគ្គលពាលនោះឯង ក្នុងលោកនេះផង ក្នុងលោកខាងមុខផង ។

[៧៤៤] ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីកំណាញ់ចេញ គប្បីគ្របសង្កត់នូវមន្ទិល គឺសេចក្តីកំណាញ់ ហើយឲ្យនូវទាន ព្រោះថា បុណ្យ រមែងបានជាទីពឹង របស់សត្វទាំងឡាយ ក្នុងលោកខាងមុខ ។

[៧៤៥] (សុរិយព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) ពួកជនជាសប្បុរស ឲ្យនូវវត្ថុដែលគេឲ្យបានដោយក្រ ធ្វើនូវអំពើដែលគេធ្វើបានដោយក្រ ឯពួកអសប្បុរស រមែងមិនធ្វើតាមឡើយ ធម៌របស់សប្បុរស គឺអសប្បុរសយល់បានដោយក្រ ។

[៧៤៦] ព្រោះហេតុនោះ គតិ របស់ពួកសប្បុរស និងអសប្បុរស រមែងបែកផ្សេងគ្នាអំពីលោកនេះ គឺពួកអសប្បុរស រមែងទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរស រមែងមានឋានសួគ៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ។

[៧៤៧] អប្បម្ប្បកោ[១] បវេច្ឆន្តិ ពហុជាកោ[២] ន ជិច្ឆរេ
អប្បស្មា ទក្ខិណា ទិន្នា សហស្សេន សមំ មិតា ។

[៧៤៨] ធម្មញ្ចរេ យោបិ សមុច្ឆកំ ចរេ
ទារញ្ច[៣] បោសំ ទទមប្បកស្មឹ
សតសហស្សានំ សហស្សយាគិនំ
កលម្បិ នាគ្ឃន្តិ តថាវិធស្ស តេ ។

[៧៤៩] កោនេស យញ្ញោ វិបុលោ មហគ្ឃតោ
សមេន ទិន្នស្ស អនគ្ឃមេតិ
កថំ សហស្សានំ សហស្សយាគិនំ
កលម្បិ នាគ្ឃន្តិ តថាវិធស្ស តេ ។

---

១ ឱ. អប្បស្មេកេ ម. អប្បមេកេ ។ ២ ឱ. ពហុនា ឯកេ ។ ម. ពហុនេកេ ។
៣ ម. បុត្តទារំ ។

[៧៤៧] (មាតលិព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) បណ្ឌិតបុរសពួកខ្លះ សូម្បីមានទេយ្យធម៌បន្តិចបន្តួច ក៏រមែងឆ្លៀតឲ្យបាន តែបុរសពួកខ្លះ (សូម្បីបរិបូណ៌) ដោយទេយ្យធម៌ដ៏ច្រើន ក៏ឲ្យមិនបាន ទក្ខិណាទានដែលបុគ្គល (រំលែក) អំពីវត្ថុមានប្រមាណតិចហើយឲ្យ រាប់ស្មើដោយទានមានប្រមាណច្រើន ។

[៧៤៨] (បញ្ចសិខព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តស្វែងរកអាហារមកចិញ្ចឹមនូវកូននិងប្រពន្ធផង ឲ្យទានសូម្បីបន្តិចបន្តួចផង បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ប្រព្រឹត្តធម៌ បុគ្គលជាឥស្សរៈទាំងសែននាក់ ជាអ្នកបូជាទាំងពាន់នោះ មិនដល់នូវចំណិតរបស់អ្នកកម្សត់ ដែលឲ្យទានដោយធម៌ មានបការៈដូច្នោះឡើយ ។

[៧៤៩] (ពិលារកោសិយសេដ្ឋីសួរថា) យញ្ញៈគឺការបូជាទុំះ ជាបូជាដ៏ទូលាយ មានថ្លៃក៏ច្រើន ហេតុអ្វី ទើបមិនដល់នូវថ្លៃនៃទាន ដែលបុគ្គលឲ្យហើយ តាមធម៌ដ៏ត្រឹមត្រូវ ហេតុអ្វី បុគ្គលជាឥស្សរៈទាំង-សែននាក់ ជាអ្នកបូជាទាំងពាន់នោះ មិនដល់នូវចំណិតរបស់អ្នកកម្សត់ ដែលឲ្យទានដោយធម៌ មានបការៈដូច្នោះ ។

[៧៨០] ឧឧន្តិ ហោកេ វិសមេ និវិដ្ឋា
យត្វា[១] វជិត្វា អថ សោចយិត្វា
សា ឧក្ខិណា អស្សុមុខា សឧណ្ហា
សមេន ជិន្នស្ស ន អត្ថមេតិ
ឯវំ សហស្សានំ សហស្សយាគិនំ
កលម្បិ នាគ្ឃន្តិ តថាវិធស្ស តេតិ ។

ពិលារកោសិយជាតកំ ទ្វាទសមំ ។

ចក្កវាកជាតកំ

[៧៨១] វណ្ណវា អភិរូបោសិ ឃនោ សញ្ជាតរោហិតោ
ចក្កវាក សុរូបោសិ វិប្បសន្នមុខិន្ទ្រិយោ ។
[៧៨២] បាឋីនំ បាវុសំ មច្ឆំ ពលជំ មុញ្ជរោហិតំ
គង្គាតីរេ និសិន្នោសិ ឯវំ ភុញ្ជសិ ភោជនំ ។
[៧៨៣] ន វាហមេតំ ភុញ្ជាមិ ជង្គលានូទកានិ វា
អញ្ញត្រ សេវាលបនកា អញ្ញំ[២] មេ សម្ម ភោជនំ ។

១ ម ឆេត្វា ។ ២ ឱ. ម. ឯតំ ។

[៧៥០] (បញ្ចសិខៈ...) ព្រោះថា បុគ្គលពួកខ្លះ តាំងនៅក្នុងកាយកម្មជាដើម មិនស្មើគ្នា បៀតបៀន សម្លាប់ ឬក៏ធ្វើគេឲ្យសោកសៅ ហើយទើបឲ្យ (នូវទក្ខិណាទាន) ទក្ខិណាទាននោះឈ្មោះថា មានមុខជោកដោយទឹកភ្នែក ប្រកបដោយអាជ្ញា រមែងមិនដល់នូវតម្លៃនៃទាន ដែលបុគ្គលឲ្យ ដោយធម៌ដ៏ត្រឹមត្រូវទេ បុគ្គលជាឥស្សរៈទាំងសែននាក់ ជាអ្នកបូជាទាំងពាន់នោះ មិនដល់នូវចំណិតរបស់អ្នកកម្សត់ ដែលឲ្យទានដោយធម៌ មានបការៈដូច្នោះ ។

ចប់ ពិលារកោសិយជាតក ទី ១២ ។

ចក្កវាកជាតក

[៧៥១] (ក្អែក សួរថា) ម្នាលចាក្រពាក អ្នកមានសរីរៈដ៏មាំមួន មានសម្បុរនិងរូបដ៏ល្អ មានសម្បុរក្រហមអំពីកំណើត មានរូបដ៏សមរម្យ មានឥន្ទ្រិយគឺមុខ ថ្លាផូរផង់ ។

[៧៥២] អ្នកទំនៅឰដ៏ឆ្នេរស្ទឹងគង្គា ប្រហែលជាស៊ីនូវភោជន គឺត្រីក្អែក ត្រីសណ្តាយ ត្រីក្បក ត្រីប្រា និងត្រីឆ្ពិន យ៉ាងនេះឬ ។

[៧៥៣] (ចាក្រពាក ឆ្លើយថា) ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំមិនបរិភោគនូវសាច់របស់សត្វគោក និងសត្វទឹក វៀរលែងតែសារាយនិងចកចេញ វត្ថុដទៃ (ក្រៅអំពីសាច់) ជាភោជន របស់ខ្ញុំ ។

[៧៨៤] ន វាហមេតំ សទ្ទហាមិ ចក្កវាកស្ស ភោជនំ
អហម្បិ សម្ម ភុញ្ជាមិ កាមេ លោណិកតេលិកំ ។

[៧៨៥] មនុស្សេសុ កតំ ភត្តំ សុចិមំសូបសេចនំ
ន ច មេ តាទិសោ វណ្ណោ ចក្កវាក យថា តុវំ ។

[៧៨៦] សម្បស្សំ អត្តនិ វេរំ ហឹសាយ មានុសឹ បជំ
ឧត្រស្តោ ឃសសី ភីតោ តេន វណ្ណោ តវេទិសោ ។

[៧៨៧] សព្វលោកវិរុទ្ធោសិ ធង្ក បាបេន កម្មុនា
លទ្ធោ បិណ្ឌោ ន បីនេតិ តេន វណ្ណោ តវេទិសោ ។

[៧៨៨] អហម្បិ សម្ម ភុញ្ជាមិ អហឹសំ សព្វបាណិនំ
អប្បោស្សុក្កោ និរាសង្កោ អសោកោ អកុតោ ភយោ ។

[៧៨៩] សោ ករស្សុ អានុភាវំ វីតិវត្តស្សុ សីលិយំ
អហឹសាយ ចរំ លោកេ បិយោ ហោហិសិ មម្មិវ ។

[៧៩៤] (ក្អែក...) ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំមិនជឿថា សារាយនិងចកនោះ ជាភោជន របស់ចាក្រពាកទេ ចំណែកខាងខ្ញុំ បរិភោគអាហារភោជន ដែលលាយដោយអំបិល និងប្រេងក្នុងស្រុក ។

[៧៩៥] (ខ្ញុំបរិភោគ) នូវបាយលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត ដែលគេធ្វើក្នុងពួកមនុស្ស ម្នាលចាក្រពាក អ្នកមានសម្បុរយ៉ាងណា ខ្ញុំមិនមានសម្បុរប្រាកដដូច្នោះទេ ។

[៧៩៦] (ចាក្រពាក...) អ្នកបៀតបៀននូវពួកមនុស្ស សត្វ ឃើញនូវពៀរក្នុងខ្លួន ស៊ីទាំងតក់ស្លុត ភិតភ័យ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពណ៌សម្បុរ របស់អ្នកប្រាកដដូច្នោះ ។

[៧៩៧] ម្នាលក្អែក អ្នកត្រូវសត្វលោកទាំងពួងខឹង បិណ្ឌាហារដែលអ្នកបានមក ដោយអំពើដ៏អាក្រក់ បានជាមិនស្កប់ស្កល់ (ដល់អ្នក) ព្រោះហេតុនោះ ពណ៌សម្បុរ របស់អ្នក ប្រាកដដូច្នោះ ។

[៧៩៨] ម្នាលសម្លាញ់ ខ្លួនខ្ញុំមិនបៀតបៀនពួកសត្វទាំងពួង មកស៊ីទេ ខ្ញុំមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ប្រាសចាកសេចក្តីរង្កៀស មិនមានសេចក្តីសោកភ័យ អំពីទីណាទេ ។

[៧៩៩] អ្នកនោះ ចូរធ្វើនូវអានុភាព គឺសេចក្តីព្យាយាម ចូរផ្លាស់មារយាទចេញ កាលបើអ្នកប្រព្រឹត្ត នូវការមិនបៀតបៀនគេ នឹងបានជាទីស្រឡាញ់ (របស់សត្វលោក) ដូចជាខ្ញុំដែរ ។

[៧៦០] យោ ន ហន្តិ ន ឃាតេតិ ន ជិនាតិ ន ជាបយេ
មេត្តំសោ សព្វភូតេសុ វេរំ តស្ស ន កេនចីតិ ។

ចក្កវាកជាតកំ តេរសមំ ។

ភូរិបញ្ញាជាតកំ

[៧៦១] សច្ចំ កិរ តុវម្បិ ភូរិបញ្ញ
យា តាទិសី សិរី ធីតិ មតិ ច
ន តាយតេ ភាវវសូបនីតំ
យោ យវកំ កុញ្ជសិ អប្បសូបំ ។

[៧៦២] សុខំ ទុក្ខេន បរិបាចយន្តោ
កាលាកាលំ វិចិនំ ឆន្ទឆន្នោ
អត្ថស្ស ទ្វារានិ អវាបុរន្តោ
តេនាហំ តុស្សាមិ យវោទនេន ។

[៧៦០] *អ្នកណា មិនបៀតបៀនគេ ដោយខ្លួនឯង មិនប្រើគេឲ្យបៀត-បៀន មិនបំផ្លាញគេ ដោយខ្លួនឯង មិនប្រើគេឲ្យបំផ្លាញ ជាបុគ្គលមានចំណែកនៃមេត្រីចិត្ត ក្នុងពួកសត្វទាំងពួង ពៀររបស់អ្នកនោះនឹងមិនមាន មួយអន្លើដោយសត្វណាទីមួយឡើយ ។*

ចប់ ចក្កវាកជាតក ទី ១៣ ។

ភូរិបញ្ញាជាតក

[៧៦១] (*អាមាត្យពួកខាងអាចារ្យសេនកៈ សួរថា*) *បពិត្រអ្នកមានបញ្ញាក្រាស់ ដូចផែនដី សិរី សេចក្តីព្យាយាម និងប្រាជ្ញាប្រាកដដូច្នោះ រមែងមិនរក្សានូវអ្នកដែលជាមនុស្សធ្លាក់ចុះ ទៅកាន់អំណាចនៃសេចក្តីមិនចម្រើន ព្រោះហេតុតែអ្នកបរិភោគ នូវបាយដំណើបមានសម្ពតិច តើការណ៍នោះពិតមែនឬ ។*

[៧៦២] (*ព្រះមហោសថពោធិសត្វ ពោលថា*) *ខ្ញុំញ៉ាំងសេចក្តីសុខ* (*ចាស់របស់ខ្លួន*) *ឲ្យចម្រើនដោយសេចក្តីទុក្ខ ពិនិត្យមើលនូវកាលគួរនិងកាលមិនគួរ ហើយបិទបាំង តាមសេចក្តីពេញចិត្ត* (*របស់ខ្លួន*) *បើកនូវទ្វារនៃប្រយោជន៍ ព្រោះហេតុនោះ ទើបត្រេកអរដោយបាយដំណើប ។*

[៧៦៣] កាលញ្ច ញត្វា អភិជិម្ហតាយ
មន្តេហិ អត្ថំ បរិចាចយិត្វា
វិជម្ភិសំ សីហវិជម្ភិតានិ
តាយិទ្ធិយា ឥក្ខសិ មំ បុជាបិ ។

[៧៦៤] សុទីបិ ហោកោ ន ករោន្តិ ចាបំ
អវណ្ណសំសគ្គភយា បុនេកោ
ពហូសមានោ វិបុលត្ថចិន្តី
កឹការណា មេ ន ករោសិ ទុក្ខំ ។

[៧៦៥] ន បណ្ឌិតា អត្តសុខស្ស ហេតុ
ចាចានិ កម្មានិ សមាចរន្តិ
ទុក្ខេន ផុដ្ឋា ខលិតាបិ សន្តា
ឆន្ទា ច ទោសា ន ជហន្តិ ធម្មំ ។

[៧៦៦] យេន កេនចិ វណ្ណេន មុទុនា ទារុណេន វា
ឧទ្ធរេ ទីនមត្តានំ បច្ឆា ធម្មំ សមាចរេ ។

[៧៦៣] មួយទៀត ខ្ញុំដឹងនូវកាលគួរ ហើយញ៉ាំងប្រយោជន៍ ឲ្យចម្រើនដោយប្រាជ្ញា (របស់ខ្លួន) ព្រោះសេចក្តីព្យាយាមដ៏ក្លៀវក្លា ដូចសត្វសីហៈ ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមដ៏រឹងប៉ឹង អ្នកគង់នឹងឃើញខ្ញុំម្តងទៀត ដោយឫទ្ធិនោះ មិនខាន ។

[៧៦៤] (ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា) ជនពួកខ្លះ ជាអ្នកមានសេចក្តីសុខ ទើបមិនធ្វើបាប ជនពួកខ្លះទៀត (មិនធ្វើបាប) ព្រោះខ្លាចអំពីការជាប់ចំពាក់ ដោយតំណិះដំនៀល អ្នកជាបុគ្គលអាចមានគំនិតគិតនូវប្រយោជន៍ដ៏ទូលាយបាន ហេតុអ្វី ក៏មិនធ្វើសេចក្តីលំបាកដល់យើង ។

[៧៦៥] (ព្រះពោធិសត្វ...) បណ្ឌិតទាំងឡាយ រមែងមិនប្រព្រឹត្តនូវអំពើដ៏លាមក ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីសុខ ផ្ទាល់ខ្លួនទេ ទោះបីត្រូវសេចក្តីទុក្ខប៉ះពាល់ ឬឃ្លាតចាក (សម្បត្តិ) ក៏រមែងមិនលះបង់នូវធម៌ ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់ និងសេចក្តីស្អប់ឡើយ ។

[៧៦៦] (ព្រះរាជា...) បុគ្គលគប្បីលើកតម្កើងនូវខ្លួន ដ៏ក្រក្សត់ (ឲ្យតាំងនៅក្នុងសម្បត្តិ) ដោយពាក្យសរសើរ ឬដោយពាក្យដ៏ទន់ ឬក៏ដោយពាក្យទ្រគោះណានីមួយ ហើយសឹមប្រព្រឹត្តធម៌ ដោយប្រពៃ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

២០១

[៧៦៧] យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា
ន តស្ស សាខំ ភញ្ជេយ្យ មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ ។

[៧៦៨] យស្សាបិ ធម្មំ បុរិសោ វិជញ្ញា
យេ ចស្ស កង្ខំ វិនយន្តិ សន្តោ
តំ ហិស្ស ទីបញ្ច បរាយនញ្ច
ន តេន មេត្តឹ ជិរយេថ បញ្ញោ ។

[៧៦៩] អលសោ គិហី កាមភោគី ន សាធុ
អសញ្ញតោ បព្វជិតោ ន សាធុ
រាជា ន សាធុ អនិសម្មការី
យោ បណ្ឌិតោ កោធនោ តំ ន សាធុ ។

[៧៧០] និសម្ម ខត្តិយោ កយិរា នានិសម្ម ទិសម្បតិ
និសម្មការិនោ រាជ យសោ កិត្តិ ច វឌ្ឍតីតិ ។

ភូរិបញ្ហាជាតកំ ចុទ្ទសមំ ។

ទសកនិបាត ភូរិបញ្ញាជាតក ទី ១៤

[៧៦៧] (ពោធិសត្វ...) បុគ្គលអង្គុយ ឬដេក ក្នុងម្លប់នៃឈើណា មិនត្រូវកាច់នូវមែកនៃឈើនោះទេ ព្រោះបុគ្គលអ្នកទ្រុស្តមិត្ត ជាមនុស្សអាក្រក់ ។

[៧៦៨] បុរសចេះដឹងនូវធម៌ (អំពីសំណាក់) នៃអាចារ្យណា មួយទៀត សប្បុរសទាំងឡាយណា បន្ទោបង់នូវសេចក្តីសង្ស័យរបស់អ្នកនោះ ការដឹងនិងការបន្ទោបង់នោះ ឈ្មោះថាជាទីពឹង ជាទីប្រព្រឹត្តទៅរបស់បុរសនោះ បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា មិនត្រូវញុំាងមេត្រីចិត្តឲ្យសាបសូន្យ អំពីអាចារ្យនោះទេ ។

[៧៦៩] គ្រហស្ថអ្នកបរិភោគកាមខ្ជិលច្រអូស មិនល្អ បព្វជិតមិនសង្រួម មិនល្អ ព្រះរាជាធ្វើការមិនពិចារណា មិនល្អ នរណាជាបណ្ឌិតច្រើនក្រោធ សេចក្តីក្រោធនោះ មិនល្អ ។

[៧៧០] បពិត្រព្រះអង្គជាធំក្នុងទិស ក្សត្រិយ៍គប្បីពិចារណាហើយសឹមធ្វើ មិនគប្បីមិនបានពិរណាហើយធ្វើទេ បពិត្រព្រះរាជា យសបរិវារក្តី កេរ្តិ៍ឈ្មោះក្តី រមែងចម្រើនដល់ព្រះរាជាអ្នកពិចារណាហើយធ្វើ ។

ចប់ ភូរិបញ្ញាជាតក ទី ១៤ ។

មហាមង្គលជាតកំ

[៧៧១] កឹសុ នរោ ជប្បមធិច្ច កាលេ
កំ វា វិជ្ជំ កតមំ វា សុតានំ
សោ មច្ចោ អស្មឹ ច[១] បរម្ហិ លោកេ
កថំករោ សោត្ថានេន គុត្តោ ។

[៧៧២] យស្ស ទេវា បិតរោ ច សព្វេ
សិរីសបា សព្វភូតានិ ចាបិ
មេត្តាយ និច្ចំ អបចិតានិ ហោន្តិ
ភូតេសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៧៣] យោ សព្វលោកស្ស និវាតវុត្តិ
ឥត្ថីបុមានំ សហទារកានំ
ខន្តាទុរុត្តានំ អប្បដិកូលវាទី
អធិវាសនំ សោត្ថានំ តទាហុ ។

---

១ ឱ. វ ។

មហាមង្គលជាតក

[៧៧១] (តាបស ជាសិស្សច្បង របស់ពោធិសត្វសួរថា) ក្នុងកាល (ជាទីប្រាថ្នានូវមង្គល) នរជនសែកមន្តដូចម្តេច អាស្រ័យនូវវិជ្ជាដូចម្តេច ឬ (នូវបរិយត្តិ) នៃសូត្រទាំងឡាយ ដូចម្តេច ជននោះទើបឈ្មោះថា គ្រប់គ្រងខ្លួនដោយសួស្តី ក្នុងលោកនេះនិងលោកខាងមុខ ។

[៧៧២] (ពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកទេវតាក្តី ពួកបិតា (ព្រហ្ម) ទាំងអស់ក្តី ពួកទីឃជាតិក្តី ពួកសត្វទាំងអស់ក្តី ដែលបុគ្គលណាកោតក្រែងដោយមេត្តាចិត្ត អស់កាលជានិច្ច បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលនូវមេត្តាចិត្ត ក្នុងពួកសត្វនោះ ថាជាសួស្តីរបស់បុគ្គលនោះដោយពិត ។

[៧៧៣] បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តឱនលំទោន ចំពោះសត្វលោកទាំងអស់ ជាអ្នកអត់ទ្រាំនូវពាក្យ នៃស្រីប្រុសនិងក្មេងទាំងឡាយ ដែលពោលអាក្រក់ ជាអ្នកពោលពាក្យមិនជាទីខ្ពើម បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលនូវការអត់ទ្រាំនោះ ថាជាសួស្តី (របស់បុគ្គលនោះ) ។

២០៣

[៧៧៤] យោ នាវជានាតិ សហាយមិត្តេ
សិប្បេន កុល្យាភិ[១] ជនេន ជច្ចា
រុចិបញ្ញោ អត្ថកាលេ មតីមា
សហាយេសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៧៥] មិត្តានិ វេ យស្ស ភវន្តិ សន្តោ
សំវិស្សត្ថា អវិសំវាទកស្ស
ន មិត្តទុព្ភី សំវិភាគី ជនេន
មិត្តេសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៧៦] យស្ស ភរិយា តុល្យវយា សមគ្គា
អនុព្វតា ធម្មកាមា បជាតា
កោលិនិយា សីលវតី បតិព្វតា
ទារេសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៧៧] យស្ស រាជា ភូតបតី យសស្សី
ជានាតិ សោចេយ្យំ បរក្កមញ្ច
អទ្វេជ្ឈតា សុហាទយំ មមន្តិ
រាជូសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

---

១ ម. តុល្យាភិ ។

[៧៧៤] បុគ្គលណា មានប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លា មានបញ្ញាវាងវៃ ក្នុងកាលដែលកើតឡើងនៃហេតុ មិនមើលងាយនូវសម្លាញ់និងមិត្ត ដោយសិល្បវិជ្ជា ដោយកុលសម្បត្តិ ដោយទ្រព្យ ដោយជាតិ បណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោលនូវការមិនមើលងាយ ក្នុងពួកសម្លាញ់នោះ ថាជាសួស្តី (របស់បុគ្គលនោះ) ។

[៧៧៥] ពួកជនណា ជាអ្នកមិនពោលបង្អុស ជាសប្បុរស ជាមិត្តស្និទ្ធស្នាល ជាអ្នកមិនទ្រុស្តមិត្ត ចែករំលែកដោយទ្រព្យ បណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោលនូវការស្និទ្ធស្នាល ក្នុងមិត្តទាំងឡាយនោះ ថាជាសួស្តី (របស់ជននោះ) ។

[៧៧៦] បុគ្គលណា មានភរិយាមានវ័យប្រហែលគ្នា មានសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាម ប្រាថ្នាធម៌ ជាស្រីមានកូន មានសីលធម៌ដោយគួរដល់ត្រកូល មានវត្តដល់ប្តី ពួកបណ្ឌិត បានពោលនូវចរិយានៃភរិយាទាំងឡាយនោះ ថាជាសួស្តី (របស់ស្វាមីនោះ) ។

[៧៧៧] ព្រះរាជាជាម្ចាស់របស់សត្វ មានយស តែងជ្រាបនូវសេចក្តីស្អាត និងសេចក្តីព្យាយាម របស់រាជសេវកាមាត្យណាថា (សេវកាមាត្យនោះ) មិនបែកចិត្ត (អំពីអញ) ជាអ្នកមានចិត្តល្អចំពោះអញ បណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោលនូវសេចក្តីល្អ ក្នុងព្រះរាជាទាំងឡាយនោះ ថាជាសួស្តី (របស់រាជសេវកាមាត្យ) ។

[៧៧៨] អន្នញ្ច ចានញ្ច ទទាតិ សទ្ធោ
មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បសន្នចិត្តោ អនុមោទមានោ
សគ្គេសុ វេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៧៩] យមរិយធម្មេន បុនន្តិ វុទ្ធា
អារាធិតា សមចរិយាយ សន្តោ[១]
ពហុស្សុតា ឥសយោ សីលវន្តោ
អរហន្តមជ្ឈេ សោត្ថានំ តទាហុ ។

[៧៨០] ឯតានិ ខោ សោត្ថានានិ លោកេ
វិញ្ញុប្បសត្ថានិ សុខុទ្រយានិ
តានីធ សេវេថ នរោ សបញ្ញោ
ន ហិ មង្គលេ កិញ្ចនមត្ថិ សច្ចន្តិ ។

មហាមង្គលជាតកំ បណ្ណរសមំ ។

---
១ ម. ទន្តោ ។

[៧៧៨] បុគ្គលណា មានសទ្ធា មានចិត្តជ្រះថ្លា ត្រេកអរ ឲ្យបាយ ទឹក ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប និងគ្រឿងលាប បណ្ឌិតទាំង-ឡាយ បានពោលនូវសេចក្តីល្អនោះ ថាជាសួស្តី ក្នុងឋានសួគ៌ទាំងឡាយ (របស់បុគ្គលនោះ) ។

[៧៧៩] ពួកបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ដោយញាណ រមែងញុំាងបុគ្គលណាឲ្យស្អាត ដោយអរិយធម៌ ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការប្រព្រឹត្តល្អ ជាអ្នករៀនសូត្រច្រើន ជាអ្នកស្វែងរកគុណ ជាអ្នកមានសីល បណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោលនូវសេចក្តីល្អ ក្នុងកណ្តាលនៃព្រះអរហន្តនោះ ថាជាសួស្តី (របស់បុគ្គលនោះ) ។

[៧៨០] សួស្តីមង្គលទាំងឡាយនេះឯង វិញ្ញូជនតែងសរសើរ មានសេចក្តីសុខជាកម្រៃ ក្នុងលោក នរជនអ្នកប្រកបដោយប្រាជ្ញា ក្នុងលោកនេះ គប្បីសេពគប់នូវសួស្តីមង្គលទាំងឡាយនោះ វត្ថុណាមួយក្នុងមង្គល (មានទិដ្ឋមង្គលជាដើម) មិនឈ្មោះថាជាសច្ចៈទេ ។

ចប់ មហាមង្គលជាតក ទី ១៥ ។

ឃតបណ្ឌិតជាតកំ[១]

[៧៨១] ឧដ្ឋេហិ កណ្ហ កឹ សេសិ កោ អត្ថោ សុបនេន តេ
យោបិ តុយ្ហំ សកោ ភាតា ហទយំ ចក្ខុញ្ច ទក្ខិណំ
តស្ស វាតា ពលិយន្តិ ឃតោ ជប្បតិ កេសវ ។

[៧៨២] តស្ស តំ វចនំ សុត្វា រោហិណេយ្យស្ស កេសវោ
តរមានរូបោ វុដ្ឋាសិ ភាតុសោកេន អដ្ដិតោ ។

[៧៨៣] កិន្នុ ឧម្មត្តរូបោវ កេវលំ ទ្វារកំ[២] ឥមំ
សសោ សសោតិ លបសិ កោ នុ តេ សសមាហរិ ។

---

១ ឱ. ឃតជាតកំ ។ ២ ម នគរំ ។

យតបណ្ឌិតជាតក

[៧៨១] (អាមាត្យឈ្មោះរោហិនេយ្យពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាកណ្ហាយនគោត្រ សូមព្រះអង្គក្រោកឡើង ព្រះអង្គនៅផ្ទំធ្វើអ្វី ប្រយោជន៍អ្វីរបស់ព្រះអង្គ ដោយការផ្ទំ ក្សត្រិយ៍ណា ជាព្រះកនិដ្ឋភាតារបស់ខ្លួនព្រះអង្គ (ស្មើដោយ) ហឫទ័យ និងព្រះនេត្រខាងស្តាំ ខ្យល់ចាប់រួមរឹតនូវហឫទ័យរបស់ក្សត្រិយ៍ ជាព្រះកនិដ្ឋភាតានោះ បពិត្រព្រះកេសវៈ យតបណ្ឌិត រមែងអំពាវនាវថា (អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យទន្សាយដល់យើង) ។

[៧៨២] (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ព្រះបាទកេសវៈ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យរបស់អាមាត្យឈ្មោះរោហិនេយ្យនោះហើយ ក៏ទ្រង់ក្រោកឡើងរលះរលាំង ត្រូវសេចក្តីសោកក្នុងព្រះកនិដ្ឋភាតាគ្របសង្កត់ ។

[៧៨៣] (ព្រះបាទកេសវៈ សួរថា) អ្នកហេតុអ្វី ក៏មានសភាពហាក់ដូចជាឆ្កួត (ត្រាច់ទៅ) កាន់នគរទ្វារវតីទាំងមូលនេះ និយាយរវើរវាយថា ទន្សាយ ៗ អ្នកណាលួចយកទន្សាយ របស់អ្នកទៅឬ ។

[៧៨៤]សោវណ្ណមយំ មណិមយំ (លោហមយំ) អថ រូបិយមយំ

សង្ខសិលាបវាឡមយំ ការយិស្សាមិ តេ សសំ ។

សន្តិ អញ្ញេបិ សសកា អរញ្ញេ វនគោចរា

តេបិ តេ អានយិស្សាមិ កឹជិសំ សសមិច្ឆសិ ។

[៧៨៥] ន វាហមេតេ ឥច្ឆាមិ យេ សសា បថវីសិតា

ចន្ទតោ សសមិច្ឆាមិ តម្មេ ឱហរ កេសវ ។

[៧៨៦] សោ នូន មធុរំ ញាតិ ជីវិតំ វិជហិស្សសិ

អបត្ថយំ យោ បត្ថយសិ ចន្ទតោ សសមិច្ឆសិ ។

[៧៨៤] អ្នកប្រាថ្នា នូវទន្សាយមាស កែវមណី (លោហៈ) ឬប្រាក់ ឬក៏ទន្សាយធ្វើដោយស័ង្ខ ដោយសិលា ដោយកែវប្រពាឡ យើងនឹងឲ្យគេធ្វើទន្សាយនោះដល់អ្នក ។ (បើអ្នកមិនពេញចិត្តទន្សាយនោះទេ) ទន្សាយឯទៀតក្នុងព្រៃ រកស៊ីក្នុងព្រៃ យើងនឹងឲ្យគេនាំទន្សាយទាំងនោះមកឲ្យអ្នក អ្នកត្រូវការទន្សាយបែបណា (ចូរប្រាប់យើងក្នុងកាលឥឡូវនេះ) ។

[៧៨៥] (ឃតបណ្ឌិតឆ្លើយថា) ពួកទន្សាយណា ដែលអាស្រ័យនៅលើផែនដី ខ្ញុំមិនចង់បានទន្សាយនោះទេ ខ្ញុំចង់បានទន្សាយអំពីដួងព្រះចន្ទ្រ បពិត្រព្រះកេសវៈ សូមព្រះអង្គញ៉ាំងទន្សាយនោះឲ្យចុះមក ដើម្បីខ្ញុំ ។

[៧៨៦] (ព្រះបាទកេសវៈ...) អ្នកណាប្រាថ្នានូវរបស់ ដែលមិនគួរប្រាថ្នា (ដូចជា) អ្នកប្រាថ្នានូវទន្សាយ អំពីដួងព្រះចន្ទ្រ ម្នាលអ្នកជាញាតិ អ្នកនោះ នឹងលះបង់ជីវិត ជាទីស្រឡាញ់ ដោយពិត (ក៏មិនបានទន្សាយនោះដែរ) ។

ទសកនិបាតេ សោឡសមំ ឃតបណ្ឌិតជាតកំ

[៧៨៧]ឯវញ្ចេ កណ្ហ ជានាសិ   យថញ្ញមនុសាសសិ

កស្មា បុរេ មតំ បុត្តំ   អជ្ជាបិ អនុសោចសិ ។

[៧៨៨] យំ ន លព្ភា មនុស្សេន   អមនុស្សេន វា បុន

ជាតោ មេ មា មរី បុត្តោ កុតោ លព្ភា អលព្ភិយំ ។

ន មន្តា មូលភេសជ្ជា   ឱសធេហិ ធនេន វា

សក្កា អានយិតុំ កណ្ហ   យំ បេតមនុសោចសិ ។

ទសកនិបាត យតបណ្ឌិតជាតក ទី ១៦

[៧៨៧] (ឃតបណ្ឌិត...) បពិត្រព្រះកណ្ហាយនគោត្រ បើព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប យ៉ាងនោះ ព្រះអង្គទ្រង់ប្រៀនប្រដៅបុគ្គលដទៃ ហេតុអ្វី ព្រះអង្គសោកស្តាយ នឹងបុត្តដែលទទួលមរណភាព ក្នុងកាលមុន រហូតមក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៧៨៨] របស់ណា ដែលមនុស្ស ឬអមនុស្ស មិនគប្បីបានវិញ ដោយប្រាថ្នាថា (ព្រះអង្គប្រាថ្នានូវរបស់នោះថា) បុត្តរបស់អញ កើតហើយកុំស្លាប់ឡើយ ដូច្នេះ ព្រះអង្គនឹងគប្បីបានរបស់ ដែលមិនគប្បីបាន អំពីទីណាកើត ។ បពិត្រព្រះកណ្ហាយនគោត្រ ព្រះអង្គសោកស្តាយនឹងបុត្តណា ដែលទៅកាន់បរលោកហើយ ព្រះអង្គអាចនាំបុត្តនោះមកវិញ ដោយមន្ត ដោយថ្នាំដែលធ្វើដោយឫសឈើ ដោយឱសថ ឬក៏ដោយទ្រព្យ មិនបានឡើយ ។

[៧៨៩] យស្ស ឯតាទិសា អស្សុ អមច្ចា បុរិសបណ្ឌិតា
យថា និជ្ឈាបយេ អជ្ជ ឃតោ បុរិសបណ្ឌិតោ ។
អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ ឃតសិត្តំវ ចាវកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ សព្វំ និព្វាបយេ ទរំ ។
អព្ពុហិ វត មេ សល្លំ យមាសិ ហទយស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បុត្តសោកំ អចានុទិ ។
សោហំ អព្ពុឡ្ហសល្លោស្មិ វីតសោកោ អនាវិលោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្វាន មាណវ ។
[៧៩០] ឯវំ ករោន្តិ សប្បញ្ញា យេ ហោន្តិ អនុកម្បកា
និវត្តយន្តិ សោកម្ហា ឃតោ ជេដ្ឋំវ ភាតរំ ។

ឃតបណ្ឌិតជាតកំ សោឡសមំ ។

[៧៨៩] (ព្រះបាទកេសវៈ សរសើរថា) ពួកបុរសជាបណ្ឌិតប្រាកដ ដូច្នោះ ជាអាមាត្យរបស់ព្រះរាជាណា ដូចយ៉ាងអ្នក ជាបណ្ឌិត-បុរស ឈ្មោះយតៈ បានពន្យល់ (ខ្ញុំ) ក្នុងថ្ងៃនេះ (សោករបស់ព្រះរាជានោះ នឹងមានមកពីណា) ។ អ្នកបានស្រោចស្រពនូវយើង ដែលភ្លើងគឺសេចក្តីសោកកំពុងឆេះ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ញុំាងសេចក្តីក្រ-វល់ក្រវាយទាំងអស់ឲ្យរលត់ ដូចបុគ្គលយកទឹកស្រោច នូវភ្លើងកំពុងឆេះឆ្នាំងខ្លាញ់ ។ សរគឺសេចក្តីសោកណា ដែលអាស្រ័យក្នុងហឫទ័យ សរ គឺសេចក្តីសោកនោះ យើងបានដកចេញហើយ អ្នកឈ្មោះថា បានបន្ទោបង់នូវសេចក្តីសោកព្រោះបុត្ត របស់យើង ដែលត្រូវសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ ។ ម្នាលមាណព យើងនោះ ជាអ្នកមានសរ គឺសេចក្តីសោក ដកចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីសោក ម្នាលមាណព យើងដែលសោកស្តាយ លែងយំទួញ ព្រោះបានស្តាប់នូវពាក្យ របស់អ្នក ។

[៧៩០] (ព្រះសម្ពុទ្ធ ត្រាស់ថា) ពួកជនណា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាអ្នកអនុគ្រោះ រមែងធ្វើយ៉ាងនេះ ទើបញុំាងជនឲ្យឃ្លាតចាកសេចក្តីសោក ដូចយតបណ្ឌិត ញុំាងព្រះជេដ្ឋា (ឲ្យរួចចាកសេចក្តីសោក) ។

ចប់ យតបណ្ឌិតជាតក ទី ១៦ ។

២០៩

តស្សុទ្ទានំ

ចទ្វ្ហ កណ្ហា ជនញ្ចយ សង្ខ្វពោ

រាជា សត្តាហ សសា២ តក្កលិជា

ជម្មំ កុក្កុដ កុណ្ឌលិ ភោជនជា

ចក្កវាក សុភូរិ សសោត្តិ ឃតោ ។

ទសកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

ឧទ្ទាននៃជាតកនោះគឺ

និយាយអំពីកំពែងនៃនគរដ៏មាំមួន ១ កណ្ហតាបស ១ ស្តេចធនញ្ជ័យ ១ សង្ខព្រាហ្មណ៍ ១ ព្រះរាជាពារាណសី ១ តាបសជ្រះថ្លា ចំពោះព្រហ្មចរិយធម៌ អស់ ៧ ថ្ងៃ ១ សាខកុមារ១ តក្កលជាតក ១ មហាធម្មបាលជាតក ១ កុក្កុដជាតក ១ មដ្ឋកុណ្ឌលិ-ជាតក ១ អ្នកឲ្យនូវភោជន ១ ចក្កវាកជាតក ១ ភូរិបញ្ហាជាតក ១ ប្រកបដោយសេចក្តីសួស្តី ១ ឃតបណ្ឌិតជាតក ១ ។

ចប់ ទសកនិបាត ។

ឯកាទសកនិបាតជាតកំ

មាតុបោសកជាតកំ[១]

[៧៩១] តស្ស នាគស្ស វិប្បវាសេន
វិរូឡ្ហា សល្លកិយោ ច កុដជា
កុរុវិន្ទករវរា ភិសសាមា ច
និវាតេ បុប្ផិតា ច កណ្ណិការា ។

[៧៩២] កោចិទេវ សុវណ្ណកាយុរា
នាគរាជំ ភរន្តិ បិណ្ឌេន
យត្ថ រាជា រាជកុមារោ វា
កវចមភិហេស្សតិ អសម្ភិតោ ។

[៧៩៣] កណ្ហា ហិ នាគ កពលំ មា នាគ កិសកោ ភវ
ពហូនិ រាជកិច្ចានិ តានិ នាគ ករិស្សសិ ។

[៧៩៤] សា នូន សា កបណិកា អន្ធា អបរិណាយិកា
ខាណុំ ចាទេន ឃដ្ដេតិ គិរឹ ចណ្ឌោរណំ បតិ ។

---

១ ឱ. មាតិបោសកជាតកំ ។

ឯកាទសកនិបាតជាតក

មាតុបោសកជាតក

[៧៩១] (ដំរីជាមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) ដើមពោនស្វាផង ដើមខ្ទៃគង់ផង ដើមទទឹមនិងស្មៅធំឈ្មោះករវរៈផង ក្រអៅឈូកនិងស្រងែផង ដុះទ្រុបទ្រុលហើយ ទាំងដើមកណ្ណិការជិតជើងភ្នំក៏ចេញផ្កាដែរ ព្រោះតែដំរីនោះមិននៅ ។

[៧៩២] ក្នុងស្រុក ឬក្នុងក្រុងណាមួយ ព្រះរាជា ឬព្រះរាជកុមារណាមួយ មានគ្រឿងអាភរណៈជាវិការៈនៃមាស រមែងចិញ្ចឹមស្តេចដំរី ដោយដុំនៃភោជន ដ្បិតដំរីដែលព្រះរាជា ឬព្រះរាជកុមារ (គង់ហើយ) មិនតក់ស្លុត (ក្នុងសង្គ្រាម) អាចនឹងទម្លុះទំលាយនូវក្រោះ (នៃពួកបច្ចាមិត្របាន) ។

[៧៩៣] (ព្រះរាជា...) ម្នាលដំរី អ្នកចូរទទួលពំនូតភោជនចុះ ម្នាលដំរី អ្នកកុំស្គមឡើយ ម្នាលដំរី រាជកិច្ចទាំងឡាយ មានច្រើន អ្នកនឹងធ្វើនូវរាជកិច្ចទាំងនោះ ។

[៧៩៤] (ព្រះពោធិសត្វ...) មេដំរីនោះជាសត្វកំព្រា ខ្វាក់ភ្នែក មិនមានគេដឹកនាំ ទង្គិចជើងនឹងដង្គត់ឈើ ហើយបែរមុខទៅរកភ្នំចណ្ឌោរណៈ ដួលនៅ ។

២១១

ឯកាទសកនិបាតេ បឋមំ មាតុបោសកជាតកំ

[៧៩៥] កា នុ តេ សា មហានាគ អទ្ធា អបរិណាយិកា
ខាណុំ បាទេន ឃដ្ដេតិ គិរឹ ចណ្ឌោរណំ បតិ ។
[៧៩៦] មាតា មេ សា មហារាជ អទ្ធា អបរិណាយិកា
ខាណុំ បាទេន ឃដ្ដេតិ គិរឹ ចណ្ឌោរណំ បតិ ។
[៧៩៧] មុញ្ចថេតំ មហានាគំ យោយំ ភរតិ មាតរំ
សមេតុ មាតរា នាគោ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ ។
[៧៩៨] មុត្តោវ ពន្ធនា នាគោ កាសិរាជេន បេសិតោ[១]
មុហុត្តំ អស្សសិត្វាន[២] អគមា យេន បព្វតោ
តតោ សោ និលិនំ[៣] គន្ត្វា សីតំ កុញ្ជរសេវិតំ
សោណ្ឌាយ ឧទកមាហិត្វា មាតរំ អភិសិញ្ចថ ។
[៧៩៩] កោយំ អនរិយោ ទេវោ អកាលេន បវស្សតិ
គតោ មេ អត្រជោ បុត្តោ យោ មយ្ហំ បរិចារកោ ។

---

១ ឱ. មុត្តោ ទាមាតោ កុញ្ជរោ ។ ម. មុត្តមាទាយ កុញ្ជរោ ។ ២ ម. អស្សាសយិត្វា ។
៣ ឱ. ម. នឡិនឹ ។

[៧៩៥] (ព្រះរាជា...) ម្នាលដំរីដ៏ប្រសើរ មេដំរី ខ្វាក់ភ្នែក មិនមាន គេដឹកនាំ ទង្គិចជើងនឹងដង្គត់ឈើ បែរមុខទៅរកភ្នំចណ្ឌោរណៈ ដួលនៅនោះ តើត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកឯង ។

[៧៩៦] (ព្រះពោធិសត្វ...) បពិត្រមហារាជ មេដំរីខ្វាក់ភ្នែក មិនមាន គេដឹកនាំ ទង្គិចជើងនឹងដង្គត់ឈើ បែរមុខទៅរកភ្នំចណ្ឌោរណៈ ដួលនៅនោះ ត្រូវជាមាតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

[៧៩៧] (ព្រះរាជា...) អ្នកទាំងឡាយចូរលែង នូវដំរីដ៏ប្រសើរនុ៎ះ ជាសត្វចិញ្ចឹមនូវមាតា ចូរឲ្យដំរីបានជួបជុំនឹងមាតា ព្រមទាំងញាតិទាំងពួងចុះ ។

[៧៩៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ដំរីគ្រាន់តែរួចចាកចំណង ដែលព្រះរាជាកាសីបានបញ្ជូនទៅ សម្រាកខ្លួនតែមួយរំពេច ក៏ដើរសំដៅទៅរកភ្នំ ដំរីនោះចេញទៅអំពីភ្នំនោះ ដើរទៅកាន់ព្រៃជាទីពួនសម្ងំដ៏ត្រជាក់ ដែលដំរីធ្លាប់សេព (នៅ) ហើយដងទឹកដោយប្រមោយយកមកស្រោចស្រពមាតា ។

[៧៩៩] (មាតាពោធិសត្វ...) ភ្លៀងអ្វីហ្នឹង ផ្តេសផ្តាសបង្អុរចុះ ពុំជួកាលសោះ កូនបង្កើតរបស់អញ ដែលជាអ្នកបម្រើអញទៅបាត់ហើយតើ ។

[៨០០] ឧជ្ជេហិ អម្ម កឹ សេសិ អាគតោ ត្យាហមត្រជោ
មុត្តោម្ហិ កាសិរាជេន វេទេហេន យសស្សិនា ។

[៨០១] ចិរំ ជីវតុ សោ រាជា កាសីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
យោ មេ បុត្តំ បមោចេសិ សទា វុឌ្ឍាបចាយិកន្តិ ។

មាតុបោសកជាតកំ បឋមំ ។

ជុណ្ហជាតកំ

[៨០២] សុណោហិ មយ្ហំ វចនំ ជនិន្ទ
អត្ថេន ជុណ្ហម្ហិ ឥធានុបត្តោ
ន ព្រាហ្មណេ អទ្ធិកេ តិដ្ឋមានេ
គន្តព្វមាហុ ទ្វិបទានសេដ្ឋ[១] ។

១ ឱ. ទិបទានសេដ្ឋ ។ ម. ទ្វិបទិន្ទ សេដ្ឋ ។

[៨០០](ពោធិសត្វ...) បពិត្រអ្នកមេ សូមអ្នកក្រោកឡើង សម្រាន្តអ្វី ខ្ញុំជាកូនបង្កើតរបស់លោក ដែលព្រះរាជាកាសី ទ្រង់ប្រកបដោយប្រាជ្ញា មានយស បានលែងមកវិញហើយ ។

[៨០១](មាតាពោធិសត្វ...) ព្រះរាជាណា បានលែងកូន របស់ខ្ញុំ ជាអ្នកកោតក្រែង ចំពោះបុគ្គលចាស់សព្វៗកាល សូមព្រះរាជានោះ ញុំាងដែនរបស់ពួកអ្នកកាសីឲ្យចម្រើន គង់ព្រះជន្មនៅអស់កាលយូរអង្វែងចុះ ។

ចប់ មាតុបោសកជាតក ទី ១ ។

ជុណ្ហជាតក

[៨០២] (ព្រាហ្មណ៍បានពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គធំជាងជន សូមព្រះអង្គស្តាប់ពាក្យរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមកក្នុងទីនេះ ដោយសេចក្តីត្រូវការចំពោះព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមជុណ្ហៈ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរបំផុត ជាងពួកសត្វជើងពីរ បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលថា កាលព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកដំណើរ កំពុងឈរ (សូម) បុគ្គលមិនត្រូវដើរ (ហួស) ទេ ។

២១៣

ឯកាទសកនិបាតេ ទុតិយំ ជុណ្ហជាតកំ

[៨០៣] សុណោមិ តិដ្ឋាមិ វទេហិ ព្រហ្មេ
យេនាបិ អត្ថេន ឥធានុបត្តោ
កំ វា ត្វមត្ថំ មយិ បត្ថយានោ
ឥធាគមា ព្រហ្មេ តទិង្ឃ ព្រូហិ ។
[៨០៤] ទទាហិ មេ គាមវរានិ បញ្ច
ទាសីសតំ សត្ត គវំសតានិ
បរោសហស្សញ្ច សុវណ្ណនិក្ខេ
ភរិយា ច មេ សាទិសី ទ្វេ ទទាហិ ។
[៨០៥] តបោ នុ តេ ព្រាហ្មណ ភឹសរូបោ
មន្តា នុ តេ ព្រាហ្មណ ចិត្តរូបា
យក្ខា នុ តេ អស្សវា សន្តិ កេចិ
អត្ថំ វា មេ អភិជានាសិ កាត្តុំ ។
[៨០៦] ន មេ តបោ អត្ថិ ន ចាបិ មន្តា
យក្ខាបិ មេ អស្សវា នត្ថិ កេចិ
អត្ថំបិ តេ នាភិជានាមិ កាត្តុំ
បុព្វេវ ខោ សង្គតិមត្តមាសិ ។

[៨០៣] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឮ យើងឈប់នៅ អ្នកចូរនិយាយចុះ អ្នកមកក្នុងទីនេះ ដោយប្រយោជន៍ណា ឬប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍អ្វី ចំពោះយើង ទើបមកក្នុងទីនេះ ម្នាល-ព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរប្រាប់នូវប្រយោជន៍នោះចុះ ។

[៨០៤] (ព្រាហ្មណ៍...) សូមព្រះអង្គប្រទានស្រុកសួយ ៥ ទាសី ១០០ គោ ៧០០ និងមាសគ្រឿងជាង ១០០០ ដល់ទូលព្រះបង្គំ សូមប្រ-ទានភរិយា ២ នាក់មានរូបសណ្ឋានដូចគ្នា ដល់ទូលព្រះបង្គំផង ។

[៨០៥] (ព្រះរាជា...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្រែងអ្នកមានតបៈដ៏ខ្លាំងដែរឬ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្រែងអ្នកមានមន្តទាំងឡាយ មានសភាពដ៏វិចិត្រដែរឬ ក្រែងអ្នកមានពួកយក្សខ្លះ ជាអ្នកស្តាប់ដែរឬ ម្យ៉ាងទៀតអ្នកដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ ដែលអ្នកធ្វើហើយ ចំពោះយើងឬ ។

[៨០៦] (ព្រាហ្មណ៍...) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានតបៈ មិនមានមន្តទេ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានពួកយក្សខ្លះ ជាអ្នកស្តាប់ទេ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ ដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំធ្វើហើយ ចំពោះព្រះអង្គទេ ក្នុងកាលមុន (ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនិងព្រះអង្គ) គ្រាន់តែបានជួបគ្នាប៉ុណ្ណោះ ។

[៨០៧] បឋមំ ឥធំ ឧស្សន្នំ ជាតតោ មេ
ន តាភិជានាមិ ឥតោ បុរត្ថា
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
កទា កុហឹ វា អហុ សង្គមោ នោ ។

[៨០៨] គន្ធាររាជស្ស បុរម្ហិ រម្មេ
អវសិម្ហសេ តក្កសិលាយ ទេវ
តត្ថន្ធការម្ហិ តិមិស្សកាយំ
អំសេន អំសំ សមឃដ្ដយិម្ហា
តេ តត្ថ បត្វាន ឧភោ ជនិន្ទ
សាភណិយំ វីតិសារម្ហ តត្ថ
សាយេវ នោ សង្គតិមត្តមាសិ
តតោ ន បច្ឆា ន បុរេ កទាចិ[១] ។

[៨០៩] យទា កទាចិ មនុជេសុ ព្រហ្មេ
សមាគមោ សប្បុរិសេន ហោតិ
ន បណ្ឌិតា សង្គតិសន្ថវានិ
បុព្វេ កតំ វាបិ វិនាសយន្តិ ។

១ ម. អហោសិ ។

[៨០៧] (ព្រះរាជា...) តាមខ្ញុំដឹង នេះជាការឃើញដំបូង យើងមិនស្គាល់អ្នកមុន អំពីកាលនេះទេ យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ យើងបានជួបគ្នា ក្នុងកាលណា ឬក្នុងទីណា ។

[៨០៨] (ព្រាហ្មណ៍...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកយើងនៅក្នុងក្រុងតក្កសិលា ជាបុរីគួរឲ្យត្រេកអរ របស់ស្តេចគន្ធារៈ ក្នុងទីនោះ ពួកយើងខ្ញុំ បានទង្គិចស្មានឹងស្មា ក្នុងទីងងឹត ក្នុងរាត្រីមានអ័ព្ទដ៏ក្រាស់ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់នោះ ឈរក្នុងទីនោះ បានបញ្ចប់ពាក្យគួរឲ្យរឭក ក្នុងទីនោះ នោះឯងឈ្មោះថា ការជួបគ្នានៃយើងខ្ញុំ (ឯការជួបគ្នា) ខាងក្រោយ និងខាងមុខ អំពីកាលនោះ មិនមានឡើយ ។

[៨០៩] (ព្រះរាជា...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ការជួបនឹងសប្បុរស ក្នុងពួកមនុស្ស ក្នុងកាលណា ពួកបណ្ឌិត មិនដែលបំបាត់ការជួបនិងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ឬគុណដែលគេធ្វើហើយ ក្នុងកាលមុនទេ ។

២១៨

ឯកាទសកនិបាតេ ទុតិយំ ជុណ្ហជាតកំ

[៨១០] ពាលា ច ខោ សង្គតិសន្ថវានិ
បុព្វេ កតំ វាបិ វិនាសយន្តិ
ពហុំបិ ពាលេសុ កតំ វិនស្សតិ
តថាហិ ពាលា អកតញ្ញុរូបា ។
[៨១១] ធីរា ច ខោ សង្គតិសន្ថវានិ
បុព្វេ កតំ វាបិ ន នាសយន្តិ
អប្បំបិ ធីរេសុ កតំ ន នស្សតិ
តថាហិ ធីរា សុកតញ្ញុរូបា
ទទាមិ តេ គាមវរានិ បញ្ច
ទាសីសតំ សត្ត គវំសតានិ
បរោសហស្សញ្ច សុវណ្ណនិក្ខេ
ភរិយា ច តេ សាទិសី ទ្វេ ទទាមិ ។
[៨១២] ឯវំ សតំ ហោតិ សមេច្ច រាជ
នក្ខត្តរាជារិវ តារកានំ
អាបូរតី កាសិបតី យថា អហំ
តយា ហិ មេ សង្គមោ អជ្ជ លទ្ធោតិ ។

ជុណ្ហជាតកំ ទុតិយំ ។

[៨១០] ចំណែកខាងពួកពាល តែងបំបាត់ការជួបនិងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ឬគុណដែលគេធ្វើហើយក្នុងកាលមុន គុណសូម្បីច្រើន ដែលគេធ្វើហើយ ចំពោះពួកពាល រមែងបាត់ទៅ ពិតដូច្នោះមែន ពួកពាលមានសភាព ជាមនុស្សអកតញ្ញូ ។

[៨១១] ចំណែកខាងពួកបណ្ឌិត មិនបំបាត់ការជួបនិងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ឬគុណដែលគេធ្វើហើយ ក្នុងកាលមុនទេ គុណសូម្បីតិចដែលគេធ្វើហើយ ចំពោះពួកបណ្ឌិត រមែងមិនបាត់ ពិតដូច្នោះមែន ពួកបណ្ឌិតមានសភាព ជាមនុស្សកតញ្ញូល្អ យើងនឹងឲ្យស្រុកសួយ ៥ ទាសី ១០០ នាក់ គោ ៧០០ មាសត្ពោរជាង ១០០០ ដល់អ្នក ម្យ៉ាង-ទៀត យើងនឹងឲ្យភរិយាពីរដែលមានរូបសណ្ឋានដូចគ្នា ដល់អ្នក ។

[៨១២] (ព្រាហ្មណ៍...) បពិត្រព្រះរាជា ការជួបជុំសប្បុរស តែងមានយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់នៃដែនកាសី ដូចយ៉ាង (ព្រះចន្ទ្រឋិតនៅក្នុងកណ្តាល) នៃពួកផ្កាយ រមែងពេញឡើងយ៉ាងណាមិញ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ (ពេញព្រៀបដោយស្រុកសួយជាដើម ដែលព្រះអង្គប្រទានក្នុងថ្ងៃនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ) ព្រោះការជួបនឹងព្រះអង្គខ្ញុំបានហើយក្នុងថ្ងៃនេះ ។

ចប់ ជុណ្ហជាតក ទី ២

២១៦

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ធម្មទេវបុត្តជាតកំ[១]

[៨១៣] យសោករោ បុញ្ញករោហមស្មិ
សទត្ថុតោ សមណព្រាហ្មណានំ
មគ្គារហោ ទេវមនុស្សបូជិតោ
ធម្មោ អហំ ទេហិ អធម្ម មគ្គំ ។

[៨១៤] អធម្មយានំ ទឡ្ហមារុហិត្វា
អសន្តសន្តោ ពលវាហមស្មិ
ស កិស្ស ហេតុម្ហិ តវជ្ជ ទជ្ជំ
មគ្គំ អហំ ធម្ម អទិន្នបុព្វំ ។

[៨១៥] ធម្មោ ហវេ បាតុរហោសិ បុព្វេ
បច្ឆា អធម្មោ ឧទបាទិ លោកេ
ជេដ្ឋោ ច សេដ្ឋោ ច សនន្តនោ ច
ឧយ្យាហិ ជេដ្ឋស្ស កនិដ្ឋ មគ្គា ។

---

១ ឱ. ធម្មជាតកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ធម្មទេវបុត្តជាតក

[៨១៣] (ធម្មទេវបុត្រ ពោលថា) ម្នាលអធម្មទេវបុត្រ ខ្ញុំឈ្មោះធម្មៈ ជាអ្នកធ្វើយស ធ្វើបុណ្យ ខ្ញុំដែលពួកសមណព្រាហ្មណ៍ សរសើរជានិច្ច ដែលទេវតានិងមនុស្សបូជាហើយ គួរបានផ្លូវ អ្នកចូរឲ្យផ្លូវ ។

[៨១៤] (អធម្មទេវបុត្រ ពោលថា) ម្នាលធម្មៈ ខ្ញុំជិះរថ ឈ្មោះអធម្មយានដ៏មាំ ជាអ្នកមិនតក់ស្លុត មានកម្លាំង ខ្ញុំនោះនឹងឲ្យផ្លូវដល់អ្នកដែលមិនធ្លាប់ឲ្យហើយ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨១៥] (ធម្មទេវបុត្រ...) ធម៌បានកើតមុន អធម៌កើតក្រោយក្នុងលោក ខ្ញុំជាច្បងផង ប្រសើរជាងផង មានតាំងពីព្រេងនាយផង ម្នាលប្អូន អ្នកចូរចៀសចេញ អំពីផ្លូវរបស់បង ។

២១៧

ឯកាទសកនិបាតេ តតិយំ ធម្មទេវបុត្តជាតកំ

[៨១៦] ន យាចនាយ នបិ ចាជិរូចា
ន អរហាត្តា តេហំ ទទេយ្យ មគ្គំ
យុទ្ធញ្ច នោ ហោតុ ឧភិន្នមជ្ជ
យុទ្ធស្មិ យោ ជិស្សតិ តស្ស មគ្គោ ។

[៨១៧] សព្វា ទិសា អនុវិស្សុតោហមស្មិ
មហព្វលោ អមិតយសោ អតុល្យោ
គុណេហិ សព្វេហិ ឧបេតរូបោ
ធម្មោ អធម្ម ត្វំ កថំ វិជេស្សសិ ។

[៨១៨] លោហេន វេ ហញ្ញតិ ជាតរូបំ
ន ជាតរូបេន ហនន្តិ លោហំ
សចេ អធម្មោ ហញ្ញតិ ធម្មមជ្ជ
អយោ សុវណ្ណំ វិយ ទស្សនេយ្យំ ។

[៨១៩] សចេ តុវំ យុទ្ធពលោ អធម្ម
ន តុយ្ហ វុឌ្ឍា ច គរូ ច អត្ថិ
មគ្គញ្ច តេ ទម្មិ បិយាប្បិយេន
វាចាទុរុត្តានិបិ តេ ខមាមិ ។

ឯកាទសកនិបាត ធម្មទេវបុត្តជាតក ទី ៣

[៨១៦] (អធម្មទេវបុត្រ...) ខ្ញុំមិនត្រូវឲ្យផ្លូវដល់អ្នក ដោយសេចក្តីអង្វរ មិនត្រូវឲ្យ ដោយពាក្យសមគួរ មិនត្រូវឲ្យ ព្រោះខ្ញុំគួរបានផ្លូវ យើងទាំងពីរនាក់ ចូរច្បាំងគ្នា ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកណាឈ្នះក្នុងចម្បាំង ផ្លូវជារបស់អ្នកនោះ ។

[៨១៧] (ធម្មទេវបុត្រ...) ម្នាលអធម្មៈ ខ្ញុំឈ្មោះធម្មៈ ជាអ្នកល្បីល្បាញសព្វទិស មានកម្លាំងច្រើន មានយសរាប់មិនអស់ មិនមានអ្នកណាផ្ទឹមបាន មានសភាពជាអ្នកប្រកប ដោយគុណគ្រប់យ៉ាង អ្នកនឹងឈ្នះ (ខ្ញុំ) ដូចម្តេចបាន ។

[៨១៨] (អធម្មទេវបុត្រ...) គេតែងដំមាសដោយដែក គេមិនដែលដំដែកដោយមាសទេ បើអធម្មៈ ដំ ធម្មៈ ក្នុងថ្ងៃនេះ ដូចជាដែកដំមាស បុគ្គលគួរមើលដែរ ។

[៨១៩] (ធម្មទេវបុត្រ...) ម្នាលអធម្មៈ បើអ្នកមានកម្លាំងនឹងច្បាំងបុគ្គលចាស់និងបុគ្គលជាគ្រូ មិនមានដល់អ្នក ខ្ញុំនឹងឲ្យនូវផ្លូវដល់អ្នក ដោយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ និងមិនជាទីស្រឡាញ់ផង ខ្ញុំនឹងអត់ទ្រាំនូវពាក្យទ្រគោះបោះបោក របស់អ្នកផង ។

[៨២០] ឥឝញ្ច សុត្វា វចនំ អឝម្មោ
អវំសិរោ បតិតោ ឧទ្ធចាឝោ
យុទ្ធត្ថិកោ វេ ឝ លភាមិ យុទ្ធំ
ឃត្តាវតា ហោតិ ហតោ អឝម្មោ ។

[៨២១] ខន្តីពលោ យុទ្ធពលំ វិជេត្វា
ហន្ត្វា អឝម្មំ ឝិហាឝិត្វ ភូម្យា
បាយាសិ ចិត្តោ អភិរុយ្ហ សន្ទនំ
មគ្គេនេវ អតិពលោ សច្ចនិក្កមោ ។

[៨២២] មាតា បិតា សមណព្រាហ្មណា ច
អសម្មានិតា យស្ស សកេ អគារេ
ឥធេវ និក្ខិប្ប សរីរទេហំ
កាយស្ស ភេទា និរយំ វជន្តិ តេ
យថា អឝម្មោ បតិតោ អវំសិរោ ។

[៨២០] (ព្រះភគវា បានត្រាស់ថា) អធម្មទេវបុត្រ ឮពាក្យនេះហើយ មានក្បាលសំយុងចុះ មានជើងឡើងលើ ក៏ធ្លាក់ចុះ ពោលពាក្យថា អញត្រូវការដោយចម្បាំង តែមិនបានទូវការច្បាំងឡើយ អធម្មទេវបុត្រ ក៏ស្លាប់ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះឯង ។

[៨២១] ធម្មទេវបុត្រ មានខន្តិជាកម្លាំង មានចិត្តមានកម្លាំងក្រៃពេក មានព្យាយាមដ៏ទៀងទាត់ បានផ្ចាញ់ បានសម្លាប់នូវអធម្មទេវបុត្រ ដែលមានចម្បាំងជាកម្លាំង ទម្លាក់ទៅ លើផែនដី ហើយឡើងកាន់រថ (របស់ខ្លួន) បរទៅតាមផ្លូវដដែល ។

[៨២២] បុគ្គលណា មិនបានធ្វើសក្ការៈ ដល់មាតាបិតា និងសមណព្រាហ្មណ៍ ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន បុគ្គលនោះ លុះដាក់ចុះនូវរាងកាយគឺសរីរៈ បែកធ្លាយរាងកាយ ក្នុងលោកនេះ រមែងទៅកាន់នរក ដូចជាអធម្មទេវបុត្រ ដែលសំយុងក្បាលធ្លាក់ចុះ ។

[៨២៣] មាតា បិតា សមណព្រាហ្មណា ច
សុសម្មានិតា យស្ស សកេ អគារេ
ឥធេវ និក្ខិប្ប សរីរទេហំ
កាយស្ស ភេទា សុគតឹ វជន្តិ តេ
យថាបិ ធម្មោ អភិរុយ្ហ សគ្គនន្តិ ។

ធម្មទេវបុត្តជាតកំ តតិយំ ។

ឧទយជាតកំ

[៨២៤] ឯកា និសិន្នា សុចិ សញ្ញតូរុ
បាសាទមារុយ្ហ អនិន្ទិតង្គី
យាចាមិ តំ កិន្នរនេត្តចក្ខុ
ឥមេករត្តឹ ឧភយោ វសេម ។

[៨២៥] ឱកិណ្ណន្តរបរិក្ខំ ទឡ្ហមដ្ដាលកោដ្ឋកំ
រក្ខិតំ ខគ្គហត្ថេហិ ទុប្បវេសមិទំ បុរំ ។
ទហរស្ស យុវិនោ[១] ចាបិ អាគមោ ច ន វិជ្ជតិ
អថ កេន នុ វណ្ណេន សង្គមំ ឥច្ឆសេ មយា ។

១ ម. យុធិនោ ។

[៨២៣] បុគ្គលណា បានធ្វើសក្ការៈដល់មាតាបិតា និងសមណព្រាហ្មណ៍ ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន បុគ្គលនោះ លុះដាក់ចុះ នូវរាងកាយ គឺសរីរៈ បែកធ្លាយរាងកាយ ក្នុងលោកនេះ រមែងទៅកាន់សុគតិ ដូចជា ធម្មទេវបុត្រ ឡើងកាន់រថរបស់ខ្លួនដូច្នោះ ។

ចប់ ធម្មទេវបុត្តជាតក ទី ៣ ។

ឧទយជាតក

[៨២៤] (សក្កទេវរាជពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលនាងមានចក្ខុប្រាកដស្មើ ដោយភ្នែកនៃកិន្នរ នាងស្លៀកសំពត់ដ៏ស្អាត មានភ្ញៅរៀបស្រួលបួល មានអវយវៈតិះដៀលមិនបាន ឡើងកាន់ប្រាសាទ អង្គុយតែម្នាក់ឯង បងសូមអង្វរនាង សូមយើងទាំងពីរនាក់នៅ (ជាមួយគ្នា) អស់មួយយប់នេះ ។

[៨២៥] (ព្រះរាជធីតា ពោលថា) បុរីនេះមានគូខណ្ឌ ជាសង្កាត់ ៗ មានប៉មនិងខ្លោងទ្វារយ៉ាងមាំ (មានទាហាន ១០០០០ នាក់) កាន់ព្រះខាន់គ្រប់ដៃរក្សាហើយ ចូលបានដោយក្រ ។ មិនមានប្រុសជំទង់ ឬ ប្រុសកម្លោះមក (ក្នុងទីនេះទាំងថ្មើរណោះទេ) បើយ៉ាងនេះ តើហេតុអ្វី បានជាអ្នកចង់មកជួបនឹងខ្ញុំ (ទាំងថ្មើរណោះ) ។

[៨២៦] យក្ខោហមស្មិ កល្យាណិ អាគតោស្មិ តវន្តិកេ
ត្វំ មំ ឧទ្ធស្សុ ភទ្ទន្តេ បុណ្ណកាំសំ ឧទាមិ តេ ។

[៨២៧] ទេវី យក្ខំ អថវា មនុស្សំ
ន បត្ថយេ ឧទយមតិច្ច អញ្ញំ
គច្ឆេវ ត្វំ យក្ខ មហានុភាវ
មា ចស្សុ គន្ត្វា បុនរាវជិត្ថ ។

[៨២៨] យា សា រតី ឧត្តមា កាមភោគិនំ
យំ ហេតុ សត្តា វិសមំ ចរន្តិ
មា តំ រតឹ ជីយិ តុវំ សុចិម្ហិ តេ
ឧទាមិ តេ រូបិយកំសបូរំ ។

[៨២៩] នារឹ នរោ និជ្ឈបយំ ធនេន
ឧក្កំសតី យត្ថ ករោតិ ឆន្ទំ[១]
វិបច្ចនីកោ តវ ទេវធម្មោ
បច្ចក្ខតោ ថោកតរេន ឯសិ ។

---
១ ឱ. ម. ឆន្ទំ ។

[៨២៦] (សក្កទេវរាជ...) ម្នាលនាងកល្យាណី យើងជាយក្ខ មកក្នុងសំណាក់នាង ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន នាងចូរត្រេកអរ នឹងយើង យើងនឹងឲ្យភាជន៍មាស ដ៏ពេញដោយមាស ដល់នាង ។

[៨២៧] (ព្រះរាជធីតា...) ម្នាលទេវបុត្រ មានអានុភាពច្រើន ខ្ញុំមិនប្រាថ្នាបុគ្គលដទៃ ទោះបីជាទេវតា យក្ស ឬ មនុស្សលើសជាងព្រះបាទឧទយៈទេ អ្នកចូរទៅចុះ លុះអ្នកទៅហើយ កុំត្រឡប់មកវិញឡើយ ។

[៨២៨] (សក្កទេវរាជ...) សេចក្ដីត្រេកត្រអាលណា ដ៏ឧត្តមរបស់ពួកសត្វអ្នកបរិភោគកាម ពួកសត្វប្រព្រឹត្តមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសេចក្ដីត្រេកត្រអាលណា នាងកុំផ្ចាញ់សេចក្ដីត្រេកត្រអាលនោះ ក្នុងធម្មជាតិស្អាតរបស់នាង យើងនឹងឲ្យភាជន៍ប្រាក់ ដ៏ពេញដោយមាស ដល់នាង ។

[៨២៩] (ព្រះរាជធីតា...) បុរសកាលលួងលោមស្ត្រី ដោយទ្រព្យ ធ្វើនូវសេចក្ដីពេញចិត្ត ក្នុងស្ត្រីណា ក៏លើកតម្កើងស្ត្រីនោះ ទេវ-ធម៌របស់អ្នកខុសនឹងគេ (ព្រោះថា) អ្នកមកដោយវត្ថុ រឹតតែតិចដោយពិតប្រាកដ ។

២២១

ឯកាទសកនិបាតេ ចតុត្ថំ ឧទយជាតកំ

[៨៣០] អាយុ ច វណ្ណោ ច មនុស្សលោកេ
និហិយ្យតិ មនុជានំ សុគត្តេ
តេនេវ វណ្ណេន ធនំបិ តុយ្ហំ
និហិយ្យតិ ជិណ្ណតរាសិ អជ្ជ ។
ឯវំ មេ បេក្ខមានស្ស រាជបុត្តិ យសស្សិនិ
ហាយតេ វត តេ វណ្ណោ អហោរត្តានមច្ចយេ
ឥមិនាវ ត្វំ វយសា រាជបុត្តិ សុមេធសេ
ព្រហ្មចរិយំ ចរេយ្យាសិ ភិយ្យោ វណ្ណវតី សិយា ។
[៨៣១] ទេវា ន ជីរន្តិ យថា មនុស្សា
គត្តេសុ តេសំ វលិយោ ន ហោន្តិ
បុច្ឆាមិ តំ យក្ខ មហានុភាវំ
កថន្នុ ទេវាន សរីរទេហោ ។
[៨៣២] ទេវា ន ជីរន្តិ យថា មនុស្សា
គត្តេសុ តេសំ វលិយោ ន ហោន្តិ
សុវេ សុវេ ភិយ្យតរោវ តេសំ
ទិព្វោ ច វណ្ណោ វិបុលា ច ភោគា ។

[៨៣០] (សក្កទេវរាជ...) ម្នាលនាងមានខ្លួនល្អ អាយុនិងវណ្ណៈរបស់ពួកមនុស្ស ក្នុងមនុស្សលោក រមែងសាបសូន្យទៅ ព្រោះហេតុនោះឯង បានជាទ្រព្យរបស់នាងក៏សាបសូន្យដែរ នាងរឹតតែចាស់ទៅក្នុងថ្ងៃនេះ ។ ម្នាលរាជបុត្រី មានយស កាលយើងរមិលមើលយ៉ាងនេះ ពណ៌សម្បុររបស់នាងក៏សាបសូន្យទៅក្នុងកាលកន្លងទៅ នៃថ្ងៃនិងយប់ទាំងឡាយ ម្នាលព្រះរាជបុត្រី មានប្រាជ្ញាល្អ នាងគប្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ដោយវ័យនេះ នាងមុខជានឹងមានព័ណ៌សម្បុរដ៏ក្រៃលែង ។

[២៣១] (ព្រះរាជធីតា...) ទេវតាទាំងឡាយ មិនចាស់ដូចពួកមនុស្សទេ ការជ្រួញជ្រីវក្នុងខ្លួនរបស់ទេវតាទាំងនោះ មិនមានទេឬ បពិត្រយក្ខ ខ្ញុំសូមសួរលោក ដែលមានអានុភាពច្រើន រាងកាយគឺសរីរៈរបស់ទេវតាទាំងឡាយ (មិនចាស់) តើដោយហេតុអ្វី ។

[៨៣២] (សក្កទេវរាជ...) ទេវតាទាំងឡាយមិនចាស់ ដូចពួកមនុស្សទេ ការជ្រួញជ្រីវក្នុងខ្លួនរបស់ទេវតាទាំងនោះ មិនមានឡើយ ពណ៌សម្បុរជាទិព្វ និងភោគៈដ៏ច្រើន របស់ទេវតាទាំងឡាយនោះ រឹងរឹតតែចម្រើន រាល់ៗថ្ងៃ ។

[៨៣៣] កឹសូដ ភីតា ជនតា អនេកា
មគ្គោ ច នេកាយតនប្បវុត្តោ
បុច្ឆាមិ តំ យក្ខ មហានុភាវ
កត្ថ បិតោ បរលោកំ ន ភាយេ ។
[៨៣៤] វាចំ មនញ្ច បណិធាយ សម្មា
កាយេន បាបានិ អកុព្វមានោ
ពហុន្នបានំ ឃរមាវសន្តោ
សទ្ធោ មុទូ សំវិភាគី វទញ្ញូ
សង្គាហកោ សខិលោ សណ្ហវាចោ
ឯត្ថ បិតោ បរលោកំ ន ភាយេ ។
[៨៣៥] អនុសាសសិ មំ យក្ខ យថា មាតា យថា បិតា
ឧឡារវណ្ណ បុច្ឆាមិ កោ នុ ត្វមសិ សុព្រហា ។
[៨៣៦] ឧទយោហមស្មិ កល្យាណិ សង្គរត្ថាយិធាគតោ
អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាមិ មុត្តោស្មិ តវ សង្គរា ។

[៨៣៣] (ព្រះរាជធីតា...) ប្រជុំជនដ៏ច្រើនក្នុងលោកនេះ ខ្លាចអ្វី (ទើបមិនទៅកាន់ទេវលោក) ម្យ៉ាងទៀត ផ្លូវ (ទៅកាន់ទេវលោក) បណ្ឌិតសម្ដែងដោយអណ្ដាងគឺកំពង់ច្រើន (ផ្លូវណា ជាផ្លូវទៅទេវលោក) បពិត្រយក្ខ មានអានុភាពច្រើន ខ្ញុំសូមសួរលោក បុគ្គល (កាលទៅ) កាន់បរលោក តើឋិតនៅក្នុងផ្លូវណា ទើបមិនខ្លាច ។

[៨៣៤] (សក្កទេវរាជ...) បុគ្គលបានតាំងវាចា និងចិត្តដោយត្រឹមត្រូវ មិនធ្វើបាបទាំងឡាយ ដោយកាយ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះដែលមានបាយ និងទឹកដ៏ច្រើន ជាអ្នកមានសទ្ធា មានចិត្តទន់ បានចែករំលែកនូវទាន ជាអ្នកដឹងនូវពាក្យស្នូម ជាអ្នកសង្គ្រោះគេ មានវាចាផ្អែម មានវាចាល្អិតល្អ បានឋិតនៅក្នុងគំនរនៃគុណនេះហើយ (កាលនឹងទៅ) កាន់បរលោក មិនខ្លាចឡើយ ។

[៨៣៥] (ព្រះរាជធីតា...) បពិត្រទេវបុត្រ លោកប្រៀនប្រដៅខ្ញុំដូចជាមាតា ដូចជាបិតា បពិត្រលោកមានសម្បុរដ៏លើសលុប ខ្ញុំសូមសួរលោក មានសរីរៈសមរម្យល្អ លោកជាអ្វី ។

[៨៣៦] (ព្រះពោធិសត្វ...) ម្នាលនាងកល្យាណី យើងឈ្មោះឧទយៈ បានមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីដោះពាក្យប្ដេជ្ញា យើងប្រាប់នាងហើយទៅ យើងរួចចាកពាក្យប្ដេជ្ញា របស់នាងហើយ ។

ឯកាទសកនិបាតេ ចតុត្ថំ ឧទយជាតកំ

[៨៣៧] សចេ ខោ ត្វំ ឧទយោសិ សព្ពេរត្តាយិជាតកោ
អនុសាស មំ រាជបុត្ត យថស្ស[១] បុន សង្គមោ ។

[៨៣៨] អតិបតតិ វយោ ខណោ តថេវ
ឋានំ នត្ថិ ធុវំ ចវន្តិ សត្តា
បរិជីយតិ អធុវំ សរីរំ
ឧទយេ មា បមាទ ចរស្សុ ធម្មំ ។
កសិណា បឋវី ធនស្ស បូរា
ឯកស្សេវ សិយា អនញ្ញធេយ្យា
តំ វាបិ ជហាតិ អវីតរាគោ
ឧទយេ មា បមាទ ចរស្សុ ធម្មំ ។
មាតា បិតា ច ភាតរោ ច ភគិនី
ភរិយា សាមិកោ សធនេន ហោតិ[២]
តេ វាបិ ជហន្តិ អញ្ញមញ្ញំ
ឧទយេ មា បមាទ ចរស្សុ ធម្មំ ។

---

១ ឱ. យថស្សុ ។ ម. យត្តស្សុ ។ ២ ឱ. ម. មាតា ច បិតា ច ភាតរោ ច ភរិយា យាបិ ធនេន ហោតិ កីតា ។ ម. មាតា ច បិតា ច ភាតរោ ច ភរិយាបិ ធនេន ហោន្តិ អតិត្តា ។

ឯកាទសកនិបាត ឧទយជាតក ទី ៤

[៨៣៧] (ព្រះរាជធីតា...) បពិត្រព្រះរាជបុត្រ ប្រសិនបើព្រះអង្គព្រះនាមឧទយៈបានមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពាក្យប្ដេជ្ញា សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ ឲ្យបានជួបគ្នាទៀត ។

[៨៣៨] (ព្រះមហាសត្វ...) វ័យកន្លងទៅឆាប់ ខណៈចិត្ត ក៏កន្លងទៅឆាប់ដូចគ្នា ការតាំងនៅ (នៃសង្ខារទាំងឡាយ) មិនមាន ពួកសត្វតែងច្យុតទៅដោយពិត សរីរៈមិនទៀង តែងទ្រុឌទ្រោមទៅ ម្នាលនាងឧទយភទ្ទា នាងកុំប្រមាទ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចុះ ។ ផែនដីទាំងមូលរបស់ស្ដេចតែមួយព្រះអង្គ ដ៏ពេញដោយទ្រព្យ ជាផែនដីដែលអ្នកដទៃទ្រទ្រង់មិនបាន ឯបុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ រមែងលះបង់នូវទ្រព្យនោះ ម្នាលនាងឧទយភទ្ទា នាងកុំប្រមាទ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចុះ ។

មាតា បិតា បងប្អូនប្រុស បងប្អូនស្រី និងប្រពន្ធក្ដី ប្ដីក្ដី ព្រម-ទាំងទ្រព្យ ឯជនទាំងនោះ រមែងលះបង់នូវគ្នានិងគ្នា ម្នាលនាងឧទយភទ្ទា នាងកុំប្រមាទ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចុះ ។

កាយោ បរភោជនន្តិ វិទិត្វា[១]
សំសារេ សុគតី ច ទុគ្គតី ច[២]
ឥត្តរវាសោតិ ជានិត្វា
ឧទយេ មា បមាទ ចរស្សុ ធម្មំ ។
[៨៣៩] សាធុ ភាសតិយំ យក្ខោ អប្បំ មច្ចាន ជីវិតំ
កសិរញ្ច បរិត្តញ្ច តញ្ច ទុក្ខេន សំយុតំ
សាហំ ឯកា បព្វជិស្សាមិ ហិត្វា កាសីំ សុរុន្ធនន្តិ ។

ឧទយជាតកំ ចតុត្ថំ ។

បានីយជាតកំ

[៨៤០] មិត្តោ មិត្តស្ស បានីយំ អទិន្នំ បរិភុញ្ជិសំ
តេន បច្ឆា វិជិគុច្ឆឹ តំ បាបំ បកតំ មយា
មា បុន អករំ បាបំ តស្មា បព្វជិតោ អហំ ។
[៨៤១] បរទារញ្ច ទិស្វាន ឆន្ទោ មេ ឧបបជ្ជថ
តេន បច្ឆា វិជិគុច្ឆឹ តំ បាបំ បកតំ មយា
មា បុន អករំ បាបំ តស្មា បព្វជិតោ អហំ ។

---

១ ឱ. ញត្វា ។ ២ ម. សុគតឹ ទុគ្គតិញ្ច ។

ម្នាលនាងឧទយភទ្ទា នាងដឹងថា កាយជាចំណីនៃពួកសត្វដទៃ ដឹងថា សុគតិនិងទុគ្គតិក្នុងសង្សារ ជាលំនៅរបស់សត្វថោកទាប ដូច្នេះហើយ កុំប្រមាទ ចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចុះ ។

[៨៣៩] (ព្រះរាជធីតា...) យក្ខនេះ ពោលពីរោះណាស់ ជីវិតរបស់ពួកសត្វខ្លី លំបាកផង តិចផង ព្រោះជីវិតនោះ ប្រកបដោយទុក្ខ ខ្ញុំនោះនឹងលះដែនកាសី និងក្រុងសុរុន្ធនៈ បួសតែម្នាក់ឯង ។

ចប់ ឧទយជាតក ទី ៤ ។

បានីយជាតក

[៨៤០] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទី ១ បានសម្ដែងថា) អាត្មាអញជាមិត្រ (នៃមិត្រម្នាក់) បានប្រើប្រាស់ទឹក ដែលមិត្រនោះមិនឲ្យហើយ ហេតុនោះ អាត្មាភាព ខ្ពើមរអើម ក្នុងកាលខាងក្រោយ អាត្មាភាពបានធ្វើបាបនោះហើយ អាត្មាភាព លែងធ្វើបាបទៀតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពបួស ។

[៨៤១] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទី ២...) សេចក្ដីប្រាថ្នា (ក្នុងកាម) កើតឡើងដល់អាត្មាភាព ព្រោះឃើញនូវប្រពន្ធរបស់បុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាភាពខ្ពើមរអើម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ អាត្មាភាពបានធ្វើបាបនោះហើយ អាត្មាភាព លែងធ្វើបាបទៀតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពបួស ។

[៨៤២] បិតរំ មេ មហារាជ ចោរា អគ្គណ្ហុ(១) កាននេ
តេសាហំ បុច្ឆិតោ ជានំ អញ្ញថា នំ វិយាករឹ
តេន បច្ឆា វិជិគុច្ឆឹ តំ បាបំ បកតំ មយា
មា បុន អការំ បាបំ តស្មា បព្ពជិតោ អហំ ។

[៨៤៣] បាណាតិបាតមការុំ សោមយាគេ ឧបដ្ឋិតេ
តេសាហំ សមនុញ្ញាសឹ
តេន បច្ឆា វិជិគុច្ឆឹ តំ បាបំ បកតំ មយា
មា បុន អការំ បាបំ តស្មា បព្ពជិតោ អហំ ។

[៨៤៤] សុរាមេរយមធុកា យេ ជនា បឋមាសុនោ
ពហុន្នំ តេ អនត្ថាយ មជ្ជបានមកប្បយុំ
តេសាហំ សមនុញ្ញាសឹ
តេន បច្ឆា វិជិគុច្ឆឹ តំ បាបំ បកតំ មយា
មា បុន អការំ បាបំ តស្មា បព្ពជិតោ អហំ ។

---

១ ម. អគ្គណ្ហឹ ។ ឱ. អគណ្ហុំ ។

[៨៤២] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទី ៣...) បពិត្រមហារាជ ពួកចោរបានចាប់បិតារបស់អាត្មាភាពក្នុងព្រៃ អាត្មាភាព ដែលពួកចោរនោះសួរហើយ ទុកជាដឹង ក៏ប្រាប់ហេតុនោះ ដោយចំណែកដទៃវិញ ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាភាពខ្ពើមរអើម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ អាត្មាភាព បានធ្វើបាបនោះហើយ អាត្មាភាព លែងធ្វើបាបទៀតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពបួស ។

[៨៤៣] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទី ៤...) ការសែនព្រេន ឈ្មោះសោមយាគតាំងឡើងហើយ ពួកមនុស្សបានធ្វើបាណាតិបាត អាត្មាភាពក៏អនុញ្ញាតឲ្យពួកមនុស្សនោះ ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាភាព ខ្ពើមរអើម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ អាត្មាភាពបានធ្វើបាបនោះហើយ អាត្មាភាព លែងធ្វើបាបទៀតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពបួស ។

[៨៤៤] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទី ៥...) ពួកជនណា (ក្នុងស្រុក) របស់យើង ដែលសម្គាល់សុរា និងមេរ័យថា ដូចទឹកឃ្មុំ ជាជន (មានសភាពយ៉ាងនេះ) ជាដំបូង ពួកជននោះ បានចាត់ចែងទឹកស្រវឹង ដើម្បីសេចក្តីវិនាសដល់ពួកជនច្រើន អាត្មាភាព បានអនុញ្ញាតឲ្យពួកជននោះ ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាភាព ខ្ពើមរអើម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ អាត្មាភាព បានធ្វើបាបនោះហើយ អាត្មាភាព លែងធ្វើបាបទៀតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពបួស ។

[៨៤៥] ជិរត្ទុសុ ពហុកាមេ ទុគ្គន្ធេ ពហុកណ្ដកេ
យេ អហំ បដិសេវន្តោ ណាលភឹ តាទិសំ សុខំ ។

[៨៤៦] មហស្សាទា សុខា កាមា នត្ថិ កាមា បរំ សុខំ
យេ កាមេ បដិសេវន្តិ សគ្គន្តេ ឧបបជ្ជរេ ។

[៨៤៧] អប្បស្សាទា ទុខា កាមា នត្ថិ កាមា បរំ ទុខំ[១]
យេ កាមេ បដិសេវន្តិ និរយន្តេ ឧបបជ្ជរេ ។

[៨៤៨] អសិ យថា សុនិសិតោ នេត្តិសោវ សុបាយិកោ
សត្តីវ ឧរសី ខិត្តា កាមា ទុក្ខតរា តតោ ។

[៨៤៩] អង្គារានំវ ជលិតំ កាសុំ សាធិកបោរិសំ
ផាលំវ ទិវសន្តត្តំ កាមា ទុក្ខតរា តតោ ។

[៨៥០] វិសំ យថា ហលាហលំ តេលំ[២] បក្កុដ្ឋិតំ[៣] យថា
តម្ពលោហំ វិលីនំវ កាមា ទុក្ខតរា តតោតិ ។

បានីយជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. កាមា បរំ សុខំ ។ ឱ. កាម បរំ សុខំ ។ ២ ម. តេវំ ។ ៣ ឱ. ឧក្កុដ្ឋិតំ ។

[៨២៥] (ព្រះរាជា...) គួរឲ្យតិះដៀលកាមដ៏ច្រើន ដែលមានក្លិនអាក្រក់ មានសត្រូវច្រើន ព្រោះថា អាត្មាអញបានសេពហើយ ក៏មិនបានសេចក្តីសុខ (ក្នុងឈាន) ប្រាកដដូច្នោះ ។

[៨២៦] (អគ្គមហេសី...) កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយច្រើន ជាសុខ សេចក្តីសុខក្រៅអំពីកាម មិនមានទេ ពួកជនណា បានសេពកាមទាំងឡាយ ពួកជននោះ តែងកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

[៨២៧] (ព្រះរាជា...) កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយតិច ជាទុក្ខ សេចក្តីទុក្ខក្រៅអំពីកាម មិនមានទេ ពួកជនណា សេពកាមទាំងឡាយ ពួកជននោះ តែងកើតក្នុងនរក ។

[៨២៨] កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីទុក្ខ លើសជាងដាវដែលសំលៀងហើយ ជាងព្រះខាន់ដែលលាបដោយថ្នាំពិស ទាំងជាងលំពែងដែលពួយត្រង់ទ្រូង ។

[៨២៩] កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីទុក្ខ លើសជាងរងើកភ្លើងដ៏ច្រាលឆ្អៅ ជាងរណ្តៅរងើកភ្លើង មានជម្រៅមួយទ្រទូង ឬអណ្តាតភ្លើងដែលក្តៅពេញមួយថ្ងៃ ។

[៨៥០] កាមទាំងឡាយមានសេចក្តីទុក្ខ លើសជាងថ្នាំពុលដ៏ក្លៀវក្លា ឬប្រេងកំពុងពុះ ឬក៏ទង់ដែងរលាយ ។

ចប់ បានីយជាតក ទី ៥ ។

២២៧

យុធញ្ជយជាតកំ

[៨៤១] មិត្តាមច្ចបរិព្យុឡ្ហំ អហំ វន្ទេ រថេសភ
បព្វជិស្សាមហំ រាជ[១] តំ ទេវោ អនុមញ្ញតុ ។
[៨៤២] សចេ តេ ឩនំ កាមេហិ អហំ បរិបូរយាមិ តេ
យោ តំ ហឹសតិ វារេមិ មា បព្វជ្ជ យុធញ្ជយ[២] ។
[៨៤៣] ន មត្ថិ ឩនំ កាមេហិ ហឹសន្តោ មេ ន វិជ្ជតិ
ទីបញ្ច កាតុមិច្ឆាមិ យំ ជរា នាភិកីរតិ ។
[៨៤៤] បុត្តោ វា បិតរំ យាចេ បិតា វា បុត្តមោរសំ
នេគមោ យាចតេ[៣] តាត មា បព្វជ្ជ យុធញ្ជយ ។
[៨៤៥] មា មំ តាត[៤] និវារេសិ បព្វជន្តំ រថេសភ
មាហំ កាមេហិ សម្មត្តោ[៥] ជរាយ វសមន្វគូ ។

---

១ ឱ. បព្វជិស្សំ មហារាជ ។ ២ ឱ. មា បព្វជិ យុវញ្ជយ ។ ៣ ម. និគមោ តា យាចេ ។ ៤ ម. ឱ. ទេវ ។ ៥ ម. សម្បត្តោ ។

យុធញ្ជយជាតក

[៨៥១] (ព្រះរាជកុមារពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា ជាធំក្នុងរថ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមថ្វាយបង្គំ (ព្រះអង្គ) ដែលមិត្រនិងអាមាត្យចោមរោម ហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបួស សូមព្រះសម្មតិទេព អនុញ្ញាតផ្នួសនោះ (ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ) ។

[៨៥២] (ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើកូនឯងខ្វះកាមទាំងឡាយ ឪពុកនឹងបំពេញ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ដល់អ្នក បុគ្គលណាបៀតបៀនអ្នក ឪពុកនឹងឃាត់ (បុគ្គលនោះ) ម្នាលយុធញ្ជ័យ អ្នកកុំបួសឡើយ ។

[៨៥៣] (ព្រះរាជកុមារ...) ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីខ្វះកាមទាំងឡាយទេ បុគ្គលនីមួយ បៀតបៀននូវខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏មិនមានដែរ តែថា ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នានឹងធ្វើនូវទីពឹង(ដល់ខ្លួន)ដែលជរាកម្ចាត់បង់មិនបាន ។

[៨៥៤] (ព្រះសាស្តា...) បុត្រអង្វរនូវបិតា បិតាក៏អង្វរនូវបុត្តឱរសដែរ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលកូន ជនអ្នកនៅក្នុងនិគម អង្វរអ្នក ម្នាលយុធញ្ជ័យ អ្នកកុំបួសឡើយ ។

[៨៥៥] (ព្រះរាជកុមារ...) បពិត្រព្រះបិតាជាធំក្នុងរថ សូមព្រះអង្គកុំឃាត់ផ្នួសខ្ញុំព្រះអង្គនោះ កុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គពោរពេញដោយកាមទាំងឡាយ ឲ្យលុះក្នុងអំណាចជរាឡើយ ។

[៨៥៦] អហំ តំ តាត យាចាមិ អហំ បុត្ត និវារយេ

ចិរំ តំ ទដ្ឋុមិច្ឆាមិ មា បព្វជ យុធញ្ជយ ។

[៨៥៧] ឧស្សាវោវ តិណគ្គម្ហិ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ

ឯវមាយុ មនុស្សានំ មា មំ អម្ម និវារយេ ។

[៨៥៨] តរមានោ ឥមំ យានំ អារោបេតុ រថេសភ

មា មេ មាតា តរន្តស្ស អន្តរាយករា អហុ ។

[៨៥៩] ឧភិធាវថ ភទ្ទន្តេ សុញ្ញំ ហេស្សតិ រម្មកំ[១]

យុធញ្ជយោ អនុញ្ញាតោ សព្វទត្តេន រាជិនា ។

[៨៦០] យោហុ សេដ្ឋោ មនុស្សានំ យុវា កញ្ចនសន្និភោ

សោយំ កុមារោ បព្វជិតោ កាសាយវសនោ ពលី ។

---

១ ម. សុញ្ញោ ហេស្សតិ រម្មកោ ។

[៨៥៦] (ព្រះមាតា...) ម្នាលកូន យើងសូមអង្វរអ្នក ម្នាលកូន យើងសូមឃាត់អ្នក យើងចង់ឃើញអ្នកអស់កាលយូរ ម្នាលយុធញ្ជ័យ ចូរអ្នកកុំបួសឡើយ ។

[៨៥៧] (ព្រះរាជកុមារ...) ទឹកសន្សើមលើចុងស្មៅ តែងធ្លាក់ចុះ (លើផែនដី) ក្នុងកាលព្រះអាទិត្យរះឡើង យ៉ាងណាមិញ អាយុរបស់មនុស្សទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះមាតា សូមព្រះមាតា កុំឃាត់ខ្ញុំឡើយ ។

[៨៥៨] បពិត្រព្រះបិតា ជាធំក្នុងរថ សូមឲ្យ (បុរស) ចម្លងព្រះមាតា (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) ឲ្យឡើងកាន់ព្រះរាជយាននេះ កុំឲ្យព្រះមាតាធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដែលកំពុងឆ្លង ។

[៨៥៩] (ព្រះមាតា...) នាងទាំងឡាយចូរស្ទុះទៅ សេចក្តីចម្រើន (នឹងមាន) ដល់នាង នគររម្មកៈមុខជានឹងសូន្យ (ព្រោះថា) យុធញ្ជយ-កុមារ ព្រះរាជាសព្វទត្ត អនុញ្ញាត (ឲ្យបួសហើយ) ។

[៨៦០] ព្រះរាជកុមារណានៅក្មេង មានសម្បុរផ្ទឹមនឹងមាស ប្រសើរបំផុតជាងព្រះរាជបុត្រ ១០០០ ព្រះរាជកុមារនោះ ជាអ្នកមានកម្លាំង ស្លៀកសំពត់កាសាយៈបួសហើយ ។

២២៩

ឯកាទសកនិបាតេ សត្តមំ ទសរថជាតកំ

[៨៦១] ឧភោ កុមារា បព្វជិតា យុធញ្ជយោ យុធិដ្ឋិលោ
បហាយ មាតាបិតរោ សង្គំ ឆេត្វាន មច្ចុនោតិ ។

យុធញ្ជយជាតកំ[១] ឆដ្ឋំ ។

ទសរថជាតកំ

[៨៦២] ឯថ លក្ខណាសីតា ច ឧភោ ឱតរថោទកំ
ឯវាយំ ភរតោ អាហ រាជា ទសរថោ មតោ ។

[៨៦៣] កេន រាម បភាវេន[២] សោចិតព្វំ ន សោចសិ
បិតរំ កាលកតំ សុត្វា ន តំ បសហតេ ទុខំ ។

[៨៦៤] យំ ន សក្កា ចាលេតុំ ចោសេនាលបតំ[៣] ពហុំ
ស កិស្ស វិញ្ញូ មេធាវី អត្តានមុបតាបយេ ។

[៨៦៥] ទហរា ច ហិ យេ វុឌ្ឍា យេ ពាលា យេ ច បណ្ឌិតា
អឌ្ឍា ចេវ ទលិទ្ទា ច សព្វេ មច្ចុបរាយនា ។

---

១ ឱ. យុវញ្ជយជាតកំ ។ ២ ម. សភាវេន ។ ៣ ឱ. ម. បោសេន លបតំ ។

[៨៦១] (ព្រះសាស្តា...) កុមារទាំងពីរអង្គ គឺយុធញ្ជ័យ ១ យុធិដ្ឋិលៈ ១ លះបង់នូវព្រះមាតានិងព្រះបិតា ផ្តាច់ចោលនូវគ្រឿងជាប់ចំពាក់របស់មច្ចុមារ បួសហើយ ។

ចប់ យុធញ្ជយជាតក ទី ៦

ទសរថជាតក

[៨៦២] (រាមបណ្ឌិតកុមារ បានពោលថា) ម្នាលលក្ខណៈ និងនាងសីតា អ្នកទាំងឡាយចូរមក អ្នកទាំង ២ នាក់ ចូរចុះទឹក ភរតកុមារ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ព្រះបាទទសរថទ្រង់ទិវង្គតហើយ ។

[៨៦៣] (ភរតកុមារ...) បពិត្រព្រះរាមដោយអានុភាពអ្វី ទើបទ្រង់បានឮថា ព្រះបិតាទិវង្គតហើយ មិនសោកស្តាយរបស់ដែលគួរសោកស្តាយ សេចក្តីទុក្ខមិនគ្របសង្កត់ទ្រង់ ។

[៨៦៤] (រាមបណ្ឌិតកុមារ...) ជីវិតណា (របស់ពួកសត្វ) បណ្តាពួកបុរសដែលរវើរវាយ បុរស (សូម្បីតែម្នាក់) ក៏មិនអាចដើម្បីរក្សាជីវិតច្រើននោះបានទេ វិញ្ញូជន ជាមេធាវីនោះ ធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅក្រហាយ ដើម្បីអ្វី ។

[៨៦៥] សេចក្តីពិតថា ជនទាំងឡាយណា ទាំងក្មេង ទាំងចាស់ ទាំងល្ងង់ ទាំងប្រាជ្ញ ទាំងអ្នកមាន ទាំងអ្នកក្រ ជនទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមានសេចក្តីស្លាប់នៅខាងមុខ ។

[៨៦៦] ផលានមិវ បក្កានំ   និច្ចំ បតនតោ ភយំ
ឯវំ ជាតាន មច្ចានំ   និច្ចំ មរណតោ ភយំ ។

[៨៦៧] សាយមេកេ ន ទិស្សន្តិ   បាតោ ទិដ្ឋា ពហូ ជនា
បាតោ ឯកេ ន ទិស្សន្តិ   សាយំ ទិដ្ឋា ពហូ ជនា ។

[៨៦៨] បរិទេវយមានោ ចេ   កិញ្ចិទត្ថំ ឧទព្វហេ
សម្មុឡ្ហោ ហឹសមត្តានំ   កយិរា តំ វិចក្ខណោ ។

[៨៦៩] កីសោ វិវណ្ណោ ភវតិ   ហឹសមត្តានមត្តនោ
ន តេន បេតា បាលេន្តិ   និរត្ថា បរិទេវនា ។

[៨៧០] យថា សរណមាទិត្តំ   វារិនាវ និព្វាបយេ
ឯវម្បិ ធីរោ សុតវា   មេធាវី បណ្ឌិតោ នរោ
ខិប្បមុប្បតិតំ សោកំ   វាតោ តូលំវ ធំសយេ[១] ។

---
១ ម. កុលំ បធំសយេ ។

[៨៦៦] ផ្លែឈើទុំទាំងឡាយ មានសេចក្តីខ្លាច អំពីកិរិយាជ្រុះជានិច្ច យ៉ាងណាមិញ ពួកសត្វកើតហើយ ក៏មានសេចក្តីខ្លាច អំពីសេចក្តីស្លាប់ជានិច្ច យ៉ាងនោះដែរ ។

[៨៦៧] ជនទាំងឡាយច្រើន ពួកខ្លះ គេឃើញក្នុងវេលាព្រឹក វេលាល្ងាចមិនឃើញ ជនទាំងឡាយច្រើន ពួកខ្លះ គេឃើញក្នុងវេលាល្ងាច វេលាព្រឹកមិនឃើញ ។

[៨៦៨] បើបុគ្គលអ្នកវង្វេង កាលខ្សឹកខ្សួល បៀតបៀនខ្លួន ហើយគប្បីនាំមកនូវប្រយោជន៍ បន្តិចបន្តួចបាន អ្នកប្រាជ្ញក៏គប្បីធ្វើសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលនោះដែរ ។

[៨៦៩] (បុគ្គលខ្សឹកខ្សួល) បៀតបៀនខ្លួនរបស់ខ្លួន ជាអ្នកស្គម មិនមានពណ៌សម្បុរ ពួកសត្វដែលទៅកាន់បរលោក មិនមែនញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលនោះឡើយ ព្រោះថាសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល មិនមានប្រយោជន៍ទេ ។

[៨៧០] (បណ្ឌិតបុរស) គប្បីញុំាងផ្ទះដែលភ្លើងឆេះឲ្យរលត់ ដោយទឹកបាន យ៉ាងណាមិញ ធីរជន ជាមេធាវី បណ្ឌិត បានស្តាប់ហើយ គប្បីញុំាងសេចក្តីសោក ដែលកើតហើយឲ្យរលត់ឆាប់ ដូចខ្យល់បក់ផាត់នូវប៉ុយ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៨៧១] ឯកោវ មច្ចោ អច្ចេតិ ឯកោវ ជាយតេ កុលេ
សំយោគបរមាត្វេវ សម្ភោគា សព្វបាណិនំ ។

[៨៧២] តស្មា ហិ ធីរស្ស ពហុស្សុតស្ស
សម្បស្សតោ លោកមិមំ បរញ្ច
អញ្ញាយ ធម្មំ ហទយំ មនញ្ច
សោកា មហន្តាបិ ន តាបយន្តិ ។

[៨៧៣] សោហំ យសញ្ច ភោគញ្ច ភរិយាបិ ច ញាតកេ
សេសំ សម្បាលយិស្សាមិ កិច្ចមេតំ វិជានតោ ។

[៨៧៤] ឧសរស្សេសហស្សានិ សដ្ឋិវស្សសតានិ ច
កម្ពុគីវោ មហាពាហុ រាមោរជ្ជមការយីតិ ។

ទសរថជាតកំ សត្តមំ ។

សំវរជាតកំ

[៨៧៥] ជានន្តោ នោ មហារាជ តវ សីលំ ជនាធិបោ
ឥមេ កុមារេ បូជេន្តោ ន តំ កោនចិ មញ្ញថ ។

[៨៧១] សត្វរមែងទៅកាន់បរលោកតែម្នាក់ឯង កើតក្នុងត្រកូលក៏តែម្នាក់ឯង ការសមគប់នៃពួកសត្វទាំងអស់ គឺមានការជួបជុំ ជាការប្រសើរបំផុត ។

[៨៧២] ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសោកទាំងឡាយ សូម្បីធំ ក៏មិនដុតក-ម្តៅនូវហទយវត្ថុ និងចិត្តរបស់អ្នកប្រាជ្ញ ជាពហុស្សូត ដែលឃើញច្បាស់នូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ ។

[៨៧៣] យើងនោះនឹងរក្សានូវយសផង ភោគៈផង ភរិយាទាំងឡាយផង ញាតិទាំងឡាយផង និងជនដ៏សេសផង នេះជាកិច្ចរបស់អ្នកប្រាជ្ញ ។

[៨៧៤] ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ព្រះបាទរាមៈមានព្រះសុរង្គដូចរូបសំណាកមាស មានព្រះពាហុធំ បានសោយរាជ្យអស់ ១៦០០០ ឆ្នាំ ។

ចប់ ទសរថជាតក ទី ៧ ។

សំវរជាតក

[៨៧៥] (ឧបោសថកុមារ បានពោលថា) បពិត្រមហារាជ ព្រះជនាធិបៈ (ជាព្រះបិតា) ប្រហែលទ្រង់ជ្រាប នូវសីលរបស់ព្រះអង្គហើយ បានជាព្រះអង្គបូជានូវព្រះរាជកុមារទាំងនេះ (ដោយជនបទនោះៗ) មិនសម្គាល់នូវព្រះអង្គ ដោយជនបទណាមួយឡើយ ។

[៨៧៦] តិដ្ឋន្តេ នោ មហារាជេ អាទុ ទេវេ ទិវង្គតេ
ញាតី តំ សមនុមញ្ញឹសុ សម្បស្សំ អត្ថមត្តនោ ។
[៨៧៧] កេន សំវរ វត្តេន សញ្ញាតេ អភិតិដ្ឋសិ
កេន តំ ជាតិវត្តន្តិ ញាតិសង្ឃា សមាគតា ។
[៨៧៨] ន រាជបុត្ត ឧស្សុយ្យាមិ សមណានំ មហេសិនំ
សក្កច្ចន្តេ នមស្សាមិ ចាទេ វន្ទាមិ តាទិនំ ។
[៨៧៩] តេ មំ ធម្មគុណេ យុត្តំ សុស្សូមនុស្សុយ្យកំ(១)
សមណា សមនុស្សាសន្តិ ឥសិធម្មគុណេ រតា ។
[៨៨០] តេសាហំ វចនំ សុត្វា សមណានំ មហេសិនំ
ន កិញ្ចិ អតិមញ្ញាមិ ធម្មេ មេ និរតោ មនោ ។
[៨៨១] ហត្ថារោហា អណីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
តេសំ(២) នប្បដិពន្ធាមិ និវិដ្ឋំ(៣) ភត្តវេតនំ ។

---
១ ម. សុស្សុសមនុសុយ្យកំ ។ ២ ឱ. តេសុ ។ ៣ ឱ. និពទ្ធំ ។

[៨៧៦] កាលដែលមហារាជ គង់ព្រះជន្មនៅ ឬកាលដែលព្រះអង្គ (ជាបិតារបស់ពួកយើង) ទិវង្គតហើយ ពួកញាតិ កាលឃើញសេចក្តីចម្រើនរបស់ខ្លួន បានយល់ព្រមឲ្យព្រះអង្គ (សោយរាជ្យ) ។

[៨៧៧] បពិត្រព្រះបាទសំវរៈ ព្រះអង្គទ្រង់គ្រប់សង្កត់ (នូវបង ៩៩ ព្រះអង្គ) ដែលកើតជាមួយ តើដោយវត្តដូចម្តេច ឯពួកញាតិដែលមកប្រជុំគ្នាហើយ ក៏មិនគ្រប់សង្កត់នូវព្រះអង្គ តើដោយវត្តដូចម្តេច ។

[៨៧៨] (ព្រះបាទសំវរៈ...) បពិត្ររាជបុត្រ ខ្ញុំមិនច្រណែន ខ្ញុំថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងឡាយ របស់ពួកសមណៈ ជាតាទិបុគ្គល បាននមស្ការពួកសមណៈទាំងនោះ ដោយគោរព ។

[៨៧៩] សមណៈទាំងនោះ ជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងធម្មគុណ របស់ឥសីបានប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ ឲ្យប្រកបក្នុងធម្មគុណ ឲ្យជាអ្នកត្រងត្រាប់មិនច្រណែន ។

[៨៨០] ខ្ញុំបានស្តាប់ពាក្យរបស់ពួកសមណៈ អ្នកស្វែងរកនូវគុណនោះហើយ មិនមើលងាយបន្តិចបន្តួចសោះ ចិត្តរបស់ខ្ញុំក៏ត្រេកអរ ក្នុងធម៌ជានិច្ច ។

[៨៨១] ពួកទាហានជិះដំរី ពួកទាហានដែលឋិតនៅក្នុងក្បួនទ័ព ពួកទាហានជិះរថ ពួកពលថ្មើរជើង ខ្ញុំមិនបន្ថយនូវបាយ និងថ្លៃឈ្នួលដែលពួកទាហាននោះចាត់ចែងហើយ ។

២៣៣

[៨៨២] មហាមត្តា ច មេ អត្ថិ មន្តិនោ បរិចារិកា
ពារាណសឹ វោហរន្តិ ពហុមំសំ សុរោទកំ ។

[៨៨៣] អថោបិ ភណិជា ផីតា នានារដ្ឋេហិ អាគតា
តេសុ មេ វិហិតា រក្ខា ឯវំ ជានាហុចោសថ ។

[៨៨៤] ជម្មេន កិរ ញាតីនំ រជ្ជំការេហិ សំវរ
មេធាវី បណ្ឌិតោ ចាសិ អថោបិ ញាតីនំ ហិតោ ។

[៨៨៥] តំ តំ ញាតិបរិព្យុឡ្ហំ នានារតនមោចិតំ
អមិត្តា នប្បសហន្តិ ឥន្ទំវ អសុរាធិបោតិ ។

សំវរជាតកំ អដ្ឋមំ ។

សុប្បារកជាតកំ

[៨៨៦] ឧម្មុជ្ជន្តិ និមុជ្ជន្តិ មនុស្សា ខុរនាសិកា
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

[៨៨២] ពួកមហាមាត្យ ពួកមន្ត្រី ពួកអ្នកបម្រើ របស់ខ្ញុំមាន ពួកជនបានចាត់ចែងនូវសាច់ និងទឹកសុរាដ៏ច្រើន ក្នុងក្រុងពារាណសី ។

[៨៨៣] មួយទៀត សូម្បីពួកពាណិជ ដែលមកអំពីដែនផ្សេងៗ ក៏សម្បូណ៌ ខ្ញុំបានចាត់ចែងការរក្សា ចំពោះពួកពាណិជទាំងនោះ បពិត្រឧបោសថជាបង សូមព្រះបងជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

[៨៨៤] (ឧបោសថកុមារ...) បពិត្រព្រះបាទសំវរៈ ឮថាព្រះអង្គ (គ្របសង្កត់អានុភាព) របស់ពួកញាតិ (បង ៩៩ ព្រះអង្គ) ដោយធម៌ សូមព្រះអង្គសោយរាជ្យចុះ ព្រះអង្គជាអ្នកមានប្រាជ្ញាផង ជាបណ្ឌិតផង ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ពួកញាតិផង ។

[៨៨៥] ពួកសត្រូវ មិនអាចគ្របសង្កត់ព្រះអង្គ ដែលពួកញាតិចោមរោមហើយ ជាអ្នកកុះករដោយរតនវត្ថុផ្សេងៗ ដូចជាស្តេចអសុរ មិនអាចគ្របសង្កត់ព្រះឥន្ទ្រ ដូច្នោះដែរ ។

ចប់ សំវរជាតក ទី ៨ ។

សុប្បារកជាតក

[៨៨៦] (ពួកពាណិជ បានពោលថា) មនុស្សទាំងឡាយ មានច្រមុះដូចកាំបិតកោរ ងើប មុជ (ក្នុងសមុទ្រនេះ) ពួកយើង សូមសួរលោកឈ្មោះសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

[៨៨៧] ករុកច្ឆា[១] បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
នាវាយ វិប្បនដ្ឋាយ ខុរមាលីតិ វុច្ចតិ ។

[៨៨៨] យថា អគ្គិ សុរិយោ ច សមុទ្ទោ បដិទិស្សតិ
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

[៨៨៩] ករុកច្ឆា បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
នាវាយ វិប្បនដ្ឋាយ អគ្គិមាលីតិ វុច្ចតិ ។

[៨៩០] យថា ទធិ ច ខីរញ្ច សមុទ្ទោ បដិទិស្សតិ
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

[៨៩១] ករុកច្ឆា បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
នាវាយ វិប្បនដ្ឋាយ ទធិមាលីតិ[២] វុច្ចតិ ។

[៨៩២] យថា កុសោ ច សស្សោ ច សមុទ្ទោ បដិទិស្សតិ
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

---

១ ម. កុរុកច្ឆា ។ ២ ម. ខីរមាលីតិ ។

[៨៨៧] (ព្រះមហាសត្វ បានពោលថា) កាលសំពៅរបស់ពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា ខុរមាលី ។

[៨៨៨] (ពួកពាណិជ បានពោលថា) សមុទ្រដែលប្រាកដ ចំពោះមុខហាក់ដូចជាភ្លើងនិងព្រះអាទិត្យ ពួកយើង សូមសួរលោកសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

[៨៨៩] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលសំពៅរបស់ពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា អគ្គិមាលី ។

[៨៩០] (ពួកពាណិជ...) សមុទ្រដែលប្រាកដ ចំពោះមុខហាក់ដូចជាទឹកដោះជូរនិងទឹកដោះស្រស់ ពួកយើង សូមសួរលោកសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

[៨៩១] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលសំពៅរបស់ពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា ទធិមាលី ។

[៨៩២] (ពួកពាណិជ...) សមុទ្រដែលប្រាកដ ចំពោះមុខ ហាក់ដូចជាស្បូវភ្លាំងនិងសំទូង ពួកយើង សូមសួរលោកសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

ឯកាទសកនិបាតេ នវមំ សុប្បារកជាតកំ

[៨៩៣] ករុកច្ឆា បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
ខារាយ វិប្បនដ្ឋាយ កុសមាលីតិ វុច្ចតិ ។

[៨៩៤] យថា ធគ្គោ ច វេឡុ ច សមុទ្ទោ បដិទិស្សតិ
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

[៨៩៥] ករុកច្ឆា បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
ខារាយ វិប្បនដ្ឋាយ នឡមាលីតិ វុច្ចតិ ។

[៨៩៦] មហាព្ភយោ ភឹសនកោ សទ្ទោ សុយ្យតិ មានុសោ
យថា សោព្ភោ បចាតោវ សមុទ្ទោ បដិទិស្សតិ
សុប្បារកន្តំ បុច្ឆាម សមុទ្ទោ កតមោ អយំ ។

[៨៩៧] ករុកច្ឆា បយាតានំ ភាណិជានំ ធនេសិនំ
ខារាយ វិប្បនដ្ឋាយ ពលភាមុខីតិ វុច្ចតិ ។

ឯកាទសកនិបាត សុប្បារកជាតក ទី ៩

[៨៩៣] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលសំពៅពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា កុសមាលី ។

[៨៩៤] (ពួកពាណិជ...) សមុទ្រដែលប្រាកដ ចំពោះមុខ ហាក់ដូចជាបបុសនិងឫស្សី ពួកយើង សូមសួរលោកសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

[៨៩៥] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលសំពៅពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា នឡមាលី ។

[៨៩៦] (ពួកពាណិជ...) សំឡេងរបស់មនុស្ស គួរឲ្យភ័យខ្លាំង គួរឲ្យស្បើម ដែលពួកយើងបានឮជាក់ សមុទ្រដែលប្រាកដ ចំពោះមុខ ហាក់ដូចជារណ្តៅនិងជ្រោះ ពួកយើង សូមសួរលោកសុប្បារកៈ សមុទ្រនេះ តើឈ្មោះអ្វី ។

[៨៩៧] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលសំពៅពួកពាណិជ អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ចេញទៅអំពីកំពង់ភរុកច្ឆៈ លឿនទៅកាន់ប្រទេសផ្សេង សមុទ្រនេះហៅថា ពលវាមុខី ។

[៨៩៨] យតោ សរាមិ អត្តានំ យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ
នាភិជានាមិ សញ្ចិច្ច ឯកបាណម្បិ ហឹសិតុំ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន សោត្ថិ នាវា និវត្តតូតិ ។

សុប្បារកជាតកំ នវមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

សិរិ មាតុបោសកនាគវរោ
បុន ជុណ្ហក ធម្មមុទយវរោ
អថ បានីយ យុធញ្ជយកោ ច
ទសរថ សំវរ បារកតេន នវ ។

ឯកាទសកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

[៨៩៨] (ព្រះមហាសត្វ ធ្វើសច្ចកិរិយាថា) តាំងពីកាលដែលខ្ញុំរលឹកឃើញនូវខ្លួន តាំងពីកាលដែលខ្ញុំដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តី ខ្ញុំមិនចេះក្លែង ដើម្បីបៀតបៀនសត្វ សូម្បីតែមួយឡើយ សូមឲ្យសំពៅត្រឡប់ទៅកាន់ទីមានសួស្តី ដោយការពោលពាក្យសច្ចៈនេះចុះ ។

ចប់ សុប្បារកជាតក ទី ៩ ។

ឧទ្ទាននៃជាតកនោះគឺ

និយាយអំពីដំរីដ៏ប្រសើរ ចិញ្ចឹមមាតា ១ ព្រះរាជាព្រះនាមជុណ្ហៈ ១ ធម្មទេវបុត្ត ១ ព្រះរាជាព្រះនាមឧទយៈ ១ ទឹកផឹក ១ព្រះរាជាព្រះនាមយុធញ្ជ័យ ១ ព្រះរាជាព្រះនាមទសរថ ១ ព្រះរាជាព្រះនាមសំវរៈ ១ សំពៅត្រឡប់កាន់ត្រើយ ១ ត្រូវជា ៩ ជាតក ។

ចប់ ឯកាទសកនិបាត ។

ទ្វាទសនិបាតជាតកំ

ចុល្លកុណាលជាតកំ

[៨៩៩] ខុទ្ទានំ[១] លហុចិត្តានំ អកតញ្ញូន ទុព្ភិនំ
នាទេវសត្តោ បុរិសោ ថីនំ សទ្ធាតុមរហតិ ។

[៩០០] ន តា បជានន្តិ កតំ ន កិច្ចំ
ន មាតរំ បិតរំ ភាតរំ វា
អនរិយា សមតិក្កន្តធម្មា
សស្សេវ ចិត្តស្ស វសំ វជន្តិ ។

[៩០១] ចិរានុវុដ្ឋម្បិ បិយំ មនាបំ
អនុកម្បកំ បាណសមម្បិ សន្តំ
អាវាសុ កិច្ចេសុ ច នំ ជហន្តិ
តស្មាហំ ឥត្ថីនំ ន វិស្សសាមិ ។

[៩០២] ថីនញ្ហិ ចិត្តំ យថា វានរស្ស
កន្នប្បកន្នំ យថា រុក្ខច្ឆាយា
ចលាចលំ ហទយំ ឥត្ថិយានំ
ចក្កស្ស នេមិ វិយ បរិវត្តតិ ។

---

១ ម. លុទ្ទានំ ។

ទ្វាទសនិបាតជាតក

ចុល្លកុណាលជាតក

[៨៩៩] (សត្វតាវ៉ៅ បានពោលថា) បុរសដែលមិនជាប់ជំពាក់ ដោយទេវតា (ខ្មោចមិនចូល) មិនគួរជឿ (នូវសីលនិងវត្ត) របស់ពួកស្ត្រីជាអ្នកឈ្លានពាន មានចិត្តរហ័ស មិនដឹងនូវឧបការគុណដែលគេធ្វើហើយ ជាអ្នកប្រទូស្តមិត្រទេ ។

[៩០០] ស្ត្រីទាំងនោះ មិនដឹងនូវឧបការគុណ ដែលគេធ្វើហើយដល់ខ្លួន មិនដឹងច្បាស់នូវកិច្ច (ដែលខ្លួនត្រូវធ្វើ) មិនដឹងច្បាស់នូវមាតាបិតាឬបងប្អូន មិនអៀនខ្មាស តែងប្រព្រឹត្តកន្លងច្បាប់ ជាធម្មតាលុះក្នុងអំណាច នៃចិត្តរបស់ខ្លួន ។

[៩០១] ស្ត្រីទាំងនោះ តែងលះបង់នូវបុរសនោះ ដែលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្ត សូម្បីនៅជាមួយគ្នាអស់កាលយូរ ជាអ្នកអនុគ្រោះសូម្បីស្មើដោយជីវិត ក្នុងគ្រោះថ្នាក់ទាំងឡាយផង ក្នុងកិច្ចការទាំងឡាយផង ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំមិនស្និទ្ធស្នាលនឹងស្ត្រីទាំងឡាយឡើយ ។

[៩០២] ព្រោះថា ចិត្តរបស់ពួកស្ត្រីប្រែប្រួល ដូចជាសត្វស្វា ឬដូចជាម្លប់ឈើ ចិត្តរបស់ស្ត្រី ប្រាស់ប្រាល់ វិលវង់ ដូចជាខ្នងកង់កាលវិលទៅដូច្នោះ ។

[៩០៣] យទា តា បស្សន្តិ សមេក្ខមានា
អាទេយ្យរូបំ បុរិសស្ស វិត្តំ
សណ្ឋាហិ វាចាហិ នយន្តិមេនំ
កម្ពោជកា ជលជេនេវ អស្សំ ។

[៩០៤] យទា ន បស្សន្តិ សមេក្ខមានា
អាទេយ្យរូបំ បុរិសស្ស វិត្តំ
សមន្តតោ នំ បរិវជ្ជយន្តិ
តិណ្ណោ នទីបារគតោវ កុល្លំ ។

[៩០៥] សិលេសូបមា សិខីរិវ សព្វភក្ខា
តិក្ខមាយា[១] នទីរិវ សីឃសោតា
សេវន្តិ ហេតា បិយមប្បិយញ្ច
នាវា យថា ឱរកុលំ បរញ្ច ។

[៩០៦] ន តា ឯកស្ស ន ទ្វិន្នំ អាបណោវ[២] បសារិតោ
យោ តា មយ្ហន្តិ មញ្ញេយ្យ វាតំ ជាលេន ពន្ធយេ ។

---

១ ម. តិក្ខមានា ។ ២ ម. អាបណោ សោ ។

[៩០៣] ក្នុងកាលដែលស្ត្រីទាំងនោះ សម្លឹងឃើញទ្រព្យ របស់បុរស មានសភាពគួរយកបាន ក៏នាំបុរសនុ៎ះទៅ(កាន់អំណាចខ្លួន) ដោយសម្តីដ៏ផ្អែមល្ហែមទាំងឡាយ ដូចជាពួកជនអ្នកនៅក្នុងដែនកម្ពោជៈ កាលនាំសេះទៅកាន់អំណាចខ្លួន ដោយស្លែដូច្នោះ ។

[៩០៤] ក្នុងកាលដែលស្ត្រីទាំងនោះ សម្លឹងមើលមិនឃើញទ្រព្យរបស់បុរស មានសភាពគួរយកបានទេ ក៏គេចចៀសបុរសនុ៎ះ ដោយជុំវិញ ដូចជាបុគ្គលអ្នកឆ្លង ទៅដល់ត្រើយស្ទឹងហើយ ក៏រៀរបង់នូវក្បូនដូច្នោះ ។

[៩០៥] ស្ត្រីទាំងនោះ មានសេចក្តីប្រៀបធៀបដោយជ័រ ដូចជាភ្លើងដែលស៊ីនូវវត្ថុគ្រប់យ៉ាង មានមាយាដ៏ក្លៀវក្លា ដូចជាស្ទឹងមានខ្សែទឹកដ៏រហ័ស ព្រោះថា ស្ត្រីទាំងនុ៎ះ តែងសេពនូវបុរសជាទីស្រឡាញ់ និងមិនជាទីស្រឡាញ់ ដូចជាទូកដែលអែបនូវច្រាំងទាំងខាងអាយទាំងច្រាំងខាងនាយដូច្នោះ ។

[៩០៦] ស្ត្រីទាំងនោះ មិនមែនរបស់បុរសម្នាក់ មិនមែនរបស់បុរសពីរនាក់ទេ ដូចជាពានផ្សារ ដែលគេរៀបហើយ បុរសណាសម្គាល់នូវស្ត្រីទាំងនោះ ថាជារបស់អញ បុរសនោះ គប្បីចងខ្យល់ ដោយសំណាញ់បាន ។

២៣៩

ទ្វាទសនិបាតេ ទុតិយំ ភទ្ទសាលជាតកំ

[៩០៧] យថា នទី ច បន្ថោ ច   បានាគារំ សភា បបា
ឯវំ លោកិត្ថិយោ នាម   វេលា តាសំ ន វិជ្ជតិ ។
[៩០៨] ឃតាសនសមា ឯតា   កណ្ហសប្បសិរូបមា
គាវោ ពហិ តិណស្សេវ   ឱមសន្តិ វរំ វរំ ។
[៩០៩] ឃតាសនំ កុញ្ជរំ កណ្ហសប្បំ
មុទ្ធាភិសិត្តំ បមុទា ច សព្វា
ឯតេ នរោ និច្ចយតោ ភជេថ
តេសំ ហវេ ទុព្វិទុ សច្ចភាវោ ។
[៩១០] នច្ចន្តវណ្ណា ន ពហូន កន្តា
ន ទក្ខិណា បមុទា សេវិតព្វា
ន បរស្ស ភរិយា ន ធនស្ស ហេតុ ។
ឯតិត្ថិយោ បញ្ច ន សេវិតព្វាតិ ។

ចុល្លកុណាលជាតកំ បឋមំ ។

ភទ្ទសាលជាតកំ

[៩១១] កា ត្វំ សុទ្ធេហិ វត្ថេហិ   អឃេ វេហាយ សណ្ឋិតា
កោន ត្យស្សូនិ វត្តន្តិ   កុតោ តំ ភយមាគតំ ។

[៩០៧] ស្ទឹង ផ្លូវ តៀមស្រា រោងសម្រាប់ប្រជុំ និងអណ្តូង យ៉ាងណា ធម្មតាស្ត្រីទាំងឡាយ ក្នុងលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ឯវេលារបស់ស្ត្រីទាំងនោះ មិនមានឡើយ ។

[៩០៨] ស្ត្រីទាំងនោះ ស្មើដោយភ្លើងឆេះឆ្នាំងខ្លាញ់ ឧបមាដោយក្បាលពស់វែក ឬដូចជាពួកគោស៊ីច្បិចតែចុងស្មៅដ៏ប្រសើរ ៗ ខាងក្រៅ ។

[៩០៩] នរជនគប្បីសង្រួមជានិច្ច ហើយគប់រកនូវជនទាំងនេះ គឺភ្លើង ១ ដំរី ១ ពស់វែក ១ ស្តេចដែលបានមុទ្ធាភិសេកហើយ ១ ពួកស្ត្រីទាំងអស់ ១ ភាវៈទៀងទាត់ របស់ជនទាំងនោះ គេស្គាល់បានដោយក្រ ។

[៩១០] ស្ត្រីមានសម្បុរល្អឆើត បុរសមិនគួរសេពទេ ស្ត្រីជាទីស្រឡាញ់នៃបុរសច្រើនគ្នា បុរសមិនគួរសេពទេ ស្ត្រីប្រសប់រាំច្រៀង បុរសមិនគួរសេពទេ ស្ត្រីជាប្រពន្ធរបស់បុគ្គលដទៃ បុរសមិនគួរសេពទេ ស្ត្រី (គប់រកបុរស) ព្រោះហេតុតែទ្រព្យ បុរសមិនគួរសេពទេ ស្ត្រីទាំង ៥ ពួកនេះ បុរសមិនគួរសេពឡើយ ។

ចប់ ចុល្លកុណាលជាតក ទី ១ ។

ភទ្ទសាលជាតក

[៩១១] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកជាអ្វី ដែលមានសំពត់ទាំងឡាយដ៏ស្អាត បានឋិតនៅលើអាកាសវេហាស៍ ទឹកភ្នែកទាំងឡាយរបស់អ្នកហូរចេញ តើដោយហេតុអ្វី ភ័យមកចំពោះអ្នកព្រោះអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

[៩១២] តវេវ នេវ វិជិតេ ភទ្ទសាលោតិ មំ វិទូ
សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ តិដ្ឋតោ បូជិតស្ស មេ ។

[៩១៣] ការយន្តា នគរានិ អគារេ ច ទិសម្បតិ
វិវិធេ ចាបិ បាសាទេ ន មន្តេ អច្ចមញ្ញិសុំ
យថេវ មន្តេ បូជេសុំ តថេវ ត្វំបិ បូជយ ។

[៩១៤] តញ្ច អហំ(១) ន បស្សាមិ ថូលំ កាយេន តេ ទុមំ
អារោហបរិណាហេន អភិរូបោសិ ជាតិយា ។

[៩១៥] បាសាទំ ការយិស្សាមិ ឯកថម្ភំ មនោរមំ
តត្ថ តំ ឧបនេស្សាមិ ចិរន្តេ យក្ខ ជីវិតំ ។

[៩១៦] ឯវំ ចិត្តំ ឧទបាទិ សរីរេន វិនាភាវោ
បុថុសោ មំ វិកន្តេត្វា ខណ្ឌសោ អវកន្តថ ។

---

១ ម. តំ ឥវាហំ ។

[៩១២] (ទេវរាជត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ជនទាំងឡាយក្នុងដែនរបស់ព្រះអង្គ ស្គាល់ច្បាស់នូវខ្ញុំថា ជាកន្ទសាលព្រឹក្ស កាលខ្ញុំឋិតនៅ (ក្នុងឧទ្យាននេះ) អស់ ៦ ម៉ឺនឆ្នាំ ជនទាំងឡាយបានបូជាហើយ ។

[៩១៣] បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ទិស (ព្រះរាជាទាំងឡាយ ពីដើមក្នុងនគរនេះ) កាលឲ្យគេសាងទីក្រុងទាំងឡាយផង ដំណាក់ទាំងឡាយផង ប្រាសាទផ្សេងៗ ផង មិនដែលបៀតបៀនខ្ញុំឡើយ ព្រះរាជាទាំងនោះបូជាខ្ញុំ យ៉ាងណា សូមព្រះអង្គបូជាខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៩១៤] (ព្រះរាជា...) ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញអ្នក ជាដើមឈើធំ ដោយកាយរបស់អ្នកទេ អ្នកជាឈើមានទ្រង់ទ្រាយដ៏ល្អ ដោយកម្ពស់ និងទំហំ និងកំណើត ។

[៩១៥] ម្នាលយក្ខ ខ្ញុំនឹងឲ្យគេធ្វើប្រាសាទ មានសសរតែមួយ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ខ្ញុំនឹងនាំយកអ្នកចូលទៅក្នុងប្រាសាទនោះ ជីវិតរបស់អ្នក (នឹងមាន) អស់កាលយូរ ។

[៩១៦] (ទេវរាជ...) (បើ) ព្រះទ័យ (របស់ទ្រង់) កើតឡើងយ៉ាងនេះ សេចក្តីព្រាត់ប្រាស (ចាកកន្ទសាលព្រឹក្ស) ជាសរីរៈ (របស់ខ្ញុំនឹងមានប្រាកដ) (កាលបើយ៉ាងនេះ) សូមព្រះអង្គកាត់ខ្ញុំ ជាច្រើនកំណាត់ កាត់ជាកំណាត់តូចធំចុះ ។

ទ្វាទសនិបាតេ ទុតិយំ ភទ្ទសាលជាតកំ

[៩១៧] អគ្គេ ច ឆេត្វា មជ្ឈេ ច បច្ឆា មូលម្ហិ ឆិន្ទថ
ឯវំ មេ ឆិជ្ជមានស្ស ន ទុក្ខំ មរណំ សិយា ។
[៩១៨] ហត្ថចាទំ យថា ឆិន្ទេ កណ្ណនាសញ្ច ជីវតោ
តតោ បច្ឆា សិរោ ឆិន្ទេ តំ ទុក្ខំ មរណំ សិយា ។
[៩១៩] សុខំ នុ ខណ្ឌសោ ឆិន្នំ ភទ្ទសាល វនប្បតិ
កឹ ហេតុ កឹ ឧចាទាយ ខណ្ឌសោ ឆិន្ទមិច្ឆសិ ។
[៩២០] យញ្ច ហេតុំ ឧចាទាយ ហេតុធម្មូបសញ្ហិតំ
ខណ្ឌសោ ឆិន្ទមិច្ឆាមិ មហារាជ សុណោហិ មេ ។
[៩២១] ញាតិ មេ សុខសំវឌ្ឍា មម បស្សេ និវាតជា
តេបិហំ ឧបហឹសេយ្យំ បរេសំ អសុខោចិតំ ។
[៩២២] ចេតេយ្យរូបំ ចេតេសិ ភទ្ទសាល វនប្បតិ
ហិតកាមោសិ ញាតីនំ អភយំ សម្ម ទម្មិ តេតិ ។

ភទ្ទសាលជាតកំ ទុតិយំ ។

[៩១៧] តែសូមព្រះអង្គកាត់ត្រង់ចុងនិងកណ្ដាល (មុន) រួចកាត់ត្រង់គល់ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ កាលបើខ្ញុំ ត្រូវព្រះអង្គ កាត់យ៉ាងនេះ សេចក្ដីស្លាប់ មិនគប្បីជាទុក្ខទេ ។

[៩១៨] (ព្រះរាជា...) ដូចយ៉ាង បុគ្គលកាត់ដៃនិងជើងផង ត្រចៀកនិងច្រមុះផង ឲ្យស្លាប់បាត់ជីវិត តពីនោះ គេកាត់នូវក្បាលក្នុងកាលខាងក្រោយ សេចក្ដីស្លាប់នោះ ក៏ជាទុក្ខដែរ ។

[៩១៩] ម្នាលភទ្ទសាលព្រឹក្ស ជាម្ចាស់នៃព្រៃ ការកាត់ជាកំណាត់ស្រួលឬព្រោះហេតុអ្វី ប្រាថ្នាហេតុអ្វី បានជាអ្នកចង់ឲ្យគេកាត់ជាកំណាត់ ។

[៩២០] (ទេវរាជ...) បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំចង់ឲ្យគេកាត់ជាកំណាត់ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ដែលប្រកបដោយហេតុណា សូមព្រះអង្គទ្រង់ស្តាប់នូវហេតុនោះ របស់ខ្ញុំចុះ ។

[៩២១] ពួកឈើជាញាតិរបស់ខ្ញុំ ចម្រើនដុះដាលដោយសេចក្ដីសុខ កើតក្នុងទីមិនមានខ្យល់ នៅជិតខាងខ្ញុំ (កាលបើទ្រង់កាប់រំលំខ្ញុំ) ខ្ញុំមុខជានឹងរលំ សង្កត់ពួកឈើជាញាតិនោះ សេចក្ដីទុក្ខនឹងកើតមានដល់ពួកឈើជាញាតិដទៃទៀត ។

[៩២២] (ព្រះរាជា...) ម្នាលភទ្ទសាលព្រឹក្ស ជាម្ចាស់នៃព្រៃ អ្នកគិតនូវហេតុ ដែលមានសភាពគួរគិត អ្នកជាឈើប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ពួកឈើជាញាតិ ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំឲ្យអភ័យដល់អ្នក ។

ចប់ ភទ្ទសាលជាតក ទី ២ ។

សមុទ្ទវាណិជជាតកំ

[៩២៣] កសន្តិ វបន្តិ តេ ជនា
មនុជា កម្មផលូបជីវិនោ
នយិមស្ស ទីបកស្ស ភាគិនោ
ជម្ពូទីបា ឥទមេវ នោ វរំ ។

[៩២៤] តិបញ្ចរត្តូបគតម្ហិ ចន្ទេ
វេគោ មហា ហេហិតិ សាគរស្ស
ឧត្ថាវស្សំ(១) ទីបមិមំ ឧឡារំ
មា វោ វធិ គច្ឆថ លេណមញ្ញំ ។

[៩២៥] ន ជាតយំ សាគរវារិវេគោ
ឧត្ថាវស្សំ ទីបមិមំ ឧឡារំ
តំ មេ និមិត្តេហិ ពហូហិ ទិដ្ឋំ
មា ភេថ កឹ សោចថ មោទថវ្ហោ(២) ។

---

១ ឱ. ឧប្លាបយំ ។ ម. ឧប្លវិស្សំ ។ ២ ម. មោទថវោ ។

សមុទ្ទវាណិជជាតក

[៩២៣] (ព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងនូវឧទាន របស់បុរសម្នាក់ថា) ពួកមនុស្សជន (ក្នុងជម្ពូទ្វីប) ទាំងនោះ អាស្រ័យចញ្ចឹមជីវិត ដោយផលនៃការងារ រមែងសាបព្រោះ ក៏មិនបានមួយចំណែកនៃកោះនេះឡើយ ឯកោះរបស់យើងនេះ ប្រសើរជាងជម្ពូទ្វីប ។

[៩២៤] (ធម្មិកទេវបុត្រ បានពោលថា) កាលបើព្រះចន្ទ្រដើរដល់រាត្រី ១៥ កើត សន្ទុះនៃសាគរដ៏ធំ នឹងជោរលិចកោះដ៏ថ្កុំថ្កើងនេះ សន្ទុះនៃសាគរនោះ កុំសម្លាប់អ្នកទាំងឡាយឡើយ អ្នកទាំងឡាយចូរទៅរកទីជ្រកកោនដទៃចុះ ។

[៩២៥] (អធម្មិកទេវបុត្រ បានពោលថា) សន្ទុះនៃទឹក ក្នុងសាគរនេះ មិនមែនជោរលិចកោះដ៏ថ្កុំថ្កើងនេះទេ ដំណើរនោះ យើងឃើញដោយនិមិត្តដ៏ច្រើន អ្នកទាំងឡាយកុំខ្លាច សោយសោកព្រោះហេតុអ្វី ចូររីករាយចុះ ។

២៤៣

ទ្វាទសនិបាតេ តតិយំ សមុទ្ទវាណិជជាតកំ

[៩២៦] បហូតភក្ខំ ពហុអន្នបានំ
បត្តត្ថ អាវាសមិមំ ឧឡារំ
ន វោ ភយំ បដិបស្សាមិ កិញ្ចិ
អាបុត្តបុត្តេហិ បមោទថវ្ហោ ។

[៩២៧] យោទេវាយំ(១) ទក្ខិណាយំ ទិសាយំ
ខេមំ បដិក្កោសតិ តស្ស សច្ចំ
ន ឧត្តរោ វេទិ ភយាភយស្ស
មា ភេថ កឹ សោចថ មោទថវ្ហោ ។

[៩២៨] យថា ឥមេ វិប្បវទន្តិ យក្ខា
ឯកោ ភយំ សំសតិ ខេមមេកោ
តទិង្ឃ មយ្ហំ វចនំ សុណាថ
ខិប្បំ លហុំ មា វិនសិម្ហ សព្វេ ។

[៩២៩] សព្វេ សមាគម្ម ករោម នាវំ
ទោណឹ ទឡ្ហំ សព្វយន្តូបបន្នំ
សចេ អយំ ទក្ខិណោ សច្ចមាហ
មោឃំ បដិក្កោសតិ ឧត្តរោយំ ។

---

១ ឱ. យោត្វេយំ ។

[៩២៦] អ្នកទាំងឡាយបានដល់លំនៅដ៏ថ្កុំថ្កើងនេះ ជាកន្លែងមានចំណី ដ៏ច្រើន មានបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន យើងមិនឃើញភ័យបន្តិចបន្តួច នៃអ្នកទាំងឡាយឡើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូររីករាយជាមួយនឹងកូន និងចៅទាំងឡាយចុះ ។

[៩២៧] ជាងឈើជាមនុស្សពាល បានពោលថា ទេវតាណា ឋិតក្នុងទិស ខាងត្បូង និយាយប្រាប់សេចក្តីក្សេម ពាក្យរបស់ទេវតានោះពិត ទេវតាដែលឋិតក្នុងទិសខាងជើង មិនដឹងនូវហេតុដែលគួរខ្លាចនិង មិនគួរខ្លាចទេ អ្នកទាំងឡាយកុំខ្លាចឡើយ សោយសោកធ្វើអ្វី ចូរនាំគ្នារីករាយចុះ ។

[៩២៨] (ជាងឈើជាបណ្ឌិត បានពោថា) យក្ខទាំងនេះពោលខុសគ្នា យក្ខម្នាក់ប្រាប់នូវភ័យ យក្ខម្នាក់ប្រាប់នូវសេចក្តីក្សេម ណ្ហើយចុះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់នូវពាក្យ របស់យើងចុះ យើងទាំង អស់គ្នា កុំវិនាសឆាប់រួសរាន់ឡើយ ។

[៩២៩] យើងទាំងអស់គ្នា ចូរប្រជុំគ្នាធ្វើទូក គឺទូកកំពោលមាំ ប្រកប ដោយយន្ត គ្រប់យ៉ាង បើទេវតា ដែលឋិតក្នុងទិសខាងត្បូងនេះ និយាយពិត ទេវតា ដែលឋិតក្នុងទិសខាងជើង និយាយប្រាប់នេះ មិនពិតឡើយ ។

[៩៣០] សា ចេវ នោ ហោហិតិ អាបនត្ថា
ឥមញ្ច ទីបំ ន បរិច្ចជេម
សចេ ច ខោ ឧត្តរោ(១) សច្ចមាហ
មោឃំ បដិក្កោសតិ ទក្ខិណោយំ ។

[៩៣១] តមេវ នាវំ អភិរុយ្ហ សព្វេ
ឯវំ មយំ សោត្ថិ តរេមុ បារំ
ន វេ សុគណ្ហំ បឋមេន សេដ្ឋំ
កនិដ្ឋមាបាថគតំ គហេត្វា
យោ ចីធ មជ្ឈ បរិចេយ្យ គណ្ហាតិ(២)
សវេ នរោ សេដ្ឋមុបេតិ ឋានំ ។

[៩៣២] យថាបិ តេ សាគរវារិមជ្ឈេ
សកម្មុនា សោត្ថិ វហឹសុ វាណិជា
អនាគតត្ថំ បដិវិជ្ឈិយាន
អប្បម្បិ នាច្ចេតិ ច ភូរិបញ្ញោ ។

---

១ ម. ឧត្តរា ។ ២ ម. គច្ឆ បរិចេយ្យ គណ្ហិ ។

[៩៣០] ទូករបស់យើងនោះ នឹងមានប្រយោជន៍ ដល់សេចក្តីអន្តរាយ (ដែលកើតខាងក្រោយ) ពួកយើងមិនលះបង់ នូវកោះនេះទេ បើទេវតា ដែលឋិតក្នុងទិសខាងជើង និយាយពិត ទេវតា ដែលឋិតក្នុងទិសខាងត្បូងនេះ និយាយមិនពិតទេ ។

[៩៣១] យើងទាំងអស់គ្នា ឡើងជិះទូកនោះឯង ហើយគប្បីឆ្លងទៅរកត្រើយខាងនាយ ដោយសួស្តីយ៉ាងនេះ បុគ្គលមិនគប្បីជឿដោយងាយថា ពាក្យដែលបុគ្គលទី ១ ពោលហើយ ជាពាក្យប្រសើរដូច្នេះទេ នរជនណា ក្នុងលោកនេះ កាន់យកនូវពាក្យនៃបុគ្គលទី ២ ដែលដល់នូវគន្លងនៃត្រចៀក ហើយពិចារណា (នូវពាក្យខាងដើម និងពាក្យខាងចុង) ហើយជឿនូវពាក្យជាកណ្តាល នរជននោះរមែងដល់នូវទីដ៏ប្រសើរ ។

[៩៣២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពាណិជទាំងនោះបានទៅ ដោយសួស្តី ក្នុងកណ្តាលនៃទឹកសមុទ្រ ដោយកម្មរបស់ខ្លួន យ៉ាងណាមិញ កុលបុត្រមានប្រាជ្ញាដូចផែនដី បានដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ ជាអនាគត ហើយមិនប្រព្រឹត្តកន្លង នូវប្រយោជន៍ (របស់ខ្លួន) សូម្បីតិចក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៩៣៣] ពាលា ច មោហេន រសានុគិទ្ធា
អនាគតំ អប្បដិវិជ្ឈិយត្ថំ
បច្ចុប្បន្នេ សីទន្តិ អត្ថជាតេ
សមុទ្ទមជ្ឈេ យថា តេ មនុស្សា ។

[៩៣៤] អនាគតំ បដិកយិរាថ កិច្ចំ
មា មំ កិច្ចំ កិច្ចកាលេ ព្យធេសិ
តំ តាទិសំ បដិកតកិច្ចការឹ
ន តំ កិច្ចំ កិច្ចកាលេ ព្យធេសីតិ ។

សមុទ្ទវាណិជជាតកំ តតិយំ ។

កាមជាតកំ

[៩៣៥] កាមំ កាមយមានស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ
អទ្ធា បីតិមនោ ហោតិ លទ្ធា មច្ចោ[១] យទិច្ឆតិ ។

[៩៣៦] កាមំ កាមយមានស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ
តតោ នំ អបរំ កាមេ ឃម្មេ តណ្ហំវ វិន្ទតិ ។

---

១ ម. មច្ចោ ។

[៩៣៣] ពួកជនពាល ដែលជាប់ក្នុងរស ដោយមោហៈ មិនបានដឹងច្បាស់នូវប្រយោជន៍ជាអនាគត ក៏លិចចុះក្នុងប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្ន ដូចជាមនុស្សទាំងនោះ(ដល់នូវសេចក្ដីវិនាស)ក្នុងកណ្ដាលសមុទ្រ ។

[៩៣៤] បុគ្គលគប្បីគ្រោងទុកនូវកិច្ចជាអនាគត (ដោយបំណងថា) កិច្ចកុំបៀតបៀនអញ ក្នុងកាលដែលមានកិច្ចឡើយ ឯកិច្ចនោះមិនបានបៀតបៀន នូវបុគ្គលនោះ ជាអ្នកធ្វើកិច្ច ដែលខ្លួនបានគ្រោងទុកហើយប្រាកដដូច្នោះ ក្នុងកាលជាទីធ្វើកិច្ច ។

ចប់ សមុទ្ទវាណិជជាតក ទី ៣ ។

កាមជាតក

[៩៣៥] (ព្រះមហាសត្វ បានពោលថា) កាលបុគ្គលប្រាថ្នានូវកាម បើកាមនោះសម្រេចដល់បុគ្គលនោះ សត្វប្រាថ្នាកាមណា បានហើយ រមែងជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ ក្នុងវត្ថុនោះ ដោយពិត ។

[៩៣៦] កាលបុគ្គលប្រាថ្នាកាម បើកាមនោះ សម្រេចដល់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ រមែងបាននូវចំណង់ដទៃ ជាងនោះទៅទៀត ដូចជា(បុគ្គលហត់នឿយ) បាននូវចំណង់ (ស្រេក) ក្នុងរដូវក្ដៅ ។

[៩៣៧] គវំ សិង្គិនោ សិង្គំ វឌ្ឍមានស្ស វឌ្ឍតិ
ឯវំ មន្ទស្ស បោសស្ស ពាលស្ស អវិជានតោ
ភិយ្យោ តណ្ហា បិបាសា ច វឌ្ឍមានស្ស វឌ្ឍតិ ។

[៩៣៨] បថព្យា សាលិយវកំ គវាស្សំ ទាសបោរិសំ
ទត្វាបិ នាលមេកស្ស ឥតិ វិទ្វា សមំ ចរេ ។

[៩៣៩] រាជា បសយ្ហ បឋវឹ វិជិត្វា
សសាគរន្តំ មហិមាវសន្តោ
ឱរំ សមុទ្ទស្ស អតិត្តរូបោ
បារំ សមុទ្ទស្សបិ បត្ថយេវ(១) ។

[៩៤០] យាវ អនុស្សរំ(២) កាមេ មនសា តិត្តិ នាជ្ឈគា
តតោ និវត្តា បដិក្កម្ម ទិស្វា
តេ វេ តិត្តា យេ បញ្ញាយ តិត្តា ។

---

១ ឱ. ម. បត្ថយេថ ។ ២ ម. យោ ច អនុស្សរំ ។

[៩៣៧] កាលគោជាសត្វមានស្នែង កំពុងចម្រើន ស្នែងរមែងចម្រើនដែរ យ៉ាងណា កាលសត្វអ្នកមានបញ្ញាទន់ ល្ងង់ខ្លៅ មិនដឹងអ្វី កំពុងចម្រើន តណ្ហានិងសេចក្តីស្រេកឃ្លាន រមែងរឹងរឹតចម្រើនឡើង យ៉ាងនោះដែរ ។

[៩៣៨] ប្រសិនបើ (មាណពនោះ) ឲ្យស្រែស្រូវខ្សាយ ឲ្យស្រែស្រូវដំណើប ឲ្យគោ សេះ និងបុរសជាខ្ញុំប្រុស លើផែនដី (ដល់បុគ្គលណាមួយ វត្ថុទាំងប៉ុណ្ណោះនេះ) ក៏មិនល្មមដល់បុគ្គលម្នាក់ឡើយ បុរសដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្តឲ្យស្មើ ។

[៩៣៩] ស្តេចកំហែងច្បាំងឈ្នះនូវផែនដី ហើយគ្រប់គ្រងផែនដី មានសាគរជាទីបំផុត មានសភាពជាអ្នកមិនឆ្អែត នឹងត្រើយសមុទ្រខាងអាយ ក៏ចង់បាននូវត្រើយសមុទ្រខាងនាយទៀត ។

[៩៤០] បុរសកាលនឹកស្រណោះនូវកាមទាំងឡាយ ដោយចិត្ត (ដរាបណា) ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីឆ្អែត ដរាបនោះ ពួកសត្វណាត្រឡប់ចិត្តចេញ គេចខ្លួនចេញអំពីកាមនោះ ហើយឃើញ (ទោសកាមដោយញាណ) ជាអ្នកឆ្អែតដោយប្រាជ្ញា ពួកសត្វនោះ ទើបឈ្មោះថាឆ្អែតពិតមែន ។

[៩៤១] បញ្ញាយ តិត្តីនំ សេដ្ឋំ ន សោ កាមេហិ តប្បតិ
បញ្ញាយ តិត្តំ បុរិសំ តណ្ហា ន កុរុតេ វសំ ។

[៩៤២] អបចិនេថេវ កាមានិ[១] អប្បិច្ឆស្ស អលោលុបោ
សមុទ្ទមត្តោ បុរិសោ ន សោ កាមេហិ តប្បតិ ។

[៩៤៣] រថការោវ ចម្មស្ស បរិកន្តំ ឧបាហនំ
យំ យំ ជហាតិ[២] កាមានំ តំ តំ សម្បជ្ជតេ សុខំ
សព្វញ្ចេ សុខមិច្ឆេយ្យ សព្វេ កាមេ បរិច្ចជេ ។

[៩៤៤] អដ្ឋ តេ ភាសិតា គាថា សព្វា ហោន្តិ សហស្សិយោ
បដិគ្គណ្ហ មហាព្រហ្មេ សាធេតំ តវ ភាសិតំ ។

[៩៤៥] ន មេ អត្ថោ សហស្សេហិ សតេហិ នហុតេហិ វា
បច្ឆិមំ ភាសតោ គាថំ កាមេ មេ ន រតោ[៣]មនោ ។

១ ម. កាមានំ ។ ២ ឱ. ចជតិ ។ ៣ ឱ. ន រតោ ។ ម. និរតេ ។

[៩៤១] បុរសនោះមិនក្តៅក្រហាយ ដោយកាមទាំងឡាយ (នេះ) ជាអំពើដ៏ប្រសើរ របស់ពួកជនអ្នកឆ្អែត ដោយប្រាជ្ញា តណ្ហាមិនធ្វើបុរសដែលឆ្អែតដោយប្រាជ្ញា ឲ្យលុះក្នុងអំណាចបានឡើយ ។

[៩៤២] សូមព្រះអង្គកម្ចាត់បង់នូវកាមទាំងឡាយចេញ បុរសអ្នកមានប្រាជ្ញាប៉ុនសមុទ្រ អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច អ្នកមិនលោភលន់ បុរសនោះ រមែងមិនក្តៅក្រហាយ ដោយកាមទាំងឡាយ ។

[៩៤៣] បុគ្គលលះបង់នូវចំណែក នៃកាមទាំងឡាយណា ៗ សេចក្តីសុខក៏សម្រេច (ដល់បុគ្គលនោះ) ព្រោះចំណែកនៃកាមទាំងឡាយនោះ ៗ ដូចជាងស្បែកកាលកាត់ស្បែកជើង (តែងចៀរនូវចំនៀរ) នៃស្បែកចោល (ក៏បាននូវថ្លៃស្បែកជើង ឈ្មោះថាជាអ្នកបានសេចក្តីសុខ) បើបុគ្គលប្រាថ្នានូវសេចក្តីសុខគ្រប់យ៉ាង ត្រូវលះកាមទាំងអស់ចេញ ។

[៩៤៤] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) គាថាទាំងអស់ ៨ ដែលអ្នកពោលហើយ គួរដល់ថ្លៃ ១.០០០ កហាបណៈ ម្នាលមហាព្រហ្ម អ្នកចូរទទួលយក (នូវកហាបណៈទាំងនេះ) ចុះ ភាសិតរបស់អ្នកនេះ ប្រពៃណាស់ ។

[៩៤៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនត្រូវការ ដោយកហាបណៈទាំងរយ ទាំងពាន់ ទាំងម៉ឺនទេ កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គកំពុងពោលគាថាខាងចុង ចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនត្រេកអរក្នុងកាមឡើយ ។

[៩៤៦] ភទ្រកោរតាយំ មាណវកោ សព្វលោកវិទូ មុនិ
យោ តណ្ហំ ទុក្ខជននី[១] បរិជានាតិ បណ្ឌិតោតិ ។

កាមជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ជនសន្ធជាតកំ

[៩៤៧] ទស ខលុមានិ ឋានានិ យានិ បុព្វេ អករិត្វា
ស បច្ឆា អនុតប្បតិ ឥច្ចាហ រាជា ជនសន្ធោ ។
[៩៤៨] អលទ្ធា វិត្តំ[២] តបតិ បុព្វេ អសមុទានិតំ
ន បុព្វេ ធនមេសិស្សំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤៩] សក្យរូបំ បុរេ សន្តំ មយា សិប្បំ ន សិក្ខិតំ
កិច្ឆា វុត្តិ អសិប្បស្ស ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៥០] កូដវេទី បុរេ អាសឹ បិសុណោ បិដ្ឋិមំសិកោ
ចណ្ឌោ ច ផរុសោ ចាសឹ[៣] ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។

---

១ ឱ. យោ ឥមំ តណ្ហំ ទុក្ខជននឹ ។ ម. យោ ឥមំ តណ្ហំ ទុក្ខជននំ ។ ២ ឱ. ចិត្តំ ។ ម. វិទ្ធំ ។ ៣ ម. ចាបិ ។

[៩៤៦] (ព្រះរាជា...) អ្នកប្រាជ្ញណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ដែលញុាំងសេចក្តីទុក្ខឲ្យកើតឡើង អ្នកប្រាជ្ញនោះ គឺមាណពដ៏ចម្រើន ដែលជាអ្នកដឹងនូវលោកទាំងមូលនេះទេតើ ។

ចប់ កាមជាតក ទី ៤ ។

ជនសន្ធជាតក

[៩៤៧] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះបាទជនសន្ធៈ ទ្រង់មានព្រះឱង្ការថា បុគ្គលណាមិនបានធ្វើហេតុទាំង ១០ នេះ ទុកជាមុនទេ បុគ្គលនោះ តែងក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

[៩៤៨] បុគ្គលមិនបានទ្រព្យ ដែលខ្លួនមិនបានឲ្យកើតឡើង ក្នុងកាលមុន រមែងក្តៅក្រហាយ តែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា អាត្មាអញមិនបានស្វែងរកទ្រព្យទុក ក្នុងកាលមុន ។

[៩៤៩] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា សិល្បៈជាគុណមានសភាពអង់អាច អាត្មាអញមិនបានរៀនទុក ក្នុងកាលមុន ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃបុគ្គល អ្នកមិនមានសិល្បៈ លំបាក ។

[៩៥០] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា កាលពីដើម អាត្មាអញជាអ្នកប៉ិនប្រសប់ក្នុងអំពើកោងផង ជាអ្នកញុះញង់ផង ស៊ីសាច់ខ្នងគេ គឺស៊ីសំណូកផង ជាអ្នកកាចផង អាក្រក់ផង ។

២៤៩

ទ្វាទសនិបាតេ បញ្ចមំ ជនសន្ធជាតកំ

[៩៤១] បាណាតិបាតី បុរេ អាសឹ លុទ្ធោ ចាបិ(១) អនារិយោ
ភូតានំ នាបចាយិស្សំ(២) ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤២] ពហូសុ វត សន្តីសុ(៣) អនាបទាសុ ឥត្ថិសុ
បរទារំ អាសេវិស្សំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤៣] ពហុម្ហិ វត សន្តម្ហិ អន្នបានេ ឧបដ្ឋិតេ
ន បុព្វេ អទទំ ទានំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤៤] មាតរំ បិតរំ ចាបិ ជិណ្ណកេ គតយោព្វនេ(៤)
បហុសន្តោ ន បោសិស្សំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤៥] អាចរិយមនុសត្ថារំ សព្វកាមរសាហរំ
បិតរំ អតិមញ្ញិស្សំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។
[៩៤៦] សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
ន បុព្វេ បយិរុបាសិស្សំ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។

---

១ ឱ. បាសឹ ។ ២ ឱ. នាវទាយិស្សំ ។ ម. ន បចាយិស្សំ ។ ៣ ឱ. សន្តាសុ ។
៤ ម. ជិណ្ណកំ គតយោព្វនំ ។

[៩៥១] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា កាលពីដើម អាត្មាអញ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វផង កាចអាក្រក់ផង ជាអ្នកមិនប្រសើរផង មិនកោតក្រែងចំពោះពួកសត្វផង ។

[៩៥២] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា អើហ្ន៎ កាលដែលពួកស្ត្រីមានច្រើនគរគោក ជាស្ត្រីមិនមានអន្តរាយ (មិនមានគេកាន់កាប់សោះ) អាត្មាអញសេពនឹងប្រពន្ធគេ ។

[៩៥៣] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា អើហ្ន៎ កាលពីដើមអាត្មាអញមានបាយនិងទឹកច្រើនគរគោក តែមិនបានឲ្យទានសោះ ។

[៩៥៤] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា កាលអាត្មាអញ មានទ្រព្យច្រើន មិនបានចិញ្ចឹមមាតា និងបិតា ដែលចាស់ មានវ័យកន្លងហើយ ។

[៩៥៥] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា អាត្មាអញ បានមើលងាយបិតា ដែលជាអាចារ្យ អ្នកប្រៀនប្រដៅ ជាអ្នកនាំមកនូវរសគ្រប់យ៉ាង ។

[៩៥៦] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា ក្នុងកាលមុន អាត្មាអញ មិនបានចូលទៅជិតពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូតឡើយ ។

[៩៤៧] សាធុ ហោតិ តតោ ចិណ្ណោ សន្តោ ច បយិរុបាសិតោ
ន ច បុព្វេ តតោ ចិណ្ណោ ឥតិ បច្ឆានុតប្បតិ ។

[៩៤៨] យោ ច ឯតានិ ឋានានិ យោនិសោ បដិបជ្ជតិ
ករំ បុរិសកិច្ចានិ ស បច្ឆា នានុតប្បតីតិ ។

ជនសន្ធជាតកំ បញ្ចមំ ។

មហាកណ្ហជាតកំ

[៩៤៩] កណ្ហោ កណ្ហោ ច ឃោរោ ច សុក្កទាឋោ បតាបវា[១]
ពទ្ធោ[២] បញ្ចហិ រជ្ជូហិ កឹ រវិ[៣] សុនខោ តវ ។

[៩៥០] យាយំ មិគានមត្ថាយ ឧសិន្នរ[៤] គមិស្សតិ
មនុស្សានំ អនយោ ហុត្វា តទា កណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

[៩៥១] បត្តហត្ថា សមណកា មុណ្ឌា សង្ឃាដិបារុតា
នង្គលេហិ កសិស្សន្តិ តទា កណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

---

១ ម. បកាសវាសា ។ ២ ឱ. ពទ្ធោ ។ ៣ ឱ. ធីរ ។ ៤ ឱ. ឧសីនរ ។ ម. ឧសិនក ។

[៩៥៧] បុគ្គលតែងក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយថា តបៈ គឺសុចរិតធម៌ ដែលគេសន្សំហើយផង បុគ្គលអ្នកស្ងប់ដែលគេចូលទៅអង្គុយជិតផង ជាការប្រពៃ តបៈ (មានសភាពយ៉ាងនេះ) អាត្មាអញ មិនបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលពីដើម ។

[៩៥៨] ចំណែកខាងបុគ្គលណា កាលធ្វើកិច្ច របស់បុរសទាំងឡាយ ហើយប្រតិបត្តិនូវហេតុទាំងនេះ ដោយយោបល់ បុគ្គលនោះរមែងមិនក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ ។

ចប់ ជនសន្ធជាតក ទី ៥ ។

មហាកណ្ហជាតក

[៩៥៩] (ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា) ម្នាលអ្នកមានព្យាយាម ឆ្កែរបស់អ្នកខ្មៅណាស់ គួរស្ញើម មានចង្កូមសស្វាច អ្នកចងដោយខ្សែ ៥ តើវាមានប្រយោជន៍អ្វីដល់អ្នក ។

[៩៦០] (សក្កទេវរាជពោលថា) បពិត្រព្រះបាទឧសិន្នរៈ ឆ្កែនេះ មិនមកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួកម្រឹគទេ ឆ្កែខ្មៅបំផ្លិចបំផ្លាញ នូវពួកមនុស្សក្នុងកាលណា នឹងរបូតទៅ (អំពីដៃខ្ញុំ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦១] ពួកសមណៈត្រងោល មានបាត្រក្នុងដៃ ឃ្លុំសង្ឃាដី នឹងភ្ជួររាស់ដោយនង្គ័លទាំងឡាយ (ក្នុងកាលណា) ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវសមណៈទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

ទ្វាទសនិបាតេ ឆដ្ឋំ មហាកណ្ហជាតកំ

[៩៦២] តបស្សិនិយោ បព្វជិតា មុណ្ឌា សង្ឃាដិចារុតា
យទា លោកេ គមិស្សន្តិ តទា កាណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

[៩៦៣] ទីឃុត្តរោដ្ឋា ជដិលា បង្កទន្តា រជស្សិរា
ឥណំ ចោទយ គច្ឆន្តិ តទា កាណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

[៩៦៤] អធិច្ច វេទេ សាវិត្តឹ យញ្ញំ តន្ត្រញ្ច ព្រាហ្មណា
ភតិកាយ យជិស្សន្តិ តទា កាណ្ហោ បមោក្ខតិ

[៩៦៥] មាតរំ បិតរំ ចាបិ ជិណ្ណកេ គតយោព្វនេ
បហុសន្តោ ន ភរន្តិ តទា កាណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

[៩៦៦] មាតរំ បិតរំ ចាបិ ជិណ្ណកេ គតយោព្វនេ
ពាលា តុម្ហេតិ វក្ខន្តិ តទា កាណ្ហោ បមោក្ខតិ ។

ទ្វាទសនិបាត មហាកណ្ហជាតក ទី ៦

[៩៦២] ពួកភិក្ខុនី មានតបៈ ជាអ្នកបួសត្រង់ោល ឃុំសង្ឃាដី នឹងទៅ (បរិភោគកាម) ក្នុងលោក ក្នុងកាលណា ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវនាងភិក្ខុនីទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៣] ពួកជដិល មានបបូរមាត់ខាងលើវែង មានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានធូលីលើក្បាល នឹងទៅទារបំណុល (ក្នុងកាលណា) ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត(ស្ទុះទៅស៊ីនូវជដិលទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៤] ពួកព្រាហ្មណ៍ បានរៀនវេទទាំងឡាយផង សាវិត្តិសាស្ត្រផង យញ្ញសូត្រក្នុងសាវិត្តិសាស្ត្រនោះផង នឹងបូជាដើម្បីថ្លៃឈ្នួល (ក្នុងកាលណា) ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៥] ពួកជន អ្នកមានទ្រព្យច្រើន នឹងមិនចិញ្ចឹមមាតាបិតា ដែលជរាមានវ័យកន្លងហើយ (ក្នុងកាលណា) ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវជនអ្នកមានទ្រព្យទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៦] ពួកជន នឹងនិយាយទៅកាន់មាតាបិតា ដែលជរា មានវ័យកន្លងហើយថា អ្នកទាំងឡាយ ជាមនុស្សពាលដូច្នេះ (ក្នុងកាលណា) ឆ្កែខ្មៅ នឹងរបូត(ស្ទុះទៅស៊ីនូវជនទាំងនោះ)ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៧] អាចរិយភរិយំ[១] សខឹ មាតុលានឹ បិតុច្ឆកឹ
យទា លោកោ គមិស្សន្តិ តទា កណ្ហោ បមោក្ខតិ ។
[៩៦៨] អសិចម្មំ គហេត្វាន ខគ្គំ បគ្គយ្ហ ព្រាហ្មណា
បន្ថឃាតំ ករិស្សន្តិ តទា កណ្ហោ បមោក្ខតិ ។
[៩៦៩] សុក្កច្ឆវី វេធវេរា ថូលពាហូ អបាតុភា
មិត្តភេទំ ករិស្សន្តិ តទា កណ្ហោ បមោក្ខតិ ។
[៩៧០] មាយាវិនោ នេកតិកា អសប្បុរិសចិន្តិកា
យទា លោកោ ភវិស្សន្តិ តទា កណ្ហោ បមោក្ខតីតិ ។

មហាកណ្ហជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

១ អាចរិយភរិយំ សខាភរិយំ មាតុលានីតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

[៩៦៧] ពួកជនប្រព្រឹត្ត (សេវនកិច្ច) នឹងករិយារបស់អាចារ្យ ករិយារបស់សម្លាញ់ ម្តាយធំ ម្តាយមីងខាងម្តាយ ម្តាយធំ ម្តាយមីងខាងឪពុក ក្នុងលោក ក្នុងកាលណា ក្អែកខ្មៅនឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវជនទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៨] ពួកព្រាហ្មណ៍កាន់ដាវនិងខែល ផាព្រះខាន់ ធ្វើនូវការសម្លាប់នូវអ្នកដើរផ្លូវ ក្នុងកាលណា ក្អែកខ្មៅនឹងរបូត(ស្ទុះទៅស៊ីនូវពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៦៩] ពួកបុរស មានស្បែកសម្បុរថ្លៃស្អាត មានដើមដៃថ្លោស មានអាជីវៈមិនប្រាកដ មានពំនៀរនឹងស្ត្រីមេម៉ាយ នឹងធ្វើនូវការបំបែកមិត្រ[១] (ក្នុងកាលណា) ក្អែកខ្មៅនឹងរបូត (ស្ទុះទៅស៊ីនូវបុរសនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

[៩៧០] ពួកជនអ្នកមានមាយា ជាអ្នកបោកប្រាស មានគំនិតជាអសប្បុរស នឹងមានក្នុងលោក (ក្នុងកាលណា) ក្អែកខ្មៅនឹងរបូត(ស្ទុះទៅស៊ីនូវជនមានមាយាទាំងនោះ) ក្នុងកាលនោះ ។

ចប់ មហាកណ្ហជាតក ទី ៦ ។

---

១ ពួកអ្នកលេងតែងមិនរកស៊ីអ្វី យកស្ត្រីមេម៉ាយអ្នកមានទ្រព្យ ចាយទ្រព្យអស់ហើយ រករឿងបំបែកលែងស្ត្រីនោះចោល ទៅរកស្ត្រីមេម៉ាយស្តុកដទៃទៀត ។ តាមន័យក្នុងអដ្ឋកថា ។

២៤៣

កោសិយជាតកំ

[៩៧១] នេវ កិណាមិ ន វិក្កិណាមិ
ន ចាបិ មេ សន្និចយោ ឥធត្ថិ[១]
សុកិច្ឆរូបំ វតិទំ បរិត្តំ
បត្ថោទនោ នាលមយំ ទុវិន្នំ ។

[៩៧២] អប្បម្ហា អប្បកំ ទជ្ជា[២] អនុមជ្ឈតោ មជ្ឈកំ
ពហុម្ហា ពហុកំ ទជ្ជា អទានំ នូបបជ្ជតិ ។
តំ តំ វទាមិ កោសិយ ទេហិ ទានានិ ភុញ្ជ ច
អរិយមគ្គំ សមារូហ នេកាសី[៣] លភតេ សុខំ ។

[៩៧៣] មោឃញ្ចស្ស ហុតំ ហោតិ មោឃញ្ចាបិ សមីហិតំ
អតិថិស្មឹ យោ និសិន្នស្មឹ ឯកោ ភុញ្ជតិ ភោជនំ ។
តំ តំ វទាមិ កោសិយ ទេហិ ទានានិ ភុញ្ជ ច
អរិយមគ្គំ សមារូហ នេកាសី លភតេ សុខំ ។

---

១ ម. ច អត្ថិ ។ ២ ម. ទជ្ជំ ។ ៣ ម. នេកោបិ ។

កោសិយជាតក

[៩៧១] (កោសិយសេដ្ឋី ពោលថា) ខ្ញុំមិនទិញ មិនលក់ទេ ម្យ៉ាងទៀត ការសន្សំ (នូវទ្រព្យ)របស់ខ្ញុំ ក៏មិនមានក្នុងទីនេះដែរ បាយនេះតិច មានសភាពក្រក្រៃពេក បាយអង្ករ ១ កម្បង់នេះ មិនល្មមដល់ជនពីរនាក់ទេ ។

[៩៧២] (សក្កទេវរាជពោលថា) បុគ្គលគប្បីឲ្យវត្ថុតិច អំពីវត្ថុតិច គប្បីឲ្យវត្ថុពាក់កណ្តាល អំពីវត្ថុពាក់កណ្តាល គប្បីឲ្យវត្ថុច្រើន អំពីវត្ថុច្រើន ការមិនឲ្យ មិនកើតទេ ។ ម្នាលកោសិយសេដ្ឋី ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងអ្នក អ្នកចូរឲ្យទានទាំងឡាយផង ចូរបរិភោគផង ចូរឡើងកាន់អរិយមគ្គផង បុគ្គលស៊ីម្នាក់ឯង មិនបានសេចក្តីសុខទេ ។

[៩៧៣] (ចន្ទទេវបុត្រ ពោលថា) បុគ្គលណា កាលដែលភ្ញៀវអង្គុយហើយ បរិភោគភោជនតែម្នាក់ឯង ការបូជារបស់បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឥតអំពើផង ការព្យាយាមញុំាងទ្រព្យឲ្យកើតរបស់បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឥតអំពើផង ។ ម្នាលកោសិយសេដ្ឋី ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងអ្នក អ្នកចូរឲ្យទានទាំងឡាយផង ចូរបរិភោគផង ចូរឡើងកាន់អរិយមគ្គផង បុគ្គលស៊ីម្នាក់ឯង មិនបានសេចក្តីសុខទេ ។

[៩៧៤] សច្ចញ្ចស្ស ហុតំ ហោតិ សច្ចញ្ចាបិ សមីហិតំ
អតិថិស្មឹ យោ និសិន្នស្មឹ នេកោ កុញ្ជតិ ភោជនំ ។
តំ តំ វទាមិ កោសិយ នេហិ ធាជានិ កុញ្ជ ច
អរិយមគ្គំ សមារូហ នេកាសី លភតេ សុខំ ។
[៩៧៥] សរញ្ច ជុហាតិ ចោសោ ពហុកាយ គយាយ ច
ទោណេ តិម្ពរុតិត្ថស្មឹ សីឃសោតេ មហាវហេ ។
អត្រ ចស្ស ហុតំ ហោតិ អត្រ ចស្ស សមីហិតំ
អតិថិស្មឹ យោ និសិន្នស្មឹ នេកោ កុញ្ជតិ ភោជនំ ។
តំ តំ វទាមិ កោសិយ នេហិ ធាជានិ កុញ្ជ ច
អរិយមគ្គំ សមារូហ នេកាសី លភតេ សុខំ ។

[៩៧៤] (សុរិយទេវបុត្រ ពោលថា) បុគ្គលណា កាលដែលភ្ញៀវអង្គុយហើយ មិនបរិភោគភោជនតែម្នាក់ឯង ការបូជារបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា សច្ចៈផង ការព្យាយាមញ៉ាំងទ្រព្យឲ្យកើត របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា សច្ចៈផង ។ ម្នាលកោសិយសេដ្ឋី ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងអ្នក អ្នកចូរឲ្យទានទាំងឡាយផង ចូរបរិភោគផង ចូរឡើងកាន់អរិយមគ្គផង បុគ្គលស៊ីម្នាក់ឯង មិនបានសេចក្តីសុខទេ ។

[៩៧៥] (មាតលិទេវបុត្រ ពោលថា) បុរស(ចូលទៅរក) ស្រះហើយបូជាក្នុងទន្លេផង ក្នុងស្រះបោក្ខរណីផង ក្នុងកំពង់ឈ្មោះទោណៈផង ក្នុងកំពង់ ឈ្មោះតិម្ពរុផង ក្នុងស្ទឹងធំមានខ្សែទឹក ដ៏រហ័សផង ។ បុគ្គលណា កាលដែលភ្ញៀវអង្គុយហើយ មិនបរិភោគភោជនតែម្នាក់ឯង ការបូជារបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មានក្នុងទីនោះផង ការព្យាយាមញ៉ាំងទ្រព្យឲ្យកើតរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មានក្នុងទីនោះផង ។ ម្នាលកោសិយសេដ្ឋី ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងអ្នក អ្នកចូរឲ្យទានទាំងឡាយផង ចូរបរិភោគផង ចូរឡើងកាន់អរិយមគ្គផង បុគ្គលស៊ីម្នាក់ឯង មិនបានសេចក្តីសុខទេ ។

[៩៧៦] ពលិសំ ហិ សោ និគិលតិ ទីឃសុត្តំ សពន្ធនំ
អតិថិស្មឹ យោ និសិន្នស្មឹ ឯកោ ភុញ្ជតិ ភោជនំ ។
តំ តំ វទាមិ កោសិយ ទេហិ ទានានិ ភុញ្ជ ច
អរិយមគ្គំ សមារូហ នេកាសី លភតេ សុខំ ។

[៩៧៧] ឧឡារវណ្ណា វត ព្រាហ្មណា ឥមេ
អយញ្ច វោ សុនខោ កិស្ស ហេតុ
ឧច្ចាវចំ វណ្ណនិភំ វិកុព្វតិ
អក្ខាថ នោ ព្រាហ្មណា កេ នុ តុម្ហេ ។

[៩៧៨] ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ ឥធាគតា
អយំ បន មាតលិ ទេវសារថិ
សក្កោហមស្មិ តិទសានមិន្ទោ
ឯសោ ច ខោ បញ្ចសិខោតិ វុច្ចតិ ។

[៩៧៩] បាណិស្សរា មុទិង្គា ច មុរជាលម្ពរានិ ច
សុត្តមេនំ បពោធេន្តិ បដិពុទ្ធោ ច នន្ទតិ ។

ទ្វាទសនិបាត កោសិយជាតក ទី ៧

[៩៧៦] (បញ្ចសិខទេវបុត្រ ពោលថា) បុគ្គលណា កាលដែលភ្ញៀវអង្គុយហើយ បរិភោគភោជនតែម្នាក់ឯង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា លេបនូវសន្ទូចមានខ្សែវែង ព្រមទាំងរនង ។ ម្នាលកោសិយសេដ្ឋី ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមនិយាយនឹងអ្នក អ្នកចូរឲ្យទានទាំងឡាយផង ចូរបរិភោគផង ចូរឡើងកាន់អរិយមគ្គផង បុគ្គលស៊ីម្នាក់ឯង មិនបានសេចក្តីសុខទេ ។

[៩៧៧] (កោសិយសេដ្ឋី...) ឱហ្ន៎ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ មានវណ្ណៈដ៏លើសលុប ទាំងឆ្កែរបស់ពួកគាត់នេះ ក៏បញ្ចេញនូវពន្លឺនៃវណ្ណៈផ្សេងៗ តើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រាប់ដល់យើងចុះ តើពួកអ្នកជាអ្វី ។

[៩៧៨] (សក្កទេវរាជ...) ទេវបុត្រទាំងពីរអង្គ គឺចន្ទទេវបុត្រ ១ សុរិយទេវបុត្រ ១ មកក្នុងទីនេះ ឯទេវបុត្រនេះ ឈ្មោះមាតលិជាសារថីរបស់ទេវតា យើងឈ្មោះសក្កៈ ជាធំជាងពួកទេវតាជាន់ត្រៃត្រិង្ស ឯទេវបុត្រនេះ គេហៅថា បញ្ចសិខៈ ។

[៩៧៩] សំឡេងទះដៃទាំងឡាយផង សម្ភោរតូចទាំងឡាយផង សម្ភោរធំនិងស្គរធំទាំងឡាយផង រមែងញ៉ាំងបញ្ចសិខទេវបុត្រនេះ ដែលដេកលក់ឲ្យភ្ញាក់ឡើង ឯបញ្ចសិខទេវបុត្រនេះ លុះភ្ញាក់ហើយក៏ត្រេកអរ ។

[៩៨០] យេ កេចិមេ មច្ឆរិនោ[១] កទរិយា
បរិភាសកា សមណព្រាហ្មណានំ
ឥធេវ និក្ខិប្ប សរីរទេហំ
កាយស្ស ភេទា និរយំ វជន្តិ ។

[៩៨១] យេ កេចិមេ សុគតិមាសមានា
ធម្មេ ឋិតា សំយមេ សំវិភាគេ
ឥធេវ និក្ខិប្ប សរីរទេហំ
កាយស្ស ភេទា សុគតឹ វជន្តិ ។

[៩៨២] ត្វំ នោ ញាតិ បុរិមាសុ ជាតិសុ
សោ មច្ឆរី កោសិយោ បាបធម្មោ
តវេវ អត្ថាយ ឥធាគតម្ហា
មា បាបធម្មោ និរយំ អបត្ត[២] ។

[៩៨៣] អទ្ធា ហិ មេ[៣] តេ ហិតកាមា យំ មំ សមនុសាសថ
សោហំ តថា ករិស្សាមិ សព្វំ វុត្តំ ហិតេសិភិ ។

---

១ ម. មច្ឆរិយោ ។ ២ ម. គមិត្ថ ។ ៣ ម. មំ វោ ។

[៩៨០] ពួកជនណាទីមួយ ជាអ្នកកំណាញ់ស្វិតស្វាញ ប្រទេចផ្ដាសានូវសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ លុះទម្លាក់ចោលនូវរាងកាយគឺសរីរៈ ក្នុងលោកនេះ បែកធ្លាយរាងកាយហើយ ក៏ទៅកាន់នរក ។

[៩៨១] ពួកជនណាទីមួយ កាលប្រាថ្នានូវសុគតិ ឋិតនៅក្នុងធម៌ ក្នុងសេចក្ដីសង្រួម ក្នុងការចែករំលែក លុះទម្លាក់ចោលរាងកាយ គឺសរីរៈ ក្នុងលោកនេះ បែកធ្លាយរាងកាយហើយ ក៏ទៅកាន់សុគតិ ។

[៩៨២] អ្នកជាញាតិ របស់ពួកយើង ក្នុងជាតិមុន អ្នកនោះឈ្មោះកោសិយៈ ជាអ្នកមានសេចក្ដីកំណាញ់ មានធម៌ដ៏លាមក ពួកយើងមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អ្នក (ដោយគិតថា) កុំឲ្យអ្នកមានធម៌ដ៏លាមក ទៅកាន់នរកឡើយ ។

[៩៨៣] (កោសិយសេដ្ឋី...) ពួកលោកឈ្មោះថា ប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំដោយពិត ព្រោះពួកលោក បានប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ ខ្ញុំនោះនឹងធ្វើតាមពាក្យទាំងអស់ ដែលពួកលោកជាអ្នកប្រាថ្នា នូវប្រយោជន៍ បានពោល (រំលឹក) ហើយ ដោយបការៈដូច្នោះ ។

២៤៧

ទ្វាទសនិបាតេ អដ្ឋមំ មេណ្ឌកបញ្ហាជាតកំ

ឯសោហមជ្ជេវ ឧបរមាមិ
ន ចាបិហំ កិញ្ចិ ករេយ្យ ចាបំ
ន ចាបិ មេ កិញ្ចិ អទេយ្យមត្ថិ
ន ចាបិទត្វា ឧទកំ បិវាមិ ។
ឯវញ្ច មេ ជនតោ សព្វកាលំ
ភោគា ឥន វាសវ ខីយិស្សន្តិ
តតោ អហំ បព្វជិស្សាមិ សក្ក
ហិត្វាន កាមានិ យថោធិកានីតិ ។

កោសិយជាតកំ សត្តមំ ។

មេណ្ឌកបញ្ហាជាតកំ

[៩៨៤] យេសំ ន កាចិ ភូតបុព្វំ
សខិ សត្តបទម្បិ ឥមស្មឹ លោកេ
ជាតា អមិត្តា ទ្វេ សហាយា
បដិសណ្ឋាយ ចរន្តិ កិស្ស ហេតុ ។

ខ្ញុំនេះនឹងវៀរលែង (ចាកសេចក្តីកំណាញ់) នេះឯង ខ្ញុំនឹងឈប់ធ្វើបាបតិចតួចហើយ ទាំងវត្ថុតិចតួចដែលខ្ញុំមិនគប្បីឲ្យមិនមាន ខ្ញុំបើមិនបានឲ្យទានទឹក នឹងមិនផឹកឡើយ ។ បពិត្រវាសវៈ កាលបើខ្ញុំឲ្យទាន អស់កាលទាំងពួងយ៉ាងនេះ ភោគៈទាំងឡាយក្នុងទីនេះ នឹងអស់ទៅ បពិត្រសក្កៈ តពីនោះទៅ ខ្ញុំនឹងលះបង់កាមទាំងឡាយ តាមសមគួរ ដល់ចំណែកហើយនឹងបួស ។

ចប់ កោសិយជាតក ទី ៧ ។

មេណ្ឌកបញ្ហាជាតក

[៩៨២] (ព្រះបាទវិទេហរាស្ត្រ ទ្រង់ត្រាស់សួរពួកអ្នកប្រាជ្ញថា) តាំងពីកាលណាមកក្នុងលោកនេះ មិនធ្លាប់មានពួកសត្វណាមានជើង ៧[១] យកគ្នាជាសម្លាញ់ឡើយ សត្វទាំងពីរនោះជាសត្រូវនឹងគ្នាទេ (តែឥឡូវ) ត្រឡប់ជាយកគ្នា ធ្វើជាសម្លាញ់ ប្រព្រឹត្តរាប់អានគ្នាតើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។

១ ពពែនិងឆ្កែ សត្វទាំងពីរនេះមានជើងបួន ១ តែឆ្កែខូចជើងមួយ ។

[៩៨៥] យទិ មេ អជ្ជ ទាតរាសកាលេ
បញ្ហំ ន សក្កុណាថ[១] វត្តុមេតំ
វទ្ធា បញ្ចយិស្សាមិ វោ សព្វេ
ន ហិ មមត្ថោ ទុប្បញ្ញជាតិកេហិ ។

[៩៨៦] មហាជនសមាគមម្ហិ ឃោរេ
ជនកោលាហលសង្គមម្ហិ ជាតេ
វិក្ខិត្តមនា អនេកចិត្តា
បញ្ហំ ន សក្កុណោម វត្តុមេតំ ។

[៩៨៧] ឯកគ្គចិត្តាវ ឯកមេកា
រហសិ គតា អត្ថានិ ចិន្តយិត្វា
បវិវេកេ សម្មសិត្វាន ធីរា
អថ វក្ខន្តិ ជនិន្ទ ឯតមត្ថំ ។

[៩៨៨] ឧគ្គបុត្តរាជបុត្តិយានំ
ឧរព្ភមំសំ[២] បិយំ មនាបំ
ន តេ សុនខស្ស អទេន្តិ មំសំ
អថ មេណ្ឌស្ស សុណោន សខ្យមស្ស ។

---

១ ម. សក្កុណេយ្យាថ ។ ២ ម. ឧរព្ភស្ស មំសំ ។

[៩៨៥] ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ មិនអាចដោះប្រស្នាយើងនុ៎ះ ក្នុងពេលបាយព្រឹក ក្នុងថ្ងៃនេះបានទេ យើងនឹងបំបរបង់អ្នកទាំងអស់គ្នាអំពីដែន ព្រោះយើងមិនត្រូវការនឹងពួកមនុស្សឥតប្រាជ្ញាឡើយ ។

[៩៨៦] (អាចារ្យសេនកៈ បែរមើលទៅពោធិសត្វ ហើយក្រាបទូលព្រះបាទវិទេហរាជស្តថា) កាលបើមានការប្រជុំនៃមហាជន គគ្រឹកគគ្រេង កាលបើមានការជួបជុំរជើបរជួលនៃជន កើតឡើងហើយ (យ៉ាងនេះ) យើងខ្ញុំមានចិត្តរវើរវាយ មានចិត្តមិនតាំងនៅ ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មិនអាចឆ្លើយប្រស្នានុ៎ះបានទេ ។

[៩៨៧] បពិត្រព្រះបាទជនិន្ទ្រាធិរាជ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ម្នាក់ ៗ មានចិត្តតាំងនៅ ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ទៅក្នុងទីស្ងាត់ហើយ គិតនូវសេចក្តីទាំងឡាយ ពិចារណានូវកាយវិវេក និងចិត្តវិវេក ទើបក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយបាន ។

[៩៨៨] (អាចារ្យសេនកៈ ក្រាបទូលថា) សាច់ពពែ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត របស់កូនអាមាត្យ និងព្រះរាជបុត្រទាំងឡាយ ពួកកូនអាមាត្យ និងព្រះរាជបុត្រទាំងនោះ មិនបរិភោគសាច់ឆ្កែទេ បានជាពពែនិងឆ្កែយកគ្នាជាសម្លាញ់ ។

ទ្វាទសនិបាតេ អដ្ឋមំ មេណ្ឌកបញ្ហាជាតកំ

[៩៨៩] ចម្មំ វិហនន្តិ ឯឡកស្ស
អស្សបិដ្ឋត្ថរណា សុខស្ស[១] ហេតុ
ន ច តេ សុនខស្ស អត្ថរន្តិ
អថ មេណ្ឌស្ស សុណោន សខ្យមស្ស ។

[៩៩០] អាវេល្លិតសិង្គិកោ ហិ មេណ្ឌោ
ន ច សុនខស្ស វិសាណកានិ អត្ថិ
តិណភក្ខោ មំសភោជនោ ច
អថ មេណ្ឌស្ស សុណោន សខ្យមស្ស ។

[៩៩១] តិណមាសិ បលាសមាសិ មេណ្ឌោ
ន ច សុណោ តិណមាសិ នោ បលាសំ
គណ្ហេយ្យ សុនខោ សសំ ពិឡារំ
អថ មេណ្ឌស្ស សុណោន សខ្យមស្ស ។

[៩៩២] អឌ្ឍឌ្ឍបាទោ ចតុប្បទស្ស
មេណ្ឌោ អដ្ឋនខោ អទិស្សមានោ
ឆាទិយំ អាហរតិ អយំ ឥមស្ស
មំសំ អាហរតិ អយំ អមុស្ស ។

១ ម. អស្សបិដ្ឋត្ថរសុខស្ស ។

ទ្វាទសនិបាត មេណ្ឌកបញ្ហាជាតក ទី ៨

[៩៨៩] (អាចារ្យបុក្កុសៈ ទូលថា) ពួកជនតែងពន្ធះ ស្បែកពពែសម្រាប់ក្រាលលើខ្នងសេះ ព្រោះហេតុចង់ឲ្យស្រួល តែពួកជនទាំងនោះមិនក្រាលស្បែកឆ្កែទេ បានជាពពែនិងឆ្កែ យកគ្នាជាសម្លាញ់ ។

[៩៩០] (អាចារ្យកាមិន្ទ ទូលថា) ពពែមានស្នែងជារង្វង់ ឯឆ្កែគ្មានស្នែងទេ ពពែស៊ីស្មៅ ឆ្កែស៊ីសាច់ បានជាពពែនិងឆ្កែយកគ្នាជាសម្លាញ់ ។

[៩៩១] (អាចារ្យទេវិន្ទ ទូលថា) ពពែស៊ីស្មៅ ស៊ីស្លឹកឈើ ឯឆ្កែមិនស៊ីស្មៅ មិនស៊ីស្លឹកឈើទេ ឆ្កែខាំតែទន្សាយនិងសំពោច បានជាពពែនិងឆ្កែ យកគ្នាជាសម្លាញ់ ។

[៩៩២] (ព្រះមហោសថទូលថា) សត្វជើង ៧ កន្ធះ គឺឆ្កែមានជើងបីកន្ធះ ពពែមានជើង ៤ មានក្រចក ៨ បន្ទំលួចសាច់ ឯឆ្កែនេះលួច(ស្មៅ)ឲ្យពពែនេះ ពពែនេះលួចសាច់ឲ្យឆ្កែឯនោះ ។

[៩៩៣] ចាសានវរកតោ វិទេហសេដ្ឋោ
វីតិហារំ អញ្ញោញ្ញភោជនានំ
អទ្ទស ភិរ សក្ខិតំ ជនិន្ទោ
កុក្កុរស្ស បុណ្ណមុខស្ស ចេតំ ។

[៩៩៤] លាភា វត មេ អនប្បរូបា
យស្ស មេ ឦទិសា បណ្ឌិតា កុលម្ហិ
បញ្ហស្ស គម្ភីរគតំ និបុណមត្ថំ
បដិវិជ្ឈន្តិ សុភាសិតេន ធីរា ។

[៩៩៥] អស្សតរីរថញ្ច ឯកមេកំ
ផីតំ គាមវរញ្ច ឯកមេកំ
សព្វេសំ វោ ទម្មិ បណ្ឌិតានំ
បរមប្បតីតមនោ សុភាសិតេនាតិ ។

មេណ្ឌកបញ្ហាជាតកំ អដ្ឋមំ ។

មហាបទុមជាតកំ

[៩៩៦] នាទិដ្ឋា បរតោ ទោសំ អណុំថូលានិ សព្វសោ
ឥស្សរោ បណយេ ទណ្ឌំ សាមំ អប្បដិវេក្ខិយ ។

[៩៩៣] ឮថា ព្រះបាទវិទេហរាស្ត្រ ជាស្តេចដ៏ប្រសើរ ជាធំជាងជន ស្តេចគង់នៅលើប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ទតឃើញជាក់ច្បាស់នូវការផ្លាស់ប្តូរភោជនដល់គ្នានិងគ្នាទុំះ របស់ឆ្កែនិងពពែដែលដើរទៅលួចអាហារពេញមាត់មកឲ្យគ្នាបរិភោគ ។

[៩៩៤] (ព្រះបាទវិទេហរាស្ត្រ ទ្រង់មានព្រះរាជឱង្ការថា) យើងហៅពេញជាមានលាភ មានសភាពមិនតិចទេ ព្រោះអ្នកប្រាជ្ញទាំង-ឡាយបែបនេះ មាននៅក្នុងត្រកូលរបស់យើង អ្នកប្រាជ្ញទាំងនេះយល់អាថ៌ប្រស្នា ដ៏ជ្រាលជ្រៅល្អិត ដោយសុភាសិតបាន ។

[៩៩៥] យើងមានចិត្តត្រេកអរ ដ៏ក្រៃលែង យើងឲ្យសេះអស្សតរ និងរថមួយ ៗ ម្នាក់ ឲ្យស្រុកសួយដែលបរិបូណ៌មួយ ៗ ម្នាក់ ដល់អ្នកទាំងអស់គ្នា ជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រោះសុភាសិត ។

ចប់ មេណ្ឌកបញ្ហាជាតក ទី ៨ ។

មហាបទុមជាតក

[៩៩៦] (ពួកជនក្រាបទូលថា) ព្រះរាជាជាឥស្សរៈ បើមិនទាន់ឃើញទោសតូចធំ ដោយសព្វគ្រប់ អំពីសំណាក់បុគ្គលដទៃ ទាំងមិនទាន់ពិចារណាឲ្យឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯងទេមិនគប្បីដាក់អាជ្ញាឡើយ ។

ទ្វាទសនិបាតេ នវមំ មហាបទុមជាតកំ

[៩៩៧] យោ ច អប្បដិវេក្ខិត្វា ទណ្ឌំ កុព្វតិ ខត្តិយោ
សកណ្ដកំ សោ គិលតិ ជច្ចន្ធោវ សមក្ខិកំ ។

[៩៩៨] អទណ្ឌិយំ ទណ្ឌយតិ ទណ្ឌិយញ្ច អទណ្ឌិយំ
អន្ធោវ វិសមំ មគ្គំ ន ជានាតិ សមាសមំ ។

[៩៩៩] យោ ច ឯតានិ ឋានានិ អណុំថូលានិ សព្វសោ
សុទិដ្ឋមនុសាសេយ្យ ស វេ វោហារិតុមរហតិ ។

[១០០០] នេកន្តមុទុនា សក្កា ឯកន្តតិខិណេន វា
អត្តំ មហន្តេ ឋបេតុំ តស្មា ឧភយមាចរេ ។

[១០០១] បរិភូតោ មុទុ ហោតិ អតិតិក្ខោ ច វេរវា
ឯតញ្ច ឧភយំ ញត្វា អនុមជ្ឈំ សមាចរេ ។

[៩៩៧] បើក្សត្រិយ៍ណា មិនទាន់ពិចារណា ហើយធ្វើអាជ្ញា ក្សត្រិយ៍នោះ ឈ្មោះថា លេបភោជន ប្រកបដោយបន្ទា ប្រកបដោយរុយ ដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ។

[៩៩៨] ព្រះរាជាណា ដាក់អាជ្ញាដល់បុគ្គល ដែលមិនគួរដាក់អាជ្ញា មិនដាក់អាជ្ញាដល់បុគ្គល ដែលគួរដាក់អាជ្ញា ព្រះរាជានោះឈ្មោះថា មិនដឹងការស្មើនិងមិនស្មើ ដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ដើរតាមផ្លូវមិនរាបស្មើ ។

[៩៩៩] ព្រះរាជាណា ឃើញនូវហេតុទាំងឡាយតូចនិងធំទុំៈ ដោយសព្វគ្រប់ ជាហេតុដែលឃើញត្រឹមត្រូវហើយ សឹមប្រៀនប្រដៅព្រះរាជានោះ ទើបគួរហៅថា ព្រះរាជាបាន ។

[១០០០] ព្រះរាជា ដែលមានព្រះទ័យទន់ពេក មានព្រះទ័យរឹងពេក ក៏មិនអាចតាំងខ្លួន ក្នុងភាពជាធំបានទេ ហេតុនោះ ព្រះរាជាគួរប្រព្រឹត្តនូវហេតុទាំងពីរ ។

[១០០១] (ព្រោះ) ព្រះរាជា ដែលមានព្រះទ័យទន់ ត្រូវពួករាស្ត្រមើលងាយ ឯព្រះរាជាមានព្រះទ័យរឹងពេក រមែងមានពៀរ ព្រះរាជាជ្រាបហេតុទាំងពីរនោះហើយ ត្រូវប្រព្រឹត្តជាកណ្តាល ។

[១០០២] ពហុម្បិ រត្តោ ភាសេយ្យ ទុដ្ឋោបិ ពហុ ភាសតិ
ន ឥត្ថីការណា រាជ បុត្តំ ឃាតេតុមរហសិ ។

[១០០៣] សព្វោវ លោកោ ឯកតោ ឥត្ថី ច អយមេកិកា
តេនាហំ បដិបជ្ជិស្សំ គច្ឆ បក្ខិបថេវ នំ ។

[១០០៤] អនេកតាលេ នរកេ គម្ភីរេ ច ទុរុត្តរេ
ចាតិតោ គិរិទុគ្គស្មឹ កេន ត្វំ តត្ថ នាមរិ ។

[១០០៥] នាគោ ជាតពលោ តត្ថ ថាមវា គិរិសានុជោ
បច្ចុគ្គហិ មំ ភោគេហិ តេនាហំ តត្ថ នាមរឹ ។

[១០០៦] ឯហិ តំ បដិនេស្សាមិ រាជបុត្ត សកំ ឃរំ
រជ្ជំ ការេហិ ភទ្ទន្តេ កឹ អរញ្ញេ ករិស្សសិ ។

[១០០២] បុគ្គលត្រេកអរហើយ និយាយច្រើនក៏មាន បុគ្គលខឹងហើយ និយាយច្រើនក៏មាន បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គមិនគួរសម្លាប់ព្រះរាជបុត្រ ព្រោះហេតុតែស្ត្រីទេ ។

[១០០៣] (ព្រះរាជា...) មនុស្សលោកទាំងអស់ (ជាបក្ខពួកខាងកុមារ) ឯស្ត្រីនេះតែម្នាក់ឯងទេ ព្រោះហេតុនោះ យើងនឹងប្រតិបត្តិ (តាមពាក្យនាងនេះវិញ) អ្នកឯងចូរទៅទម្លាក់វា (ក្នុងជ្រោះភ្នំទៅ) ។

[១០០៤] យើងជាបិតា បានឲ្យគេយកកូនឯង ទៅបោះក្នុងជ្រោះភ្នំដ៏ជ្រៅ ច្រើនជួរគ្នោត មិនងាយឡើងមករួចទេ ហេតុអ្វីបានជាកូនឯង មិនស្លាប់ក្នុងជ្រោះនោះ ។

១០០៥ (មហាបទុមតាបសថា...) ក្នុងវេលានោះ នាគរាជ មានកម្លាំងដ៏ខ្លាំងពូកែ អាស្រ័យនៅនឹងភ្នំ បានទទួលទ្រអាត្មាភាព ដោយភ្នែនទាំងឡាយ ហេតុនោះបានជាអាត្មាមិនស្លាប់ ក្នុងជ្រោះនោះ ។

[១០០៦] (ព្រះរាជា...) ម្នាលរាជបុត្រ សូមលោកនិមន្តមក យើងនឹងនាំលោកទៅកាន់ផ្ទះរបស់ខ្លួនវិញ ម្នាលលោកដ៏ចម្រើន សូមលោកគ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិចុះ លោកនៅធ្វើអ្វី ក្នុងព្រៃ ។

២៦៣

ទ្វាទសនិបាតេ នវមំ មហាបទុមជាតកំ

[១០០៧] យថា គិលិត្វា ពលិសំ ឧទ្ធរេយ្យ សលោហិតំ
ឧទ្ធរិត្វា សុខី អស្ស ឯវំ បស្សាមិ អត្តនា[១] ។

[១០០៨] កឹ នុ ត្វំ ពលិសំ ព្រូសិ កឹ ត្វំ ព្រូសិ សលោហិតំ
កឹ នុ ត្វំ ឧព្ភតំ ព្រូសិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[១០០៩] កាមាហំ ពលិសំ ព្រូមិ ហត្ថិអស្សំ សលោហិតំ
ចត្តាហំ ឧព្ភតំ ព្រូមិ ឯវំ ជានាហិ ខត្តិយ ។

[១០១០] ចិញ្ចមាណវិកា មាតា ទេវទត្តោ ច មេ បិតា
អានន្ទោ បណ្ឌិតោ នាគោ សារីបុត្តោ ច ទេវតា
អហំ តទា រាជបុត្តោ ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

មហាបទុមជាតកំ នវមំ ។

---

១ ឱ. ម. សុខំ បស្សាមិ អត្តនិ ។

[១០០៧] (មហាបទុមតាបស...) បុគ្គលលេបផ្លែសន្ទូច ហើយទាញចេញមក លុះទាញចេញមក ព្រមទាំងឈាម គប្បីជាសុខយ៉ាងណា អាត្មាភាពឃើញច្បាស់ ដោយខ្លួនឯង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[១០០៨] (ព្រះរាជា...) លោកពោលថា អ្វីជាផ្លែសន្ទូច លោកពោលថា អ្វីជាឈាម លោកពោលថា អ្វីទាញចេញមក កាលបើយើងសួរហើយ លោកចូរប្រាប់រឿងនោះ ។

[១០០៩] (មហាបទុមតាបស...) អាត្មាភាព ពោលនូវកាមថា ជាផ្លែសន្ទូច ពោលនូវដំរីនិងសេះថា ជាឈាម ពោលនូវការលះបោលថា ជាគ្រឿងទាញចេញមក បពិត្រក្សត្រិយ៍ សូមព្រះអង្គជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

[១០១០] (ប្រជុំជាតក) មាតាចុងនៃតថាគត គឺនាងចិញ្ចមាណវិកា បិតាតថាគត គឺទេវទត្ត នាគរាជ គឺអានន្ទជាអ្នកប្រាជ្ញ ទេវតា គឺសារីបុត្រ រាជបុត្រ ក្នុងកាលនោះ គឺតថាគត អ្នកទាំងឡាយចូរចាំទុកនូវជាតក ដោយប្រការយ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ មហាបទុមជាតក ទី ៩ ។

មិត្តាមិត្តជាតកំ

[១០១១] កានិ កម្មានិ កុព្វានំ កថំ វិញ្ញូ បរក្កមេ
អមិត្តំ ជានេយ្យ មេធាវី ទិស្វា សុត្វា ច បណ្ឌិតោ។

[១០១២] ន នំ ឧម្ហយតេ ទិស្វា ន ច នំ បដិនន្ទតិ
ចក្ខូនិស្ស ន ទទាតិ បដិលោមញ្ច វត្តតិ ។

[១០១៣] អមិត្តេ តស្ស ភជតិ មិត្តេ តស្ស ន សេវតិ
វណ្ណកាមេ និវារេតិ អក្កោសន្តេ បសំសតិ ។

[១០១៤] គុយ្ហញ្ច តស្ស នក្ខាតិ តស្ស គុយ្ហំ ន គូហតិ
កម្មំ តស្ស ន វណ្ណេតិ បញ្ញស្ស នប្បសំសតិ ។

[១០១៥] អភវេ នន្ទតិ តស្ស ភវេ តស្ស ន នន្ទតិ
អច្ឆរិយំ ភោជនំ លទ្ធា តស្ស នុប្បជ្ជតេ សតិ
តតោ នំ នានុកម្បតិ អហោ សោបិ លភេយ្យិតោ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

មិត្តាមិត្តជាតក

[១០១១] (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត សួរមហាសត្វថា) បណ្ឌិតអ្នកមានប្រាជ្ញា ឃើញ ឬ ឮពួកជន កំពុងធ្វើនូវអំពើអ្វី ៗ គប្បីដឹងថាជាអមិត្របាន តើវិញ្ញូជន គប្បីព្យាយាម ដូចម្តេច ។

[១០១២] (ព្រះមហាសត្វសម្តែងនូវលក្ខណៈ នៃបុគ្គលជាសត្រូវនោះថា) បុគ្គលជាសត្រូវ ឃើញបុគ្គលនោះហើយ មិនញញឹម ១ មិនទទួលត្រេកអរនឹងសម្តីបុគ្គលនោះ ១ មិនឲ្យភ្នែកដល់បុគ្គលនោះ ១ ប្រព្រឹត្តទទឹងទាស់ ១ ។

[១០១៣] បុគ្គលអែបអបនឹងពួកសត្រូវ របស់បុគ្គលនោះ ១ មិនសេពគប់នឹងពួកមិត្ររបស់បុគ្គលនោះ ១ រារាំងពួកជនអ្នកនិយាយសរសើរ ១ សរសើរពួកជនអ្នកជេរ ១ ។

[១០១៤] មិនប្រាប់សេចក្តីកំបាំង ដល់បុគ្គលនោះ ១ មិនលាក់សេចក្តីកំបាំងរបស់បុគ្គលនោះ ១ មិនសរសើរការងារ របស់បុគ្គលនោះ ១ មិនសរសើរប្រាជ្ញា របស់បុគ្គលនោះ ១ ។

[១០១៥] ត្រេកអរនឹងសេចក្តីវិនាស របស់បុគ្គលនោះ ១ មិនត្រេកអរនឹងសេចក្តីចម្រើន របស់បុគ្គលនោះ ១ បានភោជនចំឡែក មិននឹកនាដល់បុគ្គលនោះ ១ មិនអនុគ្រោះបុគ្គលនោះ អំពីរបស់នោះថា ឱមិត្រនោះ គប្បីបានរបស់នេះខ្លះ ១ ។

[១០១៦] ឥច្ចេតេ សោឡសាការា អមិត្តស្មឹ បតិដ្ឋិតា

យេហិ អមិត្តំ ជានេយ្យ ទិស្វា សុត្វា ច បណ្ឌិតោ ។

[១០១៧] កានិ កម្មានិ កុព្វានំ កថំ វិញ្ញូ បរក្កមេ

មិត្តំ ជានេយ្យ មេធាវី ទិស្វា សុត្វា ច បណ្ឌិតោ ។

[១០១៨] បវុត្ថញ្ចស្ស[១] សរតិ អាគតំ អភិនន្ទតិ

តតោ កេលាយិកោ ហោតិ វាចាយ បដិនន្ទតិ ។

[១០១៩] មិត្តេ តស្សេវ ភជតិ អមិត្តេ តស្ស ន សេវតិ

អក្កោសន្តេ និវារេតិ វណ្ណកាមេ បសំសតិ ។

[១០២០] គុយ្ហញ្ច តស្ស អក្ខាតិ តស្ស គុយ្ហញ្ច គូហតិ

កម្មស្ស តស្ស វណ្ណេតិ បញ្ញមស្ស បសំសតិ ។

[១០២១] ភវេ ច នន្ទតិ តស្ស អភវេ តស្ស ន នន្ទតិ

អច្ឆរិយំ ភោជនំ លទ្ធា តស្ស ឧប្បជ្ជតេ សតិ

តតោ នំ អនុកម្បតិ អហោ សោបិ លភេយ្យិតោ។

---

១ ឱ. បវុត្ថំ តំ តំ ។ ម. បវុត្ថំ តស្ស ។

[១០១៦] បណ្ឌិត ឃើញឬឮ ហើយស្គាល់ថាជាអមិត្របាន ដោយអាការទាំង ១៦ នេះ ដែលតម្កល់នៅ ក្នុងអមិត្តដោយប្រការៈដូច្នេះ ។

[១០១៧] (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត...) បណ្ឌិតអ្នកមានប្រាជ្ញា ឃើញឬ ឮពួកជន កំពុងធ្វើការងារអ្វី ៗ គប្បីដឹងថាជាមិត្របាន តើវិញ្ញូជនគប្បីព្យាយាម ដូចម្តេច ។

[១០១៨] (មហាសត្វ...) បុគ្គលជាមិត្រ តែងនឹករលឹកដល់មិត្រ ដែលនៅបែកគ្នា ១ ត្រេកអរនឹងមិត្រ ដែលមកដល់ ១ ជាអ្នករាប់អានចំពោះមិត្រនោះ ១ ទទួលរីករាយ ដោយវាចា ១ ។

[១០១៩] គប់រកនឹងពួកមិត្រ របស់មិត្រនោះ ១ មិនសេពគប់នឹងពួកអមិត្រ របស់មិត្រនោះ ១ ហាមឃាត់នូវពួកអ្នកជេរ ១ សរសើរពួកជន ដែលនិយាយសរសើរ ១ ។

[១០២០] ប្រាប់សេចក្តីកំបាំង ដល់មិត្រនោះ ១ បិទបាំងសេចក្តីកំបាំងរបស់មិត្រនោះ ១ សរសើរការងារ របស់មិត្រនោះ ១ សរសើរប្រាជ្ញា របស់មិត្រនោះ ១ ។

[១០២១] ត្រេកអរនឹងសេចក្តីចម្រើន របស់មិត្រនោះ ១ មិនត្រេកអរនឹងសេចក្តីវិនាស របស់មិត្រនោះ ១ បានភោជនចំឡែក តែងនឹកនាដល់មិត្រនោះ ១ អនុគ្រោះមិត្រនោះ អំពីរបស់នោះថា ឱ មិត្រនោះ គប្បីបានរបស់នេះខ្លះ ១ ។

[១០២២] ឥច្ចេតេ សោឡសាការា មិត្តស្មឹ សុបតិដ្ឋិតា
យេហិ មិត្តញ្ច ជានេយ្យ ទិស្វា សុត្វា ច បណ្ឌិតោ។

មិត្តាមិត្តជាតកំ ទសមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

លហុចិត្ត សសាល កសន្តិ បុន
អថ កាម ទសខលុដ្ឋានវរោ
អថ កណ្ហ សុកោសិយ មេណ្ឌវរោ
បទុមោ បុន មិត្តវរេន ទស ។

ទ្វាទសនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

[១០២២] បណ្ឌិត ឃើញ ឬ ឮហើយ ស្គាល់ថាជាមិត្រ ដោយអាការ ទាំង ១៦ នេះ ដែលតម្កល់នៅ ក្នុងមិត្រ ដោយបការៈដូច្នេះ ។

ចប់ មិត្តាមិត្តជាតក ទី ១០ ។

ឧទ្ទាននៃទ្វាទសនិបាតនោះ គឺ

និយាយអំពីស្ត្រីចិត្តស្រាល ១ រុក្ខទេវតាឈ្មោះកទ្ទសាល ១ ពួកជនក្លួររាស់ ១ កាម ១ ហេតុ ១០ យ៉ាង ១ ក្អែខ្មៅ ១ កោសិយសេដ្ឋី ១ ពពែដ៏ប្រសើរ ១ មហាបទុមកុមារ ១ មិត្រដ៏ប្រសើរ ១ រួមត្រូវជា ១០ ។

ចប់ ទ្វាទសនិបាត ។

តេរសនិបាតជាតកំ

អម្ពជាតកំ

[១០២៣] អហាសិ មេ អម្ពផលានិ បុព្វេ
អណូនិ ថូលានិ ច ព្រហ្មចារី
តេហេវ មន្តេហិ ន ទានិ តុយ្ហំ
ទុមប្ផលានិ ចាតុភវន្តិ ព្រហ្មេ ។

[១០២៤] នក្ខត្តយោគំ បដិមានយាមិ
ខណំ មុហុត្តញ្ច មន្តេន បស្សំ
នក្ខត្តយោគញ្ច ខណញ្ច លទ្ធា
អទ្ធា ហរិស្សម្ពផលំ ពហុកំ ។

[១០២៥] នក្ខត្តយោគំ ន បុរេ អភាណិ
ខណំ មុហុត្តំ ន បុរេ អសំសិ
អថាហរិ អម្ពផលំ បហុតំ
វណ្ណេន គន្ធេន រសេនុបេតំ ។

តេរសនិបាតជាតក

អម្ពជាតក

[១០២៣] (ព្រះបាទពារាណសី ត្រាស់សួរថា) នែអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ កាលពីដើម អ្នកបានយកផ្លែស្វាយទាំងឡាយ តូចក៏មាន ធំក៏មាន មកឲ្យយើង នែព្រាហ្មណ៍ ឥឡូវនេះ ផ្លែឈើទាំងឡាយ មិនកើតប្រាកដ ដោយមន្តទាំងឡាយរបស់អ្នកនោះ ។

[១០២៤] (ព្រាហ្មណ៍មាណព ក្រាបទូលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គរាប់អាន នូវការប្រកបនូវនក្ខត្តឫក្ស ខ្ញុំព្រះអង្គមើលឃើញ ដោយមន្ត តែមួយពេលមួយស្របក់ ខ្ញុំព្រះអង្គបាននូវការប្រកបនូវនក្ខត្តឫក្ស និងពេលហើយ សឹមខ្ញុំព្រះអង្គ នាំយកផ្លែស្វាយឲ្យបានច្រើន មកថ្វាយព្រះអង្គ ពុំខានឡើយ ។

[១០២៥] (ព្រះរាជា...) កាលពីដើម អ្នកមិនបាននិយាយអាងនូវការប្រកបនូវនក្ខត្តឫក្ស ពីដើមមិនឃើញរកពេល រកស្របក់ តែអ្នកបានយកផ្លែស្វាយដ៏ច្រើន ដែលបរិបូណ៌ ដោយពណ៌ ដោយក្លិន ដោយរស (មកឲ្យយើង) ។

[១០២៦] មន្តាភិជប្បេន បុរេបិ តុយ្ហំ
ទុមប្ផលា បាតុភវន្តិ ព្រហ្មេ
ស្វាជ្ជ ន បាតេសិ[១] ជបម្បិ មន្តំ[២]
អយំ សោ កោ នាម តវជ្ជ ធម្មោ ។

[១០២៧] ចណ្ឌាលបុត្តោ មម សម្បទាសិ
ធម្មេន មន្តេ បកតិញ្ច សំសិ
មា ចស្សុ មេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្តំ
គុយ្ហិត្ថោ មា តំ វិជហេយ្យុ មន្តា[៣] ។

[១០២៨] សោហំ ជនិន្ទេន ជនម្ហិ បុដ្ឋោ
មក្ខាភិភូតោ អលិកំ អភាណឹ
មន្តា ឥមេ ព្រាហ្មណស្សាតិ មិច្ឆា
បហីនមន្តោ កបណោ រុទាមិ ។

[១០២៩] ឯរណ្ឌា បុចិមន្ទា វា អថ វា បាលិភទ្ទកា
មធុំ មធុត្ថិកោ វិន្ទេ សោ ហិ តស្ស ទុមុត្តមោ ។

---

១ ឱ. បាវេសិ ។ ម. បាទេសិ ។ ២ ឱ. មន្តេ ។ ៣ ម. អត្ថំ វិជហេយ្យមន្តោ ។

[១០២៦] នែព្រាហ្មណ៍ កាលពីដើម ផ្លែឈើទាំងឡាយ រមែងកើត
ប្រាកដ ដោយការសូត្រសែកមន្តរបស់អ្នក ថ្ងៃនេះ អ្នកមិនសូត្រ
សែកមន្ត តើធម្មតា របស់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ដូចម្តេច ។

[១០២៧] (មាណព...) កូនចណ្ឌាលបានឲ្យមន្តទាំងឡាយ ដល់ខ្ញុំព្រះ
អង្គ ដោយធម៌ ទាំងបាននិយាយប្រាប់ នូវប្រក្រតីគឺសេចក្តីវិនាស
នៃមន្តទាំងឡាយថា បើមានគេសួរ អ្នកកុំលាក់នាម និងគោត្ររបស់
ខ្ញុំ កុំឲ្យមន្តលះបង់អ្នកបាន ។

[១០២៨] ខ្ញុំព្រះអង្គដែលព្រះជនិន្ទ្រាធិរាជសួរក្នុងប្រជុំជននោះ មានសេចក្តី
លុបគុណគេគ្របសង្កត់ បានក្រាបទូលពាក្យកុហក ជាពាក្យខុសថា
មន្តទាំងឡាយនេះ ជារបស់ព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំព្រះអង្គមានមន្តសាប-
សូន្យ ជាបុគ្គលកំព្រាយំទួញ ។

[១០២៩] (ព្រះរាជា...) បុរសអ្នកត្រូវការដោយទឹកឃ្មុំ ទោះបានទឹកឃ្មុំ
អំពីដើមល្ហុងខ្វែរក្តី អំពីដើមស្ពៅក្តី ឬក៏អំពីដើមរលួសបាយក្តី ឯដើម
ឈើនោះ ឈ្មោះថាជាឈើដ៏ប្រសើរ របស់បុរសនោះ ។

[១០៣០] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា
យម្ហា ធម្មំ វិជានេយ្យ សោ ហិ តស្ស នរុត្តមោ ។

[១០៣១] ឥមស្ស ទណ្ឌាញ្ច វធញ្ច ទត្វា
គលេ គហេត្វា ខលយាថ ជម្មំ
យោ ឧត្តមត្ថំ កសិរេន លទ្ធំ
មានាតិមានេន វិនាសយិត្ថ ។

[១០៣២] យថា ផលំ មញ្ញមានោ បតេយ្យ
សោព្ភំ គុហំ នរកំ បូតិបាទំ
រជ្ជុតិ[១] វា អក្កមេ កណ្ហសប្បំ
អន្ធោ យថា ជោតិមធិដ្ឋហេយ្យ
ឯវម្បិ តំ មំ ខលិតំ សបញ្ញ
បហីនមន្តស្ស បុន សម្ភវាហិ ។

[១០៣៣] ធម្មេន មន្តេ តវ សម្ភវាសឹ
ត្វម្បិ ធម្មេន បរិគ្គហេសិ
បកតិម្បិ តេ អត្តមនោ អសំសិ
ធម្មេ ឋិតំ តំ ន ជហេយ្យ មន្តោ ។

១ ម. ជោតំ ។

[១០៣០] បុគ្គលចេះដឹងធម៌ អំពីជនណា ទោះក្សត្រិយ៍ក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី អ្នកជំនួញក្តី អ្នកគ្រួក្តី ចណ្ឌាលក្តី អ្នកចោលសំរាមក្តី ជននោះ ឈ្មោះថាជាជនដ៏ប្រសើរ របស់បុគ្គលនោះ ។

[១០៣១] បុគ្គលណា ញុាំងប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ដែលខ្លួនបានមកហើយដោយលំបាក ឲ្យវិនាសទៅ ដោយមានះ និងអតិមានះ អ្នកទាំង-ឡាយ ចូរឲ្យនូវអាជ្ញាផង នូវការសម្លាប់ផង ដល់ជនអាក្រក់នេះ ហើយចាប់បុរសដ៏លាមកនេះត្រង់ក ហើយញុាំញី ។

[១០៣២] (មាណព...) បុរសស្មានថា (ទីនេះ) រាបស្មើ ក៏លោតទៅកាន់ត្រពាំង គុហា ជ្រោះ និងឈើមានឫសស្អុយក្តី ដើរជាន់លើពស់វែក ដោយស្មានថា ខ្សែក្តី បុគ្គលខ្វាក់ដើរជាន់ភ្លើងក្តី យ៉ាងណា ៗ បពិត្រលោក ប្រកបដោយប្រាជ្ញា សូមលោក (អត់ទោស) ចំពោះខ្ញុំ ដែលជាអ្នកភ្លាំងភ្លាត់ យ៉ាងនោះៗ ដែរ ហើយចែកមន្តឲ្យខ្ញុំ ដែលជាអ្នកមានមន្តសាបរលាបអស់ហើយ ម្តងទៀត ។

[១០៣៣] (ពោធិសត្វ...) យើងបានឲ្យមន្តទាំងឡាយ ដល់អ្នកដោយធម៌ហើយ គឺមិនយករង្វាន់អ្វីឡើយ ទាំងអ្នក ក៏បានទទួលរៀនយកមន្ត ដោយធម៌ហើយដែរ យើងមានចិត្តត្រេកអរ បានទាំងប្រាប់នូវប្រក្រតី (នៃមន្ត) ដល់អ្នកហើយ បើអ្នកតាំងនៅក្នុងធម៌ មន្តមិនលះបង់អ្នកបានទេ ។

[១០៣៤] សោ ពាល មន្តំ[១] កាសិរេន លទ្ធំ
យំ ទុល្លភំ អជ្ជ មនុស្សលោកេ
កិច្ឆា លទ្ធំ ជីវិតំ អប្បបញ្ញោ[២]
វិនាសយី អលិកំ ភាសមានោ ។

[១០៣៥] ពាលស្ស មុឡ្ហស្ស អកតញ្ញុនោ ច
មុសា ភណន្តស្ស អសញ្ញតស្ស
មន្តេ មយំ តាទិសកេ ន ទេម
កុតោ មន្តា គច្ឆ ន មយ្ហំ រុច្ចសីតិ ។

អម្ពជាតកំ បឋមំ ។

ផន្ទនជាតកំ

[១០៣៦] កុឋារិហត្ថោ បុរិសោ វនមោគ្គយ្ហ តិដ្ឋសិ
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ កឹ ទារុំ ឆេតុមិច្ឆសិ ។
[១០៣៧] ឦស្សោ វនានិ ចរសិ សមានិ វិសមានិ ច
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ កឹ ទារុំ នេមិយា ទឡ្ហំ ។

---

១ ឱ. យោ ពាលមន្តំ ។ ម. យោ ជលមន្តំ ។ ២ ឱ. កិច្ឆាបិ លទ្ធា ជីវិតំ អប្បបញ្ញ ។ ម. កិញ្ចាបិ លទ្ធា ជីវិតុំ អប្បបញ្ញោ ។

[១០៣៤] ម្នាលបុគ្គលពាល អ្នកនោះ ធ្វើមន្តដែលខ្លួនបានហើយដោយលំបាក បានមកដោយកម្រ ក្នុងមនុស្សលោក ឲ្យវិនាសទៅ ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកនោះជាអ្នកឥតប្រាជ្ញា ពោលពាក្យកុហក ឈ្មោះថាញុំាំងជីវិត ដែលខ្លួនបានដោយកម្រឲ្យវិនាស ។

[១០៣៥] យើងមិនឲ្យមន្តទាំងឡាយបែបនេះ ដល់មនុស្សល្ងង់ខ្លៅវង្វេង ជាអកតញ្ញូ ពោលពាក្យកុហក មិនសង្រួម ឯមន្តទាំង-ឡាយមានមកពីណាទៀត អ្នកឯងចូរចេញទៅ អ្នកឯងមិនគាប់ចិត្តយើងទេ ។

ចប់ អម្ពជាតក ទី ១ ។

ផន្ទនជាតក

[១០៣៦] (កាឡសីហៈសួរថា) អ្នកជាបុរសមានដឹងក្នុងដៃ ចូលមកឈរនៅក្នុងព្រៃ នែសម្លាញ់ ខ្ញុំសួរហើយ ចូរអ្នកប្រាប់ តើអ្នកចង់កាប់ឈើអ្វី ។

[១០៣៧] (វឌ្ឍកីព្រាហ្មណ៍ តបថា) អ្នកជាកាឡសីហៈ ត្រាច់ទៅកាន់ព្រៃស្មើ និងមិនស្មើ ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ឈើអ្វី ធ្វើខ្នងកង់ជាប់មាំ ។

តេរសនិបាតេ ទុតិយំ ផន្ទនជាតកំ

[១០៣៨] នេវ សាលោ ន ខទិរោ   នាស្សកណ្ណោ កុតោ ធវោ
រុក្ខោ ច ផន្ទនោ នាម   តំ ទារុំ នេមិយា ទឡ្ហំ ។
[១០៣៩] កីទិសានិស្ស បត្តានិ   ខន្ធោ វា បន កីទិសោ
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ   យថា ជានេមុ ផន្ទនំ ។
[១០៤០] យស្ស សាខា បលម្ពន្តិ   នមន្តិ ន ច ភញ្ជរេ
សោ រុក្ខោ ផន្ទនោ នាម   យស្ស មូលេ អហំ ឋិតោ ។
[១០៤១] អរានំ ចក្កនាភីនំ   ឦសានេមិរថស្ស ច
សព្វស្ស តេ កម្មនិយោ   អយំ ហេស្សតិ ផន្ទនោ ។
[១០៤២] ឥតិ ផន្ទនរុក្ខោបិ   ទេវតា អជ្ឈភាសថ
មយ្ហម្បិ វចនំ អត្ថិ   ភារទ្វាជ សុណោហិ មេ ។
[១០៤៣] ឥមស្ស ឧបក្ខន្ធម្ហា   ឧក្កច្ច ចតុរង្គុលំ
តេន នេមឹ បរិហារេសិ[១]   ឯវំ ទឡ្ហតរំ សិយា ។

---
១ ម. បសារេសិ ។

[១០៣៨] (កាឡសីហៈ...) *ដើមរាំងក៏មិនជាប់ ដើមគគីរក៏មិនជាប់ ដើមត្រចៀកប្រើសក៏មិនជាប់ ដើមត្របែកក៏មិនជាប់ មានតែដើមពន្រ្ទឈើនោះធ្វើកង់រទេះជាប់មាំ ។*

[១០៣៩] (វឌ្ឍកី...) *ស្ទឹកពន្រ្ទនោះ បែបដូចម្តេច ដើមពន្រ្ទនោះបែបដូចម្តេច ម្នាលសម្លាញ់ យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់យើងគប្បីស្គាល់ដើមពន្រ្ទ យ៉ាងណា ។*

[១០៤០] (កាឡសីហៈ...) *មែកឈើណា សំយុងចុះផង មិនទន់ទោរផង មិនបាក់ផង ខ្ញុំឈរក្បែរគល់ឈើណា ឈើនោះហើយ ជាដើមពន្រ្ទ ។*

[១០៤១] *ដើមពន្រ្ទនេះ គួរដល់ការងាររបស់អ្នក ដើម្បីកាំរទេះទាំងឡាយ ដើម្បីកង់និងដុំរទេះទាំងឡាយ ដើម្បីចន្ទោលរទេះ និងខ្នងកង់រទេះ និងរបស់សព្វគ្រប់ ក្រៅពីនេះទាំងអស់ ។*

[១០៤២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) *ព្រោះហេតុនោះ ទេវតាអាស្រ័យនៅលើដើមពន្រ្ទ បាននិយាយថា ពាក្យរបស់ខ្ញុំក៏មានដែរ ម្នាលភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ អ្នកឯងចូរស្តាប់ពាក្យខ្ញុំសិន ។*

[១០៤៣] *អ្នកចូរអារយកស្បែកខ្លាឃ្មុំនេះត្រង់ក ចំនួន ៤ ធ្នាប់ហើយយកស្បែកនោះមកទ្រាប់ខ្នងកង់រទេះ ធ្វើយ៉ាងនេះ ទើបជាប់មាំមួន ។*

[១០៤៤] ឥតិ ផន្ទនរុក្ខោបិ ទេវតំ ឯកមព្រវិ
ជាតានញ្ច អជាតានំ ត្វំសានំ ទុក្ខមាវហិ[១]

[១០៤៥] ឥច្ចេវំ ផន្ទនោ ត្វំសំ ត្វំសោ ច បន ផន្ទនំ
អញ្ញមញ្ញំ វិវាទេន អញ្ញមញ្ញមឃាតយុំ ។

[១០៤៦] ឯវមេវ មនុស្សេសុ វិវាទោ យត្ថ ជាយតិ
មយូរនច្ចំ នច្ចន្តិ យថា តេ ត្វំសផន្ទនា ។

[១០៤៧] តំ វោ វទាមិ ភទ្ទំ វោ យាវន្តេត្ថ សមាគតា
សម្មោទថ មា វិវទថ មា ហោថ ត្វំសផន្ទនា ។

---

១ ម. រុក្ខមាវហិ ។

[១០៤៤] *ទេវតាដែលអាស្រ័យនៅលើដើមពង្រ បានសម្រេចពៀរហើយ បាននាំយកសេចក្ដីទុក្ខមកឲ្យដល់ខ្លាឃ្មុំទាំងឡាយ ដែលកើតហើយផង ដែលមិនទាន់កើតហើយផង ដោយប្រការដូច្នេះ ។*

[១០៤៥] *ដើមពង្រចងពៀរនឹងខ្លាឃ្មុំ ឯខ្លាឃ្មុំចងពៀរនឹងដើមពង្រ ហើយបានសម្លាប់គ្នា ទៅវិញទៅមក ដោយការទាស់ទែងគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។*

[១០៤៦] *ខ្លាឃ្មុំនិងដើមពង្រនោះ ចងពៀរវេរាយ៉ាងណា ការទាស់ទែងរបស់មនុស្សទាំងឡាយ កើតមានក្នុងទីណា មនុស្សទាំងនោះឈ្មោះថា រាំដូចជាក្ងោកពង់*[១] *ក្នុងទីនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។*

[១០៤៧] *តថាគតនឹងសម្ដែងនូវហេតុនោះថ្វាយមហារាជ ពួកមនុស្សដែលមកប្រជុំក្នុងទីនេះ មានចំនួនប៉ុន្មាន សូមសេចក្ដីចម្រើនមានដល់មហាបពិត្រ មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ សូមមហាបពិត្រ ព្រមព្រៀងគ្នា កុំទាស់គ្នា កុំឲ្យដូចខ្លាឃ្មុំនិងដើមពង្រឡើយ ។*

---

១ ធម្មតាក្ងោកទាំងឡាយ តែពង់កន្ទុយឡើងកាលណា ក៏បញ្ចេញកេរ្តិ៍ខ្មាស របស់វាឲ្យឃើញប្រាកដ យ៉ាងណាមិញ ពួកមនុស្ស កាលបើកើតវិវាទឈ្លោះទាស់ទែងគ្នាហើយ ក៏ប្រកាសទោសដល់គ្នានិងគ្នា គឺជេរប្រទេចរំលើកបើកកកាយកេរ្តិ៍ខ្មាសទៅវិញទៅមក ឥតមានកោតញញើត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ អដ្ឋកថា ។

២៧៣

តេរសនិបាតេ តតិយំ ជវនហំសជាតកំ

[១០៤៨] សាមគ្យមេវ សិក្ខេថ ពុទ្ធេហេតំ បសំសិតំ

សាមគ្យរតោ ធម្មដ្ឋោ យោគក្ខេមា ន ធំសតីតិ ។

ផន្ទនជាតកំ ទុតិយំ ។

ជវនហំសជាតកំ

[១០៤៩] ឥធេវ ហំស និបត បិយំ មេ តវ ទស្សនំ

ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។

[១០៥០] សវនេន ឯកស្ស បិយា ភវន្តិ

ទិស្វា បនេកស្ស វិនេតិ ឆន្ទោ

ទិស្វា ច សុត្វា ច បិយា ភវន្តិ

កច្ចិ នុ ខោ មេ បិយសិ ទស្សនេន ។

[១០៥១] សវនេន បិយោ មេសិ ភិយ្យោ ចាគម្ម ទស្សនំ

ឯវំ បិយទស្សនោ សមានោ វស ហំស មម សន្តិកោ ។

[១០៤៨] *សូមមហាបពិត្រ សិក្សានូវសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នាតែម្យ៉ាង ព្រោះសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នានោះ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ សរសើរហើយ បុគ្គលអ្នកត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា អ្នកតាំងនៅក្នុងធម៌ រមែងមិនសាបសូន្យ ចាកព្រះនិព្វានជាទីក្សេម ចាកយោគៈទាំង-ឡាយឡើយ ។*

ចប់ ផន្ទនជាតក ទី ២ ។

ជវនហំសជាតក

[១០៤៩] (*ព្រះបាទពារាណសី មានព្រះរាជឱង្ការថា*) *នែហង្ស ឯងចូរទំលើតាំងមាសនេះចុះ ការឃើញឯង ជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ឯងសមគួរជាធំហើយ របស់ណាមានក្នុងទីនេះ ឯងចូរប្រាប់មកចុះ ។*

[១០៥០] (*រាជហង្ស...*) *បុគ្គលខ្លះគ្រាន់តែឮហើយស្រឡាញ់ក៏មាន ខ្លះគ្រាន់តែឃើញគ្នាហើយ អស់សេចក្តីស្រឡាញ់ក៏មាន ខ្លះឃើញផងឮផង ទើបស្រឡាញ់ក៏មាន ចុះព្រះអង្គគ្រាន់តែឃើញ តើស្រឡាញ់ខ្ញុំដែរឬទេ ។*

[១០៥១] (*ព្រះរាជា...*) *អញគ្រាន់តែបានឮ ស្រឡាញ់ឯងទៅហើយ លុះបានឃើញ អញរឹតតែស្រឡាញ់ឡើង នែហង្ស ឯង អញឃើញហើយស្រឡាញ់យ៉ាងនេះ ឯងចូរនៅក្នុងសំណាក់អញចុះ ។*

[១០៥២] សេយ្យាម តវាគារេ និច្ចំ សក្កតបូជិតា
មត្តោ ច ឯកកា មជ្ជំ ហំសរាជំ បចន្តុ មេ ។
[១០៥៣] ធិរត្ថុ តំ មជ្ជបានំ យំ មេ បិយតរំ តយា
ន ចាបិ មជ្ជំ បិវិស្សាមិ យាវ មេ វច្ឆសី ឃរេ ។
[១០៥៤] សុវិជានំ សិគាលានំ សកុណានញ្ច វស្សិតំ
មនុស្សវស្សិតំ រាជ ទុព្វិជានតរំ តតោ ។
[១០៥៥] អបិ ចេ មញ្ញតី បោសោ ញាតិ មិត្តោ សខាតិ វា
យោ បុព្វេ សុមនោ ហុត្វា បច្ឆា សម្បជ្ជតេ ទិសោ ។
[១០៥៦] យស្មឹ មនោ និវិសតិ អវិទូរេ សហាបិ សោ
សន្តិកេបិ ហិ សោ ទូរេ យស្មា វិវសតេ[១] មនោ ។

១ ម. យស្មឹ និវិសតេ ។

[១០៥២] (រាជហង្ស...) ខ្ញុំនៅក្នុងដំណាក់របស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គធ្វើសក្ការបូជា អស់កាលជានិច្ចហើយ តែក្រែងពេលណាមួយ ព្រះអង្គស្រវឹងដោយទឹកស្រវឹងហើយ ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ថា នាយពិសេស ចូរចម្អិនសាច់ស្តេចហង្ស យកមកឲ្យយើង ។

[១០៥៣] (ព្រះរាជា...) ប្ញើយ! ខ្ញើម ការផឹកទឹកស្រវឹង ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់អញ ជាងឯង បើឯងនៅក្នុងដំណាក់អញដរាបណា អញនឹងមិនផឹកទឹកស្រវឹងដរាបនោះ ។

[១០៥៤] (រាជហង្ស...) សម្តីរបស់ពួកចចកនិងពួកបក្សី យល់បានងាយ បពិត្រមហារាជ សម្តីរបស់ពួកមនុស្ស កម្រដឹងបាន ជាងសម្តីសត្វនោះទៅទៀត ។

[១០៥៥] មួយទៀត បើបុរសណា កាលពីដើម មានចិត្តល្អ គេសម្គាល់ថា ជាញាតិ ជាមិត្រ ឬជាសម្លាញ់ តែលុះដល់ពេលខាងក្រោយមក បុរសនោះ ត្រឡប់ជាសត្រូវនឹងគ្នាទៅវិញ ក៏មាន ។

[១០៥៦] បុគ្គលណាមានចិត្តស្មោះស្មើ ដោយសារសេចក្តីស្រឡាញ់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថានៅជិតជាមួយគ្នា បុគ្គលណាមានចិត្តមិនស្មោះស្មើ បុគ្គលនោះទោះនៅក្នុងទីជិត ក៏ហាក់ដូចជានៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

តេរសនិបាតេ តតិយំ ជវនហំសជាតកំ

[១០៥៧] អឌ្ឍោបិ ចេ ហោតិ បសន្នចិត្តោ
ឥធំ សមុទ្ទស្ស បសន្នចិត្តោ
អឌ្ឍោបិ សោ ហោតិ បទុដ្ឋចិត្តោ
ឥធំ សមុទ្ទស្ស បទុដ្ឋចិត្តោ ។

[១០៥៨] សំវសន្តា វិវសន្តិ យេ ទិសា តេ រថេសភ
អារា សន្តោ[១] សំវសន្តិ មនសា រដ្ឋវឌ្ឍន ។

[១០៥៩] អតិចិរំ និវាសេន បិយោ ភវតិ អប្បិយោ
អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាមិ បុរា តេ ហោមិ អប្បិយោ ។

[១០៦០] ឯវំ ចេ យាចមានានំ អញ្ជលឹ នាវពុជ្ឈសិ
បរិចារកានំ សន្តានំ វចនំ ន ករោសិ នោ
ឯវន្តំ អភិយាចាម បុន កយិរាសិ បរិយាយំ ។

១ ម. អារាធិតា ។

[១០៥៧] សម្លាញ់ណា ជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លារកគ្នា បើទុកជានៅឯត្រើយសមុទ្រខាងនាយ សម្លាញ់ដែលមានចិត្តជ្រះថ្លារកគ្នានោះ ក៏ឈ្មោះថា នៅក្នុងសមុទ្រជាមួយគ្នា សម្លាញ់ណាមានចិត្តប្រទូស្តរកគ្នា បើទុកជានៅក្នុងសមុទ្រជាមួយគ្នា សម្លាញ់ដែលមានចិត្តប្រទូស្តគ្នានោះ ក៏ឈ្មោះថា នៅត្រើយសមុទ្រខាងនាយវិញ ។

[១០៥៨] បពិត្រព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរលើរថ បុគ្គលទាំងឡាយណាជាសត្រូវនឹងគ្នា បើទុកជានៅជាមួយគ្នា បុគ្គលទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថា នៅផ្សេងគ្នា បពិត្រព្រះអង្គជាបុគ្គលចម្រើនក្នុងដែន ពួកសប្បុរសទោះបីនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ក៏ឈ្មោះថា នៅក្នុងទីជាមួយ ដោយចិត្ត ។

[១០៥៩] បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ រមែងមិនស្រឡាញ់វិញ ព្រោះតែនៅជាមួយគ្នាយូរពេក ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលាព្រះអង្គទៅវិញ មុនពេលដែលខ្ញុំមិនជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះអង្គ ។

[១០៦០] (ព្រះរាជា...) កាលបើយើងអង្វរយ៉ាងនេះ អ្នកមិនទទួលដឹងនូវអញ្ជលី មិនធ្វើតាមពាក្យយើង ជាអ្នកបម្រើទេ យើងសូមអង្វរអ្នកយ៉ាងនេះថា អ្នកគប្បីធ្វើនូវការត្រឡប់មកទៀត ។

[១០៦១] ឯវំ ចេ នោ វិហរតំ អន្តរាយោ ន ហេស្សតិ
តុយ្ហំ វាបិ មហារាជ មយ្ហំ វា រដ្ឋវឌ្ឍន
អប្បេវនាម បស្សេម អហោរត្តានមច្ចយេតិ ។

ជវនហំសជាតកំ តតិយំ ។

ចុល្លនារទកស្សបជាតកំ[១]

[១០៦២] ន តេ កដ្ឋានិ ភិន្នានិ ន តេ ឧទកមាភតំ
អគ្គិបិ តេ ន ហាសិតោ កិន្នុ មន្ទោវ ឈាយសិ ។
[១០៦៣] ន ឧស្សហេ វនេ វត្ថុំ កស្សបាមន្តយាមិ តំ
ទុក្ខោ វាសោ អរញ្ញស្មឹ រដ្ឋំ ឥច្ឆាមិ គន្តវេ ។
[១០៦៤] យថា អហំ ឥតោ គន្ត្វា យស្មឹ ជនបទេ វសំ
អាចារំ ព្រហ្មេ សិក្ខេយ្យ តំ ធម្មំ អនុសាស មំ ។
[១០៦៥] សចេ អរញ្ញំ ហិត្វាន វនមូលផលានិ ច
រដ្ឋេ រោចយសេ វាសំ តំ ធម្មំ និសាមេហិ មេ ។

១ ឱ. ម. ចូឡនារទជាតកំ ។

[១០៦១] (រាជហង្ស...) បពិត្រមហារាជ ជាអ្នកមានសេចក្តីចម្រើន ក្នុងដែន កាលបើយើងនៅយ៉ាងនេះ សេចក្តីអន្តរាយនឹងមិនមាន ដល់ព្រះអង្គ ទាំងដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមឲ្យយើងបានជួបគ្នា ក្នុងកាលកន្ទង់ទៅនៃថ្ងៃនិងយប់ ។

ចប់ ជវនហំសជាតក ទី ៣ ។

ចុល្លនារទកស្សបជាតក

[១០៦២] (តាបសពោធិសត្វ សួរថា) អុសកូនឯងមិនពុះ ទឹកកូនឯងមិនដង ភ្លើងក៏កូនឯងមិនបង្កាត់ កូនឯងជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅឬ បានជានៅសញ្ជប់សញ្ជឹង ។

[១០៦៣] (តាបសកុមារ តបថា) ខ្ញុំមិនអាចនៅក្នុងព្រៃបានទេ បពិត្រកស្សបៈ ខ្ញុំសូមលាលោក ការនៅក្នុងព្រៃពិបាក ខ្ញុំចង់ទៅដែនវិញ ។

[១០៦៤] ខ្ញុំចេញទៅពីព្រៃនេះ ហើយនៅក្នុងជនបទណា បពិត្រតាបសដ៏ប្រសើរ បុគ្គលគប្បីសិក្សាឫកពាយ៉ាងណា សូមព្រះបិតាប្រៀនប្រដៅទំនៀមទម្លាប់នោះដល់ខ្ញុំ ។

[១០៦៥] (តាបស...) បើបាឯងលះបង់ព្រៃ និងមើមឈើផ្លែឈើ ហើយពេញចិត្តនឹងការនៅ ក្នុងដែនវិញ បាឯងចូរស្តាប់ទំនៀមទម្លាប់នោះ របស់អញ ។

តេរសនិបាតេ ចតុត្ថំ ចុល្លនារទកស្សបជាតកំ

[១០៦៦] វិសំ មា បដិសេវិត្ថ បចាតំ បរិវជ្ជយ
បង្កេ ច មា វិសីទិត្ថោ យត្តោ អាសីវិសេ ចរេ ។
[១០៦៧] កិន្នុ វិសំ បចាតោ វា បង្កោ វា ព្រហ្មចារិនំ
កំ ត្វំ អាសីវិសំ ព្រូហិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[១០៦៨] អាសវោ តាត លោកស្មឹ សុរា នាម បវុច្ចតិ
មនុញ្ញោ សុរភី វគ្គូ មធុខុទ្ទរសូបមា
វិសំ តទាហុ អរិយា ព្រហ្មចរិយស្ស នារទ ។
[១០៦៩] ឥត្ថិយោ តាត លោកស្មឹ បមត្តំ បមថេន្តិ តា
ហរន្តិ យុវិនោ(១) ចិត្តំ តូលំ ភដ្ឋំវ មាលុតោ
បចាតោ ឯស អក្ខាតោ ព្រហ្មចរិយស្ស នារទ ។
[១០៧០] លាភោ សិលោកោ សក្ការោ បូជា បរកុលេសុ ច
បង្កោ ឯសោវ អក្ខាតោ ព្រហ្មចរិយស្ស នារទ ។

១ ឱ. ហរន្តិ យុវិនោ ។ ម. ហរន្តិ យតិនោ ។

តេរសនិបាត ចុល្លនារទកស្សបជាតក ទី ៤

[១០៦៦] បាឯងចូរកុំសេពថ្នាំពិស ចូរចៀសវាងអណ្តូង កុំឲ្យលិចទៅក្នុងភក់ឡើយ ចូរប្រព្រឹត្តប្រយ័ត្ននឹងពួកអាសីពិស ។

[១០៦៧] (តាបសកុមារ...) អ្វីជាថ្នាំពិស ជាអណ្តូង ជាភក់ របស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ លោកពោលនូវអ្វីថាជាអាសីពិស ខ្ញុំសួរហើយ សូមលោកប្រាប់រឿងនោះដល់ខ្ញុំ ។

[១០៦៨] (តាបសពោធិសត្វ...) នែបា គ្រឿងស្រវឹងក្នុងលោក គេហៅថា ស្រា ជារបស់ពេញចិត្ត ជារបស់ឈ្ងុយឈ្ងប់ ឆ្ងាញ់ពិសា មានឧបមាដូចរសផ្អែមតូចមួយ ម្នាលនារទៈ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ បានពោលថា ស្រានោះ ជាថ្នាំពិស របស់បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ។

[១០៦៩] នែបា ស្ត្រីទាំងឡាយក្នុងលោក រមែងញាំញីនូវបុរស ដែលស្រវឹងហើយ ពួកស្ត្រីទាំងនោះ តែងផ្សាយចិត្តទៅរកប្រុសកំលោះ ដូចជាខ្យល់ផាត់នូវប៉ុយគរ ដែលជ្រុះអំពីដើម ម្នាលនារទៈ នោះហើយ ដែលលោកហៅថា អណ្តូង របស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ។

[១០៧០] លាភ សេចក្តីសរសើរ សក្ការៈ និង ការបូជា ក្នុងត្រកូលអ្នកដទៃ ម្នាលនារទៈ នោះឯងដែលលោកហៅថា ភក់ល្បាប់ របស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ។

[១០៧១] មហន្តា តាត រាជានោ   អាវសន្តិ មហឹ ឥមំ
តេ តាទិសេ មនុស្សិន្ទេ   មហន្តេ តាត នារទ ។
[១០៧២] ឥស្សរានំ អធិបតីនំ   ន តេសំ បាទតោ ចរេ
អាសីវិសោតិ អក្ខាតោ   ព្រហ្មចរិយស្ស នារទ ។
[១០៧៣] ភត្តត្ថោ ភត្តកាលេ ច   យំ គេហំ ឧបសង្កមេ
យទេត្ថ កុសលំ ជញ្ញា   តត្ថ ឃាសេសនំ ចរេ ។
បវិសិត្វា បរកុលំ   បានត្ថោ(១) ភោជនាយ វា
មិតំ ខាទេ មិតំ ភុញ្ជេ   ន ច រូបេ មនំ ករេ ។
[១០៧៤] គុដ្ឋំ មជ្ជំ កិរាសញ្ច(២)   សភានិកិរណានិ ច
អារកា បរិវជ្ជេហិ   យានីវ វិសមំ បថន្តិ ។

ចុល្លនារទកស្សបជាតកំ ចតុត្ថំ ។

---

១ ម. បានត្ថំ ។ ២ ឱ. កិរាសំ វា ។ ម. កិរាដញ្ច ។

[១០៧១] នែបា ពួកស្តេចធំ ៗ គ្រប់គ្រងដែនដីនេះ នៃនារទៈកូនបាឯង (ចូរគោរព) ពួកស្តេចទាំងនោះ ដែលជាធំជាងមនុស្សដ៏ប្រសើរប្រាកដដូច្នេះ ។

[១០៧២] ចូរបាកុំប្រព្រឹត្តនៅផ្ទាល់ព្រះបាទា នៃពួកស្តេចជាឥស្សរៈ ជាអធិបតីទាំងនោះឡើយ នៃនារទៈ (នោះឯង) ដែលគេហៅថាអាសីពិស របស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ។

[១០៧៣] បើបា ត្រូវការភត្ត ក្នុងពេលភត្ត គប្បីចូលទៅកាន់ផ្ទះណាដែលបាដឹងថា ត្រកូលណាមិនមានទោស ក្នុងស្រុកនោះ គប្បីប្រព្រឹត្តស្វែងរកអាហារ ក្នុងផ្ទះនោះចុះ ។ លុះចូលទៅកាន់ត្រកូលដទៃ ដើម្បីទឹកក្តី ដើម្បីភោជនក្តី គប្បីទំពាស៊ីឲ្យល្មមប្រមាណ គប្បីបរិភោគឲ្យល្មមប្រមាណ តែបាកុំគប្បីពេញចិត្តនឹងរូប (ស្ត្រី) ទាំងឡាយឡើយ ។

[១០៧៤] បាចូរចៀសវាង ចេញឲ្យឆ្ងាយ នូវទីគោឈរ តៀមស្រា មនុស្សអ្នកលេង មនុស្សអ្នកឆបោក កន្លែងប្រជុំមនុស្សច្រើន និងកន្លែងដែលគេទុកដាក់ប្រាក់មាស ឲ្យដូចជាបុគ្គល ទៅដោយយាន (ដែលផ្ទុកដោយសប្បិនិងប្រេង) វៀរនូវផ្លូវមិនរាបស្មើ ។

ចប់ ចុល្លនារទកស្សបជាតក ទី ៤ ។

២៧៩

ទូតជាតកំ

[១០៧៥] ទូតេ តេ ព្រហ្មេ ចាហេសឹ គង្គាតីរស្មិ ឈាយតោ[១]

តេសំ បុដ្ឋោ ន ព្យាកាសិ ទុក្ខំ តុយ្ហំ មតំ នុ តេ ។

[១០៧៦] សចេ តេ ទុក្ខមុប្បជ្ជេ កាសីនំ រដ្ឋវឌ្ឍន

មា ខោ នំ តស្ស អក្ខាហិ យោ តំ ទុក្ខា ន មោចយេ ។

[១០៧៧] យោ តស្ស ទុក្ខជាតស្ស ឯកង្គមបិ ភាគសោ[២]

វិប្បមោចេយ្យ ធម្មេន កាមំ តស្ស បវេទយ ។

[១០៧៨] សុវិជានំ សិគាលានំ សកុន្តានញ្ច វស្សិតំ

មនុស្សវស្សិតំ រាជ ទុព្វិជានតរំ តតោ ។

[១០៧៩] អបិ ចេ មញ្ញតី ចោសោ ញាតិ មិត្តោ សខាតិ វា

យោ បុព្វេ សុមនោ ហុត្វា បច្ឆា សម្បជ្ជតេ ទិសោ ។

---

១ ម. ជាយតោ ។ ២ ឱ. យោ ច តថា ទុក្ខជាតស្ស ឯកន្តមបិ ភាសតោ ។

ទូតជាតក

[១០៧៥] (ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា) ម្នាលព្រហ្ម យើងបានបញ្ជូនពួកទូតមក ក្នុងសំណាក់អ្នក ដែលកំពុងសុបសៅ ក្បែរច្រាំងគង្គា ពួកទូតទាំង នោះបានសួរហើយ តែអ្នកមិនឆ្លើយប្រាប់សោះ សេចក្តីទុក្ខ(ណា) ដែលកើតឡើងដល់អ្នក សេចក្តីទុក្ខនោះ ដឹងបានតែអ្នកទេឬ ។

[១០៧៦] (មហាសត្វ ទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាបុគ្គលចម្រើន ក្នុងដែន របស់អ្នកកាសី បើសេចក្តីទុក្ខ គប្បីកើតឡើងដល់ព្រះអង្គ បុគ្គល ណាដោះទុក្ខនោះមិនបានទេ សូមព្រះអង្គកុំប្រាប់សេចក្តីទុក្ខនោះ ដល់បុគ្គលនោះឡើយ ។

[១០៧៧] បុគ្គលណាគប្បីដោះទុក្ខព្រះអង្គនោះបានដោយធម៌ ជាចំណែក នៃសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាងសូមព្រះអង្គប្រាប់ដល់បុគ្គលនោះដោយពិត ។

[១០៧៨] សំឡេងពួកឆ្កែចចកក្តី ពួកសត្វក្រៀលក្តី ដឹងបានដោយ ងាយ បពិត្រមហារាជ ឯសម្តីរបស់មនុស្ស ដឹងបានដោយកម្រ ជាងសំឡេងនោះទៅទៀត ។

[១០៧៩] មួយទៀត កាលពីមុន បុរសណាមានចិត្តល្អ គេ សម្គាល់ ថា ជាញាតិសន្តាន ឬមិត្រសម្លាញ់ តែដល់មកខាងក្រោយ បុរសនោះ ត្រឡប់ទៅជាសត្រូវនឹងគ្នាវិញក៏មាន ។

[១០៨០] យោ អត្តនោ ទុក្ខមនានុបុដ្ឋោ
បវេទយេ ជន្តុ អកាលរូបេ
អានន្ទិនោ តស្ស ភវន្តិ មិត្តា
ហិតេសិនោ តស្ស ទុក្ខី ភវន្តិ ។

[១០៨១] កាលញ្ច ញត្វាន តថាវិធស្ស
មេធាវិនំ ឯកមនំ វិទិត្វា
អក្ខេយ្យ តិប្បានិ[១] បរស្ស ធីរោ
សណ្ហំ គិរំ អត្ថវតឹ បមុញ្ចេ ។

[១០៨២] សចេ ច ជញ្ញា អវិសយ្ហមត្តនោ
ន តេហិ មយ្ហំ សុខាគមាយ[២]
ឯកោវ តិប្បានិ សហេយ្យ ធីរោ
សច្ចំ ហិរោត្តប្បមបេក្ខមានោ ។

[១០៨៣] អហំ រដ្ឋានិ វិចរន្តោ និគមេ រាជធានិយោ
ភិក្ខមានោ មហារាជ អាចរិយស្ស ធនត្ថិកោ ។

១ ម. អាចិក្ខេយ្យ តិព្វានិ ។ ២ ឱ. នាយំ នី-តិ មយ្ហ សុខាគមាយ ។ ម. នាលំ តេហិ មយ្ហំ សុខាគមាយ ។

[១០៨០] ជនណា មានគេមិនសាកសួរសេចក្តីទុក្ខរបស់ខ្លួន ហើយនិយាយប្រាប់ (នូវសេចក្តីកំបាំងរបស់ខ្លួន) ក្នុងកាលមិនគួរ មិត្រទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនត្រេកអរចំពោះជននោះក៏មាន ជាអ្នកស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ មានសេចក្តីទុក្ខចំពោះជននោះ ក៏មាន ។

[១០៨១] អ្នកប្រាជ្ញដឹង នូវកាលគួរ (នឹងនិយាយប្រាប់) ផង ដឹងនូវមេធាវិជនថា មានចិត្តតែមួយជាមួយនឹងខ្លួនផង ទើបគួរប្រាប់នូវសេចក្តីទាំងឡាយ ដល់ជនឯទៀត មានប្រការដូច្នោះ ហើយគប្បីបញ្ចេញនូវពាក្យដ៏ពីរោះ ជាពាក្យមានប្រយោជន៍ ។

[១០៨២] អ្នកប្រាជ្ញកាលបើសម្លឹងរំពឹងឃើញនូវហិរិនិងឱត្តប្បៈជាក់ច្បាស់ ហើយ រមែងដឹងនូវទុក្ខដែលខ្លួនពិបាកទ្រាំថា សេចក្តីសុខដែលនឹងមានដល់អាត្មាអញ មិនមែនមាន (ព្រោះការលើកធុរៈដាក់ទម្ងន់ទៅលើអ្នកដទៃទេ) ហើយក៏អត់ទ្រាំទុក្ខដ៏ខ្លាំងក្លាតែម្នាក់ឯង ។

[១០៨៣] បពិត្រមហារាជ ទូលព្រះបង្គំជាអ្នកត្រូវការដោយទ្រព្យ (យកទៅបូជា) ដល់អាចារ្យ ទើបដើរសូមគេក្នុងដែន និគមនិងរាជធានី ។

២៨១

[១០៨៤] គហបតី រាជបុរិសេ មហាសាលេ ច ព្រាហ្មណេ
អលត្ថំ សត្ត និក្ខានិ សុវណ្ណស្ស ជនាធិប
តេ មេ នដ្ឋា មហារាជ តស្មា សោ ចាមហំ កុសំ ។
[១០៨៥] បុរិសា តេ មហារាជ មនសានុវិចិន្តិតា
នាលំ វុត្វា បមោចេតុំ តស្មា តេសំ ន ព្យាហរឹ ។
[១០៨៦] ត្វញ្ច ខោ មេ មហារាជ មនសានុវិចិន្តិតោ
អលំ ឧត្វា បមោចេតុំ តស្មា តុយ្ហំ បវេទយឹ ។
[១០៨៧] តស្សាទាសិ បសន្នចិត្តោ កាសីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
ជាតរូបមយេ និក្ខេ សុវណ្ណស្ស ចតុទ្ទសាតិ ។

ទូតជាតកំ បញ្ចមំ ។

កាលិង្គពោធិជាតកំ

[១០៨៨] រាជា កាលិង្គោ ចក្កវត្តិ
ធម្មេន បថវិមនុសាសិ
អគមាសិ[១] ពោធិសមីបំ
នាគេន មហានុភាវេន ។

១ ឱ. អគមា ។

[១០៨៤] បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ខ្ញុំព្រះអង្គ (សូមឲ្យ) ពួកគហបតី ពួករាជបុរស ពួកព្រាហ្មណមហាសាល បានឆ្កោរមាស ៧ បពិត្រមហារាជ ឆ្កោរមាសរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនោះបាត់ ហេតុនោះបានជាខ្ញុំព្រះអង្គសោកដ៏ក្រៃលែង ។

[១០៨៥] បពិត្រមហារាជ ពួករាជបុរសរបស់ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រិះរិះដោយចិត្តថា មិនអាចដើម្បីជួយដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យរួចចាកទុក្ខបានទេ ហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនប្រាប់ដល់រាជបុរសទាំងនោះឡើយ ។

[១០៨៦] បពិត្រមហារាជ ចំណែកព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រិះរិះដោយចិត្តថា ព្រះអង្គអាចជួយដោះទុក្ខបាន ហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទើបក្រាបទូលដល់ព្រះអង្គ ។

[១០៨៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទពារាណសី ជាអ្នកចម្រើនក្នុងដែនរបស់អ្នកកាសី មានព្រះហឫទ័យជ្រះថ្លា បានប្រទានឆ្កោរមាសសុទ្ធចំនួន ១៤ ដុំ ដល់មហាសត្វនោះ ។

ចប់ ទូតជាតក ទី ៥ ។

កាលិង្គពោធិជាតក

[១០៨៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទកាលិង្គជាស្តេចចក្រពត្តិ គ្រប់គ្រងមនុស្សលើផែនដី ដោយធម៌ ស្តេចបានមកដល់ទីជិតពោធិព្រឹក្សដោយដំរីមានអានុភាពធំ ។

[១០៨៩] កាលិង្គោ ភារទ្វាជោ ច
រាជានំ កាលិង្គំ សមណកោលញ្ញំ
ចក្កវត្តយតោ បរិគ្គហេត្វា
បញ្ជលី ឥទមវោច ។

[១០៩០] បច្ចោរោហ មហារាជ
ភូមិភាគោ យថា សមណុគីតោ[១]
ឥធ អនធិវរា ពុទ្ធា
អភិសម្ពុទ្ធា វិរោចន្តិ ។

[១០៩១] បទក្ខិណតោ អាវដ្ដា
តិណលតា អស្មឹ ភូមិភាគស្មឹ
បឋវិយា អយំ មណ្ឌោ
ឥតិ នោ សុតំ មហារាជ ។

[១០៩២] សាគរបរិយន្តាយ (មេទនិយា)
សព្វភូតធរណិយា
បឋវិយា អយំ[២] មណ្ឌោ
ឱរោហិត្វា នមោ ករោហិ ។

១ ម. សមណុគ្គតោ ។ ២ ឱ. ម. បឋវិយាយំ ។

[១០៨៩] ការទ្វាជព្រាហ្មណ៍បុរោហិត នៅក្នុងដែនកាលិង្គ លើកកម្បង់អញ្ជលី ចំពោះព្រះរាជា ចក្រពត្តិ ដែលទ្រង់ប្រសូតចាកត្រកូលសមណៈព្រះនាមចុល្លកាលិង្គ ក្រាបទូលពាក្យនេះថា

[១០៩០] បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គស្តេចចុះមក ចំណែកនៃផែនដីនេះ ជាប្រទេសដែលសមណៈសរសើរហើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមានគុណថ្លឹងមិនបាន តែងត្រាស់ដឹងហើយ រុងរឿងក្នុងទីនេះ ។

[១០៩១] បពិត្រមហារាជ តាមដែលខ្ញុំព្រះអង្គឮមកថា ស្មៅនិងវល្លិទាំងឡាយ ក្នុងចំណែកនៃផែនដីនេះ វិលក្បួចទៅខាងស្តាំ នេះជាផ្ចិតនៃផែនដី ។

[១០៩២] ផ្ចិតនៃផែនដីនេះ ដែលមានសមុទ្រសាគរជាទីបំផុត ជាទីទ្រ-ទ្រង់នូវសត្វទាំងពួង សូមព្រះអង្គស្តេចចុះមក ធ្វើនមស្ការ ។

២៨៣

តេរសនិបាតេ ឆដ្ឋំ កាលិង្គពោធិជាតកំ

[១០៩៣] យេ តេ ភវន្តិ នាគា ច
អភិជាតា ច កុញ្ជរា
ឯត្តាវតា បទេសំ តេ
នាគា នេវុបយន្តិ ។
[១០៩៤] អភិជាតោ នាគោ កាមំ
បេសេហិ កុញ្ជរំ ទន្តឹ
ឯត្តាវតា បទេសោ ច
ន សក្កា នាគេន ឧបគន្តុំ ។
[១០៩៥] តំ សុត្វា រាជា កាលិង្គោ
វេយ្យញ្ជនិកវចោ និសាមេត្វា
សម្បេសេសិ នាគំ ឧយ្យាម[១]
មយំ យថា ឥនំ វចនំ ។
[១០៩៦] សម្បេសិតោ ច រញ្ញោ នាគោ
កោញ្ចោវ អភិនទិត្វាន
បដិសក្កិត្វា[២] និសីទិ
គរុភារំ អសហមានោ ។

---

១ ឱ. ញស្សាម ។ ម. ឧស្សាម ។ ២ ម. បដិឱសក្កិត្វា ។

តេរសនិបាត កាលិង្គពោធិជាតក ទី ៦

[១០៩៣] ពួកដំរីណា ដែលកើត ក្នុងឧបោសថត្រកូល ជាដំរីដ៏ប្រសើរ ដំរីទាំងនោះ រមែងមិនហ៊ានចូលទៅកាន់ប្រទេស មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ ។

[១០៩៤] ដំរី កើតក្នុងឧបោសថត្រកូល ក៏ពិតហើយ តែថា ប្រទេសប៉ុណ្ណោះនេះ ដំរីនុ៎ះមិនហ៊ានចូលទៅជិតទេ សូមព្រះអង្គយកកង្វេរពេជ្រ (កាប់) បញ្ជូនដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលគេបានបង្ហឹកហើយ (ឲ្យចូលទៅលមើល) ។

[១០៩៥] ព្រះបាទកាលិង្គ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យព្រាហ្មណ៍បុរោហិតនោះហើយ ទ្រង់ពិចារណាតាមពាក្យបុរោហិតជាអ្នកមើលលក្ខណៈ ទើបបង្ខំដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលកើតក្នុងឧបោសថត្រកូល ដោយគិតថា យើងនឹងបរ(ដំរី) ចូលទៅ តាមពាក្យរបស់បុរោហិតនេះលមើល ។

[១០៩៦] ឯដំរីដែលស្តេចបរចូលទៅ ក៏មិនអាចទទួលភារៈ ដ៏ធ្ងន់បាន ហើយស្រែកដូចជាសត្វក្រៀល ថយក្រោយ អង្គុយ(លើអាកាស) ។

[១០៩៧] កាលិង្គោ ភារទ្វាជោ ជាតំ ចីណាយុកំ
វិជិត្វាន រាជានំ កាលិង្គំ តរមានោ
អជ្ឈភាសិត្ថ អញ្ញំ សង្គម ជាតំ
ជាតោ ចីណាយុកោ មហារាជ ។

[១០៩៨] តំ សុត្វា កាលិង្គោ តរមានោ
សង្គមិ ជាតំ សង្គន្តេវ រញ្ញោ
ជាតោ តត្ថេវ បតិ ភូម្យា
វេយ្យញ្ជនិករចោ[១] យថា តថា អហុ ជាតោ ។

[១០៩៩] កាលិង្គភារទ្វាជំ កាលិង្គោ ព្រាហ្មណំ ឥទមវោច[២]
ត្វមេវាសិ សម្ពុទ្ធោ សព្វញ្ញូ សព្វទស្សាវី ។

[១១០០] តំ អនធិវាសេន្តោ កាលិង្គោ[៣]
ព្រាហ្មណោ ឥទមវោច
វេយ្យញ្ជនិកា ហិ មយំ
ពុទ្ធា សព្វញ្ញុនោ មហារាជ ។

---

១ ឱ. ...និយរចោ ។ ២ ម. កលិង្គោ រាជា កលិង្គំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច ។
៣ ឱ. តំ វចនំ អធិវាសេន្តោ កាលិង្គោ ។ ម. តំ អនធិវាសោ កលិង្គំ ។

[១០៩៧] ភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ ក្នុងដែនកាលិង្គដឹងថា ដំរីនោះអស់អាយុហើយ ក៏ប្រញាប់ក្រាបទូលព្រះបាទកាលិង្គថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គគង់ដំរីដទៃវិញ ព្រោះដំរីនេះអស់អាយុហើយ ។

[១០៩៨] ព្រះបាទកាលិង្គបានឮពាក្យនោះហើយ ក៏ទ្រង់ប្រញាប់ទៅកាន់ដំរី (ដទៃ) កាលបើស្ដេចទ្រង់ឈានផុតទៅហើយ ដំរីក៏ដួលធ្លាក់មកលើផែនដី ក្នុងទីនោះឯង ពាក្យព្រាហ្មណ៍បុរោហិត អ្នកទាយលក្ខណៈយ៉ាងណា ដំរីក៏យ៉ាងនោះ ។

[១០៩៩] ព្រះបាទកាលិង្គ មានព្រះរាជឱង្ការនេះ នឹងកាលិង្គភារទ្វាជ-ព្រាហ្មណ៍ថា អ្នកឯង ជាមនុស្សចេះដឹងដោយប្រពៃ ជាសព្វញ្ញូ ឃើញការសព្វគ្រប់ ។

[១១០០] កាលិង្គភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ មិនទទួលការសរសើរនោះ ក៏ក្រាបបង្គំទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ គ្រាន់តែជាអ្នកទាយលក្ខណៈ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទើបព្រះអង្គជាសព្វញ្ញូ ។

[១១០១] សព្ពញ្ញូ សព្ពវិទូ ច
ពុទ្ធា លក្ខណេន ជានន្តិ
អាគមពលសា ហិ មយំ
ពុទ្ធា សព្ពំ បជានន្តិ ។

[១១០២] បហំសិត្វាន[១] សម្ពោធឹ
ជាជាតុរិយេហិ វិជ្ជមានេហិ
មាលាវិលេបនំ អភិហរិត្វា
ចាការបរិក្ខេបំ ការេសិ អថ រាជា ចាយាសិ ។

[១១០៣] សដ្ឋិវាហសហស្សានិ បុប្ផានិ សន្និចាតយិ
បូជេសិ រាជា កាលិង្គោ ពោធិមណ្ឌមនុត្តរន្តិ ។

កាលិង្គពោធិជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

អកិត្តិជាតកំ

[១១០៤] អកិត្តឹ ទិស្វាន សម្មន្តំ[២] សក្កោ ភូតបតី ព្រវិ
កឹ បត្ថយំ មហាព្រហ្មេ ឯកោ សម្មសិ ឃម្មនិ ។

---

១ ឱ. មហាយិត្វាន ។ ម. មមាយិត្វាន ។ ២ ឱ. ម. សម្មតំ ។

[១១០១] *ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយព្រះអង្គដឹងសព្វ ជ្រាបសព្វ តែងដឹងដោយលក្ខណៈ ចំណែកយើងខ្ញុំ* (*បេះដឹង*) *ដោយសារកម្លាំងសិល្បសាស្ត្រ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទើបព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបសព្វ ។*

[១១០២] *ព្រះបាទកាលិង្គ ជ្រះថ្លានឹងពោធិមណ្ឌល ហើយនាំយកផ្កាកម្រងនិងគ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ព្រមទាំងតូរ្យតន្ត្រីទាំងឡាយផ្សេងៗ ទ្រង់ឲ្យធ្វើកំពែងព័ទ្ធជុំវិញ ហើយទើបទ្រង់យាងចេញទៅ ។*

[១១០៣] *ព្រះបាទកាលិង្គ បានឲ្យរាជបុរស បេះផ្កាឈើទាំងឡាយចំនួនប្រាំមួយហ្មឺនរទេះ មកបូជាកន្លែងដាំពោធិព្រឹក្ស ដ៏ប្រសើរបំផុត* (*នោះ*) *។*

ចប់ កាលិង្គពោធិជាតក ទី ៦ ។

អកិត្តិជាតក

[១១០៤] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *សក្កទេវរាជ ជាម្ចាស់នៃសត្វ លុះឃើញអកិត្តិបណ្ឌិត កំពុងគង់នៅ ទើបសួរថា បពិត្រមហាព្រហ្ម លោកប្រាថ្នាចង់បានអ្វី បានជាមកអង្គុយនៅ ក្នុងទីក្តៅម្នាក់ឯង ។*

[១១០៥] ឧក្ខោ បុងព្ភវោ សត្ថា សរីរស្ស ច ភេទនំ
សម្មោហមរណំ ទុក្ខំ តស្មា សម្មាមិ វាសវ ។

[១១០៦] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[១១០៧] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
យេន បុត្តេ ច ទារេ ច ធនធញ្ញំ បិយានិ ច
លទ្ធា នរា ន តប្បន្តិ[១] សោ លោភោ ន មយី វសេ ។

[១១០៨] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[១១០៩] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
ខេត្តំ វត្ថុំ ហិរញ្ញញ្ច គវាស្សំ ទាសបោរិសំ
យេន ជាតេន ជីយន្តិ សោ ទោសោ ន មយី វសេ ។

---

១ ម. នញ្ញានិ តប្បេន្តិ ។

[១១០៥] (អកិត្តិតាបស ឆ្លើយថា) បពិត្រសក្កៈ ការកើតក្នុងភពថ្មីទៀត នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ការបែកធ្លាយនៃសរីរៈ នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ការស្លាប់ព្រោះតែវង្វេង ក៏នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ បពិត្រវាសវៈ ហេតុនោះ បានជាអាត្មា (អង្គុយប្រាថ្នាព្រះនិព្វាន) ។

[១១០៦] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នា ចង់បានពរណា ខ្ញុំប្រគេនពរនោះ ដល់លោក ។

[១១០៧] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់អាត្មា នរជនបានកូន ប្រពន្ធ ទ្រព្យស្រូវនិងវត្ថុដទៃជាទីស្រឡាញ់ រមែងមិនឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយលោភៈណា សូមកុំឲ្យលោភៈនោះ នៅក្នុងសន្តានរបស់អាត្មាបានឡើយ ។

[១១០៨] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នាពរណា ខ្ញុំប្រគេនពរនោះ ដល់លោក ។

[១១០៩] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់អាត្មា ពួកជន រមែងញុំាងស្រែចម្ការ ប្រាក់មាស គោ សេះ និងទាសបុរស ដោយទោសៈណា ដែលកើតហើយ សូមកុំឲ្យទោសៈនោះ នៅក្នុងសន្តានអាត្មាបានឡើយ ។

២៨៧

តេរសនិបាតេ សត្តមំ អកិត្តិជាតកំ

[១១១០] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[១១១១] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
ពាលំ ន បស្សេ ន សុណេ ន ច ពាលេន សំវសេ
ពាលេនល្លាបសល្លាបំ ន ករេ ន ច រោចយេ ។

[១១១២] កិន្នុ តេ អករំ ពាលោ វទ កស្សប ការណំ
កេន កស្សប ពាលស្ស ទស្សនំ នាភិកង្ខសិ ។

[១១១៣] អនយំ នយតិ ទុម្មេធោ អធុរាយំ និយុញ្ជតិ
ទុន្នយោ សេយ្យសោ ហោតិ សម្មា វុត្តោ បកុប្បតិ
វិនយំ សោ ន ជានាតិ សាធុ តស្ស អទស្សនំ ។

[១១១៤] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

តេរសនិបាត អកិត្តិជាតក ទី ៧

[១១១០] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នាពរណា ខ្ញុំប្រគេនពរនោះ ដល់លោក ។

[១១១១] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់អាត្មា អាត្មាសូមកុំឲ្យជួបនឹងមនុស្សពាល សូមកុំឲ្យឮដំណឹងមនុស្សពាល សូមកុំឲ្យនៅរួមនឹងមនុស្សពាល សូមកុំឲ្យបានធ្វើទាំងកុំឲ្យពេញចិត្តនឹងការចរចា ទៅមកនឹងមនុស្សពាល ។

[១១១២] (សក្កៈ...) មនុស្សពាលបានធ្វើអ្វីដល់លោក បពិត្រកស្សបៈ សូមលោកប្រាប់ហេតុ បពិត្រកស្សបៈ ហេតុអ្វី បានជាលោកមិនប្រាថ្នាជួបមនុស្សពាល ។

[១១១៣] (អកិត្តិ...) បុគ្គលពាល រមែងណែនាំនូវអំពើមិនគួរណែនាំ រមែងប្រកបក្នុងកិច្ចមិនមែនជាធុរៈ ការណែនាំទៅរកអាក្រក់ ជាការប្រសើរ (របស់បុគ្គលពាលនោះ) បុគ្គលពាលបើទុកជាគេនិយាយត្រូវ ក៏នៅតែខឹង បុគ្គលពាល រមែងមិនដឹងច្បាស់អ្វីទេ ការមិនជួបប្រទះនឹងបុគ្គលពាលនោះ ជាការប្រពៃ ។

[១១១៤] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នាពរណា ខ្ញុំប្រគេនពរនោះ ដល់លោក ។

[១១១៥] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
ធីរំ បស្សេ សុណេ ធីរំ ធីរេន សហ សំវសេ
ធីរេនល្លាបសល្លាបំ តំ ករេ តញ្ច រោចយេ ។

[១១១៦] កិន្នុ តេ អករំ ធីរោ វទ កស្សប ការណំ
កេន កស្សប ធីរស្ស ទស្សនំ អភិកង្ខសិ ។

[១១១៧] នយំ នយតិ មេធាវី អធុរាយំ ន យុញ្ជតិ
សុនយោ សេយ្យសោ ហោតិ សម្មា វុត្តោ ន កុប្បតិ
វិនយំ សោ បជានាតិ សាធុ តេន សមាគមោ ។

[១១១៨] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[១១១៥] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងប្រទានពរដល់អាត្មា អាត្មាសូមឲ្យជួបប្រទះអ្នកប្រាជ្ញ សូមឲ្យស្តាប់អ្នកប្រាជ្ញ សូមឲ្យនៅរួមជាមួយនឹងអ្នកប្រាជ្ញ សូមឲ្យបានធ្វើ ទាំងសូមឲ្យបានចូលចិត្តនឹងការចរចាទៅមក ជាមួយនឹងអ្នកប្រាជ្ញនោះ ។

[១១១៦] (សក្កៈ...) អ្នកប្រាជ្ញបានធ្វើប្រយោជន៍អ្វីដល់លោក បពិត្រកស្សបៈ សូមលោកប្រាប់ហេតុ បពិត្រកស្សបៈ ហេតុអ្វីបានជាលោកចង់ជួបប្រទះអ្នកប្រាជ្ញ ។

[១១១៧] (អកិត្តិ...) អ្នកប្រាជ្ញ រមែងណែនាំនូវហេតុ ដែលគួរដឹកនាំរមែងមិនប្រកបក្នុងកិច្ចដែលមិនមែនជាធុរៈ ការដឹកនាំល្អ ជាការប្រសើរ (របស់អ្នកប្រាជ្ញនោះ) អ្នកប្រាជ្ញ បើគេនិយាយត្រូវហើយរមែងមិនក្រោធ អ្នកប្រាជ្ញនោះ រមែងចេះដឹងច្បាប់ ការសេពគប់ជាមួយនឹងអ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាការប្រពៃ ។

[១១១៨] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នាពរណា ខ្ញុំនឹងប្រគេនពរនោះដល់លោក ។

តេរសនិបាតេ សត្តមំ អកិត្តិជាតកំ

[១១១៩] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្ពភូតានមិស្សរ
តតោ វត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
និព្វា ភត្វា ចាតុភវេយ្យុំ សីលវន្តោ ច យាចកា
ននតោ មេ ន ទីយេថ នត្វា ជានុតបេយ្យហំ
នទំ ចិត្តំ បសាទេយ្យំ ឯតំ សក្ក វរំ វរេ ។

[១១២០] ឯតស្មឹ តេ សុលបិតេ បដិរូបេ សុភាសិតេ
វរំ កស្សប តេ ទម្មិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[១១២១] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្ពភូតានមិស្សរ
ន មំ បុន ឧបេយ្យាសិ ឯតំ សក្ក វរំ វរេ ។

[១១២២] ពហូហិ វត្តចរិយាហិ នរា ច អថ នារិយោ
ទស្សនំ អភិកង្ខន្តិ កិន្នុ មេ ទស្សនេ ភយំ ។

[១១២៣] តំ តាទិសំ ទេវវណ្ណំ សព្ពកាមសមិទ្ធិនំ
ទិស្វា តបោ បមជ្ជេយ្យំ[១] ឯតំ តេ ទស្សនេ ភយន្តិ ។

អកិត្តិជាតកំ សត្តមំ ។

១ ម. បមជ្ជេយ្យ ។

តេរសនិបាត អកិត្តិជាតក ទី ៧

[១១១៩] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់អាត្មា នាកាលរាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យក៏រះឡើង សូមឲ្យទិព្វភោជនកើតប្រាកដ ទាំងពួកយាចកអ្នកមានសីល (ក៏ឲ្យមក) កាលបើអាត្មាឲ្យ សូមទិព្វភោជនកុំឲ្យអស់ លុះឲ្យហើយ សូមកុំឲ្យក្តៅក្រហាយក្រោយ កាលបើកំពុងឲ្យ គប្បីឲ្យមានចិត្តជ្រះថ្លា បពិត្រសក្កៈ សូមព្រះអង្គប្រទានពរនុ៎ះចុះ ។

[១១២០] (សក្កៈ...) សុភាសិតដ៏សមគួរនេះ លោកបានពោលល្អហើយ បពិត្រកស្សបៈ លោកមានចិត្តប្រាថ្នាពរណា ខ្ញុំនឹងប្រគេនពរនោះដល់លោក ។

[១១២១] (អកិត្តិ...) បពិត្រសក្កៈ ជាធំជាងសត្វទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់អាត្មា ព្រះអង្គកុំចូលមករកអាត្មាទៀតឡើយ បពិត្រសក្កៈ សូមព្រះអង្គប្រទានពរនុ៎ះចុះ ។

[១១២២] (សក្កៈ...) ពួកជនប្រុសស្រី តែងចង់ឃើញ (ខ្ញុំ) ដោយការប្រព្រឹត្តវត្តដ៏ច្រើនចុះ ភ័យក្នុងការឃើញខ្ញុំ (មានដល់លោក) ។

[១១២៣] (អកិត្តិ...) អាត្មា ឃើញព្រះអង្គ មានភេទជាទេវតាប្រាកដដូច្នោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួងសម្រេចហើយ គប្បីប្រហែសក្នុងតបធម៌ ភ័យក្នុងការឃើញព្រះអង្គនុ៎ះ មានដល់(អាត្មា) ។

ចប់ អកិត្តិជាតក ទី ៧ ។

តក្ការិយជាតកំ

[១១២៤] អហមេវ ទុព្ភាសិតំ ភាសិ ពាលោ
ភេកោវរញ្ញេ អហិមវ្ហាយមានោ
តក្ការិយេ សោព្ភមិមំ បតាមិ[១]
ន កិរេវ សាធុ អតិវេលភាណី ។
[១១២៥] បប្បោតិ មច្ចោ អតិវេលភាណី
ពន្ធំ[២] វធំ សោកបរិទ្ទវញ្ច
អត្តានមេវ គរហាសិ ឯត្ថ
អាចរិយ តំ និក្ខណន្តិ សោព្ភេ ។
[១១២៦] កិមេវាហំ តុណ្ឌិលំ អនុបុច្ឆឹ
ករេយ្យាសំ ភាតរំ កាលិកាយ[៣]
នគ្គោវហំ វត្ថយុគញ្ច ជិនោ
អយម្បិ អត្ថោ ពហុ តាទិសោវ ។

---

១ ម. សោព្ភម្ហិ អហំ បតាមិ ។ ២ ឱ. ឯនំ ។ ៣ ឱ. ករេយ្យ សំភាតរំ កាលិកាយំ ។ ម. ករេយ្យ សភាតរំ កាឡិកាយ ។

តក្ការិយជាតក

[១១២៤] (ព្រាហ្មណ៍បុរោហិត និយាយថា) ខ្ញុំឯង ជាមនុស្សល្ងង់ និយាយសម្ដីទាស់ ដូចជាកង្កែបហៅពស់ក្នុងព្រៃ ម្នាលតក្ការិយៈ ខ្ញុំធ្លាក់ក្នុងរណ្ដៅនេះ ព្រោះឮថា បុគ្គលនិយាយហួសប្រមាណ មិនប្រពៃឡើយ ។

[១១២៥] (តក្ការិយពោធិសត្វ តបថា) បុគ្គលអ្នកនិយាយហួសប្រមាណ តែងដល់នូវការចង ការសម្លាប់ សោកនិងខ្សឹកខ្សួល លោកតិះដៀលខ្លួនលោក ព្រោះតែហេតុនោះ បពិត្រលោកអាចារ្យ ពួកជនកប់លោកក្នុងរណ្ដៅ ឥឡូវនេះ ។

[១១២៦] (មហាសត្វតំណាលពីសេដ្ឋិបុត្រ និយាយថា) ថ្វីបានជាអញសួរ អញយកអាសាតុណ្ឌិលៈជាបងនាងកាលី បានជាអញត្រូវគេដណ្ដើមយកសំពត់ទាំងគូ ហើយជាមនុស្សអាក្រាត ដំណើរនេះឯងប្រហែលគ្នានឹងលោក ច្រើនប្រការ ។

តេរសនិបាតេ អដ្ឋមំ តក្ការិយជាតកំ

[១១២៧] យោ យុជ្ឈមានានំ[១] អយុជ្ឈមានោ
មេណ្ឌន្តរំ អច្ចុបតី កុលិង្គោ
សោ បឹសិតោ មេណ្ឌសិរេហិ តត្ថ
អយម្បិ អត្ថោ ពហុ តាទិសោវ

[១១២៨] ចតុរោ ជនា បោត្ថកមគ្គហេសុំ
ឯកញ្ច បោសំ អនុរក្ខមានា
សព្វេវ តេ ភិន្នសិរា សយឹសុ
អយម្បិ អត្ថោ ពហុ តាទិសោវ ។

[១១២៩] អជា យថា វេឡុគុម្ពស្មឹ ពទ្ធា[២]
អវេក្ខិបន្តី អសិមជ្ឈគច្ឆិ[៣]
តេនេវ តស្សា គលកំ វិកន្តា[៤]
អយម្បិ អត្ថោ ពហុ តាទិសោវ ។

---

១ ម. យុជ្ឈមានេន ។ ២ ឱ. ពទ្ធា ។ ម. ពន្ធំ ។ ៣ ឱ. អជ្ឈគញ្ឆិ ។ ម. អសឹ មជ្ឈេ គច្ឆំ ។ ៤ ឱ. តស្សា គលកា វកន្តំ ។ ម. តស្ស គលយា វិកន្តុំ ។

តេរសនិបាត តក្ការិយជាតក ទី ៨

[១១២៧] (តំណាលរឿងកុកសថា) កាលពពែទាំងពីរ កំពុងតែជល់គ្នា កុកសណា ចូលទៅត្រង់ចន្លោះពពែ កុកសនោះ ត្រូវក្បាលពពែទាំងពីរ ទង្គិចខ្ទេចក្នុងទីនោះ ដំណើរនេះ ប្រហែលគ្នានឹងលោកច្រើនយ៉ាង ។

[១១២៨] (តំណាលរឿងជន ៤ នាក់ថា) ជន ៤ នាក់ កាន់ជាយក្រមាចាំត្រង់បុរសម្នាក់ (ដែលលោតពីចុងត្នោត) ជនទាំង ៤ នាក់នោះ បែកក្បាលដួលស្លាប់ ដំណើរនេះ ប្រហែលគ្នានឹងលោកច្រើនយ៉ាង ។

[១១២៩] (តំណាលរឿងពពែថា) ដូចជាមេពពែ ដែលចោរចងទុកក្បែរគុម្ពឫស្សី ទជាក់ជើងក្រោយលេង បានជាន់កាំបិត ហេតុនោះបានជាចោរ អារបំពង់កមេពពែនោះ ដំណើរនេះឯងប្រហែលគ្នានឹងលោក ច្រើនយ៉ាង ។

[១១៣០] នយិមេ ទេវា(១) នាបិ គន្ធព្វបុត្តា
មិគា ឥមេ អត្ថវសាគតា ឥមេ(២)
ឯកញ្ច នំ សាយមាសេ បចន្តុ
ឯកំ បុនប្បាតរាសេ(៣) បចន្តុ ។

[១១៣១] សតំ សហស្សាន ទុព្ភាសិតានំ
កលម្បិ នាគ្ឃតិ សុភាសិតស្ស
ទុព្ភាសិតំ សង្កមានោ កិលេសោ
តស្មា តុណ្ហី កិំបុរិសោ ន ពាល្យា ។

[១១៣២] យា មេសា ព្យាកាសិ បមុញ្ចថេតំ
គិរិញ្ច នំ(៤) ហិមវន្តំ នយន្តុ
ឥមញ្ច ខោ ទេន្តុ មហានសាយ
បាតោវ នំ បាតរាសេ បចន្តុ ។

[១១៣៣] បជ្ជុន្ននាថា បសវោ បសុនាថា អយំ បជា
ត្វំនាថោស្មិ(៥) មហារាជ អម្ហនាថា មម ភរិយា(៦)
ទ្វិន្នមញ្ញតរំ ញត្វា មុត្តោ គច្ឆេយ្យ បព្វតំ ។

---

១ ម. ឥមេ ន ទេវា ។ ២ ម. អត្ថវសំ គតាមេ ។ ៣ ឱ. ឯកញ្ច នំ បាតរសេ ។ ៤ ម. គិរិវរំ ។ ៥ ម. នាថោសិ ។ ៦ ឱ. នាថោហំ ភរិយាយ ច ។ ម. នាថោហំ ភរិយាយ មេ ។

[១១៣០] (តំណាលរឿងព្រះរាជាពារាណសីត្រាស់ថា) កិន្នរទាំងពីរនេះ មិនមែនជាទេវតា មិនមែនជាគន្ធព្វបុត្តទេ កិន្នរទាំងនេះជាម្រឹគទេ កិន្នរទាំងនេះ ព្រានព្រៃបាននាំមក ដោយអំណាចប្រយោជន៍ ពួកអ្នកធ្វើក្រយាស្ងោយ ចូរចម្អិនកិន្នរមួយនោះ ក្នុងពេលបាយល្ងាច ចូរចម្អិនកិន្នរមួយទៀត ក្នុងពេលបាយព្រឹក ។

[១១៣១] (រឿងកិន្នរីទូលព្រះរាជាថា) ពាក្យជាទុព្ភាសិត មួយសែនម៉ាត់ ក៏មិនដល់មួយចំណិត នៃពាក្យជាសុភាសិតឡើយ បុគ្គលកាលរង្កៀស នឹងពាក្យជាទុព្ភាសិត រមែងលំបាក ព្រោះហេតុនោះ កិន្នរនៅស្ងៀម មិនមែនព្រោះល្ងង់ទេ ។

[១១៣២] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) កិន្នរីណាបានដោះសានឹងអញ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលែងកិន្នរីនុ៎ះចុះ ចូរនាំកិន្នរនោះទៅភ្នំហិមពាន្ត អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រគល់កិន្នរនេះ ដើម្បីរោងគ្រួ ចូរចម្អិនវា ក្នុងពេលបាយព្រឹក អំពីព្រលឹម ។

[១១៣៣] (កិន្នរក្រាបទូលថា) ពួកសត្វចិញ្ចឹម មានមេឃជាទីពឹង ពួកមនុស្សមានសត្វចិញ្ចឹមជាទីពឹង បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំមានព្រះអង្គជាទីពឹង ឯភរិយារបស់ខ្ញុំ មានខ្លួនខ្ញុំជាទីពឹង ក្នុងរវាងយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ សូមឲ្យអ្នកដែលរួច (អំពីសេចក្តីស្លាប់) ដឹងថាអ្នកណាមួយ (ស្លាប់) ហើយសឹមទៅភ្នំ ។

២៩៣

[១១៣៤] ន វេ និន្ទា សុបរិវជ្ជយាថ[១]
នានាជនា សេវិតព្វា ជនិន្ទ
យេនេវ ឯកោ លភតេ បសំសំ
តេនេវ អញ្ញោ លភតេ និន្ទិតារំ ។
[១១៣៥] សព្វោ លោកោ បរចិត្តេន អតិចិត្តោ[២]
សព្វោ លោកោ ចិត្តវា សម្ហិ ចិត្តេ
បច្ចេកចិត្តា បុថុ សព្វសត្តា
កស្សីធ ចិត្តស្ស វសេ ន វត្តេ ។
[១១៣៦] តុណ្ហី អហុ កិំបុរិសោ សភរិយោ[៣]
យោទានិ ព្យាកាសិ ភយស្ស ភីតោ
សោទានិ មុត្តោ សុខិតោ អរោគោ
វាចា កិរេវត្ថវតី[៤] នរានន្តិ ។

តក្ការិយជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ឱ. សុបរិវជ្ជយា ថេ ។ ម. សុបរិវជ្ជយេថ ។ ២ ឱ. សព្វោ លោកោ បរ-ចិត្តោ អចិត្តោ ។ ម. សព្វោ លោកោ បរិចិត្តោ ។ ៣ អដ្ឋកថាយំ អភាណិសោ ។ ៤ កិរេវត្ថវតីតិ ។

តេរសនិបាត តក្ការិយជាតក ទី ៨

[១១៣៤] បុគ្គលមិនងាយចៀសនិន្ទាទេ បពិត្រព្រះជនិន្ទ ព្រះអង្គគប្បីសេពគប់ រាប់រកនូវពួកជន អ្នកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាផ្សេងៗ គ្នា (លមើល) បុគ្គលពួកមួយ បាននូវសេចក្ដីសរសើរ ដោយគុណមានសីលគុណជាដើមណា បុគ្គលឯទៀត បាននូវពាក្យនិន្ទា ដោយគុណមានសីលគុណជាដើមនោះ ទៅវិញ ។

[១១៣៥] សត្វលោកទាំងអស់ មានចិត្តក្បៀវក្វា ដោយចិត្តផ្សេងគ្នា សត្វលោកទាំងអស់ មានចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ពួកសត្វទាំងអស់ មានចិត្តផ្សេងៗ គ្នា មានប្រភេទដ៏ច្រើន ឯក្នុងលោកនេះ បុគ្គលមិនលុះអំណាចចិត្ត របស់បុគ្គលណាបានឡើយ ។

[១១៣៦] (ព្រះរាជា...) កិន្នរណា ព្រមទាំងភរិយានៅស្ងៀមឥឡូវនេះ ភ័យហើយ បានដោះសា កិន្នរនោះ ចូររួចអំពីភ័យដល់នូវសេចក្ដីសុខ មិនមានរោគក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ វាចារបស់ជនទាំងឡាយ ជាវាចាមានប្រយោជន៍ ។

ចប់តក្ការិយជាតកទី៨ ។

រុរុមិគជាតកំ(១)

[១១៣៧] តស្ស(២) គាមវរំ ទម្មិ នារិយោ ច អលង្កតា
កោ(៣) មេ តំ មិគមក្ខាសិ មិគានំ មិគមុត្តមំ ។
[១១៣៨] មយ្ហំ គាមវរំ ទេហិ នារិយោ ច អលង្កតា
អហំ តេ មិគមក្ខិស្សំ មិគានំ មិគមុត្តមំ ។
[១១៣៩] ឯតស្មឹ វនសណ្ឌស្មឹ អម្ពា សាលា ច បុប្ផិតា
ឥន្ទគោបកសញ្ឆន្នា ឯត្ថេសោ តិដ្ឋតិ មិគោ ។
[១១៤០] ធនុំ អទ្វេជ្ឈំ(៤) កត្វាន ឧសុំ សន្នយ្ហុបាគមិ
មិគោ ច ទិស្វា រាជានំ ទូរតោ អជ្ឈភាសថ
អាគមេហិ មហារាជ មា មំ វិជ្ឈិ រថេសភ
កោ នុ តេ ឥទមក្ខាសិ ឯត្ថេសោ តិដ្ឋតិ មិគោ ។

---

១ ឱ. រុរុជាតកំ ។ ម. រុរុមិគរាជជាតកំ ។ ២ ឱ. កស្ស ។ ៣ ម. យោ ។
៤ ម. សរជ្ជុំ ។

រុរុមិគជាតក

[១១៣៧] (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ប្រកាសថា) នរណា ប្រាប់ម្រឹគនោះ ជាម្រឹគដ៏ឧត្តមជាងម្រឹគទាំងឡាយ ដល់យើង យើងនឹងឲ្យស្រុកសួយនិងនាងនារី ដែលស្អិតស្អាងហើយ ដល់អ្នកនោះ ។

[១១៣៨] (សេដ្ឋិបុត្ត ក្រាបទូលថា) សូមព្រះអង្គប្រទានស្រុកសួយ និងពួកនាងនារី ដែលស្អិតស្អាង ដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំចុះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងក្រាបទូលម្រឹគនោះ ជាម្រឹគដ៏ឧត្តម ជាងម្រឹគទាំងឡាយដល់ព្រះអង្គ ។

[១១៣៩] ដើមស្វាយនិងដើមសាលព្រឹក្ស ក្នុងដងព្រៃនុ៎ះ មានផ្ការីក (ផែនដី) ដ៏ដេរដាស ដោយស្មៅ មានសម្ផស្សស្រួល មានពណ៌ក្រហមដូចជាសម្បុរនៃសត្វមេភ្លៀង ម្រឹគនុ៎ះឋិតនៅក្នុងដងព្រៃនុ៎ះ ។

[១១៤០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ទ្រង់យិតព្រះទម្រង់កៅទណ្ឌ ផ្ទាប់កាំសរ ហើយស្តេចចូលតម្រង់ទៅ ឯម្រឹគក្រលេកឃើញព្រះរាជាហើយ ក៏ទូលអង្វរពីចម្ងាយថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គឈប់សិន បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ សូមព្រះអង្គកុំបាញ់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំឡើយ នរណាអេះ បានក្រាបទូលដំណើរនេះដល់ព្រះអង្គថា ម្រឹគនុ៎ះ ឋិតនៅក្នុងដងព្រៃនុ៎ះ ។

[១១៤១] ឯស ចាបចរោ ចោសោ សម្ម តិដ្ឋតិ អារកា

សោ ហិ មេ ឥនមក្ខាសិ ឯត្ថេសោ តិដ្ឋតិ មិគោ ។

[១១៤២] សច្ចំ កិរេវមាហំសុ នរា ឯកច្ចិយា ឥធ

កដ្ឋំ និចារតំ(១) សេយ្យោ ន ត្វេវេកច្ចិយោ នរោ ។

[១១៤៣] កិន្នុ រុរុ គរហាសិ មិគានំ

កឹ បក្ខីនំ កឹ បន មានុសានំ

ភយំ ហិ មំ វិន្ទតិនប្បរូបំ

សុត្វាន តំ មានុសិ(២) ភាសមានំ ។

[១១៤៤] យមុទ្ធរឹ វាហនេ វុយ្ហមានំ

មហោទកេ សលិលេ សីឃសោតេ

តតោនិទានំ ភយមាគតំ មម

ទុក្ខោ ហវេ រាជ អសព្ភិ សង្គមោ ។

១ ឱ. វិប្លាវិតំ ។ ម. និប្លវិតំ ។ ២ ឱ. តំ មានុសំ ។ ម. តេ មានុសិ ។

[១១៨១] (ព្រះរាជា...) នែសម្លាញ់ បុរសជាអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើលាមកនុ៎ះ ឋិតនៅអំពីចម្ងាយ បុរសនោះ បានប្រាប់ដំណើរនេះ ដល់យើង ថា ម្រឹគនុ៎ះ ឋិតនៅក្នុងទីនុ៎ះ ។

[១១៨២] (ប្រើសមាសពោធិសត្វ...) បានឮមកថា នរជនពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានពោលពាក្យពិតយ៉ាងនេះថា កំណាត់ឈើដែល គេស្រង់ឡើង ប្រសើរជាង ឯនរជនពួកខ្លះ ដែលគេស្រង់ឡើង មិនប្រសើរទេ ។

[១១៨៣] (ព្រះរាជា...) ម្នាលម្រឹគ អ្នកតិះដៀលម្រឹគទាំងឡាយ ឬបក្សីទាំងឡាយ ឬក៏មនុស្សទាំងឡាយ យើងមានភ័យច្រើន ព្រោះតែឮអ្នកនិយាយ ជាភាសាមនុស្ស ។

[១១៨៤] (ប្រើសមាស...) ខ្ញុំបានស្រង់មនុស្សណា ដែលរសាត់ទៅ ក្នុងផ្លូវទឹក មានទឹកច្រើន ទឹកជ្រៅ មានខ្សែទឹក ហូររហ័ស (ឥឡូវ) ភ័យមានមកដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំហើយ ព្រោះហេតុតែ ស្រង់មនុស្សនោះ បពិត្រមហារាជ ការរួបរួមនឹងអសប្បុរស តែងនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ។

[១១៤៥] សោហំ ចតុប្បត្តមិមំ វិហង្គមំ
តនុច្ឆិទំ ហានយេ ឱសជ្ជាមិ
ហជាមិ តំ មិត្តទុព្ភឹ អកិច្ចការឹ
យោ តាទិសំ កម្មកតំ ន ជានេ ។

[១១៤៦] ជីវស្ស ពាលស្ស ហវេ ជនិន្ទ
សព្ភោ វជំ នប្បសំសន្តិ ជាតុ
កាមំ ឃរំ គច្ឆតុ ចាបជម្មោ
យញ្ចស្ស ភត្តំ តនេតស្ស នេហិ
អហញ្ច តេ កាមករោ ភវាមិ ។

[១១៤៧] អទ្ធា រុរុ អញ្ញតរោ សតំ សោ
យោ ទុព្ភិនោ មានុសស្ស ន ទុព្ភី
កាមំ ឃរំ គច្ឆតុ ចាបជម្មោ
យញ្ចស្ស ភត្តំ តនេតស្ស ទម្មិ
អហញ្ច តេ កាមវរំ ទទាមិ ។

[១១៨៥] (ព្រះរាជា...) យើងនឹងបាញ់ព្រួញនេះទៅតាមអាកាស ជាព្រួញមានស្លាបកន្ទុយ ៤ ផ្តាច់នូវសរីរៈ (បុរសនោះ) ចំដើមទ្រូង យើងនឹងសម្លាប់មនុស្សនោះ ជាមនុស្សទ្រុស្តមិត្ត ជាអ្នកធ្វើកិច្ចដែលមិនគួរធ្វើ មិនដឹងនូវឧបការគុណ ដែលធ្វើហើយប្រាកដដូច្នោះ ។

[១១៨៦] (ប្រេីសមាស...) បពិត្រព្រះជនិន្ទ្រ សប្បុរសទាំងឡាយ រមែងមិនសរសើរនូវការសម្លាប់របស់អ្នកប្រាជ្ញ ឬមនុស្សពាល ដោយពិត សូមឲ្យមនុស្សអ្នកមានបាបធម៌ទៅផ្ទះ តាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ ភត្តណា (ដែលព្រះអង្គត្រូវប្រទាន) ដល់បុរសនុ៎ះ សូមព្រះអង្គប្រទានភត្តនោះ ដល់បុរសនុ៎ះ ចំណែកខ្ញុំសូមធ្វើ តាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះអង្គចុះ ។

[១១៨៧] (ព្រះរាជា...) ម្នាលប្រេីសមាស បណ្តាសប្បុរសទាំងឡាយ អ្នកដែលមិនប្រទូស្ត ចំពោះមនុស្ស ដែលប្រទូស្តនោះ ក៏ចាត់ថាជាសប្បុរសមួយ ដោយពិត មនុស្សមានបាបធម៌ ចូរទៅផ្ទះរបស់ខ្លួន តាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ ភត្តណា (ដែលយើងត្រូវឲ្យ) ដល់បុរសនុ៎ះ យើងនឹងឲ្យភត្តនោះ ដល់បុរសនុ៎ះ មួយទៀត យើងនឹងឲ្យស្រុកសួយដល់អ្នក ។

តេរសនិបាតេ នវមំ រុរុមិគជាតកំ

[១១៤៨] សុវិជានំ សិគាលានំ សកុន្តានញ្ច វស្សិតំ
មនុស្សវស្សិតំ រាជ ទុព្ពិជានតរំ តតោ
អបិ ចេ មញ្ញតី ចោសោ ញាតិ មិត្តោ សខាតិ វា
យោ បុព្វេ សុមនោ ហុត្វា បច្ឆា សម្បជ្ជតេ ទិសោ ។
[១១៤៩] សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
មិគា ធញ្ញានិ ខាទន្តិ តំ ទេវោ បដិសេធតុ ។
[១១៥០] កាមំ ជនបទោ មាសិ រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ
ន ត្វេវាហំ រុរុំ ទុព្ភេ ទត្វា អភយ បក្ខិណំ ។
[១១៥១] មា មេ ជនបទោ អាសិ មា មំ ជនបទោ អហុ[១]
ន ត្វេវាហំ មិគរាជស្ស វរំ ទត្វា មុសា ភណោមិ ។

រុរុមិគជាតកំ នវមំ ។

១ ឱ. ម. រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ ។

តេរសនិបាត រុរុមិគជាតក ទី ៩

[១១៤៨] (ប្រើសមាស...) បពិត្រមហារាជ សំឡេងរបស់ចចក និង ក្រៀល គេដឹងបានដោយងាយ ឯសម្តីរបស់មនុស្ស គេដឹងបាន ដោយកម្រ ជាងសម្តីសត្វនោះទៅទៀត បុរសណាមានចិត្តល្អ គេសម្គាល់ថា ជាញាតិ ជាមិត្រ ជាសម្លាញ់ ក្នុងកាលមុន បុរស នោះ រមែង ជាសត្រូវវិញ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

[១១៤៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកអ្នកជនបទ ក៏មកប្រជុំគ្នា ពួកអ្នក និគមក៏មកប្រជុំគ្នា (ហើយក្រាបទូលស្តេច) ថា ពួកម្រឹគស៊ីស្រូវ អស់ហើយ សូមព្រះសម្មតិទេព កម្ចាត់ពួកម្រឹគនោះចេញ ។

[១១៥០] (ព្រះរាជា...) ចូរកុំឲ្យមានជនបទ ទាំងដែនក៏ចូរវិនាសទៅ ដោយពិតចុះ យើងឲ្យអភ័យ ដល់ពួកបក្សីហើយ មិនប្រទូស្ត ប្រើសមាសទេ ។

[១១៥១] យើងមិនមានជនបទក្តី ជនបទមិនមានដល់យើងក្តី យើង ឲ្យពរដល់មិគរាជហើយ មិននិយាយពាក្យកុហកទេ ។

ចប់ រុរុមិគជាតក ទី ៩ ។

សរភជាតកំ

[១១៩២] អាសីសេថេវ បុរិសោ ន និព្ពិន្ទេយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សាមិ វោហំ អត្តានំ យថា ឥច្ឆឹ តថា អហុ ។
[១១៩៣] អាសីសេថេវ បុរិសោ ន និព្ពិន្ទេយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សាមិ វោហំ អត្តានំ ឧទកា ថលមុព្ភតំ ។
[១១៩៤] វាយមេថេវ បុរិសោ ន និព្ពិន្ទេយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សាមិ វោហំ អត្តានំ យថា ឥច្ឆឹ តថា អហុ ។
[១១៩៥] វាយមេថេវ បុរិសោ ន និព្ពិន្ទេយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សាមិ វោហំ អត្តានំ ឧទកា ថលមុព្ភតំ ។

[១១៩៦] ទុក្ខូបនីតោបិ នរោ សបញ្ញោ
អាសំ ន ឆិន្ទេយ្យ សុខាគមាយ
ពហូ ហិ ផស្សា អហិតា ហិតា ច
អវិតក្កិតារោ មច្ចុមុបបជ្ជន្តិ ។

សរភជាតក

[១១៥២] (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត បន្លឺឧទានថា) បុរសជាបណ្ឌិត ត្រូវតែប្រាថ្នា មិនគប្បីនឿយណាយទេ អាត្មាអញឃើញខ្លួនសម្រេច ដូចសេចក្តីប្រាថ្នា ។

[១១៥៣] បុរសជាបណ្ឌិត ត្រូវតែប្រាថ្នា មិនគប្បីនឿយណាយទេ អាត្មាអញឃើញខ្លួន ដែលគេស្រង់អំពីទឹក មកលើគោក ។

[១១៥៤] បុរសជាបណ្ឌិត ត្រូវតែព្យាយាម មិនគប្បីនឿយណាយទេ អាត្មាអញឃើញខ្លួន សម្រេចដូចសេចក្តីប្រាថ្នា ។

[១១៥៥] បុរសជាបណ្ឌិត ត្រូវតែព្យាយាម មិនគប្បីនឿយណាយទេ អាត្មាអញឃើញខ្លួន ដែលសរភម្រឹគស្រង់អំពីទឹក មកលើគោក ។

[១១៥៦] នរជនដែលប្រកបដោយប្រាជ្ញា សូម្បីដល់សេចក្តីទុក្ខ ក៏មិនកាត់បង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ដើម្បីឲ្យបានសុខ ព្រោះថាផស្សៈ[១] ទាំង-ឡាយ មានច្រើន មិនជាប្រយោជន៍ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ក៏មាន ពួកជនអ្នកមិនត្រិះរិះ រមែងចូលទៅរកសេចក្តីស្លាប់ ។

---

១ ផស្សៈ ប្រែថា ការប៉ះពាល់មាន ៤ គឺការប៉ះពាល់នឹងទុក្ខ សុខ មរណៈ និងជីវិត ។ ការប៉ះពាល់ទុក្ខនិងមរណៈ មិនជាប្រយោជន៍របស់សត្វ ។ ការប៉ះពាល់សុខ និងជីវិត ជាប្រយោជន៍ ។ អដ្ឋកថាន័យ ។

២៩៩

តេរសនិបាតេ ទសមំ សរភជាតកំ

[១១៥៧] អចិន្តិតម្បិ ភវតិ ចិន្តិតម្បិ វិនស្សតិ
ន ហិ ចិន្តាមយា ភោគា ឥត្ថិយា បុរិសស្ស វា ។
[១១៥៨] សរភំ គិរិទុគ្គស្មឹ យំ ត្វំ អនុស្សរី បុរេ
អលីនចិត្តស្ស តុវំ[១] វិក្កន្តមនុជីវសិ ។
[១១៥៩] យោ តំ វិទុគ្គា នរកា សមុទ្ធរិ
សិលាយ យោគ្គំ សរភោ ករិត្វា
ទុក្ខូបនីតំ មច្ចុមុខា បមោចយិ
អលីនចិត្តំ តមេវ វទេសិ ។
[១១៦០] កឹ ត្វំ នុ តត្ថេវ តទា អហោសិ
ឧទាហុ តេ កោចិ តំ ឯតទក្ខា
វិវដច្ឆទោ នុសិ សព្វទស្សី
ញាណំ នុ តេ ព្រាហ្មណ ភឹសរូបំ ។
[១១៦១] ន ចេវហំ តត្ថ តទា អហោសឹ
ន ចាបិ មេ កោចិ នំ ឯតទក្ខា
គាថាបទានញ្ច សុភាសិតានំ
អត្ថំ តទានេន្តិ ជនិន្ទ ធីរា ។

---
១ ម. តវ ។

[១១៥៧] ហេតុដែលយើងមិនបានគិត ក៏ប្រែជាមាន ហេតុដែលយើងបានគិតហើយ ក៏ប្រែជាវិនាសទៅវិញ ភោគៈទាំងឡាយរបស់ស្ត្រីក្តី របស់បុរសក្តី មិនមែនសម្រេច មកពីការគិតឡើយ ។

[១១៥៨] (បុរោហិត ក្រាបបង្គំទូលថា) ពីដើម ព្រះអង្គ ជាប់តាមសរភម្រឹគក្នុងដងភ្នំ ព្រះអង្គបានរស់រួចព្រះជន្ម ដោយសារសេចក្តីព្យាយាម របស់សរភម្រឹគ ដែលមានចិត្តមិនរួញរា ។

[១១៥៩] សរភម្រឹគណា ធ្វើនូវការប្រតោងថ្ម បានស្រង់ព្រះអង្គឡើងអំពីរណ្តៅ ដែលមិនងាយឡើងរួច ហើយបានដោះព្រះអង្គដែលដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឲ្យរួចពីមាត់សេចក្តីស្លាប់ ព្រះអង្គពណ៌នាសរសើរសរភម្រឹគ ដែលជាសត្វមានចិត្តមិនរួញរានោះឯង ។

[១១៦០] (ព្រះរាជា...) ក្នុងពេលនោះ អ្នកឯងបាននៅ ក្នុងទីនោះដែរឬ ឬនរណាមួយប្រាប់ដំណើរនោះ ដល់អ្នក ឬក៏អ្នកជាបុគ្គលមានដំបូលគឺកិលេសបើកហើយ ជាអ្នកឃើញហេតុសព្វ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានញាណ ដ៏មានកម្លាំងក្លៀវក្លាឬ ។

[១១៦១] (បុរោហិត...) ក្នុងពេលនោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនបាននៅក្នុងព្រៃនោះទេ ទាំងគ្មាននរណាមួយប្រាប់ដំណើរនោះ ដល់ទូលបង្គំជាខ្ញុំឡើយ បពិត្រព្រះជនិន្ទ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ តែងពិចារ-ណាសេចក្តីនៃបទនៃគាថា និងសុភាសិតទាំងឡាយនោះ ។

[១១៦២] អាទាយ បត្តំ បរវីរិយឃាតី
ចាបេ សរំ កឹ វិចិកិច្ឆសេ តុវំ
នុណ្ណោ សរោ(១) សរភំ ហន្តុ ខិប្បំ
អន្នំ ហិ ឯតំ វរបញ្ញ រញ្ញោ ។

[១១៦៣] អទ្ធា បជានាមិ អហំបិ ឯតំ
អន្នំ មិគោ ព្រាហ្មណ ខត្តិយស្ស
បុព្វេ កតញ្ច អបចាយមានោ
តស្មា មិគំ សរភំ នោ ហនាមិ ។

[១១៦៤] នេសោ មិគោ មហារាជ អសុរេសោ ទិសម្បតិ
ឯតំ ហន្ត្វា មនុស្សិន្ទ ភវស្សុ អមរាធិបោ ។

[១១៦៥] សចេ ច រាជ វិចិកិច្ឆសេ តុវំ
ហន្តុំ មិគំ សរភំ សហាយកំ
សបុត្តទារោ នរវីរសេដ្ឋ
គន្ត្វា(២) តុវំ វេតរណឹ យមស្ស ។

---

១ ម. តុណោ សរភោ ។ ៣ ហន្ត្វា នោ ចេតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

[១១៦២] (ព្រះឥន្ទ្រជ្រែកចូលក្នុងសរីរៈបុរោហិត ហើយនិយាយថា) ព្រះអង្គផ្ទាប់ព្រះទម្រង់កាំសរ មានស្នាបកន្ទុយ ជាគ្រឿងសម្លាប់បុគ្គលដទៃដោយសេចក្តីព្យាយាម ឮដ៏ព្រះទម្រង់កៅទណ្ឌហើយ នៅអល់អែកអ្វីទៀត ចូរឲ្យព្រះទម្រង់កាំសរ ដែលព្រះអង្គបាញ់ទៅហើយ សម្លាប់សរភម្រឹគឲ្យធាប់ទៅ បពិត្រមហារាជ មានប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ព្រោះសរភម្រឹគនុ៎ះ នឹងបានជាក្រយាស្ងោយ របស់ព្រះរាជា ។

[១១៦៣] (ព្រះរាជា...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងដឹងថា សរភម្រឹគនោះជាក្រយាស្ងោយរបស់ក្សត្រិយ៍ ពិតមែនហើយ តែយើងគោរពគុណ ដែលសរភម្រឹគ ធ្វើហើយក្នុងកាលមុន ហេតុនោះ យើងមិនសម្លាប់សរភម្រឹគទេ ។

[១១៦៤] (សក្កៈ...) បពិត្រមហារាជ នុ៎ះមិនមែនជាសរភម្រឹគទេ នុ៎ះជាព្រះឥន្ទ្រជាធំជាងអសុរ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងមនុស្ស ព្រះអង្គសម្លាប់ព្រះឥន្ទ្រនោះហើយ ចូរបានជាស្តេចទេវតា ។

[១១៦៥] បពិត្រមហារាជ បើព្រះអង្គ នៅអល់អែកនឹងការសម្លាប់សរភម្រឹគ ដែលជាសម្លាញ់ហើយ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរដោយការព្យាយាមជាងនរជន ព្រះអង្គព្រមទាំងព្រះរាជបុត្រ ព្រះរាជទេពី នឹងធ្លាក់ទៅ ក្នុងវេតរណីនរក នៃព្រះយមរាជ ។

៣០១

តេរសនិបាតេ ទសមំ សរភជាតកំ

[១១៦៦] កាមំ អហំ ជានបទា ច សព្វេ
បុត្តា ច ទារា ច សហាយសង្ឃា
តច្ឆេមុ តំ វេតរណឹ យមស្ស
ន ត្វេវ ហញ្ញេ មម បាណទស្ស[១] ។
[១១៦៧] អយំ មិគោ កិច្ឆគតស្ស មយ្ហំ
ឯកស្ស កត្តា វិវនស្មឹ ឃោរេ
តំ តាទិសំ បុព្វកិច្ចំ សរន្តោ
ជានំ មហាព្រហ្មេ កថំ ហនេយ្យំ ។
[១១៦៨] មិត្តាភិរាធី ចិរមេវ ជីវ
រជ្ជំ ឥមំ ធម្មគុណេ បសាស
នារីគណេហិ បរិចារយន្តោ
មោទស្សុ រជ្ជេ តិទិវេវ វាសវោ ។
[១១៦៩] អក្កោធនោ និច្ចបសន្នចិត្តោ
សព្វាតិថី យាចយោគោ ភវិត្វា[១]
ទត្វា ច ភុត្វា ច យថានុភាវំ
អនិន្ទិតោ សគ្គមុបេហិ ឋានន្តិ ។

សរភជាតកំ ទសមំ ។

១ ឱ. ន ត្វេវ ហញ្ញោ ឃោ មម បាណទស្ស ។ ម. ន ត្វេវ ហញ្ញេ មម បាណទោ ឃោ ។
២ ឱ. សព្វាតិថី យាចយោគោ ច ភវិត្វា ។ ម. សព្វាតិថី យាចយោគោ វិទិត្វា ។

[១១៦៦] (ព្រះរាជា...) យើងផង ពួកអ្នកជនបទទាំងអស់ផង បុត្រាបុត្រីផង អគ្គមហេសីផង ពួកសម្មាញ់ផង ចូរធ្លាក់ទៅក្នុងវេតរណីនរក នៃព្រះយមរាជ ដោយពិតចុះ យើងមិនត្រូវសម្លាប់សត្វដែលឲ្យជីវិតយើងឡើយ ។

[១១៦៧] សរភម្រឹគនេះ ជាអ្នកឲ្យជីវិតដល់យើង ដែលដល់នូវសេចក្តីលំបាកម្នាក់ឯង ក្នុងព្រៃ ដ៏ពន្ទឹក បពិត្រមហាព្រហ្ម យើងរលឹកដឹងនូវកិច្ចការខាងដើម បែបនោះហើយ គប្បីសម្លាប់ដូចម្តេចបាន ។

[១១៦៨] (សក្កៈ...) សូមព្រះអង្គ ជាអ្នកញុំាងមិត្រឲ្យត្រេកអរ គង់ព្រះជន្មអស់កាលយូរអង្វែង សូមព្រះអង្គសោយរាជសម្បត្តិនេះ ក្នុងធម្មគុណ សូមឲ្យមានពួកនាងនារីចោមរោម ហើយត្រេកអរក្នុងដែនរបស់ព្រះអង្គចុះ ដូចជាវាសវៈត្រេកអរ ក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ។

[១១៦៩] ព្រះអង្គជាបុគ្គលមិនក្រោធ មានព្រះទ័យជ្រះថ្លាជានិច្ច យកសមណព្រាហ្មណ៍ ប្រកបដោយធម៌ទាំងអស់ ជាភ្ញៀវ ព្រះអង្គគួរគេសូមបាន ឲ្យទាននិងប្រើប្រាស់ខ្លួនឯង តាមសមគួរ សត្វលោកមិនតិះដៀលបាន សូមព្រះអង្គទៅកើត ក្នុងឋានសួគ៌ចុះ ។

ចប់ សរភជាតក ទី ១០ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

តស្សុទ្ទានំ

វរមត្ថ កុហារិ សហំសវរោ

អថវណ្ណស្មឹ ឧតកាបញ្ចមកោ

អថ ពោធិ អកិត្តិ សុតក្ការិជា

អថ រុរុមិគេន បរោ សរភោ ។

តេរសនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

ឧទ្ទាននៃតេរសនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីស្វាយដ៏ប្រសើរ ១ ដឹង ១ ហង្សដ៏ប្រសើរ ១ ការនៅក្នុងព្រៃ ១ ទូតជាគម្រប់ ៥ កាលិង្គពោធិព្រឹក្ស ១ អកិត្តិតាបស ១ តក្ការិយបុរោហិត ១ ម្រឹគមាស ១ សរភម្រឹគ ១ ។

ចប់ តេរសនិបាត ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ
អដ្ឋមោ ភាគោ

មាតិកា   អង្កេ

បញ្ចកនិបាតោ

បញ្ចកនិបាតេ បឋមស្ស មណិកុណ្ឌលវគ្គស្ស

មណិកុណ្ឌលជាតកំ បឋមំ ១

សុជាតជាតកំ ទុតិយំ ២

វេនសាខជាតកំ តតិយំ ៤

ឧរគជាតកំ ចតុត្ថំ ៥

ធង្កជាតកំ បញ្ចមំ ៧

ការន្ទិយជាតកំ ឆដ្ឋំ ៨

លដុកិកជាតកំ សត្តមំ ១០

ចុល្លធម្មបាលជាតកំ អដ្ឋមំ ១១

សុវណ្ណមិគជាតកំ នវមំ ១៣

សុសន្ធីជាតកំ ទសមំ ១៤

ទុតិយស្ស វណ្ណារោហវគ្គស្ស

វណ្ណារោហជាតកំ បឋមំ ១៦

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
អដ្ឋមភាគ

មាតិកា ទំព័រ

បញ្ចកនិបាត

បញ្ចកនិបាត មណិកុណ្ឌលវគ្គ ទី ១

មណិកុណ្ឌលជាតក ទី ១ .... ១

សុជាតជាតក ទី ២ .... ២

វេនសាខជាតក ទី ៣ .... ៤

ឱរគជាតក ទី ៤ .... ៥

ឃដ្តជាតក ទី ៥ .... ៧

ការន្ទិយជាតក ទី ៦ .... ៨

លដុកិកជាតក ទី ៧ .... ១០

ចុល្លធម្មបាលជាតក ទី ៨ .... ១១

សុវណ្ណមិគជាតក ទី ៩ .... ១៣

សុសន្ធីជាតក ទី ១០ .... ១៤

វណ្ណារោហវគ្គ ទី ២

វណ្ណារោហជាតក ទី ១ .... ១៦

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

បញ្ចកនិបាតោ

បញ្ចកនិបាតេ ទុតិយស្ស វណ្ណារោហវគ្គស្ស

សីលវីមំសជាតកំ ទុតិយំ................................ ១៧

ហិរិជាតកំ តតិយំ... ១៨

ខជ្ជោបនកជាតកំ ចតុត្ថំ.................................. ១៩

អហិតុណ្ឌិកជាតកំ បញ្ចមំ............................... ២០

កុម្ភិយជាតកំ ឆដ្ឋំ... ២១

សាលិយជាតកំ សត្តមំ.................................... ២២

តចសារជាតកំ អដ្ឋមំ...................................... ២៣

មិត្តវិន្ទុកជាតកំ នវមំ...................................... ២៤

បលាសជាតកំ ទសមំ..................................... ២៥

តតិយស្ស អឌ្ឍវគ្គស្ស

ទីឃីតិកោសលជាតកំ បឋមំ............................ ២៧

មិគបោតកជាតកំ ទុតិយំ................................. ២៨

មូសិកជាតកំ តតិយំ.. ២៩

ចុល្លធនុគ្គហជាតកំ ចតុត្ថំ................................ ៣១

កបោតកជាតកំ បញ្ចមំ.................................... ៣២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

បញ្ចកនិបាត

បញ្ចកនិបាត វណ្ណារោហវគ្គ ទី ២ សីលវីមំសជាតក ទី ២........ ១៧
ហិរិជាតក ទី ៣ .... ១៨
ខជ្ជោបនកជាតក ទី ៤..................... ១៩
អហិតុណ្ឌិកជាតក ទី ៥.................. ២០
កុម្ភិយជាតក ទី ៦.......................... ២១
សាលិយជាតក ទី ៧....................... ២២
តចសារជាតក ទី ៨ .... ២៣
មិត្តវិន្ទុកជាតក ទី ៩ .... ២៤
បលាសជាតក ទី ១០...................... ២៥

អឌ្ឍវគ្គ ទី ៣

ទីឃីតិកោសលជាតក ទី ១............. ២៧
មិគបោតកជាតក ទី ២.................... ២៨
មូសិកជាតក ទី ៣ .... ២៩
ចុល្លធនុគ្គហជាតក ទី ៤ .... ៣១
កបោតកជាតក ទី ៥...................... ៣២

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

ឆក្កនិបាតោ

ឆក្កនិបាតេ បឋមស្ស អាចរិយវគ្គស្ស

អាចរិយជាតកំ បឋមំ.. ៣៥

សេតកេតុជាតកំ ទុតិយំ...................................... ៣៦

ទរីមុខជាតកំ តតិយំ.. ៣៨

នេរុជាតកំ ចតុត្ថំ.. ៤០

អាសង្កជាតកំ បញ្ចមំ.. ៤១

មិគលោបជាតកំ ឆដ្ឋំ.. ៤៣

សិរិកាឡកណ្ណិជាតកំ សត្តមំ.............................. ៤៤

កុក្កុដជាតកំ អដ្ឋមំ.. ៤៨

ធម្មទ្ធជជាតកំ នវមំ.. ៥០

នន្ទិយមិគរាជជាតកំ ទសមំ................................ ៥១

ទុតិយស្ស ខុរបុត្តវគ្គស្ស

ខុរបុត្តជាតកំ បឋមំ.. ៥៤

សុចិជាតកំ ទុតិយំ.. ៥៥

តុណ្ឌិលជាតកំ តតិយំ.. ៥៦

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ឆក្កនិបាត

ឆក្កនិបាត អាវារិយវគ្គ ទី ១ អាវារិយជាតក ទី ១..................... ៣៥
សេតកេតុជាតក ទី ២.................. ៣៦
ទរីមុខជាតក ទី ៣ .... ៣៨
នេរុជាតក ទី ៤............................ ៤០
អាសង្កជាតក ទី ៥ .... ៤១
មិគលោបជាតក ទី ៦................... ៤៣
សិរិកាឡកណ្ណិជាតក ទី ៧........... ៤៤
កុក្កុដជាតក ទី ៨........................ ៤៨
ធម្មទ្ធជជាតក ទី ៩....................... ៥០
នន្ទិយមិគរាជជាតក ទី ១០ .... ៥១

ខុរបុត្តវគ្គ ទី ២

ខុរបុត្តជាតក ទី ១ .... ៥៤
សុបិជាតក ទី ២ .... ៥៥
តុណ្ឌិលជាតក ទី ៣ .... ៥៦

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

ឆក្កនិបាតោ

ឆក្កនិបាតេ ទុតិយស្ស ខុរវគ្គស្ស សុវណ្ណកក្កដជាតកំ បតុត្ថំ.......... ៥៨
មយ្ហកសកុណជាតកំ បញ្ចមំ.... ៦០
បព្វជិតវិហេឋកជាតកំ ឆដ្ឋំ....... ៦២
ឧបសិង្ឃបុប្ផជាតកំ សត្តមំ....... ៦៤
វិឃាសាទជាតកំ អដ្ឋមំ............ ៦៥
វដ្ដកជាតកំ នវមំ.................... ៦៧
មណិជាតកំ ទសមំ................ ៦៨

សត្តកនិបាតោ

សត្តកនិបាតេ បឋមស្ស កុក្កុវគ្គស្ស កុក្កុជាតកំ បឋមំ................. ៧១
មនោជជាតកំ ទុតិយំ............... ៧៣
សុតនជាតកំ តតិយំ............... ៧៥
មាតុបោសកគិជ្ឈជាតកំ បតុត្ថំ.. ៧៦
ទព្វបុប្ផជាតកំ បញ្ចមំ.............. ៧៧
ទសណ្ណកជាតកំ ឆដ្ឋំ.............. ៨០
សេនកជាតកំ សត្តមំ.............. ៨២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ឆក្កនិបាត

ឆក្កនិបាត ខុរវគ្គ ទី ២ សុវណ្ណកក្កដជាតក ទី ៤.................. ៥៨
មយ្ហកសកុណជាតក ទី ៥............... ៦០
បញ្ចជិតវិហេឋកជាតក ទី ៦............. ៦២
ឧបសិង្ឃបុប្ផជាតក ទី ៧................ ៦៤
វិឃាសាទជាតក ទី ៨....................... ៦៥
វដ្ដកជាតក ទី ៩............................. ៦៧
មណិជាតក ទី ១០......................... ៦៨

សត្តកនិបាត

សត្តកនិបាតេ កុក្កុវគ្គ ទី ១ កុក្កុជាតក ទី ១............................... ៧១
មនោជជាតក ទី ២.......................... ៧៣
សុតនជាតក ទី ៣.......................... ៧៥
មាតុបោសកគិជ្ឈជាតក ទី ៤........... ៧៦
ទព្ភបុប្ផជាតក ទី ៥.......................... ៧៧
ទសណ្ណកជាតក ទី ៦...................... ៨០
សេនកជាតក ទី ៧........................ ៨២

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

សត្តកនិបាតោ

សត្តកនិបាតេ បឋមស្ស កុក្កុវគ្គស្ស អដ្ឋិសេនជាតកំ អដ្ឋមំ.............. ៨៤
កបិជាតកំ នវមំ...................... ៨៦
ពកព្រហ្មជាតកំ ទសមំ........... ៨៧
ទុតិយស្ស គន្ធារវគ្គស្ស គន្ធារជាតកំ បឋមំ................. ៩១
មហាកបិជាតកំ ទុតិយំ........... ៩២
កុម្ភការជាតកំ តតិយំ............. ៩៤
ទឡ្ហធម្មជាតកំ ចតុត្ថំ............ ៩៦
សោមទត្តជាតកំ បញ្ចមំ.......... ៩៨
សុសីមជាតកំ ឆដ្ឋំ................. ១០០
កោដសិម្ពលិជាតកំ សត្តមំ...... ១០២
ធូមការិជាតកំ អដ្ឋមំ............. ១០៤
ជាគរជាតកំ នវមំ................. ១០៦
កុម្មាសបិណ្ឌជាតកំ ទសមំ..... ១០៧
បរន្តបជាតកំ ឯកាទសមំ....... ១១០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

សត្តកនិបាត

សត្តកនិបាត កុក្កុវគ្គ ទី ១ អដ្ឋិសេនជាតក ទី ៨.................... ៨៤
កបិជាតក ទី ៩........................ ៨៦
ពកព្រហ្មជាតក ទី ១០.............. ៨៧
គន្ធារវគ្គ ទី ២ គន្ធារជាតក ទី ១...................... ៩១
មហាកបិជាតក ទី ២................ ៩២
កុម្ភការជាតក ទី ៣................. ៩៤
ទឡ្ហធម្មជាតក ទី ៤................ ៩៦
សោមទត្តជាតក ទី ៥............... ៩៨
សុសីមជាតក ទី ៦.................. ១០០
កោដសិម្ពលិជាតក ទី ៧.......... ១០២
ធូមការិជាតក ទី ៨................. ១០៤
ជាគរជាតក ទី ៩.................... ១០៦
កុម្មាសបិណ្ឌជាតក ទី ១០....... ១០៧
បរន្តបជាតក ទី ១១................ ១១០

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

អដ្ឋកនិបាតោ

អដ្ឋកនិបាតេ កច្ចានិវគ្គស្ស កច្ចានិជាតកំ បឋមំ............................១១៣
អដ្ឋសទ្ទជាតកំ ទុតិយំ...................... ១១៥
សុលសាជាតកំ តតិយំ.....................១១៧
សុមង្គលជាតកំ ចតុត្ថំ...................... ១១៩
គង្គមាលជាតកំ បញ្ចមំ.................... ១២១
ចេតិយរាជជាតកំ ឆដ្ឋំ......................១២៣
ឥន្ទ្រិយជាតកំ សត្តមំ....................... ១២៦
អាទិត្តជាតកំ អដ្ឋមំ.......................... ១២៨
អដ្ឋានជាតកំ នវមំ............................១៣០
ទីបិជាតកំ ទសមំ..............................១៣៣

នវកនិបាតោ

នវកនិបាតេ គិជ្ឈជាតកំ បឋមំ.............................១៣៥
កោសម្ពិយជាតកំ ទុតិយំ..................១៣៧
មហាសុវរាជជាតកំ តតិយំ...............១៣៩
ចុល្លសុវករាជជាតកំ ចតុត្ថំ.............. ១៤២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

អដ្ឋកនិបាត

អដ្ឋកនិបាត កច្ចានិវគ្គ កច្ចានិជាតក ទី ១ .... ១១៣

អដ្ឋសទ្ទជាតក ទី ២ .... ១១៥

សុលសាជាតក ទី ៣ .... ១១៧

សុមង្គលជាតក ទី ៤ .... ១១៩

គង្គមាលជាតក ទី ៥ .... ១២១

ចេតិយរាជជាតក ទី ៦ .... ១២៣

ឥន្ទ្រិយជាតក ទី ៧ .... ១២៦

អាទិត្តជាតក ទី ៨ .... ១២៨

អដ្ឋានជាតក ទី ៩ .... ១៣០

ទីបិជាតក ទី ១០ .... ១៣៣

នវកនិបាត

នវកនិបាត គិជ្ឈជាតក ទី ១ .... ១៣៥

កោសម្ពិយជាតក ទី ២ .... ១៣៧

មហាសុវរាជជាតក ទី ៣ .... ១៣៩

ចុល្លសុវករាជជាតក ទី ៤ .... ១៤២

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

នវកនិបាតោ

នវកនិបាតេ *ហរិតចជាតកំ បញ្ចមំ*...................................... ១៤៤

បទកុសលមាណវកជាតកំ ឆដ្ឋំ....................... ១៤៦

លោមសកស្សបជាតកំ សត្តមំ.......................... ១៤៨

ចក្កវាកជាតកំ អដ្ឋមំ.. ១៥០

ហលិទ្ទរាគជាតកំ នវមំ...................................១៥៣

សមុគ្គជាតកំ ទសមំ.. ១៥៥

បូតិមំសជាតកំ ឯកាទសមំ..............................១៥៧

ទទ្ទរជាតកំ ទ្វាទសមំ.. ១៥៩

ទសកនិបាតោ

ទសកនិបាតេ *ចតុទ្វារជាតកំ បឋមំ*.. ១៦២

កណ្ហជាតកំ ទុតិយំ.. ១៦៤

ចតុបោសថជាតកំ តតិយំ...............................១៦៧

សង្ខជាតកំ ចតុត្ថំ..១៧២

ចុល្លពោធិជាតកំ បញ្ចមំ..................................១៧៤

មណ្ឌព្យជាតកំ ឆដ្ឋំ...១៧៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

នវកនិបាត

នវកនិបាត ហរិតចជាតក ទី ៥ .... ១៤៤
បទកុសលមាណវកជាតក ទី ៦ .... ១៤៦
លោមសកស្សបជាតក ទី ៧ .... ១៤៨
ចក្កវាកជាតក ទី ៨ .... ១៥០
ហលិទ្ទរាគជាតក ទី ៩ ....១៥៣
សមុគ្គជាតក ទី ១០ .... ១៥៥
បូតិមំសជាតក ទី ១១ ....១៥៧
ទទ្ទរជាតក ទី ១២... ១៥៩

ទសកនិបាត

ទសកនិបាត ចតុទ្វារជាតក ទី ១ .... ១៦២
កណ្ហជាតក ទី ២.. ១៦៤
ចតុបោសថជាតក ទី ៣ ....១៦៧
សង្ខជាតក ទី ៤...១៧២
ចុល្លពោធិជាតក ទី ៥....................................១៧៤
មណ្ឌព្យជាតក ទី ៦.......................................១៧៧

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា អង្កេ

ទសកនិបាតោ

ទសកនិបាតេ និគ្រោធជាតកំ សត្តមំ.................................... ១៨១
តក្កលជាតកំ អដ្ឋមំ..១៨៣
មហាធម្មបាលជាតកំ នវមំ.............................. ១៨៦
កុក្កុដជាតកំ ទសមំ... ១៨៩
មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតកំ ឯកាទសមំ........................ ១៩២
ពិលារកោសិយជាតកំ ទ្វាទសមំ...................... ១៩៤
ចក្កវាកជាតកំ តេរសមំ...................................១៩៧
ភូរិបញ្ហាជាតកំ ចុទ្ទសមំ.................................. ១៩៩
មហាមង្គលជាតកំ បណ្ណរសមំ........................ ២០២
ឃាតបណ្ឌិតជាតកំ សោឡសមំ...................... ២០៥

ឯកាទសកនិបាតោ

ឯកាទសកនិបាតេ មាតុបោសកជាតកំ បឋមំ............................... ២១០
ជុណ្ហជាតកំ ទុតិយំ... ២១២
ធម្មទេវបុត្តជាតកំ តតិយំ ២១៦
ឧទយជាតកំ ចតុត្ថំ... ២១៩

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា **ទំព័រ**

ទសកនិបាត

ទសកនិបាត និគ្រោធជាតក ទី ៧ .... ១៨១

តក្កលជាតក ទី ៨..១៨៣

មហាធម្មបាលជាតក ទី ៩ .... ១៨៦

កុក្កុដជាតក ទី ១០ .... ១៨៩

មដ្ឋកុណ្ឌលិជាតក ទី ១១ .... ១៩២

ពិលារកោសិយជាតក ទី ១២......................... ១៩៤

ចក្កវាកជាតក ទី ១៣ ....១៩៧

ភូរិបញ្ហាជាតក ទី ១៤..................................... ១៩៩

មហាមង្គលជាតក ទី ១៥................................ ២០២

ឃាតបណ្ឌិតជាតក ទី ១៦ .... ២០៥

ឯកាទសកនិបាត

ឯកាទសកនិបាត មាតុបោសកជាតក ទី ១ .... ២១០

ជុណ្ហជាតក ទី ២... ២១២

ធម្មទេវបុត្តជាតក ទី ៣.................................... ២១៦

ឧទយជាតក ទី ៤ .... ២១៩

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា **អង្កេ**

ឯកាទសកនិបាតោ

ឯកាទសកនិបាតេ បាទីយជាតកំ បញ្ចមំ.................................... ២២៤
យុធញ្ជយជាតកំ ឆដ្ឋំ.....................................២២៧
ទសរថជាតកំ សត្តមំ....................................... ២២៩
សំវរជាតកំ អដ្ឋមំ...២៣១
សុប្បារកជាតកំ នវមំ ២៣៣

ទ្វាទសកនិបាតោ

ទ្វាទសកនិបាតេ ចុល្លកុណាលជាតកំ បឋមំ..............................២៣៧
ភទ្ទសាលជាតកំ ទុតិយំ ២៣៩
សមុទ្ទវាណិជជាតកំ តតិយំ............................ ២៤២
កាមជាតកំ ចតុត្ថំ... ២៤៥
ជនសន្ធជាតកំ បញ្ចមំ.................................... ២៤៨
មហាកណ្ហជាតកំ ឆដ្ឋំ..................................... ២៥០
កោសិយជាតកំ សត្តមំ....................................២៥៣
មេណ្ឌកបញ្ហាជាតកំ អដ្ឋមំ............................២៥៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ឯកាទសកនិបាត

ឯកាទសកនិបាត បានីយជាតក ទី ៥ .... ២២៤
យុធញ្ជយជាតក ទី ៦ .... ២២៧
ទសរថជាតក ទី ៧ .... ២២៩
សំវរជាតក ទី ៨ .... ២៣១
សុប្បារកជាតក ទី ៩ .... ២៣៣

ទ្វាទសកនិបាត

ទ្វាទសកនិបាត ចុល្លកុណាលជាតក ទី ១ .... ២៣៧
ភទ្ទសាលជាតក ទី ២ .... ២៣៩
សមុទ្ទវាណិជជាតក ទី ៣ .... ២៤២
កាមជាតក ទី ៤ .... ២៤៥
ជនសន្ធជាតក ទី ៥ .... ២៤៨
មហាកណ្ហជាតក ទី ៦ .... ២៥០
កោសិយជាតក ទី ៧ .... ២៥៣
មេណ្ឌកបញ្ហាជាតក ទី ៨ .... ២៥៧

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា　　　　　　　　　　　　អង្កេ

ទ្វាទសកនិបាតោ

ទ្វាទសកនិបាតេ　មហាបទុមជាតកំ　នវមំ ២៦០

មិត្តាមិត្តជាតកំ　ទសមំ.................................... ២៦៤

តេរសកនិបាតោ

តេរសកនិបាតេ　អម្ពជាតកំ　បឋមំ.. ២៦៧

ផន្ទនជាតកំ　ទុតិយំ.. ២៧០

ជវនហំសជាតកំ　តតិយំ...................................២៧៣

ចុល្លនារទកស្សបជាតកំ　ចតុត្ថំ......................... ២៧៦

ទូតជាតកំ　បញ្ចមំ... ២៧៩

កាលិង្គពោធិជាតកំ　ឆដ្ឋំ.................................. ២៨១

អកិត្តិជាតកំ　សត្តមំ... ២៨៥

តក្ការិយជាតកំ　អដ្ឋមំ...................................... ២៩០

រុរុមិគជាតកំ　នវមំ ២៩៤

សរភជាតកំ　ទសមំ ២៩៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ទ្វាទសកនិបាត

ទ្វាទសកនិបាត *មហាបទុមជាតក ទី ៩* ២៦០
មិត្តាមិត្តជាតក ទី ១០ .... ២៦៤

តេរសកនិបាត

តេរសកនិបាត *អម្ពជាតក ទី ១* ២៦៧
ផន្ទនជាតក ទី ២ .... ២៧០
ជវនហំសជាតក ទី ៣ .... ២៧៣
ចុល្លនារទកស្សបជាតក ទី ៤ .... ២៧៦
ទូតជាតក ទី ៥ .... ២៧៩
កាលិង្គពោធិជាតក ទី ៦ .... ២៨១
អកិត្តិជាតក ទី ៧ .... ២៨៥
តក្ការិយជាតក ទី ៨ .... ២៩០
រុរុមិគជាតក ទី ៩ .... ២៩៤
សរភជាតក ទី ១០ .... ២៩៨